L. ET M. ANNÆI SENECÆ TRAGOEDIÆ:

Post omnes omnium editiones recensionesque editæ denuo, & notis

THO. FARNABII illustratæ.

LONDINI,
Excudebat ROGERUS DANIEL,
CIↃ IↃC LIX.

Viro literarum humaniorum ſtudiis
Clariſsimo

D. THOMÆ ROLANDO.

QVod antiquis, apud quos nihil niſi auſpicio prius ſumpto gerebatur, factitatum, ut ex more, [a] nuptiis Auſpices interpoſiti, quamvis auſpicia deſiiſſent, ipſo tamen nomine veteris conſuetudinis veſtigia uſurparent; hoc pleriſque noſtrum, quos vexat inſanabile hoc ſcribendi cacoëthes, uſu venit, ut quamvis patronorum exoleverit cum autoritas, tum benignitas, non citra ambitionem tamen ſummis & gravibus viris perituræ chartæ tutelam obtrudamus. Mihi vero illud hic neceſſario advenit. [b] *Epiſtolam namque accipiebant olim tragœdi, quibus pro ſe* (ex ſua ſc. perſona, in poëmate Dramatico) *loqui non licuit.* [c] *Quam vocaliſsimus aliquis è Curionibus eligebatur qui legeret*, ſi quid eſſet, quod vel à principe petitum, vel populo commendatum vellent. Quidnam igitur ideſt quod tragicorum nomine per epiſtolam ego quaſi theatralis præco exequi velim? Ipſorum equidem tragicorum dignitati parum conſulere, politioris literaturæ virorum judiciis & quantum ubique eſt venuſtiorum hominum ingeniis diffidere viderer, ſi in tragœdiæ late patentes laudes diſcurrerem. De harum tamen autoribus & ordine ſunt quæ lectorem monitum velim; ſed, pro more, ſeorſim. Cum vero eo ſit malignitatis ventum, ut bonas literas (quæ ſibi olim infularum loco) non aliud maneat præmium quam convicium, neque id à Momis modo, ſed & Archilochis, dum τέττιξ μὲν τέττιγ' ἐχθρὸς, μύρμακι δὲ μύρμαξ, Tutani vel ἀλεξικωτάτου patrocinium fruſtra invocem. Si tamen larvas & Romanæ Orcheſtræ ſiparia minus infeliciter ſublata viderit delicata hujus ætatis juventus, cui cum [d] Grammatico illo τὸ μέγα βιβλίον ἶσον τῷ μεγάλῳ κακῷ, & quæ librum (qualem ille puel-

a *Val. Max. 2. l. 1. c.*

b *Martialis epiſt. ad 2. lib. epigr.*

c *Plinius epiſt. 4. lib. 7.*

d *Callimacho apud Athenæum 3. l. 1. c.*

lam, *Nolo*, inquit, *nimis facilem difficilemve nimis: Nec volo qua satiet nec volo qua cruciet*) librum, inquam, probet, qui ingenium acuat, non torqueat, non obtundat: Si hic reperiat æquanimus spectator unde nec queratur *lumbos sedendo, oculos spectando dolere*, neque sibi opus esse Thespidis plaustris quæ tricubitales commentarios, ociosa scholia, voluminosas criticorum animadversiones, varias lectiones, adversaria, adnotationes, &c. vehant; cum illi rusticanti vel etiam peregrinanti, ad manum, imo in manu sit tragœdiarum Lat. decas expeditiori elucidata opera: habebit, de quo illi gratias agat, cujus auspiciis publicum indipiscuntur admarginales isti ignarii & ocliferia, quæ lectoris, non omnino ab his studiis feriati, aurem vellant. ¡Tu autem (vir humanissime) cui gratissimam semper fuisse nôrim ipsam cothurnatam philosophiam, nec apparatum hunc utcunque rudem, fæces, cespitesque aspernare; & hoc qualecunque cape eo quo offertur animo, simplici, candido, facili. quod autem ab ingenio meo habet leve, genio tuo pensa, & feliciter vale.

Officioso amore tibi devinctissimus

THOMAS FARNABY.

AD

AD LECTORES.

Ntroite ſultis, conſidite, aures atque animos advortite. Huc vel ipſe Cato intret, expectet, ſpectetque. Neque enim hic prodeunt veſte exutæ Mimæ, aut nudatæ uxores Summanianæ; ſed graves matronæ, cothurnatæ Deæ. Namque hic philoſophia dominatur cothurnata, perſonata regnat Stoa. ubi verus ille antiſtes Stoæ Seneca hiſtrioniam facit, imo in ſcenam ipſe venit. Quidni enim credamus opt. fidei hiſtorico, Senecam carmina crebrius factitaſſe, poſtquam Neroni amor eorum veniſſet? Aut cur non animis juxta ac pedibus eamus in ſententiam doctiſſimorum hominum, quotquot eruditum hunc humaniorum ſtudiorum attigerunt pulverem, & penitiores hujus literaturæ Criticæ ſacris ſunt operati? Qui omnes anxia jampridem habita diſquiſitione, pro varia autorum mente, è temporum, occaſionum, prologorum & argumentorum diſcrimine, diſſimili charactere & ſtylo, modulamine in choris impari, οἰκονομίᾳ, artificio in repræſentationibus & narrationibus, diverſa denique placitorum & ſententiarum diſciplina, non agnoſcunt modo Marcum illum ſeu patrem Senecam qui Orcheſtram quatit Euripidis, ſed & admittunt illum alterum qui colit hiſpidum Platona, Incaſſumque ſuum monet Neronem. Quamvis & eorum utrique quaſdam ex iſtis tragœdiis abdicent, merito relegatas ad Rhetorum ſcholas, quas olent leviculæ ingenii ſtrictura, vitreæ acuminis ſcintillationes, atque ex ſubtili argutiarum, quem vibrant, fulgore, ignes fatui & fumus. Fretus itaque judicio Illuſtrium virorum Ant. Del-Rii, Juſti Lipſii, Joſ. Scaligeri, maxime vero Cl. Dan. Heinſii, à quibus Diſpertiti viri, diſpertiti ordines, altam Medeam, floridum Hippolytum, divinam tragœdiam Troadas L. Annæo Senecæ philoſopho adſcribo, nec non eidem (ſi ab Heinſii judicio diſcedere liceat) πολυμάνδαλον Oedipoda: Senecæ Tragico Agamemnona, Herculem Furentem, Thyeſten, & ejuſdem ferme cum Thyeſte commatis, accerſitarum ambitioſe ſententiarum, affectati acuminis ambigue & ab inexſpectato reſpondentis, Thebaida; niſi potius autorem

 habeas

habeat proprium; poëtastro cuipiam è Declamatorculorum schola ociosum Herculem in Oeta; nec feliciori artifici languidam Octaviam. Atque hic mihi ab autoribus & tragœdiarum dignitate ordo. neque is sine exemplo, sine autoritate. Post alios indicavit hoc J. Lipsius, expreßit Delrius; &, nisi hoc illius consilium prævertisset typographi festinatio, expressurus erat vir Literis juxta ac Humanitate Clariss. D. Heinsius in editione sua, quam prius secutus sum, ut & in hac editione nuperam illam e recensione Consummatissimi Exactissimique Viri P. Scriverii; è cujus Musæo secundas in Senecam curas sperare possumus, adeo multa humaniter ostendebat mihi à se adnotata, præter censuras, varias lectiones, conjecturasque insignes Cl. V. Hugonis Grotii, & chirographos insuper codices, quibus est instructissimus. Et quoniam, ut citat illud Antiphanis Deipnosophista,

μακάριόν ἐστιν ἡ τραγῳδία
Ποίημα κατὰ πάντ᾽· εἴγε πρῶτον οἱ λόγοι
Ὑπὸ τῶν θεατῶν εἰσὶν ἐγνωρισμένοι,

Argumentum cum tragœdiis tum scenis singulis præfixi, locos obscuriores notis ad marginem illustravi, levibus illis quidem & quarum prope pudet, sed κατὰ τὴν ὕλην ὑποκειμένην. *Quis enim non videt* τὸν μῦθον εἶναι ἀρχὴν καὶ οἷον ψυχὴν τῆς τραγῳδίας; *intumescere ista monstris fabulosis & Palaphatia farciri papyro? Verum & hæc & errata, si qua, me absente & apud Belgas degente, parum caverunt operæ Typographicæ, vos candore vestro sublevate atque* adjuvate, ut vos servet Salus.

THO. FARNABY.

In

In Senecam Tragicum brevibus Notis à Præstantiss. viro

D. THOMA FARNABIO illustratum.

ORcheſtram Senecæ, denſamque evolvere nubem,
Molita eſt vaſto ducta labore manus.
Reſtabat brevitas. FARNABIVS attulit iſtam:
Et lucem brevitas ingenioſa dedit.

Daniel Heinſius.

In Senecæ Tragœdias à viro digniſſimo eruditiſſimoque

THOMA FARNABIO recenſitas, & notis illuſtratas.

ARmare Muſam Seneca dum Latiam ſtudet
Cothurno; honeſtum, ſplendidum, auguſtum ſatis,
At arctiorem Diva quam ferret, dedit;
Nodiſque fixit, nulla quos acies ſecet.
Hinc præpedito Muſa ſubſiſtit pede,
Et ne Tragœdi claudicent, oritur metus.
FARNABIVS *iſtud ſedula mente intuens;*
Muſæ labores, difficultates, moras,
Vmbras Theatri, nubilas ſcenæ fores,
Et dura Tragicæ vincla Melpomenes videns,
Opus ut vel ipſo, ad Oedipum, Oedipo foret;
Exurgit, Erebrum luſtrat, expurgat Stygem
Nigram, Tragœdis lampadem accendit novam;
Solvitque preſſæ compedes duras Deæ.
Splendor cothurno jam redit, nitet chorus,
Spectator alacris cernit ardentes faces,
Æquoque Iambus integer conſtat pede;
Offenſa reſtat nulla, non gryphus manet.
Hem macte, Tragicum nil tibi accidat aut tuis,
Qui de Tragœdo tam bene es meritus tuo!

Richardus Andreæ. M. D.

Literatiſſimo, amiciſſimo, candidiſſimoque pectori

THOMÆ FARNABIO,

Sonulum Hendecaſyllabicum ſacro.

VItæ ſcena magiſtra ſingularis,
Scenæ vita Tragœdus ; in tragœdis
Lux primæ Seneca eſt ſuprema ſedis ;
Quâ Tu lux Senecæ ſimul locaris.
Das ſtellis ſupereminere claris ,
Tanquam ardentibus undecunque tedis,
Et mendis Tragici medere fœdis ;
Noſtris unde nepotibus canaris.
Lugdunum neque te modo Batavis ,
Londinumve ſuis legat Britannis,
Vrbem Æternus utram tenere mavis :
Cunctis quin legitor locis & annis ;
Nec linguis hominum ferire pravis,
Et cedat tibi temporum tyrannis.

Hugo Hollandius.

De Opere, operis Autore, autoris Interprete, Interpretis Amicus,

Laur. Whitakerus.

D*Ramata ſi ſpectes , eſt alta Tragœdia princeps ;*
Si Tragicos , Seneca prima corona datur.
Sic tu . FARNABI , *tractas Drama atque Poëtam :*
Vt ſint Interpres , Drama , Poëta , pares.

Viro de re literaria optime merito ,

THOMÆ FARNABIO.

ERipuit Senecæ vitam Nero peſſimus : at tu
(Quod majus) vitam reſtituis Senecæ.
Lucius Annaus nunc rite vocetur : & *annos*
Luſtratus per te *luceat* innumeros.

Na. Tomkins.

MEDEA.

PERSONÆ.

MEDEA. CREON. CHORUS.
IASON. NUTRIX. NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Medeam, cujus ope vellere aureo potitus fuerat, Iason ob maleficia repudiarat. thalamis exturbatam, & Corintho (quo jam profugerat Iason) ejici oporteoat. Illa, unius diei impetrata mora, Creusæ Creontis regis Corinthiorum natæ Iasoni desponsatæ pallam aliaque munera magicis infecta venenis mittit: quibus indutis ignem corripuit palla, misereque exarsit nova nupta una cum patre in natæ auxilium accurrente. Medea denique filiis, quos Iasoni pepererat, in patris conspectu trucidatis per aëra aufugit.

ACTUS PRIMUS.

MEDEA.

Medea deserta superos inferosque Iasonis ultores invocat.

a DIi conjugales; tuque b genialis tori
c Lucina custos; d quæq; e domitorem freti
f Tiphyn g novam h frænare docuisti ratem;
Et i tu profundi sæve dominator maris;
Clarumque k Titan l dividens orbi diem;
m Tacitisque præbens conscium sacris jubar

a *Jupiter & Juno* γαμήλιοι, seu τέλειοι. Πειθὼ *seu Suada* nuptiarum conciliatrix, pronuba. *Diana*, operis domestici & familiæ administrandæ præses. *Lucina* de qua mox, nota c. *Venus* γενετυλλὶ genituræ domina. *Genie* (qui quod una natus sit natosque tueatur, vel quod ut generemur curet, à gignendo nomen habet) & *Hymenae.* de quo Thebaid. v. 262. *b* Qui in Genii honorem nuptiis sternitur. *c* Εἰλήθυια, puerperii præses *Diana*, parturientibus à Parcis præfecta, quod ipsam sine dolore in utero gestasset mater, & absque sensu in lucem edidisset. *Callimach.* Lucina dicta, Ovid. *dedit hac tibi nomina lucus, Aut quia principium tu dea lucis habes.* ad pariendum autem confert Luna. *d* Minerva. *e* Vide Troad. 817. & inf. v. 318. & 617. *f* Gubernatorem navis in Argonautica expeditione. *g* Primam. infra v. 318. *h* Metaph audacior. *i* Neptune. *k* Sol fili Hyperionis, qui unus è Titanibus. *vi Herc. Fu.* 966. *l* Alternam præbens utrique Hemisphærio lucem. *m* Nocti & in locis secretis fieri solitis, magicis, necromanticis, *alii*, Eleusinis. *vi. Herc. Fu.* v. 300. & v. 844.

[n] Hecate triformis; [o] quosque juravit mihi
Deos Iason; quosque [p] Medeæ magis
Fas est precari; [q] noctis æternæ chaos,
[r] Adversa superis regna, [s] manesque impios,
[t] Dominumq; regni tristis, & [u] dominam fide
[x] Meliore raptam, voce non fausta precor:
Adeste, adeste sceleris [y] ultrices deæ,
[a] Crinem solutis squallidæ serpentibus,
Atram cruentis manibus amplexæ facem,
Adeste, [b] thalamis horridæ quondam meis
Quales stetistis: [c] conjugi letum novæ,
Letumque [d] socero & [e] regiæ stirpi date.
[f] Mihi pejus aliquid, quod precer sponso malũ;
Vivat; per urbes erret [g] ignotas egens,
Exul, pavens, invisus, incerti [h] laris;
Me conjugem optet; limen alienum expetat,
[i] Jam notus hospes: quoque non aliud queam
Pejus precari, liberos [k] similes patri,
[l] Similesque matri. parta, jam parta ultio est.
[m] Peperi. querelas, verbaque incassum sero.
Non ibo in [n] hostes? [o] manibus excutiã faces,
[p] Cæloque lucem. spectat hoc [q] nostri sator
Sol generis? & [r] spectatur, & curru insidens
Per solita [s] puri spatia decurrit poli?
Non redit in ortus, & remetitur diem?
Da, da per auras curribus [t] patriis vehi.
Committe habenas, genitor, & flagrantibus
[u] Ignifera loris tribue moderari [u] juga.

n Vide Hippolyt. ỳ. 411.
o Vel generaliter deos, pró more, in contrahendis nuptiis jurejurando testes adhibitos: *vel* Sidera & Horas. infr. ỳ. 481.
p Infernis, sacris, magicis initiatę.
q Hiatum & cœcam voraginem æternæ noctis, i. mortis & inferorum. Vid. Herc. Fu. 609. & Thyest. 830.
r Infera, tristia, obscura, letalia, mala, opposita superis, lætis, lucidis, vitalibus, bonis.
s Umbras, seu animas impiorum corpore exutas.
t Plutonem.
u Proserpinam.
x Neque enim ea mente rapuit eam Pluto ut repudiaret, quod fecit in me Iason.
y Eumenides, Pœnæ, Furiæ. Herc. Fu. ỳ. 100.

a Erinnys, Furiæ, excutite *pronam flagranti vertice pinum Stridentesque comas.* *b* Nuptiis infausti exitus furias statuunt auspices & pronubas. *Nam mihi nec Juno nec Hymen, sed tristis Erinnys Prætulit infaustas sanguinolenta comas.* Hypsipile Ovidiana, vide *Octav.* 23. & 158. *c* Creusæ *al.* Glauce. *d* Creonti. *e* Liberis Iasonis meisque. *f* Suggerite mihi pejus aliquod letho malum quod Iasoni imprecer. Et *hoc est*, Vivat. Gruterus subintelligit *est*, hoc sensu: Quod ad Iasonem spectat, non mihi opus Furiarum opera; est enim ad manum quod ei imprecer omni morte pejus, vitam exulem atque inopem. *g* Inimicas *h* Domus, loci inhabitandi. *i* Namque & hic apud Creontem hospes est. *k* Perfidos. *l* Veneficos, crudeles. *m* Liberos tales futuros. *vel*, quos in patris ultionem trucidem, peperi. *n* Creontem, Creusam, Iasonem & liberos? *o* Ex manibus δᾳδούχων illas Creusæ nuptiis præferentium. de facibus, vide quæ ad vers. 263. & vers. 507. Theb. & infr. vers. 112. *p* Inducamque extinctis facibus tenebras. *q* Æthes enim Medeę pater fuit, Solis ex Persa Neptuni filia natus. *r* Annon horrens refugit, vultusque suos tegit? *s* Non mutati, nulla nube maculati, nec in ortum redeuntis, ut in scelere Thyestęo? vid. Act. 4. cum choro, & act. 5. Thyest. *t* Me avitis, ut Phaetonta quondam paterno curru. *u* Equos ignipedes, flammivomos.

Gemino-

[x] Gemino Corinthus litori opponens moras,
Cremata flammis maria committat duo.
Hoc restat unum, pronubam thalamo feram
Ut ipsa pinum, postque [1] sacrificas preces
Cædam dicatis [2] victimas altaribus.
Per [2] viscera ipsa quære supplicio viam,
[3] Si vivis, anime: si quid antiqui tibi
Remanet vigoris, pelle femineos metus,
Et inhospitalem [a] Caucasum mente indue.
[b] Quodcunque vidit Phasis aut Pontus nefas,
Videbit Isthmos. effera, ignota, horrida,
[c] Tremenda cœlo pariter ac terris mala,
Mens intus agitat; vulnera, & cædem, & vagum
Funus per artus. levia memoravi nimis:
[d] Hæc virgo feci. gravior exsurgat dolor.
Majora jam me scelera post partus decent.
Accingere ira, teque in exitium para
Furore toto: [e] paria narrentur tua
Repudia thalamis. quo virum linquis modo?
Hoc quo secuta es. rumpe jam segnes moras:
Quæ scelere pacta est, scelere rumpetur fides.

x Et comburam Corinthiacum Isthmon cum urbe in qua Creon, Iason, Creusa. Sic *Qui secat & geminum gracilis mare separat Isthmos, Nec patitur conferre fretum; si terra recedat, Ionium Ægæo franget mare.*

y Facem è pinu vid. inf. ℣. 111. & Thebaid. ℣. 263. Sunt qui *Spinum* legunt: nam & è Spina alba faces nuptiales fieri solitæ. innuit autem ignem illum venenatum quo Creusam perditura sit cum patre suo. 1 In nuptiis quidem adhibitę preces & sacrificia. Medea autem incantationes suas intelligit. 2 Liberos suos ex Iasone innuit, quos mactare instituit. 3 Se ad vindictam incitat. *a* Feritatem & crudelitatem Heniochorum & Scytharum qui ad Caucasum. Thyest. ℣. 1046. vel etiam meam quæ è Colchide. *b* Tale hiç in Corintho patrabo facinus quale olim in Colchis cujus Phasis fluvius est, quæque Ponto contermina. ubi sc. fratrem Absyrtum discerpsi dispersique, ut patri me insequenti moram injicerem dum artus dissipatos colligeret. *c* Diis & hominibus abominanda. *d* Hæc in fratre Absyrto feci virgo ut Iasoni nuberem, cui nuptæ & ex eo matri factę, ne dimittar, vel etiam in repudii vindictam, majora sunt scelera excogitanda. *e* Nuptias proditione patris & cæde fratris conciliavi, repudium cæde superinductę Creusæ & propriorum liberûm ulciscar.

CHORUS.

Chorus è mulieribus Corinthiis Iasonis & Creusæ nuptiis Epithalamium præcinit.

[f] AD regum thalamos numine prospero,
Qui cœlū, superi, quique regunt fretum,
Adsint, cum populis [g] rite faventibus.
Primus sceptriferis colla [h] Tonantibus

f Ad Iasonis & Creusæ nuptias.

g In sacris principum inaugurationibus, adoptionibus, nuptiis, adstantes favebant lingua, id est, malis verbis abstinebant, bona dicebant εὐφήμουν: votis & acclamationibus fausta lætaque ominati. vid. Octav. 697. *h* Jovi & Plutoni. Dio quidem rubentes tribuunt manubias, easque interdiu missas: Summano albas vel nigras, easque noctu. Sed & Juno, Pallas, aliique è diis fulmen jaculari dicuntur, sed quod à Jove acceperint.

Taurus

i Taurus celsa ferat tergore candido.
k Lucinam nivei femina corporis
Intentata jugo placet: &, asperi
Martis sanguineas l quæ cohibet manus,
Quæ dat belligeris fœdera gentibus,
Et 2 cornu retinet divite copiam,
3 Donetur tenera mitior hostia.
Et m tu qui n facibus legitimis ades,
Noctem o discutiens p auspice dextera,
Huc incede gradu a marcidus ebrio,
Præcingens roseo tempora vinculo.
Et b tu, quæ gemini prævia temporis
c Tarde stella redis semper amantibus:
Te matres avidæ, te cupiunt nurus,
Quam primum radios spargere lucidos.
Vincit d virgineus decor
Longe e Cecropias nurus:
f Et quas g Taygeti jugis
h Muris quod caret oppidum
Exercet juvenum modo:
i Et quas k Aonius latex,
* Alpheusque sacer lavat.
Cedent l Æsonio duci,
Si forma velit aspici,
m Proles fulminis improbi,
n Aptat qui juga tigribus:
Nec non o qui tripodas movet,
Frater p virginis asperæ.
Cedet q Castore cum suo

i Neptuno, Apollini, Marti taurum immolari, Jovi nequaquam vult Servius. Has itaque infaustas fore nuptias ominatur. Sed τῷ Δὶ ἤγοντο ταῦροι παγκάλοι εἰς τέσσαρας. Xenoph. Cyropæd. Et, ἔθυσα τῷ Διὶ βασιλικῶς, ταῦρον λευκόν. Julian. ad Libaniū. k *Junonem ante omnes, cui vincla jugalia curæ, Candida & intacta placet cervice juvenca.* Vel Venus, quę *Pace frui Martem cogere sola potest*. Et huc respicit quod subjungitur. 3. *Donetur tenera mitior hostia.* sic Flaccus, *Mactata veniet lenior hostia*: quę meri patera cum thure. quandoque tamen sus illi mactabatur, & hinc festū ὑστέρια. *vel* Pax seu Concordia, *unde fluit.* 2. *pleno cunctorum copia cornu.* alluditque ad κέρας Ἀμαλθείας seu Acheloi. Sed & Paci bos cędebatur, verum seorsim extra Deæ conspectum. *m* Hymenæe, Deus nuptialis, Bacchi fili, &c. mox nota *a*. *n* Legitimis nuptiis. inf. v. 114. *o* Face quam præfers nuptiis. *p* Vide Troad. 361. *a* Namque *marcentes gaudet vibrare coronas, Et quassare faces & noctem ducere ludo*, uti decet Bacchi filium Venerisque patrem: *aliis* Apollinis & Calliopes filium. *b* Veneris stella, noctis pręvie Hespere, diei prænuncie Phosphore. Hippol. ℣. 748. *c* *Ut nox longa quibus mentitur amica*, &c. Ita sponsorum, noveque nuptarum desiderio tarde procedere videtur dies nuptiis dictus. *d* Virginis sponsę, Creusæ seu Glauces. *e* Atticas puellas nubiles. Cecrops autem primus erat Atheniensium rex. *f* Et Lacenas virgines quæ patrio more exercentur virilibus officiis, cursu, venatione, palæstra, idque nudę. *g* Laconiæ montis, Spartę imminentis. *Virginibus Bacchata Lacænis Taygeta.* *h* Quod tamen postea muris cingi cœpit, prius ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφανωμένον. *i* Vincitque Thebanas virgines. Bœotia autem prius Aonia dicta est ab Aone Neptuni filio. *k* Dirce fons Bœotiæ prope Thebas Musis sacer, adeoque tacite ipsis Musis Creusam confert. * ℣. 116. *Thyest.* cur item sacer sit, vide *ibid.* *l* Iasoni filio Æsonis, qui filius Cretæi, Cretęus Æoli. *m* Bacchus vid. Herc. Fu. 455. ℣. pulcher, Hippol. ℣. 751. *n* Oedip. ℣. 425. & Hippol. ℣. 753. *o* Apollo cujus responsa reddit vates in tripode stans. vid. Oed. 227. ℣. *p* Dianæ venatricis, montivagę, perpetuę virginis. *q* Κάστωρ δ' ἱππόδαμος καὶ πὺξ ἀγαθὸς Πολυδεύκης, pulcherrimi, Jove quippe cygno geniti. Hippol. v. 807.

Pollux cæstibus aptior.
Sic, sic, Cœlicolæ, precor,
Vincat [r] femina conjuges,
Vir longe superet viros.
Hæc cum virgineo constitit in choro,
Vnius facies prænitet omnibus.
[s] Sic cum sole perit sideribus decor;
Et [t] densi latitant Pleiadum [t] greges,
Cum Phœbe solitum lumine [a] non suo
[b] Orbem circuitis cornibus alligat.
[c] Ostro sic niveus [d] phœniceo color
Perfusus rubuit: [e] sic nitidum jubar
Pastor luce nova [f] roscidus aspicit.
Ereptus thalamis [g] Phasidos horridis,
Effrenæ solitus pectora conjugis
Invita trepidus prendere dextera,
Felix [h] Aoniam prendito virginem,
[i] Nunc primum [k] soceris,* sponse, volentibus.
[l] Concesso, juvenes, ludite [l] jurgio,
[m] Hinc illinc, juvenes, mittite carmina:
Rara est in dominos [n] justa licentia.
Candida thyrsigeri [o] proles generosa Lyæi,
[p] Multifidam jam tempus erat succendere [q] pinum.
[r] Excute solennem digitis * marcentibus [s] ignem.

r Creusa.
s Sicubi soli orienti velut lumini majori suam cedunt lucem stellæ.
t Alludit ad etymon sideris septistellii ἀπὸ τοῦ πλείστου· id est, à pluralitate & vicinitate stellarum. *aliis* autem ἀπὸ τοῦ πλεῖν quod ortæ navigandi tempus designent, Atlantides, Vergiliæ.
a Lumine notho & mutuato à sole lucens. vide Hippol. v. 741.
b In plenilunio Hippol. v. 742.
c ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ, &c. *Fulget ebur veluti, Tyrio quod tinxerit ostro Mæonis, aut Paphiis lilia mista rosis.*
d Thyest. v. 344.
e Hæc ad Endymionem sunt qui referunt. rectius ad solem orientem. *Quale novo Phœbo aut Tithoni conjuge cœlum Subrubet.*
f Vigil, rore nocturno madens, vel luce nova, id est, Aurora roscida, *Hypallage.*
g Medeę ad Phasim natę. sup. v. 44. barbaræ, crudelis, veneficæ. cujus sc. thalamos Iason merito horreat.

h ἀντίθετον Phasidi, id est, barbaræ. *Græcam* sup. v. 80. vel lege *Æoliam.* Creonti enim patri Creusæ Sisyphus pater qui filius Æoli. infr. v. 746. commendaturque sponsa à Deo generis authore. *i* Namque in priores non consenserat Æson, Ætha certe invito. *k* Æsone & Creonte. * al. *sponte volent.* *l* In nuptiis enim dicteria in sponsum sponsamque jacere licuit. *m* Epithalamium à virginibus & adolescentibus alterne cantatum, ante thalamum: ne compressæ à viro puellæ audiretur vox. *n* Lege *ista licentia.* sc. libertas loquendi quidlibet apud dominos raro permissa est, in Mercurialibus apud Cretenses, Saceæ festo apud Babylonios, Peloriis apud Thessalos, Saturnalibus apud Romanos, ut & nuptialibus. *o* Hymenææ fili Bacchi, qui *Quod solvit curis corda, Lyaus erit,* à λύω. thyrsi autem hastę quas pampinis intextas Bacchides in Orgiis gestabant. supr. vers. 67. *p* In modum spicarum incisam, quo facilius flammam concipiat. *q* Supr. vers. 38. *r* Concute, jacta, *inquit Delrius.* credo ego in nuptiis felicibus Hymenæi partes fuisse ignem nuptialem extinguere, sponsumque & sponsam in thalamos vocare. & ad hanc conjecturam facit quod Medea supr. vers. 27. minata est velle se faces excutere, infelici omine. & supr. vers. 67. * Supra vers. 69. *s* Fax in nuptiis prælata in honorem Cereris. ignis & aqua adhibita, quod fœtus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam.

Festa

Festa dicax fundat [t] convicia [u] Fescenninus.
Solvat turba jocos. [x] tacitis eat illa tenebris,
Si qua peregrino nubit fugitiva marito.

t Dicta jocularia. ῥήματα αἰσχρὰ καὶ ἀσχημοσύνης γέμοντα. Chrysostom. & Lucan. 2. *nec more Sabino Excepit tristis convicia festa maritus.* *u* Pueri versus Fescenninos omni verborum lascivia imo obscænitate refertos canebant ut novę nuptæ aures returarent, sed posita prius prætexta, cujus purpura verecundiæ symbolum. dict. a Fescennio Hetruriæ oppido. aliis à *fascino.* quod ad nimias laudes (quę in Epithalamio occinebantur) à Nemesi vindicandas & arcendum fascinum, à præfiscinis adjiciebantur Fescennini. *x* Deducatur ad maritum illa absque facibus, Epithalamio, Fescennino, quæ domo patris profuga peregrinum secuta, raptori clam & inconcesso nupsit. quod fecerat Medea, in quam hoc obiter jactum est convicium.

ACTUS SECUNDUS.

MEDEA. NUTRIX.

Audito Hymenæo furit Medea, quam sedare nutrix laborat, sed frustra.

OCcidimus. aures pepulit [y] Hymenæus meas.
Vix ipsa tantum, vix adhuc, credo malum.
Hæc facere Iason potuit? [z] erepto patre,
Patria atque regno, sedibus solam exteris
Deserere [a] durus merita contempsit mea,
Qui scelere [b] flammas viderat vinci & [c] mare?
[d] Adeone credit omne consumptum nefas?
Incerta, vecors, mente non sana feror
Partes in omnes, unde me ulcisci queam.
Vtinam esset [e] illi frater! est conjux; in hanc
Ferrum exigatur: hoc meis satis est malis.
Si quod Pelasgæ, si quod urbes barbaræ
Novere facinus, quod [f] tuæ ignorant manus,
Nunc est parandum. [g] scelera te hortentur tua;
[g] Et cuncta redeant; [h] inclytum regni decus
[i] Raptum, & nefandæ virginis [k] parvus comes
Divisus ense, funus [l] incertum patri,
Sparsumque [m] ponto corpus, [n] & Peliæ senis
Decocta aheno membra. funestum impie
Quam sæpe fudi sanguinẽ? [o] at nullum scelus

y Epithalamiũ, carmẽ nuptiale chori sc. pręcedentis. de Hymenæo vide quę ad vers. 262. Theb.
z Postquam eripuit me patri, patriæ, regno.
a Ingratus, immemor.
b Herbis & incantamentis illi à me datis vicit æripedes & ignivomos tauros.
c Mare pacatum artub. lacerati fratris.
d Itane exhaustam mihi credit omnem malarum herbarum scientiam, & magicas artes ad scelera potentes, ut nihil reliqui sit in ipsius vindictam? *e* Quem discerperem, ut meum olim sup. v. 44. *f* O Medea. *suas innuit.* *g* Ad animum revoces priora scelera, atque ab iis exempla capias & consilia de futuris. *h* Vellus aureum arietis quo vectus Phryxus è Bœotia in Colchos transfretavit. vide Troad. vers. 1032. *i* Ab Iasone, mea arte, consilio, auxilio. *k* Absyrtus frater, ex eodem patre, matre autem Asteri, aliis Ipsea, à me discerptus. supr. vers. 44. *l* Sparsit enim artus, ut patrem insequentem tardaret. vers. 44. supra. al. *incestum.* *m* Mari, ut modo vers. 121. vel regione Ponti, *Vnde Tomos dictus locus est, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui.* *n* Patrui Iasonis inst. vers. 257. *o* Emphatice. Iam autem irata in scelus accingor.

Irata

Irata feci, ſævit infelix amor.
Quid tamen Iaſon potuit [p] alieni arbitrii
Iuriſque factus? [q] debuit ferro obvium
Offerre pectus. [r] melius, ah melius, dolor
Furioſe, loquere. ſi poteſt, vivat meus,
Vt fuit, Iaſon; ſin minus, vivat tamen,
Memorque noſtri, muneri [s] parcat meo.
Culpa eſt Creontis tota, qui [t] ſceptro impotens
[u] Conjugia ſolvit; quique [x] genitricem abſtra-
Natis, & arcto pignore adſtrictam fidem (hit
Dirimit: petatur ſolus hic, pœnas luat
Quas debet. alto cinere cumulabo domum.
Videbit [y] atrum verticem flammis agi
[z] Malea, longas navibus flectens moras.
Nu. Sile obſecro, queſtuſque ſecreto abditos
Manda dolori. gravia quiſquis vulnera
Patiente & æquo [a] immotus animo pertulit,
[b] Referre potuit. *ira, quæ tegitur, nocet.*
Profeſſa produnt odia vindictæ locum.
Me. *Levis eſt dolor, qui capere conſilium poteſt.*
Et [c] *clepere ſeſe; magna non latitant mala.*
Libet [d] ire contra. Nu. ſiſte furialem impetum,
Alumna: [e] vix te tacita defendit quies.
Me. *Fortuna fortes metuit, ignavos premit.*
Nu. [f] Tunc eſt probanda, ſi locũ virtus habet.
Me. *Nunquam poteſt non eſſe virtuti locus.*
Nu. *Spes nulla monſtrat rebus afflictis viam.*
Me. *Qui nil poteſt ſperare, deſperet nihil.*
Nu. [g] Abiere Colchi; [h] conjugis nulla eſt fi-
Nihilque ſupereſt opibus è tantis tibi. (des;
Me. Medea ſupereſt: [i] heic mare & terras vi-
Ferrumq; & ignes, & deos, & fulmina. (des,
Nu. Rex eſt timendus. Me. [k] rex meus fuerat
pater.

p Huc à Creonte coactus. *q* Potius quam me deſerere. *r* Epanorthoſis. *ſ* Magis appoſite tamen legas *parcas*. q. d. permitte illum, ô dolor, vita quam illi dederim frui. *t* Imperio ſuo. *u* Mei & Iaſonis. *x* Me. *y* Nigrum regię vel Corinthi fumum ſinuoſo flexu aſcendentem. *z* Promontorium Laconiæ prope Corinthum hodie *Capo Melio*, quod per quinque millia paſſuum in mare protenſum ventiſque expoſitum proceſloſum ſinuumque ſequacibus undis inquietum reddit mare, navigantibus moras inhibet. *Et ratibus longe flexum donare Maleæ.* Lucan. 6. *a* Alii leg. *Mutus.* id eſt, tacite & diſſimulanter. *b* Par pari reddere, ulciſci.

c Tegere, celare. κλέπτειν. vid. Herc. Fu. 798. v. *d* Aperte occurrere. *e* Etiamſi tacita quieſcas, vix tuta eris; multo minus ſi quid moveas. *f* Tunc quidem fortitudo eſt probanda ubi te aliquid per virtutem conſequuturam ſperes, alioqui furor eſt, ſtupor, deſperatio, &c. ultra ſpem & vires niti. *g* A te alienati, tibi infeſti ſunt Colchi. *h* Iaſonis *i* Quę omnia hæc arte ſua poteſt perturbare, inque ſuam opem vocare. *vel quid ſi interrogative legamus hoc modo?* An vero hic vides maria, terræ motus, ferrum, ignes, deos, fulmina, quę etiam fortis timeat? cum ex præceptionibus Ethicis, εἴη ἄν τις μαινόμενος καὶ ἀνάλγητος, εἰ μηδὲν φοβοῖτο, μήτε σεισμὸν, μήτε κύματα. &c. atque ad hanc conjecturam meam faciunt quæ pręcedebant v. 160. quæque ſequuntur *& tamen rex eſt timendus, arma*, &c. *k* Neque tamen eum timui, verum Iaſoni contra eum ſteti.

Nu.

Nu. Non metuis arma? Me. [l] sint licet terra edita.
Nu. Moriere. Me. cupio. Nu. profuge. Me. pœnituit [m] fugæ.
[n] Medea fugiam? Nu. [o] mater es. Me. [p] cui sim, vides.
Nu. Profugere dubitas? Me. fugiam: at ulciscar prius.
Nu. Vindex sequetur. Me. forsan inveniam [q] moras.
Nu. Compesce verba; parce jam demens minis,
[r] Animosque minue. *tempori aptari decet.*
Me. *Fortuna opes auferre, non animum, potest.*
[s] Sed cujus ictu regius cardo strepit?
Ipse est Pelasgo tumidus imperio Creon.

l Non etiam Gigantea & terra è dentibus serpentinis edita. Namque & hæc mea arte fretus debellavit Iason.
m Qua patrem deserui, Iasonem secuta.
n *Emphatice.* Egone tam magicis potens? tam prius pertinax & pericula contemnens?
o In liberorum tamen gratiam fuge, vel respicit ad v. 25. sup. *p* Ex quo tamen sim vides, Iasone sc. *q* Ut cum me sequeretur pater. sup. v. 44. & 133. *r* Animi pertinaciam & ferociam. *s* Sed crepuere fores regiæ, quis egreditur?

CREON. MEDEA.

Creon Medeam in exilium propere abire imperio urget: illa diei unius moram vix impetrat.

Medea, [a] Colchi noxium [a] Æëtæ genus,
Nondum meis exportat è regnis pedem?
Molitur aliquid; nota fraus, nota est manus.
[b] Cui parcit illa? quemve securum sinit?
[c] Abolere propere pessimam ferro luem
Equidem parabam, precibus evicit [d] gener.
Concessa vita est: liberet fines metu;
Abeatque tuta. fert gradum contra ferox,
Minaxque nostros propius affatus petit.
Arcete, famuli, tactu & accessu procul;
Iubete sileat, regium imperium pati
Aliquando discat. [e] vade veloci via,
Monstrumque sævum, horribile, jam dudum avehe.
Me. Quod crimē aut quæ culpa multatur fuga?
Cr. Quæ causa pellat, [f] innocens mulier rogat.
Me. [g] *Si judicas, cognosce: si regnas, jube.*
Cr. [h] Æquum atq; iniquū regis imperiū feras.
Me. Iniqua nunquam regna perpetuo manent.
Cr. I, querere Colchis. Me. redeo: qui advexit, ferat.
Cr. [i] Vox constituto sera decreto venit.
Me. *Qui statuit aliquid parte inaudita altera,*
Æquum licet statuerit, haud æquus fuit.

a Colchorum regis.
b Qui non patri pepercit, non fratri.
c Medeam de medio tollere statueram.
d Iason.
e Satellitum aliquis vadat & avehat.
f Ironice q. d. nocentissima.
g Si rex justus es, de causa mea prius cognosce; si tyrannice pro lubidine imperas, inaudita causa ejice.
h Regiæ subjecta potestati ne disputes de imperio æquo aut iniquo, sed quod regi lubet feras.
i Cognita causa lataque sententia sera venit expostulatio.

Cr. Au-

CR. Auditus à te [k] Pelia supplicium tulit.
Sed fare: causæ detur egregiæ locus.
ME. [l] Difficile quam sit animum ab ira flectere
Iam concitatum; quamq; regale hoc [m] putet,
Sceptris superbas quisquis admovit manus,
Qua cœpit, ire; regia didici mea.
Quamvis enim sim clade miseranda obruta,
Expulsa, supplex, sola, deserta, undique
Afflicta; quondam [n] nobili fulsi [n] patre,
Avoque clarum Sole deduxi genus.
Quodcumque placidis flexibus [o] Phasis rigat;
[p] Pontusque quidquid Scythicus à tergo videt;
Palustribus qua maria dulcescunt aquis;
Armata [q] peltis quidquid exercet [r] cohors
Inclusa ripis [s] vidua [t] Thermodontiis:
Hoc omne noster genitor imperio regit.
Generosa, felix, decore regali potens
Fulsi. petebant tunc meos thalamos [u] viri,
Qui nunc petuntur. rapida Fortuna ac levis,
Præcepsque regno eripuit, exilio dedit.
Confide regnis, cum levis magnas opes
Huc ferat & illuc casus. hoc reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere: solum hoc Colchico regno extuli;
Decus illud ingens, [x] Græciæ florem inclytum,
Præsidia Achivæ gentis, & [y] prolem deûm
Servasse memet: [z] munus est Orpheus meum,
Qui saxa cantu mulcet, & sylvas trahit; (est
Geminumq; munus [a] Castor & Pollux, meum
[b] Satique Borea; [c] quique trans Pontum quoq;
Summota [c] Lynceus lumine immisso videt;

k Pelias, Voc. pro Nomin. inf. v. 259.
l Quam pertinaciter reges iram de levi qualicumque injustave causa conceptam foveant urgeantque, & ipsa rege orta novi.
m al. *decuper.*
n Æta Solis filio
o Colchorum fluv. max.
p Mare Euxinum ab Occidente Colchida claudit, dulcius quam cætera maria, ut quod Mæotidi commiscetur, atque in quod Tanais innumerique alii fluvii influunt.
q Scutis brevibus quorum extrema lunantur in cornua.
r Amazonidum lunatis agmina peltis, &c. vide Agam. 217.
s Vid. Hippol. 620.
t Vid. Herc. Fu. 245.
u Proci alii. *vel* per indignationem Synecdochicam, Iason.

x Ἄνθος Ἀργείων juvenum nobilium, Heroum florem. *y* Argonautas, Heroas, diis genitos. *quorum plerosque enumerat.* *z* Mei muneris est quod vivit Orpheus. ὅστις ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας θέλξεν ἀοιδάων ἐνοπῇ, ποταμῶν τε ῥέεθρα, Φήγους τ' ἀγελάδας, &c. *Mulcens lapides & agens carmine quercus.* *a* Sup. v. 88. *b* Calais & Zetes οὓς ποτ' Ἐρεχθηὶς Βορέῃ τέκεν Ὠρίθυια. *c* πάντων ἀνθρώπων ὀξυωπέστατος, qui ex Taygeti cacumine totam Peloponnesum fertur prospexisse, Castorem & Pollucem in cava quercu latitantes vidisse, è Sicilia classem Punicam è Carthaginis portu solventem oculis lustrasse, numerumque notasse, &c. Non tamen credibile id fieri vel à perspicacissimo Lynceo, vel à Varronis illo Strabone, ut 1500. stadiorum (tot enim à Lilybæo in Africam sunt) spatium prospiceret, cum intentam ab oculis aciem per planum pergere ultra 180. stadia negent Mathematici. multo minus mari in orbem per tantam distantiam vergente,

Omnes-

Omnesque [d] Minyæ: nam ducum taceo [e] ducē;
Pro quo nihil debetur, hunc nulli impûto.
Vobis revexi cæteros, unum mihi.
Incesse nunc, & cuncta flagitia ingere;
Fatebor: obici crimen hoc ſolum poteſt,
[f] Argo reverſa. [g] virgini placeat pudor,
Paterque placeat, tota cum ducibus ruet
Pelaſga tellus: hic tuus primus gener
*Tauri ferocis ore flagranti occidit.
[h] Fortuna cauſam, qua volet, noſtram premat:
Non pœnitet ſervaſſe tot regum decus.
Quodcunque culpa [i] præmium ex omni tuli,
Hoc eſt penes te. ſi placet, damna ream:
Sed redde [i] crimen. ſum nocens, fateor, Creo;
[k] Talem ſciebas eſſe, cum [l] genua attigi,
Fidemque ſupplex præſidis [l] dextræ petii.
Terra hac miſeriis angulum & ſedem rogo,
Latebraſque viles. urbe ſi pelli placet,
Detur remotus aliquis in regnis locus.
CR. Non eſſe me, qui ſceptra violenter geram,
Nec qui ſuperbo miſerias calcem pede,
Teſtatus equidem videor haud clare parum,
Generum [m] exulē legendo, & afflictum, & gra-
Terrore pavidum. quippe te pœnæ expetit (vi
Letoque Acaſtus, regna Theſſalica obtinens:
Senio trementem debili atque ævo gravem,
Patrem peremptum queritur, & cæſi ſenis
Diſciſſa membra, cum dolo captæ tuo
[n] Piæ ſorores impium auderent nefas.
Poteſt Iaſon, ſi tuam cauſam amoves,
Suam tueri; nullus innocuum cruor
Contaminavit: abfuit ferro manus,
Proculque veſtro purus à cœtu ſtetit.
Sed tu malorum machinatrix facinorum,
Cui feminea nequitia ad audendum omnia,
Virile robur, nulla famæ memoria eſt,
Egredere, [o] purga regna; letales ſimul

[d] Theſſali comites Iaſonis in expeditione Colchica, ab Orchomeno Theſſaliæ fluvio, qui prius Minyeus, dicti.

[e] Iaſonem.

[f] Quod ἀργὸς velox. *vel* ab Argo fabricatore, *vel*, quod ea vecti *Argivi delecti viri*.

[g] Quod ſi mihi magis pudor paterque placuiſſet quam Iaſon, periiſſent Theſſali, Argivi, univerſæ denique Græciæ flos. nec Iaſon ignivomos Tauros (* Duos namque fuiſſe refert Apollonius ταύρω χαλκόποδε στόματι φλόγα φυσιόωντε) effugiſſet, tibi gener futurus. vide inf v. 466.

[h] Utcunque mea cauſa iniqua ſit.

[i] Iaſonem.

[k] Cum tuum præſidium ſupplex imploravi, fugiens Acaſtum Peliæ filium, qui me perſequitur, ſibique in patrię necis ultionem dedi poſcit.

[l] Troad. v.689. [m] In exilium fugientem propter tuum facinus; tu enim præ te ferens velle te medicamine Peliam juventuti reſtituere (quod prius in Æſone feceras) Peliæ injurias in Iaſonem ulta, feciſti pie impias Peliadas patrem ſuum jugulare, non revicturum uti promiſeras, utque illæ expectaverunt. [n] Piſidice, Pelopœa, Hippote, & Alceſtis, filiæ Peliæ, quarum *ut quæque pia eſt* Medeæ *hortatibus impia prima eſt*, *Et ne ſit ſcelerata facit ſcelus.* &c. Ovid. 7. Metam. [o] Purgare mea regna tam lethali monſtro.

Tecum

Tecum aufer [p] herbas, libera cives metu.
Alia ſedens tellure [q] ſolicita Deos.
ME. Profugere cogis? redde fugienti ratem,
Vel redde comitem. fugere cur ſolam jubes?
Non ſola veni: [r] bella ſi metuis pati,
Vtrumque regno pelle: cur ſontes duos
Diſtinguis? [ſ] illi Pelia, non nobis jacet.
[t] Fugam, [u] rapinaſque adjice, deſertum patrem,
[x] Lacerumque fratrem: [y] quidquid etiamnum
Docet maritus conjuges, non eſt meum. (novas
Toties nocens ſum facta, ſed nunquam mihi.
CR. Iam exiſſe decuit. quid ſeris fando moras?
ME. Supplex recedens illud extremum precor,
Ne culpa natos matris inſontes trahat.
CR. Vade, hos paterno, ut genitor, excipiã ſinu.
ME. Per ego [z] auſpicatos regii thalami toros,
Per ſpes futuras, perque regnorum ſtatus,
Fortuna varia dubia quos agitat vice,
Precor, brevem largire fugienti moram;
Dum extrema gnatis mater infigo oſcula,
Fortaſſe moriens. CR. fraudibus tempus petis.
ME. Quæ fraus timeri tempore exiguo poteſt?
CR. *Nullum ad nocendum tempus anguſtum eſt malis.*
ME. Parumne miſeræ tẽporis lacrymis negas?
CR. Etſi repugnat precibus infelix timor,
Vnus parando dabitur exilio dies. (licet;
ME. [a] Nimis eſt; & ex hoc aliquid abſcindas
Et ipſa propero. CR. [b] capite ſupplicium lues,
Clarus priuſquam Phœbus attollat diem,
Niſi cedis [c] Iſthmo. [d] ſacra me [d] thalami vo-
[e] Vocat precari feſtus Hymenæo dies. (cant,

p Veneficia per herbas. *Medeam autem noxias plurimas inveniſſe herbas ferunt, & inter cæteras Ephemeron, præſentanei lethi herbam.*
q Carminibus, imprecationibus, veneficiis, ſceleribus moleſta, incanta ſidera, infra v. 424. & 672.
r Namque Acaſtus bellum Corinthiis indixit ſi Medeã receptam foverent.
ſ In Iaſonis gratiam & ultionem. cui autem ſcelus eſt bono, nocens ille eſt. inf. 500.
t A patre.
u Aurei velleris.
x Sup. v. 44.
y Et ſi quod aliud malum eſt quod nunc Creuſam docet, ut me olim.
z Bono auſpicio cœptas Iaſonis & filiæ tuæ nuptias, non inauſpicatas ut meas ſupr. v. 114. *a* Ultra votum mihi moram indulſiſti, namque in rem meam eſt fugam accelerare, ac proinde & ipſa propero. *b* Εἴ σ' ἡ 'πιοῦσα λαμπὰς ὄψεται θεοῦ, &c. θανῇ. Euripid. *c* Corinthiaco. *d* Nuptiarum ſacra. *e* Dies Hymenæo ſacra vocat me ad preces & vota.

CHORUS.

Chorus in audaciam navigantium invectus primos nautas dignum audacia ſua retuliſſe præmium canit, ſcilicet Medeam.

[f] AVdax nimium, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit;
[g] Terraſque ſuas poſt terga videns,

f Locus in Navigationem, concinens Horatiano, Illi robur & æs triplex circa pectus erat qui fragilem truci Commiſit pelago ratem. *g* E portu ſolvens in altum, videt terras recedere Troad. verſ. 1046.

Ani-

[h] Animam levibus credidit auris;
Dubioque secans æquora cursu,
Potuit [i] tenui fidere ligno,
[k] Inter vitæ mortisque vias
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quisquam sidera norat;
Stellisque, quibus pingitur æther,
Non erat usus: [l] nondum pluvias
Hyadas poterant vitare rates,
[m] Non Oleniæ sidera capræ,
Non quæ sequitur flectitque senex
[n] Arctica [o] tardus plaustra [p] Bootes:
Nondum Boreas, nondum Zephyrus
Nomen habebant.
[q] Ausus Tiphys pandere vasto
[r] Carbasa ponto, legesque [s] novas
Scribere ventis. nunc [t] lina sinu
Tendere toto: nunc [u] prolato
Pede transversos captare notos:
Nunc antennas medio tutas
Ponere malo: nunc in summo
Religare loco, cum jam totos
Avidus nimium navita flatus
Optat, & alto rubicunda [x] tremunt
[y] Suppara velo.
[z] Candida nostri sæcula patres
Videre, procul fraude remota;
Sua quisque [a] piger litora tangens,
Patrioque senex factus in arvo,
Parvo dives, nisi quas tulerat
Natale solum, non norat opes.
[b] Bene dissepti fœdera mundi
Traxit in unum [c] Thessala pinus,
Jussitque pati [d] verbera pontum;
[e] Partemque metus fieri nostri
Mare sepositum: dedit [f] illa graves
Improba pœnas, per tam longos

h Vitam credit fallacibus Austris.
i *I nunc & ventis animam committe, dolato Confisus ligno, digitis à morte remotus Quatuor, aut septem si sit latissima tæda.*
k Anacharsis ubi didicisset navis crassitudinem esse quatuor digitos, τοσοῦτον (inquit) τοῦ θανάτου οἱ πλέοντες ἀπέχουσι.
l Hyades ortu & occasu suo pluvias tempestatesq; excitant vid. Thyest. 851.
m *Non Olenia sidus pluviale capellæ*, id est, Amaltheæ inter sidera relatæ quod Jovi lac præbuisset prope Olenum Achaiæ oppidum.
n Her. Fu. v. 7. & 129.
o Quia polo vicinior.
p Bubulcus, Arctophylax, quod ursæ minori adjunctus plaustrum insequi videtur, οὕνεκ᾽ ἁμαξαίης ἐπαφώμενος εἴδεται Ἄρκτου.
q Argonautas primum navigasse canunt poetæ, Tiphyn primum velis & stellis in navigando usum fuisse.
r Vela carbasina.
s Ventis. scil. à latere flantibus in rectum navigare.
t Secundo usos vento. Hisp. *Viento à la popa, Largar la vela.*
u Obliquatis ad captandum flantem à latere ventum velis, πόδεῶνα, id est, imum veli angulum, producto altero, reducere, *To bring the tacke a bord.*
x Vento impulsa.
y Lintea annexa supra accatium & antennam. *Summaque pandens Suppara velorum perituras colligit auras.*
z Nulla avaritiæ livorisque labe polluta.
a Otio & pace fretus.
b Confudit hæc bene distincti mundi fœdera, & mari commiscuit terras, quas *Deus abscidit Prudens Oceano dissociabili.*
c Thessalæ silvæ filia nobilis navis è pinu Pontica.
d Remorum ictus. Respicit Poeta ad notam Xerxis amentiam, qui Hellesponto 300. infligi verbera jussit propter pontem è ratibus disruptum.
e *Terra parum fuerat fatis, adjecimus undas; Fortuna miseras auximus arte vias.*
f Argo.

Ducta

Ducta timores: cum [g] duo montes,
[h] Claustra profundi, hinc atque illinc
Subito [i] impulsu, velut [k] æthereo
Gemerent [k] sonitu; spargeret astra
Nubesque ipsas mare [l] deprensum.
Palluit audax Tiphys, & omnes
Labente manu misit [m] habenas:
[n] Orpheus tacuit [n] torpente lyra;
[o] Ipsaque vocem perdidit Argo.
Quid! cum Siculi [p] virgo Pelori,
Rabidos utero succincta canes,
Omnes pariter solvit hiatus,
Quis non totos horruit artus,
Toties uno latrante malo?
Quid! cum [q] Ausonium [r] diræ pestes
Voce canora mare mulcerent,
Cum [s] Pieria resonans cithara
Thracius Orpheus, solitam cantu
Retinere rates [t] pene coegit
Sirena sequi? *quod fuit hujus*
Precium cursus? aurea pellis;
[u] *Majusque mari Medea malum,*
[x] *Merces prima digna carina.*
Nunc jam cessit pontus; & omnes
Patitur leges: [y] non Palladia
Compacta manu regum referens
Inclyta remos quæritur Argo.
Quælibet altum cymba pererrat.
[z] Terminus omnis motus. & [a] urbes
Muros terra posuere novos.
Nil, qua fuerat sede, reliquit
Pervius orbis. Indus gelidum
Potat [b] Araxem: [c] Albim Persæ,
[c] Rhenumque bibunt. Venient annis

g Cyaneæ, Symplegades, Syndromides Herc. Fu. 1210. quas transmisere Argonautæ, Phinei monitu præmissa viæ duce columba, non sine periculo, mutilata summa puppis parte.
h Maris enim Pontici aditus claudere videntur.
i Collisione. unde & nomen habent, ἀπὸ τοῦ συμπλήττεσθαι. dicto vers. Herc. Fu.
k Velut tonitru.
l Concurrentibus scopulis interceptum expressumque in cœlum.
m Clavum.
n Metu stupefactus ipse tacuit Orpheus, & lyra prius vocalis.
o Cujus carina præsaga, garrula, fatidica dicitur, ut quæ ex Dodonæa quercu, πολυγλώσσῳ, λαλεστάτην εἶχε τὴν τρόπιν ἐκ τῆς Δωδώνης δρυὸς, in qua duæ columbæ seu mulieres Columbæ vocatæ responsa reddebant.
p Scylla Phorci filia, quam cum Glaucus Circe spreta amaret, illa veneficiis dum se in fonte lavaret in monstrum canibus inguina succinctum mutavit; estque in mari Siculo ad promontorium Pelorum humana figura saxum cavernosum, ad quod maris æstuosi fluctus refracti latratum canum repræsentant. *Argonautæ vero, à Jove propter discerptum Absyrtum irato immissa tempestate, errantes hæc loca appulerunt.* *q* Italiam ab Ausone Ulyssis & Calypsus fil. *r* Sirenis Acheloi & Terpsichores filiæ tres, Parthenope Ligia, Leucosia, superne virgines, in pisces cauda desinentes, quæ à Musis victæ cantus suos in perniciem hominum converterunt. Nautas itaque cantu ad se allectos sopiebant, interfectosque vorabant. *s* Quam à Calliope matre acceperat. *t* Παρθενικὴν δ' ἐνοπὴν ἐβιήσατο φόρμιγξ. Apollon. *u* Ignis, mare, mulier, tria mala; maximum innuit mulierem effrænem. *x* Effera, audax, temeraria mulier, merces digna prima illa temeraria nave *y* Neque tantum Argo Minervæ opera confecta heroum principumque remigio impulsa quæritur ad navigandum, sed, &c. *z* Non amplius terminant terras sua maria, quin jam amovit terminos illos maris inventa navigatio. *a* Urbes novæ ædificari cœptæ in terris aliis, novæque deductæ coloniæ. *b* Armeniæ fl. *c* Germaniæ fl. *Elbe*.

Secula

Secula seris, quibus Oceanus
g Vincula rerum laxet, & h ingens
Pateat tellus, Tiphysque novos
Detegat orbes, nec sit terris
Vltima i Thule.

g Terminos suos quibus terras cingit. h Non tam acceptum hoc Platoni in Phædone de orbe incognito differenti refert Abrahamus Ortelius, quam Poetæ Hispani de America à suis inventa vaticinio. i Oceani Septentrionalis insula. *Tylemarke.* Virg. *tibi serviat ultima Thule.*

ACTVS TERTIVS.

NVTRIX. MEDEA.

In vindictam præceps fertur Medea, nutrice incassum eam dehortante.

ALumna, celerem quo rapis tectis pedem?
Resiste, & iras comprime, ac retine impe-
Incerta qualis k entheos cursus tulit, (tum.
Cum jam recepto l Mænas insanit Deo,
m Pindi nivalis vertice, aut n Nysæ jugis;
Talis recursat huc & huc motu effero,
Furoris ore signa o lymphati gerens.
p Flammata facies spiritum ex alto citat.
Proclamat, q oculos uberi fletu rigat;
r Renidet. ſ omnis specimen affectus capit;
t Hæret, u minatur, x æstuat, queritur, gemit.
Quo y pondus istud verget? ubi ponet z minas?
Vbi se iste a fluctus franget? exundat furor.
b Non facile secum versat aut medium scelus.
c Se vincet: iræ novimus veteres notas. (piū.
Magnum aliquid instat, efferum, immane, im-
Vultum furoris cerno. d Dii fallant metum!
ME. e Si quæris odio, misera, quē statuas modū,
f Imitare amorem. g regias egon' ut g faces
Inulta patiar? segnis hic ibit dies,
Tanto h petitus ambitu, tanto datus?

k Oedip. 628. l Baccha. Oed. 436. *qualis vertice Pindi Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo.* m Herc. Fu. 1285. n Oedip. 404. o Mente alienati propter visam forte in fonte Nymphā. Nymphæ itaque iratæ spiritu correpti, νυμφόληπτοι. Sic Ceritos & Larvatos dicebant, qui Cereris aut Larvæ incursione animo vexarentur, nisi rectius Lymphatos dicamus qui ab humentis cerebri exuperantia insaniunt, ὑγρεγκεφάλους, & cum humoribus Luna præsit, Lunaticos. p Spiritus è corde excitus & per faciem diffusus turbulentos ipsius motus arguit. q E dolore. r Vindictæ spem sibi gratulata ridet. ſ Signa & argumenta omnium cogitationum. u Cogitabunda & dubia. x Vultu truci, quassato capite. y Irata. z Curarum, cogitationum. *referturque ad* Hæret. a *Refer* ad Minatur *in præced. versu.* b Irarum, *& respicit ad* Æstuat. c Non leve meditatur & vulgare scelus. d *Emphatice.* priora facinora. e Dii faxint ut falsum sit quod metuo. f *Medea nutrici non attenderat, atque hæc secum.* f *Vel generaliter:* qui, cum sit ex iis affectionibus, quarum virtus regula esse non potest, nullum novit habere modum. *vel* odio imitare amorem illum quo Iasonem secuta nulli pepercisti sceleri, patre prodito, fratre cæso. g Tædas in Iasonis cum regis filia nuptiis accensas. vid. Thebaid. 263. & 507. h Vix à Creonte impetratus. supra v. 295. alii de die nuptiali exponunt quem Creon ambivit.

Dum

i Dum terra cœlum media libratum feret,
k Nitidusque certas k mundus evolvet l vices,
Numerusque arenis m deerit; & solem dies,
Noctem sequentur astra; dum n siccas polus
Versabit Arctos, flumina in pontum cadent;
Nunquam meus cessabit in pœnas o furor,
Crescetque semper. quæ ferarum immanitas,
Quæ p Scylla, quæ q Charybdis Ionium mare
Siculumq; sorbens, quæq; anhelantem premens
r Titana, tantis Ætna fervebit minis?
Non rapidus amnis, non procellosum mare,
s Pontusque Coro sævus, aut vis ignium
Adjuta flatu, possit inhibere impetum
Irasque nostras. sternam & evertam omnia.
Timuit Creontem, ac bella t Thessalici ducis:
Amor timere neminem verus potest.
u Sed cesserit convictus & dederit manus;
Adire certe, & conjugem extremo alloqui
Sermone potuit: x hoc quoque extimuit ferox.
Laxare certe tempus immitis fugæ
y Genero licebat. z liberis unus dies
Datus duobus. a non queror tempus breve:
Multum patebit. faciet, hic faciet dies,
Quod nullus unquam taceat. b invadam deos,
Et c cuncta quatiam. NU. recipe turbatū malis,
Hera, pectus; animum mitiga. ME. *Sola est*
d *Mecum ruina cuncta si video obruta.* *(quies,*
d *Mecum omnia abeant. trahere, cum pereas libet.*
NU. Quam multa sint timenda, si perstas, vide.
Nemo e *potentes aggredi tutus potest.*

i *Dum circumfuso pendebit in aëre tellus Ponderibus librata suis.*
k Cœlum stellatum.
l Anni tempestates.
m Nostra quidem ignoratione, in se autem finita est & numero circumscripta, cum ipse mundus neutra quantitate sit infinitus.
n Thyest. 476.
o In vindictam ira.
p Sup. v. 350. & Thyest. 507.
q Thyest. 579.
r Typhœum *ut volunt plerique.* vid. Thyest. 807. *secundum alios, inter quos noster. Herc. Fu. v.* 801. Enceladum.
s Euxinus, in quo procellas excitat Corus. de quo Thyest. 576.
t Acasti. sup. v. 257. & 274.
u Sed fac eum cessisse, huc coactum.
x Et me alloqui forte timuit, alias ferox.
y Cum Creonti gener sit.
z Quo liberis valedicam.
a Inf. 561. *Excidimus tibi? nunquam excidemus.*
b Imprecationibus. sup. v. 271. & inf. 672.
c Omnia movebo, & *flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.*
d ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.
e Late enim patens est ira, longę manus regum.

IASON. MEDEA.

Iasonem gravatim Medeam deserentem seque excusantem aggreditur Medea, opprobriis, precibus, simulata conciliatione.

O Dura fata semper, & sortem asperam,
Cum sævit & cum parcit, ex æquo malam!
f Remedia toties invenit nobis Deus
Periculis pejora. si vellem fidem

f In expeditione Colchica ut effugerem tauros, draconem, serpentigenas, juramenti reus duxi Medeam: hic, ne ab Acasto petitus, Creontis insidiis peream, violata priore fide ducenda est Creusa.

Præstare meritis conjugis, leto fuit
Caput offerendum : si mori nolim, fide
Misero carendū est. g non timor vincit virum,
h Sed trepida pietas : quippe sequeretur necem
Proles parentum. O [i] sancta, si cœlum incolis,
Iustitia, numen invoco ac testór tuum;
Nati patrem vicere : quin [l] ipsam quoque,
Etsi ferox est corde, nec patiens jugi,
m Consulere natis malle, quam thalamis, reor.
Constituit animus precibus iratam aggredi.
Atque ecce, viso memet, exsiluit, furit.
Fert odia præ se, totus in vultu est dolor.
ME.[n] Fugimus Iason, fugimus.[o] hoc non est no-
Mutare sedes : causa fugiendi nova est. (vum
Pro te solebam fugere. discedo, exeo.
Penatibus profugere quam cogis tuis,
Ad quos remittis? [p] Phasin & Colchos petam,
Patriumque regnum, [p] quæq; fraternus cruor
Perfudit arva? quas peti terras jubes?
Quæ maria monstras? Pontici fauces freti?
Per quas revexi [q] nobiles regum manus,
r Adulterum secuta per [s] Symplegadas?
Parvamne [t] Iolcon, Thessala an [u] Tempe petā?
x Quascunque aperui tibi vias, clusi mihi.
Quo me remittis? exuli exilium imperas,
Nec das. eatur : [y] regius jussit [y] gener;
Nihil recuso : [z] dira supplicia ingere;
Merui. cruentis [a] pellicem pœnis premat
b Regalis ira. vinculis oneret manus,
Clusamque [c] saxo noctis æternæ obruat;
Minora [d] meritis patiar. Ingratum caput!
e Revolvat animus [2] igneos tauri halitus,
Interque sævos [3] gentis indomitæ metus,
Armifero in arvo [2] flammeum Æetæ pecus,
3 Hostisque subiti tela : cum jussu meo
[3] Terrigena miles mutua cæde occidit.

g Nec tamen mori refugio, animo parum virili de me solicitus.
h Sed pietas in filios me trepidum facit, ne & illi meam necem comitentur.
i Astræa. Thyest. 855
k Amor natorum coegit me vivere.
l Medeam. *Emphasis.*
m Malle vitam natorum servare, quam meis thalamis frui.
n In exilium mittor, ô Iason, in exilium mittor. *Iron.*
o Fugi enim è Colchide patris mei iram verita: rursus è Thessalia, Acasti Peliam patrem interfectum ulturi. Sed hæc propter te.
p Sup. v. 44. & 133.
q Lege *nobilem regum manum*, id est, Argonautas.
r Te, tum raptorem, jam desertorem.
s Sup. v. 342.
t Troad. v. 817.
u Herc. Fu. 284.
x Namque & patriam & Thessaliam mihi infesta atque inimica reddidi, tibi ut placerem. y Iason. *Scoptice*, Creontis jam gener. z Quæ bene de te merendo, perfide, meruerim. a Me velut filiæ suæ pellicem. b Creontis. c Specu tenebroso, saxeo, Sisyphius ipse. infr. v. 512. d Malis meritis in patrem, fratrem meum & Peliam : bonis erga te. e Recordare, te, cum non liceret aureum vellus auferre, nisi 2 Tauris ignivomis domitis jugoque junctis campum sulcasses Martium, & dentes serpentis (Bœotii illius, *Juxta nonnullos*, Cadmo & Æethæ divisos, *secundum alios* Draconis Colchi ab Iasone occisi) seminasses, è qua semente 3 Armatorum messis; nisi —

Adice

Adice expetita ſpolia Phryxei arietis,
[4] Somnoque juſſum lumina ignoto dare
[4] Inſomne monſtrum, [f] traditum fratrem ne
Et ſcelere in uno non ſemel factum ſcelus; (ci;
Iuſſaſque [g] natas fraude deceptas mea
Secare membra non revicturi ſenis.
[h] Aliena ſequens regna, deſerui mea.
Per ſpes tuorum liberûm, & certum larem,
Per victa monſtra, per manus, pro te quibus
Nunquam peperci, perque præteritos metus;
Per [i] cœlum, & [k] undas, conjugii teſtes mei,
Miſerere: redde ſupplici felix vicem.
Ex opibus illis, quas procul raptas [l] Scythæ
Vſque à [l] peruſtis Indiæ populis petunt,
[m] Referta quaſque vix domus gazas capit,
Ornamus auro nemora, nil exul tuli
Niſi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Tibi patria ceſſit, tibi pater, frater, pudor.
[n] Hac dote nupſi; redde fugienti ſua.
IA. [o] Perimere cum te vellet infeſtus Creo,
Lacrymis meis evictus, exilium dedit. (fuga.
ME. Pœnam putabam; munus, ut video, eſt
IA. Dum licet abire, profuge, teque hinc eripe:
Gravis ira regum eſt ſemper. ME. hoc ſuades mihi,
[p] Præſtas Creuſæ; pellicem inviſam amoves.
IA. [q] Medea amores obicit? ME. & cædẽ, & do-
IA. Objicere crimẽ quod potes tandẽ mihi? (los.
ME. Quodcunque feci. IA. [r] reſtat hoc unum
Tuis ut etiam ſceleribus fiam nocens. (inſuper,
ME. Tua illa, tua ſunt illa. [ſ] cui prodeſt ſcelus,
Is fecit. [t] omnes conjugem infamem arguant;
Solus tuere, ſolus inſontem voca.
Tibi innocens ſit, quiſquis eſt pro te nocens.

4 Draconem pellis aureæ cuſtodem fefelliſſes: te, inquam, Prometheio, confectione venenata, inf. 707. à me donatum taurorum flammis reſtitiſſe, lapidem à me acceptum in medios terrigenas jeciſſe, quo facto ſeges illa armata mutuis vulneribus cecidit; ſucco denique Lethæo tibi à me dato vigilem draconem ſopiviſſe.
f Sup. v. 44. & 133.
g Peliæ filias. ſup. ℣. 256.
h Lipſ. legit *Aliena ſequeris regna? deſerui mea.* Joſ. Scal. ſubaudit *quod*, & refert ad *Revolvat animus* &c. q. d. *Quodque aliena regna ſequens deſerui mea.* Delrius cenſet transjiciendũ, poſtque verſum 487. ſtatuendũ. & tibicine addito modulatur emendat *Sectans.*

i Cœli ſidera. ſic enim apud Valerium Flaccum. 7. *Per te quæ ſuperis diviſque potentior imis: Perque hæc, virgo, tuo redeuntia ſidera nutu, Atque per has noſtri juro diſcriminis horas: unquam ego ſi meriti noctiſque ſim immemor hujus*, &c. Nocturnus autem Medeę contractus objectus ſupra in Epithalamio, verſ. 114. *k* Celebratas Iaſonis & Medeæ nuptias alii in mari ſcribunt, in Peuce inſula alii, alii in Corcyra. *l* Thyeſt. 600. & Oed. 122. Indo-Scythas loquitur. *m* Propter vellus aureum in luco Martis quercui appenſum. vel Ioſ. Scal. monente lege, *Quas quod referta vix domus gazas capit Ornamus auro nemora.* h. e. ex ſuperfluo auro & gazis, quas domus capere non poſſunt, nemora ſolemus ornare. *n* Horum impendii & damni dote, quæ omnia tu mihi reſtitue, quoniam tua culpa intervenit divortium. *Anachroniſm. legem Roman. reſpiciens.* *o* Sup. v. 184. *p* Pulchre ſane conſulis ſuperinductæ novæ nuptæ, me tanquam pellice amota. *q* Objicisne mihi novos Creuſæ amores? *r* Quaſi dicas hæc meis conſiliis facta, culpamque in me rejicias. *ſ* Sup. 276. *t* *Vt culpent alii, tibi me laudare neceſſe eſt. Pro quo ſum toties eſſe coacta nocens.*

I A. [u] *Ingrata vita est, cujus acceptæ pudet.*
M E. [x] Retinenda non est, cujus acceptæ pudet.
I A. Quin potius ira concitum pectus doma:
Placare [y] natis M E. abdico, ejuro, abnuo.
Meis Creusa liberis fratres dabit?
I A. [z] Regina gnatis exulum, afflictis potens.
M E. Non veniat unquã tam malus miseris dies,
Qui prole fœda misceat prolem inclytam,
[a] Phœbi nepotes [b] Sisyphi nepotibus.
I A. Quid misera meque teque in exitium trahis?
Abscede quæso. M E. supplicem audivit [c] Creo.
I A. Quid facere possim eloquere. M E. [d] pro me? vel scelus.
I A. [e] Hinc rex, & illinc. M E. [f] est & his major metus,
Medea. [g] nos confligere, certemus, sine,
Sit precium Iason. I A. cedo defessus malis.
Et ipsa casus sæpe jam expertos time.
M E. [h] Fortuna semper omnis intra me stetit.
I A. Acastus instat, propior est hostis Creo.
M E. Vtrũq; profuge. nolo ut in [i] socerũ manus
Armes; nec ut te cæde [k] cognata inquines,
Medea cogit: innocens mecum fuge.
I A. Et quis resistet, gemina si bella ingruant?
Creo atque Acastus arma si jungant sua?
M E. His adice [l] Colchos, adjice Æetem ducem;
Scythas Pelasgis junge; demersos dabo.
I A. [m] Alta extimesco sceptra. M E. [n] ne cupias, vide.
I A. Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.
M E Nunc summe toto Iupiter cœlo tona,
Intende dextram, vindices flammas para,
Omnemque [o] ruptis nubibus mundum quate;
[p] Nec diligenti tela librentur manu,

u Quod à te tam effera & effręni vitam acceperim, idque veneficiis malisque artibus obnoxius, pudet me pigetque.
x Est itaque in tua manu simul te vita ac pudore exsolvere.
y Propter natos amoris pignora & spes.
z Imo decori erit iis afflictis & matris exulis filiis habere ὁμολεγόφυς ἀμφιμήτορας κάσεις.
a Filios meos, quæ Phœbi neptis sim.
b Creusæ natis, cui pater Creon filius Sisyphi.
Etiam mihi infensus. sup. v. 295.
d Namque te mihi obstrinxi sceleribus.
e Creon & Acastus.
f Utroque tamen major ego, quam vel propter merita verearis, vel propter magicas artes metuas.

g Nemo qui hic non criticam distringat crenam. Unus emendat, *conflige* ἐνεργητικῶς pro *committe*, ne sit Anapæstus in quarto loco, quem tamen pedem & alibi etiam apud hunc admittit sedes illa. Alius, *nos confligere certamen sine*, ut sit Atticismus μάχην μάχεσθαι. alius, *conligere*. q. d. permitte me animum colligere. credo ego nil opus esse his conjecturis cum simpliciter legi intelligique possit, *Sine nos confligere, certemus ego regesque de te pugna precio, & contingat victori præmium Iason.* *h* Meam ego semper fabricavi fortunam, fortunæ victrix fuit semper mea sapientia. alii leg. *infra.* de quo vid. Thyest. 365. *i* Creonta. *k* Patruelis tui, Acasti, cujus pater Pelias Æsonis frater. *l* Quibus imperat pater meus, id est, veniant adversus nos cum Græcis Colchici, arte tamen mea evincam. *m* Attamen regum potentiam metuo. *n* Vide potius ne perfide me repudies ut regnum obtineas dotale cum Creusa. *o* Tonitru. quod efficitur ab exhalatione sicca & calida in nube inclusa, quam per Antiperistasin accensa illa exhal. vehementer concutit disrumpitque. *p* Nec refert utrum è nobis ferias. uterque nocens est.

In

In me, vel istum: quisquis è nobis cadet,
Nocens peribit. non potest in nos tuum
Errare fulmen. IA. sana meditari incipe,
Et placida fare. si quid ex soceri domo
Potest fugam levare, solamen pete.
ME. Contemnere animus regias, ut scis, opes
Potest, soletque: liberos tantum fugæ
Habere comites liceat, in quorum sinu
Lacrymas profundam. te [q] novi gnati manent.
IA. Parere precibus cupere me, fateor, tuis;
Pietas vetat namque istud haud possim pati;
Non si ipse memet cogat [r] & rex, & socer.
[s] Hæc causa vitæ est, hoc [t] perusti pectoris
Curis levamen. spiritu citius queam
Carere, membris, luce. ME. [u] sic gnatos amat?
Bene est; [x] tenetur: [y] vulneri patuit locus.
[z] Suprema certe liceat abeuntem loqui
Mandata; liceat ultimum amplexum dare.
[a] Gratum est? [b] & illud voce jam extrema pe-
Ne si qua noster dubius effudit dolor, (to,
Maneant in animo verba; sed melior tibi
Memoria nostrî subeat: hæc [c] iræ data
Obliterentur. IA. omnia ex animo expuli.
Precorque, & ipsa fervidam ut mentem regas,
Placideque tractes. *miserias lenit quies.*
ME. Discessit. itan' est? vadit oblitus mei,
Et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
[d] Nunquam excidemus. [e] hoc age, omnes advo-
Vires & artes. fructus est scelerum tibi, (ca
Nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
Timemur. hac aggredere, qua nemo potest
Quicquam timere. perge, nunc aude, incipe
Quidquid potes, Medea, [f] quidquid non potes
Tu fida nutrix, socia mœroris mei,
Variique casus, misera consilia adjuva.
Est palla nobis, [g] munus æthereæ domus,
Decusque regni, [g] pignus Æetæ datum:
A Sole gemmis est & auro [h] textili
Monile fulgens; quodque gemmarum nitor

q E nova conjuge.
r Creon.
s Ut sup. vers. 438.
t Hinc *cura* Etymon ingerunt, quasi quæ *cor urat*. quod alii à κηραίνω κηρῶ, id est, animo anxie verso.
u *Hæc secum*, itane? siccine gnatos amat? habeo quo eum uram, quo ulciscar.
x *Metaph.* à venatoribus.
y *Metaph.* à gladiatoribus sumpta, qui detegunt aliquod membrum adversarii ictui.
z *Hæc ad Iasonem conversa.*
a Placetne? Lips. *Ratum est?* id est, annuis? Delrius Iasoni tribuit *Gratum est.* ME. *& illud voce.*
b Simulat se ad placidiorem rediisse mentem, quo melior sit fraudi locus: sic apud Euripidem, αἰτοῦμαί σε τῶν εἰρημένων Συγγνώμον' εἶναι.
c Quæ mihi iratæ exciderint.

d Id agam, ut semper memineris mei. sup. v. 423. *e* Rituale verbum. vide Thyest. 693. *f* Proni enim studii certius indicium est supra vires niti quam viribus ex facili uti, *& Cic.* non solum debeo quæ possum, sed ea quoque quæ non possum. *g* ὅν ποθ' ἥλιος Πατὴρ πατρὸς δίδωσιν ἐκγόνοισιν οἷς. Pignus scilicet quo testetur se illum genuisse. *h* Intertexto.

Diſtinguit [i] aurum, quo ſolent cingi comæ.
Hæc noſtra nati dona [k] nubenti ferant,
Sed ante [l] diris illita ac tincta artibus.
Vocetur [m] Hecate, [n] ſacra luctifica appara,
Struantur aræ, flamma jam tectis ſonet.

i Aureum oriнale gemmis diſtinctum.
k Creuſæ.
l Veneficis.
m Vid. Hippol. v. 411.
n Magica.

CHORUS.

Canit Chorus Rejectæ uxori quot amore dolores Polluto, notumque furens quid fœmina poſſit; *& cum cæteri Argonautæ pœnas dederint violati maris, Iaſoni bene precatur.*

[*] NUlla vis flammæ, tumidique venti
Tanta, nec teli metuenda torti;
Quanta cum conjux [o] viduata tedis
[p] Ardet & [q] odit.
Non ubi hibernos nebuloſus imbres
Auſter advexit; properatque torrens
[r] Iſter, & [ſ] junctos vetat eſſe pontes,
Ac [t] vagus errat.
Non ubi impellit [u] Rhodanus [x] profun-
Aut ubi in rivos nivibus ſolutis (dum;
Sole jam forti, medioque vere
[y] Tabuit Hæmus.
Cæcus eſt [z] ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat, patiturve frænos:
Haud timet mortem; cupit ire in ipſos
Obvius enſes.
Parcite ô divi; veniam precamur,
Vivat ut tutus [a] mare qui ſubegit.
[b] Sed furit vinci dominus profundi
Regna ſecunda.
Auſus æternos agitare [c] currus
Immemor metæ [d] juvenis [e] paternæ,
[f] Quos polo ſparſit furioſus ignes
Ipſe recepit.
[g] Conſtitit nulli via nota magno.
Vade, qua tutum populo priori:
Rumpe nec ſancti, violente, mundi
[h] Fœdera ſancta.
Quiſquis [i] audacis tetigit [i] carinæ
Nobiles ramos, nemoriſque [k] ſacri
[l] Pelion denſa ſpoliavit umbra;
Quiſquis intravit [m] ſcopulos vagantes,
Et tot emenſus pelagi labores,

Barba-

* *Mare, mulier, duo mala.*
o Deſerta, repudiata.
p Amore.
q Ob repudium.
r Danubius, Germaniæ fl.
ſ Compages pontium rumpit, *pontem indignatus.*
t Exundat ripas.
u Galliæ flu.
x Mare Maſſilioticum, dum inter ſe maris fluctus & rapidiſſimi amnis fluenta decertant.
y Liquefacta, diſſoluta eſt nix è monte Thracio.
z Amor.
a Iaſon, quem primum cum Argonautis navigaſſe conciunt poetæ. vid. ſup. 318. v.
b Sed inique fert Neptunus maria quæ ſibi obtigerant ſecunda ſorte (Herc. Fu. v. 598.) vinci jam, navibuſque pervia fieri.
c Solis currus.
d Phaeton.
e A Phœbo obſervatæ filioque præſcriptæ.
f Quod igneos Phœbi currus expatiari paſſus eſt, fulminatus eſt igne Iovis, qui *ſævis compeſcuit ignibus ignes.*
g Nemini nocuit per viam notam iviſſe.
h Sup. v. 335.
i Argûs temerariæ trabes, *al. leg.* remos.
k Iovi Dodonæo.
l Montem Theſſaliæ è quo exciſa materia ad fabricandam Argo.
m Cyaneos. ſup. v. 341. & Herc. Fu. 1210.

[n] Barbara funem religavit ora,
Raptor externi rediturus [o] auri;
Exitu diro [p] temerata ponti
Jura piavit.
Exigit pœnas mare provocatum.
[q] Tiphys in primis domitor profundi,
Liquit [r] indocto regimen [s] magistro;
[t] Litore externo procul à paternis
Occidens regnis, tumuloque vili
Tectus, ignotas jacet inter umbras.
[u] Aulis amissi memor inde regis
Portubus lentis retinet carinas
Stare querentes.
[x] Ille vocali genitus Camœna,
[y] Cujus ad chordas modulante plectro
Restitit torrens, siluere venti,
Cui suo cantu volucris relicto
Adfuit tota comitante sylva;
[z] Thracios sparsus jacuit per agros:
Ad caput tractus fluvialis Hebri,
Contigit [a] notam Styga Tartarumque
Non rediturus.
Stravit Alcides [b] Aquilone natos,
[c] Patre Neptuno genitum necavit,
Sumere innumeras solitum figuras.
Ipse post terræ pelagique pacem,
Post [d] feri Ditis patefacta regna,
[e] Vivus ardenti recubans in OEta,
Præbuit sævis sua membra flammis,
Tabe consumptus [f] gemini cruoris
Munere [g] nuptæ.
Stravit Ancæum violentus ictu
[h] Setiger. [i] fratres, Meleagre, matris
Impius mactas; [k] morerisque dextra
Matris iratæ. [l] meruere cuncti

n Rediturus funem solvit, vel anchoram barbara Colchidos ora.
o Velleris aurei.
p Dedit pœnas violati fœderis ponti.
q Sup. v. 2. & 318.
r Non à Minerva docto, ut Tiphys fuerat v. 2. supra.
s *Anceo* ut nonnullis placet, aliis *Euphemo*; sed Apollonio & Val. Flacco, *Ergyno*.
t Tiphys clavum tenens dum Mariandynum in Bythinia Acherusia specu famosum appelleret, mortuus est, ibidemque sepultus.
u Bœotiæ portus, in quo bis remorati sunt Achivi. hoc autem non potuit iste Chorus scire. propter absurdum itaque Anachronismum D. Heinsius merito tres hosce versus velut νοθεύοντας relegat ad poetastrum adulterum, qui & alios ejusdem farinæ hujus chori calci adjecit.
x Musa Calliope natus Orpheus.
y Sup. v. 229. & Herc. Oet. 1036.
z A Thraciis mulieribus, quod cœlibem ageret vitam discerptus. caput autem projectum in fluv. OEagrium. *al.* in Hebrum.
a Quam prius in vivis adierat repetendæ Euridices gratia. Herc. Fu. 570.
b Zethem & Calaim. Sup. 231.
c Periclimenum: qui Neptuni patris dono in varias formas versus ab Hercule tandem occisus est cum in aquilam se mutaret; ut alii, in apem vel muscam. *Sunt qui hic Achelοum intelligant, sed falluntur.* *d* Herc. Fu. 885. *e* Herc. Oet. act. 4. *f* Hydræ, & Nessi centauri. *g* Deianeiræ. Herc. OEt. v. 570. *h* Aper vineam ingressus, Ancæo & poculo jam labris admoto nece interveniens. notum est tritum illud Ancæo à servo objectum, Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. *i* Plexippum & Toxea avunculos tuos ô Meleagre, quod Atalantæ invidi male volebant. *k* Quod ubi audivisset mater ejus Althæa, stipitem filii ævo fatalem in ignem conjecit, natumque simul extinxit. *l* Delrius ex vet. lib. legit *meruere cuncti, Raptus, at tutas puer inter undas, Morte quod crimen puer expiavit Herculi magno puer irrepertus.* *Ite nunc*, &c.

Morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno [m] puer irrepertus?
Raptus est tutas puer inter undas.
[n] Ite nunc fortes; [o] perarate pontum
Sorte timenda.
[p] Idmonē, quamvis bene [q] fata nosset,
Condidit serpens Libycis arenis.
[r] Omnibus verax, sibi falsus uni,
Concidit Mopsus, caruitque Thebis,
Ille qui vere cecinit futura.
[s] Exul erravit Thetidis maritus.
[t] Igne fallaci nociturus Argis
[t] Nauplius præceps cadit in profun(dum.
Crimini pœnas patrio pependit,
Fulmine & ponto moriens [u] Oileus.
[x] Conjugis fatum redimens Pheræi
Vxor impendit animam marito.
Ipse, qui prædam spoliumque jussit
Aureum prima revehi carina,
[y] Vstus accenso Pelias aheno
Arsit [z] angustas [a] vagus inter undas.
Iam satis, divi, [b] mare vindicastis;
Parcite [c] jusso.

m Hylas Theodomantis fil. Herculi dilectus puer, quem, cum aquatum missus in Mysia in Ascanium fluv. decidisset, Hercules quæsivit clamans, ut *litus Hyla Hyla omne sonaret*.
n Epitrope Ironica.
o Al. *peragrate*.
p Quæ sequuntur in hoc Choro non esse Senecæ contendit Heinsius, ut quæ audacius imo impudentius τοῦ χέρνες ἀνάγωσι, Mopsi & Idmonis historiam confundant, Latinitatem denique vix sapiant.
q Sic enim apud Apollonium. 2. αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν συγερῇ ὑπὸ δαίμονος αἴσῃ τηλόθι που πέπρωται ἐπ' Ἀσίδος ἠπείροιο.
r Apollonius refert ab apro interemptum atque apud Maryandinos (sup. v. 619.) sepultum. Cœlium autem sequutus Delrius legit hunc locum sic: *Idmonem quamvis bene fata nosset Condidit Serpens Libycis arenis. Omnibus verax, sibi falsus uni, Condidit* 3. *Mopsus*. 4. *caruitque Thebis ille qui vere cecinit futura*. h. e. 2 Sors ista timenda mortuum condi fecit Idoneum -3- Mopsus Ampyci & Chloridis fil. ut mortem, quam ipse vates præscierat caveret, serpens, id est, vagus errabat in Africa atque ibi mortuus est. (quem tamen in reditu expeditionis Argonauticæ periisse scribit Apollonius 4) 4. Amphiaraus qui vere nimis fatum suum vaticinatus est, periit ante Thebas quas Adrasti comes petebat. sed quid Amphiarao cum Argonautis? quid Senecæ cum his ineptiis & mendaciis? ad authorem supradictum referas. *s* Peleus in exilium missus à patre Æaco ob interfectum fratrem Phocum. *t* Euboiæ rex ulturus indignam filii sui Palamedis falsa Ulyssis criminatione oppressi mortem, redeunti Græcæ classi atque tempestate actæ in Caphareo promontorio ignes accendit, quo Græci velut in portum cursum suum dirigentes perirent naufragi: ipse vero postquam Ulyssem & Diomedem evasisse intellexit, se ex iisdem saxis præcipitem dedit. *u* Oilei filius Ajax, quem patris temerariæ navigationis pœnas luisse vult. Nemo autem non novit Ajacem Locrum propter Cassandram in Palladis æde stupratam à Pallade Iovis igne fulminatum & à Neptuno scopulo infixum acuto. *x* Alcestis Peliæ filia impium patris imperium luens sua morte Admetum Thessaliæ (in qua Pheræ oppidum) regem redemit. *y* Sup. v. 256. *z* Aheni oris terminatas. *a* In frustra dissectus à filiabus. *b* A primis istis navigantibus violatum. *c* Iasoni, qui non nisi jussus ὑβριστῇ Πελίῃ ἐτέλει χαλεπτῆρος ἄεθλον.

ACTVS

ACTUS QUARTUS.

NUTRIX.

Quid agat Medea, quid paret, narrat Nutrix.

PAvet animus, horret; magna pernicies adest.
[d] Immane quantũ augescit, & [e] semet dolor
Accendit ipse, [e] vimque præteritum integrat!
Vidi furentem sæpe & aggressam [f] Deos,
[f] Cœlum [g] trahentem: majus his, majus parat
Medea monstrum. namque ut attonito gradu
Evasit, & [h] penetrale funestum attigit;
[i] Totas opes effudit, & quidquid diu
Etiam ipsa timuit, promit; atq; omnẽ explicat
Turbam malorum; [k] arcana, secreta, abdita.
Et triste [l] læva complicans sacrum manu,
[m] Pestes vocat, quascunque ferventis creat
[n] Arena Libyæ, quasque [n] perpetua nive
[o] Taurus coercet frigore Arctoo rigens;
Et omne monstrum. [p] tracta magicis cantibus
Squammea latebris turba desertis adest.
Heic [q] fera serpens corpus immensum trahit,
[r] Trifidamq; linguam exertat, [f] & quærens quibus
Mortifera veniat, carmine audito stupet,
[t] Tumidumque nodis corpus aggestis plicat,
Cogitque in orbes. parva sunt, [u] inquit, mala,
Et vile telum est, ima quod tellus creat:
[x] Cœlo petam venena. jam nunc tempus est
Aliquid movere fraude vulgari altius.
Huc ille, [y] vasti more torrentis jacens
Descendat anguis; cujus immensos [z] duæ
Major minorque sentiunt nodos feræ;
[z] Major Pelasgis, apta Sidoniis minor.
[a] Pressasque tandem solvat Ophiuchus manus,
Virusque fundat. adsit adᵗcantus meos

d Quantum immanitas & feritas augescit; *vel* mirum quam augescat dolor. Sic Horat. *Immane quantum discrepat.*
e Ex diutina intermissione acriorem ad veneficas artes impellit.
f Lunam & cetera sidera quæ antiquis ex sententia Stoicorum dii. vide Thyest. 890.
g Incantationibus devocantem, solicitantem. sup. vers. 271. & 424.
h Conclave suum, ubi magicas artes exercet.
i Vires magicas, veneficas copias.
k Supra 577.
l Quę, tristibus, infaustis, δυσοιωνίστοις convenit.
m Venena perniciosa.
n Herbarum autem & animantium venenatorum feracissimę sunt terrę vel æstu torridę, vel frigore rigidę.
o Mons Asię. vers. 167. Hippol.
p Serpentes latebris incantatione evocati, ut inf. vers. 704.
q Quia magna: *vel* frigore pigra. alii leg. *sæva*, al. *effera*.
r Ita visum ob celerem motum.
s Et quęrens quibus noceat, demum incantata à Medea sopitur.
t *Corpus tumet omne veneno.*
u Inquit Medea.
x Serpentes devocabo cœlestes.
y Qui sinuosus instar fluminis flexuosi utramque Arcton amplectitur, minorem collo & capite; majorem cauda.
z Ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται, ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν. τῇ δ' ἄρα (Κυνοσούρᾳ) Φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν. *Namque Helice Graios, Tyrios Cynosura per altum Dirigit.*
a Quibus anguem premere videtur sidus illud quod Æsculapius, Carnabutas, Phorbas, Triopas, Hercules, Prometheus, &c. fuisse fingitur.

[c] Lacessere ausus gemina Python numina.
Et [d] Hydra, & [e] omnis redeat Herculea manu
Succisa [e] serpens, cæde se reparans sua.
Tu quoque relictis [f] pervigil Colchis ades,
[f] Sopite primum cantibus serpens meis.
Postquam evocavit omne serpentum genus,
Congerit in unum [g] frugis infaustæ mala;
Quæcunque generat [h] invius saxis [i] Erix;
[k] Quæ fert opertis hyeme perpetua jugis
Sparsus cruore Caucasus Promethei; (vis;
[l] Pharetraq; pugnax Medus, aut [m] Parthus le
Et [n] queis sagittas [o] divites Arabes linunt;
Aut quos sub axe [p] frigido succos legunt
[q] Lucis [r] Suëvi nobiles [s] Hercyniis.
Quodcunque tellus vere [t] nidifico creat,
Aut rigida cum jam bruma discussit [u] decus
Nemorum, & nivali cuncta constrinxit gelu;
Quodcunque [x] gramen flore mortifero viret,
Dirusve tortis succus in radicibus
Causas nocendi gignit, attrectat manu.
[y] Æmonius illas contulit [z] pestes [y] Athos,
Has [a] Pindus ingens; illa [b] Pangæi jugis
Teneram [c] cruenta falce deposuit comam;
Has aluit altum gurgitem [1] Tigris premens,
[2] Danubius illas; has per arentes plagas
Tepidis [3] Hydaspes gemmifer currens aquis,
Nomenque terris qui dedit [4] Bætis suis,
[5] Hesperia pulsans maria languenti vado;
Hæc [d] passa ferrum est, [e] dum parat Phœbus
Illius alta nocte succisus frutex: (diem;

c Insequi Latonam Phœbo & Diana gravidam. vel ipsos Deos recens editos. Herc. Fu. 454.
d Herc. Fu. 240. v.
e Hesperidum custos, quosque in cunis ipse elisit. Herc. Fu. 239. & 215.
f Sup. v. 472.
g Herbarum, fructuum, seminum.
h Propter rupes inaccessas.
i Mons Sicilię ab Eryce dictus, de quo vide Herc. Fu. 482.
k *Quibusdam* aconitum. *aliis* herba Prometheis, quam ex sanie & cruore in terram stillante nasci ferunt dum Promethei jecur aquila seu vultur lancinans in Caucaso depasceretur.
l Τοξοφόρων Μήδων. Sunt autem qui ἀναχρονισμὸν non levem poetę objiciant, quod Medeę nutricem de Media locutam induxerit, quam à Medio Medeę & Ægei filio nominatam volunt. Sed antiquior Medię appellatio à *Madai* Japheti filio. *m* Fidens fuga Parthus. Thyest. 383. *n* A quo barbarorum more, qui solent *ungere tela manu*, *ferrumque armare veneno*, toxicum diduci videtur παρὰ τὸ τόξον arcus, telum. *o* Ex Arabia Felici. *p* Ad septentrionem vergente. *q* Germanię populi Danubii accolę *Alemanni*. *r* Hercynia Sylva Germanię nobilissima. *s* Quo nidos ponunt volucres. *t* Frondes. *u* Herba. *x* Thessalię mons editissimus Athos. y Has herbas venenosas. *z* Herc. Fu. 1285. v. *a* Oed. 435. *b* Cœdis instrumento, vel cruore tincta, sed aenea: æri enim supra alia metalla medicatam vim tribuunt. *Falcibus & messæ ad lunam quæruntur ahenis Pubentes herbæ.* 1 Herc. Fu. 1323. v. 2 Thyest. 375. v. 3 Herc. Oet. v. 628. 4 Fl. à quo regio illa Hispanię Bętica dicta, *Granata*. 5 Per ampla spatia lacui similis in Oceanum Occidentalem labitur. *c* Incisa est falce ferrea, vel ahenea. *Synecd.* *d* Sub ortu solis. namque & tempore suo lectis herbis plus efficacię inesse credebant, maxime autem lucente Luna, ut quæ veneficiorum præses, plena aut *propior despumet in herbas*. Lucan. 6. qua de causa subjicitur *Illius alta nocte succisus frutex*.

At

At hujus ungue secta cantato seges.
Mortifera carpit gramina, ac serpentium
Saniem exprimit; miscetque & [f] obscœnas aves,
Mœstique cor bubonis, & raucæ strigis
[g] Exsecta vivæ viscera. hæc scelerum artifex
Discreta ponit: his rapax vis ignium,
His gelida pigri frigoris glacies inest.
Addit venenis verba, non [h] istis minus
Metuenda. sonuit ecce vesano gradu,
[i] Canitque. mundus vocibus primis tremit.

f Ferales, Inauspicatas, Herc. Fu. 686.
g Quod in magicis rituale. Thyest. 763.
h Quam ista venena.
i Incantationes concipit.

MEDEA.

Invocatis manibus & rite conceptis incantationibus, Medea veneficiis illitam pallam cum monili, aureoque crinali, dono mittit ad Creusam per filios suos.

VOS precor [*] vulgus silentum, vosque [k] ferales deos, (brosi domum,
Et [l] Chaos cæcum, atque opacam Ditis um-
[m] Tartari ripis ligatos. squallidæ mortis specus, (novos.
Suppliciis animæ remissis currite ad [n] thalamos
[o] Rota sistat membra torquens; tangat [p] Ixion humum.
Tantalus [q] securus undas hauriat [r] Pirenidas.
Gravior pœna sedeat conjugis [s] socero mei:
[t] Lubricus per saxa retro Sisyphū volvat lapis.
[u] Vos quoq; urnis quas foratis irritus ludit labor, (manus.
Danaides, [x] coite; [y] vestras hic dies quærit
Nunc meis vocata sacris [z] noctium sidus veni,
[a] Pessimos induta vultus; [a] fronte non una mi-
[b] Tibi more gentis vinculo solvēs comā, (nax.
Secreta nudo nemora lustravi pede,
[c] Et evocavi nubibus siccis aquas;

* Animas, manes.
k Plutonem & Proserpinam. *Dii quibus imperium est animarum, umbraque silentes, & Chaos, &c.*
l Supra v. 9.
m Hippol. v. 841.
n Iasonis & Creusę.
o Herc. Fu. v. 749.
p Herc. Fu. v. 751. Thyest. v. 152. Non deceptus, non frustra captans.
r Pirenes fontis prope Corinthum è Pirenes Nymphę lacrymis propter obitum filii Cenchrię.

s Creonti. *t* Premat vero Sisyphum assiduus labor, imo opprimat. Hippol. 1226. Cui quod pater Creontis fuerit, cum cęteras animas pœnis eximendas velit, continuationem supplicii imprecatur. *u* Belides Herc. Fu. v. 494. & 756. *x* Ad nuptias hasce convenite. *y* Ut vestro exemplo nupta maritum prima nocte interficiat. *z* Luna. νυχία dicta θεὰ, cui quod nocte luceat, noctu litatur; aut quod inferis maxime & proxime dominetur. *a* Hippol. 411. v. & inf. v. 787. *b* Tibi ritu nocturnis magicisque sacris operantium peragravi secreta loca *veste recincta, Nuda pedem, nudos humeros, diffusa capillos.* *c* Quid possit, quid effecerit per vim magicam enumerat. in quibus pleraque falsa. Quę enim vel per motum localem, vel res naturales accelerando vel impediendo, vel sensibus illudendo fieri possunt, operatur Dęmon per magos suos: Universi autem ordinem à Deo constitutum movere non valet: Non itaque solem aut Lunam deducere, non orbium cœlestium cursum mutare.

Egi-

Egique ad imum maria, & Oceanus graves
Interius undas æstibus victis dedit.
[e] Pariterque mundus [f] lege confusa ætheris
Et solem & a[illegible] vidit; & [g] vetitum mare
Tetigistis Vrsæ. temporum flexi vices.
[h] Æstiva tellus floruit cantu meo,
Messem coacta vidit hybernam Ceres.
[i] Violenta Phasis vertit in fontem vada;
[i] Et Ister in [k] tot ora divisus, truces
Compressit undas, omnibus ripis piger.
Sonuere fluctus, tumuit insanum mare
Tacente vento. nemoris antiqui domus
[l] Amisit umbram vocis imperio meæ.
Die relicto Phoebus in medio stetit.
[m] Hyadesque nostris cantibus motæ labant.
Adesse sacris tempus est, [n] Phoebe, tuis.
Tibi hæc cruenta serta texuntur manu,
[o] Novena quæ serpens ligat:
Tibi hæc [p] Typhoeus, [q] membra qui discors tu-
Qui regna concussit Iovis. (lit,
[r] Vectoris istic perfidi [s] sanguis inest,
Quem Nessus expirans dedit.
[t] Oetæus isto cinere defecit rogus,
Qui virus Herculeum bibit.
[u] Piæ sororis, impiæ matris facem,
Vltricis Altheæ vides.
Reliquit istas invio plumas specu
[x] Harpyia, dum [y] Zetem fugit.
His adice pinnas sauciæ [z] Stymphalidos,
[a] Lernæa passæ spicula.
[b] Sonuistis aræ. [c] tripodas agnosco meos,
Favente commotos Dea.
Video [d] Triviæ currus [e] agiles.

e Uno eodemque tempore. *f* Cœli cursu. *g* Thyest. 476. *h* In æstate, sicca alias & arida. *i* Fluvios alios retro egi versus fontes, alios sistere feci. *k* Quinque, aliis septem. vid. Troad. v. 9. *l* Vel frondibus excussis, vel translatis in alium locum sylvis, hunc nudavi. *m* Sidera *Synecd.* de Hyadibus vid. Thyest. 851. v. *n* Luna. *o* Serta, quę serpens novena numero, vel novies circundata ligat. Numerus autem novenarius Pythagoręis sacer & perfectissimus, quia ab impari unitate est primo quadratus, tribusque constat ternariis, è quibus trias singula in tres dividitur unitates. In sacris a. ex superstitiosa veterum ceremonia, *numero Deus impare gaudet.* *p* Thyest. 807. v. *q* Vel quia ut cęteri Gigantes Θεομάχοι anguineos habuit pedes; vel quod ἐκ δέ οἱ ὤμων ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος, &c. *r* Nessi Centauri qui pręstita Herculi opera in trajicienda per Euenum flu. Deianira vim illi intulit, propter quod sagittis ab Hercule confossus est, &c. Herc. Oet. v. 500. *s* Al. *Sanie.* *t* Cinis hic est è rogo quo Hercul. in Oeteo monte combustus est, imbibitque virus quo infectus est. *u* Supra v. 644. *Melior germana parente, Et consanguineas ut sanguine leniat umbras Impietate pia est.* *x* Thyest. v. 153. *y* Harpyas Zetes & Calais Boreæ filii alati in Plotas ins. fugarunt, quod Phineus benigne Argonautas excepisset. *z* Herc. Fu. v. 243. *a* Herculis sagittas Hydræ felle tinctas. *b* Ex ara cum crepitu motas vel ex latratu Hecates turbæ, de qua vide Oed. v. 569. adventasse deam sentio. *c* Oracula mihi non minus certa quam tripodas Delphicos unde vaticinantur Phœbades. Oedip. 230. *d* Dianę, Lunę. Hippol. 411. *e* Veloces, propter minorem orbem. Thyest. v. 837.

Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; ſed quos facie
Lurida mæſta, cum Theſſalicis
[f] Vexata minis, cœlum freno
[g] Propiore legit. ſic face triſtem
Pallida lucem funde per auras;
Horrore novo terre populos;
[h] Inque auxilium, [i] Dictynna, tuum
[k] Precioſa [l] ſonent [k] æra Corinthi.
Tibi [m] ſanguineo ceſpite ſacrum
Solenne damus. tibi de medio
[n] Rapta ſepulchro fax nocturnos
Suſtulit ignes. tibi [o] mota caput
Flexa voces cervice dedi:
Tibi [p] funereo de more jacens
Paſſos vincit vitta capillos.
Tibi jactatur [q] triſtis Stygia
[q] Ramus ab unda. tibi [r] nudato
Pectore Mænas ſacro feriam
Brachia cultro.
Manet noſter ſanguis ad aras.
[s] Aſſueſce, manus, ſtringere ferrum,
[s] Caroſque pati poſſe cruores.
[t] Sacrum laticem percuſſa dedi.
Quod ſi nimium ſæpe vocari
Quereris, votis ignoſce, precor.
Cauſa vocandi, [u] Perſei, tuos
Sæpius [x] arcus, una atque eadem
Semper, Iaſon. tu nunc veſtes
Tinge Creuſæ, quas cum primum
Sumpſerit, imas urat ſerpens
Flamma medullas. ignis [y] fulvæ
Cluſus in [y] auro latet obſcurus;

f Incantata. Hippol. v. 420.
g Quaſi cœlo deducta aut præ motu arctius conſtricta eſſet Luna, ex opinione vulgi. *vel* in hypogęo. *vel* Menoides, nec tota lucens nocte:-ut opponatur illi quod prius dixerat, *Pleno lucida vultu Pernox.*
h Hippol. v. 789.
i Quod nomen ſibi aſſumere dignata eſt Diana in memoriam comitis ſuæ Britomartys. quæ cum amatorem ſuum Minoen fugiens in mare ſe præcipitaret, incidit in piſcatoria δίκτυα, id eſt, retia, unde Dictynnæ nomine culta, à Diana in deorum numerum relata. *aliis* Dictynna dicitur Luna, ἀπὸ τοῦ δικεῖν τὰς ἀκτῖνας.
k Anachroniſmus quo poeta Romanam ſcenam ſuumque tempus reſpicit. etenim A. V. DCVII. conflatis ſtatuis & ſimulachris in Corinthii incendio, confluxere æris, auri, argentique venæ: unde æs Corinthium miſtum generoſius, & laudabilius.
l Ne ſcilicet Luna, incantatione audita, cœlo detraheretur.
m Ex fovea perfuſa nigræ agnæ ſanguine, egeſto ceſpite in morem aræ quadrato, atque ipſo ſanguineo. vide Oedip. verſ. 555. *Scalpere terram, unguibus & pullam divellere mordicus agnam.* Horat. *n* In maleficis magiciſque ſacris adhibuerunt faces buſtis ereptas. vide Oed. v. 550. *o* Rotans caput more Corybantum, *vel* ſupplex. *p* Troad. v. 82. *q* Taxus, cupreſſus & arbores ad Stygem natæ veneficiis idoneæ habitæ. *r* More ſacerdotum *quos Bellona potens, quos Dea magna movet, Ipſa bipenne meos cado violenta lacertos.* namque in ſacris Cybeles & Bellonæ, ſacerdotes cultris ſibi lacertos, humeros, pectuſque ſauciabant. Lucan. 1. *Quos ſectis Bellona lacertis ſæva movet,* &c. *ſ* Nunc quidem emittere meum cruorem, ut mox valeam effundere ſanguinem filiorum meorum. *t* Sanguinem, libamen Dianæ Tauricæ ſacrum. *u* Hecate filia Perſei regis, Jovis neptis. *aliis* autem Ariſtei, *aliis* Jovis & Aſteriæ f. *x* Radios, influentiam, opem in magicis. *y* Monili ſeu crinali aureo. ſupr. v. 574.

Quem

Quem mihi, z coeli qui furta luit
a Viſcere fœto, dedit, & docuit
Condere b vires arte, Prometheus.
c Dedit & tenui ſulphure tectos
Mulciber ignes. & vivacis
Fulgura d flammæ de e cognato
Phaëthonte tuli. habeo mediæ
f Dona Chimæræ. habeo flammas
Vſto g tauri gutture raptas;
Quas permiſto felle h Meduſæ,
i Tacitum juſſi ſervare malum.
Adde venenis k ſtimulos, Hecate,
Doniſque meis ſemina flammæ
Condita ſerva. l fallant viſus,
Tactuſque ferant, meet in pectus
Venaſque calor. ſtillent artus,
Oſſaque fument; m vincatque ſuas
Flagrante coma nova nupta faces.
n Vota tenentur; ter latratus
Audax Hecate dedit, & ſacros
Edidit ignes face luctifera.
Peracta vis eſt omnis. o huc gnatos voca,
Pretioſa per quos dona nubenti feras.
Ite, ite nati, matris p infauſtæ genus,
Placate vobis munere & multa prece
Dominam & novercam. vadite, & celeres domum
Referte greſſus, ultimo amplexu ut (fruar.

z Ignis cœleſtis à Jove ſurrepti. Herc. Fu. 1206.
a Jecore in pœnas aſſidue renaſcente, ubi aquila illud depaſta fuerit. Herc. Fu. ibid.
b Vires ignis. Heinſius legit, *virus*.
c Vulcanus dedit ſuos ignes inſopibiles.
d Qua fulminatus in Eridanum decidit.
e Soli enim Phaeton filius, Medea neptis.
f Ignem: namque πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος, *flammiſque armata Chimæra*.
g Colchici ſup. ✠. 240. & 465.
h Gorgonis; cui aliæ duæ ſorores, Sthenyo & Euryale; quibus unicus oculus, quo per vices utebantur: crines ex anguibus; alæ; ungues ærei. hanc Perſeus occidit.
i Occultum.
k Vires.
l Ne qua videntibus tangentibuſve oriatur ſuſpicio.
m Ardens ex venenato crinali coma novæ nuptæ exuperet flammas tedarum nuptialium.
n Exaudior, annuit, votaque rata fecit Hecate, meque audere jubet, nam στεῦτο δ' ἀπειρέσιον δαῒ (?) ..., ἀμφὶ δὲ τήν γε Ὀξείῃ ὑλακῇ χθόνιοι κύνες ἐφθέγγοντο. ✠. 569. Oedip.
o Siſte mihi huc ô nutrix natos meos.
p Repudiatæ, & in exilium miſſæ.

CHORUS.

Furorem Medeæ Chorus timet, malitiam ejus execratus.

QVonam cruenta q Mænas
Præceps amore ſævo
Rapitur? quod r impotenti
Facinus parat furore?
ſ Vultus citatus ira
Riget; & caput feroci

q Furens Baccha Oed. 436.
r Effreni.
ſ Sic ſup. ✠. 384. & deinceps.

Quatiens superba motu
Regi minatur ultro.
t Quis credat exulantem?
Flagrant genæ rubentes,
Pallor fugat ruborem.
Nullum vagante forma
Servat diu colorem.
Huc fert pedes, & illuc,
Vt u tigris orba gnatis,
Cursu furente lustrat
x Gangeticum nemus: sic
Frenare nescit iras
Medea, non amores.
Nunc ira amorque causam
Iunxere: y quid sequetur?
Quando efferet Pelasgis
Nefanda z Colchis a arvis
Gressum, metuque solvet
Regnum, simulque b reges?
Nunc, Phœbe, c mitte currus
Nullo morante loro;
c Nox condat alma lucem.
Mergat diem timendum
Dux noctis d Hesperugo.

t Ex minaci vultu gestuque superbo quis credat illam in exilium ire jussam?

u Qua catulis à venatore surreptis nullum animal truculentius, nullum velocius. vide quę nos ad Martial. epig. 18. l. spect.

x Indiæ nemora, quam secat Ganges fl. max.

y Utri succumbat locumve dabit? irę-ne, an amori?

z Medea à Colchide patria.

a Ex imperio Creontis. sup. v. 269.

b Creonta & Iasonem.

c Ut ex prę scripto illi dicti termino in exilium proficiscatur. sup. ỽ. 295.

d Hippol. ỽ. 748. & sup. v. 71.

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. CHORUS. NUTRIX.
MEDEA. IASON.

Narrat nuncius Creusam cum patre regiaque tota flagrasse pernicioso Medeæ munere; Medea filios suos trucidat & aufugit.

PEriere cuncta. concidit regni status.
Gnata atque genitor cinere permisto jacent.
CH. *Qua fraude capti?* NU. *qua solent* e *reges capi;*
Donis. CH. in illis esse quis potuit dolus?
NUN. Et ipse miror; vixque jam facto malo
Potuisse fieri credo. CH. quis cladis modus?
NUN. Avidus per omnem regiæ partem furit,
f Vt jussus, ignis: jam domus tota occidit;
Vrbi timetur. CH. unda flammas opprimat.
NUN. Et hoc in ista clade mirandum accidit,
g *Alit unda flammas, quoque prohibetur magis,*
Magis ardet ignis: ipsa præsidia occupat.
NU. Effer citatum h sede Pelopeia gradum,

e Δωροφάγοι & δωροδόκοι, quandoque δωρόληπτοι: ut pisces hamo, quem captantes capiuntur.

f A Medea quæ misit.

g Augetur ignis superjecta aqua, φάρμακον ἀσφαλτῶδες καὶ θειῶδες, incantatũ sup. v. 820.

h Corintho in faucibus Peloponnesi, Pelopi quondam regnata Herc. Fu. 1164.

i Medea. præceps quaslibet terras pete.
ME. Egon' ut recedam? si profugissem prius,
[k] Ad hoc redirem. [l] nuptias specto novas.
Quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.
Pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?
Amas adhuc furiosa? sic satis est tibi
[m] Cœlebs Iason? quære pœnarum genus
Haud usitatum: jamque sic temet para.
Fas omne cedat, abeat expulsus pudor.
Vindicta levis est, quam ferunt [n] parvæ manus.
Incumbe in iras, teque languentem excita,
Penitusque veteres pectore ex imo impetus
Violentius hauri. quidquid admissum est adhuc,
[o] Pietas vocetur. [p] hoc age: & faxo, sciant
Quam levia fuerint quamque vulgaris notæ,
[q] Quæ commodavi scelera. [r] prolusit dolor
Per ista noster. quid manus poterant rudes
Audere magnum? quid [s] puellaris furor?
[t] Medea nunc sum; [u] crevit ingenium malis.
Iuvat, juvat rapuisse fraternum caput;
Artus juvat secuisse, & [x] arcano patrem
Spoliasse [y] sacro. juvat in exitium [z] senis
Armasse natas. quære materiam, dolor,
Ad omne facinus non rudem dextram afferens.
Quo te, igitur, ira mittis? aut quæ perfido
Intendis hosti tela? nescio quid ferox
Decrevit animus intus, & nondum sibi
Audet fateri. stulta [a] properavi nimis.
Ex pellice utinam liberos hostis meus
Aliquos haberet! quidquid ex illo tuum est,
Creusa peperit. placuit hoc pœnæ genus,
Meritoque placuit. ultimum magno scelus
Animo parandum est. liberi quondam mei,
Vos pro paternis sceleribus pœnas date.
b Cor pepulit horror, membra torpescunt gelu,
Pectusque tremuit; ira [c] discessit loco,
d Materque tota conjuge expulsa redit.
Egon' ut meorum liberûm ac prolis meæ
Fundam cruorem? melius, ah demens furor.

i Μήδεια, φεῦγε, φεῦγε, μήτε ναΐαν λιποῦσ' ἀπήνην μήτ' ὄχον πεδοστιβῆ. Eurip. *k* Ad hoc facinus vel spectaculum. l *Ironice.* *m* Quod Creusa uxore excidit. *n* Munera à liberis meis Creusæ allata. vel leves manus, non in vindictæ modo graves, *addit itaque* Incumbe in iras, &c. *o* Pre iis quæ admittenda restant. *p* Rituale verbum, attende. *q* Quæ prius admisi in Iasonis gratiam. sup. ỳ. 276. *r* Hæc virgo feci. sup. v. 49 Herc. Fu. 221. & infr. v. 908. mox nota *n.* *s* *Emphas.* nunc tandem in magicis videor aliquid profecisse. *t* Quum fuerint illa proludia & præexercitationes ad nobile hoc scelus. *u* Vellere aureo, Marti sacrato. *x* Peliæ sup. 256. y Nec distuli iras donec mater ex Iasone facta Creusa suppeditasset ulterioris materiam vindictæ. Sed puta tuos (ô Medea) quoniam Iasonis sunt, etiam Creusæ esse. *z* Deliberantem inducit Poeta Medeam post Apollonium, Ovidium, Valerium, *dumque vinci affectus ratione laborant*, appetitui tandem succumbentem. *a* Locum dedit mori materno. *b* Maternusque affectus redit expulsa animo vindictæ cupiditate ob repudiatam me ab Iasone conjugem.

Incognitum iſtud facinus, ac dirum nefas
[f] A me quoque abſit. quod ſcelus miſeri luent?
[g] Scelus eſt Iaſon genitor, & [h] majus ſcelus
[h] Medea mater. occidant: non ſunt mei.
Pereant: mei ſunt. crimine & culpa carent,
Sunt innocentes. fateor: [i] & frater fuit.
Quid, anime, titubas? ora quid lacrymæ rigant?
Variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
Diducit? anceps * æſtus incertam rapit.
Vt ſæva rapidi bella cum venti gerunt;
Vtrinque fluctus maria diſcordes agunt,
Dubiumque pelagus fervet: haud aliter meum
Cor fluctuatur. *ira pietatem fugat,*
Iramque pietas. cede pietati dolor.
Huc cara proles, unicum afflictæ domus
Solamen, huc vos ferte; & infuſos mihi
Conjungite artus. habeat incolumes pater,
Dum & mater habeat. [k] urget exilium, ac fuga.
Iam jam meo rapientur avulſi ſinu,
Flentes, gementes. [l] oſculis pereant patris;
Periere matris. rurſus increſcit dolor,
Et fervet odium. repetit inviſam manum
Antiqua mentis ira. qua ducis, ſequor.
[m] Vtinam ſuperbæ turba Tantalidos meo
Exiſſet utero, biſque ſeptenos parens
Natos tuliſſem! ſterilis in pœnas fui.
Fratri patriq; quod ſat eſt, peperi duos. (tens?
[n] Quonam iſta tendit [o] turba Furiarum impo
Quem quærit? aut quo flammeos ictus parat?
Aut cui cruentas [o] agmen infernum faces
Intentat? [p] ingens anguis excuſſo ſonat
Tortus flagello. quem trabe infeſta petit
[q] Megæra? cujus umbra [r] diſperſis venit
[ſ] Incerta [r] membris? frater eſt, pœnas petit.
Dabimus. ſed [t] omnes fige luminibus [t] faces:
Lania, perure. pectus en furiis patet.
Diſcedere à me, frater, ultrices Deas,
Maneſque ad imos ire [u] ſecuras jube:

f *Emphaſ.* etiam à me effrœni & vindictæ cupidiſſima.
g Scelus eſt Iaſonis patris eorum qui me perfide & ingrate reliquit.
h Quę in perfidi gratiam toties ſceleſta fui.
i Nec tamen illi peperci ut Iaſoni prodeſſem.
* Tanquam maris, ubi ſæva rapidi bella, &c.
k Urget tamen in iras cædeſque inſtans exilium.
l Et quoniam non poſſunt ſupereſſe matri, nec patri ſupererunt. Refert tamen Euripidis Scholiaſtes corruptum à Corinthiis Euripidem 5. talentis transtuliſſe in Medeam filiorum ſuorum cædem, quos ipſi Corinthii in matris odiū interfecerant.
m Utinam peperiſſem tot filios quot Niobe Tantali filia Herc Fu. 389. quæ mihi ampla foret vindictæ ſeges. & tamen duos habeo Mormorum & Pheretem, quos patri meo prodito fratrique cæſo quaſi inferias offeram. infr. v. 968.
n Sibi per phantaſiam videtur Furias videre, mox fratris umbras. o Herc. Fu. v. 101. Thyeſt. 78. p Thyeſt. 69. Herc. Fu. 88. & 103. q Μεγάλη ἔρις, καὶ μεγαίρουσα. r Ut curas affectuſque animi, ita corporis vulnerum indicia poſt mortem manere fingunt poetæ. ſ Quam prima facie vix agnoſco.
t Furoris mei incitamenta, & quæ in me pietatis maternę lumina extinguant.
u Nec dubitent quin ſcelus factura ſim.

Mihi

Mihi me relinque, & utere hoc, frater, manu,
Quæ [x] ſtrinxit enſem: [y] victima manes tuos
Placamus iſta. [z] quid repens affert ſonus?
Parantur arma, meque in exitium petunt.
Excelſa noſtræ tecta conſcendam domus
Cæde inchoata. [a] perge tu mecum comes.
Tuum quoq; ipſa corpus hinc mecum aveham.
Nunc hoc age, anime: [b] non in occulto tibi eſt
Perdenda virtus, approba populo manum.
I A. Quicunq; regum es cladibus fidus, dolens,
Concurre, ut ipſam ſceleris auctorem horridi
Capiamus: huc, huc, fortis [c] armigeri cohors
Conferte tela; vertite ex imo domum.
M E. [d] Iam jam recepi ſceptra, [e] germanum pa-(trem;
Spoliumque Colchi pecudis auratæ [f] tenent.
Rediere regna; rapta virginitas redit.
O placida tandem numina! O feſtum diem!
O nuptialem! vade. [g] perfectum eſt ſcelus,
[h] Vindicta nondũ: [i] perage dum facinus manu.
Quid nunc moraris, anime? quid dubitas? po-(tes.
Iam cecidit ira: pœnitet, facti pudet.
Quid miſera, feci? [l] miſera, pœniteat, licet;
Feci. [m] voluptas magna me invitam ſubit:
Et ecce creſcit. [n] deerat hoc unum mihi,
Spectator ipſe. nil adhuc factum reor.
Quidquid ſine [o] iſto fecimus ſceleris, periit.
I A. En ipſa tecti parte præcipiti imminet.
Huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
[p] Suis peruſta. M E. [q] congere extremum tuis
Natis, Iaſon, funus, ac tumulum ſtrue.
Conjux ſocerque [r] juſta jam funeris habent
A me ſepulti: natus hic fatum tulit.
Hic te vidente dabitur exitio pari.
I A. Per numen omne, perq; [ſ] communes fugas,

x In te.
y *Atque hoc dicto unum è filiis interficit.*
z Irruit Iaſon cum armatis.
a Dum hæc dicit, in altum rapit filios tum cæſum tum ſuperſtitem; quod ut celerius fiat, ſciendum variis machinis uſos fuiſſe tragicos, de quibus vide Vitruvium & Iul. Scal. Poet. l. 1. c. 21. hic ai vel pegmatis *ἀπὸ μηχανῆς*, vel *γεράνους* opera in domus faſtigium ſubito ſublatam Medeam, ut & ſub fine hujus tragœdiæ eodem machinamento per aerem à draconibus avectam.
b Non ut prius magicis & veneficiis, idque clam, ſed ſpectanti Iaſoni cum Corinthiis ede ſpecimen virium tuarum, in interficiendis tuis filiis.
c O armigeri, *appoſitive* fortis manus; vel lege *armigerûm.*

d Jam poſtquam injurias ulta ſim, videor mihi abunde omnia priora damna recuperaſſe. *e* Uterinum: neque enim ex eadem matre frater erat Abſyrtus. *f* Recepiſſe videri poſſunt in mea vindicta. *g* In uno interfecto. *h* Reſtat enim alter interficiendus ne quid Iaſoni ſuperſit quo ſe oblectet. *i* Legitur &, *perage, dum faciunt manus.* *k* Al. *Quid dubitas? potens Jam cecidit ira*, id eſt, quæ vindictam habes in manu & poteſtate tua. *l* Sero miſeram me agnoſco, ſero pœnitet, poſtquam fecerim. *m* Vindictæ voluptas me etiam reluctantem urget. *n* Ut Iaſon filii prius cæſi ſpectaret necem. *o* Spectatore. *p* Quibus ipſa in aliis uſa eſt. *q* Imo pie & pro tuo officio feceris, ſi rogum tuis natis à me cæſis conſtruxeris, namque ego conjugi tuæ ac ſocero pyram accendi. *Sarcaſtice.* *r* Al. leg. *juſta jam functus.* i. rogum. *ſ* E Colchide fugientes Aetam ex Theſſalia patrem tuum.

Toroſ-

Torosque, quos [t] non nostra violavit fides,
Jam parce nato: si quod est crimen, meum est:
Me dede morti; noxium macta caput. (gam.
ME. [u] Hac, qua recusas, qua doles, ferrum exi-
I nunc superbe, [x] virginum thalamos pete;
Relinque matres. IA. unus est pœnæ satis.
ME. [y] Si posset una cæde satiari manus,
Nullam petisset. ut duos perimam tamen,
Nimium est dolori numerus angustus meo.
In matre si quod pignus etiamnum latet,
Scrutabor ense viscera, & ferro extraham.
IA. [z] Jam perage cœptum facinus, haud ultra
Moramq; saltē suppliciis dona meis. (precor;
ME. Perfruere lento scelere, ne propera dolor.
[a] Meus dies est: tempore accepto utimur.
IA. Infesta, memet perime. ME [b] misereri jubes.
[c] Bene est, peractum est: plura non habui, dolor,
Quæ tibi litarem. [d] lumina huc tumida alleva,
Ingrate Iason. conjugem agnoscis tuam?
[e] Sic fugere soleo. patuit in cœlum via,
Squammosa gemini colla serpentes jugo
Summissa præbent. recipe jam natos parens;
[f] Ego inter auras aliti curru vehar.
IA. Per alta vade spacia sublimi æthere:
[g] Testare nullos esse, qua veheris, deos.

t Non fides mea erga te imminuta, sed huc coactus ut liberorum saluti consulerem. sup. ✠. 438. è quibus tamen tu alterum extinxti, O parce superstiti.

u Sumam de te pœnas hac qua te magis urit parte, id est, in filio.

x Creusæ nuptias pete, me conjugem factamque ex te matrem dese. re, *Sarcastice:* ut quæ filios habeam quorum cæde patris injurias mater ulcisci possim. Pluralia autem sæpe per indignationem pro singularibus posita. ✠. 1285. Herc. Fu.

y Si tantum mihi superesset pietatis ut unius cæde me satiarem, alteri parcerem; etiam neutrum interficere sustinuissem: sed omnem exui pietatem; itaque vix dolori meo sufficiunt isti duo. imo si me gravidam sentirem etiam dissecto utero fœtum extraherem. *z* Non parum hic locus omnes torquet. J. Lipsius versus locatos prępostere suspicatur, transponendo tamen non multum consequitur. simile quid facit Delrius pluribus quidem verbis, nihil tamen felicius. Jos. Scaliger omnia hæc Medeæ tribuit. D. Heinsius, à Grotio monitus nodum solvisse videtur, exponendo: *donare moram* dictum esse, *ut donare iram* aut *donare offensas*: quod ille facit qui amplius offensus non est. quasi diceret Iason, Quoniam apud te nihil possunt preces meę, perage cœptum facinus, rogata saltem à me, moram remittas, nec me crudelitate ista torqueas; illa autem quo gravius urat, respondet, *Perfru.* &c. *a* A Creonte mihi datus. sup ✠. 295. *b* Miseris enim mors grata, vid. Herc. Fu 512. *c* *Cæso jam altero filio.* *d* Attolle oculos tuos meque vide. annon agnoscis me ex solita cæde? prius quidem tibi, jam mihi vindictam poscentem. *e* Per cædes patrem fugi occiso fratre, Acastum mariti mei patruelem occiso patre suo, te jam conjugem occisis filiis. *f* Et his dictis vecta curru junctis draconibus avolat Athenas, ubi Theseo nupta sup. ✠ 973. *g* Testimonium dicas contra deorum justitiam, vel argumento sis nullos esse in cælo deos, si tibi insigniter scelestę per æthera pateat impune via.

HIPPOLYTUS.

INTERLOCUTORES.

HIPPOLYTUS.	CHORUS.
PHÆDRA.	THESEUS.
NUNCIUS.	NUTRIX.

ARGUMENTUM.

Hippolyti Thesei ex Antiope Amazone filii Dianam virginem ac venatricem colentis, absente apud inferos Theseo, noverca Phædra castitatem oppugnat, nec expugnat. Repulsa impudica mulier Theseo reduci privignum oblati per vim stupri insimulat. Ille credulus, filio, qui jam domum impudicam fugerat, è votis quod restabat tertio fretus, absenti mortem imprecatur; ratum facit votum Neptunus, emisso tauro marino qui equos Hippolyti consternat, unde per vepres & saxa distractus auriga dilaniatur. Quod ubi rescivit male sibi conscia mulier, scelus suum falsumque crimen apud maritum confessa, gladio se transfigit. Theseus innoxii filii casum lugens, iramque suam detestatus, collectos passim artus componit.

ACTUS PRIMUS.

HIPPOLYTUS.

Hippolytus varia loca & munera ministris & venationis comitibus dispertit; Dianamque venationis Deam invocat.

ITe, umbrosas [a] cingite sylvas,
Summaque montis juga [b] Cecropii;
Celeri planta lustrate vagi
Quæ saxosa [c] loca Parnethi
Subjecta jacent; & quæ [d] Thriasiis
Vallibus amnis rapida currens
Verberat unda: scandite colles
Semper canos [e] nive Riphæa.
Hac hac alii, qua nemus alta
Texitur alno; qua prata jacent,
Quæ rorifera mulcens aura

a Indagine, odora canum vi, retibus.
b Attici, à Cecrope qui oppidum Cecropiam condidit. quod postea in arcem Athenarum mutatum est, unde regio & mons vicinus nomen habent.
c Parnes autem mons Atticæ prope Hymettum.
d Thriasiis vallib. Thria enim vicus Atticus in tribu Oeneidæ.
e Indurata à Borea flante à Riphæis montibus Scythiæ.

Zephy-

[f] Zephyrus vernas evocat herbas.
[g] Vbi per glacies lenis Ilissus,
Vbi [h] Meander super æquales
Labitur agros piger, & steriles
Amne [i] maligno radit arenas.
Vos, qua [k] Marathon tramite lævo
Saltus aperit; qua [l] comitatæ
Gregibus parvis nocturna petunt
Pabula fœtæ. vos, [m] qua tepidis
Subditus austris, frigora mollit
Durus Acharnan. alius rupem
Dulcis [n] Hymetti, parvas alius
Calcet [o] Aphidnas. pars illa diu
Vacat [p] immunis, qua [q] curvati
Litora ponti [r] Sunion urget.
Si quem tangit gloria sylvæ,
Vocat hunc [s] Philipis. hic versatur
[t] Metus agricolis, vulnere multo
Iam notus aper. at vos laxas
Canibus [u] tacitis mittite [x] habenas:
Teneant acres lora [y] Molossos,
Et pugnaces tendant [z] Cressæ
Fortia trito vincula collo.
[a] At Spartanos (genus est audax
Avidumque feræ) nodo cautus
Propiore liga. [b] veniet tempus,
Cum latratu cava saxa sonent:
Nunc [c] demissi nare sagaci
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro. dum [d] lux dubia est;
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet; alius raras
Cervice [e] gravi portare plagas,
Alius teretes properet laqueos.
Picta rubenti [f] linea pinna
Vano cludat terrore feras.
Tibi libretur missile telum.
Tu grave, dextra lævaque simul,

f Favonius veris comes & pater, genitalis mundi, spiritus.
g Plurimi libb. hunc versum non admittunt, & merito. quid enim est *per glacies labi*? easque in Attica? Lips. emendat *glareas* in dissyllabon contractum: ut per scrupos & saxa volvatur Ilissos Atticæ amnis.
h De quo in Herc. Fu. 613. Sed ille Phrygiæ fl. hic de Atticis sermo est. nisi forte ad illud respicit quod refert Pausan. in Corinthiacis, Mæandrum in mare ad Miletum delapsum mare subire, & in Peloponneso emergere atque illic Asopum fieri. Alii leg. *Melanus*.
i Parco non irriganti terras, *vel* alluenti agros Phrygum & Carum, *vel* doloso, flexuoso.
k Ex urbibus Tetrapoleos Atticę una, Miltiadis victoria de Persis insignis.
l Ferę comitatæ fœtibus noctu pascuntur.
m Qua strenui bellatores Acarnenses meridionalem Atticæ partem incolunt. *Vel* qua mons saxosus prope Acarnas vicum Atticæ frigora mollit.
n Montis Atticæ marmore clari, ut & thymo ac melle celebris.
o Vicum Atheniensium, ubi Theseus Helenam raptam occultavit.
p A venatione nostra & præda.
q Sinuati.
r Promontorium Atticæ.
s Lege *Phibalis*, qui Atticæ locus, caricis commendatus, Aristoph.
t Terror, metuendus agricolis, quos multoties vulneravit, *vel* notus multo venatorum vulnere, quos tamen effugit
u Non argutis, vocalibus, clamosisve.
x Quas copulas vocant, *vel* lora, *Couples, or Leashes*.
y Epiroticos canes, qui fortitudine laudantur: ut Spartani seu Lacones velocitate.
z Canes Cretenses fœmellę acres loris extensis indagent.
a Sed Laconas arctiori nodo coercete.
b Feris sc. excitatis.
c Vide Thyest, v. 497.
d Primum diluculum.
e Gravata.
f Formido, genus retis plumis versicoloribus iisdemque ustulatis intertextum, quod visu & odore feras terrens in veras plagas impelleret.

Robur

Robur [u] lato dirige [u] ferro.
Tu præcipites clamore feras
[x] Subſeſſor ages : tu jam victor
Curvo ſolves viſcera cultro.
[y] Ades en comiti Diva virago,
Cujus regno [z] pars terrarum
Secreta vacat : cujus certis
Petitur telis fera , [a] quæ gelidum
Potat Araxen, & [b] quæ ſtanti
Ludit in Iſtro ; tua [c] Getulos
Dextra leones, tua [d] Creteas
Sequitur cervas : nunc veloces
Figis damas leviore manu.
Tibi [e] dant [f] variæ [e] pectora [g] tigres,
Tibi villoſi terga [*] biſontes,
Latiſque feri cornibus [h] uri.
Quidquid [i] ſolis paſcitur arvis,
Sive illud [k] inops novit [k] Garamas,
Sive illud Arabs [l] divite ſylva,
Sive feroſis [m] juga Pyrenes,
Sive [n] Hyrcani celant ſaltus,
Vacuiſque [o] vagus Sarmata campis,
Arcus metuit, Diana, tuos.
[p] Tua ſi gratus numina cultor
Tulit in ſaltus , retia vinctas
Tenuere feras ; nulli laqueum
Rupere pedes ; fertur plauſtro
Præda [q] gementi. tum roſtra canes
Sanguine multo rubicunda gerunt ,
Repetitque caſas ruſtica longo
[r] Turba triumpho. en Diva [ſ] fave.
Signum arguti miſere canes.
Vocor in ſylvas. hac, hac, pergam,
[t] Qua via longum compenſat iter.

u Venabulo.
x In inſidiis latens unde occaſione capta repente exiliens territas feras in laqueos agat.
y Fave mihi ô Diana venationis Dea virilis.
z Inferi. eadem enim quę Proſerpina. *vel ad rem præſentem*, nemora, ſylvę, ferarum luſtra.
a *Ubivis terrarum.* & quæ bibit Araxem fl. Armeniç --
b -- Et quæ ludibunda percurrit Danubium in Germania ortum fl. congelatum.
c Libycos. Getuli enim antiquiſſimi incolæ Africæ, *qua Leonum arida nutrix.*
d Creta enim cervis nobilis & dictamno cujus uſum docuerunt cervæ.
e Reſiſtentes figuntur.
f Maculoſæ.
g Herc Fu. 1323.
* Boves ſylveſtres.
h Feri boves in Germania vi & velocitate excellentes.
i Deſertis.
k Interioris Africæ pop. egenus & vagus.
l Aromatum feraci.
m Montes Pyrenæi. à Pyrene filia Bebricis ibi compreſſa ab Hercule ; ut volunt fabulæ. vel ἀπὸ τοῦ πυρὸς, propter incendium, quo flagravit illorum montium ſylva , injecto à paſtoribus igne.
n Hyrcania Scythiæ contermina hod. *Hyrach*.
o Herc. Fu. ў. 538.
p Si numen tuum invocanti, partem prædæ voventi , venationem rite aggreſſo adfueris prædam largita. *q* Al. *trementi* ſc. prę pondere prædæ. *r* In morem triumphi à venatione rediens præda onuſta : ſed & venatores Idib. Aug ſolenniter feriati ſpicatas faces accenſas in nemora Dianæ ſacra ferebant, caneſque infulis ornatos cum ceteris inſtrumentis venatoriis Deæ ſiſtebant. *ſ* Scribendum opinor *favet*, nam faventis ſignum agnoſcit canum vocem. *t* Per iter mage compendioſum.

PHÆ-

PHÆDRA. NUTRIX.

Phædra amore Hippolyti ardere se fatetur apud nutricem frustra eam à tam nefando amore dehortantem.

[x] O Magna vasti Creta dominatrix freti,
Cujus per omne littus innumeræ rates
Tenuere pontum, [y] quidquid Assyria tenus
Tellure Nereus pervium rostris secat;
Cur me in [a] penates [z] obsidē [a] invisos datam,
[b] Hostique nuptam, degere ætatem in malis
Lacrymisque cogis? profugus en conjux abest,
Præstatque nuptæ, [c] quam solet, Theseus fidem.
Fortis per altas [d] invii retro lacus
Vadit tenebras [e] miles audacis proci;
Solio ut revulsam regis inferni abstrahat,
Pergit [f] furoris socius. haud [g] illum timor,
Pudorque tenuit. stupra & illicitos toros
Acheronte in imo quærit Hippolyti pater.
Sed major alius incubat mœstæ dolor.
Non me quies nocturna, non altus sopor
Solvere curis: alitur & crescit malum,
Et ardet intus, qualis [h] Ætnæo vapor
Exundat antro. [i] Palladis telæ vacant,
Et inter ipsas pensa labuntur manus.
Non colere donis templa [k] votivis libet;
Non inter aras, [l] Atthidum mistam choris,
Iactare tacitis [m] conscias sacris faces;
Nec adire castis precibus aut ritu pio
Adjudicatæ [n] præsidem terræ deam.
[o] Iuvat excitatas consequi cursu feras,
Et rigida molli [p] gæsa jaculari manu.
Quo tendis, anime? quid furens saltus amas?
[q] Fatale miseræ matris agnosco malum.
Peccare noster novit in sylvis amor.

x O patria mea Creta insula ad dominatum Græciæ sita. Nam & Minos sibi vicinas insulas & maximam Græciæ partem subdidit.

y Heinsius legit, *Quisquis Assyria tenus Tellure Nerea pervium rostris secat.* ait Lipsii atque aliorum non levis censor se non capere quid secet Nereus qui & ipse navium rostris secatur. sed & recte dici potest *secat* de mari Mediterran. Herc. Fu. v. 233. h. e. qua patet mare navibus pervium ad Assyriam usque.

z Neque enim filiarum raptum ulciscebatur Minos. inf. v. 244.

a Eorum qui fratrem meum Androgeon interfecerunt.

b Theseo qui Atheniensis Minotaurum occidit, sororem deseruit meque adeo. *c* Helenæ, Hippolytę seu Antiopæ, Meliboeæ, Ariadnę. *d* Stygis irremeabilis. *e* Secutus Pirithoum. Herc. Fu. 805. *f* Insani amoris. *g* Hinc & sibi illiciti amoris licentiam captat non sedatę libidinis mulier. *h* Herc. Fu. v. 105. *i* A Pallade inventæ artes textoriæ & lanificæ, id est, non nere non texere juvat. πολυδαίδαλον ἱςὸν ὑφαίνειν. *k* Pro mariti reditu. l Matronarum Atticarum. vid. Herc. Fu. v. 00. & 844. & 1163. *m* *Pathos*, facibus sensum dat tanquam mysticis. *n* Minervam, cui Deorum judicio & populi suffragio adjudicatum præsidium & nomen Athenarum, cum olivam pacis symbolum eduxisset, donum præstantius Neptuni bellatore equo. vid. Herc. Fu. 912. *o* Me Hippolyti comitem. *p* Tela Romanis usurpata ab Hispanis, *ut alii*, à Gallis, *Virg.* Gæsa Alpina. *q* Mater enim Pasiphae taurum in sylvis pascentem, ego Hippolytum venatorem sylvis gaudentem amo.

Geni-

Genitrix, tui me miseret. infando malo
Correpta, pecoris efferi sævum ducem
Audax amasti. torvus, impatiens jugi,
Adulter ille, ductor indomiti gregis.
Sed amabat [r] aliquid: quis meas miseræ deus,
Aut quis juvare [s] Dædalus flammas queat?
Non, si ille remeet arte [t] Mopsopia potens,
[u] Qui nostra cæca monstra conclusit domo,
Promittat ullam casibus nostris opem.
[x] Stirpem perosa Solis invisi Venus,
Per nos catenas vindicat Martis sui,
Suasque probris omne Phœbeum genus
Onerat nefandis. nulla [y] Minois levi
Defuncta amore est. jungitur semper nefas.
N U T. Theseia conjux, [z] clara progenies Iovis,
Nefanda casto pectore exturba ocyus:
Extingue flammas; neve te diræ spei
Præbe obsequentem. *quisquis in primo obstitit*
Repulitque amorem, tutus ac victor fuit.
[a] *Qui blandiendo dulce nutrivit malum,*
Sero recusat ferre, quod subiit, jugum.
[b] Nec me fugit, quam durus, & veri insolens,
Ad recta flecti regius nolit tumor.
P H. [c] Quemcunque dederit exitum casus, feram:
Fortem facit vicina libertas senem.
N U. *Obstare primum est velle, nec labi via:*
Pudor est secundus, nosse peccandi modum.
Quo misera pergis? quid domum infamem gravas,
Superasque matrem? [d] majus est monstro nefas.
Nam *monstra* [e] *fato, moribus scelera imputes.*
Si, quod maritus supera non cernit loca,
Tutum esse facinus credis, & vacuum metu,
Erras. [f] teneri crede [g] Lethæo abditum
Thesea profundo, ferre perpetuam [g] Stygem;
Quid ille, [h] lato maria qui regno premit,

r *Vaccam, quam in magno sequitur grege*, unde spes aliqua matri fruendi amoris; mihi autem nulla, Hippolytus n. ἀναφρόδιτος nihil amat.
s Ingeniosus artifex, qui amati tauri copiam fecit matri meæ ligneæ vaccæ inclusæ.
t Attica, à Mopso rege, *vel* Mopsopia Oceani filia, hoc est, arte Dædali Atheniensis.
u Qui conclusit Minotaurum matre mea natum in Labyrintho.
x Venus odio & vindicta nostram prosequitur familiam (Pasiphaë enim filia Solis) cujus adulterium cum Marte detexit Sol detulitque ad Vulcanum, qui ipsos ferreis reticulis irretitos Diis deridendos exhibuit.
y Patronymicum, fœmina è familia Minois.

z Filia Minois qui Jove satus. *a* Vitare enim plagas facilius quam retibus se expedire aut validos Veneris perrumpere nodos. *b* Novi ego regum & nobilium superbum ingenium, quam non libenter verum audiant aut ad rectum flecti velint. v. 574. Octav. *c* Quidam continuant nutricis orationem quæ jam vetula liberius reginam moneat senectute sua freta. *alii* Phædræ duos hosce versus tribuunt, sed posteriorem legunt *Sortem facit vicina libertas levem.* quæ, vel amoris fruitio vel mors destinata. *d* Incestus hic amor tuus major est belluino illo matris tuæ, unde Minotaurus. *e* Stoice. nam Peripatetici monstra peccato naturæ tribuunt. *f* Puta Theseum non rediturum ab inferis; quid Minos pater tuus? *g* Infern. vide Herc. Fu. v. 891. 679. 711. *h* Sup. v. 85.

Popu-

[i] Populisque reddit jura [i] centenis pater,
Latere tantum facinus occultum sinet?
Sagax parentum est cura. credamus tamen
Astu doloque tegere nos tantum nefas:
Quid [k] ille rebus lumen infundens suum
Matris parens? quid [l] ille, qui mundum quatit,
Vibrans corusca fulmen [m] Ætnæum manu
Sator deorum? credis hoc posse effici
Inter [n] videntes omnia ut lateas [k] [l] avos?
[o] Sed, ut secundus numinum abscondat favor
Coitus nefandos, utque contingat stupro
Negata magnis sceleribus semper fides;
Quid pœna præsens, consciæ mentis pavor;
Animusque culpa plenus, & semet timens?
Scelus [p] aliqua [q] tutum, nulla securum tulit.
Compesce amoris impii flammas, precor;
Nefasque, quod non ulla tellus barbara
Commisit unquam, non [r] vagus campis Geta,
Nec inhospitalis [s] Taurus, aut [r] sparsus Scythes,
Expelle facinus mente castifica horridum;
Memorque [t] matris, metue concubitus novos.
Miscere thalamos patris & gnati apparas,
Vteroque [u] prolem capere confusam impio.
[x] Perge, & nefandis verte naturam [y] ignibus;
Cur monstra cessant? [z] aula cur fratris vacat?
[a] Prodigia toties orbis insueta audiet,
Natura toties legibus cedet suis,
Quoties amabit Cressa? PH. [b] quæ memoras (scio,
Vera esse, nutrix: sed [c] *furor cogit sequi*
Pejora. vadit animus in præceps sciens,
Remeatque, frustra sana consilia appetens.
[d] Sic cum gravatam navita adversa ratem
Propellit unda, cedit in vanum labor,
Et victa prono puppis aufertur vado.
Quod ratio poscit, vincit ac regnat [c] *furor,*
Potensque tota mente dominatur Deus.
Hic [e] volucer omni regnat in terra potens,
[f] Ipsumque flammis torret indomitis Iovem.
[g] Gradivus istas belliger sensit faces;

i Cretæ quæ C. habet urbes.
k Sol avus tuus maternus.
l Jupiter avus paternus.
m Quod in Ætna fabricant Cyclopes Vulcani ministri.
n Phœbum cuncta lustrantem, Jovem omnia implentem.
o Verum puta nefas hoc tuum posse latere Deos conniventes &c. quid conscientia tua? annon illa occulto flagello & surdo verbere te excarnificabit?
p Mulier aut mens.
q Ab externa pœna aliqua, nulla absque interna anxietate. *Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam.*
r Pop. Scythiæ Europeę. vid. Thyest. 369. & Herc Fu. 532.
s Nec Tauri Asię montis incolæ.
t Sup. ℣. 112.
u Qualem mater concepit ex Minoe & Tauro.
x Epitrope. concessio Ironica.
y Amoribus.
z Ex te alterum monstrum suppleat Labyrinthum, locum Minotauri, tui è matre fratris, quem Theseus sustulit. *a* Toties generabuntur monstra quoties mulier Cretensis (maxime Minois) amabit. b *Video meliora proboque, Deteriora sequor,* affectibus rationi reluctantibus, *Dum premitur ratione animus vincique laborat* c Insanus amor. d *Non aliter quam qui adverso vix flumine lembum Remigiis subigit,* &c. *e* Cupido amoris Deus alatus. *f* Vide Chorum sequentem. *g* Mars. vide Herc. Oet. 1312.

[h] Opifex [i] trisulci fulminis sensit Deus ;
Et qui furentes semper Ætnæis jugis
Versat caminos, [k] igne tam parvo calet.
[l] Ipsumque Phœbum, tela qui nervo regit,
Figit sagitta [m] certior missa puer :
Volitatque cœlo pariter & terræ gravis.
NUT. Deum esse amorem, [n] turpiter vitio favens
Finxit libido : quoque liberior foret,
Titulum furori numinis falsi addidit.
Natum per omnes scilicet terras vagum
[o] Erycina mittit. ille per cœlum volans
Proterva tenera tela molitur manu ;
[p] Regnumq; tantum minimus in superis habet.
[q] Vana ista demens animus ascivit sibi,
Venerisque numen finxit, atque arcus Dei.
Quisquis secundis rebus exultat nimis,
Fluitque luxu, semper [r] *insolita appetens ;*
[s] *Hunc illa magnæ dira fortunæ comes*
Subit libido : non placent suetæ dapes,
Non tecta sani moris, aut vilis cibus.
[t] *Cur in penates rarius tenues subit*
Hæc delicatas eligens pestis domos ?
Cur sancta parvis habitat in tectis Venus,
Mediumque sanos vulgus affectus tenet,
Et se coercent [u] *modica ? contrà divites,*
Regnoque fulti, plura, quam fas est, petunt ?
Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.
Quid deceat alto præditam solio, vide.
Metue ac verere sceptra remeantis viri.
PH. Amoris in me maximum regnum fero,
Reditusq; nullos metuo. [x] non unquã amplius
Convexa tetigit supera, qui mersus semel
Adiit silentem nocte perpetua domum.
NU. Ne crede. Ditis cluserit regnum licet,
[y] Canisque diras Stygius observet fores :
Solus negatas invenit Theseus vias.
PH. Veniam ille amori forsitan nostro dabit.
NU. Immitis etiam conjugi castæ fuit :
Experta sævam est barbara [z] Antiope manum.
Sed posse flecti conjugem iratum puta :
Quis [a] hujus animum flectet intractabilem ?
Exosus omne feminæ nomen fugit ;

h Vulcanus sup. ℣. 155.
i Thyest. ℣. 1086. Herc. Oet. 1993.
k Una Cupidinis facula.
l *Emph.* ἑκηβόλον.
m *Nostra tamen una sagitta Certior,* &c. Phœbus apud Ovid.
n Legitur *turpis & vitio favens*, Et, *turpe servitio favens*.
o Venus ab Eryce Siciliæ monte ubi colitur.
p *Regnat & in superos jus habet ille Deos.*
q In prætextum & defensionem culpæ. vide Octav. ℣. 548.
r Non assueta, id est, novitatem dapum & amorum.
s Ex copia & affluentia ad fastidium usque Venus & luxus in cibis ac ædificiis, ἐν πλησμονοῦντι Κύπρις -- -- ἐν πεινῶντι δ' οὔ.
t *Casta pudicitiam servat domus.*
u Mediocria. mediæ sortis homines.
x Non patet reditus ad superas auras ei qui ad inferos descenderit.
y Cerberus.
z Antiopæ Amazoni (*ut alii* Hippolytę) matri Hippolyti propter jurgium mortem intulit, multo minus tibi impudicæ parcet. inf. ℣. 396.
a Hippolyti.

Immitis annos [b] cœlibi vitæ dicat;
Connubia vitat; [c] genus Amazonium ſcias.
PH. Hunc in nivoſi collis [d] hærentem jugis,
Et aſpera agili ſaxa calcantem pede,
Sequi per alta nemora, per montes, placet.
NU. Reſiſtet ille, ſeque mulcendum dabit,
Caſtoſque ritus Venere non caſta exuet?
[e] Tibi ponet odium, cujus odio forſitan (teſt?
Perſequitur omnes. PH. precibus haud vinci po-
NU. Ferus eſt. PH. *amore didicimus vinci feros.*
NU. Fugiet. PH. per ipſa maria, ſi fugiat, ſequar.
NU. [f] Patris memento. PH. meminimus [g] matris ſimul.
NU. [h] Genus omne profugit. PH. [i] pellicis careo metu.
NU. Aderit maritus. PH. [k] nēpe Pirithoi comes.
NU. Aderitq; genitor. PH. [l] mitis Ariadnæ pater.
NU. Per has ſenectæ [m] ſplēdidas ſupplex comas,
Feſſumque curis pectus, & cara ubera
Precor, furorem ſiſte, teque ipſam adjuva.
Pars ſanitatis, velle ſanari, fuit.
PH. Non omnis animo ceſſit ingenuo [n] pudor.
Paremus, altrix: [o] qui regi non vult, amor
Vincatur. haud te, fama, maculari ſinam.
Hæc ſola ratio eſt, [p] unicum effugium mali,
[q] Virum ſequamur. morte prævertam nefas.
NU. Moderare, alumna, mentis effrænæ impe-(tus;
Animos coerce. dignam ob hoc vita reor,
Quod eſſe temet autumas dignam nece.
PH. Decreta mors eſt: quæritur fati genus:
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem:
An miſſa præceps [r] arce Palladia cadam.
[ſ] Proh! caſtitatis vindicem armemus manum.
NU. Sic te ſenectus noſtra præcipiti ſinat
Perire leto? ſiſte furibundum impetum.
PH. [t] Haud facile quiſquam ad vitam revocari (poteſt.
Prohibere ratio nulla periturum poteſt,
Ubi quis mori conſtituit, & debet mori.
NU. Solamen annis unicum feſſis, hera,
[u] Si tam protervus incubat menti furor,

b Conjugii experti à κοιλιψ ex κοίτη & λείπεσθαι.
c Ut enim Amazones viros averſantur, ita hic fœminas.
d Venandi ſtudio.
e Lege Interrogatoric, vel Iron. In tuam gratiam proculdubio deponet odium, cujus ſuperinductæ novercæ veluti matris ſuæ necis cauſæ ratione fortaſſis & alias omnes execratur mulieres.
f Maris domini, ſup. ỳ. 48. ſi per maria ſequaris, & juſti ſcelerum vindicis, ut in Scylla Niſi filia.
g Quæ nefario amore peccavit.
h Fœminas omnes averſatur.
i Non itaque de pellice ſolicita ero.
k Adulteri, atque hic in me facilior futurus eſt.
l Filiam amatorem inſectam non ultus.
m Canas. Herc. Oet. 925.
n Emendari volens.
o Qui flecti non vult amor, frangatur.

p Primum enim amoris remedium fames, ſecundum tempus, tertium reſtis, inquit Crates. *q* Qui apud inferos eſt, mortem ſc. mihi inferendo. *r* Acropoli, arce Athenienſi quæ Palladi arcium præſidi ſacra. *ſ* Proh pudor! violatam caſtitatem morte prævertamus. Lipſius emendat *Pro caſtitate.* Heinſius *Procacitatis.* τῆς ἀσελγείας. *t* Et hic verſus ægre admitti poteſt. *u* Victa anus ſe ad lenoniam convertit, ut alumnæ vitę parcat.

Contemne famam. [x] fama vix vero favet,
Pejus merenti melior, & pejor bono.
Tentemus animum tristem & intractabilem.
Meus iste labor est, aggredi juvenem ferum,
Mentemque sævam flectere immitis viri.

x Sæpius enim ficti pravique tenax.

CHORUS.

Omnia amori cedere, homines omnis loci, ætatis, conditionis, ipsos Deos superos ac inferos, quin & bruta animalia terrestria, aquatilia, aërea.

*DIva [y] non miti generata ponto,
Quam vocat matrem [z] geminus Cupido;
[a] Impotens flammis simul & sagittis,
Iste lascivus puer ac renidens
Tela quam certo moderatur arcu!
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtivo [b] populante venas.
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax isti puero, per orbem
Spargit effusas agilis sagittas.
[c] Quæque nascentem videt ora solem,
[d] Quæque ad occasus jacet ora seros,
Si qua ferventi subjecta Cancro est,
Si qua [e] majoris glacialis Vrsæ
Semper errantes patitur colonos,
Novit hos æstus. juvenum feroces
Concitat flammas: senibusque fessis
Rursus extinctos revocat calores.
Virginum [f] ignoto ferit igne pectus:
Et jubet cœlo superos relicto
[g] Vultibus falsis habitare terras.
Thessali [h] Phœbus pecoris magister
Egit armentum, positoque plectro
[i] Impari tauros calamo vocavit.
Induit formas quoties [k] minores,
Ipse qui cœlum nebulasque ducit?
[l] Candidas ales modo movit alas,
[m] Dulcior vocem moriente cygno.
[n] Fronte nunc torva petulans juvencus
Virginum [o] stravit sua terga ludo,

* *Omnia vincit amor.*
y Venus nata è spuma maris, orta ex testiculis Cœli à Saturno exectis & in mare projectis. unde ἀφροδίτη ab ἀφρὸς. ob similitudinem seminis *vel* propter humoris salsi vim animalem & fœcundam.
z ἔρως & ἀντέρως. hic divinus, ille vulgaris mortalisque amor.
a Valde potens, *vel* non temperans.
b Consumente.
c Qui ad ortum, occasum, meridiem, septentrionem, vide Herc. Fu. ỿ. 37. 129. 884. & 532.
d Al. *Quaque ad Hesperias jacet ora metas.*
e Al. *Parrhasia gla.*
f Novo quem prius non senserunt.
g Assumptis aliis imaginibus.
h Apollo divinitate à Jove exutus propter interfectos Cyclopas. *vel* quod alii ferunt & hic innuit Poeta, ut filia regis frui posset per novem annos, Admeti regis Thessaliæ armenta pavit.
i Disparibus compacta calamis fistula.
k Etiam vilium animalium.
l Jupiter specie Cygni adivit Ledam uxorem Tyndari regis Laconiæ.
m Cygnos tamen cum voluptate & cantu mori negant sanioris judicii auctores.
n Jupiter in taurum mutatus Europam filiam Agenoris è Phœnicia in Cretam transfretavit.
o Tangenda & ascendenda præbuit.

Perque

Perq; [p]fraternos [q]nova regna [p] fluctus,
Vngula lentos imitante remos,
Pectore adverso domuit profundum,
Pro sua vector timidus [r] rapina.
Arsit [s] obscuri dea clara mundi
Nocte deserta, nitidosque fratri
Tradidit currus aliter regendos.
Ille nocturnas agitare [t] bigas
Discit, & [u] gyro breviore flecti;
Nec suum tempus tenuere noctes,
Et dies tardo remeavit ortu,
Dum [x] tremunt axes [x] graviore curru.
[y] Natus Alcmena posuit pharetram,
Et minax vasti spolium leonis;
Passus aptari digitis [z] smaragdos,
[a] Et dari legem rudibus capillis.
[b] Crura distincto religavit auro,
Luteo plantas cohibente socco:
Et manu, clavam modo qua gerebat,
Fila deduxit [c] properante fuso.
Vidit [d] Perses, ditisque ferax
Lydia regni, dejecta feri
Terga leonis; humerisque, [e] quibus
Sederat alti regia cœli,
Tenuem Tyrio stamine pallam.
[f] Sacer est ignis, (credite [g] læsis)
Nimiumque potens. qua [h] terra [h] salo
Cingitur alto, quaque [h] ætherio
Candida [h] mundo sidera currunt;
Hæc regna tenet puer immitis:
Spicula cujus sentit in imis
Cærulus undis grex [i] Nereidum,
Flammamque nequit relevare mari.
[k] Ignes sentit genus aligerum.
Venere instincti quam magna gerunt
Grege pro toto bella juvenci!
Si [l] conjugio timuere suo,
Poscunt [m] timidi prælia cervi,
Et mugitu dant concepti
Signa furoris. tunc [n] virgatas
[o] India tigres [o] decolor horret.
Tunc vulnificos acuit dentes
Aper, & toto est spumeus ore.
[p] Pœni quatiunt colla leones,

p Neptuno imperatum mare.
q Seu Jovem respiciat seu taurum; utriq; *nova*.
r Europa quam rapuit; ne mergeretur.
s Luna nocti præfecta, dum amasio suo Endymioni in montibus Asclenis Latmiisque saxis in Caria consopito vacat, Soli currus suos regendos tradit, *& hoc propter Lunæ coitum fingitur.*
t Lunæ, ipse Sol quadrigis assuetus.
u Circulo terræ propiori. Thyest. v. 838.
x Mutato auriga Sole sc. majori lumine.
y Vid Herc Fu. ℣. 465.
z Annulos in quibus smaragdi.
a Incomptos capillos concinnari & reticulo implicari.
b Suras alte vinxit cothurnis auro distinctis.
c Celeriter agitato.
d Alii leg. *Persis.*
e Herc. Fu. v. 68.
f Ignis amoris est sacer. *vel* execrandus.
g Ejus vim expertis.
h In mari, terra, cœlo.
i Nympharum maris quæ Nerei & Doridis filiæ.
k *Omne adeò genus in terris hominumque ferarumque, Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres In furias Venèremque ruunt; Amor omnibus idem.*
l Ceruæ consorti fœminę suę.
m Alias timidi, hic feroces.
n Variegatas, maculosas.
o Indi nigri, fusci. nigredinem coloris privationem ponunt Poetæ. vide Herc. Fu. 861.
p Libyci, sup. v. 59. Pœni proprie sunt Carthaginenses Phœnicibus oriundi, qui Didone duce Africam è Phœnicia advenerunt.

Cum movit amor; tum sylva gemit
[q] Murmure sævo. amat insani
[r] Bellua ponti, [s] Lucæque boves.
[t] Vindicat omnes Natura sibi.
Nihil immune est; odiumque perit,
Cum jussit amor: veteres cedunt
Ignibus iræ. quid plura canam?
Vicit [u] sævas cura novercas.
[x] Altrix profare, quid feras? quonam in loco est?

q Ferarum in sylva degentium.
r Cetus, balæna.
s Elephantes, quod in Lucanis Pyrrhi bello primum visos Elephantos voce nota & obvia boves appellarunt Romani: ut & Leones dixerunt ursos.
t Sup. v. 337.
u *Emphatice* diras, injustas, terribiles, sęvas. vincit tamen cura, id est, amor, *effect*. ut & hic Phœdram.
x Versum hunc alio transferunt nonnulli. alii hinc seq. actum auspicati Phœdræ tribuunt. Cæterum hic rectissime collocatur, sub fine enim Chorus cum apud Græcos tum in his Tragicis sępe mutat iambo cantum, ubi ad alias personas sermonem convertit.

ACTUS SECUNDUS.

Amoris morbum, impatientiam & æstum conqueritur nutrix. mox ipsa prodit Phædra mutatis vestibus in cinctum Amazonis seu venatricis, ut Hippolyto placeat.

SPes nulla tantum posse leniri malum;
Finisque flammis nullus insanis erit:
Torretur æstu tacito, & inclusus quoque,
Quamvis tegatur, proditur vultu furor.
Erumpit oculis [y] ignis, [z] & lapsæ genæ
Lucem recusant. nil idem dubiæ placet;
Artusque varie jactat incertus [a] dolor.
Nunc ut soluto labitur moriens gradu,
Et vix labante sustinet collo caput:
[b] Nunc se quieti reddit; & somni immemor
Noctem querelis ducit; [c] attolli jubet,
Iterumque [c] poni corpus; & solvi comas,
Rursusque [d] fingi. semper impatiens sui
Mutatur habitus. nulla jam [e] Cereris subit
Cura, aut salutis. vadit incerto pede,
Iam viribus defecta. non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor.
[f] *Populatur artus cura:* jam gressus tremunt;
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Et, [g] qui tenebant signa Phœbeæ facis,
Oculi, nihil gentile nec patrium micant.
Lacrymæ cadunt per ora, & assiduo genæ
Rore irrigantur: qualiter Tauri jugis
Tepido madescunt imbre perfusæ nives.
Sed, en, patescunt regiæ fastigia.
Reclinis ipsa sedis auratæ toro,

y Ardentis concupiscentiæ scintillæ, quæ & in iratis elucent.
z Leg. &, *Lassa*.
a Amor, quem & supra furorem, curam, insaniam dixit.
b Alii, *Nec se quieti*.
c In lecto.
d Componi.
e Cibi.
f Consumit, destruit.
g Qui fulgore & radiis eam sole ortam indicabant, amiserunt jam generis sui proprium splendorem.

Soli-

Solitos amictus mente non ſana abnuit.
PH. Removete, famulæ, purpura atq; auro il-
Veſtes; procul ſit h muricis Tyrii rubor, (litas
i Quæ fila ramis ultimi Seres legunt.
Brevis k expeditos zona conſtringat ſinus;
Cervix monili vacua; l nec niveus lapis
Deducat aures, Indici donum maris.
m Odore crinis ſparſus Aſſyrio vacet.
Sic temere jactæ colla perfundant comæ
Humeroſque ſummos; curſibus motæ citis
n Ventos ſequantur. læva ſe pharetræ dabit;
o Haſtile vibret dextra Theſſalicum manus.
Talis ſeveri p mater Hippolyti fuit.
Qualis, relictis frigidi ponti plagis,
Egit q catervas, Atticum pulſans ſolum,
Aut Tanais, aut Mæotis, & r nodo comas
Coegit emiſitque, ſ lunata latus
Protecta pelta; talis in ſylvas ferar.
NUT. Sepone queſtus: *non levat miſeros dolor,*
Regina. ſævis ecquis eſt flammis modus?
t Agreſte placa virginis numen deæ.
u Regina nemorum, ſola quæ montes colis,
Et una x ſolis montibus coleris Dea,
Converte triſtes y omnium in melius y minas,
O magna ſylvas inter & lucos Dea,
Clarumque cœli ſidus, & noctis decus,
Cujus relucet mundus z alterna face,
a Hecate b triformis; en ades cœptis favens.
Animam rigentem triſtis Hippolyti doma.
Amare diſcat, mutuos ignes ferat;

h Purpura è muricis ſucco. vide Thyeſt. 334.
i Thyeſt. 378.
k Breves, ſuccinctos & à latere apertos, quo ad curſum expeditior ſiem.
l Nec aures onerent elenchi, & appenſæ margaritæ quę naſcuntur conchiliis in mari Indico.
m Nardo ſeu amomo.
n Ventis diffluant.
o Sariſſam, venabulum.
p Antiope, *ut alii* Hippolyte, Amazonum Regina Boſphorum Thracium gelu conſtrictum trajecit, copiiſque ſuis Græciam aggreſſa in Attica tandem devicta eſt à Theſeo, cui nupta Hippolytum peperit.
q Amazonum, quæ ad Tanaim fluv. Scythiæ & Mœotin paludem accolunt. *r* In nodum collegit, & à tergo demiſit. *ſ* Scuto brevi mediam Lunam referente. vide Med. 214.
t Ἀγροτέραν Ἄρτεμιν venationum Deam. ſibi itaque patrium numen, ut cui Creta propter copioſum venatum ſacra. *vel* ab Agre loco trans Iliſſum ubi Dianæ venatricis ædes. *vel* in gratiam Hippolyti ejus comitis placandum, ne obſtet, non ut faveat. Quid enim Deæ ſemper virgini cum nuptiis & amoribus? amantes tamen fœminæ Lunę vota concipiebant, ut Soli viri. ita Simætha apud Theocr. ἀλλὰ σελάνα φαῖνε καλόν. u *Vota hæc concipit nutrix Phædra nomine aram tangens.* x Deſertis. y Exitii quod Phædræ imminere ominor. z Cum ſole altern. *a* Quod centum victimis placaretur ex inſtituto Menelai. *vel* quod inhumatos C annos errare faciat. *aliis* à centuplicato frugum fœnore quod à matre acceptum docuit, aut propter plurimas virtutes. *b* Eſt enim in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Proſerpina. *vel* τρίμορφος & τρικέφαλος à trina facie, cum ſurgit aut deſinit in cornua, cum dividua eſt, cum plena. *vel* Trivia à triplici curſu ſub Zodiaco ſecundū longitudinem, latitudinem, & altitudinem: Triviis etiam præeſſe fertur. referunt alii ad tres decades menſis ἱσταμένου, μεσοῦντος, φθίνοντος.

Det faciles aures, mitiga pectus ferum;
Innecte mentem: torvus, aversus, ferox,
In jura Veneris redeat: huc vires tuas
Intende. [c] sic te lucidi vultus ferant,
Et nube rupta [d] cornibus puris eas:
Sic te regentem fræna nocturni ætheris,
Detrahere nunquam [e] Thessali cantus queant;
[f] Nullusque de te gloriam pastor ferat.
Ades invocata. [g] Iam faves votis, dea.
Ipsum intuor solenne venerantem sacrum,
Nullo latus comitante. quid dubitas? dedit
Tempus locumque casus; utendum artibus.
Trepidamus? haud est facile mandatum scelus
Audere. verum justa, [h] qui reges timet,
Deponat; omne pellat ex animo [i] decus.
Malus est minister regii imperii pudor.

[c] Sic, lucida fulgeas precor, nullam patiaris Eclipsim. Lunam enim deficientem è cœlo carminibus devocari vulgo creditū. infr. v. 788.
[d] Alinoides enim cornuta apparet. unde Ægyptiis Isis ex Io, bosque illi sacra.
[e] Thessalia incantamentis famosa.
[f] Quemadmodum Endymion sup. ℣. 308.
[g] *Hac enim dicenti supervenit Hippolytus agresti Dianæ operaturus.* [h] Qui principibus morem gerere vult, uti ego Phædræ. [i] Honesti rationem.

HIPPOLYTUS. NUTRIX.

Nutrix Hippolyti animum mollire & ad nuptias & delicias urbanas flectere callide tentat. Ille vita cœlibis & rustica (quam urbanæ collatam præfert) institutum immotus tenet.

QVid huc seniles fessa moliris gradus,
O fida nutrix, turbidam frontem gerens,
Et mœsta vultus? sospes est certe parens,
Sospesque Phædra, [k] stirpis & geminæ jugum.
Nu. Metus remitte: prospero regnum in statu est,
Domusque florens sorte felici viget.
Sed tu beatis mitior rebus veni:
Namque anxiam me cura sollicitat tui;
Quod te [l] ipse pœnis gravibus infestus gravas.
[m] *Quem fata cogunt, ille cum venia est miser:*
At si quis ultro se malis offert volens,
Seque ipse torquet, perdere est dignus bona
Queis nescit uti. potius annorum memor,
Mentem relaxa; [n] motibus festis facem
Attolle; [o] curas Bacchus exoneret graves.
Ætate fruere; mobili cursu fugit.
Nunc facile pectus, grata nunc juveni Venus.
Exultet animus. [p] cur toro viduo jaces?
Tristem juventam [q] solve: nunc luxus rape;

[k] Demophoon & Antigonus germani mei, quos peperit Theseo Phœdra. *vel* ego & illi utriusque matrimonii liberi.
[l] Sponte tua, ultro. sed & hunc versum ut nothum rejicit Jos. Scal. male enim pœnas pro laboribus dici.
[m] Qui ad miserias natus est, neque ex iis emergere volet.
[n] Choreis, sed & *noctibus* legitur. quod de Eleusiniis potest intelligi, de quibus vide quæ ad Herc. Fu. ℣. 300. & ℣. 344.
[o] *Dissipet curas Evius edaces.* [p] *Solus perpetua mœrens carpere juventa?* [q] Deliciis, & voluptatibus.

Effunde

Effunde habenas; [r] optimos vitæ dies
Effluere prohibe. propria descripsit Deus
Officia, & ævum per suos ducit gradus.
Lætitia juvenem, frons decet tristis senem.
Quid te coërces, & necas rectam indolem?
Seges illa magnum fœnus agricolæ dabit,
Quæcumque lætis tenera luxuriat satis:
Arborque celso vertice evincit nemus,
Quam non maligna cædit aut resecat manus.
Ingenia melius [s] recta se in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.
Truculentus, & sylvester, & [t] vitæ inscius,
Tristem juventam Venere deserta colis.
Hoc esse munus credis indictum viris,
Vt dura tolerent? cursibus domitent equos,
Et sæva bella Marte sanguineo gerant?
Providit ille maximus mundi parens,
Cum tam rapaces cerneret fati minas,
Vt damna semper sobole repararet nova.
Excedat, agedum, rebus humanis [u] Venus,
Quæ supplet ac restituit exhaustum genus;
Orbis jacebit squallido turpis situ;
Vacuum sine ullis classibus stabit mare;
Alesque cœlo deerit, & sylvis fera;
[x] Solis & aër pervius ventis erit.
Quam varia leti genera mortalem trahunt,
Carpuntque turbam; pontus & ferrum & doli!
[y] Sed fata credas deesse; sic atram Styga
Iam petimus ultro. cœlibem vitam probet
Sterilis juventus, hoc erit, quidquid vides,
[z] Vnius ævi turba, & in semet ruet.
Proinde vitæ sequere naturam ducem:
Vrbem frequenta, civium cœtus cole.
HIP. * Non alia magis est libera, & [a] vitio carens,
Ritusque melius vita quæ [b] priscos colat,
Quam quæ relictis mœnibus sylvas amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis:
Non aura populi, & vulgus [c] infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor.
Non ille regno servit; aut regno imminens,
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;
Spei metusque liber; haud illum [d] niger,
Edaxque livor dente degeneri petit.

r Auroram, vel florem ætatis.
s Non coacta, non depressa, quemadmodum tu indolem rectam coerces & enecas. modo v. 453.
t Vita frui nescius.
u Alma omniũ genitrix.
x Ubi defecerit alitum genus in aere volitantium.
y Fac autem nos hic fatorum casibus non esse obnoxios, tendimus tamen omnes naturæ lege ad finem. *vel*, sic, i. cœlibem agentes vitam non propagamus humanum genus, adeoque totum interit.
z Unius ætatis humanæ.
* *Vita rustica & simplicis laus.*
a Non inserviens curis, avaritiæ, ambitioni, invidiæ, &c. ut in sequentibus.
b Sanctos priscorum hominum mores, & Heroum vitam.
c Non meritis præmiis & honore remunerans bonos.
d Malus. Herc. Fu. 860.

Nec scelera populos inter atque urbes sita
Novit; nec omnes conscius strepitus pavet.
Haud verba fingit. mille non quærit tegi
Dives [e] columnis; nec [e] trabes multo insolens
Suffigit [f] auro. non cruor largus pias
Inundat aras; [g] fruge nec sparsi sacra
[h] Centena nivei colla [i] submittunt boves:
Sed rure vacuo potitur, & aperto æthere
Innocuus errat. callidas tantum feris
Struxisse fraudes novit; & fessus gravi
Labore, niveo corpus [k] Ilisso fovet.
Nunc ille ripam celeris [l] Alphei legit:
Nunc nemoris alti [m] densa metātur loca,
Vbi [n] Lerna puro gelida pellucet vado;
Sedemque mutat. hic aves querulæ fremunt,
Ramique ventis lene percussi tremunt,
Veteresque fagi. juvit aut amnis vagi
Pressisse ripas, cespite aut [o] nudo [p] leves
Duxisse somnos; sive fons largus citas
Diffundit undas, sive per flores novos
Fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
Excussa sylvis poma compescunt famem,
Et fraga parvis vulsa dumetis cibos
Faciles ministrant. regios luxus procul
[q] Est impetus fugisse. [r] solicito bibant
Auro [s] superbi. quam juvat [t] nuda manu
Captasse fontem! certior somnus premit
Secura duro membra versantem toro.
Non in recessu furta & [u] obscuro improbus
Quærit cubili, seque multiplici timens
Domo recondit: æthera ac lucem petit,
Et [x] *teste cœlo vivit.* hoc equidem reor
Vixisse ritu prima [y] quos mistos deis
Profudit ætas. nullus hic auri fuit
[z] Cæcus cupido; nullus in campo [a] sacer
Divisit agros arbiter populis [b] lapis.
Nondum secabant credulæ pontum rates:
Sua quisque norat maria. non vasto aggere
Crebraque [c] turre cinxerant urbes latus.
Non arma sæva miles aptabat manu,
Nec torta clusas fregerat saxo gravi

e *Non trabes Hymettiæ Premunt columnas ultima recisas Africa.*
f *Non aureum renidet in domo lacunar.* vide Thyest, ỿ.455.
g Mola ex hordeo & sale confecta: qua frontem victimæ, focum, & cultros aspergere moris erat. hinc *Immolare.*
h Hecatombe, centum boum sacrificium.
i Vid. quæ ad ỿ. 602. Thyest.
k Sup. ỿ.13.
l Vid. Thyest. ỿ. 116.
m Ad retia ponenda.
n Fons prope Corinthum gelidus & limpidus; non palus illa in agro Argivo.
o Nulla stragula aut pulvinari supposito.
p Molles, faciles, quos *suadet inire susurrus* foliorum vento agitatorum, *vel murmur lene fluentis aquæ.*
q Libenter fugio.
r Ipsi soliciti, vid. Thyest. ỿ.451.
s Divites, potentes, reges.
t Cotyla.
u Multa habenti conclavia & recessus.
x In aperto, sub dio.
y Heroas.
z Ab effectu. officii enim ignaros & immemores abducit avaritia.
a Quem transferre aut violare nefas. *vel* super quem quotannis Deo Termino vel Jovi terminali fiebant sacra ab agrorum dominis inter quos fines dirimebantur.
b Terminus.
c Turritis mœnibus.

[c] Balista portas. [d] jussa nec dominum pati
Juncto ferebat terra servitium bove.
Sed arva per se fœta poscentes nihil
Pavere gentes. sylva [e] nativas opes,
Et opaca dederant antra nativas domos.
[f] Rupere fœdus impius lucri furor,
Et ira præceps; quæque succensas agit
Libido mentes. venit imperii sitis
Cruenta: factus præda majori minor;
[g] Pro jure vires esse. tum primum manu
Bellare [h] nuda: saxaque & [i] ramos rudes
Vertere in arma. non erat gracili levis
Armata ferro [k] cornus; aut longo latus
Mucrone cingens ensis; aut [l] crista caput
Galeæ comantes. tela faciebat dolor.
Invenit artes bellicus Mavors novas,
Et mille formas mortis: hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, & [m] rubuit mare.
Tum scelera, dempto fine, per cunctas domos
Iere: *nullum caruit exemplo nefas.*
[n] A fratre frater, dextera nati parens
Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,
Perimuntque fœtus impiæ matres suos.
Taceo novercas. [o] mitius nil est feris.
Sed dux malorum fœmina & scelerum artifex
Obsedit animos, cujus incestæ stupris
Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliæ: sola [p] conjux Ægei
Medea reddit fœminas dirum genus.
NU. [q] Cur omnium fit culpa paucarum scelus?
HIP. [r] Detestor omnes, [r] horreo, [r] fugio, [r] execror.
[r] Sit ratio, sit natura, sit dirus furor;
Odisse placuit. ignibus junges aquas;
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta [s] Syrtis; [t] ante ab extremo sinu

c Machina lapidum libratoria muros urbium concutiens.
d Terra adhuc immunis & libera.
e Herbas, fraga, glandes, poma, &c.
f Simplicem hanc vitam violavere avaritia, ira, libido, dominandi cupido, violentia, &c.
g Jus erat in armis.
h Inermi.
i Sudes, nec eas præustas.
k *Bona bello Cornus*, hastis sc. & jaculis utilis.
l Pinna, juba, cauda equina solebant cassides coronare, similitudine ducta à gallorum gallinaceorum (qui Martis alites) cristis: necnon cornibus, ut Pyrrhus Epirotarum rex in hostium terrorem: *alii* à forma capitis canini, vulpini, lupini, felini, unde κυνέαι, ἀλωπεκέαι, λυκέαι, γαλέαι. Quæ tamen aliis dicuntur quod ex hisce pellibus confici solitæ galeæ. *m* Præliis navalibus. *n* Hæc ut alia multa ab Ovidio post Hesiodum. *o* Neque enim ferarum animos ad bella, cædes, scelera inflammant incestæ fœminæ, quemadmodum virorum. sequitur enim *Sed dux malorum fœmina.* *p* Quæ patrem Æetam prodidit, fratrem Absyrtum discerpsit, Peliam à suis filiabus jugulari fecit, Creontem cum filia Glauca (*ut alii Creusa*) medicatis ignibus absumpsit, liberos suos Mormorum, ac Pheretem in odium Iasonis coram patre occidit; Fugiens autem Athenas Ægeo nupta Medum peperit, in cujus gratiam Theseo insidiata est. *q* *Parcito paucarum crimen diffundere in omnes.* *r* Auxesis pathetica, *s* Herc. Fu ỽ. 322. *t* Orietur prius Sol è mari Hispanico vid. Herc. Fu. 373. & Oct. 335.

Hesperia

Heſperia [u] Tethys lucidum attollet diem;
Et ora damis blanda præbebunt lupi;
Quam victus animum fœminæ mitem geram.
N u t. Sæpe [x] obſtinatis induit frenos amor,
Et odia mutat. [y] regna materna aſpice.
Illæ feroces ſentiunt Veneris jugum.
Teſtaris iſtud unicus genitus puer.
H i p. Solamen unum [z] matris amiſſæ fero,
Odiſſe quod jam fœminas omnes licet.
N u t. [a] Vt dura cautes undique intractabilis
Reſiſtit undis, & laceſſentes aquas
Longe remittit; verba ſic ſpernit mea.
Sed Phædra præceps graditur, [b] impatiens mo- (ræ.
Quo ſe dabit fortuna? quo verget furor?
[c] Repente terræ corpus exanimum cadit;
Et ora morti ſimilis obduxit color.
Attolle vultus, dimove vocis moras:
[c] Tuus en, alumna, temet Hippolytus tenet.

u Herc. Fu. 886.
x Calcitrones ſæpe ulciſcitur amor non ſecus ac matrem tuam, quam connubium averſatam Theſei tamen imperio ſubjecit, unde tu natus.
y Amazonas, quæ utut connubia aſpernentur, quotannis tamen ad ſobolem propagandam viros admittunt.
z Quam amavi unicam. nunc omnes odio habeo.
a *Nec magis incœpto vultum ſermone movetur, quam ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes.*
b Me non expectans.
c *In terram exanimata cadit Phœdra, allevant eam nutrix & Hippolytus.*

PHÆDRA. HIPPOLYTUS. NUTRIX.

Juvenis pudicitiam omni arte oppugnant, nec expugnant: ad fraudem itaque confugiunt & calumnias.

QVis [e] me dolori reddit, atq; æſtus graves
Reponit animo? quam [f] bene exciderã mi- (hi?
[g] Cur dulce munus redditæ lucis fugis?
Aude anime; tenta; perage [h] mandatum tuũ.
Intrepida conſtent verba. *qui timide rogat,*
Docet negare. magna pars ſceleris mei
[i] Olim peracta eſt; ſerus eſt nobis pudor.
Amavimus nefanda. [k] ſi cœpta exequor,
Forſan jugali crimen abſcondam face.
Honeſta quædam ſcelera ſucceſſus facit.
Age, incipe anime. commodes paulum, precor,
Secretus aures: ſi quis eſt, abeat, comes.
H i p. En, locus ab omni liber arbitro vacat.
P h. Sed ora cœptis tranſitum verbis negant.
Vis magna vocem emittit, at major tenet.
[l] Vos teſtor omnes cœlites, hoc, quod volo.
H i p. Animuſne cupiens aliquid, effari nequit?

e Revocatam ad vitam.
f *Placide*, ſi amorem; *honeſte*, ſi caſtitatem reſpicias.
g Viſo tamen prope Hippolyto, vivere vult.
h Quod nutrici mandaſti ipſa perage.
i Ubi primum nefarie amare cœpi.
k Si amori meo reſponderit, forſan erit ut, non redeunte ab inferis Theſeo, Hippolyto nubam. *ſed interpretes omnes ita exponunt*. quod ſi liberius cum Hippolyto egero, Theſei amori hoc tribuent omnes: etiamſi uterum ferre cœpero, me gravidam ex Theſeo putabunt.
l *Hac lectio* vos. teſt. om. cœl. h. q. vo. Me nolle *placet Lipſio ut ſit interruptus verſus ex perturbatione Phœdræ. Joſ. Scal. legit.* Voſ. teſ. o. c. h q. v. Me nolle. Hip. cupiens aliquid effari nequit.

P H. *Cura*

PH. *Curæ leves loquuntur, ingentes ſtupent.*
HIP. Committe curas auribus, mater, meis.
PH. Matris ſuperbum eſt nomen, & nimium po-
Noſtros humilius nomen affectus decet (tens:
Me vel [m] ſororem, Hippolyte, vel famulam vo-
Famulamq; potius. omne ſervitium feram. (ca:
Non me, per altas ire ſi jubeas nives,
Pigeat gelatis ingredi [n] Pindi jugis:
Non ſi per ignes ire & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.
[o] Mandata recipe ſceptra; ne famulam accipe.
Te imperia regere, me decet juſſa exequi.
Muliebre non eſt regna tutari patris.
Tu, qui juventæ flore primævo viges,
Cives paterno fortis imperio rege.
[p] Sinu receptam, ſupplicem, ac ſervam tege.
Miſerere [q] viduæ. HIP. ſummus hoc omen deus
Avertat: aderit ſoſpes actutum parens.
PH. Regni [r] tenacis dominus, & [ſ] tacitæ Stygis,
Nullam relictos fecit [t] ad ſuperos viam.
[u] Thalami remittet ille raptorem ſui?
[x] Niſi forte amori placidus & Pluto ſedet.
HIP. Illum quidem [y] æqui cœlites reducem da-
Sed, dum tenebit vota in incerto deus, (bunt.
Pietate caros debita fratres colam.
Et te tuebor; eſſe ne viduam putes:
Ac tibi parentis ipſe ſupplebo locum.
PH. O ſpes amantum credula! ô fallax amor!
[z] Satiſne dixit? precibus admotis agam.
Miſerere; tacitæ mentis exaudi preces. (eſt?
Libet loqui, pigetq; HIP. quodnam iſtud malū
PH. [a] Quod in noverca cadere vix credas malū.
HIP. Ambigua voce verba perplexa jacis;
Effare aperte. PH. pectus inſanum vapor
Amorque torret. intimas ſævus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Viſceribus ignis merſus [b] & venis latens,
Vt agilis altas flamma percurrit trabes.
HIP. [c] Amore nempe Theſei caſto furis.
PH. Hippolyte, ſic eſt: Theſei vultus amo
Illos priores, quos tulit quondam puer;
[d] Cum prima puras barba ſignaret genas,

m Sororis a. nomine amicæ quandoque vocabantur; ut & amatores, fratris.
n Herc. Fu. 1285.
o Mihi à patre tuo.
p *Ambigue*, ille de cauſa & protectione, hæc de amore intelligit.
q *Et hoc ambigue*. Phædra enim viduam ſe abſente marito dicit. vi. Herc. Fu. v. 245. & *Agamem*. 154. ille patris tanquam mortui, omen deprecatur.
r Herc. Fu. v. 678.
ſ Tacite fluentis ut Herc. Fu. v. 712. vel propter ſilentes umbras.
t Ad nos.
u Conjugis ſuæ raptores dimittet Pluto? ſup. v. 93. & Herc. Fu. 805.
x *Vel Ironice vel* Emphatice. innuens amori ipſum parcere Plutonem immitem.
y Fidę illius erga Pirithoum amicitiæ faventes.
z Pie ille & ſimpliciter dixerat, *parentis ſupplebo locum*, illa accipit ac ſi amori ſuo ceſſiſſet.
a Sc. ut privignum amet.
b Quæ à jecore, amoris ſede. *vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.* c *Simpliciter ille hæc, vel ſimulanter.* *d* Cum prima lanugo veſtiret genas leves.

Mon-

[e] Monstrique cæcam [f] Gnossii vidit [g] domum,
[h] Et longa curva fila collegit via.
Quis tum ille fulsit ? presserant vittæ comam,
Et ora flavus tenera tingebat rubor.
Inerant lacertis mollibus fortes tori :
[i] Tuæve Phœbes vultus, aut Phœbi [k] mei ;
[l] Tuusque potius : talis, en, talis fuit
Cum placuit [m] hosti ; sic tulit celsum caput.
In te magis refulget [n] incomptus decor ;
Et genitor in te totus ; & torvæ tamen
Pars aliqua matris miscet ex æquo decus :
In ore [o] Graio [p] Scythicus apparet rigor.
Si cum parente Creticum intrasses fretum,
Tibi fila potius nostra nevisset soror.
Te, te, [q] soror, quacunque siderei poli
In parte fulges, invoco ad causam [r] parem.
[r] Domus sorores una corripuit duas ;
Te genitor, at me natus. en, supplex jacet
Allapsa genubus regiæ proles domus.
Respersa labe nulla, & intacta, innocens ;
[s] Tibi mutor uni ; certa descendi ad preces :
Finem hic dolori faciet, aut vitæ, dies.
Miserere amantis. HIP. magne regnator Deûm,
Tam lentus audis scelera ? tam lentus vides ?
Ecquando sæva fulmen emittes manu,
[t] Si nunc serenum est ? omnis impulsus ruat
Æther, & atris nubibus condat diem ;
Ac versa retro sidera obliquos agant
Retorta cursus. tuque sidereum caput,
Radiate Titan, tu nefas stirpis tuæ
Speculare ? [u] lucem merge, & in tenebras fuge.
[x] Cur dextra, Divûm rector atq; hominũ, vacat
Tua, nec trisulca mundus ardescit face ?
[y] In me tona ; me fige ; me velox cremet
Transactus ignis. sum nocens ; merui mori ;
Placui novercæ. dignus an stupris [z] ego ?
Scelerique tanto visus [z] ego solus tibi
Materia facilis ? hoc meus meruit [a] rigor ?
O scelere vincens omne fœmineum genus !
O majus ausa [b] matre monstrifera malum,

e Minotauri. sup. ℣. 121.
f Cretensis à Gnosso Cretæ urbe.
g Labyrinthum.
h Athenienses cum per invidiam interfecissent Androgeum fil. Minois quod palæstra omnes vicisset, à Minoe devicti cogebantur quotannis pendere septena natorum corpora Minotauro voranda. Huc forte missus Theseus ab Ariadne adamatus accepit filum quo se Labyrintho explicaret, interfecto monstro.
i Quam tu colis Hippolyte.
k Avi mei, qui semper juvenis, pulcher, intonsus. inf. v. 751.
l Aut potius vultus instar tui ô Hippolyte.
m Ariadnę, vel Antiopæ. sup. v. 396.
n Nativus, non fucatus.
o A Græco patre.
p A matre Amazone quæ è Scythia.
q Ariadne à Baccho in cœlum relata.
r *Placuit domus una duabus ; Me tua forma capit, capta parente soror. Thesides Theseusque duas rapuere sorores.* *s* Hactenus casta, intacta aliis, tua primum causa impudica facta sum. *t* Si non nunc fulminas. *u* Ne videas scelus neptis tuæ Phædræ. *x* *Cur agunt superi tanta otia cœlo? Fulmina cur cessant?* y Si non in illam ? *z* Emphatice. sic -- *a* Austeritas mea & asperitas. *b* Pasiphaë quæ ex promiscuo concubitu Minois & tauri peperit Minotaurum.

Genitrice

Genitrice pejor! illa ſe tantum ſtupro
Contaminavit, & tamen tacitum diu
Crimen biformi partus exhibuit nota,
Sceluſque matris arguit vultu [c] truci
Ambiguus infans. [d] ille te venter tulit.
[e] O ter quaterque proſpero fato dati,
Quos hauſit, & peremit, & leto dedit
Odium, doluſque! [f] genitor, invideo tibi. (eſt.
Colchide noverca majus hoc, majus malum
PH. Et ipſa noſtræ fata cognoſco [g] domus:
[h] *Fugienda petimus*, ſed mei non ſum potens.
Te vel per ignes, per mare inſanum ſequar,
Rupeſque, & amnes, unda quos torrens rapit.
Quacunque greſſus tuleris, hac amens ferar.
Iterum, ſuperbe, genubus advolvor tuis.
HIP. Procul impudicos corpore à caſto amove
Tactus: quid hoc eſt? etiam in amplexus ruit?
Stringatur enſis, merita ſupplicia exigat.
En, [i] impudicum crine contorto caput
Læva reflexi. juſtior numquam [k] focis
Datus tuis eſt ſanguis, [l] arcitenens Dea.
PH. Hippolyte, nunc me compotem voti facis:
Sanas furentem; majus hoc voto meo eſt,
Salvo ut pudore manibus immoriar tuis.
HIP. Abſcede, vive; [m] nequid exores. & [n] hic
Contactus enſis deſerat caſtum latus.
Quis eluet me [o] Tanais? aut quæ barbaris
[p] Mæotis undis Pontico incumbens mari?
[q] Non ipſe toto magnus Oceano pater
Tantum expiarit ſceleris. [r] ô ſylvæ! ô feræ!
NUT. [s] Deprenſa culpa eſt. anime, quid ſegnis
ſtupes?
[t] Regeramus ipſæ crimen, atque ultro impiam
Venerem arguamus. *ſcelere velandum eſt ſcelus.*
Tutiſſimum eſt inferre, cum timeas, gradum.
Auſæ priores ſimus an paſſæ nefas,
Secreta cum ſit culpa, quis teſtis ſciet?
Adeſte [u] Athenæ: fida famulorum manus
Fer opem: nefandi raptor Hippolytus ſtupri
Inſtat, premitque; mortis intentans metum,

c Taurino.
d Qui Minotaurum. inceſtus ſc. & monſtroſus.
e Perfecte. ſeptenarius enim numerus perfectus, τετράκις μάκαρες καὶ τετράκις. O terque quaterque beati, quos peremerunt odia & doli novercarum.
f Tibi enim Medea Colchis nupta patri tuo (ut ſup. v.562.) vitę inſidias miſto veneno ſtruxit, mihi noverca mea amorem inceſtum.
g Mater, taurum, ſoror, hoſtem: ego, privignum.
h Novercę impudicæ.
i Stabant enim ad aram Dianę. ſup v.404. & 423.
k ἐσχάραι.
l Ne quid tibi gratum faciam.
m Gladium veluti Phædræ contactu pollutum à ſe caſto abjicit inf. ℣. 726.
n Vide Herc. Fu. ℣. 1322.
o Palus influens in Pontum.
p Non ipſe Neptunus, univerſo mari ſuo. Herc. Fu. 1327.
q Ad vos propero. *atque hæc dicto excedit.* r Deprehendit jam Hippolytus culpam alumnæ meę, quam ad patrem, ſi quando reverſus fuerit, deferet. Excogita itaque ô anime aliquam technam qua præveniamus eum, atque hęc eſt. ſ Prius arguamus eum novercę ſtuprum inferre voluiſſe. t O Athenienſes, *invocatque quaſi in auxilium cives & famulos nutrix, lena, proditrix.*

Ferro

Ferro pudicam terret. en, præceps abit,
Ensemque trepida liquit attonitus fuga.
Pignus tenemus sceleris. hanc mœstam prius
Recreate : [x] crinis tractus, & laceræ comæ,
Vt sunt, remaneant. facinoris tanti notas
Referte in urbem. Recipe jam sensus, hera.
Quid te ipsa lacerans omnium aspectum fugis?
Mens impudicam facere, non casus, solet.

x Sup. v. 704.

CHORUS.

Precatur Chorus ut bene cedat Hippolyto forma, quæ plerisque fuit exitio. Thesei reditum prospicit.

[z] Fugit insanæ similis procellæ,
Ocyor nubes glomerante [a] Coro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
[b] Stella cum ventis agitata [c] longos
[d] Corripit ignes.
Conferat tecum decus omne priscum
Fama miratrix [e] senioris ævi :
[f] Pulchrior tanto tua forma lucet,
Clarior quanto micat [g] orbe pleno,
Cum suos ignes coëunte cornu
Iunxit, & curru properante pernox
Exerit vultus rubicunda Phœbe ;
Nec tenent stellæ faciem minores :
Qualis est primas referens tenebras
Nuncius noctis, [h] modo lotus undis
[i] Hesperus, pulsis iterum tenebris
[i] Lucifer idem.
Et tu [k] thyrsigera Liber ab India,
[l] Intonsa juvenis perpetuum coma,
[m] Tigres [n] pampinea cuspide territans,
Ac [o] mitra cohibens [p] cornigerū caput,

z Hippolytus fugit in sylvas non segnior pluvia è nube soluta erumpente.
a Thyest. v, 576.
b Theb. v. 431.
c Diffusos per longum tractum.
d *Concipit ignes.* prius enim dixerat *rapiente.* hujusmodi a. meteora ventorum impulsu & aeris attritu concipiunt ignem. Theb. 431.
e Prisci, veteris.
f *Ignes plena nitet quantum inter Luna minores; tantum formosis formosior omnibus hic est.*
g Pleno jam orbe & Soli opposita, per totam lucet noctem, *cum stellis acies obtusa videtur.*
h Exire enim Oceano videtur. vid. Herc. Fu. v. 25. cujus humore irrigata sidera pasci magisque splendere credebantur.
i Idem autem Lucifer & Hesperus.
k A Baccho thyrsigero devicta.

l Idem enim cum sole, uterque itaque intonsus & juvenis fingitur propter radios. Oed. 405. *m* Currum Bacchi trahentes. *n* Vitium frondibus involuto thyrso. *o* Herc. Fu. v. 47c. *p* An à truculentia ebriorum? An quod cornua veteribus in usum poculorum? An quod boves primus junxit Bacchus, unde & Osyris est Ægyptiis? An à robore? qua de causa Seleuci faciem in statuis cornigeram fuisse scribit Appianus in Syriacis, quod taurum ferocem, sacrificante Alexandro, vinculis ruptis profugum solus cornibus arreptum detinuerit. An κερασφόρος dictus ob galeam capits arietini forma (quali Pyrrhum Epirotarum regem usum fuisse refert Plutarchus; nec non Turno *rubra cornua crista* tribuit Virgilius) insignem, in honorem patris sui Jovis Ammonis, cui & ipse aram & templum sub arietis specie erexit? An denique à cincinnis seu crobylis crinium utrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis? cujusmodi comis spectabiles incedebant sacerdotes Lydii & Armenii. Neque alia creduntur Mosis fuisse cornua; quę tamen alii de facie ejus intelligunt quę קרן id est, radiabat, splendorem emittebat radiorum qui cornua referrent à קרם incurvare, vel קרן cornu.

Non

Non vinces [q] rigidas Hippolyti comas.
[r] Nec vultus nimium suspicias tuos.
Omnes per populos fabula distulit,
Phædræ quem Bromio prætulerit soror.
Anceps, forma, bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non sic prata novo vere decentia
Æstatis calidæ dispoliat vapor;
Sævit solstitio cum medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis;
[s] Languescunt folio lilia pallido,
Et [t] gratæ [t] capiti deficiunt rosæ:
Ut fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur; nullaque non dies
[u] *Formosi spolium corporis abstulit.*
Res est forma fugax. quis sapiens bono
Confidat fragili? dum licet, utere.
Tempus sed tacitum subruit, [x] *horaque*
Semper præterita deterior subit.
Quid deserta petis? tutior aviis
Non est forma locis. [y] te nemore abditũ,
Cum Titan medium constituit diem,
Cinget turba licẽs, [z] Naiades improbæ,
[a] Formosos solitæ claudere fontibus:
[b] Et somnis facient insidias tuis
[c] Lascivæ nemorum Deæ,
Montivagique Panes.
[d] Aut te stellifero despiciens polo
Sidus, [e] post veteres Arcadas editum,
Currus non poterit flectere candidos.
Et nuper rubuit; nullaque lucidis
Nubes sordidior vultibus obstitit.
At [f] nos soliciti lumine turbido,
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus: tu fueras labor,
Et tu causa moræ. te dea noctium
Dum spectat, celeres sustinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius,
Hæc solem facies rarius appetat,
Lucebit [g] Pario marmore clarius.

q Incomptas.

r Neque admirere præ hujus vultu tuum, ô Theseu, quem ut fama est, Ariadne Baccho prætulit, cui tamen à Theseo in ins. Naxo relicta ab Indis revertenti nupsit.

s *Ellipsis cum* languescunt. vel lege *Lang. fol. ut lil. pal.*

t Cujus dolori à calore proficiscenti medentur. Thyest. v. 944.

u Aliquid de forma demit, minuit.

x *Optima quaque dies miseris mortalibus ævi Prima fugit.*

y Meridianos æstus umbra levantem nemoris.

z Fontium Nymphæ, à ναίεσθαι fluere.

a Ut Hylam. Med. v. 649 & Narcissum umbram suam in fonte conspectam amplexatum.

b Et te dormientem rapient Dryades, Fauni, Satyri.

c Variant hic lectiones, alii supplent hos versus ut sint Asclepiadæi, leguntque *lasciva nemorum multivaga dea Panas qua Driades montivagos petunt* Verum nil tanti est, quoties enim reperias Choriambicos Dimetros, Acatalecticos statis metris Chori interseri?

d Aut Luna vacabit tua forma capta, ut quondam Endymionis. sup. v. 308.

e Προσέληνοι dicuntur Arcades, sive quod idem semper incoluerint solum, αὐτόχθονες uti Athenienses. *vel* quod Lunæ cursum Endymion Arcas primus invenerit. unde & fabulæ locus.

f Nos ruboris Lunæ causam magicis carminibus imputantes, illi laboranti pelvium tinnitu succurrere voluimus (sic enim & tubarum clangore Lunę Eclipsim patienti auxiliari se credebat vulgi superstitio) Tu autem ô Hippolyte causa illi eras ruboris & moræ. vid. sup. v. 420. & Med. 794. *g* Pure candido marmore ex ins Paro Cycladum una.

Quam

Quam grata eſt facies torva viriliter,
Et [h] pondus veteris triſte ſupercilî!
Phœbo colla licet ſplendida compares:
Illum cæſaries [i] neſcia colligi,
Perfundens humeros, ornat & integit:
Te frons hirta decet, te brevior coma
Nulla lege jacens. tu licet aſperos
Pugnaceſque Deos viribus arceas,
[k] Et vaſti ſpacio vincere corporis:
Æquas Herculeos jam juvenis toros,
Martis belligeri pectore latior
[l] Si dorſo libeat cornipedis vehi;
Frenis Caſtorea mobilior manu
Spartanum poteris flectere [m] Cyllarum.
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis jaculum dirige viribus;
Tam longe, dociles ſpicula figere, (nē.
[n] Non mittent gracilem Cretes arundi-
Aut ſi tela modo ſpargere Parthico
In cœlum placeat; [o] nulla ſine alite
Deſcendent, tepido viſcere condita;
Prædam de mediis nubibus afferes.
[p] *Raris forma viris* (ſecula proſpice)
Impunita fuit. te melior deus
Tutum prætereat, formaque nobilis
[q] Deformis ſenii limina trāſeat. (furor?
Quid ſinat inauſum fœminæ præceps
Nefanda juveni crimina inſonti parat;
[r] In ſcelere quærit crine lacerato fidem.
Decus omne turbat capitis; humectat genas.
Inſtruitur omnis [*] arte fœminea dolus.
Sed iſte quiſnam eſt, regiū vultu decus
Gerens, & alto vertice attollens caput?
Vt ora juveni paria [ſ] Pirithoo gerit!
Ni languido candore pallerent genæ,
Staretq; recta ſquallor incultus coma.
[t] En, ipſe Theſeus redditus terris adeſt.

h Gravitas & majeſtas quæ in ſuperciliis.
i Inornata & incompta.
k Heinſ. legit *Nec vaſti ſpatio*. ut ſit ſenſus. Tu alter Diomedes in certamen Martis deſcendere audeas cum ſpe victoriæ, nam & juvenis jam æquas, &c. Sed & hunc verſum cum duobus antecedentibus rejicit Joſ. Scal.
l Si equitare libeat, ſuperas Caſtorem, qui bonus equis & peritus equûm domitor.
m Equum Caſtori à Junone datum quem à Neptuno acceperat. hunc Pollucis fuiſſe refert Virg. 3. Georg. ſed fratrem pro fratre poni exponit Servius.
n Nec Cretes peritiſſimi ſagittarii longius emittent ſagittam quam tu jaculum.
o Quemadmodum ab Eurytione fixa 5. Æneid. *Sub nube columba Decidit exanimis vitamque reliquit in aſtris Aëriis, fixamque refert delapſa ſagittam.*
p Formoſis ut plurimum nocuit ſua forma.
q Vetus Lipſii codex habuit *Deformis ſenii monſtret imaginem*, quam lectionem exoſculatur Joſ. Scal. atque ita exponit hunc locum: ne forte vindicta faſtus te perſtringat; quoties formæ tuæ in mentem venit, toties repræſenta tibi & deformis ſenii imaginem, ne inſoleſcas. *acutum nimis & longe petitum (quod tanti viri pace dixerim) ſed viderit lector.*
r Unus Lipſii liber habet, *In ſcelera*, alter *En ſecla*!
* Al. *Fraude*.

ſ Merito ſuſpicatur Delrius legendum *Hippolyto*: ut cui hæc conveniunt omnia, Perithoo nequaquam, qui neque rediit, neque juvenis, nec ſi rediiſſet minus palleret quem Theſeus, uterque ab inferis rediens. *t* Agnoſcit tandem ipſum eſſe Theſeum.

ACTVS

ACTUS TERTIUS.

THESEUS. NUTRIX.

Reversus ab inferis Theseus domestici luctus causam à nutrice obvia sciscitatur: illa se hoc tantum scire respondet, Phædram necis consilium iniisse.

TAndem profugi noctis æternæ plagam,
Vastoq; manes carcere [x] umbrantem polū.
Vt vix cupitum sufferunt oculi diem!
[y] Iam quarta [y] Eleusis dona Triptolemi secat,
[z] Paremque toties Libra composuit diem;
Ambiguus ut me sortis ignotæ labor
Detinuit inter mortis & vitæ mala.
Pars una vitæ mansit extincto mihi
Sensus. malorum finis Alcides fuit.
[a] Qui cum revulsum [b] Tartaro extraheret canē,
Me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
Sed fessa virtus robore antiquo caret,
Trepidantque gressus heu, labor quantus fuit
[c] Phlegethonte ab imo petere longinquum æthera,
Pariterque mortem fugere, & [d] Alcidem sequi!
[e] Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
Expromat aliquis. luctus, & lacrymæ, & dolor,
Et limine ipso mista lamentatio;
Hospitia digna prorsus [f] inferno hospite.
Nu. Tenet obstinatum Phædra consilium necis,
Fletusque nostros spernit, ac morti imminet.
TH. Quæ causa leti? reduce cur moritur viro?
Nu. [g] Hæc ipsa letum causa maturum attulit.
TH. Perplexa magnū verba nescio quid tegunt.
Effare aperte, quis gravet mentem dolor.
Nu. Haud pandit ulli. mœsta secretum occulit,
Statuitque secum ferre, quo moritur, malum.
Iam perge quæso, perge: properato est opus.
TH. Reserate clusos regii postes laris.

[x] Nigrantem, deteriorem, Antarcticum, vid. Herc. Fu. 606. & 1103. Agam. 750.
[y] Urbs illa Attica (cujus regis filium Triptolemum Ceres agri colendi rationem docuit aliisque tradere jussit) quarto jam messem collegit.
[z] Et Libra signum æquinoctiale quater æquavit diem nocti. h. e. *quatuor jam annos apud inferos fui.*
a Herc. Fu. v. 805.
b Profundissimo inferorum loco. διὰ τὸ πεπαχθαι ἐκεῖ τὸν ἀέρα. proinde Homero dicitur Ἔρεβος & βάθιστον ὑπὸ χθονὸς βέρεθρον.
c Thyest. v. 73.
d Magnis passibus incedentem, quod ex ratiocinatione Pythagoræ liquet de Herculis statura. vide Thyest. v. 130.
e *Exaudit Phædra ejulatus.*
f Ab inferis veniente.
g Ne tibi reverso detegat factum.

THESEUS. PHÆDRA.

Primum simulat Phædra mori se malle quam vim sibi illatam revelare Theseo: cui deinde nutrici cruciatum minitanti ostendit gladium quem Hippolytus abjectum reliquisset.

O Socia thalami, siccine adventum viri,
Et [h] expetiti conjugis vultum excipis?

h Expetendi certe.

Quin

Quin ense viduas dexteram? atq; animum mi-
Restituis? & te quidquid è vita fugat (hi
Expromis? PH. eheu, per tui sceptrum imperî,
Magnanime Theseu, perque natorum indolem,
Tuosque reditus, perque i jam cineres meos,
Permitte mortem. TH. causa quæ cogit mori?
PH. k Si causa leti dicitur, fructus perit.
TH. Nemo istud alius, me quidem excepto, au-
Aures pudicas conjugis solas times? (diet.
Effare; fido pectore arcana occulam.
PH. l *Alium silere quod voles, primus sile.*
TH. Leti facultas nulla continget tibi.
PH. m *Mori volenti deesse nunquam mors potest.*
TH. Quod sit luendum morte delictum, indica.
PH. Quod vivo. TH. lacrymæ nonne te nostræ
movent? (sui.
PH. n Mors optima est perire, dum lacrymant
TH. Silere pergit. verbere ac vinclis anus
Altrixque prodet quidquid hæc fari abnuit.
Vincite ferro; verberum vis extrahat
Secreta mentis. PH. ipsa jam fabor, mane.
TH. Quidnam ora mœsta avertis, & lacrymas
Subito coortas veste prætenta obtegis? (genis
PH. Te, te, creator cælitum, testem invoco,
o Et te coruscum lucis ætheree jubar,
Ex cujus ortu nostra dependet domus;
Tentata precibus restiti: * ferro ac minis
Non cessit animus; vim tamen corpus tulit.
Labem hanc pudoris eluet noster cruor.
TH. Quis, ede, nostri decoris eversor fuit?
PH. Quē rere minime. TH. quis sit, audire expe-
PH. Hic dicet ensis, quē tumultu territus (to.
Liquit stuprator, civium accursum timens.
TH. Quod facinus, heu me, cerno? quod monstrū
Regale p parvis asperum signis q ebur, (intuor?
Capulo refulget gentis s Actææ r decus.
Sed ipse quonam evasit? PH. hi trepidum fuga
Videre famuli concitum celeri pede.

i Me morti jam destinatam.
k Mori se velle fingit ne Hippolytum tanquam dedecoris sui reum apud patrem agat: neve quis sciat.
l Quod tacitum esse velis, nemini dixeris.
m Theb. v.151.
n Hoc enim charitatis argumentum: Sicci autem oculi in funere odiū arguūnt.
o Et te O Phœbe domus nostræ author, matris meæ ex Crete Nympha genitor.
* Stupratoris.
p D. Heinsius legi vult *Patriis*, ad *Actæa* nimirum referens: sed & vulgatam lectionem astruet sequens expositio de cicadis. q Manubrium ensis ex ebore cœlato. cui insculpta -- r -- Aurea cicada, quo insigni ac symbolo se αὐτόχθονας esse volebant Athenienses ostendere, vertice vel fronte aureas cicadas gestantes. s Herc. Fu. v. 1163.

THE-

THESEUS.

Agnito enſe deceptus pater & iratus filio immerito exitium imprecatur.

PRo ſancta pietas! pro gubernator poli!
Et [t] qui ſecundum in fluctibus regnum tenes!
Vnde iſta venit generis infandi lues?
[u] Hunc Graia tellus aluit, an [x] Taurus Scythes,
Colchuſve [y] Phaſis? redit ad [z] auctores genus;
[z] Stirpemque primam degener ſanguis refert.
Eſt prorſus iſte [a] gentis armigeræ furor,
Odiſſe [b] Veneris fœdera, & caſtum diu
Vulgare populis corpus. ô tetrum genus,
[c] Nullaque victum lege melioris ſoli!
Feræ quoque ipſæ [d] Veneris evitant [d] nefas,
Generiſque leges [e] inſcius ſervat pudor.
Vbi vultus ille, & ficta [f] majeſtas viri,
Atq; habitus horrēs, priſca & antiqua appetēs,
Morumque ſenium triſte, & aſpectu grave?
[g] *O vita fallax! abditos ſenſus geris,*
Animiſque pulchram turpibus faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum. vera fallaces probant,
Simulantque molles dura. ſylvarum incola
Ille efferatus, caſtus, intactus, rudis,
[h] Mihi te reſervas? à meo primum toro
Et ſcelere tanto placuit [i] ordiri virum?
Iam jam ſuperno numini grates ago,
Quod [k] icta noſtra cecidit Antiope manu:
Quod non ad antra Stygia deſcendens [l] tibi
Matrem reliqui. profugus ignotas procul
Percurre gentes; [m] te licet terra ultimo
Summota mundo dirimat Oceani plagis;
Orbemque noſtris pedibus obverſum colas:
Licet in receſſu penitus extremo abditus
Horrifera [n] celſi regna tranſieris poli;
[o] Hyemeſque ſupra poſitus & canas nives,
Gelidi frementes liqueris Boreæ minas
Poſt te furentes; ſceleribus pœnas dabis.
Profugum per omnes pertinax latebras premā:
Longinqua, clauſa, abſtruſa, diverſa, invia
Emetiemur; nullus obſtabit locus.
Huc vota mittam, tela quo mitti haud queunt.

t Herc. Fu. v. 598.
u Græcamne educationem ſapiunt iſti mores, an Barbaram?
x Sup. v. 167.
y Max. Colchorum fluv.
z *Hoc imputat matri Antiopæ ſeu Hippolytæ.*
a Amazonum. ſup. 574.
b Connubia.
c *Metaph.* quod in melius ſolum tranſlatum non miteſcit, feritatem non amittit
d Illicitam Venerem, inceſtum matrum coitum.
e In feris etiam vel barbaris.
f Gravitas, triſtitia.
g O quam fronti nulla fides! omnes ſimulant ac diſſimulant. alii videri volunt quam ſunt.
h *Emphatice.* an in patris tui ſolius dedecus?
i Virilitatis tuę primum ſpecimen edere.
k Sup. v. 215.
l Ne & propriam matrem violaſſes.
m Fugias licet ad nobis oppoſitos Antipodas.
n Arctici, *qui nobis ſemper ſublimis.*
o Ulterius quam unde ad nos veniunt hyemes.

Scis

Scis [q] unde redeam? [r] genitor æquoreus dedit,
Vt vota [s] prono trina concipiam Deo,
Et [t] invocata munus hoc sanxit Styge.
En perage donum [u] triste, regnator freti.
Non cernat ultra lucidum Hippolytus diem,
Adeatque manes juvenis irato patre.
Fer [u] abominandam nunc opem nato parens.
Nunquam [x] supremum numinis munus tui
Consumeremus, magna ni premerent mala.
Inter profunda Tartara, & Ditem horridum,
Et imminentes regis inferni minas,
[y] Voto peperci. redde nunc pactam fidem,
Genitor. moraris? cur adhuc undæ silent?
Nunc atra ventis nubila impellentibus
Subtexe [z] noctem; sidera & cœlum eripe.
Effunde pontum. [a] vulgus æquoreum cie,
Fluctusque ab ipso tumidus Oceano [b] voca.

q Ab inferno scilicet, quo descensu ac reditu erit facilius te persequi, *vel* ut inf. v. 949.
r Neptunus dedit mihi optionem 3 votorum. inf. 950.
s Favente, exaudiente
t Herc. Fu. 711.
u Cum pater filii necem exoptet.
x Ex tribus enim optatis hoc erat ultimum quod de Hippolyti interitu optavit. primum quidem fecerat in latrones dum Athenas proficisceretur à Troezene ubi natus est: secundum ut è Labyrintho redire posset.
y Non consumpsi votum hoc tertium.
z Tenebras, caliginem.
a Monstra marina.
b In terram. inf. v. 1030.

CHORUS.

Queritur Chorus, cum cœli ceterarumque rerum cursus certo regantur consilio, non tamen res humanas juste ac recte cedere, cum bonis male fit, malis bene.

*O magna parens natura deûm,
Tuque igniferi rector Olympi,
Qui sparsa cito sidera mundo
Cursusque vagos rapis astrorum,
[d] Celerique polos cardine versas;
Cur tibi tanta est cura perennes
Agitare vias ætheris alti;
Vt [e] nunc canæ frigora brumæ
Nudent silvas; [f] nunc arbustis
Redeant umbræ; [g] nunc æstivi
Colla Leonis Cererem magno
Fervore coquant; [h] viresque suas
Temperet annus? sed cur idem,
Qui tanta regis, sub quo vasti
Pondera mundi librata suos
Ducunt orbes; hominum nimium
[i] Securus ades? non solicitus
Prodesse bonis, nocuisse malis?
[k] *Res humanas ordine nullo*

* *Cur bonis viris accidant mala*, Sen. phil.
d Moventur enim poli cum universo, utcumque Mathematicis dicantur immoti.
e Hyeme, spolientur foliis sylvæ.
f Vere, redeant arboribus comæ umbrosæ.
g Æstate, Sol in Leone fruges torreat.
h Autumnus calorem frigore temperans fructus maturet.
i *Non curans, negligens.*
k Vitam regit Fortuna non Sapientia. *ex Epicuri Schola.*

Fortuna regit, ſpargitque manu
Munera cæca, pejora fovens.
[l] *Vincit ſanctos dira libido.*
Fraus ſublimi regnat in aula.
Tradere turpi [m] *faſces populus*
Gaudet; [n] *eoſdem colit, atque odit.*
[o] *Triſtis virtus perverſa tulit*
Præmia recti. caſtos ſequitur
Mala paupertas: vitioque potens
Regnat adulter.
O vane pudor, falſumque decus! [p]
Sed quid citato nuncius portat gradu,
*Reſtatq; mœſtus lugubrē vultū gerens?

l Violenti & libidinoſi opprimunt innocentes & caſtos.

m Honores, honorum inſignia. à Romanis tractum, quorum magiſtratibus præferebantur à lictoribus ſecures faſcibus virgarum inſertæ; Conſulibus 12. Dictatori 24. Prætori 6. &c.

n Fluctuans, mobilis, inconſtans populus.

o Boni pœnas ferunt iniquam virtuti ſuæ mercedem.

p Apoſiopeſis ex interventu nuncii.

* Al. *Rigatque mœſtis lugubrem vultum genis?*

ACTVS QVARTVS.

NUNCIUS. THESEUS.

Narrat Theſeo nuncius ut perierit Hippolytus diſcerptus ab equis ſuis quos terruerat taurus marinus à Neptuno ex Theſei voto immiſſus.

O [q] Sors acerba & dura famulatûs gravis,
Cur me ad nefandos nuncium caſus vocas?
TH. Ne metue clades fortiter fari aſperas;
[r] Non imparatum pectus ærumnis gero.
NUN. Vocem dolori lingua luctifico negat.
TH. Proloquere, quæ ſors aggravet quaſſam domum.
NUN. Hippolytus (heu me) flebili leto occubat.
TH. [ſ] Gnatum parens obiiſſe jam pridem ſcio:
Nunc raptor obiit. mortis effare ordinem.
NUN. Vt profugus urbem liquit infeſto gradu,
Celerem citatis paſſibus curſum explicans,
Celſos ſonipedes ocyus ſubigit jugo.
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.
[t] Tum multa ſecum effatus, & patrium ſolum
Abominatus, ſæpe genitorem ciet,
Acerque habenis lora permiſſis quatit;
Cum ſubito vaſtum tumuit ex alto mare,
Crevitque in aſtra; nullus inſpirat ſalo
Ventus; quieti nulla pars cœli ſtrepit;
Placidumque pelagus propria tempeſtas agit.
Non tantus auſter Sicula diſturbat freta,
Nec tam furenti pontus exurgit ſinu

q Servitutis, quæ adigis ſervos ad triſtia non raro miniſteria.

r Aſſuetum ærumnis & præparatum: ut qui *Omnia præcepi atque animo mecum ante peregi.*

ſ Jamdudum periit mihi filius, ubi primum officii & pietatis immemor uxori patris ſtuprum inferre conatus eſt. Illo enim die nocens moritur quo peccat: jam tandem raptorem periiſſe audio.

t Apud Euripidem enim, unde totus hic deſumptus eſt actus, ait, Ζεῦ μηκέτ' εἴην, εἰ κακὸς πέφυκ' ἀνήρ. Αἴσθοιτο δ' ἡμᾶς ὡς ἀτιμάζει, πατὴρ, &c.

Regnan-

Regnante [u] Coro, ſaxa cum fluctu tremunt,
Et cana ſummum ſpuma [x] Leucatem ferit.
Conſurgit ingens pontus in vaſtum aggerem,
Tumidumque monſtro pelagus in terram ruit.
[y] Nec iſta ratibus tanta conſtruitur lues ;
Terris minatur. fluctus haud curſu levi
Provolvitur ; [z] neſcio quid onerato ſinu
Gravis unda portat ; [*] quæ novum tellus caput
Oſtendit aſtris. Cyclas exoritur nova.
[a] Latuere nube numen Epidauri Dei,
Et ſcelere petræ nobiles Scironides,
Et quæ duobus terra comprimitur fretis.
Hæc dum ſtupentes querimur, en totum mare
Immugit ; omnes undique ſcopuli adſtrepunt:
[b] Summum cacumen rorat expulſo ſalo.
Spumat, vomitque vicibus alternis aquas.
Qualis per alta vehitur Oceani freta,
Fluctus refundens orbe [c] Phyſeter capax.
Inhorruit concuſſus undarum globus,
Solvitque ſeſe, & [d] litori invexit malum
Majus timore. pontus in terras ruit,
Suumq; monſtrum ſequitur. os quaſſat tremor.
TH. Quis habitus ille corporis vaſti fuit ?
NUN. Cœrulea taurus colla ſublimis gerens,
Erexit altam fronte viridanti jubam ;
Stant hiſpidæ aures : cornibus varius color :
Et quem feri [e] dominator habuiſſet gregis,
Et quem [f] ſub undis natus : hinc flammam vomit;
Oculi hinc relucēt: cœrula inſignis nota
Opima cervix arduos tollit toros :
Nareſque hiulcis hauſtibus patulæ fremunt :
Muſco tenaci pectus ac palear viret ;
Longum rubenti ſpargitur [g] ſucco latus.

u Thyeſt. v. 576.
x Promontorium Acarnanię. *Leucata nimboſa cacumina montis.*
y Nec tamen navigantibus exitium ab hoc monſtro paratur, ſed terris.
z Non ſine ſtupore expectabamus ſi qua nova inſula è mari exurgens augeret numerum Cycladũ.
* Neſcio quæ novum tellus, &c.
a Lipſ. legit *Latuere rupes numen.* Joſ. Scal. legendum vult, *nomen* ; ut ſit Helleniſmus pro nomine. πέτραι τ' οὔνομα Ἐπιδαύριοι. Heinſius *Latuere rupes nomine Epitauri Dei;* habet oerte Euripides, ὡς ἀφῃρέθη Σκειρωνὸς ἀκταῖς ὄμμα, τοὐμὸν εἰσορᾶν. Ἐκρύπτο δ' ἰσθμὸν καὶ πέτραν Ἀσκληπιοῦ. *ſenſus erit itaque,* ingens ille fluctus è conſpectu noſtro ſuſtulit rupes Epidauri celebris templo Æſculapii, & ſaxa Scironia latrocinii & ſupplicio Scironis (Herc. Fu. 226.) famoſa, ipſumque Iſthmon inter Ægæum & Ionium.
b *Heinſius legit* Summ. cac ror. exp. ſalo Spumas, vomitque vicibus alternis aquas. *Sed quid ſi tranſponatur cum verſu ſequente? eſt enim --*
c --- φυσητὴρ piſcis è balænarum genere, qui è fiſtulis quibuſdam in vertice fluctus efflat (unde & nomen illi inditum à φυσάω) qui in formam columnę ſublati ac deinde rarefacti nubis ſpeciem præ ſe ferunt ; *atque hoc aſtruit vulgatam lectionem* τοῦ Nube *ſup. v.* 1019.
d Venilia monſtrum in terram ejecit.
e Taurus.
f Vitulus marinus.
g Legitur & *Fuco.*

Tum

Tum pone tergus, [h] ultima in monſtrum coit
[h] Facies, & ingens bellua immenſam trahit
Squamoſa partem. talis extremo mari
[i] Piſtrix citatas ſorbet aut reddit rates.
[k] Tremuere terræ: fugit attonitum pecus
Paſſim per agros; nec ſuos paſtor ſequi
Meminit juvencos: omnis è ſaltu fera
Diffugit; omnis frigido exanguis metu
Venator horret. ſolus immunis metu
Hippolytus arctis continet frenis equos,
Pavidoſque notæ vocis hortatu ciet.
Eſt alta ad Argos collibus ruptis via,
[l] Vicina tangens ſpacia ſuppoſiti maris:
Heic ſe [m] illa moles acuit, atque iras parat.
Ut cepit animos, ſeque prætentans ſatis
Proluſit [n] ira; præpeti curſu evolat,
Summam citato vix gradu tangens humum,
Et torva currus ante trepidantes ſtetit.
Contra feroci [o] gnatus inſurgens minax
Vultu, nec ora mutat, & magnum intonat;
Haud frangit animum vanus hic terror meum;
[p] Nam mihi paternus vincere eſt tauros labor.
Inobſequentes protinus frenis equi
Rapuere currum: jamque deerrantes via,
Quacunque pavidos rapidus evexit furor,
Hac ire pergunt, ſeque per ſcopulos agunt.
At ille, qualis turbido rector mari
Ratem retentat, ne det obliquum latus,
Et arte fluctus fallit; haud aliter citos
Currus gubernat: ora nunc preſſis trahit
Conſtricta frenis, terga nunc torto frequens
Verbere coercet. ſequitur [r] aſſiduus comes
Nunc æqua carpens ſpatia nunc contra obvius
Oberrat, omni parte terrorem movens.
Non licuit ultra fugere: nam torvo obvius
Incurrit ore corniger ponti horridus.
Tum vero pavida sonipedes mente exciti
Imperia [ſ] ſolvunt, ſeque luctantur jugo
Eripere, rectique in pedes jactant onus.
[t] Præceps in ora gnatus, implicuit cadens
[u] Laqueo tenaci corpus: & quanto magis
Pugnat, ſequaces hoc magis nodos ligat.
Senſere pecudes facinus, & [x] curru levi,
Dominante nullo, qua timor juſſit, ruunt.

h Ultima forma, id eſt poſterior pars deſinit in piſcem. ſic Virg. de Scylla, *pectore virgo Pube tenus, poſtrema immani corpore piſtrix*, & de Tritone *Frons hominem præfert, in piſtrin deſinit alvus.* nam & Piſtris & Piſtrix dicitur.

i Monſtrum marinum tantæ magnitudinis ut abſorbeat naves. Plin. 26.

k Vide Virbium hæc de ſe narrantem. 15. *Metamorph. Ovid.*

l Probe littus.

m Monſtrum marinum.

n Al. *ira.*

o Tuus O Theſeu.

p Hereditario jure mihi debetur hic labor, nam & pater taurum Marathonium ſuperavit, Minotaurum interfecit.

q Equos.

r Taurus marinus.

ſ Hinc ἱππόλυτος dictus qui prius *Demophon.* ſed à Diana, ſeu Æſculapio vitę redditus, *Virbius.*

t Al. *In lora præceps fuſus impl.*

u Loris equorũ.

x *Sed leve pondus erat, nec quod cognoſcere poſſent Solis equi, ſolitaque jugum gravitate carebat.*

Talis per auras non suum agnoscens onus,
a Solique falso creditum indignans diem,
Phaëthonta currus b devio excussit polo.
Late c cruentat arva, & illisum caput
Scopulis resultat. auferunt dumi comas:
Et ora durus pulchra d populatur lapis:
Peritque multo vulnere infelix decor.
Moribunda celeres membra provolvunt rotæ.
Tandemque raptum e truncus ambusta sude
Medium per inguen stipite* ejecto tenet;
Paulumque domino currus affixo stetit.
Hæsere bijuges vulnere, & pariter moram
Dominumque rumpunt. inde semianimem se-
Virgulta: acutis asperi vepres rubis, (cant
Omnisque truncus corporis partem tulit.
Errant per agros funebris, f famuli, manus,
Per illa, qua distractus Hippolytus, loca
Longum cruenta tramitem signat nota:
Mœstæque domini membra vestigant canes.
Necdum dolentum sedulus potuit labor
Explere corpus. hoccine est formæ decus?
Qui modo paterni clarus imperii comes
Et certus hæres, siderum fulsit modo;
g Passim ad supremos ille colligitur rogos,
Et funeri confertur. TH. *ô nimium potens,*
h *Quanto parentes sanguinis vinclo tenes,*
Natura! quam te colimus inviti quoque!
Occidere volui noxium; amissum fleo.
NU. i *Haud quisquam honeste flere, quod voluit, potest.*
TH. Equidē malorū maximum hunc cumulum
k Si abominanda casus optata efficit. (reor,
NU. Et si odia servas, cur madent fletu genæ?
TH. l Quod interemi, non quod amisi, fleo.

a Phaetonti Solis currum occupanti.
b Quo ipse Phaeton devius erravit.
c Hippolytus.
d Lacerat, diripit.
e Corpus palo vel stipite hærens paulum morabatur equos; disrupto mox corpore cursum peragunt equi.
* Al. *erecto.*
f *Appositorie*, multitudo famulorum.
g Sparsim, undecunque collig.
h Cedit ira naturæ legibus. nec ipse Theseus à lacrymis se continet.
i Non satis honeste flere licet quod ipse voluisti.
k Si quod accidens fecerit pœnitere ejus rei quam quis prius optarit.
l Quod ego pater causa fuerim necis filio, non quod ille perierit.

CHORUS.

Sublimis fortunæ instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit; Hippolyti mortem deflet.

QUanti casus humana a *rotant!*
Minus in parvis Fortuna furit,
Leviusque ferit leviora Deus.
Servat placidos obscura quies;
Præbet somnos casa securos.
b Admota ætheriis culmina sedibus
Euros excipiunt, excipiunt Notos,

a Alludit ad Fortunæ, quæ vulgo fingitur, rotam.
b Altarum ædium fastigia.

Insani

Insani Boreæ minas,
Imbriferumque Corum.
[c] Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus: [d] tremuit telo
Jovis altisoni Caucasus ingens,
Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens cœlo Jupiter alto
Vicina petit. *non capit unquam*
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus.
Circa regna tonat.
Volat ambiguis
Mobilis alis [e] *hora. nec ulli*
Præstat velox Fortuna Fidem.
[f] Qui clara videt sidera mundi,
Nitidumque diem nocte relicta,
Luget mœstos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriæ videt hospitium.
[g] Pallas Actææ veneranda genti,
Quod [h] tuus cœlum superosq; Theseus
Spectat, & fugit Stygias paludes,
[i] Casta nil debes [k] patruo rapaci:
[l] Constat inferno numerus [k] tyranno.
Quæ vox ab altis flebilis tectis sonat?
Strictoq; vecors Phędra quid ferro parat?

c In vallibus enim colliguntur aquæ.
d Ipsa enim altitudo attonat summa: Caucasum, Acroceraunia, Idam, injectum Pelion Offæ, Gigantes.
e Al. *Hera.* i. Fortuna, de qua hoc loco, de hora nihil. *Vosne velit, an me regnare hera, quidve ferat sors.*
f Theseo ab inferis reverso luctuosus contigit reditus, & nescio an inferna sede flebilius patriæ hospitium.
g Vide sup. v. 108. & Herc. Fu. 912.
h Athenarum rex, quæ sub tuo præsidio.
i O Pallas ven. &c. supra v. 108. & Her. Fu 912.
k Plutoni.
l Loco Thesei inde reversi cessit illi Hippolytus.

ACTUS QUINTUS.

THESEUS. PHÆDRA. CHORUS.

Phædra Hippolyti innocentiam, suas calumnias revelat: ipsaque sua se manu occidit. Pater non sine luctu filio justa persolvit, novercæ negat.

QUis te dolore percitam instigat furor?
Quid ensis iste? quidve vociferatio?
Planctusque supra [m] corpus invisum volunt?
PH. Me, me, profundi sæve dominator freti
Invade, & in me [n] monstra cœrulei maris
Emitte: quidquid intimo Tethys sinu
Extrema gestat. quidquid Oceanus vagis
Complexus undis ultimo fluctu tegit.
O dire Theseu, semper, ô nunquam ad tuos
Tuto reverse! [o] gnatus & genitor nece
Reditus tuos luêre. pervertis domum,

m Artus passim collectos Hippolyti, quem modo oderas. *Vel* mihi invisi.
n Quæ modo in Hippolytum misisti, jamque justius in me.
o Filius nunc: pater Ægeus olim, qui ex editissima turre navis tuæ vela nigra prospiciens ac te periisse inde conjiciens, quia in mandatis dederat ut victor aut incolumis albis redires velis, se in mare dejecit.

[a] Amore semper conjugum aut [b] odio nocens.
Hippolyte, [c] tales intuor vultus tuos?
Talesque [d] feci? membra quis sævus [e] Scinis,
Aut quis [f] Procrustes sparsit? aut quis [g] Cressius
[h] Dædalea vasto claustra mugitu replens,
[g] Taurus biformis, ore cornigero ferox
Divulsit? heu me! quo tuus fugit decor,
Oculique, [i] nostrum sidus! exanimis jaces?
Ades parumper, verbaque exaudi mea.
[k] Nil turpe loquimur. hac manu pœnas tibi
Solvam, & nefando pectori ferrum inseram,
Animaq; * Phædram pariter ac scelere exuam;
Et te per undas, perque Tartareos lacus,
Per Styga, per [l] amnes igneos amens sequar.
Placemus umbras. [m] capitis exuvias cape,
Laceræque frontis accipe abscissam comam.
Non licuit animos jungere; at certe licet
Iunxisse fata. [n] morere, si casta es, viro;
Si incesta, amori. conjugis thalamos petam
Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas,
[o] Vt vindicato sancta fruereris toro?
O mors amoris una sedamen mali!
O mors pudoris maximum læsi decus!
Confugimus ad te: pande placatos sinus.
Audite Athenæ. tuque funesta pater
[p] Pejor noverca. falsa memoravi & nefas,
[q] Quod ipsa demens pectore insano hauseram,
Mentita finxi: falsa punisti pater;
Juvenisque castus crimine [r] incestæ jacet,
Pudicus, insons. [s] recipe jam mores tuos:
Mucrone pectus impium [t] justo patet,
Cruorque sancto solvet [u] inferias viro.
[x] Quid facere rapto debeas nato parens
Disce ex noverca: condere Acherontis plagis.
TH. Pallidi fauces [y] Averni, vosque [z] Tænarei specus,
Vnda [a] miseris grata Lethes, vosq; [b] torpentes lacus,

a Mei, criminationi meæ nimis credule. *b* Antiopes. sup. v. 225. *c* Laceros, fœdatos. *d* Falso insimulando te. *e* Latro Corinthius, qui pinubus intortis alligatos homines discerpebat. vide quæ ad vers. 226. Herc. Fu. & inf. v. 1218. *f* Thyest. 1047. *g* Minotaurus sup. v. 646. qui humana carne vescebatur. *h* Labyrinthum à Dædalo factum. *ibidem.* *i* Quos instar gemini sideris suspiciebam. *k* Ut nuper. * Al. *memet.* *l* Phlegetonta Thyest 73. *m* Crines. moris enim fuit in funeribus amicorum testari luctum, necnon funera honorare, defunctorumque faciem tegere coma abscissa & avulsa, in squallorem sc. spoliata natura superfluo hoc ornatu. *n* Si non stuprata ficti criminis reum Hippolytum egisti, morere, ut viro satisfacias; si non casta sed incesta fuisti, morere, ut sequaris amatorem. *o* Ut illæsa fruereris Theseo iniquæ tuæ criminationis vindice; *sed & hunc locum Delrius suspicatur.* *p* Nimis facilis & credule querelæ novercali. *q* Quod ipsa conceperam. *r* Mei incestæ *s* Recipe O Hippolyte justam castitatis tuæ famam. *t* Mei meritæ. *u* Vid. Theb. 172. *x* Mori disce ex me. *quo dicto, gladio incumbit.*

y Stagni Campani prope Cumas, dict. quasi ἄορνος, quod propter tetrum odorem nulla avis supervolitare possit. propter quam graveolentiam & hic descensus ad inferos esse credebatur. *z* Herc. Fu. v. 586. *a* Quæ ærumnarum oblivionis artem docet. Herc. Fu. 679. *b* Cocytus. Herc. Fu. 685. & Styx *ibid.* v 712.

Impium

Impium capite, atq; mersum premite perpetuis malis. (mare,
[a] Nunc adeste sæva ponti monstra, nunc vastum
Vltimo quodcunq; [b] Proteus æquorum abscondit sinu, (gurgites.
Meque [c] ovantem scelere tanto rapite in altos
Tuq; semper, genitor, [d] iræ facilis assensor meæ,
Morte dignum facinus ausus, qui [e] nova natum nece (nefas
[f] Segregem sparsi per agros: quiq; dum falsum
Exequor vindex, scelestus incidi in verū nefas.
[g] Sidera & [g] manes & [g] undas scelere complevi meo.
Amplius sors nulla restat; regna me norunt [f] tria.
In hoc redimus? patuit ad cœlum via,
[h] Bina ut viderem funera, & geminam necem?
[i] Cœlebs & [i] orbus, funebres una face
Vt concremarem prolis ac thalami rogos?
[k] Donator [l] atræ lucis, Alcide, [m] tuum
Diti remitte munus, ereptos mihi
Restitue manes. impius frustra invoco
Mortem relictam. [n] crudus, & leti artifex,
[o] Exitia machinatus insolita, effera,
Nunc tibimet ipse justa supplicia irroga.
[p] Pinus coacto vertice attingens humum
Cœlo remissum findat in geminas trabes,
Mittarque preceps saxa per [q] Scironia.
[r] Graviora vidi, quæ pati clusos jubet
[s] Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.
Quæ pœna maneat memet & sedes, scio.
Vmbræ nocentes cedite; cervicibus
His his repostum degravet fessas manus
Saxum, [t] senis perennis Æolii labor:
Me ludat [u] amnis ora vicina alluens.
Vultur relicto transvolet [x] Tityo ferus,
Meumque pœnæ semper accrescat jecur.
Et tu [y] mei requiesce Pirithoi pater:

a Justius in me, quam nuper in Hippolytum.
b Oceani & Tethyos filius, phocarum pastor & custos.
c Modo lætantem.
d Exaudiendo vota.
e Nam filius absens patris votis, in solo sali monstro, auriga propriis equis periit.
f Separatum, solum.
g Propter temeritatem meam pater dejecit se in mare, sup. v. 1160. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, jamq; terram pollui nefaria filii innocentis cæde.
h Filii & uxoris?
i Filio & conjuge privatus.
k Herc. Fu. 805. & sup. 840.
l Funestæ & miseræ.
m Tristior enim mihi superest vita quam mora & inferi.
n *Hæc ad se.*
o Quæ filio injuste machinatus es, *vel*, quæ tyrannis latronibusque inflixisti ut in sequentibus. & vide quę ad v. 226. Herc. Fu.

p Sup. ver. 1164. *q* Sup. ver. 1020. *r* Et tamen his graviora apud inferos vidi supplicia quę merui, & quę me manent. *s* Thyest. 73. *t* Sisyphi fil. Æoli. hic Atticam latrociniis infestans à Theseo interfectus, apud inferos hac pæna damnatur ut saxum ingens ad summi montis verticem volvat quod repente dilabitur. *Aut petis aut urges rediturum Sisyphe saxum.* *u* Eridan. infern. in quo Tantalus. Herc. Fu 751. *x* Qui, cum Latonæ stuprum inferre conaretur, Apollinis telis confixus ad inferos demissus est. ubi humi per novem jugera exporrectus, jecur immortale, utpote cum Luna ad pœnas renascens, vulturi depascendum prębet. *y. Emphasin habet*, mihi chari Pirithoi pater, i. Ixion.

[a] Hæc incitatis membra turbinibus ferat
Nunquam resistens orbe revoluto rota.
Dehisce tellus; recipe me dirum [b] chaos,
Recipe: [c] hæc ad umbras justior nobis via est.
Gnatum sequor: ne metue, qui manes regis;
[d] Casti venimus. recipe me æterna domo
[e] Non exiturum. non movent Divos preces:
At si rogarem [f] scelera, quam proni forent!
CHO. Theseu, querelis tempus æternum manet.
Nunc [g] justa gnato solve, & absconde ocyus
Dispersa fœde membra laniatu effero.
TH. Huc, huc reliquias vehite cari corporis.
[h] Pondusque, & artus temere congestos date.
Hippolytus hic est? facinus agnosco meum.
Ego te peremi. neu nocens tantum semel
Solusve fierem, facinus ausurus parens,
[i] Patrem advocavi. munere en patrio fruor.
O triste [k] fractis orbitas annis malum!
Complectere artus, quodq; de gnato [l] est super
Miserande mœsto pectore incumbens fove.
Disjecta, genitor, membra laceri corporis
In ordinem dispone, & errantes loco
Restitue partes. fortis heic dextræ locus;
Heic læva frænis docta moderandis manus
Ponenda. lævi lateris agnosco notas.
[m] Quam magna lacrymis pars adhuc nostris abest?
Durate trepidæ lugubri officio manus,
Fletusque largos sistite arentes genæ,
Dum membra gnato genitor annumerat suo,
Corpusq; [n] fingit. [o] hoc quidē est forma carens,
Et turpe multo vulnere ambesum undique;
Quæ pars tui sit dubito, sed pars est tui.
Heic heic repone; [p] non suo, at vacuo loco.
Hæc illa facies igne sidereo nitens,
[q] Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?
O dira fata numinum! O sævus [r] furor!
[s] Sic ad parentem gnatus ex voto redit?
[t] En hæc suprema dona genitoris cape,
Sæpe efferendus. interim [u] hæc ignes ferant.
Patefacite acerba cæde funestam domum,

a Ut Ixionis. vide Her. Fu. 749.
b Herc. Fu. 609. & Thyest. 820.
c Quam quæ Hippolyto
d Non ut olim rapturi Proserpinam cum Pirithoo.
e Ut nuper cum Hercule.
f Quod feci in tertio voto contra filium. sup. 940. quam faciles exaudirent?
g Exequias debitas.
h Neque enim formā habent.
i Neptunum, à quo compressa Æthra, cum ex Ægeo non conciperet, Theseum peperit. Plutarch. in Theseo.
k Ætate & ærumnis.
l Superest, restat. *Anastrophe.*
m Multi enim artus, multæ corporis particulæ absunt, quæ si posthac inventę fuerint, cum lacrymis mihi componendæ sunt, *sic infra* v. 1266. *sæpe efferendus*.
n Componit. Et hoc vere est mortuum componere.
o Membrum.
p Deest enim pars quæ proprium locum suppleat.
q Etiam novercæ.

r Novercæ amor, ira mea! s Tam fœde lacer, tam crudeliter laniatus? t Hæc funeri tuo soluta exequiarum justa. *Seu potius,* En quali dono complevit mihi votum supremum, id est, tertium, Neptunus? ut sæpe sit efferendus mihi filius. sup. v. 1256. u Hæc crementur, comburantur. *pro more sepeliendi apud veteres*, Thyest. 745.

x Mopsopia

x Mopsopia claris tota lamentis sonet.
Vos apparate regii flammam rogi:
At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite. y istam terra defossam premat,
z Gravisque tellus impio capiti incubet.

x Athenæ. sup. ver. 120.
y Phædram.
z Cui male volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur veteres, quo anima, quam sepulchro una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut ægre devolaret, atque ægre ultro citroque ad sepulchra commearet in solennibus funereis: ut contra, cui bene volebant, *tenuem & sine pondere terram precabantur, levem cespitem aut cippum, ut molliter ossa cubarent.*

OEDIPUS.

PERSONÆ.

OEDIPUS. JOCASTA.
CHORUS. CREON.
TIRESIAS. MANTO.
SENEX. PHORBAS.
NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Grassante Thebis dira pestilitate mittitur Delphos Creon consulturus Apollinem. refert expiandam Laii necem interfectoris exilio; qui cum ignoraretur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laii umbra evocata intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille; sed postea disquirens, invenit se filium esse Laii quem interfecerat & Jocastæ quam in uxorem duxerat. Effossis itaque præ pudore atque ira oculis in exilium abit. & Jocasta se gladio confodit.

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Oedipus de pestilentia sævitia conqueritur.

a IAm nocte pulsa b dubius effulsit dies,
Et nube mœstum squallida exoritur jubar,
Lumenque flamma triste luctifera gerens
Prospiciet avida peste c solatas domos;
d Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.

a Lips. è vet. codice legit, *Jam nocte Titan dubius expulsa redit*, ad cavendam inamœnam repetitionem τῆ *Dies* in quinto versu. b Diluculum, crepusculum. vel *dubius*, id est nubilus, qui non exhalet vapores, non attenuet nec expurget corruptum aëra. huc enim coacervantur, *Mœstum, squallida, triste, luctifera flamma.* c Viduatas, destitutas incolis. d Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte.

Quisquamne regno gaudet? ô fallax bonum,
Quantum malorum fronte quam blanda tegis!
[a] *Ut alta ventos semper excipiunt juga;*
Rupemque saxis vasta dirimentem freta,
Quamvis quieti, verberant fluctus maris:
Imperia sic excelsa fortunæ objacent.
Quam bene [b] parentis sceptra Polybi fugeram,
Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!
Cœlum Deosque testor, [c] in regnum incidi.
Infanda timeo; ne mea genitor manu
Perimatur. hoc me [d] Delphicę [d] laurus monent,
Aliudque nobis indicant majus scelus.
[e] Est majus aliud patre mactato nefas?
Pro, misera pietas! eloqui fatum pudet.
[f] Thalamos parentis Phœbus, & diros toros
Gnato minatur, impia incestos [g] face.
Hic me paternis expulit regnis timor:
[h] Non ego penates profugus excessi meos.
Parum ipse fidens mihimet, in tuto tua,
Natura, posui jura. *cum magna horreas,*
Quæ posse fieri non putes, metuas tamen.
Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
[i] Jamjam aliquid in nos fata moliri parant.
Nam quid rear, quod ista [k] Cadmeæ lues
Infesta genti, strage tam late edita,
Mihi parcit uni? cui reservamur malo?
Inter ruinas urbis, & [l] semper novis
Deflenda lacrymis funera, ac populi struem,
Incolumis adsto. [m] scilicet Phœbi reus,
Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? [n] fecimus [x] cœlum nocens.
[o] Non aura gelido lenis afflatu fovet
Anhela flammis corda; non Zephyri leves

a *Perflant altissima venti.* vid. 1125. Hippolyt.
b Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto fore ut patris à se necati thalamos conscendens fœdaret Corintho in exilium profugit. cætera vide. v. 243. Thebaid.
c Præter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni.
d Oraculum Apollinis Delphici. Laurus autem Apollini sacra: *Clarii laurus*, μαντικὸν φυτὸν, *Venturi præscia Laurus*, in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur; hinc δαφνὴ ex δα intensiva & φωνεῖν: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata ἐνθουσιάζειν, unde vaticinantes dicti sunt δαφνηφάγοι. qua & coronati precinebant vates. & circa templum Delphicum lauri copiose crescebant, inf. v. 228. *e* Hic versus in nonnullis lib. tribuitur Jocastæ, *f* Modo vers. 12. *g* Vid. Theb. 26?. & 507. *h* Non mutabam solum propter scelus aliquod admissum aut pusillanimitatem; sed ne quando (ut prædictum erat) naturę jura violarem per parricidium aut incestum. *i* Etiam in hac peste videntur fata magnum aliquod malum mihi machinari cum mihi uni parcatur. *k* Thebanæ à Cadmo conditore. *l* Propter continua funera. m *Ironice*, quasi vero Phœbi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est aer. *n* Scelere inf. v. 631. & Octav. 231. x Aer autem corrumpitur à terrenis & inferioribus expirationibus, Endemiis. o Aura non refrigerat corda æstuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni pręparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem, labefactat arteriarum spiritum.

Spirant

Spirant: [2] sed [a] ignes auget æstiferi Canis
Titan, [b] Leonis terga Nemeæi premens.
[c] Deseruit amnes humor, atque herbas color.
Aretque [d] Dirce. tenuis [e] Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix unda vada.
Obscura cœlo labitur [f] Phœbi soror;
Tristisque [g] mundus [h] nubilo pallet novo.
Nullum serenis noctibus sidus micat:
[3] Sed gravis & ater incubat terris vapor.
Obtexit [g] arces cœlitum ac [g] summas domos
[i] Inferna facies. [k] denegat fructum Ceres,
Adulta & altis flava cum spicis cremat:
Arente culmo sterilis emoritur seges.
Nec ulla pars immunis exitio vacat:
Sed omnis ætas pariter & sexus ruit;
Juvenesque senibus jungit, & gnatis patres
Funesta pestis. [l] una fax thalamos cremat:
[m] Fletuque acerbo funera & questũ carent.
Quin ipsa tanti pervicax clades mali
[n] Siccavit oculos; quodque in extremis solet,
[n] Periere lacrymæ. portat hunc [o] æger parens
[p] Supremũ ad ignem; mater hunc amens gerit;
Properatq; ut alium regerat in eundem rogum.
Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,
[q] Suæque circa funus exequiæ cadunt:
Tũ propria flammis corpora [r] alienis cremant.
Diripitur ignis. nullus est miseris pudor.
[s] Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.
[t] Arsisse satis est. pars quota in cineres abit?
[u] Deest terra tumulis: jam rogos sylvæ negant.
Non vota, non ars ulla correptos levant.
[x] Cadunt medentes. morbus [y] auxilium trahit.
[z] Affusus aris supplices tendo manus,
Matura poscens fata, præcurram ut prior
Patriam ruentem; neve post omnes cadam;
Fiamque regni funus extremum mei.

2 A malignæ qualitate ex certa siderum configuratione.

3 A vehementi temporũ tempestatumque mutatione, unde qualitatum exuperantiæ & inæqualitates Epidemiæ. quæ omnia cum hic concurrant, gravis est pestilentia.

a Quin & Sol primum Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 29. gra. Cancri, æstum & calorem adauget.

b Herc.Fu.225.

c Unde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, à σειριᾶν, id est, siccare, arefacere, quod aliis ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι, quod canes præ siti hiscere faciat

d Herc·Fu.915. Theb. 20. & 126.

e Ismenos de quo in Herc. Fu. 333. fluit tenuis.

f Luna.

g Cœlum. ut Herc. Fu. 18. v. & alibi non raro. *h* Alii leg. *nub. pal. Iove*. *i* Tenebræ infernales. vide Herc. Fu.703. *k* Segetes jam spicatæ ardore exarescunt & rubigine torrentur. *l* Eodem rogo cremantur maritus & uxor. *m* Nemo superest qui defleat funera. *qui lacryment desunt*. *n* A vehementi morbi incendio? sive quod jam malis obdurati? cum lacrymas inter symptomata & notas pestis ponant medicorum filii. *o* Pater, & ipse æger. *p* Rogum. *q* Qui funus curabant sequebanturq; in ipso officio efferendi moriuntur. *r* Alteri cadaveri incensis. *Etiam reverentia nulla est, Deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent*. *s* Singulis tumulis urnisve non conduntur sancto ritu singuli. *t* Ustulata tantum sunt corpora non cinefacta. u *Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes*. x *Inque ipsos sæva medentes Erumpit clades, obsuntque autoribus artes*. *y* Auxiliatore, medicum. *z* Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex.

O sæva nimium numina! ô fatum grave!
Negatur uni nempe in hoc populo mihi
Mors [a] tam parata? sperne letali manu
Contacta regna. linque lacrymas, funera,
[b] Tabifica cœli vitia, quæ tecum invehis
Infaustus hospes: profuge jamdudum ocyus,
[c] Vel ad parentes. IO. quid juvat, conjux, mala
Gravare questu? [d] regium hoc ipsum reor,
Adversa capere: quoque sit dubius magis
Status, & cadentis imperii moles labat;
Hoc [e] stare certo pressius fortem gradu.
Haud est virile, terga Fortunæ dare.
OE. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
Virtusque nostra nescit ignavos metus.
Si tela contra stricta, si vis horrida
Mavortis in me rueret; adversus feros
Audax gigantes obvias ferrem manus.
Nec Sphinga [f] cæcis verba nectentem modis
Fugi; cruentos vatis infandæ tuli
Rictus, & [g] albens ossibus sparsis solum.
Cumq; è [h] superba rupe, jā [i] prædę imminens,
[k] Aptaret alas, verbera & caudam movens,
[l] Sævi leonis more, concuteret minas;
[m] Carmen poposci. sonuit horrendum; insuper
[n] Crepuere malæ; saxaque impatiens moræ
Revulsit unguis, viscera exspectans mea.
Nodosa sortis verba, & implexos dolos,
Ac triste carmen alitis solvi feræ.
IO. [o] Quid sera mortis vota nunc demens facis?
Licuit perire. laudis hoc precium tibi (datur.
Sceptrum, & peremptæ Sphingis hæc merces
OED. [p] Ille ille dirus callidi monstri cinis
In nos rebellat. illa nunc Thebas [q] lues
Perempta perdit una. jam superest salus,
Si quam salutis Phœbus ostendit viam.

a Tam ad manum cæteris.
b Sup. v. 36.
c *Emphasis.* Si non alio patet misero profugium, vel ad Polybum & Meropem profuge, *quos suos esse putabat parentes.* su. v. 12. & Theb. 245.
d Virtutem ego maxime regiā puto æquanimitatem & ad res adversas bene præparatum pectus.
e *Metaph.* à militibus, quibus loco in acie occupato cedere est inglorium.
f Ποικιλοδὸν σφίγγα. Theb. 120.
g Interfectorū, qui ænigma non solvissent.
h Qua toties victrix consederat. vel, præalta, unde *alii leg.* superna.
i Mihi, quem sperabat prædam
k *Al. Aptaret alas verbere.*
l *Qui viso comminus hoste Subsedit dubius, totam dum colligit iram: Mors ubi se sæva stimulavit verbere cauda,* &c.
m Ænigmaticum. *Qui bipes & quadrupes foret, & tripes unus & idem.* Theb. 119. *n* Frendebat. *o* Si ita vitæ pertæsum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc, regno hoc meque ipsa potitus præmiis, mortem optas? *p* Peste hac pœnas reposcit quod tum non perierim. *q* Sphinx. *r* Solam sedandæ pestilitatis spem (si qua sit) expectamus ab Apolline, cujus oracula scitatum missus est Creon. sed & ipse Apollo λοίμιος, ἰήιος, ἀκήσιος: Sol enim aera rarefacit & expurgat.

CHORUS.

Luis gravitatem deplorat Chorus è Thebanis.

OCcidis [a] Cadmi generosa proles
Vrbe cum tota. viduas colonis
Respicis terras, miseranda [b] Thebe.
Carpitur leto tuus ille Bacche
Miles, extremos comes usque ad Indos,
Ausus Eois equitare campis,
Figere & mundo tua signa [c] primo.
[d] Cinnamis sylvas Arabum [e] beatas
Vidit, & [f] versas equitis sagittas,
[f] Terga fallacis metuenda Parthi.
Littus intravit pelagi [g] rubentis;
Promit hic ortus, aperitque lucem
Phœbus, & flamma [h] propiore nudos
Inficit indos.
[i] Stirpis invictæ genus interimus.
Labimur sævo rapiente fato.
Ducitur semper nova pompa morti.
Longus ad manes properatur ordo
Agminis mœsti, seriesque tristis
Hæret; & turbæ tumulos petenti
Non satis [k] septem patuere portæ.
[l] Stat gravis strages premiturq; juncto
Funere funus.
[m] Prima vis tardas tetigit bidentes;
Laniger pingues [n] male carpsit herbas.
[o] Colla tacturus steterat sacerdos;
Dum manus certum parat alta vulnus,
[p] Aureo taurus rutilante cornu
Labitur segnis: patuit sub ictu
Ponderis vasti resoluta cervix.
Nec cruor ferrum maculavit, atra
Turpis è plaga sanies profusa est.
Segnior cursu sonipes [q] in ipso
Concidit gyro, dominumque prono
Prodidit armo.
Incubant pratis pecudes relictæ:
Taurus armento pereunte marcet.
Deficit pastor grege diminuto,
Tabidos inter moriens juvencos.

a Thebani. Herc Fu. 914. & 259.

b *Vsitatior pluralis, Thebæ.* Sed & nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Ægyptia, unde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, potius crediderim, quam à Theba, Promethei vel Asopi filia.

c Orienti.

d Aliisque aromatum speciebus.

e Felicis Arabiæ.

f Thyest. v. 383.

g Herc. Fu. 902. & Thyest. 370. unde Bacchus vitem in Græciam transtulit.

h Vide quæ ad vers. 600. Thyest.

i Milites Bacchi Indiæ victoris. vel pubes Martia ab Hermione Martis filia Cadmi uxore. vel Spartanis oriundi quos socios in urbe condenda Cadmus sumpsit.

k Extra urbem enim efferebantur, urebantur, sepeliebantur.

l Longe lateque patet strages. plenus est stratis cadaveribus locus.

m Pecudes prius inficiuntur peste quam homines, quia dejectæ ad pastum & in terram pronæ τοὺς νοσώδεις ἐκεῖθεν ἀτμούς trahant. & ex his primum quibus odorandi præstantia, ut canes & muli. οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπῴχετο καὶ κύνας ἀργούς. *vel etiam* quod iis cerebri major caliditas quam homini.

n In suam perniciem.

o *Stans hostia ad aram Inter cunctantes cecidit moribunda ministros,* &c. Ovid. Met. 7.

p Diis superis immolabantur victimæ coronatæ, vittatæ, cornibus auratis & frontem bracteis aureis ornatæ.

q *Tremulo medios abrumpit poplite gyros,* &c. Lucan. 6.

Non

[a] Non lupos cervi metuunt rapaces.
Cessat irati fremitus leonis;
Nulla villosis feritas in ursis.
[b] Perbibit pestem latebrosa serpens;
Aret, & sicco moritur veneno.
Non sylva sua decorata coma,
Fundit opacis montibus umbras.
Non rura virent ubere glebæ.
Non plena suo vitis Iaccho
Brachia curvat.
Omnia nostrum sensere malum.
[c] Rupere Erebi claustra profundi
[d] Turba sororum face Tartarea:
[e] Phlegethonque sua motam ripa
[f] Miscuit undis Styga Sidoniis.
Mors alta avidos oris hiatus
Pandit, & omnes [g] explicat alas.
[h] Quique capaci turbida cymba
Flumina servat durus senior,
Navita [i] crudus, vix assiduo
Brachia conto lassata refert,
Fessus turbam vectare novam.
[k] Quin Tænarii vincula ferri
Rupisse canem fama, & nostris
Errasse locis; mugisse solum;
Vaga per lucos simulacra virum
[l] Majora viris; bis [m] Cadmeum
Nive discussa tremuisse nemus;
Bis turbatam sanguine [n] Dircen;
Nocte silenti [o] Amphionios
Vlulasse canes.
[p] O dira novi facies leti!
Gravior leto [q] piger ignavos
Alligat artus [q] languor; & ægro
[r] Rubor in vultu; [s] maculæque caput
Sparsere leves: tum [t] vapor ipsam
Corporis arcem flammeus urit;
[u] Multoque genas sanguine tendit.

a *Non lupus insidias explorat ovilia circum. Nec gregibus nocturnus obambulat: acrior illum Cura domat; timidi damæ cervique fugaces Nunc interque canes & circum tecta vagantur. Virg. Georg. 3.*

b Ex aere corrupto & ipsa infecta. alii legunt *Perdidit. q. d.* utque feræ rabiem, ita serpentes virus suum amittebant; & ipsæ majori cedentes.

c *Sævit & in lucem Stygiis emissa tenebris Pallida Tisiphone morbos agitante Georg.* 3.

d Furiarum agmina. Her. Fu. 87.

e Flu. ardens, Thyest. 73. atque hujus, propter ardorem pestilentiæ, meminit.

f Miscet tetras infernales aquas Thebanis. Cadmus a. è Sidone venit. Herc. Fu. 916.

g *Metaph. vel quod* Mors, ut & somnus frater ejus, alata fingitur, ut quæ celeriter & inopinato veniat.

h Charō Stygius portitor.

i *Nam cruda Deo viridisque senectus.*

k Fama est Cerberum rupisse ferream catenā qua ligatus est ad Tænarum, de quo in Herc. Fu. 589. cui fabulę occasionem ferunt dedisse serpentem quendam in Tęnaro, quem, quod morsu è vestigio enecaret ᾅδου κύνα nominarunt, atque hunc ab Hercule ad Euristheum productum.

l Thyest. 671. & quę seq. à versu. 666.

m Thebanum, in quo Cadmus serpentem interfecit, terræ motu tremuisse.

n Theb. 20. & 126. manasse fontes sanguine.

o Thebanos ab Amphione. Herc. Fu. 260. & 914. p *Describit pestis notas & symptomata.* q Infecto corde, vires omnes præcipue vitales infringuntur & spiritus languent. r *Flammaque latentis* (id est, vehementis caloris morbi) *Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.* s Pustulæ, & exanthemata purpurea, nigra, viridia. t Tetri vapores & calidi sublati cerebrum incendunt, gravantque caput, in quo tanquam in arce & specula locavit Deus sensuum organa, mentisque & rationis sedem. u *Tumens distenta sanguine gena.*

x Ocu-

[x] Oculique rigent, & [y] sacer ignis
Pascitur artus. [z] resonant aures,
[a] Stillatque niger naris aduncæ
Cruor, & venas rumpit hiantes.
[b] Intima creber viscera quassat
Gemitus stridens. [c] tunc amplexu
Frigida presso saxa fatigant:
[d] Quem liberior domus elato
Custode sinit, petit is fontes;
Aliturque sitis latice ingesto.
Prostrata jacet turba per aras,
Oratque mori. solum [e] hoc faciles
Tribuere Dei. delubra petunt,
[f] Haud ut voto numina placent,
Sed juvat ipsos satiare Deos.
Quisnam ille propero regiam gressu (petit?
Adestne [g] clarus sanguine ac factis Creo?
An æger animus falsa pro veris videt?
Adest [h] petitus omnibus votis Creo.

x *Oculos stupor urget inertes.*
y Erysipelas, Herpes, quem, cum tumor sit è ferventi sanguine ortus, pro peste ponit vel pestis comite.
z *Solicitæ porro plenaque sonoribus aures.* Lucret.
a *It naribus ater Sanguis*, propter corruptionem & humorum adustionem.
b *Imaque longo Ilia singultu tendunt*, ob ventriculi convulsionem.
c Interius æstuantes refrigerium petunt, marmora amplexantes, & humi strati. *Non stratum non ulla pati*, &c Ovid. 7. Metam. *Nec fit Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.*
d Ægri assumpta libertate ex morte moderatorum qui eos curabant *Fontibus & fluviis puteisque capacibus hærent, Nec sitis est extincta prius quam vita bibendo.*
e Mori salutis suæ spe, sed ut Diis exprobrarent crudelitatem.
f Deplorata quidem
g Jocastæ frater.
h Sup. v. 109.

ACTUS SECUNDUS.

OEDIPUS. CREON.

Reversus Delphis Creon nunciat jubere Deum ut mors Laii expurgetur, nec prius cessaturam pestem quam in exilium mittatur interfector ejus; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

Horrore quatior, [a] fata quo vergant timens;
Trepidumq; [b] gemino pectus eventu labat.
Ubi læta duris mista in ambiguo jacent,
Incertus animus scire cum cupiat, timet.
Germane nostræ conjugis, fessis opem
Si quam reportas, voce properata edoce.
CR. Responsa dubia sorte [c] perplexa latent.
OED. *Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.*
CR. [c] Ambage nexa Delphico mos est Deo
Arcana tegere. OED. fare, sit dubium licet:
[d] Ambigua soli noscere Oedipodæ datur.
CR. Cædem expiare regiam exilio Deus,
Et interemptum Laïum ulcisci jubet.
Non ante [e] cœlo lucidus curret dies,

a Responsum Apollinis fatidicum.
b Felici an infelici.
c Namque obscuris vera involvens ambages canit Apollo, ab obscuritate & ἀμφιβολογία responsorum λοξίας cognominatus, unde Cruserianus codex habet, *Ambage flexa*. quem tamen alii ita dictum autumant ab obliquo solis cursu vel transversis radiis.
d Quod dudum in Sphingis ænigmate feci.
e Vide sup. v. 36. & 109

Hau-

Haustusque tutos ætheris puri dabit.
OED. Ecquis peremptor incluti regis fuit?
Quem memoret, ede, Phœbus; ut pœnas luat.
CR. Sit, precor, dixisse tutum; visu & auditu horridum.
Torpor insedit per artus, frigidus sanguis coit.
Vt sacrata templa Phoebi supplici intravi pede,
Et pias, numen precatus, rite summisi manus:
a Gemina b Parnassi nivalis arx trucem sonitum dedit,
Imminens Phoebea c laurus tremuit & movit (domum,
Ac repente d sancta d fontis lympha Castalii stetit.
Incipit e Lethea vates f spargere horrentes co-(mas,
Et pati g commota Phœbum, contigit nondum g specum,
Emicat vasto fragore major humano sonus:
h *Mitia Cadmeis remeabunt* i *sidera Thebis,*
Si profugus k *Dircen Ismenida liqueris hospes,*
l *Regis cæde nocens,* l *Phœbo jam notus & infans.*
Nec tibi longa manent scelerata gaudia cædis:
m *Tecum bella geres; gnatis quoque bella relinques;*
n *Turpis Maternos iterum revolutus in ortus.*
OED. o Quod facere monitu cœlitũ jussus paro,
Functi cineribus regis hoc decuit dari,
Ne sancta quisquam sceptra violaret dolo.
p Regi tuenda maxime regum est salus.
Queritur peremptum nemo, quem incolumem timet.
CR. Curam perempti q major excussit timor.
OED. Pium prohibuit ullus officium metus?
CR. Prohibent q nefandi carminis tristes minæ.
OED Nunc expietur numinum imperio scelus.
Quisquis Deorum regna placatus vides;

a Duo vertices, Tithoreus & Hyampeus, *qui Phœbo Bromioque sacri.* b Montis Phocidos, dicti à Parnasso Neptuni filio. vel potius à Deucalionis arca, quã λάρνακα vocant, huc primum à diluvio delata. c Sup. v. 16. d Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. e Virgo seu mulier Phœbas numine inflata, furens, decoris & sui oblita. nam λήθη oblivio est. vide Herc. Fu. 679. f *Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum, Et rabie fera corda tument, majorque videri, Nec mortale sonans, afflata est numine quando Iã propiore Dei.* g Temulenta spiritu, quem ἆσθμα δαιμόνιον vocant, exhalante è specu Delphico, quo cum pascentes non procul ab ipso specu capras suas correptas lascivire animadvertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque afflari & futura præcinere cœpit. atque hinc extructum est inibi adytum, in quo & pegma, quo inscenso vaticinarentur Phœbades. Innitebatur id triplici basi, propterea illi tripodis nomen est inditum. hinc & Pythius dictus, à πύθονος, id est, afflatu ex putredine terræ orto. h Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debetur *hac dicta per carmina sortes.* & ἔπος dictum quod hoc carminis genere ἕπονται τὰ φθέγματα τοῖς χρησμοῖς. vel etiam κατ' ἐξοχήν. i Sanitas & aeris puritas è miti & benigna siderum configuratione. sup. vers. 36. k Thebas, juxta quas fons Dirce cujus aqua in Ismenum fluit. l Vide Theb. 243. m Quæ Oedipo evenerunt. namque & ipse sibi oculos effodit; filiisque duellum ortum est de regno. n Per incestum matrimonium. *videturque hic versus locum habere ante duos versus praced.* o Vindictam, quam oraculo monitus paro, oportuit jam tum sub ipso regis funere peractam fuisse. p Cædem regis ulcisci, regi & justum & utile. q Ne, ex oraculo, Laii interfector Jocastam duceret.

a Tu,

[a] Tu, tu, penes quem jura præcipitis poli;
[b] Tuque, ô sereni maximum mundi decus,
[c] Bis sena cursu signa qui vario regis,
[c] Qui tarda celeri secula evolvis rota;
[c] Sororque fratri semper [d] occurrens tuo,
Noctivaga Phœbe; [e] quique ventorum potens
Æquor per altum cœrulos currus agis;
Et [f] qui carentes luce disponis domos,
Adeste; cujus Laius dextra occidit,
[g] Hunc non quietum tecta, non fidi lares,
[h] Non hospitalis exulem tellus ferat.
Thalamis pudendis doleat & prole impia.
Hic & parentem dextera perimat sua;
Faciatque (num quid gravius optari potest?)
[i] Quidquid ego fugi. non erit veniæ locus.
Per regna juro, quæque nunc hospes rego,
Et quæ reliqui; perque penetrales Deos:
Per te, [k] pater Neptune, qui fluctu brevi
[l] Vtrinque nostro geminus alludis solo:
Et ipse nostris vocibus testis veni
Fatidica vatis ora [m] Cirrheæ movens:
[n] Ita molle senium ducat, & summum diem
Securus alto degat in solio parens,
Solasque Merope noverit Polybi faces,
Vt nulla sontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefastum facinus admissum loco est,
Memorato; aperto Marte, an insidiis jacet?
CR. [o] Frondifera [p] sanctę nemora Castalię [q] petens,
Calcavit altis obsitum dumis iter;
[s] Trigemina qua se spargit in campos via;
Secat una gratum Phocidos Baccho solum,
Vnde altus [r] ima deserit, cœlum petens
Clementer arcto colle, Parnassus [s] biceps:
At una bimares [t] Sisyphi terras adit,
[u] Olenia in arva: tertius trames cava
Convalle serpens, tangit [x] errantes aquas,
Gelidumque dirimit [x] amnis Elei vadum:
Hic [y] pace fretum, subita prædonum manus

a Jupiter.
b Phœbe.
c Vide quæ à v. 834. Thyest.
d *Ibid* 836.
e Neptunus, non Æolus.
f Pluto.
g Quas inscius intefectori Laii imprecatur in suum ipsius caput ceciderant, vel etiam casurę erant, omnes hæ diræ.
h Nec enim admiserunt eum Athenienses, ut habet Sophocles in Oedip. Colonæo.
i Parricidium & incestum quę se effugisse credit. sup. v. 12.
k Ὠκεανὸς θ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. *Oceanusque pater rerum*, ex opinione Thaletis qui omnia ex aquis putavit generari, cum nil sine humore nasci possit.
l Isthmo in quo Corinthus, suum, ut credidit, solum.
m A Cirrha Phocidis oppido, ubi Apollinis oraculum, id est, ipse Apollo veni testis per te juro.
n Sic pater meus (ut putavit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat ævum: & Merope (quæ & aliis Peribæa) mater, non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, ut ego non pepercero interfectori Laii. *o* Laurifera sup. v. 16. *p* Sup. v. 229. *q* Laius ad oraculum Delphicum proficiscens, qua trivium ducit Thebas, Corinthum & in Atticam. *r* Valles, planitiem. *s* Sup. v. 227. *t* Cercyram in Isthmo primum condidit Sisyphus latro Æoli filius; deinde aucta ab Ephyre Oceani filia Ephyra dicta est; ad summum à Corintho Marathonis fillo Corinthus nominata. *u* Bœotiam ubi Olenus urbs. *x* Alphei. vid. Thyest. 119. *y* Atque ita paucis stipatum.

Aggressa ferro [a] facinus [b] occultum tulit.
In tempore ipso, [c] sorte Phœbea excitus,
Tiresia tremulo tardus accelerat gradus,
[d] Comesque Manto luce viduatum trahens.

a Cędem regis.
b Sine indicio.
c Oraculo Phœbi monitus & jussus.
d Filiaque patrem ducens.

OEDIPUS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laii interfectorem tentat, sed re propter tristia extispicia infecta ad necromantiam se convertit.

[a] SAcrate divis, [b] proximum Phœbo caput,
Responsa solve; [c] fare quem pœnæ petant.
TIR. [d] Quod tardo fatum, lingua quod quærit moras,
Haud te quidem, magnanime, mirari addecet:
Visu carentem magna pars veri latet.
Sed quo vocat me patria, quo [e] Phœbus, sequar.
Fata eruantur. si foret viridis mihi
Calidusq; sanguis, [f] pectore excuterem Deum.
Appellite aris candidum tergo bovem,
Curvoque nunquam colla depressum jugo.
Tu lucis inopem, gnata genitorem regens,
Manifesta sacri signa fatidici refer.
MAN. [g] Opima sanctas victima ante aras [h] stetit.
TIR. In vota superos voce solenni voca,
Arasque dono thuris [i] Eoi extrue.
MAN. Iam thura sacris cœlitum ingessi focis.
TIR. Quid flamma? [k] largas jamne comprendit dapes?
MAN. [m] Subito refulsit lumen, & subito occidit.
TIR. Vtrumne clarus ignis & nitidus stetit,
Rectusque purum [m] verticem cœlo tulit,
Et summam in auras fusus explicuit [m] comam?
An latera circa serpit incertus viæ,
Et [n] fluctuante turbidus fumo labat?
MAN. Non una facies mobilis flammæ fuit:
[o] Imbrifera qualis implicat [p] varios sibi
Iris colores, parte quæ magna poli
[q] Curvata picto [p] nunciat nimbos sinu:

a Ω πάντα νωμῶν Τειρησία, διδακτά τε ἄῤῥητά τ' οὐράνιά τε, &c. Sophoc. in Oedipo tyranno. unde pleraque hujus Tragœd. desumpta sunt.
b In divinatione Apollini secundum. nam & Tiresiæ oraculum fuit.
c Divinare quis sit ille Laii interfector, quem fata ad pœnas poscant.
d *Excusat se vates per senium & cœcitatem non valere vaticinio, velle autem exquirere per extispicia.*
e Sup. v. 288. Phœbi oraculum.
f Conceptum pectore numen Phœbi excutere laborarem, id est, vaticinarer. cum autem non valeam sufferre furorem & impetum insidentis Dei, sistite ante aras bovem candidum, injugem, Diis superis hostiam. g Herc. Fu. 908. h *Rituale.* placida, non reluctans. inf. v. 336. i Sabæi. k An carnes impositas avide depasta est? *quod lætum signum.* l *Signum triste Oedipo portendens subitam ruinam è statu regio, quo subito evectus fuerat.* m Flammas. n Non recta ascendente. o Pluviæ prænuncia, nube jam in pluviam resolvi parata. p Puniceum, viridem, cœruleum. q In arcum curvata semicirculo minorem, cujus ratio est tum roscidus humor quasi subjectum, tum solis quasi efficientis superior pars, quorum utrumque pyramidale.

Quis desit illi, quisve sit dubi:es color:
Cœrulea fulvis mista oberravit notis;
Sanguinea rursus; ultimum [a] in tenebras abit.
Sed ecce pugnax ignis [b] in partes duas
Discedit, & [b] se scindit unius sacri
Discors favilla. genitor, horresco intuens,
[c] Libata Bacchi dona permutat cruor,
[d] Ambitque densus regium fumus caput.
Ipsosque circa spissior vultus sedet,
Et nube densa sordidam lucem abdidit.
Quid sit, parens, [e] effare. TI. quid fari queam
Inter tumultus mentis attonitæ vagos?
Quidnam loquor? sunt dira, [f] sed in alto, mala.
Solet ira certis numinum ostendi notis.
Quid istud est, quod esse prolatum volunt,
[g] Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?
Pudet Deos [h] nescio quid huc propere admove,
Et sparge salsa colla [i] taurorum [k] mola.
[l] Placidone vultu sacra & admotas manus
Patiuntur? MAN. altum taurus attollens caput,
Primos ad ortus positus, [m] expavit diem;
Trepidusque vultum solis & radios fugit.
TIR. [n] Vnone terram vulnere afflicti petunt?
MAN. [o] Iuvenca ferro semet [p] opposito induit,
Et vulnere uno cecidit: [q] at taurus, duos
Perpessus ictus, huc & huc dubius ruit,
Animamque fessus vix reluctantem exprimit.
TIR. Vtrum citatus vulnere angusto micat,
An lentus altas irrigat plagas cruor?
MAN [r] Hujus per [q] ipsã, qua patet pectus, [r] vi
Effusus [s] amnis: [s] hujus [t] exiguo graves (am
Maculantur ictus [t] imbre: sed versus retro
Per ora multus sanguis atque oculos redit.
TIR [u] Infausta magnos sacra terrores cient.
Sed ede certas viscerum nobis notas. (solent,
MAN Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut
Agitata trepidant [x] exta; sed totas manus
Quatiunt: [y] novisque prosilit venis cruor.

a Flamma hæc nigra apparet vel extinguitur, *quod Pyromantice cæcitatem Oedipo prædicit.*
b *Quod designat fratres Etheoclem & Polynicem in vivis discordes, mutuisque vulneribus occubituros, atque ubi eidem rogo imponentur, flammam se divisuram.*
c *Horrendum dictu latices nigrescere sacros, Fusaque in obscænũ se vertere vina cruorem.*
d Hoc etiam è Capnomantia regi cœcitatem portendit.
e Divinare.
f Sed obscuritatis caligine tecta, nec eruenda facile.
g Sequentia, enim signa offuscant priora. & huc referri potest illud vers. 320. *ultimum in tenebras abit.*
h *Incestus innuitur Oedipi cum matre.*
i Masculi & fœmellæ. ut apparebit ex seq. vers. 337. & 341. *quorum ille Oedipum, hæc Iocastam refert*
k Vid. Hippol. 497.
l Piaculare enim sacrum & ingratum censebatur, si hostia aris admota refugeret, reluctaretur, mugi um icta daret, aut non placide & recte caderet. m *Hoc etiam Hieroscopio regis cæcitas prædicitur.* *n* Quoto mallei ictu cadunt victimæ? *hæc enim observatum in aruspicina.* o *Sic Iocasta uno vulnere se occidit.* p Al. *imposito.* *q* Oedipus binis vulneribus oculorum cœcus erravit, & vix tandem apud σεμνὰς θεὰς mortem oppetiit. *r* Vulnus. *s* Copia sanguinis. *t* Modico cruore. u *Terruit ipse color vatem*, &c. Lucan. I. *Et ominosa hæc exta.* *x* Thyest. 763. y *Iuvenum Etheocl. & Polynicis.* vel lege *novusque*, id est, non solitus & usitati coloris.

z Cor

z Cor marcet ægrum penitus ac merſum latet;
Liventque venæ; a magna pars fibris abeſt;
Et b felle nigro tabidum ſpumat jecur:
Ac, ſemper omen unico imperio grave,
En c capita paribus c bina conſurgunt toris;
d Sed utrumque cæſum tenuis abſcondit caput
Membrana, latebram rebus occultis negans.
e Hoſtile valido robore inſurgit latus,
Septemque venas tendit; has omnes retro
Prohibens reverti f limes g obliquus ſecat.
Mutatus ordo eſt. ſede nil propria jacet;
Sed acta h retro cuncta. Non i animæ capax
In parte dextra pulmo ſanguineus jacet.
Non læva cordis regio; k non molli ambitu
Omenta pingues l viſcerum obtendunt ſinus.
Natura verſa eſt. nulla lex utero manet.
Scrutemur unde tantus hic extis rigor.
Quod hoc nefas? k conceptus innuptæ bovis,
Nec more ſolito poſitus, alieno in loco
Implet parentem. membra cum gemitu movet.
Tremulo rigore debiles artus micant.
Infecit atras lividus fibras cruor;
m Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
Et inane ſurgit corpus, ac ſacros petit
Cornu miniſtros: viſcera effugiunt manum.
n Neque ipſa quæ te pepulit, armenti gravis
Vox eſt, nec uſquam territi reſonant greges.
Immugit * ara ſegnis, & trepidant foci.
OED. Quid iſta ſacri ſigna terrifici ferant,
Exprome: voces aure non timida hauriam.
o *Solent ſuprema facere ſecuros mala.*
TIR. p His invidebis, quibus opē quæris, malis.
OED. q Memora, quod unum ſcire cœlicolæ
Contaminarit rege quis cæſo manus. (volunt,
TIR. Nec r alta cœli pinna quæ levis ſecat,

z *Oedipus.* a *Fratrum concordia deficit.* b *Odio fratrum.* c In extis obſervabant maxime ſummitates fibrarum, τὰ χορτὰ, & jecoris caput, quod ex natura unum; ſi quando duo reperirentur, ominoſum illud & præter naturam. *ſed & imaginaria erant capita, de quibus mox.* d Sed utrunque caput jecinoris deliteſcens in membranæ involucris, cum triſte ſit oſtentum, tum velle Deos hæc in præſens celari ſignificat, verum parvo interjecto tempore nota fore. e Aruſpices quidem mente & imaginatione dividebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hoſtilem* vocabant. deinde ex utriuſque partis habitu eventura conjiciebant. hic itaque ariolatur vires adverſę partis. ſc. Polynicis cum ſex aliis ducibus, *quos 7 venæ denotant.* f Fiſſum, ſeu linea commentitia ex mente aruſpicis, exta bipartito dividens. g Hoſtilis, *vel* tranſverſus cum ſit, oſtendit hoſtes non reverſuros. *ceciderunt autem duces ante Thebas ad unum Adraſtum.* h Inverſa. i Spiritus & aëris vitalis capax. k Manu tentans viſcera ex diſtento & rigido utero concepiſſe fordam juvencam miratur. *atque hæc intellige de Iocaſtæ partu ex illicito concubitu.* l Joſ. Scalig. legit *viſceri.* m Victimæ ſemineces ſurgere & effugere conantur, ſed fruſtra. n Nec mugitus quem audis boum eſt, ſed ſanguinis in aris. * Al. *aris ignis.* o Extrema mala timorem tollunt deſperatoſque reddunt. p Non ſunt hæc extrema mala; verum ea imminent quæ ſi præſentibus conferantur, bona ſunt, habeaſque cur his invideas. q Effare tantum quod oraculum pateſieri vult, quis Laium interfecerit. r Augurium. alii ne ſit iambus in quinto loco leg. *qua lævi ſecat,* ut ſit ordo, nec pinna quæ ſecat alta cœli lævi, *&c.* de lævi autem cœli parte, vide Thyeſt. 595.

Nec

Nec [s] fibra vivis rapta pectoribus potest
Ciere [t] nomen. alia tentanda est via.
[u] Ipse evocandus noctis æternæ plagis
Emissus Erebo, ut cædis auctorem indicet.
Reseranda tellus Ditis implacabile
Numen precandum. [x] populus infernæ Stygis
Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.
[y] Nam te, penes quem summa regnorũ est, nefas
Invisere umbras. OED. [z] Te Creo hic poscit la(bor,
Ad quē secundum regna respiciunt mea.
TIR. Dũ nos profundæ claustra laxamus Stygis,
[a] Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

s Aruspicina. *t* Regicidæ nomen. *u* Per necromantiam, vel sciomantiam evocandus est ab inferis Laius vel umbra Laii. *x* Umbræ. *y* Ex religione hoc, an ex adulatione? an fortasse respexit poeta ad ritum Romanorum apud quos Diali Flamini non licuit locum in quo bustum erat ingredi nec mortuum attingere? *z Sufficit huic negotio Creonta.* *a* Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & Bacchus Thebanus.

CHORUS.

Canit Chorus dithyrambum qui Bacchi gesta & inventa continet.

[c] EFfusam a redimite comã nutante [i] corymbo,
[c] Lucidum cœli decus, huc ades votis,
Mollia [b] Nysæis armatæ brachia [d] thyrsis
Quæ tibi nobiles Thebæ, Bacche, tuæ
Palmis supplicibus ferunt.
Huc adverte favens [c] virgineum caput,
[c] Vultu sidereo discute nubila,
Et [e] tristes Erebi minas,
[f] Avidumque fatum.
Te decet vernis comam [g] floribus cingi,
Te caput [h] Tyria cohibere mitra;
[i] Ederave mollem baccifera
Religare frontem;
Spargere effusos sine lege crines,
Rursus [k] adducto revocare nodo.
[l] Qualis iratam metuens novercam
Creveras falsos imitatus artus,
Crine flaventi simulata virgo,

a O Bacche redim. com *atq; hac transpositio præferenda vulgata lectioni, ubi Chorus populares seque invicem hortantur.* *b* Decem Nysæ sunt. quoties autem nullo adjecto restringitur, Arabiæ illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus, vel Indica à Libero patre condita. *c* Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* sc. radiis: *perpetuo Iuvenis*, quia in cursu constans & omnia vivificans; *formosus*, quippe omnia illustrans. Et hic rite invocatur quia λο μιος, ut sup. ỳ. 36. & 109. *d* Herc. Fu. 47[illegible] *e* Sup. 160. & deinceps. *f* Mortem insatiabilem. *g* Unde ἄνθιος dictus. *h* Purpurea *vel* Lydia. Herc. Fu. 470. *i* Hedera quæ corymbos nigros fert se Bacchus coronavit, vel propter similitudinem quam habent folia & fructus cum vite; vel quod corollæ hederaceæ insita frigiditate vapori resistunt vinique potentiam sistunt. *k* Collecto in nodum & in terga rejecto. l Qualis infestam pellicibus Jovisque filiis Junonem metuens, virginis os habitumque gerens latebas in antro Nysæo sup. vers. 405.

Luteam

Luteam vestem retinente zona.
Vnde tam molles placuere cultus,
Et sinus m laxi, fluidumque n syrma?
Vidit aurato residere curru,
o Veste cum longa tegeres leones,
p Omnes Eoæ plaga vasta terræ;
Qui bibit q Gangem, r niveumque quisquis
Frangit r Araxem.
Te senior turpi sequitur f Silenus asello,
t Turgida pampineis redimitus tempora sertis.
u Condita lascivi deducunt x orgia y mystæ.
Te z Bassaridum comitata cohors,
Nunc a Edonii pede pulsavit
Sola b Pangæi; nunc Threicio
Vertice Pindi; nunc c Cadmeas
Inter matres impia d Mænas
Comes e Ogygio venit f Iaccho,
g Nebride sacra præcincta latus.
Tibi commotæ pectora h matres
Fudere comam: thyrsumque levem
Vibrante manu, jam post laceros
Pentheos artus i Thyades k œstro
Membra remissæ, l velut ignotum
Videre nefas.
Ponti regna tenet nitidi m matertera Bacchi,
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino.
Ius habet in fluctus magni puer advena ponti
n Cognatus Bacchi, numen non vile, Palæmon.
* Te Tyrrhena puer rapuit manus,

m Discincti.
n Herc. Fu. 474.
o Cum syrmate tegeres leones currum tuum trahentes, ut & tigres & lynces.
p Orientales mundi partes; India maxime & Scythia sup ỳ. 114.
q Indiæ flu.
r Armeniæ flu. nivibus auctu, vel frigidum. addit. n. *Frangit.* vel, gelu constrictum; vel ratibus secat vel respicit ad nomen fluvii ab ἀράσσω frango.
f Alumnus & nutritor Bacchi.
t *Inflata hesterno ut semper Iaccho.*
u Nonnisi initiatis revelanda, variis obsita frondibus; non sub dium rapienda.
x Bacchanalia, ab ὀργῆ furore; *vel* τῶν ὀρέων montibus qui resonant nocturno Bacchantium clamore. *vel* ἀπὸ τοῦ εἴργειν ab arcendo à mysteriis profanos. *y* Mysteriorum periti, initiati sacris, à μυέω. *z* Bacchi ministrorum ἀπὸ τοῦ βάζειν à vociferando. vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur; Bassares enim Thracibus sonat vulpes (qua ratione & scortum deducitur. & Bassaris pro meretrice sæpe usurpatur) *aliis* à demissa & talari veste qua induebantur Bacchi ministri. *a* Thracii ab Edone monte. *b* Thraciæ promontorii Macedoniam versus. *c* Thebanas. *d* Baccha, à μαίνεσθαι. *e* Thebano ab Ogyge rege. *f* Baccho, ἀπὸ τοῦ ἰάκχειν, à vociferatione ebriorum. *g* Hinnuli pelle Baccho sacra, qua ipse amiciebatur. unde νεβρώδης dictus & νεβριδόπεπλος. *h* Thebaid. ver. 17. *i* Bacchico furore percitæ, à θύω, feror impetu. *k* Furore Bac. *Metaph.* ab asilo, insecto volatili quod pecudes infestat. *l* Sanæ menti restitutæ lugebant facinus quod furiatæ admisissent. *m* Ino. Thebaid. 23. *n* Sororinus Palæmon, factus deus maris Portumnus. *ibid.* * Piratæ Tyrrheni rapuerant Bacchum in navim, dumque ipsum ligare vellent Bacchus piratas in furorem vertit, quo correptis mare visum est pratum floribus & arboribus consitum, mali in vi es verti, remi in serpentes, jamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim. quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt: alii alias hanc fab. narrant.

Et

Et tumidum Nereus posuit mare,
Cœrula cum pratis mutat freta.
Hinc verno platanus folio viret,
Et Phœbo [o] laurus carum nemus:
Garrula per ramos avis obstrepit.
Vivaces ederas ramus tenet.
Summa ligat vitis [p] carchesia.
[q] Idæus prora fremuit leo.
Tigris puppe sedet [r] Gangetica.
Tum pirata freto pavidus natat;
Et nova demersos facies habet.
Brachia prima cadunt prædonibus,
Illisumque utero pectus coit,
Parvula dependet lateri [s] manus,
Et dorso fluctum [t] curvo subit,
[u] Lunata scindit cauda mare,
Et sequitur curvus fugientia carbasa delphin.
Divite [x] Pactolus vexit te Lydius unda,
Aurea torrenti deducens flumina ripa.
Laxavit victos arcus Geticasq; sagittas
Lactea [y] Massagetes qui pocula sanguine miscet.
[z] Regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi
Sensere terræ [a] te Dacum feroces;
Et quos vicinus Boreas ferit
[b] Arva mutantes; [c] quasque Mæotis
Alluit gentes frigida fluctu;
[d] Quasque despectat vertice summo
Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.
Ille dispersos domuit [e] Gelonos:
Arma detraxit [f] trucibus puellis:
[g] Ore dejecto petiere terram
[h] Thermodontiacæ graves catervæ,
Positis tandem levibus sagittis,
Mites factæ. sacer & [i] Cithæron
Sanguine inundavit,
[k] Ophioniaque cæde.
[l] Prœtides sylvas petiere & agros.
[m] Præsidem Bacchum coluit noverca.
[n] Naxos [o] Ægeo redimita ponto

o Sup. ver. 16.
p Summam mali partem.
q Horrendus qualis in Ida monte Phrygię.
r Indica à Gange fl.
s Pinnæ loco manuum.
t Ex hominibus facti Delphines incurvi.
u *Falcata novissima cauda est, Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.*
x Pact. Lydię fl. vexit te rectore unda aurifera.
y Scythiæ pop. *qui lac commistum potant cum sanguine equino.*
z Thracia. vid. Herc. Fu. 902.
a Vide Thyest. 369. sic Horat. *te Dacus, te profugus Scytha.*
b Herc. Fu. 532.
c Scythię palus.
d Et si qui directe subjacent ursis sideribus Borealibus. Herc Fu. 6. & 128.
e Sarmatię pop. Herc. Fu. 538.
f Amazonibus. Hippolyt. 397.
g Mortem oppetiere. Herc. Fu. 895.
h Herc. Fu. 245.
i Mons prope Thebas.
k Thebana, ab Ophione superstite ex iis qui è serpentis dentibus nati sunt. Herc. Fu. 259.
hoc est Penthei & comitum Bacchi contemptorum sang. *l* Cum Prœti Argivorum regis filiæ Junonis formæ suam præferebant, eædemque Bacchum colere recusabant, injecit iis furorem Liber ut sibi vaccæ visæ in sylvas fugerent & *implerent falsis mugitibus agros.* hæc ultio Junoni usque adeo grata, ut deinceps privigno conciliata faveret. *m* Bacchum Naxi insulæ deum tutelarem. *n* Hippolyt. 757. *o* Theb. 313.

Tra-

Tradidit thalamis virginem relictam,
Meliore pensans damna marito.
Pumice ſicco
[p] Fluxit [q] Nyctileus latex.
[r] Garruli gramen ſecuere rivi,
Combibit dulces humus alta ſuccos,
Niveique lactis candida fontes
Et miſta odoro [ſ] Lesbia cum thymo.
Ducitur magno [t] nova nupta cœlo.
Solenne Phœbus [u] carmen
Edit infuſis humero capillis.
Concutit [x] tædas [y] geminus Cupido.
Telum depoſuit Iupiter igneum,
[z] Oditque Baccho veniente fulmen.
[a] Lucida dum current annoſi ſidera mundi,
Oceanus clauſum dū fluctibus ambiet orbem,
Lunaque dimiſſos dum plena recolliget ignes;
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus;
[b] Altaq; cæruleum dum Nerea neſciet Arctos;
Candida formoſi venerabimur ora [c] Lyæi.

p Bacchus è terra aquam elicuit, lac, vinū, mel. Eurip. Ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον, Ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελισσᾶν Νέκταρι.
q Vinum. Nyctilei nomen Baccho inditum à nocturnis Orgiis, *Nyctileumque patrem nocturnaq; ſacra precante.*
r *Dulci labentes murmure rivi.*
ſ Fragrantia vina è Lesbo inſ. λίσβιον δ' ὠδῆ νέκταρος ἀγῆ, Ἀμβροσίᾳ ὅμοιον.

t Ariadne Baccho nupta & in cœlum relata. u Epithalamium, καλλικοιμητικόν. x Faces nuptiales (de quibus Theb. 263. & 507) præferebat. y Mutuus, *vel* ut verſ. 274. Hippolyt. z Semeles infauſtique concubitus memor. a Semper itaque Bacchum venerabimur. b Thyeſt. 476. c Α λύω, ut Liber, *Quod curis ſolvat corda, Lyæus erit.*

ACTUS TERTIUS.

OEDIPUS. CREON.

Indicat regi Creon ex necyomantia, ſeu mavis ſciomantia, intellexiſſe ſe interfectorem Laii Oedipum fuiſſe. ille fretus opinione ſua de Polybo patre negat, & poſt jurgia Creontem in carcerem conjici jubet.

ETſi ipſe vultus flebiles præfert notas,
Expone cujus capite placemus deos.
CR. Fari jubes, tacere quæ ſuadet metus.
OED. [d] Si te ruentes non ſatis Thebæ movent,
At ſceptra moveant lapſa cognatæ domus.
CR. Neſciſſe cupies, noſſe quę nimium expetis.
OED [e] *Iners malorum remedium ignorantia eſt.*
Itane & ſalutis publicæ indicium obrues?
CR. *Ubi turpis eſt medicina, ſanari piget.*
OED. Audita fare; vel malo domitus gravi,
Quid arma poſſint regis irati ſcies.

d Si non publicæ ſalutis cauſa, mihi tamen qui ſororem tuam duxerim tuæque familię hoc tribue, cui fruſtra erit regnum ubi perierunt omnes ſubditi.
e Ignavum vel inops, neque enim qui ignorat malum, remedium curat.

CR. *Odere reges dicta quæ dici jubent.*
OED. Mitteris Erebo [f] vile pro cunctis caput,
Arcana sacri voce ni retegis tua.
CR. Tacere liceat: nulla libertas minor
A rege petitur. OED. Sæpe vel lingua magis
Regi atque regno [g] muta libertas obest.
CR. Ubi non licet tacere, quid cuiquam licet?
OED. [h] *Imperia solvit, qui tacet jussus loqui.*
CR. Coacta verba placidus accipias precor.
OED. Ulline pœna vocis expressæ fuit?
CR. Est procul ab urbe lucus ilicibus niger,
[i] Dircea circa vallis irriguæ loca.
Cupressus altis exerens sylvis caput
Virente semper [k] alligat trunco nemus;
Curvosque tendit quercus & putres [l] situ
Annosa ramos. hujus abrupit latus
Edax vetustas: illa jam fessa cadens
Radice, [m] fulta pendet aliena trabe.
Amara baccis laurus, & tiliæ leves,
Et [n] Paphia myrtus, & per immensum mare
[o] Motura remos alnus; & Phœbo obvia
Enode Zephyris pinus opponens latus.
Medio stat ingens arbor, atque umbra gravi
[q] Sylvas minores urget; & magno ambitu
Diffusa ramis, una defendit nemus.
Tristis sub illa [r] lucis & Phœbi inscius,
Restagnat [s] humor, frigore æterno rigens.
Limosa [t] pigrum circuit fontem palus.
Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
Haud est moratus. præstitit [u] noctem locus.
Tunc [x] fossa tellus, & super [y] rapti rogis
Iaciuntur ignes. ipse [z] funesto integit
Vates amictu corpus, & [a] frondem quatit.
Lugubris imos palla perfundit pedes.
Squalente cultu mœstus ingreditur senex.
Mortifera canam taxus astringit comam.
[b] Nigro bidentes vellere atque [b] atræ boves
[c] Retro trahuntur. flamma prædatur dapes,

f Velut devotum Diis manibus pro salute publica.
g Tacendi libertas.
h Imperium detrectat & non paret.
i Dirces fontis, *Theb.* 20. & 126.
k Amplectitur nemus semper virente trunco.
l Lanugine, musco.
m Proximæ arboris trunco innixa.
n Veneris (quam Paphii religiosissime post Assyrios colunt) delicatissimæ Deæ arbuscula perpetuo virore spectabilis, foliorum specie, odoreque suavissimo præstantissima, sacrata.
o Navigiis apta. *Alnus amica fretis.*
p Ad solem modice inclinatæ. *vel* densissimo cacumine sylvis solem præcludens.
q Arbores.
r Nec lucem, nec solem excipiens.
s Fons.
t Tiresias.
u Diis superis sub nascentis solis ortum, inferis sub occasum solis sacra fiunt.
x Diis superis in aris extructis; terrestribus in terra; inferis in terra effossa, sacra faciebant. *y* Sacra infernalia igne tantum è rogis rapto accendere moris erat. *z* Nigro, impuro; ut contra, Diis superis operantes candido, puro. *a* Funestam, feralem, utpote taxum seu cupressum. vel lege *Frontem quatit*, quod mœsti & irati solent. inf. v. 555. & 913. *b* Diis inferis non nisi furvæ hostiæ immolantur, tristes sc. & luctuosæ. *c* Superorum victimas solebant ἀνερύειν, id est, retrorsum flectere jugula, & sursum versus convertere: inferorum vero κάτω σφάζοντας τρέπειν, capite terram versus inclinato statuere.

a Vivumque trepidat igne ferali pecus.
Vocat inde b manes: teque c qui manes regis
Et d obſidentem clauſtra letalis lacus:
Carmenq; magicum e volvit, & rapido minax
Decantat ore quidquid aut placat leves
Aut cogit umbras. f irrigat ſanguis focos,
g Solidaſque pecudes urit, & f multo ſpecum
Saturat cruore. libat & niveum inſuper
Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu
g Læva. h canitque rurſus; & i terram intuens,
Graviore manes voce & attonita ciet.
Latravit k Hecates turba. ter valles cavæ
Sonuere mæſtum. tota ſuccuſſo ſolo
Pulſata tellus. l audior, vates ait;
Rata verba fudi. rumpitur cæcum m Chaos,
Iterque n populo Ditis ad ſuperos datur.
Subſedit omnis ſylva, & erexit o comam;
p Duxere rimas robora; & totum nemus
Concuſſit horror terra q ſe retro dedit,
Gemuitque penitus. ſive tentari abditum
r Acheron profundum mente non æqua tulit;
Sive ipſa tellus, ut daret * functis viam,
Compage rupta ſonuit; aut ira furens
Triceps catenas Cerberus movit graves.
Subito dehiſcit terra, & immenſo ſinu
Laxata patuit: ipſe ſ pallentes deos
Vidi inter umbras: t ipſe torpentes lacus
Noctemque veram. gelidus in venis ſtetit
u Hæſitque ſanguis. ſæva proſiluit x cohors,
Et ſtetit in armis omne vipereum genus
Fratrum, catervæ dente Dircæo ſatæ,
Avidumque populi y peſtis z Ogygii malum.
Tum torva a Erinnys ſonuit, & cœcus Furor
Horrorque, & una quidquid æternæ creant
Celantque tenebræ; Luctus b evellens comam,
Ægreque laſſum ſuſtinens Morbus caput,
Gravis Senectus ſibimet, & c pendens Metus.

a Infra v. 564. *b* Umbras. *c* Summane Pluto. *d* Cerberum. *e* Immurmurat, revolvit carmina magica. *f* In ſacris inferis integra & ſolida hoſtia comburebatur. *g* Sanguine, lacte, & vino foſſam perfundit, aquam addit Hom. Odyſſe. λ. πρῶτα μελικρήτῳ μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἴνῳ, τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι. *h* Inferis ſc. utpote malis invergens; ſuperis contra & bonis dextra. *i* Cum primo carmine non adveniſſent. *k* Dejecto in terram vultu, non oculis. cum cœcus fuerit Tireſias. *l* Canes. *Sub pedibus mugire ſolum, & juga cœpta moveri ſylvarum, viſæque canes ululare per urbem, Adventante dea.* i. Hecate. de qua v. 411. Hippol. Huic autem deæ canes immolarunt priſci, quod ipſorum latratus incantationes ſolvere & monſtroſas viſiones credebatur. Ipſa itaq; Lycophroni θεὰ κυνοσφαγής. & Canis, Ἑκάτης δεῖπνον dicebatur. *m* Impetravi. *n* Herc. Fu. 609. Thyeſt. 830. *o* Manibus umbris. *p* Folia, *Metaph.* præ horrore ſc. *q* Diffindebantur. *r* Recedit hiatum factura. *ſ* Rex vel leges Acher. id eſt, inferni. * Mortuis, defunctis. *t* Plutonem & Proſerpinam. *u* Cocytum. Herc. Fu. 685. & Styga. ibid. 712. x *Coit formidine ſanguis* y Furiarum, ut v. 500. & draconigenum fratrum. Draco in nemore ad fontem Dirceen, *Herc.* Fu. 259. *z* Thebani, ab Ogyge rege. *a* Vide Thyeſt v. 96 *Herc.* Fu. 93. & deinceps. *b* *Hippolyt.* 1176. *c* Anxius, ſuſpenſus, in dubio.

Nos liquit animus. ipsa, quæ ritus senis
Artesque norat, stupuit. intrepidus parens,
[d] Audaxque damno, convocat Ditis feri
[e] Exsangue vulgus: illico [e] nebulæ leves
Volitant, & auras [f] libero cœlo trahunt.
[g] Non tot caducas educat frondes Eryx;
Nec vere flores [h] Hybla tot medio creat,
Cum examen alto nectitur densum [i] globo;
Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
[k] Nec tanta gelidi [l] Strymonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum secans
Tepente Nilo pensat Arctoas nives:
Quot ille [m] populos vatis eduxit [n] sonus.
Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
Animæ trementes. primus emergit solo
[o] Dextra ferocem cornibus taurum premens
Zetus; manuque sustinet læva chelym,
Qui saxa dulci traxit [p] Amphion sono.
Interque natos [q] Tantalis tandem suos
[r] Tuto superba, fert caput fastu gravi,
Et numerat [s] umbras. [t] pejor hac genitrix adest
Furibunda [u] Agave; tota quā sequitur [x] manus
[y] Partita regem. sequitur & Bacchas lacer
[z] Pentheus, tenetq; [a] sævus etiam nunc minas.
Tandem, vocatus sæpe, pudibundum extulit
Caput, atque ab omni desidet turba procul,
Celatque semet. instat, & [b] Stygias preces
Geminat sacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Laïus. fari horreo.
[c] Stetit per artus, sanguine effuso horridus,
Pedore fœdo squalidam obtectus comam,
Et ore rabido fatur; [d] O Cadmi effera,
Cruore semper læta cognato domus,
Vibrate thyrsos; [e] enthea gnatos manu
Lacerate potius. maximum Thebis scelus
[f] Maternus amor est. [g] patria, non ira Deum

d Tires. orbitate oculorum, audacior, nec timens quæ non vidit. *e* Leves umbræ. *f* Non incluso, ut suo inferno. *g* Μυρία ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα Hom. β. & emenda hunc versum, legeque, *Non tot caducas Oeta frondes educat.* *h* Mons Siciliæ thymo & salicibus abundans; apibus itaque nobilis. *i* Βοτρυδὸν, cum in morem uvæ conglobatę ramo defluunt, *Solentque lentis uvam demittere ramis.* *k* Nec tot grues (sive aves aliæ) hyeme è regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. *Ingenti clangore grues æstiva relinquunt Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo.* *l* Fl. Macedoniam à Thracia dividentis. *m* Umbras populorum, præcipue Thebanorum. *n* Incantatio. *o* Thebaid. 20. *p* Herc. Fu. 260. *q* Niobe Tantali filia. *r* Secura de liberis quibus non potest amplius orbari. *s* Liberorum, etiam umbris eorum gaudens ipsa umbra. namque affectus *nec ipsa in morte relinquunt.* *t* Quæ filium suum interfecit. *u* Theb. 17. *x* Bacchantium multitudo. *y* Discerpens Penthea. *z* Theb. 17. *a* Austerus, abstemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens. *b* Exorcismos, adjurationes infernas vel per Styga. *c* Laius stetit horridus, effuso sanguine per artus. *d* O Thebani, etiam à draconigenis fratribus qui mutuis se vulneribus peremerunt, in vestros sævi, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propria manu (ut Agave aliæque impiæ Mænades in Orgiis) quam permittatis ut vivant in privatam vestrę domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus meus filius. *e* Numinis furoris Bacchici impetu afflata, adacta. *f* Jocastæ in filium. *g* O patria.

Sed scelere raperis. h non gravi flatu tibi
Luctificus Auster, nec parum pluvio æthere
Satiata tellus halitu sicco nocet:
Sed rex cruentus, præmia, qui, sævæ necis
Sceptra, & i nefandos occupat thalamos patris,
Invisa proles. sed tamen pejor parens
Quam gnatus: utero rursus infausto gravis,
k Egit qui in ortus semet; & matri impios
Fœtus regessit; quique nec mos est feris,
Fratres sibi ipse genuit: l implicitum malum,
Magisque monstrum m sphinge perplexum sua.
Te te, cruenta sceptra qui dextra geris,
Te pater inultus urbe cum tota petam,
Et mecum Erinnys pronubas thalami traham,
Traham sonantes n verbera; incestam domum
Vertam, & penates o impio Marte obteram.
Proinde pulsum finibus regem ocyus
Agite exulem. quodcunque funesto gradu
Solum relinquet, vere florifero virens
Reparabit herbas. spiritus p puros dabit
Vitalis aura; veniet & sylvis q decor:
Letum, luesque, mors, labor, tabes, dolor,
Comitatus illo dignus, excedent, simul
Et ipse rapidis gressibus r sedes volet
Effugere nostras: sed graves pedibus s moras
Addam, & tenebo repet incertus viæ,
Baculo senili triste prætentans iter.
t Præcidite terras, auferam cœlum pater.
OED. Et ossa & artus gelidus invasit tremor.
Quidquid timebam facere, fecisse arguor.
u Tori jugalis abnuit Merope nefas
Sociata Polybo. sospes absolvit manus
Polybus meas. uterque defendit parens
Cædē, stuprumq;. quis locus x culpę est super?
y Multo ante Thebæ Laïum amissum gemunt,
Bœota gressu quam meo tetigi loca.
z Falsusne senior, an deus Thebis gravis?
Jam, jam tenemus callidi a socios doli;
Mentitur ista b præferens fraudi deos
Vates, tibique sceptra despondet mea.
CR. Egon', ut sororem regia expelli velim?
Si me fides sacrata cognati laris
Non contineret in meo certum statu;

h Sup. v. 36.
i Majus enim scelus liberos è matre suscepisse quā patrem interfecisse.
k *Matris concubitu qui semet in ortus Vertit, & indignum regerit sua pignora matri.*
l Ænigma magis implicitum quam illud Sphingis quod ipse solvit. Thebaid. 137.
m Thebaid. 505.
n Flagella. Thyest. 96.
o Inter fratres Polynic. & Eteoc.
p Non corruptos & pestilentes ut nunc. vide sup. v. 36.
q Frondes, folia.
r Thebas, vitamque ipsam.
s Senium, lassitudinem, cæcitatem, natam, quæ mori non sinat.
t Vos, ô Thebani, ejicite eum terra, ego pater ejus arcebo cœlo.
u Mater mea (ut credidit) patri etiamdum vivo matrimonio juncta convincit me non esse parricidam illū & incestum.
x Superest culpę? *Anastrophe.*
y Et longe antequam ego Thebas advenerim, Laius est interfectus.
z Numnam deceptus est Tiresias? an ultra pestem etiam Thebæ debent offenso Deo seditionem ex concitatione in regem? a Tiresiam & Creonta. b Pręteexens.

Tamen

Tamen ipſa me [c] Fortuna terreret, nimis
Solicita [d] ſemper. liceat hoc tuto tibi
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Jam te minore tutior pones loco.
OED. Hortaris etiam, ſponte deponam ut mea
Tam gravia regna? CR. [e] ſuadeam hoc illis ego,
In utrumque queis eſt liber etiam nunc ſtatus.
Tibi jam neceſſe eſt ferre fortunam tuam.
OED. [f] *Certiſſima eſt regnare cupienti via,*
Laudare modica, & ocium ac ſomnum * *ſequi.*
Ab inquieto ſæpe ſimulatur quies.
CR. Parumne me tam longa defendit [g] dies?
OED. [h] Aditum nocendi perfido præſtat dies.
CR. Solutus onere regio, regni bonis
Fruor, domuſque civium cœtu viget;
Nec ulla [i] vicibus ſurgit [i] alternis dies,
Qua non [k] propinqui munera ad noſtros lares
[d] Sceptri redundent, cultus, opulentæ dapes;
Donata multis gratia noſtra ſalus.
Quid tam beatæ deeſſe fortunæ rear?
OED. Quod *res ſecundæ non habent unquam modum*
CR. Incognita igitur ut nocens cauſa cadam?
OED. [l] Num ratio vobis reddita eſt vitæ meæ?
Num audita cauſa eſt noſtra Tireſiæ? tamen
Sontes videmur. [m] facitis exemplum; ſequor.
CR. Quid ſi innocens ſum? OED. *dubia pro certis* (*ſolent*
Timere reges. CR. *qui pavet, vanos metus*
Veros fatetur. OED. [n] *quiſquis in culpa fuit,*
Dimiſſus odit omne quod dubium putat.
CR. Sic odia fiunt. OED. [o] *Odia qui nimium timet,*
Regnare neſcit. regna cuſtodit metus.
CR. [p] *Qui ſceptra duro ſævus imperio regit,*
Timet timentes: metus in auctorem redit.
OED. Servate ſontem ſaxeo incluſum ſpecu:
Ipſe ad penates regios referam gradum,

c Regni, præcipue Theban. Herc. Fu. 385.
d Deponere regnum jam tutius eſt quam nimis tarde recedentem ab eo opprimi.
e Dubiis rebus inventa eſt oratio ſuaſiva; neceſſario manet te tua fortuna.
f Satis callide regnum ambis, qui (quod faciunt ambitioſi, ſegnitiem laudantes & in otium ſimulatum recedentes donec occaſionem rei gerendæ repererint) vitæ quietæ ſtudium præ te fers, imperium tamen captas.
* Al. *loqui.*
g Mei jam diu notitia vel experientia. legitur & *fides.*
h Imo nocendi occaſionem & viam miniſtrat perfido diuturna experientia, vel fides habita.
i Noctem ſubſecuta, vel alterna dies.
k Affinis regis, id eſt, munera à rege propinquo.
l Expurgavi me apud vos criminis, & tamen parricidii & inceſtus me inſimulatis. *m* Præbuiſtis mihi legem & exemplum quod ſequar. vos itaque etiamſi inſontes condemno. *n* Quicunque culpæ accuſatus, quamvis ex principis gratia vel ficta ſua purgatione ſit dimiſſus, male tamen ſibi conſcius, principis animum ſuo modulo metiens, non vere conciliatur ſed odit dubium amicum. Lipſ. legit *quiſquis in culpa fuit Dimiſſus, odit. omne quod dubium, puta.* *o* Theb. 654. & Herc. Fu. 352. *p* Neceſſe eſt multos timeat quem multi timent.

CHORUS.

Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum fata, quæ ab ipsa inauspicata bove Thebanos usque vexarint.

q NOn tu tantis causa periclis;
a Non hæc Labdacidas premunt
Fata: sed veteres deum
Iræ sequuntur. b Castalium nemus
Vmbram Sidonio præbuit hospiti,
Lavitque Dirce Tyrios colonos;
Vt primum magni natus Agenoris,
Fessus per orbem c furta sequi Iovis,
Sub d nostræ ramis constitit d arboris,
e Prædonem numerans suum;
f Monituque Phœbi, jussus erranti
Comes ire vaccæ, quam non flexerat
Vomer, aut tardi juga curva plaustri,
Deseruit fugas, g nomenque genti
Inauspicata de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
Protulit tellus. aut h anguis imis
Vallibus editus, i annosa supra
Robora sibilat, supraque pinus,
Supra k Chaonias celsior arbores
Cœruleum erexit caput,
Cum majore sui parte recumberet;
Aut fœta tellus, impio partu
Effudit l arma.
Sonuit reflexo classicum cornu,
m Lituusque adunco stridulos cantus
Elisit ære. n ante m non linguas
Alias, & arma vocis ignotæ
Clamore primum hostico experti,
Agmina campos o cognata tenent.
Dignaque jacto p semine proles
Vno ætatem permensa die,
Post Luciferi nata meatus,
Ante Hesperios occidit ortus.
Horret tantis q advena monstris
Populique timet bella recentis:
Donec cecidit sæva juventus;

q Non tu Oedipe.
a Nec tantum Labdaci progeniem, Laium, Oedipum, &c.
b Cadmus fil. Agenoris regis Phœnicum, quorum præcipuæ urbes Tyros & Sidon, missus à patre quæsitum Europam à Jove sub specie tauri raptam, appulit Phocidem, conseditque non procul à Parnasso. vid. sup. v. 112.
c Sororem à Iove raptam. Hippolyt. 302.
d Nemoris jam Thebani.
e Numerans spatia à se emensa prædonem insequuto. alii leg. *memorans*, id est, meditatus ubinam inveniret prædonem.
f Oraculo Phœbi jussus urbem condere in quo loco juvenca injugis quam sequebatur consideret: Thebas condidit. vid. sup. v. 112.
g Regionem illam quæ prius Aonia dicta est, à bove illa Bœotiam appellavit. alii tamen dictam volunt à Bœoto Neptuni & Arnes filio.
h Draco, serpens quem, cum Cadmi comites aquatum missos interfecisset, ipse Cadmus occidit.
i *Ac media plus parte leves erectus in auras Despicit omne nemus.* Ovid 3. Metam. unde fabulam hinc petas.
k Quercus altas, quales alunt Chaoniæ nemora glandifera.
l Armatos homines, qui ut primum terra nati sunt bella sibi indixere, mutuisque vulneribus periere omnes ad quinque. Herc. Fu. 259.
m Lituus incurvus aheneus.

n Lingua sua voceq; tum primum experti usiq; in bellica acclamatione ἐλελεῦ.
o Terra nati fratres. p Serpentis dentibus, Her. Fu. 259. q Cadmus advena Tyrius

[r] Genitrixque suo reddi gremio
Modo productos vidit alumnos.
[s] Hac transierit civile nefas.
Illa [t] Herculeæ norint Thebæ
Prælia fratrum.
Quid [u] Cadmei fata [u] nepotis,
Cum vivacis cornua cervi
Frontem ramis texere novis,
Dominumque canes egere suum?
Præceps sylvas montesque fugit
Citus Actæon, agilique magis
Pede per saltus & saxa vagus
Metuit [x] motas Zephyris [x] plumas,
Et, quæ [y] posuit, retia vitat:
Donec placidi fontis in unda
Cornua vidit vultusque feros,
Vbi virgineos foverat artus
[z] Nimium sævi Diva pudoris.

r Terra filios cæsos recepit.

s Atque utinam hic finis sit intestinis & civilibus Thebanorum bellis!

t Natus Thebis jam tum erat Hercules, sed nondũ regnarat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Etheoclis.

u Actæonis, quem, quod in fonte Dianam nudam vidisset, Dea in cervum convertit, unde præda suis canibus factus est.

x Lineam, formidinem. vide Hippolyt. 46.

y Nuper ipse venator.

z Pudoris sui nimis sæva vindex, quæ quum erratum tam crudeliter ulta sit, graves in Thebanos iras deorum arguit.

ACTUS QUARTUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Suspicari jam incipit Oedipus ne ille forte quem olim Delphos petens occidisset, Laius fuerit: quærit itaque à Iocasta de Laii ætate, necis tempore, & aliis circumstantiis.

CVras revolvit animus, & repetit metus.
Obiisse nostro Laïum scelere autumant
[a] Superi [b] inferique: sed animus contra innocens,
Sibique melius quam deis notus, negat.
Redit memoria [c] tenue per vestigium,
Cecidisse nostri [d] stipitis pulsu obvium
[e] Datumque Diti, cum prior juvenem senex
Curru superbus pelleret, Thebis procul,
[f] Phocea trifidas regio qua scindit vias.
Vnanima conjux, explica errorem precor,
[g] Quæ spatia moriens Laïus vitæ tulit.
Primone in ævo viridis, an fracto occidit?
IO. Inter senem juvenemque, sed [h] propior seni.
OED. Frequensne turba regium cinxit latus?
IO. Plures fefellit error ancipitis viæ;
Paucos fidelis curribus junxit labor.
OED. Aliquisne cecidit regio fato comes?
IO. [i] Vnum fides [k] virtusque consortẽ addidit.

a Apollo. vel homines in superis Tiresias & Creon.

b Laius, seu umbra Laii inferis evocata.

c Per objectum leve.

d Clavæ. Iocasta tamen ensem fuisse dicit inf. v. 1034. atque ipse in Thebaide.

e Demissum Orco, id est, interfectum.

f Sup. 277.

g Quæ spatia vitæ, id est, quam ætatem?

h Μέγας χνοάζων &c.

i Polyphontem præconem.

k Ἀνδρεία fortitudo, unica quondam virtus habita.

 OED. Te-

OE. Teneo [l] nocentē: convenit numerus, locus;
Sed tempus adde. IO. [m] decima jā metitur seges.

SENEX, OEDIPUS.

E sene à Merope & Corinthiis misso, qui Oedipum de Polybi morte edoceat, rogetque ad gubernacula regni suscipienda veniat, discit Oedipus se non vere esse Polybi filium; nimia itaque curiositate sua veros invenit parentes.

Corinthius te populus in regnum vocat
Patrium. quietem Polybus ęternā obtinet.
OED. Vt [n] undique in me sæva fortuna irruit?
Edissere agedum, quo cadat fato parens.
SE. Animam senilem [o] mollis exsolvit sopor.
OED. Genitor sine ulla cæde defunctus jacet.
Testor, licet jam tollere ad cœlum pie
[p] Puras nec ulla scelera metuentes manus.
Sed [q] pars magis metuenda fatorum manet.
SE. Omnem paterna regna discutiunt metum.
OE. Repetam paterna regna, sed matrē horreo.
SE. Metuis parentē, quę tuum reditum expetens
Solicita pendet? OED. ipsa me pietas fugat.
SE. Viduā relinques? OE. [r] tāgis en, ipsos metus.
SE. Effare, mersus quis premat mentem timor:
[s] Præstare tacitam regibus soleo fidem.
OE. Connubia matris Delphico monitu tremo.
SE. Timere vana desine, & turpes metus
Depone Merope vera non fuerat parens.
OED. [t] Quod subditivi præmium gnati petît?
SE. Regnum superbū: [u] liberi adstringunt fidē.
OE. Secreta thalami, fare, [x] quo excipias modo.
SE. [y] Hæ te parenti parvulum tradunt manus.
OED. Tu me parenti tradis? at quis me tibi?
SE. Pastor nivoso sub Citheronis jugo.
OED. In illa temet nemora quis casus tulit?
SE. Illo sequebar monte cornigeros greges.
OED. Nunc adice certas corporis nostri notas.
SE. Forata ferro gesseras vestigia,
[z] Tumore nactus nomen ac vitio pedum.
OED. Quis fuerit ille, qui meum dono dedit
Corpus, requiro. SE. [a] regios pavit greges,
Minor sub illo turba pastorum fuit.

l Me. fe.
m Ante annos decem.
n Ludificando me & ambiguū tenendo, vel secundum jam regnum perniciose mihi ingerendo.
o Θνήσκει δὲ ὡς ὕπνῳ δεδμημένος, & σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή
p Parricidium nō metuentes.
q De incestis matris nuptiis.
r Rem tetigisti, tetigisti ulcus. hoc enim est quod metuo ne fato ductus eā viduam ducam.
s Quod fecerat prius in Oedipi genere velut regio simulando & celando.
t In quem finē ascivit me filium suppositi- tium parens?
u Quo firmius retineret tyrannidem, quam firmat certa successio, retinetque populum in fide, ne quando interfecti regis liberi sint ultores. *alii leg.* Regum superbum, *alii* superbam.
x Unde tu noris me esse subdititium?
y Tradiderunt te meæ hæ manus parv. pa.
z Οἰδῶν τὼ πόδε, ὅθεν νιν Ἕλλας ὠνόμαζεν Οἰδίπουν.
a Regius pastor summus.

OED. Elo-

OED. Eloquere nomen. SE. [a] *prima languescit se-*
Memoria, longo lassa sublabens situ. (*num*
OED. Potesne facie noscere ac vultu virum?
SE. Fortasse noscam. sæpe jam spatio obrutam
Levis exoletam memoriam revocat nota.
OED. [b] Ad sacra & aras omne compulsum pecus
Duces sequantur. ite propere, accersite,
[c] Famuli, penes quos summa consistit gregum.
SE. [d] *Sive ista ratio, sive fortuna occulit,*
Latere semper patere, quod latuit diu.
Sæpe eruentis veritas patuit malo.
OE. Malum timeri majus [e] his aliquod potest?
SE. Magnũ esse magna mole quod petitur scias.
Concurrit [f] illinc publica, [g] hinc regis salus,
[h] Vtrimque patria. contine medias manus,
[i] Vt nil lacessas; *ipsa se fata explicant.*
[k] *Non expedit concutere felicem statum.*
OED. [l] *Tuto movetur quidquid extremo in loco est.*
SE. Nobilius aliquid genere [m] regali appetis?
Ne te parentis pigeat inventi, vide.
OE. [n] Nec pœnitendi sanguinis quæram fidem:
Sed nosse certum est. ecce grandævus senex,
Arbitria sub quo regii fuerant gregis,
[o] Phorbas, referetne nomen aut vultum senis?
SE. Arridet animo forma. nec notus satis,
Nec rursus iste vultus ignotus mihi.
Regnum obtinente Laïo famulus greges
Agitasti opimos sub Citheronis plaga?

a An prima inter animæ potentias deficit, cum ætas illa in continuo deflexu rerum species nequeat retinere? an primo quidem objectum non agnoscit, postea a. reminiscitur. ut ait vers. 820?
b Sub prætextu sacrificii, veluti eximendæ sint egregiæ victimæ, pastores accersit.
c Pastores & bubulci.
d Suadet senex ne nimis curiose id scrutetur quod notum in malum suum redire possit.
e Parricidio & incestu?
f Sciendo. ut evitetur pestis. vel ambigue loq. necdum intelligit senex quid velit Oedipus.
g Nesciendo.
h Salute, vel rege amisso.
i Etiamsi nihil moveas, fatum (quod series est & connexio quædam causarum qua fit quicquid fit) se declarabit. *k* Τὸ κακὸν εὖ κείμενον οὐ κινητέον. *l* Sed meum statum infelicissimum puto; movebo itaque ut certum sciam. *m* Polybi enim filius jam crederis. *n* Nec eo animo de inveniendo laboro, ut inventi pœniteat. *o* Aliis *Ithimales* dictus.

PHORBAS. SENEX. OEDIPUS.

LÆtus Citheron pabulo semper novo
Æstiva nostro prata [p] summittit gregi (ria.
SE. Noscisne memet? PH. dubitat anceps memo
OED. Huic aliquis à te traditur quondam puer?
Effare. dubitas? cur genas mutat color?
Quid verba quæris? [q] *veritas odit moras.*
PH. Obducta longo temporum tractu moves.
OED. Fatere, ne te cogat * ad verum dolor.
PH. [r] Inutile isti munus infantem dedi.

p Suppeditat.
q Vera relaturo ad manum verba sunt, nec mora est opus.
* Al *ad nervũ.*
r Non diu victurum. saucium sc. plantis perforatis.

Non potuit ille luce, non cœlo frui.
SE. Procul sit omen: vivit, & vivat precor.
OE. Superesse quare traditum infantem negas?
PH. Ferrum per ambos tenue transactum pedes
Ligabat artus; vulneri innatus tumor
Puerile fœda corpus urebat [l] lue.
SE. Quid quæris ultra? fata jam accedunt prope.
OED. [t] Quis fuerit infans, edoce. PH. prohibet fides.
(fidem.
OED. [u] Huc aliquis ignem. flamma jam excutiet
[x] Per tam cruentas vera quærenti vias
Ignosce quæso, si ferus videor tibi,
Et impotēs PH. jam parta vindicta in manu est.
OED. Dic vera; quisnam, quove generatus patre,
Qua matre genitus? PH. conjuge est genitus tua.
OED Dehisce tellus; tuq; [y] tenebrarum potens,
In Tartara ima, rector umbrarum, rape
[z] Retro reversas generis ac stirpis vices.
Congerite, cives, saxa in [a] infestum caput;
Mactate telis. [b] me petat ferro [c] parens,
Me natus, in me conjuges arment manus,
Fratresque & æger populus [d] ereptos rogis,
Iaculetur ignes. sæculi crimen vagor,
Odium Deorum, juris exitium sacri;
[e] Qua luce primum spiritus hausi rudes,
Iā morte dignus. redde nunc animos, [f] parens.
Nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.
[g] I, perge, propero regiam cursu pete,
Gratare matri, [h] liberis aucta domo.

s Putredine.
t Quibus parentibus ortus.
u *Cruciatus & tormenta minitatur.*
x In quibusdam lib. duo isti vers. tribuuntur Phorbanti. q. d. si ferus fuerim in te exponendo ignosce quæso, aut si tormentorum metu arcana prodam: cape itaque indicium.
y Pluto.
z Me qui adversus naturæ leges sum reversus in propriæ matris uterum sup. 638.
a Alii hab *incestum.*
b Causam hujus pestilitatis.
c Omnes parentes, liberi, conjuges, fratres, me petant, qui jura illorū violaverim.
d In me velut inferis devotum piaculum. vide sup. v. 550 vel in me pestis, funerum, rogorum causam.
e Theb. 244.
f Per indignationem sibi se ex matre parentem exprobrat.
g Sarcastice.
h Ob domum auctam liberis à te filio ex matre. Jos. Scal. legit *liberis aucta modo.* Al. auctam domum.

CHORVS.

Varietati obnoxium arguit chorus excelsum statum. mediam itaque fortunam optat, cujus laudes canit à similitudine navis modico vento acta, & exemplo Icari.

* *Medio tutissimus ibis.*

* FAta si liceat mihi
Fingere arbitrio meo,
Temperem Zephyro levi
Vela, ne pressæ gravi
Spiritu antennæ tremant;
Lenis ac modicum fluens
Aura, nec vergens latus,

Ducat

Ducat intrepidam ratem.
Tuta me media vehat
Vita decurrens via.
[a] Cnossium [b] regem timens,
Alta dum demens petit,
[c] Artibus fidens [c] novis,
Certat & veras aves
Vincere, ac [c] falsis nimis
Imperat pennis [d] puer;
[e] Abstulit nomen freto.
Callidus medium senex
Dædalus librans iter
Nube sub media stetit,
[f] Alitem exspectans suum:
Qualis accipitris minas
Fugit, & sparsos metu
Colligit fœtus avis:
Donec in ponto manus
Movit implicitas puer,
Comes audacis viæ.
Quidquid excessit modum,
Pendet instabili loco.
Sed quid hoc? [g] postes sonant;
[h] Mœstus & famulus manu,
Regius quassat caput.
Ede quid portes novi.

a Dędalus Hymetionis fil. damnatus ab Areopagitis, quod occidisset Talum sororis filium, in Cretam migrarat: ibi quia vaccā fabricasset ligneam à Minöe rege Labyrintho seu turri inclusus terra marique fugam interdictā per aera tentavit; alas itaque confecit sibi & filio, quibus ipse evolavit Sardiniam, inde Cumas. Icarus autem dum patris monito non audiens nimis alte volat, pennis à sole liquefactis in mare decidit, quod ab illo nomen tulit.

b Minoem regem Cretæ in qua Cnossus urbs.

c *Pennis non homini datis.*

d Icarus.

e Pars illa maris Ægęi ab Icari casu Icarium mare dicta est, ut & insula in eodem mari Icaria quæ prius ἰχθύεσσα. E nostris tres & alii: *Nomen eripuit freto.*

f Icarum.

g Crepant regiæ fores exeunte nuncio. vide Herc. Oet. v. 254.

h Antiquatam hanc exoletarum editionū lectionem reducit approbatque P. Scriverius; damnatam quidem I. Grutero non concoquenti locutionis formulam *manu quassat caput.* Præfert itaque illam lect. *postes sonat Regius famulus manu, Mœstus & quassans caput.* Verum quia *sonare postes manu* vix Latine sonet; quid si, una & altera in voce *manu* literis mutatis, legamus, *postes sonant. Regius famulus venit, Mœstus & quassans caput.* quem verborum ordinem in vulgatis libb. observatum invertere coguntur qui ut retineant *manu, Mœstus* transferunt in locum τῦ *Regius.*

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS

Nuncius Oedipi excæcationis consilium & modum narrat.

PRædicta postquam fata, & infandum [i] scelus
Deprendit, ac se scelere convictum Oedipus
Damnavit ipse; regiam infestus petens,
Invisa propero tecta penetravit gradu;
Qualis per arva Libycus insanit leo,
Fulvam minaci fronte concutiens jubam:
Vultus furore torvus, atque oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & * gelidus fluit

i Quidam *Genus* legunt, & intelligunt de natis ex matre liberis.

* Al. Gelidus volat, &c.

 Sudor

Sudor per artus spumat, & volvit minas,
Ac mersus alte magnus exundat dolor.
Secum ipse sævus grande nescio quid parat,
Suisque fatis simile. [k] Quid pœnas moror?
[l] Vt hoc scelestum pectus aut ferro petat,
Aut fervido aliquis igne vel saxo domet?
Quæ tigris, aut quæ sæva visceribus meis
Incurret ales? ipse tu [m] scelerum capax
[n] Sacer Citheron, vel feras in me tuis
Emitte sylvis, mitte vel rabidos canes.
Nunc redde [o] Agaven: anime, quid mortem times?
Mors innocentem sola fortunæ eripit.
Hæc fatus, aptat impiam capulo manum,
Ensemque ducit. Itane tam magnis [p] breves
Pœnas sceleribus solvis? atque uno omnia
Pensabis ictu? moreris? hoc patri sat est?
Quid deinde matri? quid male in lucem editis
Gnatis? quid ipsi, quæ tuum magna luit
Scelus ruina, flebili patriæ dabis?
[q] Solvenda non est illa quæ leges ratas
Natura in uno vertit Oedipode, [r] novos
Commenta partus, suppliciis eadem meis
Novetur. iterum vivere, atque iterum mori
Liceat; renasci semper: ut toties nova
Supplicia pendas. utere [s] ingenio miser.
Quod sæpe fieri non potest, fiat diu.
Mors eligatur longa. quæratur via,
Qua nec sepultis mistus, & vivis tamen
Exemptus erres. morere, sed [t] citra patrem.
Cunctaris, anime? subitus an vultus gravat
Profusus imber, ac rigat fletu genas?
Et flere satis est? hactenus fundent levem
Oculi liquorem, sedibus pulsi suis
Lacrymas sequantur. hi [u] maritales statim
Fodiantur oculi. dixit, atque ira furit;
Ardent minaces igne truculento genæ;
Oculique [x] vix se sedibus retinent suis.
Violentus, audax, mutus, iratus, ferox;
Tantum cruentus gemuit; & dirum fremens
Manus in ora torsit. at contra truces
Oculi steterunt, & suam intenti manum
[x] Vltro insequuntur; vulneri occurrunt suo.
Scrutatur avidus [y] manibus uncis lumina;
Radice ab ima funditus vulsos simul

k Verba Oedipi.

l An pœnas aliunde expectem?

m Agaves & cæterarum Baccharum.

n Jovi. vel. Bacchi sacer. vel execrande.

o Sup. ver. 616. & Theb. 17.

p Facilis & simplicis mortis.

q Non æquum est ut natura, quæ me produxit in dedecus suum, jura sua per parricidiũ & incestũ violaturum, solvat me unica & simplici nece tot sceleribus functum.

r Filios ex matre.

s Utere eo ingenio ad pœnas excogitandas, quo usus es quondam in Sphingis ænigmate solvendo.

t Non uno ictu ut Laius.

u Ἔρωτος ἀνοσίου καὶ γάμου δᾳδοῦχοι. ex conspectu enim amor. hi quibus placuit mater, vel qui illius amorem conciliavere.

x Conscii & in pœnas parati.

y Digitis, unguibus.

Evol

Evolvit [z] orbes, hæret in vacuo manus;
Et fixa penitus unguibus lacerat [a] cavos
Alte recessus luminum, & [a] inanes sinus;
Sævitque frustra, plusque quam sat est furit;
[b] Tantum est periculum lucis. [c] attollit caput,
Cavisque lustrans orbibus cœli plagas,
[d] Noctem experitur. quicquid effossis male
Dependet oculis, rumpit; & victor deos
Conclamat omnes; Parcite, en, patriæ, precor:
Iam [e] jussa feci. debitas penas tuli.
Inventa thalamis digna nox tandem meis.
[f] Rigat ora fœdus imber, & lacerum caput
Largum revulsis sanguinem venis vomit.

z Κύκλους, ita Sophocles, ἄρας ἔπαισεν ἄρθρα τῶν αὐτοῦ κύκλων. Sphærica autem seu orbicularis forma oculo data est, quo celerius & facilius revolutus objecta apprehendat, utque sufficiat cuivis quantitati capiendæ perpendicularibus lineis à visis in centrum oculi concurrentibus. *vel* orbes hic cape sinus, in quibus oculi. *a* Etiam in oculorum sinus & globos. cum satis fuisset araneæ telam, vel pupillam effodisse. *b* In tantum lucem exodit. tam attente cavet ne quid sibi lucis relinquatur. *c* More lustrantis & suspicientis. *d* An penitus sit cœcus. *e* Quod voluistis. credo legendum *Iusta*, ut Theb. v.175. & infra v.998. *f* Hæc nuncius ex sua persona.

CHORUS.

Chorus iste ex disciplina Stoicorum (qui omnia, imo Deum ipsum subjiciunt inevitabilibus fatis) excusari Oedipum vult.

Fatis agimur: cedite fatis.
Non solicitæ possunt curæ
Mutare rati [g] *stamina fusi.*
Quidquid patimur mortale genus,
Quidquid facimus, venit ex [h] *alto:*
Servatque sua decreta [g] *colus*
[i] *Lachesis.* [k] *dura revoluta manu*
Omnia certo tramite vadunt:
[l] *Primusque dies dedit extremum.*
[m] *Non illa Deo vertisse licet,*
[n] *Quæ nexa suis currunt causis.*
It cuique ratus, prece non ulla
Mobilis, ordo. multis ipsum
Timuisse nocet. *multi ad fatum*
Venere suum, dum fata timent.
Sonuere fores, atque ipse suum
Duce non ullo molitur iter
Luminis orbus.

g Herc. Fu. 558.

h Fato seu providentia divina. *vel ut illi*, ex constellatione.
i Una è Parcis, fatum.
k Inexorabili, immutabili.
l Horoscopus genethliacus ex situ & consensu siderũ in nativitatis hora.
m *Quod fore paratum est id summum exuperat Iovem.* Stoice.
n Quæ proveniunt ex serie & ordine causarum.

OEDI.

OEDIPUS. CHORUS. JOCASTA.

Iocasta se interficit. Oedipus excæcatus in exilium abit.

BEne habet, peractum est. justa persolvi patri.
Iuvant tenebræ. quis Deus tandem mihi
Placatus [o] atra nube perfundit caput?
Quis scelera [p] donat? conscium evasi diem.
Nil, parricida, dexteræ debes tuæ.
Lux te refugit; vultus Oedipodem [q] hic decet.
CH. En, ecce, rapido sæva prosiluit gradu
Iocasta vecors: [r] qualis attonita & furens
Cadmea mater abstulit gnato caput,
Sensitve raptum. dubitat. afflictum alloqui
Cupit, pavetque. jam malis cessit pudor.
IO. [s] Cupiunt, & horrent ora; nam quid te vocẽ?
Gnatumne? dubitas? gnatus es: gnatum pudet?
Immitis, oro, gnate, [t] quo avertis caput,
Vacuosq; vultus? OED. [u] quis frui & tenebris
vetat?
[x] Quis reddit oculos? matris en, matris sonus.
[y] Perdidimus operam. congredi fas amplius
Haud est. nefandos dividat vastum mare,
Dirimatq; [z] tellus abdita: & quisquis sub hoc
In alia versus sidera, ac solum [a] avium
Dependet [b] orbis, alterum ex nobis ferat.
IO. Fati ista culpa est: nemo sit fato nocens.
OED. Iam parce verbis mater, & parce auribus,
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per [c] inauspicatum sanguinis pignus mei,
Per omne nostri nominis [d] fas & [e] nefas.
IO. [f] Quid, anime, torpes? socia cur scelerũ dare
Pœnas recusas? omne confusum perit,
Incesta, per te juris humani decus.
Morere, ac nefastum spiritum ferro exige.
Non si ipse mundum concitans divûm sator
Corusca sæva [g] tela jaculetur manu,
Vnquam rependam sceleribus pœnas pares
Mater nefanda. mors placet: mortis via
Quæratur. agedum, commoda matri manum,
Si parricida es. [h] restat hoc operi ultimum.

Cœcitatis cagine.
Dono remitt?
Emphatice.
r Qualis Agave, ubi furens filio caput abstulisset moxque ad se reversa facinus sensisset, attonita stetit; talis hic Jocasta. vid. sup. ver. 443. P. Scriverius habet *Sensitve raptum traxit*
s Alloqui te cupio, horreo tamen. P. Scriverius legit, *sed hærent ora.*
t *Audita Iocasta, avertit se Oedipus.*
u Quisnam tu es qui interdicis mihi fructum capere quem ex cœcitate percepisse mihi visus sum?
x Quis per aures ingerit mihi mala, quorum notas ne viderem, effodi mihi oculos?
y Nil profeci oculos eruendo cum etiamnum audiam. vide Theb. 226.
z Alterum Hemisphærium.
a Legunt quidam *alium*, alii *alterum*. ut sit
b Alterum orbis latus aliis sideribus notum, utque dicunt poetæ, *alio sole calens. Et alio sub sole jacens.* c Infelicem prolem, liberos. d Matris & filii. e Uxoris, mariti, &c. nefanda inter nos nomina. f *Se ad pœnas de se sumendas excitat.* g Fulmina. h Ut matrem etiam occidat.

Rapia-

Rapiatur [i] enſis. hoc jacet ferro meus
[k] Conjux. quid illum nomine haud vero vocas?
Socer eſt. utrumque pectori infigam meo
Telum? an patenti conditũ jugulo imprimam?
Eligere neſcis [l] vulnus. hunc, dextra, hunc pete
Vterum capacem, qui virum & gnatum tulit.
CH. Jacet perempta. vulneri immoritur manus;
Ferrumque ſecum nimius ejecit cruor.
OED. [m] Te fatidice, te præſidem veri Deum
Compello. ſolum debui fatis patrem.
Bis parricida, pluſque quam timui nocens,
Matrem peremi; ſcelere confecta eſt meo.
O Phœbe mendax, fata ſuperavi impia.
Pavitante greſſu ſequere fallaces vias,
Suſpenſa plantis efferens veſtigia;
[n] Cæcam tremente dextera noctem rege.
I, gradere præceps lubricos ponens gradus.
I, profuge, vade. [n] ſiſte, ne [o] in matrem incidas.
[p] Quicumque feſſi corpore & morbo graves
Semianima trahitis corpora; en [q] fugio, exeo.
Relevate colla. [r] mitior cœli ſtatus
Poſt terga ſequitur. quiſquis exilem jacens
Animam retentat, vividos hauſtus levis
Concipiat. [ſ] ite, ferte [t] depoſitis opem.
Mortifera mecum vitia terris extraho:
Violenta fata, & horridus [u] mortis tremor,
Macieſque & atra peſtis, & rabidus dolor
Mecum ite, mecum. [x] ducibus his uti libet.

i Quem modo Oedipus abjecerat.
k Laius conjux meus, imo ſocer; namque filio ejus nupſi.
l Locum vulneri.
m Te ridiculum deum falſitatis arguo, qui fore prædixiſti, ut patrem occiderem, ſed jam & matri necis cauſa fui.
n Aſperas, præcipites, cœco ignotas.
o Vias baculo prætentans explora.
p In matris cadaver.
q O Thebani peſte laborantes.
r Prout jubet oraculum.
ſ O medici, curatores.
t De quorum ſalute & vita deſperabatur.
u Al. *morbi.*
x Mihi cœco hi pro ducibus erunt. ſup. 652.

TROAS

TROAS.

PERSONÆ.

HECUBA.	PYRRHUS.
CHORUS MULIERUM.	ANDROMACHA.
TALTHYBIUS.	SENEX.
AGAMEMNON.	ULYSSES.
CALCHAS.	ASTYANAX.
HELENA.	NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Græci, exciso jam Ilio, reditum in patriam cogitantes contrario vento detinebantur. Apparens noctu Achillis umbra solvere eos posse negat, nisi sibi debitis inferiis mactata Polyxena, cujus nuptiarum prætextu interfectus est. Non feret Agamemnon sibi amatam Polyxenam mactari. Qua de re orto cum Pyrrho jurgio intervenit consultus Calchas, qui omnino immolandam pronunciat, unaque necandum Astyanacta, quem à matre absconditum abducit Ulysses & de Scæa porta dejicit. Polyxenam ab Helena auspice ritu cultuque sponsæ deductam ad patris tumulum Pyrrhus mactat.

ACTUS PRIMUS.

HECUBA.

Luget Hecuba patriæ, domus, sui ipsius calamitatem.

QUICUNQUE regno fidit, & magna potens
Dominatur aula, nec [a] leves metuit deos,
Animumque rebus credulum lætis dedit;
Me videat, & te, [b] Troja. non unquam tulit
Documenta Fors majora, quam fragili loco
Starent [c] superbi. columen eversum occidit
Pollentis [d] Asiæ, [e] cœlitum egregius labor.
Ad cujus [f] arma venit, & [g] qui frigidum
[h] Septena Tanain ora pandentem bibit;
Et [i] qui renatum pronus excipiens diem,

a Inconstantes, *faciles dare summæ deos, eademque tueri Difficiles.*
b Proprie regio, in qua Ilium urbs, à Troe dicta.
c Nobiles, potentes: quorum commune vitiũ est superbia.
d Minoris, cui imperavit Priamus, & parti majoris, quæ orbis pars tertia.
e Inf. v. 476.
f Auxiliaria, namque
g Rhesus Thraciæ rex auxilio Trojç venit.
h Ex persona mulieris imperitæ tribuitur Tanai quod Istri est, ut per septem ora in mare labatur.
i Memnon Tithoni & Auroræ filius ex Æthiopia, *vel ut alii, Susis,* Trojam venit, dux Persarum, qui solem orientem proni adorabant.

k Tep-

[k] Tepidum [l] rubenti [m] Tigrin immiſcet freto;
Et [n] quæ [o] vagos vicina proſpiciens Scythas
Ripam catervis Ponticam [p] viduis ferit;
[q] Exciſa ferro eſt. Pergamum [r] incubuit ſibi.
En [s] alta muri decora congeſti jacent
Tectis aduſtis. regiam flammæ ambiunt;
Omniſque late fumat [t] Aſſaraci domus.
Non prohibet avidas flamma victoris manus;
[u] Diripitur ardens Troja. nec cœlum patet
[x] Vndante fumo. nube ſeu denſa obſitus,
Ater favilla ſquallet Iliaca dies.
Et aſtat avidus victor, & [y] lentum Ilium
Metitur oculis, ac decem tandem ferus
Ignoſcit annis. horret afflictam quoque;
Victamque quamvis videat, haud credit ſibi
Potuiſſe vinci; ſpolia populator rapit
Dardania. prædam [z] mille non capiunt rates.
Teſtor deorum numen adverſum mihi,
[a] Patriæque cineres, [b] teq; rectorem Phrygum,
Quem Troja toto conditum regno tegit,
[c] Tuoſque manes, [d] quo ſtetit ſtante Ilion;
Et vos meorum [e] liberûm magni greges,
[f] Vmbræ minores: quidquid adverſi accidit,
Quæcumque [*] Phœbas ore lymphato furens,
Credi Deo vetante, prædixit mala,
[g] Prior Hecuba vidi gravida, nec tacui metus;
Et [h] vana vates ante Caſſandram fui.
Non cautus ignes [i] Ithacus, aut [k] Ithaci comes
Nocturnus in vos ſparſit, aut [l] fallax Sinon:
[m] Meus ignis iſte eſt; facibus ardetis meis.
[n] Sed quid ruinas urbis everſæ gemis
Vivax ſenectus? reſpice infelix ad hos
Luctus recentes. Troja jam vetus eſt malum.

k In regione tepenti.
l Auroræ ſeu Solis orientis rubore perfuſo. alias, ſecundo hallucinabitur fœmina. Tigris enim in mare Perſicum influit, non Erythræum. niſi ex perſonę decoro dictum malis, ut prius verſ. 9.
m Her. Fu, 1323.
n Pentheſilea Amazonum regina. de quibus vide Hippolyt. 397.
o Herc. Fu. 532.
p Hippolyt. 620.
q Troja. alii legunt *Exciſa ferro eſt Pergamus, incubuit ſibi.*
r *In ſe magna ruunt.* vel in cinerem verſum.
s πύργοι, ἐπάλξεις, turres, pinnæ.
t Ilium, ubi regnavit Aſſaracus Ili filius.
u Ex incendio prædam rapiunt.
x Undatim aſcendente.
y Ilium decennali bello tandem debellatū luſtrans, non indigne fert, ſi decem annos in civitate tam nobili & munita expugnanda abſumpſerit. *z* Qui numerus claſſis quę Trojam advenit. Agam. v. 169. *a* More veterum jurat Hecuba per quæ ſibi gratiſſima. *b* Priamum, in cujus ruina & regnum Trojanum interiit. *c* O Hector. *d* Vid. inf. v. 126. *e* Quibuſdam L. aliis xvij. al. xxij. *f* Umbræ liberûm minorum, vel minori mihi loco habitorum quam Priamus & Hector. * Caſſandra filia Priami, cui Phœbus amans vaticinandi peritiam dedit pollicitæ concubitum; promiſſis tamen non ſtanti, donum auferre Deus cum non poſſet, fidem ademit, ut vaticiniis ſuis nemo crederet. *g* Cum Paridem utero geſtaret ſomniavit Hecuba ſe facem ardentem parituram. *h* Inutilis & irrita, æque ac Caſſandra non credita. *i* Vlyſſes Ithacæ dux. *k* Diomedes, cui Vlyſſes in caſtrorum Thracum exploratione comes nocturnus. *l* Cujus doloſo miniſterio receptus equus, laxatuſque. *m* Somnio de Paride prædictus modo, v. 36. *n* Sed quid ego anus miſere longæva vetus malum gemo?

Vidi

o Vidi execrandum o regiæ cædis nefas,
Ipſaſque ad p aras majus admiſſum ſcelus
q Æacidis armis: cum ferox r ſæva manu
Coma reflectens regium torta caput,
Alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
Quod penitus actum cum recepiſſet libens,
Enſis ſenili ſ tinctus è jugulo redit.
Placare t quem non potuit à cæde efferâ,
u Mortalis ævi cardinem extremum premens;
x Superiq; teſtes ſceleres; & quondam y ſacrum
Regni jacentis. ille tot z regum parens
Caret ſepulchro Priamus, & a flamma indiget,
Ardente Troja, non tamen ſuperis ſat eſt:
b Dominū, ecce, Priami nuribus & natis legens
Sortitur urna. præda quem c vilis ſequar?
d Hic Hectoris conjugia deſpondet ſibi,
Hic optat Heleni e conjugem, hic f Antenoris;
Nec deeſt tuos Caſſandra qui thalamos petat.
c Mea ſors timetur. ſola ſum Danais metus.
Lamenta ceſſant? turba, captivæ, mea;
g Ferite palmis pectora, & planctus date,
Et juſta Trojæ facite. jamdudum ſonet
h Fatalis Idæ judicis diri domus.

o Primi à Pyrrho ad aras cæſi. p Jovis Hercii, quod inter aulam & pariete in domus penetrali coleretur, ab ἕρκ@-, vel quod mala arceat. q *Æacide*, id eſt, Pyrrhi Neoptolemi. r Vel lege *Scæva*. Sic Virg. *Implicuitque comā Læva*, &c. de eod, 2. Æne. ſ Quidam leg. *haud tinctus*, & reſpiciunt ad v. 654. Agamē. t Enſem; ſeu Pyrrhum. u In extremo jam ſenio. x Ad aras ſtantes ubi cæſus eſt Priamus. y Sacrarium, ara τῆς ἑςίας, vel τȣ̃ ἑρκείȣ Διὸς, ad quam inaugurandi reges auſpicabantur. Agamem. v. 8. z Nobilium juvenum. ſupra verſ. 37. a Non habet qui ipſi rogum extruat. *Priamumque in litore truncum, Cui non Troja rogus.* b Sed & ſortibus in urnam miſſis dividimur, ego cum filiabus & nuribus inter Græcos nobis futuros dominos. infra v. 972. c Quia vetula. *Læta cum pubes edera virenti Gaudiat pulla magis atque myrto*, &c. d Aliquis ſc. Pyrrhus ſibi optat ſeu promittit Andromachen. e Priorem. nam Pyrrho Andromache Heleno cæſo, nupſit. f Theano. g Pro more lugentium. *Vide Chorum ſeq.* h Paridis qui in Ida ſeu Antandro monte Idæ vicino Veneri tanquam pulchriori aureum adjudicavit malum. cujus judicii mercedem favente Venere Helenam rapuit, quam repetentes Græci Trojam vaſtarunt.

CHORUS MULIERUM. HECUBA.

Chorus Iliadum cum Hecuba excidium patriæ, Hectoris & Priami mortem lugens.

i NOn rude vulgus, lacrymiſq; novum
Lugere jubes: hoc continuis
Egimus annis, ex quo tetigit
k Phrygius Graias hoſpes l Amyclas,
Secuitque fretum m pinus matri
Sacra Cybele.
n Decies nivibus canuit Ide,

i Non inexpertum lugendi. *mox ver.* 81. k Paris. *Talis ab armiferis Priameius hoſpes Amyclis*, &c. l Urbem Laconię, *Graias*, ad diſtinctionem Amyclarum quę in Campania. m Navis è pinu cæſa in Ida Cybele ſacra. n Per decem hyemes.

Ide nostris [o] nudata rogis,
Et [p] Sigeis [q] trepidus campis,
Decies secuit messor aristas;
Vt nulla dies mœrore caret,
Sed nova fletus causa ministrat.
Ite ad planctus.
[r] Miseramque leva regina manum;
Vulgus dominam vile sequemur:
Non indociles lugere sumus.
HEC. Fidæ casus nostri comites,
[s] Solvite crinem: per colla fluant
Mœsta capilli, tepido Trojæ
Pulvere turpes. paret exertos
Turba lacertos. [t] veste remissa
Substringe sinus, uteroque tenus
Pateant artus. [u] cui conjugio
Pectora velas captive pudor?
Cingat tunicas palla solutas;
Vacet ad crebri verbera planctus
Furibunda manus. placet hic habitus,
Placet. agnosco Troada turbam.
Iterum luctus redeant veteres;
Solitum flendi vincite morem.
Hectora flemus.
CH. Solvimus omnes
Lacerum multo funere crinem;
Coma demissa est libera nodo;
Sparsitque cinis [x] fervidus ora.
HEC. [y] Complete manus: [z] hoc ex Troja
Sumpsisse licet. cadat ex humeris
Vestis apertis; utrumque tegat
[a] Suffulta latus. jam nuda [b] vocant
Pectora dextras. nunc nunc vires
Exprome dolor tuas.
[c] Rhœtea sonent litora planctu;
Habitansque cavis montibus [d] Echo
Non, ut solita est, extrema brevis
Verba remittat; totos reddat
Trojæ gemitus. audiat omnis
Pontus, & æther: sævite manus,
Pulsu vasto tundite pectus.
Non sum solito contenta sono.
Hectora flemus.
CH. [e] Tibi nostra ferit dextra lacertos,

Hume-

o Spoliata arboribus ad comburenda interfectorum è nostris cadavera.

p Trojanis, à Sigeo Trojæ promontorio.

q Ne deprehenderetur à prædatore hoste.

r Tuque ô Regina præito nobis, & more preficæ elevata manu modum luctus & planctus signo dato, nos lugendi dociles sequemur.

s Præscribit Hecuba luctus formulam sumptam ex Euripidis Troade, nec dissimilem illius Lucani l. 2. *quarum una madentes Scissa genas, planctu liventes atra lacertos, Nunc, ait, ô miseræ contundite pectora matres, Nunc laniate comas,* &c. Lugentes enim mulieres solutum nodo crinem aspergebant, vestimenta lacerabant, pectora & humeros nudatæ, unguibus, pugnis, palmis, in se sævientes ejulabant: solo insuper affligebant pectora, humū crinibus verrentes, ταῖς κόμαις τὰ τῶν ἱερῶν ἐδάφη πλύνουσαι.

t Chorda seu fascia demissas vestes sub utero nectebant, ne deciderent. *alii leg. revulsa.* ut significet vestes scissas & laceratas.

u *Procatalepsis.* neque enim amplius conjugibus velandæ sumus. cui autem domino servemus pudorem captivæ?

x Ex Troja ardente.

y Cinere.

z Ex omni Troja opibusque quondam Trojanis hoc sumpsisse licet; *quod dicens tollit cineris manipulum.*

a Suffibulata. palla seu fascia substricta

b Ad planctus & verbera.

c Rhœtus promontorium est Trojæ.

d ῥήματος κεχυμένον, soni per medium delati & in corpus obstans' incidentis repercussi reflexio.

e O Hector.

Humerosque ferit tibi [f] sanguineos.
Tibi nostra caput dextera pulsat.
Tibi maternis ubera palmis
Laniata jacent. fluit, & [f] multo
[g] Sanguine manat, quamcunque tuo
Funere feci, rupta cicatrix.
[h] Columen patriæ, [i] mora fatorum;
Tu præsidium Phrygibus fessis,
Tu murus eras; humerisque tuis
[i] Stetit illa decem fulta per annos:
[k] Tecum cecidit; summusque dies
Hectoris idem patriæque fuit.
HE. Vertite planctus: Priamo vestros
Fundite fletus: satis Hector habet.
CHO. Accipe fletus [l] bis capte senex;
[m] Nil Troja semel te rege tulit.
[n] Bis pulsata Dardana Graio
Mœnia ferro; [o] bisque pharetras
Passa Herculeas. post [p] elatos
Hecubæ partus, [q] regumque rogos,
Postrema pater funera cludis;
[r] Magnoque Iovi victima cæsus
Sigea [s] premis litora truncus.
HE. Alio lacrymas flectite vestras:
Non est Priami miseranda mei
Mors, Iliades. [t] FELIX PRIAMUS
Dicite cunctæ. liber manes
Vadit ad imos: nec feret unquam
[u] Victa Graium cervice jugum.
Non ille duos vidit Atridas,
Nec fallacem cernit Ulyssem.
Non Argolici præda triumphi
Subjecta feret colla [x] trophæis.
[y] Non assuetas ad sceptra manus
Post terga dabit; [z] currusque sequens
Agamemnonios, aurea dextra

f Humano autem sanguine placari defunctorum animas credebant. atque hinc non præficæ modo sed & postea gladiatores in funeribus conducti.
g Novis plagis rupta recrudescit.
h Hector enim, manus, murus, turris, columna & propugnaculum Trojæ poetis decantatus.
i *Decimum qua distulit Hector in annum*: namque *ademptus Hector Tradidit fessis leviora tolli Pergama Graiis.*
k *Hectoris hic tumulus, cū quo sua Troja sepulta est: Conduntur pariter qui periere simul.*
l Prius enim puer captus est, Podarces vocatus; postea à sorore Hesione pretio redemptus Priamus dictus est à Πρίαμαι.
m Sed bis expugnata: te prius regis filio, nunc rege.
n Semel ab Hercule perfidiam Laomedontis ulto, cui promiserat rex 30 equos propter servatam à marino monstro filiam Hesionem: denuo jam ab Atridis.
o Fatale enim erat Trojam non posse secundo capi sine Herculis sagittis. ipse Herc. in Sophoc. Philoctete τὸ δεύτερον γὰρ τοῖς ἐμοῖς Αὐτὴν χρεὼν τόξοις ἁλῶναι. Philoctetes itaque solus Herculis sagittis uti sciens ad secundum bellum Trojanum ductus est.
p Filios ad sepulturam elatos.
q Regis filiorum.
r Ad aram enim Iovis Hercii cæsus. *s* Imitatur poeta illud 2. Æneid. *Iacet ingens litore truncus.* Ubi Virgil. non tam rei veritatem secutus est, cum Priamus tantum confossus fuerit; quam ad Pompeii casum allusit. *t* Præ nobis. ille enim liber, nos captæ. *u* Al. *Victa.* *x* Triumphis. trophęa enim proprie sunt spolia eo in loco erecta quo hostes terga vertere cœperunt. *y* Non dabit post terga manus sceptro assuetas. *z* Catenis vincti ducebantur in triumpho captivi post vel ante currum victoris: reges vincti aureis manicis. Namq; pro conditione personarum injicere solebant catenas, ferreas, argenteas, aureas. aureis compedibus vinctum à suis Darium scribit Curtius. Idem de Crœso refert Ausonius. Et de Zenobia ab Aureliano capta, Treb. Pollio de Artuasde Armeniæ rege ab Antonio capto, Paterculus. Argenteis vinctum Arsacem à Sapore captum tradit Am. Marcellinus.

Vincula gestans, lætis fiet
Pompa [b] Mycenis. CH. FELIX PRIAMUS
Dicimus omnes: secum [c] excedens
Sua regna tulit; nunc [d] Elysii
Nemoris tutis errat in umbris,
Interque pias felix animas
Hectora quærit. FELIX PRIAMUS!
Felix, quisquis bello moriens
Omnia secum consumpta [e] videt!

b Urbi Agamemnoniæ.
c Qui à malis discessit.
d Troad. v. 942.
e Lips. habet *tulit.*

ACTUS SECUNDUS.

TALTHYBIUS. CHORUS.

Narrat Talthybius apparuisse sibi Achillis umbram, exprobrataque Græcis ingratitudine, postulasse, ut Polyxena, cujus nuptiarum prætextu ipse interfectus est, ad tumulum suum pro inferiis mactaretur, alias Græcos non habituros ventum ad reditum.

QUam longa Danais semper in portu mora,
[f] Seu petere bellum, [g] petere seu patriam volunt!
CH. Quę causa ratibus faciat & Danais moram,
Effare; reduces quis deus cludat vias.
TAL. Pavet animus; artus horridus quassat tremor.
Majora veris monstra vix capiunt fidem.
Vidi ipse, vidi. summa jam Titan juga
[h] Stringebat; [i] ortus vicerat noctem dies:
[k] Cum subito cæco terra mugitu fremens
Concussa, cæcos traxit ex imo [l] sinus:
Movere sylvæ capita, & excelsum nemus
Fragore vasto tonuit, & lucus [m] sacer;
Idæa ruptis saxa ceciderunt jugis.
Nec sola tellus tremuit: & pontus [n] suum
Adesse Achillem sensit, ac stravit vada.
Tunc scissa tellus aperit immensos specus,
Et hiatus [o] Erebi pervium ad superos iter
Tellure fracta præbet, ac tumulum levat.
Emicuit [p] ingens umbra [q] Thessalici ducis;

f Græcorum classi ex Aulide portu Bæotiæ soluturę Diana ob cervā suam ab Agamemn. cæsam irata negavit ventum, quem oraculi monitu Agamemnon filia sua Iphigenia immolata redemit. *Sanguine placastis ventos & virgine cæsa.*
g Ut nunc
h Radiis novis contingebat. Herc. Fu. 132.
i Sub matutino, quo tempore, discussis vaporibus atque humoribus defæcatis, certiora apparent somnia.
k Thyest. 261.

l Specus. *Del-Rius autem astruit lectionem* τοῦ sonos *ex mugitu terræ frementis in versu præcedenti; &* cœcos *exponit* dubios, incertos, ex occulto. *m* Cybele sacer. *n* Thetidos filium, Nerei nepotem; quem tamen quidam Caloe, alii Philomela Actoris filia, alii Chironis filia natum autumant. *o* Ab ἔρεβ vel ἐρέφω. significat enim tenebras vel caliginem Orci terra tecti. qua ratione & ab ערב id est, vesper deduci potest. *p* Seu umbras respicias, quæ notis majores semper apparent, Thyest. 671. & Oepid. 175. Seu Achillis staturam quam 9. cubitorum altitudinem æquasse ferunt. *q* Achillis in Thessalia à Chirone educati.

r Threicia

r Threicia qualis arma præludens tuis
Iam, Troja, fatis stravit : aut s Neptunium
t Cana nitentem perculit juvenem coma :
Aut cum inter acies Marte violento furens,
Corporibus amnes clusit ; & quærens iter
u Tardus cruento Xanthus erravit vado :
Aut cum superbo victor in curru stetit,
Egitq; habenas x Hectorem & Trojam trahens;
Implevit omne y litus irati sonus :
Ite, ite, inertes ; debitos manibus meis
Auferte honores : solvite ingratas rates
Per z nostra ituri maria. a non parvo luit
Iras Achillis Græcia : at magno luet.
Desponsa nostris cineribus Polyxena
Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.
Hæc fatus ; b alta nocte divisit diem,
Repetensque Ditē, c mersus ingentem specum
Coeunte terra junxit. immoti jacent
Tranquilla pelagi ; ventus abjecit minas,
Placidumque fluctu murmurat leni mare:
d Tritonū ab alto cecinit e hymenæum chorus.

r Qualis præludium faciens tuis ô Troja fatis Thracū auxiliares à Cisseo Hecubæ patre copias, & Mysorum ducem Telephum fudit.
s Cycnum Neptuni filium.
t Propter olorem in quē versus est Cycnus.
u Cadaverū vi Xanthum & Simoenta fl. oppletos tarde fluere fecit. Agam. 210.
x Hectorem enim raptās exclamavit, *Expugnavi Trojam*. sup. v. 125.
y Sigeū, ubi sepultus est Ach.
z Matris meæ, &c. sup. v. 173.

a Quanti stetit Achillis propter raptam Briseida ira, experti Græci ; videant ne majoris sibi iræ pœnas arcessant negata inferiis Polyxena b Solis jam orientis luce mutavit noctem, id est, se sub tenebras condidit. vide v. 119. Thyest. alii leg. *Hac fatus alta voce, dimisit diem.* c Hiatus qui egresso cessit, regresso clausit. d Deorum marinorum, & Nereidum materterarum Achillis : alii leg. *Triton ab alto cecinit hymenæon choro.* voluntque hunc Neptuni filium marisque buccinatorem inter ceteros Tritonas vocis humanæ solum peritum, Nereidum & Tritonum nomine è profundo mari hymenæum cecinisse. e Thebaid. 262.

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Agamemnonis cū Pyrrho jurgia super Polyxena compescit Calchas.

CVm f læta pelago vela rediturus dares,
Excidit Achilles ; cujus g unius manu
Impulsa Troja corruit tandem solo;
h Brevi repensans quidquid adjecit moræ
i Scyros, fretumq; k Lesbos Ægeum secans,
l Illo remoto, dubia quo caderet, stetit.
Velis licet, quod petitur, ac properes dare ;
Sero es daturus. jam suum cuncti duces
Tulere precium. m quæ minor merces potest

f Parta victoria.
g Interfecto Hectore. sup. v. 125.
h Parvo tempore Troja cadens compensavit longæ expugnationis tarditatem.
i Ins. maris Ægæi ubi latuit Achilles inter virgines Lycomedis puellari habitu, huc à matre Thetide fati illius præscia deductus. k Ins. maris Ægei, quam relicta Scyro, Achilles vastavit priusquam se Græcorum reliquę classi adjungeret. l Quod nisi fecisset dubia stetisset Lesbos cui parti faveret. *vel* ex oraculi responso sine Achille in dubio erat an Troja posset capi. m An illi supra cæteros merito minus quam cæteris debetur pretium?

Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
n Qui, fugere bellum jussus, & longa sedens
Ævum senecta degere, ac o Pylii senis
Transcendere annos, exuens p matris dolos,
o Falsasque vestes, fassus est q armis virum?
r Inhospitali Telephus regno s impotens
Dum Mysiæ ferocis introitus negat,
t Rudem cruore regio dextram imbuit,
u Fortemq; eandem sensit & x mitem manum.
Cecidere y Thebæ; vidit z Eetion capi
a Sua regna victus. clade subversa est pari
Imposita celso parva b Lyrnessos jugo;
Captaque tellus nobilis c Briseide.
Et, causa litis regibus, * Chryse jacet;
Et d nota fama Tenedos; & quæ pascuo
Fœcunda pingui e Thracios nutrit greges;
Et sacra Phœbo f Cilla. quid! quas alluit
Vernis g Caycus gurgitem attollens aquis?
Hæc tanta clades gentium ac tantus pavor,
Sparsæ tot urbes, h turbinis vasti modo,
i Alterius esset gloria ac summum decus:
Iter est Achillis. sic meus venit pater;
Et tanta gessit bella, dum bellum parat.
Vt alia sileam merita; non unus satis
Hector fuisset? k Ilium vicit pater;
Vos diruistis. inclytas laudes juvat,
Et clara magni facta genitoris l sequi.
Iacuit peremptus Hector ante oculos patris,
m Patruiq; Memnon. cujus ob luctum n parens
Pallente mœstum protulit vultu diem,

n Cui (cum accepisset hanc conditionem filii sui vitæ à Jove Thetis) licuit longam ætatem sed tacitam & ingloriam egisse, ille tamen prælegit brevem, modo utilem & gloriosam.
o Nestoris.
p Quibus mater ipsum absconderet. ut modo. v. 204.
q Quæ (inter cęteras merces fœmineas quas Vlysses persona institoris assumpta Achillem exploraturus adduxisset) viriliter affectando ac tractando se prodidit.
r Telephus Mysię rex cū Gręcos Trojams proficiscentes prohiberet ne per Mysiam iter facerent, ab Achille vulneratus est immedicabiliter ex oraculi responso nisi peteret auxilium unde vulnus tulit, conciliatum itaque Achilles sanavit dato è rubigine cuspidis emplastro. *s* Insolem, ferox. *t* Belli inexpertam, tyronis tum Achillis. *u* Vulnere. *x* Medela. *y* In Cilicia. *z* Andromachæ pater. *a* Eam Ciliciæ partem in qua Thebę. *b* Urbs Troados. *c* Hippodamia Brisei filia. * Chryse Ciliciæ oppido capta, è præda Agamemnoni dara est Astynomo Chrysę Apollinis sacerdotis filia, quam pater prece & precio repetens à rege repulsus est, injuriam hanc Apollo peste ultus est non cessatura nisi reddita virgine. ab Achille itaque consilii ejus authore abstulit Agamemnon Briseida: unde χθος ἀγχίκλων. d *Tenedos notissima fama insula.* *e* Cilla quidem & Tenedos in Thracia non sunt. Gręci forte in his pascuis aluerunt equos suos, inter quos Thracii illi Rheso erepti. *f* Urbs Troados. *g* Mysię amnis. h μηδὲν ἀναβαλλόμενος. celeritate, quæ in rebus bellicis plus valet quam virtus. unde πόδας ὠκὺς dictus Achilles. *i* Quæ aliis fati belli fuissent causę & fines, Achilli tantum gradus fuere ad bellum. adeo hęc in transcursu & obiter gessit. *k* In Hectore vincendo. sup. v. 125. & 186. *l* Relatione. *m* Priami, cui frater Tithonus Memnonis pater. *n* Aurora. sup. v. 10.

o Suique victor operis exemplum horruit;
o Didicitque Achilles, & p Deis natos mori.
Tum q versa Amazon ultimus cecidit timor.
Debes Achilli, merita si digne æstimas,
r Etsi Mycenis virginem atque Argis petat.
s Dubitatur etiam? placita nec subito probas?
Priamique natam Pelei nato, ferum
Mactare credis? at tuam natam parens
Helenæ immolasti. solita jam & facta expeto.
AG. t *Juvenile vitium est, regere non posse impetum.*
Ætatis alios fervor hic primæ rapit,
Pyrrhum paternus: spiritus u quondam truces
x Minasque tumidi lentus Æacidæ tuli.
Quo plura possis, plura patienter feras.
Quid y cæde dira nobilem z clari ducis
Aspergis umbram? noscere hoc primum decet;
Quid facere victor debeat, victus pati.
Violenta nemo imperia continuit diu:
Moderata durant. quoque fortuna altius
Evexit ac levavit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem deos
Nimium faventes. a *magna momento obrui*
Vincendo didici. Troja nos tumidos facit
Nimium ac feroces. b *stamus hoc Danai loco,*
Unde illa cecidit. fateor, aliquando impotens,
Regno ac superbus, altius memet tuli;
c Sed fregit illos spiritus hæc, quæ dare
Potuisset alii, causa, fortunæ favor.
d Tu me superbum, Priame, tu timidum facis.
Ego esse quicquam sceptra, nisi vano putem
e Fulgore tectum nomen, & f falso comam
f Vinclo decentem? casus hæc rapiet brevis;
Nec mille forsan ratibus, aut annis decem.
g Non omnibus fortuna tam lenta imminet.
Equidem fatebor (pace dixisse hoc tua
Argiva tellus liceat) affligi Phrygas
Vincique volui: ruere & æquari solo,
Etiam arcuissem. sed h *regi frenis nequit*

o Cum enim videret Memnona Auroræ filium à se interfectum, se quoque Thetide natum mortale esse didicit.
p Al. *Dea.*
q Penthesilea ab Achille occisa.
r Etiamsi ex tuis Mycenæis aut Argivis aliquam peteret.
s An dubitas hostis natam in Achillis gratiam mactandam tradere, qui tuam ipsius natam Iphigeniam (sup. v. 161.) Helenæ repetendæ causa immolasti, cum eadem utriusque necis causa sit ventus redimendus?
t Hic fervor juvenibus aliis ab ætate est: tibi ulterius etiam à patre hereditarius.
u In jurgio super Chryseide remittenda. Iliad. α. sup. v. 122.
x Patiens inflati iratique Achillis minas tuli.
y Polyxenæ.
z Achillis,
a Ego vincendo Trojam didici quam momento magna obruantur. ὡς τὰ μέγιστα διαλύουσι ῥᾴδιον.

b Neque nos firmiori statu sumus quam illi. nos cadere possumus sicut Trojam vidimus. c In me spiritus altos fregit, quos aliis posset addidisse secunda fortuna. d Al. *Tu me superbum, Priame, tu tumidum facis?* e Splendore incrustatum, intus miserum. f Diademate quod præ se ferat lætitiam & felicitatem, quid autem intus non fellis habet? g Hunc nostrum ὄλβον ἐρχόμενον forte rapient non M. carinæ aut x. anni, uti nos Trojam, sed brevis hora. h Non audiunt rationem & modum vindictæ libido, armorum strepitus, victoria superba, eaque licentiosa per noctem quæ pudore vacat.

Et ira, & ardens hostis, & victoria
Commissa nocti. quidquid indignum aut ferum
Cuiquam videri potuit, hoc fecit [i] dolor,
[k] Tenebræque per quas ipse se irritat furor,
Gladiusque [l] felix, cujus [m] infecti semel
[n] Vecors libido est. quidquid eversæ potest
Superesse Trojæ, maneat; exactum satis
Pœnarum, [o] & ultra est. regia ut virgo occidat,
Tumuloque donum detur, & cineres riget,
Et facinus atrox cædis ut thalamos vocem,
Non patiar. [p] in me culpa cunctorum redit.
Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.
PYR. Nullumne Achillis præmiũ manes ferent?
AG. Ferent; & illum laudibus cuncti canent;
Magnumque terræ nomen ignotæ audient.
Quod si [q] levatur sanguine infuso cinis,
[r] Opima Phrygii colla cædantur gregis,
Fluatque nulli flebilis matri cruor;
Quis iste mos est quando in [s] inferias homo est
Impensus homini? detrahe invidiam tuo
Odiumque patri, [t] quem coli pœna jubes.
PYR. [u] O tumide, rerum dum secundarũ status
Extollit animos; timide, cum increpuit metus:
[x] Regum tyranne jamne flammatum geris
Amore [y] subito pectus, ac Veneris novæ?
Solusne toties spolia [z] de nobis feres?
Hac dextra Achilli victimam reddam suam:
Quam si negas retinesque, [a] majorem dabo,
Dignamque quam det Pyrrhus. & nimium diu
A cęde nostra regia cessat manus, (nego
[b] Paremq; poscit Priamus. AGA. haud equidem
Hoc esse Pyrrhi [c] maximum in bello decus,
Sævo peremptus ense quod Priamus jacet,
[d] Supplex paternus. PY. [e] supplices nostri patris,
Hostesque eosdem novimus. [f] Priamus tamen
Præsens rogavit: tu, gravi pavidus metu
Nec ad rogandum fortis, Ajaci preces
Ithacoque mandas, clusus, atq; hostẽ tremens.
AG. [g] At non timebat tunc tuus, fateor, parens;
Interque cædes Græciæ, atque [h] ustas rates,
Segnis jacebat, belli & armorum immemor;

i Raptę Helenę vindicta.
k Noctis, qua capta est Troja, licentia.
l Victor.
m Cruore semel tincti.
n Insana, reponi nesciens.
o Et plusquam satis.
p Nisi prohibeã.
q Vid. Theb. 172. & Hippol. v. ult.
r Herc. Fu. 908.
s Theb. 172. & Tro. 374.
t Quem jubes coli innocentis regiæ virginis morte.
u O in secundis elate, in adversis dejecte, ἔχων κραδίην ἐλάφοιο.
x Dux ducum, Imperator Gręcorum.
y Ut olim Chryseidos & Cassandræ, ita nunc Polyxenæ?
z De nostra familia. vivo patri eripiens Briseida; mortui inferiis Polyxenam negas.
a Teipsum sc.
b Regem mortis socium poscit Priamus manu mea interfectus.
c Ironice.
d Cui supplici filii *Hectoris* cadaver redempturo pepercit pater tuus.
e Supplici illi pepercit pater, hostem ego interfeci.
f Et tamẽ Priamus te animosior, venit ipse Achillem coram deprecaturus; tu non sustinens patris mei irati conspectum, Ajacem & Ulyssem cum muneribus & precibus misisti ipse in tentoriis latens. *g* Scoptice. *h* *Hectore* & Trojanis faces in classem inferentibus.

i Iliad. 1.
k Et tamen idem *Hector*, qui tua arma sprevit, illius lyram timuit non ausus naves Thessalas aggredi.
l Nec sane erat cur timeretur, cum ausus fuerit Priamus hostis huc venire.
m Vitam dare, parcere regi. ut Priamo pater.
* Al. alti.
n Vita extreme misera mors potior & malum minus.
o Ironice.
p Ubi olim hæc mens quando filiam tuam virginem immolasti?
q Me quidem *Vi[illegible] populi, fraterque, datumque Imperium movit, pensarem ut sanguine laudem.*
r Clementia quidem victoris, non lege servabantur à morte captivi ut servirent, unde *Servo* nomen I.C. quod Jos. Scaligero ab ἔρος. aliis ab εἶρος lana, unde

i Levi canoram verberans plectro chelym.
PYR. k Tunc magnus Hector, arma contemnens tua,
Cantus Achillis timuit: & tanto in metu
Navalibus pax alta Thessalicis fuit.
AG. l Nempe iisdem in istis Thessalicis navalibus,
Pax alta rursus Hectoris patri fuit.
PYR. m Est regis, * alii spiritum regi dare.
AG. Cur dextra regi spiritum eripuit tua?
PYR. n *Mortem misericors sæpe pro vita dabit.*
AG. At nunc o misericors virgines busto petis.
PYR. p Iamne immolari virgines credis nefas?
AG. q *Præferre patriam liberis regem decet.*
PYR. r Lex nulla capto parcit, aut pœnā impedit.
AG. *Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.*
PYR. *Quodcunque libuit facere victori, licet.*
AG. *Minimum decet libere, cui multum licet.*
PYR. His ista jactas, quos decem annorū gravi
Regno subactos Pyrrhus s exsolvit jugo?
AG. t Hos Scyros animos? PYR. u scelere quæris
fratrum caret.
AG. x Inclusa fluctu. PYR y nempe cognati maris.
z Atrei & Thyestæ nobilem novi domum.
AG. Ex a virginis concepte furtivo stupro,
Et ex Achille nate, sed b nondum viro.
PYR. c Illo ex Achille, genere qui mundum suo
Sparsus per omnem, cœlitum regnum tenet,
Thetide æquor, umbras Æaco, cœlum Iove.
AG. Illo ex Achille, qui manu d Paridis jacet.
PYR. e Quem nec deorum cominus quisquam petiit.
(f malo
AG. Compescere equidem verba, & audacem malo
Poteram domare: sed meus g captis quoque
Scit parcere ensis. potius interpres deum

ἔριθος qui lanificium exercet, vel ab εἴρερος servitus, quę τοῦ εἴρειν στέρει. Eustath. s Sacramento in militiam præstito absolvit, Troja sc. capta, quæ fato capi non potuit sine uno ex Æacidarum genere. t *T*antosne tibi animos suppeditat tam ignobilis patria? u Quæ tamen non habet in reges scelestos fratres, quemadmodum habuere Mycenæ Atreum & Thyestem. x Insula mari angustata. y In quo *T*hetis patris mei mater. z *Prolepsis Ironica*: atque hoc, ut multa alia in hac scena desumuntur è jurgio *T*eucri & Agam. in Sophoclis Ajace. a Deidamiæ Lycomedis filię ab Achille virgineo habitu latitante constupratæ. b Impubere, improle, virginem mentito falso cultu & nomine Pyrrhæ. c Diis totius mundi affine, *T*hetidos deę ęquoris filio, Æaci inferni judicis nepote, Jovis summi pronepote. d Emphasis. mollis, effœminati, imbellis Paridis. e Sed ab Apolline Paridi favente, idque eminus & per insidias. neque enim deorum quisquam eum cominus petere ausus. f Supplicio vel in malum tuum. g Captivis, ut Polyxenæ, *&c.*

Calchas vocetur. fata si poscunt, dabo.
[a] Tu qui Pelasgę vincla solvisti rati,
Morasque bellis; [b] arte qui reseras polum;
[c] Cui viscerum secreta, [d] cui mundi fragor,
[e] Et stella longa semitam flamma trahens
Dant signa fati; cujus [f] ingenti mihi
[f] Mercede constant ora, quid jubeat Deus
Effare, Calcha, nosque consilio rege. (viam.
CA. Dant fata Danais, [g] quo solent precio,
Mactanda virgo est [h] Thessali busto ducis;
Sed [i] quo jugari Thessalæ cultu solent,
[k] Ionidesve, vel Mycenææ nurus.
Pyrrhus parenti * conjugem tradat suo,
Sic rite dabitur. non tamen nostras tenet
Hæc una puppes causa. [l] nobilior tuo,
Polyxena, cruore debetur cruor,
Quem fata quærunt: turre de summa cadat
Priami [m] nepos Hectoreus & letum oppetat;
Tum mille velis impleat classis freta.

a Tu ô Calcha cujus divinatione solvimus diu detenti in Aulide, & cujus interpretatione de novem passerculis cum matre à serpente voratis pertulimus moras decennalis belli. b *Interpres divûm, qui numina Phœbi,* &c. id est, qui ex siderum positione futura concipis; potes & augurium includere. *c* Qui per extispicium. *d* terræ motum *vult Delrius, ego* tonitru. *namque & hoc ad aruspices pertinere nemo non novit.* *e* Cometen longe crinitum, *vel* stellam cadentem, *vide Theb.* 431. deorum placita divinaris. *f* Filia mea. sup. v. 161. & Chryseide sup. ver. 222. *g* Virg. cæsa. *h* Sup. 178. *i* Quo ritu, ornatu, & cultu sponsæ in Thessalia ad maritos duci solent. *k* Mulieres ex Ionia, à duce Ionio qui coloniam deduxit, dicta. *vel* Argivæ, ut Inachides ab Inacho, sic Ionides ab Io. * Polyxenam. *l* Proles mascula, Hectorea. *m* Astyanax, vero nomine Scamandrius, aliis Neius.

CHORUS.

Chorus è mulieribus Trojanis tam mente quam corpore captis, quo Achillis animam apparuisse neget, ex Epicuri sententia, qua nec Stoicorum multo sanior, stulte & (ut semel de toto choro moneam) impie animam humanam cum corpore interire asserit.

VErum est? an timidos fabula decipit,
[n] Umbras corporibus vivere [o] conditis?
[p] Cum conjux oculis imposuit manum,
Supremusque dies [q] solibus obstitit,
Et tristes cineres [r] urna coercuit;
[s] Non prodest animam tradere funeri,
[t] Sed restat miseris vivere longius?
An toti morimur? nullaque pars manet

n Animas. *o* Sepultis. *p* Ubi conjux conjugis morientis claudit oculos, quod faciebant sanguine proximi. *q* Luci vitali. ne videant solem diesque. *r* Quæ cineres combustorum capit. *s* Non est opus anima viventis animam placare mortui, quæ (ut totus hic Chorus vult) nusquam est. quum autem animas defunctorum sanguine humano propitiari creditum esset, captivos primum in exequiis immolabant; postea gladiatorum paria inferiis ad tumulos exhibebant, spectaculi voluptate rei atrocitatem adumbrantes. Theb. 172. *t* An restat vita post funus? quam quidem vitam, miseriam duxerunt Stoici.

Noſtri u cum profugo ſpiritus halitu
Immiſtus nebulis ceſſit in aera,
Et nudum tetigit ſubdita fax x latus?
y *Quidquid ſol oriens, quidquid & occidens*
Novit; cœruleis Oceanus fretis
Quidquid vel veniens vel fugiens lavat,
Ætas z *Pegaſeo corripiet gradu.*
Quo a bis ſena volant a ſidera b turbine,
Quo curſu properat ſecula volvere
c Aſtrorum dominus, quo properat modo
Obliquis d Hecate currere flexibus;
Hoc omnes petimus fata: nec amplius,
e Iuratos ſuperis qui tetigit lacus,
Vſquam eſt ut calidis fumus ab ignibus
Vaneſcit ſpatium per breve ſordidus;
Vt nubes f gravidas, quas modo vidimus,
Arctoi Boreæ * diſſipat impetus;
Sic hic, g quo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt, ipſaque mors h *nihil,*
Velocis ſpatii meta noviſſima.
Spem ponant avidi, ſoliciti metum.
i Quæris quo jaceas poſt obitum loco?
Quo non nata jacent.
k *Tempus nos avidum devorat, & chaos.*
Mors l *individua eſt, noxia corpori,*
Nec parcens animæ. m *Tænara, &* n *aſpero*
Regnum ſub domino, limen & obſidens
Cuſtos o *non facili Cerberus oſtio,*
p *Rumores vacui, verbaque inania,*
Et par ſolicito fabula ſomnio.

u Ubi anima (ex mente chori) ex aere, ſeu elementorum ſubtiliſſima parte concreta, redit in illa, unde orta ſit. x Crematum rogo cadaver. y Omnia in terris, quas Sol videt, quas mare fluxu aut refluxu alluit, ætas veloci pede corripit. z Veloci, à Pegaſo equo alato è Meduſæ ſanguine juxta πηγὰς, id eſt, fontes Oceani nato. qui & fontem elicuit Hippocrenem. a 12. Signa in Zodiaco. Thyeſt. 838. b Curſu rapido inſtar turbinis. c Sol. Thy. 833. d Hippolyt. 411. e Styga. Herc. Fu. 711. id eſt, mortuus nunquam eſt. f Pluvia fœtas. * *Al.* disjicit. g Rector noſtri & moderator animus. h Vitæ enim privatio. i Non erimus poſt mortem, ſicut nec fuimus ante vitam. Stoice & Epicurice. k Præfinito tempore in primam illam unitatem atque confuſam materiam redibunt omnia, unde & rurſum renaſcentur, & in quam recident viciſſim. atque hæc Stoicorum æternitas. l Non animæ magis parcens quam corpori m Deſcenſus ad inferos, Herc. Fu. 586. n Diti illacrymabili regnati inferi. o Non levi, vivis ingredi, umbris exire volentibus. p Ex eadem ſchola, Horatii *fabulæ manes, quæ eſſe Nec pueri credunt niſi qui nondum ære lavantur.* q Quod dormientes territat ut & ſuperſtitioſos.

ACTUS TERTIUS.

ANDROMACHA. SENEX. VLYSSES.

Hectoris uxor viſo territa, filium in tumulo paterno abſcondit, quem ſagacitate ſua Vlyſſes latebris exutum ad mortem abducit.

QUid mœſta Phrygiæ turba laceratis comas,
Miſerumque tunſæ pectus effuſo genas

Fletu rigatis? levia perpessæ sumus,
r Si flenda patimur. Ilium vobis s modo,
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
t Mea membra raperet, & u gravi gemeret sono
Peliacus axis pondere Hectoreo tremens;
Tunc obruta atque eversa Troja x concidit.
y Torpens malis rigensque sine sensu feror.
Iam z erepta Danais conjugē sequerer meum,
Nisi hic teneret. hic meos animos domat,
Morique prohibet. cogit hic aliquid Deos
Adhuc rogare. tempus ærumnæ addidit.
Hic mihi a malorum maximum fructū abstulit,
Nihil timere b prosperis rebus locus
Ereptus omnis; dira, qua veniant, habent.
Miserrimum est timere, cum speres nihil.
SE. Quis te repens commovit afflictam metus?
AN. Exoritur aliquod majus è magno malum.
c Nondum ruentis Ilii fatum stetit.
SE. Et quas reperiet, d ut velit, clades Deus?
AN. Stygii profundi claustra & obscuri specus
Laxantur; & ne desit eversis metus,
e Hostes ab imo conditi tumulo exeunt.
Solisne retro pervium est Danais iter? (gas
f Certe æqua mors est. turbat atq; agitat Phry-
Communis iste g terror. hic proprie meum
Exterret animum h noctis horrendæ sopor.
SE. Quæ i visa portent, effer in medium, metus.
AN. Partes fere nox k alma transierat l duas,
Clarumque m septem verterant stellæ jugum;
n Ignota tandem venit afflictæ quies,
Brevisque fessis somnus obrepsit genis;
(o Si somnus ille est mentis attonitæ stupor)
Cum subito nostros Hector ante oculos stetit,
p Non qualis ultro bella in Argivos ferens,
q Graias petebat facibus Idæis rates;

r Levium enim dolorum fletus est, ingentium stupor.
s Jam tandem captis.
t Mei Hectoris.
u Cum Achillis currus ter circum mœnia Trojæ raptaret Hectorem.
x Mihi concidisse visa est. supra ver. 186.
y Illis itaque damnis stupens, non sentio urbis excidium, captivitatemq; meam.
z Morte mihi ultro illata asserere me in libertatem, nisi hic filiolus meus retineret me in vivis.
a Mentis securitatem, nihil sc. timere.
b Quoniam itaque adempta melioris sortis spe, non sunt quibus me reservem ad secunda, obdurescat animus in adversis, nec pejora timeat.
c Nondum attigit ἀκμήν. etiam aliquid ultra est.
d Si modo velit, dic velle.
e *Indignanter* pro Hostis, id est, Achillis umbra Polyxenam sibi inferias dari petens, ut sup. act. 2. f Cum vero æqua sit mors, non video, quo minus pateat idem Trojanis ab inferis iter; & certe patet, namque (ut seq.) mihi apparuit Hector. g Ab Achillis umbris injectus de Polyxena. h ἐνυπνίου ὄψις, somnium; seu potius ὕπαρ. quod ex narratione & eventu patet. i φάντασμα, ὅραμα vel χρηματισμός. est enim de futuris, ede tua visa quæ portent hos metus. k Instar cibi enim alit saginatque somnus. l Græci in tres stationes seu vigilias noctem distribuebant, Romani in quatuor; arguit autem veritatem somnii à tempore, vide sup. v. 166. m Herc. Fu. 129. *Parrhasis obliquos Helice cum verteret axes:* n Miseræ mihi insolita. o Nisi stupor ille mentis atton. sit dicendus potius quā somnus, per quem mihi apparuit hoc visū. p *Non qualis redit exuvias indutus Achillis, Vel Danaûm Phrygios jaculatus puppibus ignes.* q Græcæ classi flammas inferens Trojanus.

Nec cæde vaſta, qualis in Danaos furens
Vera ex [r] Achille ſpolia [r] ſimulato tulit.
[ſ] Non ille vultus flammeum intendens jubar,
Sed feſſus ac dejectus, & fletu gravis,
Similiſque [t] noſtro, ſquallida obtectus coma.
Iuvat [u] tamen vidiſſe. tum quaſſans caput,
Depelle ſomnos, inquit, & natum eripe,
O fida conjux. lateat. hæc una eſt ſalus.
Omitte fletus. Troja quod cecidit, gemis?
[x] Utinam jaceret tota! feſtina, amove
Quocunque noſtræ parvulam ſtirpem domus.
Mihi gelidus horror ac tremor ſomnũ excutit;
Oculoſque nunc huc pavida nunc illuc ferens,
Oblita nati, miſera quæſivi Hectorem.
[y] Fallax per ipſos umbra complexus abit.
O nate, magni certa progenies patris,
[z] Spes una Phrygibus; unica afflictæ domus,
Veteriſque ſoboles ſanguinis nimium inclyti,
Nimiumque patri ſimilis: [a] hos vultus meus
Habebat Hector; talis inceſſu fuit,
Habituque talis. ſic tulit fortes manus;
Sic celſus humeris, fronte ſic torva minax,
Cervice fuſam diſſipans lata comam.
O nate, [b] ſero Phrygibus, at matri [c] cito,
Eritne tempus illud, ac felix dies,
Quo Troïci defenſor & vindex ſoli,
Recidiva ponas Pergama, & ſparſos fuga
Cives reducas? nomen & patriæ ſuum,
Phrygibuſq; reddas? [d] Sed mei fati immemor,
Tam magna timeo vota. quod captis ſat eſt,
Vivamus. heu me! quis locus fidus meo
Erit timori? quave te ſede occulam?
Arx illa pollens opibus & muris [e] deûm,
Gentes per omnes clara, & [f] invidiæ capax,
Nunc pulvis altus. ſtrata ſunt flamma omnia,
Supereſtque vaſta ex urbe ne tantum quidem
Quo lateat infans. quem locum [g] fraudi legã?
Eſt tumulus ingens conjugi caro ſacer,
[h] Verendus hoſti; [i] mole quẽ immenſa parens

r Patroclo Achillis armis induto & ab Hectore exuto. *Antith. vera & ſimulato.*
ſ Non ille vultus rubicundus ſeu auguſtus & Majeſtate plenus, *vel* oculi ſplendore micantes, quos Ion Chius Herculi, Homerus Achilli tribuit.
t Vultui.
u Etiam ſic, deformem, ſquallidum.
x Utinam ejus ruinæ modo poſito tandem & periodo non ulterius cædes graſſetur.
y *Et fruſtra compreuſa manus effugit imago.*
z Uſque ad invidiam & timorem hoſtium, ne ſuperſtes patris & patriæ excidium ulciſcaris.
a *Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora movebat.*
b In ſubſidium & defenſionem patriæ.
c Mihi enim curæ & ſoliciti timoris cauſa es. ſup. v. 419.
d Sed ſortis meę ſomniique immemor nimis felicia vota excepto. alii leg. *Memor.*
e Neptuni & Apollinis, qui conducti à Laomedonte ſeu Ilo potius, mœnibus cinxere Ilium; ſed & Æaco laboris pars demandata, ne πύργοι θεότευκτοι forent inexpugnabiles. f Namque *ſummã petit livor.* g Dolo, ſed non malo. latebris ad filium occulendum. inf. v. 499. h Cui & hoſtis abſtinet. i Quem Priamus in mœrorem, luctuſque, ut evenit, ſuos, nequaquam avarus ſplendidum ſtruxerat.

Opi-

Opibusque magnis ſtruxit, in luctus ſuos
Rex non avarus. optime credam patri.
Sudor per artus frigidus totos cadit.
[k] Omen tremiſco miſera feralis loci.
SE. Hæc cauſa multos una ab interitu arcuit,
Credi periſſe. [l] vix ſpei quidquam eſt ſuper:
Grave pondus illum, magna nobilitas, premit.
AN. Ne prodat aliquis. SE. amove teſtes doli.
AN. Si quæret hoſtis? SE. urbe in everſa [m] perit.
AN. [n] Quid proderit latuiſſe redituro in manus?
SE. Victor feroces impetus primos habet.
AN. Quid? quod latere ſine metu magno nequit?
SE. Miſer [o] occupet præſidia, ſecurus [p] legat.
AN. Quis te locus, quæ regio ſeducta, invia
Tuto reponet? quis feret trepidis opem?
Quis proteget? qui ſemper, etiam nunc tuos,
Hector, tuere; conjugis furtum piæ
Serva, & fideli cinere victurum excipe.
Succede tumulo, nate. quid retro fugis,
Turpeſq; latebras ſpernis? agnoſco [q] indolem.
Pudet timere. ſpiritus magnos fuge,
Animoſque [r] veteres; ſume quos caſus dedit.
En intuere, turba [ſ] quæ ſimus ſuper,
[t] Tumulus, [u] puer, [x] captiva. cedendū eſt malis.
Sanctas parentis conditi ſedes, age,
Aude ſubire. fata ſi miſeros juvant,
Habes ſalutem. fata ſi vitam negant,
Habes ſepulchrum. SE. clauſtra commiſſum tegunt.
Quem ne tuus producat in medium timor,
Procul hinc recede, teque diverſam amove.
AN. *Levius ſolet timere, qui propius timet.*
Sed, ſi placet, referamus hinc alio pedem.
SE. Cohibe parumper ora, queſtuſque opprime.
Greſſus nefandos [y] dux [z] Cephalenum admovet.
AN. Dehiſce tellus, tuque conjux ultimo
Specu revulſam ſcinde tellurem Stygis.
Sinu profundo conde depoſitum meum.
Adeſt Vlyſſes; & quidem [a] dubio gradu
Vultuque; nectit pectore aſtus callidos.
VLY. Duræ miniſter ſortis, hoc primum peto,
[b] Vt ore quamvis verba dicantur meo,

k Vereor ne infauſto ſepulchri omine mortem illi prædixerim.
l Anaſtrophe, quicquam ſupereſt Raphelengius & Delrius alias diſponunt perſonas. AN. *vix ſpei quidquam eſt ſuper. Gr. ſ. il. m. 10. premit.* SE. *Ne prodat al. amove teſt. doli.* AN. *Si qu. &c.*
m Dic. periiſſe.
n Quid proderit ad tempus latuiſſe, ſi poſtmodum in manus hoſtium ſit venturus?
o Obvia quæque & quæ occurrerint præſidia capeſſat, arripiat.
p Eligat.
q Fortitudinem velut à patre hereditariam, quæ formidare & formidabilia effugere neſcit.
r Prioris fortunæ.
ſ Quæ ſuperſumus.
t Paternus.
u Tu.
x Ego.
y Vlyſſes.
z Pop. Cephalenes inſulę Ionii maris qui Vlyſſem ſecuti ſunt ad Trojā. Αὐτὰρ ὀδυσσεὺς ἦγε κεφαλλῆνας μεγαθύμους.
a Cunctabundo, ancipiti,

κυνηγετοῦντι καὶ μετρούμενον ἴχνη νεοχάρακτα. *b* Talthybius in Troad. Euripid. μή με συγήσης, οὐχ᾽ ἑκὼν γὰρ ἀγγέλλω Δαναῶν τε κοινὰ Πελοπιδῶν τ᾽ ἀγγέλματα. Solenne vero eſt mali nuncii miniſtris mandatum præfatione mollientes, culpam à ſe avertere in alios rejectam.

Non esse credas nostra. Graiorum omnium
Procerumq; vox est, perere quos [c] seras domos
Hectorea soboles prohibet; hanc fata expetunt.
Solicita Danaos pacis incertæ fides
Semper tenebit, semper [d] à tergo timor
[d] Respicere coget; arma nec poni finet,
Dum Phrygibus animos [e] natus eversis dabit
Andromacha. AN. vester augur hoc Calchas
canit?
VLY. Et si taceret augur hæc Calchas, tamen
[f] Dicebat Hector, cujus & stirpem horreo.
Generosa g in ortus semina exurgunt g suos.
Sic [h] ille magni parvus armenti comes,
[h] Primisque nondum cornibus findens cutem,
Cervice subito celsus, & fronte arduus,
Gregem [i] paternum ducit, ac pecori imperat.
Quę tenera cæso virgo de trunco stetit,
Par ipsa [k] matri tempore exiguo subit,
Vmbrasque terris reddit, & cœlo nemus.
Sic [l] male relictus igne de magno cinis
Vires resumit. [m] *est quidem injustus dolor*
Rerum æstimator; si tamen tecum exigas,
Veniam dabis, quod [n] bella post hyemes decē
*Totidemque messes jam senex miles timet,
Aliasque clades rursus, ac [o] nunquam bene
Trojam jacentem. magna res Danaos movet,
[p] Futurus Hector. libera nos hoc metu.
Hæc una naves causa [q] deductas [r] tenet;
Heic classis hæret. neve crudelem putes,
Quod [s] sorte jussus [t] Hectoris natum petam;
Petissem [u] Orestem. patere [x] quod victor tulit.
AN. Vtinā quidē esses, nate, materna in manu;
Nossemque quis te casus ereptum mihi
Teneret, aut quæ regio. [y] non hostilibus
Confossa telis pectus, aut vinclis manus
Secantibus prę̨stricta; non acri latus
Vtrumque flamma cincta, maternam fidem
Vnquam exuissem. nate, quis te nunc locus,
Fortuna quæ possedit? errore avio
Vagus arva lustras? vastus an patriæ [z] vapor

c Sero revisendas.
d Ne sequatur ultor.
e Tuus O Andromacha.
f Rebus clare gestis præeundo. forte verbis.
g Ut parentes suos referant.
h Vitulus *nondum rupta fronte, qui vexat nascenti robora cornu.*
i Quem taurus pater duxerat.
k Arbori è qua hic surculus seu planta fuit avulsa aut excisa.
l Incaute, *ut solet à ventis alimenta resumere, quæque Parva subinducta latuit scintilla favilla Crescere & in veteres agitata resurgere vires.*
m Dolor est injustus æstim. rerum.
n Nova, alia.
* Gruterus leg. Totidemque menses.
o Non funditus & radicitus eversam superstite Astyanacte in novi belli femina, ut quondam Priamo.
p Filius tuus futurus alius Hector.
q E littore, & ad navigandum paratas
r Moratur.
s Sorte huic ministerio delegatus. supra v. 522. vel dicta per carmina sorte, id est, oraculo à Tiresia effato sup. 366. Oed. 29.. *t* Hostis mihi. *u* Etiam Agamemnonis imperatoris nostri filium. *x* Quod Agamemnon in filia Iphigenia sup. 161. *y* Nullum me genus cruciatus cogeret ut filium proderem. *z* Incendio mixtus fumus.

Cor-

Corripuit artus? sævus an victor tuo
[a] Lusit cruore? nunquid immanis feræ
Morsu peremptus pascis [b] Idæas aves?
VLY. Simulata remove verba. non facile est tibi
Decipere [c] Vlyssem. vicimus [d] matrum dolos,
Etiam [e] Dearum: cassa consilia amove.
Vbi natus est? AN. [f] ubi Hector? ubi cuncti
Phryges?
Vbi Priamus? unum quæris, ego quæro omnia.
VLY. Coacta dices, sponte quod fari abnuis.
AN. [g] *Tuta est, perire quæ potest, debet, cupit.*
VLY. *Magnifica verba mors prope admota excutit.*
AN. Si vis, Vlysse, cogere Andromacham metu,
Vitam minare; nam mori votum est mihi.
VLY. Verberibus, igni, morte, cruciatu, eloqui
Quodcunque celas, adiget invitam dolor,
Et pectore imo condita arcana eruet.
Necessitas plus posse quam pietas solet.
[h] *Stulta est* [i] *fides, celare quod prodas statim.*
AN. Propone flammas, vulnera, & diras mali
Doloris artes, & famem, & sævam sitim,
Variasque pestes undique, & ferrum inditum
Visceribus ustis, carceris cœci luem,
Et quidquid audet victor iratus, tumens.
VLY. [k] Animosa nullos mater admittis metus.
[l] Hic ipse, quo nunc contumax perstas, amor,
Consulere parvis liberis Danaos monet.
Post arma tam [m] longinqua, post annos decem,
Minus timerem quos [n] facit Calchas metus,
Si mihi timerem. bella [o] Telemacho [n] paras.
AN. Invita Vlyssi gaudium ac Danais dabo?
Dandũ est. [p] fatere, quos premis luctus, dolor.
Gaudete Atridæ; tuque lætifica, ut soles,
Refer Pelasgis. Hectoris proles obit.
VLY. Et esse verũ hoc qua probas Danais fide?
AN. [q] Ita quod minari maximum victor potest,
Contingat, & me fata maturo exitu
Facilique solvant, ac [r] meo condant solo,
Et patria tellus Hectorem [s] leviter premat;
[q] Vt luce caret, ut [q] inter extinctos jacet,

a Per ludibriũ te tantum interfecit. *b* Trojanas, vel in monte Ida. *c* Emphatice. qui astutus, πολυμῆτις, πολυμήτις. *d* Clytemnestræ, cum peterent Iphigeniã. sup. v. 16. & Thetidos, cum Achillem explorarent. sup. v. 211. *e* *Indignanter*, pro Deę, id est, Thetidos. quãvis enim & Palladis simulachrum sustulerit, nihil tamen hoc ad matrum dolos. *f* Quasi vero difficile sit puerũ perire, cum Hector, Phryges omnes, Priamus perierint. *g* Quæ potest, debet, cupitque mori, secura est. *h* Pleriq; libri versũ hunc non agnoscunt. *i* Silentium. *k* Alii alias disponunt, & hunc versum Andromachę tribuentes, legunt, *Animosa nullos mater admittit metus.* V. L. *hic ipse quo*, &c. *l* Amoris iste affectus, quo tam pertinaciter filio tuo prospicis, & nos monet nostris æquę consulere. *m* Procul à patria. *n* Vaticinatur. *o* Filio meo, si superset Astyanax in ultionem. *p* Fatere, O dolor, luctus quos premis. *q* Et ipsum sophistam Vlyssem pene capit æquivoci juramenti fallacia, dum jurat mater filium (in tumulo abditum), luce carere & inter extinctos jacere. *r* Patrio solo, nec abducar captiva. *s* Vide ultimum vers. *Hippolyti*.

Datusque tumulo [u] debita exanimis tulit.
VLY. Expleta fata stirpe sublata Hectoris,
Solidamque pacem lætus ad Danaos feram.
Quid agis, Vlysse? Danaidæ credent tibi?
Tu cui? parenti. fingit an quidnam parens,
Nec abominandæ mortis [x] auspicium pavet?
[y] Auspicia metuunt, qui nihil majus timent.
Fidem alligavit jurejurando suam.
Si pejerat, timere quid gravius potest?
Nunc advoca astus, anime, nunc fraudes, dolos,
Et [z] totum Vlyssem. *veritas nunquam latet.*
[a] Scrutare matrem. mœret, illacrymat, gemit,
Et huc & illuc anxios gressus refert,
Missasque voces aure solicita excipit.
Magis hæc timet quã mœret. ingenio est opus.
[b] Alios parentes [c] alloqui in luctu decet;
Tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,
Quem mors manebat sæva, præcipitem datum
E turre, lapsis sola quæ muris manet.
AN. [d] Reliquit animus, membra quatiuntur, (labant,
Torpetque vinctus frigido sanguis gelu.
VLY. En tremuit. [e] hac, hac, parte quærenda est
Matrem timor detexit. iterabo metum. (mihi.
[f] Ite, ite, celeres, fraude materna abditum
Hostem Pelasgi nominis, pestem ultimam,
Vbicunque latitat, erutam in medium date.
[g] Bene est. tenetur perge, festina, attrahe.
Quid respicis, trepidasque? jam certe perit.
AN. [h] Vtinam timerem! solitus ex longo est me-
Dedidicit animus sero quod didicit diu. (tus.
VLY. [i] Lustrale quoniam [k] debitum muris puer
Sacrum antecessit, nec potest vatem sequi
[l] Meliore fato raptus; hoc Calchas ait
Modo piari posse redituras rates,
Si placet undas Hectoris sparsi cinis,
Ac tumulus imo totus æquetur solo.
Nunc ille quoniam debitam effugit necem,
Erit admovenda [m] sedibus sacris manus.
AN [n] Quid agimus? animum distrahit geminus
Hinc natus, illinc conjugis chari cinis. (timor;

u Exequias. justa debita mortuis.
x Omen mortis immaturæ durǽque & malorum quibus se jurejurando devovet.
y Interrogative hoc, vel Ironice.
z Omnes Vlyssis artes, technas, astus.
a *Hæc secum, mulieris gestus advertens.*
b *His Andromacham subdole affatur.*
c Consolari. *alloquio curæ parte levare decet.* παραμυθεῖσθαι.
d Al. *Deliquit.* P. Scriverius leg. *Me liquit,* & hæc quibusdã in lib continuantur Vlyssi tacite & callide mulieris affectus observanti.
e Per timorem.
f *Comites seu famulos alloquitur.*
g Fingit puerum inventum ab aliquo è suis abduci à tergo Andromachæ, quod illa timens respicit trepide. unde illam filium occulisse conjicit.
h Excusat metum à metu diuturno profectum, non à justa causa, inquiens, utinam mihi viveret filius essetque veri timoris causa! *i* Ut mulierem penitus excutiat, metum illi adauget, fingitque jubere Calchantem undas Hectoris cineribus placare, si minus inveniatur puer. *k* De turre dejiciendum. *l* Mitiore, quam ut de turre præcipitaretur. *m* Sepulchro Hectoris. Sepulchra autem violare nefas, omniumque nationum ritibus & legibus cautum. n *Hæc secum*

Pars

Pars utra vincet? testor immites deos,
Deosque veros, conjugis [o] manes mei,
Non aliud, Hector, in meo nato mihi
Placere, [p] quam te. vivat, ut possit tuos
Referre vultus. [q] Prorutus tumulo cinis
Mergetur? ossa fluctibus spargi sinam
Disjecta vastis? potius [r] hic mortem oppetat.
Poteris nefandæ deditum mater neci
Videre? poteris celsa per fastigia
Missum rotari? potero; perpetiar, feram,
Dum non meus post fata victoris manu
Iactetur Hector. [r] hic suam pœnam potest
Sentire; at [s] illum fata jam in tuto locant.
Quid fluctuaris? statue, quem pœnæ extrahas.
Ingrata, dubitas? Hector est illic tuus.
Erras, utrinque est Hector: hic [t] sensu potens,
Forsan futurus ultor extincti patris.
Vtrique parci non potest. quidnam facis?
Serva è duobus, anime, quem Danai timent.
VLY. Responsa peragã, funditus [u] busta eruam.
AN. [x] Quæ vendidistis? VLY. pergam, & è summo aggere
Traham sepulchra. AN. cœlitum appello fidem,
Fidemque Achillis; Pyrrhe, genitoris tui
[x] Munus tuere. VLY. tumulus hic campo statim
Toto jacebit. AN. [y] fuerat hoc prorsus nefas
Danais inausum. templa violastis, [z] Deos
Etiam faventes. busta transierat furor.
Resistam. inermes offeram armatis manus.
Dabit ira vires. [a] qualis Argolicas ferox
Turmas Amazon stravit; aut qualis [b] Deo
Percussa [c] Mænas, [d] entheo sylvas gradu
Armata thyrso terret, atque [e] expers sui
Vulnus dedit, nec sensit; in medios ruam,
Tumuloque cineris socia defenso cadam.
VLY. Cessatis? & vos flebilis clamor movet,
Furorque cassus fœminæ? jussa ocyus
Peragite. AN. me, me sternite heic ferro prius.
Repelle Avernum, rumpe fatorum moras,
[f] Molire terras, Hector, ut Vlyssem domes.
Vel umbra satis est. [g] arma concussit manu:

o *Appositive.* præcipuo autem honore veteres colebant deos Domesticos & suorum lares.
p Quam quod te referat.
q Fluctuat metu dubia mulier, nec cogitat erui non posse cineres salvo filio in tumulo abscondito.
r Astyanax.
s Hectorem.
t Vivus.
u Tumulum in quo cadaver ustum & cinefactum. proprie enim cadaveris crematio *Bustum* dicitur ab antiquo *Buro* à πυρόω, locus *Vstrina*, operis extructio *Sepulchrũ*, Inscriptio *Monumentũ*, strues lignorum *Rogus*, Ignis inflãmatus *Pyra*, apparatus mortuorum *Funus*.
x Corpus Hectoris mortui Achilles, locum sepulchro extruendo Græci vendiderunt.
y Hactenus à sepulchris violandis abstinuistis, cætera utut furiosi.
z Ut Palladem.
a *Quales Threicia cum flumina Thermodoontis Pulsant, & pictis bellantur Amazones armis, Seu circum Hippolyten, seu cum se Martia curru Penthesilea refert,* &c. b Furore Bacchico percita. c Agave. Theb. 17. & Oedip. 616. d Afflatu numinis acto, Oed. 628. e Mente abalienata, animi impos. f Ἄρηξον, ἐλθὲ, καὶ σκιὰ φάνηθί μοι, Ἄλλοις γάρ. Eurip. g *Vel* in eorũ terrorẽ fingit, *vel* per phantasiã videtur cernere Hectorem.

i Iaculatur ignes. cernitis Danai Hectorem?
An sola video? VLY. funditus cuncta erue.
AN. Quid agis? ruina, mater, & gnatū & virum
Prosternis una. forsitan Danaos prece
Placare poteris. k conditum elidet statim
Immane busti pondus. l intereat miser,
Vbicunque potius, ne pater gnatum obruat,
Prematque patrem gnatus. m ad genua accido
Supplex, Vlysse; quamque nullius pedes
Novere dextram, pedibus admoveo tuis.
Miserere matris, & preces placidus pias
Patiensque recipe; quoque te celsum altius
Superi levarunt, mitius lapsos preme.
Misero datur quodcunque, n *fortunæ datur.*
o Sic te revisat p conjugis sanctæ torus,
Annosque dum te recipit, extendat suos
q Laërta! sic te r juvenis excipiat tuus,
Et vota vincens vestra felici indole,
Ætate s avum transcendat, ingenio patrem!
Miserere matris. unicum afflictæ mihi
Solamen hic est. VLY. exhibe gnatum, & roga.

i Ut quondam, naves Græcorū flammis petens. k Filium absconditum. l Vel de turre præcipitatur, aut ubicunque, modo ne in patris sepulchro. m Verecundiæ veteres frontem assignabant, impudentię os, sagacitati vel irrisioni nasum, judicio aurem, fastui supercilium, virtuti & fidei dextram, misericordiæ genua, quæ illius cui se supplices ingererent contingebant, ut & caput, seu mentum, & dextram. velut τὸ ἡγεμονικὸν, τὸ πρακτικὸν: καὶ τὸ κινητικὸν, Symbola consensus, actionis & progressus ad præstanda quæ petuntur. n Par relaturæ illi qui succurrit miseris, lubricæ fortunæ memor. Lips. autem legit *Misera datur quodcunque fortuna, datur.* q. d. animo vere liberali datur, non aucupanti & retributionem sperante. o Sic tu revisas thorum. *Hypallage.* p Penelopes castæ & reditum tuum expectantis. q Pater tuus. r Telemachus filius. s Laertem.

ANDROMACHA.

Evocat filium è tumulo mater, jubetque supplicem petere Vlyssis gratiam.

HUc è latebris procede tuis,
Flebile matris furtum miseræ.
Hic puer, t hic est terror, Vlysse,
Mille carinis. submitte manus,
Dominique pedes supplice dextra
Stratus adora: nec turpe puta,
Quidquid miseros fortuna jubet.
Pone ex animo reges atavos,
u Magnique senis jura per omnes
Inclyta terras: excidat x Hector.
y Gere captivum; positoque genu,
z Si tua nondum funera sentis,
Matris fletus imitare tuæ.

t *Argivis de patre timendus, Astyanax.* Auson.
u Priami.
x Memoria. *vel* indoles & virtus Hectoris.
y Gestu te præbe, gere te more captivi.
z Si forte non intelligis malum tuum & mortem paratam.

Vidit

Vidit [a] pueri regis lacrymas
Et Troja prior, parvuſque minas
Trucis [b] Alcidæ flexit Priamus.
Ille, ille ferox, cujus vaſtis
Viribus omnes ceſſere [c] feræ;
Qui perfracto limine Ditis
Cæcum retro patefecit iter,
[d] Hoſtis parvi victus lacrymis,
Suſcipe, dixit, rector [e] habenas,
Patrioque ſede celſus ſolio,
Sed ſceptra fide [f] meliore tene.
Profuit illo victore capi.
Diſcite mites Herculis iras.
[g] An ſola placent Herculis arma?
Iacet ante pedes non minor [h] illo
Supplice [i] ſupplex, vitamque petit.
Regnum Trojæ, quocumque volet,
Fortuna ferat.

a Priami tum pueri futuri regis. ſup. 129.

b Herc. Fu. 356.

c Monſtra domita.

d Priami.

e Gubernacula, imperium.

f Quam pater Laomedon, qui perfide primum Deos urbis munitores promiſſa mercede, mox Herculem equis propter liberatam à monſtro marino Heſionem pactis fraudavit. ſup. ver. 131.

g An Hercul. ſagittæ in expugnanda Troja ſolæ placent vobis? aunon & mores, miſericordia & clementia?

h Priamo

i Aſtyanax.

VLYSSES. ANDROMACHA. ASTYANAX

Precibus minas & diras miſcet Andromache, Vlyſſem orans nec exorans.

MAtris quidem me mœror attonitæ movet:
Magis Pelaſgæ me tamen matres movent,
Quarum iſte magnos creſcit in luctus puer.
AN. [k] An has ruinas urbis in cinerem datas
[l] Hic exitabit? hæ manus Trojam erigent?
Nullas habet ſpes Troja, ſi [m] tales habet.
[n] Non ſic jacemus Troes, ut cuiquam metus
Poſſimus eſſe. ſpiritus [o] genitor facit?
Sed nempe tractus [o] ipſe [p] poſt Trojam pater
Poſuiſſet animos, magna quos frangunt mala.
Si pœna petitur, quæ peti gravior poteſt?
[q] Famulare collo nobili ſubeat [q] jugum:
Servire liceat. aliquis hoc [r] regi negat?
VLY. Non hoc Vlyſſes, ſed negat [ſ] Calchas tibi.
AN. [t] O machinator fraudis, ô ſcelerum artifex,
Virtute cujus bellica nemo occidit,
Dolis & aſtu maleficæ mentis jacent
Etiam [u] Pelaſgi; [x] vatem & inſontes deos

k Emphatice, ut ſup. v 474.

l Infans, puellus Τροίαν πόλιν Πέρσαντ᾽ ὀρθώσειεν, &c. Eurip

m Tam macras, lentas, exiles.

n Imo tam funditus deleti, ut non amplius timendi ſimus.

o Hector

p Circa mœnia Trojæ Achillis bigis raptus, vel ad naves & ter circum Patrocli tumulum raptatus.

q Servitutis onus.

r Regia ſtirpe edito, regni heredi, ἀσυνάκλι.

ſ Deorum oraculum, cujus interpres Calchas

t Deplorata ſalutis ſpe ſe ad convitia in vindictam convertit

u Iphigenia ſup v 567. Palamedes falſa proditionis accuſatione oppreſſus, & Ajax in contentione de armis Achillis victus.

x Calchanta & deos hoc non jubentes.

Pœna-

Prætendis? hoc eſt pectoris facinus tui,
[a] Nocturne miles, fortis in pueri necem.
Iam [b] ſolus audes aliquid, & [a] claro die.
VLY. Virtus Vlyſſis nota Danais eſt ſatis,
Nimiſque Phrygibus. non vacat vanis diem
Conterere verbis: anchoras claſſis [c] legit.
AN. Brevem morã largire, dum officium parens
Gnato ſupremum reddo, & amplexu ultimo
Avidos dolores ſatio. VLY. [d] miſereri tui
Vtinam liceret! quod tamen ſolum licet,
Tempus moramque dabimus. arbitrio tuo
Implere lacrymis: [e] *fletus ærumnas levat.*
AN. O dulce pignus! O decus lapſæ domus!
Summumque Trojæ funus! O Danaum timor!
Genitricis O ſpes vana! cui demens ego
[f] Laudes parentis bellicas, annos avi
Medios precabar: vota deſtituit deus.
Iliaca non tu ſceptra regali potens
Geſtabis aula; jura nec populis dabis,
Victaſque gentes ſub tuum mittes jugum;
[g] Non Graia cædes terga, non [h] Pyrrhũ trahes;
Non [i] arma tenera [i] parva tractabis manu;
Sparſaſque paſſim ſaltibus latis feras
Audax ſequeris; nec ſtato [k] luſtri die
[l] Solenne referens Troici [m] luſtri [l] ſacrum,
Puer citatas nobilis turmas ages;
Non inter aras [n] mobili velox pede,
Revocante [o] flexo [n] concitos [o] cornu modos,
[p] Barbarica [q] priſco templa ſaltatu coles.
O morte dira triſtius leti genus!
Flebilius aliquid Hectoris magni nece
[r] Muri videbunt. VLY. [ſ] rumpe jam fletus parens.
Magnus ſibi ipſe non facit finem dolor.
AN. Lacrymis, Vlyſſe, parva, quã petimus, mora eſt.

a Qui noctu ſolum expeditiones ſeu furta potius exerces, ut in rapiendo Palladio & Rheſi tentoriis deprehendendis. ſup. v. 38. *b* Sine Diomede comite. *c* Retrahit in navem, *Wayeth anchor.* *d* Et miſericordiam profitetur. Sophocleus ille Vlyſſes, ἐποικτείρω δέ νιν Δύστηνον ἔμπης καίπερ ὄντα δυσμενῆ. *e Expletur lacrymis, egeriturque dolor.* *f* Fortitudinem patris, Priami ætatem mediã, id eſt, florentem opibus, regno, liberis; non optarem ejus ſenectutem, quæ miſeriarũ exemplum. *g* Ut pater. *h* In filio, patrem tuũ ultus. *i* Excercitationes & præludia bellica, venationes ſc. Trojanum agmen, ſaltationes. *k* Vide Herc. Fu. v 840. *l* A nobilibus pueris equeſtribus & armatis peractum, quem deſcribit Virgilius 5 Æneid. quæ Pyrrhica dicta eſt, vel Troja. *m* Lege *Ludi* aut *feſti*, ut evitetur inſuavis repetitio ejuſdem vocis in verſu præcedenti. *n* Choreas in Dyndimenes ſacris, ſaltando ad Phrygium modum, qui cæteris quatuor concitatior. Æolius. n ſimplex & animi tempeſtates tranquillat; Doricus honeſtus & gravis, pudicitiæ largitor; Ionius ſeu Iaſius varius, intellectum obtuſis acuit; Lydius querulus mentem curis defatigatam reparat & oblectat; Phrygius vero religioſus & ἔνθεος pugnas excitat & votum furoris inflammat. *o* Curva tibia. ἐν αὐλοῖς Συνοπαδοὶ Πέλοπος ματρὸς ὀρείας φρύγιον ἄεισαν νόμον. *Barbara & horribili ſtridebat tibia cantu.* Catul. *p* Phrygia *q* Phrygio. r *Iliaci, Neptunia mœnia, muri Viderunt aliquid crudelius Hectore rapto* Auſon *ſ* Deſine. mitte.

Con-

Concede parvos ut mea [t] condam manu
Viventis oculos. occidit parvus quidem,
Sed jam timendus. Troja te expectat tua:
I, vade liber; [u] liberos Troas vide. (nus,
AS. Miserere mater. AN. quid meos retines si-
Manusque matris? cassa præsidia occupas.
Fremitu leonis qualis audito tener
Timidum juvencus applicat matri latus;
At ille sævus matre summota leo,
[x] Prædam minorem morsibus vastis premens
Frangit, vehitque: talis è nostro sinu
Te rapiet hostis. [y] oscula & fletus, puer,
[z] Lacerosque crines excipe, & plenus [a] mei
Occurre patria; pauca maternæ tamen
Perfer querelæ verba: [b] Si manes habent
Curas priores, nec perit flammis amor;
Servire Graio pateris Andromachen jugo
Crudelis Hector? [c] lentus & segnis jaces?
Rediit Achilles. [d] sume nunc iterum comas,
Et sume lacrymas; quidquid è misero [e] viri
Funere relictum est; sume quæ reddas tuo
Oscula parenti: matris hanc solatio
Relinque vestem. tumulus *hanc tetigit meus,
Manesque chari. quidquid heic cineris latet,
Scrutabor ore. VLY. nullus est flendi modus.
Abripite propere classis Argolicæ [f] moram.

t Claudam. quod proxime necessitudine conjuncti officium est.
u Apud inferos, qui bello mortem oppetierunt nec in servitutem redacti.
x Juvencum.
y Vivo filio sed morti destinato justa persolvit, respicit autem ad ritum ossa componendi, qui talis: primo bustum vino extinguebant, manes vocabant, lotis deinde manibus ossa legebant, lecta vino perfundebant & lacte, mox vento siccanda exponebant, siccata aromatibus & odoribus mista in urnam reponebant, reliquiis lacrymas superfundebant. *z* Hippolyt. v. 1176. *a* Spiritus mei ab osculis, lacrymarum, crinium. *b* Si affectus maneant post rogos, *nec curæ nos ipsa in morte relinquant.* *c* Cur non & tua umbra rediit, ut Achillis? sup 430. *d* Modo v. 798. *e* Mei Hectoris. * Vestem, qua obvolutus in sepulchro à matre absconditus fuerat. *f* Cineres suorum, ne qua pars periret, labris & ore scrutati lambere solebant. Herc. Oet. 1341. *g* Puerum in quo mora, ut sup. v. 550.

CHORUS.

Asportandæ Troades in varia Græciæ loca, prout sorte Achivis dispertitæ contigerant, in quamcunque tamen Græciæ partem abduci præoptant quam in Spartam, Mycenas, & Ithacam, Helenæ, Agamemnonis & Ulyßis patriam.

QVæ vocat sedes habitanda captas?
Thessali montes, & opaca [h] Tempe?
An viros tellus dare militares
Aptior [i] Phthie? meliorque foetu
Fortis armenti [k] lapidosa [k] Trachyn?

h Thessaliæ loca amœna.
i Thessaliæ pars, Achillis & Myrmidonum patria.
k Thessaliæ urbs & pars quod τραχεῖν, id est, aspera sit, dicta.

An [l] maris vasti domitrix [l] Iolcos?
[m] Vrbibus centum spaciosa Crete?
Parva [n] Gortyne, sterilisque [o] Tricce?
An frequens ruscis levibus [p] Methone,
Quæ sub [q] Oetæis latebrosa sylvis
Misit infestos Troiæ ruinis
[r] Non semel arcus?
[s] Olenos tectis habitata raris?
Virginis [t] Pleuron inimica Divæ?
An maris lati sinuosa [u] Trœzen?
Pelion regnum [x] Prothoi superbum,
*Tertius cœlo gradus? [y] hic recumbens
Montis exesi spaciosus antro
[z] Iam trucis Chiron pueri magister,
Tinnulas plectro feriente chordas,
[a] Tunc quoque ingentes acuebat iras
Bella canendo.
An ferax [b] varii [c] lapidis [d] Carystos?
An premens littus maris inquieti
Semper [e] Euripo properante [f] Chalcis?
Quolibet vento faciles [g] Echinæ?
An carens nunquam *Gonoessa vento?
Quæque [h] formidant Borean [h] Enispæ?
Attica pendens [i] Peparethos ora?
An sacris gaudens [k] tacitis [l] Eleusis?
* Numquid Ajacis Salamina [m] veram?
Aut [n] fera notam [o] Calydona sæva?
Quasque perfundit subiturus æquor
Segnibus terras [p] Titaressos undis,
Bessan & Scarphen? [q] Pylon an senilem?

l Iasonis patria, qui ad vellus aureum petendum vectus Argo, mare navibus pervium docuit.
m Ἑκατόμπολις insula.
n Cretæ opp.
o *Al.* Tricca, Thessaliæ urbs.
p Thraciæ urbs, cui aliæ cognomines in Messenia, Macedonia, Euboia, &c.
q Oeta mons in finibus Thessaliç, Herculis rogo celebris.
r Sup. v. 133.
s Elidis urbs.
t Ætoliæ urbs Meleagri patria, cujus pater Oeneus cum ceteris numinibus frugum honores sacrificaret omissa Diana, indignata Dea immisit aprum qui Ætoliam vastaret.
u Peloponnesi civitas maritima, Thesei patria.
x Μαγνήτων δ' ἦρχε Πρόθοος Τενθρηδόνος υἱός, Οἳ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον. Non *Protei*, ut habetur in vulgatis.
* Pindo seu Olympo & Ossæ superingestus à gigantibus. vid. Herc. Fu. 970.
y In Pelio.
z Achillis, quem puerum instruxit centaurus Chiron medica, musica, & equitandi arte. *a* Μῆνιν Homericam respicit, *vel* Achillis tum juvenis *mares animos in Martia bella Versibus excituit.* *b* Sunt qui metri causa subdant *vari lapidis*, cum tamen alibi pluries reperiatur Dactylus in secunda Sapphici sede, è licentia Tragicorum. *c* Marmoris. *d* Una è Cycladum insulis. *e* Herc. Fu. 377. *f* Euboiæ urbs, ab Aulide Bœotiç portu Euripo divisa. *g* Echinæ seu Echinades insulç ad ostium Acheloi. * In Ætolia. *h* καὶ ἠνεμόεσσαν Ἐνίσπην. *i* Legendum videtur *Perithados*, qui Atticæ vicus, vel aliquid simile. nam Peparethos è Cycladum numero est. *k* Cereris sacris non revelandis. Herc. Fu. v. 301. & 844. *l* Hippolyt. 835. *m* Insulam Atticam, Telamoni regnatam; non illam à Teucro in Cypro conditam. & hic deesse aliquid videtur ad perficiendam constructionem, nisi referantur Accusativi ad *Mittat*, inf v. 890. * Sed quo caveatur constructioni Nominativi in Accusativum transeuntis Jos. Scaliger inserit duos versus: *Quove jactata pelago feremur Exules? ad quæ loca? quas ad urbes?* atque illos in editione sua adoptat P. Scriverius. *n* Apro sup. v. 825. *o* Urbem Ætoliæ *p* Titaresius Thessal. amnis qui Locros perfluit, quorum urbes sunt Bessa & Scarpe. *q* Messeniç, *Pylon antiquam, Neleia Nestoris arva.*

[r] Pharin? an [s] Pisam Iovis, & [t] coronis
[u] Elida claram?
Quolibet tristis miseras procella
Mittat, & donet cuicunque terræ:
Dum [x] luem tantam Troïæ atq; Achivis
Quæ tulit, [1] Sparte procul absit; absit
Argos, & sævi Pelopis Mycenæ;
[2] Neritos parva brevior [3] Zacyntho,
Et nocens saxis Ithace [4] dolosis. (te,
[y] Quod manet fatum, dominusq; quis
Aut quibus terris, Hecube, videndam
Ducet? in cujus moriere regno?

r Laconię urbem.
ʃ Thyest. v. 122.
t Victorum præmiis in ludis Olympicis juxta Elida urbem.
u Vide Herc. Fu. 839.
x Helenam.
1 Laconum urbs.
2 Mons Ithacæ.
3 Insula Ulyssi regnata. *nemorosa Zacynthos, Dulychiumque Sameque & Neritos ardua saxis.*
4 Latentibus sub undis. vel Ithaca saxosa & aspera, nidus inter scopulos, Ulyssis dolosi patria & regnum.
y Conversus ad Hecubam Chorus hoc quęrit.

ACTUS QUARTUS.

HELENA. ANDROMACHA. HECUBA.
POLYXENA muta persona.

Ut manibus Achillis rite inferiæ peragantur, excogitata ratio est, qua ut veste ita animo nuptiali affecta mactetur Polyxena. vid. sup. v. 360. quæ partes dantur Helenæ ut Polyxenam lactet inani spe nuptiarum cum Pyrrho. quas illa primo simulat, mox Andromachæ jurgio excussa dolos fatetur, & rem aperte suadet.

QVicunque [z] hymen funestus, illætabilis,
Lamenta, cædes, sanguinē, gemitus habet,
Est [a] auspice Helena [b] dignus. eversis quoque
Nocere cogor Phrygibus; ego Pyrrhi thoros
Narrare falsos jubeor; ego [c] cultus dare,
Habitusque Graios. arte capietur mea,
Meaque fraude concidet [d] Paridis [d] soror.
Fraudetur. ipsi levius hoc equidem reor.
[e] *Optanda mors est, sine metu mortis mori.*
Quid jussa cessas agere? *ad autores redit*
Sceleris coacti culpa. [f] Dardaniæ domus
Generosa virgo, melior afflictos Deus
Respicere cœpit, teque felici parat
Dotare thalamo. tale conjugium tibi
Non ipsa sospes Troja, non Priamus daret.

z Thebaid. 262.
a Veteres nihil non initiabantur ab augurio, in nuptiis itaque adhibiti auspices.
b Digna sane pronuba quę hasce funestas nuptias conciliaret; nam & ipsa bis rapta, jura jugalia violaverat, Paridem secuta Menelaum deseruerat, Deiphobum prodiderat, Trojamque in prioris mariti gratiam.
c Sup. v. 360.
d Polyxena.
e Repentina & subita mors, *qua & Julio Cæsari optata contigit.*
f Duces Gręcos qui mihi invitę has partes mandarunt.
g Conversa ad Polyxenam, hęc.

Nam

Nam te [a] Pelasgæ maximum gentis decus
Ad sancta lecti jura legitimi petit,
Cui regna campi lata Thessalici jacent;
Te magna [b] Tethys, teque tot pelagi deæ,
Placidumque numen æquoris tumidi [c] Tethys
Suam vocabunt; te datam Pyrrho socer
Peleus [d] nurum vocabit, & Nereus [d] nurum.
Depone cultus squallidos, [e] festos cape;
Dedisce captam; deprime horrentes comas,
Crinemque [f] docta patere distingui manu.
Hic forsitan te casus excelso magis
Solio reponet. *profuit multis capi.*
AN. Hoc deerat unum Phrygibus eversis malũ,
Gaudere? flagrant strata passim Pergama.
[g] O conjugale tempus! an quisquam audeat
Negare? quisquam dubius ad thalamos eat,
Quos Helena suadet? pestis, exitium, lues
[h] Vtriusq; populi! cernis hos tumulos ducum?
Et nuda totis ossa quæ passim jacent
Inhumata campis? hæc hymen sparsit tuus.
Tibi fluxit [i] Asiæ, fluxit [k] Europæ cruor;
[l] Cum dimicantes lenta prospiceres viros,
Incerta voti. [m] perge, thalamos appara.
Tedis quid opus est? quidve [n] solenni face?
Quid igne? [o] thalamis Troja prælucet novis.
Celebrate Pyrrhi, Troades, connubia;
Celebrate [p] digne. planctus & gemitus sonent.
HEL. Ratione quamvis careat, & flecti neget
Magnus dolor, sociosque nonnunquam sui
Mœroris ipsos oderit; causam tamen
Possum tueri judice infesto meam,
[q] Graviora passa. [r] luget Andromacha Hectorẽ,
Et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
Lugendus Helenæ est. [s] *durum & invisum & grave est,*
Servitia ferre. patior hoc olim jugum
Annis decem captiva. [s] prostratum Ilium est,
[s] Versi penates. perdere est patriam grave,
Gravius [t] timere. vos [u] levat tanti mali
[u] Comitatus. [x] in me victus & victor furit.
Quam quisque famulam traheret, incerto diu

a Pyrrhus, cui campi Theſſ. patent lata regna, te in conjugium petit.
b Maris Dea, Neptuni conjux.
c Mater Achillis, Dea marina, Pelei uxor.
d Affinem, neptem, nurum, &c.
e Nuptiales.
f Psecados, cosmetæ, cinifionis, commotriç, ancillæ ornatricis, quæ *pectitque comas & volvit in orbem.*
g Ironice.
h Trojani & Græci.
i In qua Troja.
k In qua Græcia.
l Cum è muro Trojano prospiceres duos maritos tuos monomachia de te certantes, ipsa cui faveas incerta, legitimone Menelao an raptori Paridi.
m *Ironice.*
n Nuptiali, Thebaid. 263. & 507.
o Sarcastice.
p Planctu sc. & gemitu, ut seq.
q Quam vos.
r Vobis aperte luctum licet profiteri, mihi occulte lugendus est Paris.
s Vobis.
t Quod ego facio, deserti à me mariti ultionem timens.
u Vide Chorum sequentem v. 1009.
x Me Trojani & Greci detestantur.

Casu pependit: me [z] meus traxit statim
Sine sorte dominus. [a] causa bellorum fui,
Tantæque Teucris cladis. hoc verum puta,
Spartana puppis vestra si secuit freta:
Sin rapta Phrygiis præda remigibus fui,
Deditque donum judici victrix Dea;
Ignosce [b] Paridi. [c] judicem iratum mea
Habitura causa est: ista Menelaum manent
Arbitria. [d] nunc hanc luctibus paulum tuis,
Andromacha, omissis flecte. vix lacrymas queo
Retinere. [e] AN. quantū est, Helena quod lacrymat, malum!
Cur lacrymat autem? fare, quos Ithacus dolos,
Quæ scelera nectat. utrum ab Idæis jugis
Jactanda virgo est? arcis an celsæ edito
Mittenda saxo? num per has vastum in mare
Volvenda rupes, latere quas scisso levat
Altum vadosos [f] Sigeon spectans sinus?
Dic, fare, quidquid subdolo vultu tegis.
Leviora mala sunt cuncta [g] quam Priami gener
Hecubæque Pyrrhus. fare, quam pœnam pares.
Exprome, & unum hoc deme nostris cladibus,
Falli. paratas perpeti mortem vides.
HEL. Vtinam juberet me quoque [h] interpres (deûm
Abrumpere ense lucis invisæ moras,
Vel Achillis ante busta furibunda manu
Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua,
Polyxene miseranda; quam tradi sibi,
Cineremque Achilles ante mactari suum,
[i] Campo maritus ut sit [i] Elysio, jubet.
AN. Vide, ut [k] animus ingens lætus audierit necem.
Cultus decoros regiæ vestis petit,
Et admoveri crinibus patitur manum.

z Menelaus, prior maritus.
a *Anthypophora.* at dicetis me meruisse quæ fuerim causa belli & cladis Trojanæ; ego autem non fui causa, neque enim ultro secuta sum Paridem, sed ab eo rapta, & donata quidem illi à Venere. sup. v. 66.
b Qui datum sibi à Dea munus vindicavit jure suo.
c Quod vero meum peccatum spectat pœnamque, severum satis habebo judicem Menelaum, nempe læsum, iratum.
d Polyxenam ad nuptias tu flecte, namque ego vix lacry. &c.
e Magnum certe aliquod imminet malum, quod Helenam malis induratam in lacrymas cogat.
f Troję promontorium.
g Quam ut Polyxena nubat patris sui interfectori. *h* Calchas. sup. 192. & v. 359. *i* Sede & domicilio beatarum animarum corpore exutarum. ἀπὸ τῆς λύσεως, id est, solutione. aliis ab ἠλύσιος, id est, profectione. quem campum sub terra locant nonnulli, in orbe Lunæ alii, alii in Sphæra quæ ἀπλανὴς dicitur, in insulis fortunatis & Atlanticis alii, in Hispania Homerus, &c. Quum vero amœnitatem & gaudia Paradisi (cujus cognitionem ab Ægyptiis & literis sacris habuere) Philosophi & hos secuti poetę ad Elysium suum transtulerint, cur non & nomen indidem ex אשל אל id est, Dei nemus? *k* Polyxenæ, quæ muta inducitur persona, quasi virginem ingenuam deceat silentium. Quæ tamen apud Euripidem θανεῖν inquit μοι ξυντυχία κρείσσων ἐκύρησεν.

Mortem

Mortem putabat [a] illud, [b] hoc thalamos putat.
At misera luctu mater audito stupet.
Labefacta mens succubuit. assurge, alleva
Animum, & cadentem misera firma spiritum.
[c] Quam tenuis anima vinculo pendet levi!
[d] Minimum est quod Hecubam facere felicem
Spirat; revixit: [e] *prima mors miseros fugit.* (potest.
HEC. Adhuc Achilles vivit in pœnas Phrygum?
Adhuc rebellat? ô manum Paridis [f] levem!
Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sitit.
Modo [g] turba felix latera cingebat mea:
Lassabar in tot oscula, in totum gregem
Dividere [h] matrem. [i] sola nunc hæc est super,
Votum, comes, levamen afflictæ quies;
Hæc totus Hecubæ fœtus, hac [k] sola vocor
Iam voce mater. [l] dura & infelix, age,
Elabere anima. denique hoc unum mihi
Remitte funus. irrigat fletus [m] genas,
Imberque victo subitus è vultu cadit.
Lætare, gaude, gnata. quam vellet [n] tuos
Cassandra [n] thalamos, vellet Andromache
[n] tuos! (mus,
AN. Nos Hecuba, nos, nos, Hecuba, lugendæ su-
Quas mota classis huc & huc sparsas feret.
Hanc chara tellus sedibus patriis teget.
HEL. [o] Magis invidebis, si tuam sortem scias.
AN. An aliqua pœnæ pars meę ignota est mihi?
HEL. [p] Versata dominos urna captivis dedit.
AN. Cui famula tradar, ede; quē dominū voco?
HEL. Te sorte prima [q] Scyrius juvenis tulit.
AN. Cassandra [r] felix! quā furor sorte eximit,
Phœbusque. HEL. [s] regum hanc maximus re-
ctor tenet. (velit?
HEC. Estne aliquis, [t] Hecubam qui suam dici
HEL. Ithaco obtigisti [u] præda [u] nolenti [x] brevis.
HEC. Quis tam impotens ac dirus, & iniquæ
Sortitor urnæ, [y] regibus reges dedit? (ferus,
Quis tam sinister dividit captas deus?
Quis arbiter crudelis, & miseris gravis,

a Pyrrho nubere.
b Occidi.
c Quam facile evolat senilis anima? Herc. Fu. 1308.
d Facilis mors & unus quasi spiritus evolans Hecubam servitute ac miseriis liberare valet.
e Mors vero maxime fugit miseros.
f Quæ Achillem non in totū interfecerit. sup. ver. 346.
g Liberorum sup. v. 32.
h Affectus & officia materna.
i Supererat quidem Cassandra, aliis Alexandra, sed non comes matris. *Namque trahebatur passis Priameia virgo Crinibus à templo Cassandra adytisque Minervæ.* inf. vers. 960. & 975.
k Cassandrę solius.
l Difficilis ad exeundum.
m Polyxenæ.
n Mori, ut tu.
o Invidendo felicitati illius, tuam dolebis.
p Sup. v. 58
q Pyrrhus Achillis filius ex Deidamia Lycomedis Scyri regis filia. sup. ver. 34.
r Propter divinationem & sacerdotium Phœbi sorte exempta. *s* Agamemnon Cassandram extra sortem habet. *t* Quia vetulam. sup. 68. *u* *Præda mala sors quam victor Vlysses Esse suam nollet.* *x* Cito enim ab Vlysse dimissa ad Thracas fugit, ubi in canem conversa, id est, rabidis conviciis omnes impetens, lapidibus obruta est. *y* Nonnullis placet lectio, *haud regibus reges.*

[y] Eligere dominos nescit? & sæva manu
Dat iniqua miseris fata? [z] quis matrẽ Hectoris
Armis Achillis miscet? ad Vlyssem vocor.
[a] Nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi
Obsessa videor cladibus domini pudet,
Non servitutis. [b] Hectoris spolium feret,
Qui tulit Achillis? sterilis, & sævis fretis
Inclusa tellus, num capit tumulos meos?
Duc, duc, Vlysse. [c] nil moror; dominũ sequor:
[Me mea sequantur fata. non pelago quies
Tranquilla veniat. sæviat ventis mare,
Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala.
Dumq; ista venient, interim hæc pœna [f] in loco est:
Sortem occupavi, præmium [g] eripuit mihi.]
Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
Vultuque torvo. Pyrrhe quid cessas? age
[h] Recludeferro pectus, & Achillis tui
Conjunge soceros. perge [i] mactator senum;
Et [k] hic decet te sanguis: [l] abreptam trahe.
Maculate superos cæde funesta deos,
Maculate [m] manes. quid precer vobis? precor
His [n] digna sacris æquora; hoc classi accidat
Toti Pelasgæ, ratibus hoc mille accidat,
[o] Meæ precabor cum vehar quidquid rati. *

y Dignos eligere nescit, sed cæca sorte indigne miscet.
a Ut eide Vlyssi cui adjudicata sunt Achillis arma contingat Hecuba. *cujus rationem subjungit*, vers. 988. Hect. sp. &c
b Postquam Vlyssi sorte contigerim.
c Me matrem Hectoris. spolium autem proprie vestis corpori detracta dicitur.
d Sequar tamẽ, ut & infortunia mea Vlyssem comitentur.
e Lege ex autoritate Jos. Scaligeri, *in lucro est.* namque misera omnia sævaque pro lucro deputabo, modo compatiatur Vlysses.

f Legit idem Scal. *Eripui.* Ut sit ab athletis translatio, qui sæpe victori securo extra sortem præmium eripiebant. quid si legamus, *sors occupavit*? ac si diceret, Et hoc ante sortem optavi ut infausta comes adderer Vlyssi. Jam vero sors occupavit, præmiumque eripuit mihi. *g* Me ut nuper Priamum confice, conjungeq; nos per mortem soceros in his funestis nuptiis patris tui. *h* Sup 45. *i* Meus senilis hic cruor. *k* Polyxenam. *l* Inferos. *vel* Achillis umbram. *m* Sæva, tumida, infesta. *n* Sup. v 992. * Atque huc quinque versus à versu 992. uncinulis inclusos, trajiciendos contendit J. Scal. cui adstipulatur P. Scriverius.

CHORUS.

Chorus occasione sumpta ab Helena dicto sup. v. 911. vos levat tanti mali comitatus, *solatur se communi malo, quasi* solamen miseris socios habuisse doloris; *quod tamen solatiũ ipsis sortito disjunctis ablatũ fore.*

DUlce mœrenti populus dolentum,
Dulce lamentis resonare gentes.
Lenius luctus lacrymæque mordent,
Turba quas fletu simili frequentat.
Semper, ah semper dolor ipse magnus
[a] Gaudet in multos sua fata mitti,

a Gaudet sua mala in multos mitti, communicari.

Seque

Seque non ſolum patuiſſe pœnæ.
Ferre, quam ſortem patiuntur omnes,
Nemo recuſat.
[a] *Nemo ſe credit miſerum, licet ſit.*
Tolle felices, removeto multo
Divites auro, removeto [b] centum
Rura qui ſcindunt opulenta bubus;
Pauperi ſurgent animi jacentes.
Eſt miſer nemo niſi comparatus.
Dulce in immenſis poſito ruinis
Neminem lætos habuiſſe vultus.
Ille deplorat, queriturque fatum,
Qui ſecans fluctum rate [c] ſingulari
[d] Nudus in portus cecidit petitos.
Æquior caſum tulit & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit, tabulaque littus
Naufraga ſpargi, mare cum coactis
Fluctibus [e] Corus prohibet reverti.
Queſtus eſt [f] Hellen cecidiſſe Phrixus,
Cum [g] gregis ductor radiante villo,
Aureo fratrem ſimul & ſororem
Suſtulit tergo, medioque [h] jactum
Fecit in ponto. [i] tenuit querelas
[k] Et vir, & Pyrrhe, mare cum viderent,
[l] Et nihil præter mare cum viderent,
[m] Vnici terris homines relicti.
Solvet [n] hunc cœtũ, lacrymaſq; noſtras
Sparget huc illuc agitata claſſis,
Et [o] tuba juſſi dare vela nautæ,
Cum ſemel ventis properante remo
Prenderint altum, [p] fugietque littus.
Quis ſtatus mentis miſeris, ubi omnis
Terra decreſcet, pelaguſque creſcet?
Celſa cum longe latitabit Ide?
Tum puer matri, genitrixque gnato,
Troja qua jaceat regione monſtrans
Dicet, & longe digito notabit;
Ilium eſt illic, ubi fumus alte
Serpit in cœlum, [q] nebulæque turpes.
Troes hoc ſigno patriam videbunt.

ACTVS

a Sit nemo dives, & ipſi pauperes ſibi non videbuntur miſeri.

b *Terram qui centum vertebat aratris.* Virg. de Galeſo. 7. Æneid.

c Unica, ſola, ſingula. μονόκωπος ἀνήρ.

d E naufragio enatans.

e Thyeſt. v. 576.

f Phrixus & Helle patrem Athamanta & novercam Ino fugientes, ariete aurei velleris conſcenſo pontum transfretare aggreſſi ſunt; quod ille quidem fecit, Helle vero ſubmerſa nomen ponto reliquit.

g Aries aureo vellere radians.

h Jacturam Helles.

i Contra, Deucalion & Pyrrha non conquerebantur malum late patens.

k Al. *Et vir & uxor.*

l Iſte verſus in pleriſque lib. non habetur.

m Diluvium in Theſſalia tempore Deucalionis, de quo Poetæ tanquam generali loquuntur.

n Noſtrum, captivarum. vid. argumentum hujus Chori.

O ὀρθίαν ὅταν σάλπιγξ ἠχῶ δῶσιν ἀρχηγοὶ στρατοῦ πρὸς ναῦς Ἀχαιῶν. Eurip. Troad.

p In altum è portu vectis terra recedere videtur. *Provehimur portu, terraque urbeſque recedunt.* Oculus enim quieſcere nos judicans, motu conſpecto, quaſi ſemet retractans terram retro tendere opinatur.

q Aſcendentis fumi.

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. ANDROMACHA. HECUBA.

Nuncius matribus narrat, ut è turri præcipitatus fuerit Astyanax, & Polyxena ad tumulum Achillis cæsa.

O [a] Dira fata, sæva, miseranda, horrida!
Quod tam ferum, [b] tã triste bis quinis scelus
Mars vidit annis? quod prius referens gemam?
[c] Tuosne potius, an tuos luctus anus?
HEC. Quoscunque luctus fleveris, flebis meos.
Sua quemq; tantum, me omniũ clades premit.
[d] Mihi cuncta pereunt. quisquis est, Hecubæ est, miser.
NUN. Mactata virgo est, missus è muris puer.
Sed uterque letum mente generosa tulit.
AN. Expone seriem cædis, & duplex nefas
Prosequere. gaudet [e] animus ærumnas meus
Tractare totas; ede, & enarra omnia.
NUN. [f] Est una magna turris è Troja super,
Assueta Priamo; cujus è fastigio
Summisque pinnis arbiter belli sedens
[g] Regebat acies: [h] turre in hac blando sinu
Fovens nepotem, cum metu versos gravi
Danaos fugaret Hector & ferro & [i] face,
Paterna puero bella monstrabat senex.
Hæc nota quondam turris, & muri decus,
Nunc sæva cautes, undique affusa ducum
Plebisque turba cingitur. [k] totum coit
Ratibus relictis vulgus. his collis procul
[l] Aciem patenti liberam præbet loco;
His alta rupes, cujus è cacumine
Erecta summos turba [m] libravit pedes.
Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus [n] gerit;
Et tota populo sylva suspenso tremit.
Extrema montis ille prærupti petit,
Semiusta at ille tecta, vel saxum imminens
Muri cadentis pressat. atque aliquis (nefas!)
[o] Tumulo ferus spectator Hectoreo sedet.
Per spacia late plena sublimi gradu
Incedit Ithacus, parvulum dextra trahens

a Incrementum Rhetoricum.
b Cujusmodi non vidimus bello decennali.
c Tuos-ne ô Andromacha, an tuos ô Hecuba?
d Reginæ, & in omnes miserias superstiti.
e Induratus jam malis insensatus & insanus.
f Superest è Troja turris una portę Scęę, quod ad sinistram esset dictæ, è qua Priamus, Antenor, &c. prælia & exercitus spectabant, ut Iliad. γ.
g Signo è mœnibus dato congrediendi cum hoste, vel receptus.
h *Mittitur Astyanax illis de turribus, unde Pugnantem pro se proavitaque regna tuentem Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat.*
i Quam in naves impulit.
k Confluunt universi à classe ad miserandum hoc spectaculum.
l Prospectum.

m In pedum digitos erecta. *vel* sedens lib. ped. *n* Ascendentes, sc. ut Astyanacta projectum spectarent. Al. *tegit*. *o* Violati sepulchri. sup. v. 639.

Priami

Priami nepotem: nec gradu segni puer
Ad alta pergit mœnia. ut summa stetit
Pro turre, vultus huc & huc acres tulit,
Intrepidus animo. qualis [a] ingentis feræ
Parvus tenerque fœtus, & nondum potens
Sævire dente, jam tamen tollit minas,
Morsusque inanes tentat, atque animis tumet;
Sic ille dextra prensus hostili puer
Ferox, [b] superne moverat vulgum ac duces,
Ipsumque Vlyssem. [c] non flet è turba omnium,
Qui fletur: ac dum verba fatidici & preces
[d] Concipit Vlysses vatis, & sævos ciet
Ad sacra superos, [e] sponte desiluit sua
In media Priami regna. (Scytha
AN. [f] Quis Colchus hoc, quis [g] sedis incerta
ommisit? aut [h] quæ Caspium tangens mare
Gens juris expers ausa? non [i] Busiridis
Puerilis aras sanguis aspersit feri.
Nec [k] parva [l] gregibus membra Diomedes suis
Epulanda posuit. quis tuos artus teget,
Tumuloq; tradet? NUN. [m] quos enim præceps
Reliquit artus? ossa disjecta & gravi (locus
Elisa casu, signa clari corporis,
Et ora, & illas nobiles patris notas
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta cervix; silicis [n] impulsu caput
Ruptum, cerebro penitus expresso; jacet (tri.
Deforme corpus. AN. [o] hic quoq; est similis pa
NUN. Præceps ut altis cecidit è muris puer,
Flevitque Achivûm turba, quod fecit, nefas;
Idem ille populus [p] aliud ad facinus redit,
[q] Tumulumq; Achillis. hujus extremum latus
Rhœtea leni verberant fluctu vada;
Adversa cingit campus, & clivo levi
Erecta medium vallis includens locum
Crescit theatri more concursus frequens
Implevit omne littus: hi classis [r] moras
Hac morte solvi rentur; hi stirpem hostium
Gaudent recidi: magna pars vulgi levis

a Leonis catulus.
b E turri, sc. Al. *Superbe.* alto animo mortem despiciens.
c *Ille solus non flet* pro quo omnes flebant. *At populus lacrymas, quas ille tenebat, non tenet.*
d Prout à Calchante vate instructus & edoctus fuerat.
e Projecit se in medium urbis, vel populi illic adstantis. Sunt qui suffertum eunt hoc hemistichium, adduntque; *non trepidus puer.* verum citra autoritatem libri unius.
f Quis immanissimus è Colchis Medeæ crudelitate famosis?
g Herc. Fu. 532. & Thyest. v. 628. & 1045.
h Hyrcani, barbari & crudeles.
i Herc. Fu. 484.
k Puerorum
l Equis *Herc.* Fu. 225.
m Neque enim sepultura opus erit laceris & dispersis artubus. *Quid enim superest de corpore? quis membra, quis ossa Invenit? obtritum pueri perit omne cadaver Mut anima.* *n* Al *incussu.* Al. *incursu.* *o* Etiam in hoc similis patri, quem lacerum raptarat bigis Achilles. *p* Polyxenę cædem. *q* Qui ad Rhœtum Troję promontorium. *r* Sup. v. 358. 550. & 811.

* Odit ſcelus, ſpectatque. nec Troes minus
Suum frequentant funus, & pavidi metu
Partem ruentis ultimam Trojæ vident.
Cum ſubito [a] thalami more præcedunt [b] faces:
It [c] pronuba illic Tyndaris mœſtum caput
Demiſſa; * tali nubat [d] Hermione * modo,
Phryges precantur; * ſic viro [e] turpis ſuo
Reddatur Helene. terror attonitos movet
[f] Utroſque populos. [g] ipſa dejectos gerit
Vultus pudore; [h] ſed tamen fulgent genæ,
Magiſque ſolito ſplendet extremus decor.
Ut eſſe Phœbi dulcius lumen ſolet
Jam jam cadentis, aſtra cum repetunt vices,
Premiturque dubius nocte vicina dies.
Stupet omne vulgus; [i] & fere cuncti magis
[k] Peritura laudant. hos movet formæ decus,
Hos mollis ætas, hos vagæ rerum vices.
Movet animus omnes fortis, & leto obvius.
Pyrrhum antecedit. omnium mentes tremunt:
[l] Miſerentur, ac mirantur. ut primum ardui
Sublime montis tetigit, atque alte edito
[m] Juvenis paterni vertice in buſti ſtetit,
Audax virago non tulit retro gradum;
Converſa ad ictum ſtat truci vultu ferox.
Tam fortis animus omnium mentes [n] ferit;
Novumq; monſtrũ eſt, Pyrrhus ad cædem piger.
Ut dextra ferrum penitus exacta abdidit,
Subitus recepta morte prorupit cruor
Per vulnus ingens. nec tamen moriens adhuc
Deponit animos. cecidit, ut Achilli [o] gravem
Factura terram, prona, & irato impetu.
[p] Uterque flevit cœtus. at timidum Phryges
Miſere gemitum; clarius victor gemit.
Hic ordo ſacri. non ſtetit fuſus cruor,
Humove ſumma fluxit. [q] obduxit ſtatim,
Sævuſque totum ſanguinem tumulus bibit.
HEC. Ite ite Danai, petite jam tuti domos;
Optata velis maria diffuſis ſecet
Secura claſſis. concidit virgo, ac puer.
Bellum peractum eſt. quo meas lacrymas ferã?
Ubi hanc anilis [r] exſpuam leti moram?
Gnatam an nepotẽ; conjugem, an patriã fleam?
An omnia? an me? *ſola mors votum meum.*
[s] Infantibus violenta [t] virginibus venis;

* Monet Iſ. Pontanus in lib. Cantabrigienſ. haberi, *Odit ſcelus peccatque.* eadem mente qua ſupra v. 1117. & qua Tacitus 5. hiſt. *Factum eſſe ſcelus loquuntur, faciuntque.*
a Nuptiali ritu. ſup. v. 360.
b Thebaid. 263. & 507.
c Sup. 861.
d Helenæ & Menelai filia poſtea à Pyrrho rapta, verum ab Oreſte, cui prius deſponſata fuerat, repetita, cæſo Pyrrho.
* Nece.
e Adultera.
f Trojanos & Græcos.
g Polyxena.
h In ipſa morte.
i Al. *ut fere.*
k Al. *Perituram adulant.* nec probe.
l Lipſ. *Mirentur & miſerentur.*
m Pyrrhus.
n Dolore, ſtupore, commiſeratione.
o Hippoly. 1274.
p Troum & Graiorum.
q Hauſit, ebibit.
r Cum indignatione emittam. Sen. de ira l. 3. c. ult. *Iam ipſum ſpiritum exſpuimus interim dum trahimus.*
s Ut Aſtyanacti.
t Ut Polyxenæ.

Vbicunque properas, sæva; [u] me solam times,
Vitasque gladios inter ac tela & faces;
Quæsita tota nocte cupientem fugis.
Non hostis, aut ruina, non ignis meos
Absumpsit artus: [x] quam prope à Priamo steti?
NUN. Reperite celeri maria, captivæ, gradu.
Iam vela puppis laxat, & classis [y] movet.

u *Quo me servas damnosa senectus? Quo Dii crudeles, nisi uti nova funera cernam, Vivacem differtis anum?* eadem apud Ovid. 13. Metam.

x Cum ad aras ipse occideret, nec tamen cæsa sui.

y Se movet, movetur.

AGAMEMNON.

PERSONÆ.

THYESTES.
CLYTEMNESTRA.
NUTRIX.
ÆGISTHUS.
CHORUS Argivarum *sive* Mycenæarum.
EURYBATES.
CASSANDRA.
AGAMEMNON.
ELECTRA.
STROPHIUS.
CHORUS Iliadum.

ARGUMENTUM.

Thyestis umbra ulciscendi injuriarum (de quibus vide Thyestis argumentum) cupida, filium Ægisthum in cædem Agamemnonis incitat. Ille itaque Agamemnonem victorem à Troja reducem in convivio impervia irretitum veste occidit, consilii cædisque participe Clytemnestra, quam absente marito Agamemnone corruperat. Cassandram deinde Agamemnoni amatam ab aris avulsam occidi, Electram quod fratrem Orestem amandarat, carceri mancipari jubent.

ACTUS PRIMUS.

THYESTES.

Thyestis umbra ab inferis adveniens Ægisthum ad vindictam sibi ab oraculo promissam invitat.

[a] OPACA linquens [b] Ditis inferni loca,
Adsũ profundo [c] Tartari emissus specu,
Incertus [d] utras oderim sedes magis.
[e] Fugio Thyestes inferos, superos fugo.
En horret animus, & pavor membra excutit:
Video [f] paternos, imo fraternos lares.

a Inferna, umbrosa, quibus interposita terra, quę Ops lucem intercludit.

b Διὸς sed inferni, Plutonis.

c Hippolyt. 841.

d Inferasne, an superas.

e Inferos horreo, superis ipse horribilis.

f Pelopis patris mei victoria (de qua Thyest. 143.) imo fratris Atrei scelere (de quo in Thyest. 4. & 5. act.) claros.

Hoc

Hoc eſt vetuſtum Pelopiæ limen domus.
[a] Hinc auſpicari regium capiti decus
Mos eſt Pelaſgis. hoc ſedent alti toro,
Quibus ſuperba ſceptra geſtantur manu.
Locus heic habendæ curiæ: heic epulis locus.
[b] Libet reverti nonne vel [c] triſtes lacus
Incolere ſatius? nonne [d] cuſtodem Stygis
Tergeminà nigris colla jactantem jubis?
Ubi [e] ille celeri corpus evinctus rotæ
In ſe refertur; [f] ubi per adverſum irritus
Redeunte toties luditur ſaxo labor;
Ubi tondet ales avida [g] fecundum jecur;
Et inter undas fervida [h] exuſtus ſiti
Aquas fugaces ore decepto appetit,
[i] Pœnas daturus cœlitum dapibus graves.
Sed ille noſtræ pars quota eſt culpæ [h] ſenex?
Reputemus omnes, quos ob infandas manus
[k] Quæſitor [l] urna [m] Cnoſſius verſat reos:
Vincam Thyeſtes ſceleribus cunctos meis,
A fratre vincar. [n] liberis plenus tribus
In me ſepultis, viſcera exedi mea.
[o] Nec hactenus fortuna maculavit patrem;
Sed [p] majus aliud auſa commiſſo ſcelus,
Natę nefandos petere concubitus jubet.
[q] Non pavidus hauſi dicta, ſed cepi nefas.
Ergo ut per omnes liberos irem parens,
[s] Coacta fatis nata fert uterum gravem,
Me patre dignum. verſa natura eſt retro.
[t] Avo parentem (proh nefas!) patri virum,
Natis nepotes miſcui, [u] nocti diem.
Sed ſera tandem reſpicit feſſos malis
[x] Poſt fata demum ſortis inceſtæ fides.
[z] Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum
Cujus ſecutæ mille vexillum rates,
[a] Iliaca velis maria texerunt ſuis;

a Thyeſt. 655. Troad. 861. In his atriis coronari ſolent reges.
b Domo feſta ſeu cœnatione viſa, ſuccurrit illi de filiis, quos ibi epulatus fuerat.
c Acheronta ex ἄχος & ῥεῖν quod luctuoſis fluat undis, *vel* ab α, & χαίρειν, quaſi illætabilis unda: Styga autem à στυγέω, id eſt, odi. *triſtiq; palus innabilis unda Styx.* & Cocytum ἀπὸ τοῦ κωκύειν, à lamentando.
d Cerberum *Troad.* 403. *Herc. Fu.* 289.
e Volvitur Ixion, & ſe ſequiturq; fugitque. Al. leg. *celeri tortus & vinctus rota.*
f Siſyphus *Hippol.* 1226.
g Tityi. *Hippol.* 1228.
h Tantalus. *Thyeſt.* 152.
i Ob Pelopem filium diis appoſitum. *ibid.*
k Judex. translatum à conſuetudine Romanorum, apud quos, qui judiciis publicis præerat, Quæſitor dicebatur, ſyncopate Quæſtor; qui de crimine diligenter inquirebat & vindicabat. *l Herc.* Fu. 190. & 731. *m* Herc. Fu. 732. *n* Thyeſt. act. 4. & 5. *o* Neſcientem me comediſſe proprios filios, atque ex ignorantia peccantem. Joſ. Scal. legit, *Cortina maculavit patrem.* *p* Oraculi monitu, ut cum propria filia concumberem, hinc natum fore ultorem fraterni ſceleris. *q* Vindictæ cupidine audax, & obvius ſceleri. *r* Filios n. mihi ingeſſi, me filiæ. *ſ* Oraculo, ut modo. v. 30. *t* Namque ego Ægiſtho avus & pater, filiæ pater & maritus, ſic Ægiſthus mihi natus & nepos. *u Fugiente per ortus Sole, Thyeſtaas horret dum cernere menſas.* Thyeſt. v. 774. *x* Poſt meam fratriſque mortem. *y* Oraculi ſuadentis inceſtum. v. 30. ſup. Al. leg. *ſortis incertę.* *z* Græcorum exercitus imperator. a *Hyperbole ſonantior.*

b Post dena Phœbi lustra devicto Ilio
Adest, daturus conjugi c jugulum suæ.
d Iam jam natabit sanguine alterno domus.
Enses, secures, tela, divisum gravi
Ictu e bipennis regium video caput.
Iam scelera prope sunt; jã f dolus, cædes, cruor.
Parantur g epulæ. h causa natalis tui,
Ægisthe, venit. i quid pudor vultus gravat?
k Quid dextra dubio trepida consilio labat?
Quid ipse temet consulis, torques, rogas,
An deceat hoc te? l respice ad matrem; decet.
m Sed cur repente noctis æstivæ vices
Hyberna longa spatia producunt mora?
Aut quid n cadentes detinet stellas o polo?
p Phœbum moramur. redde jam mundo diem.

b Post decem solaria lustra, i. annuos solis cursus, h. e. annos.
c Feriendum. infra. v. 883.
d Ubi Ægisthus interfecerit Atrei filium, ut meos Atreus. alii intellig. de sanguine alterno Agamemnonis, mox Clytemnestræ & Ægisthi sed prius magis placet, neque n. lætaretur etiam impia umbra filii sui morte.

e Quam *dextra lævaque tenens* conjugis incussit capiti Clytemnestra *fortissima Tyndaridarum*. f Vestis, quæ negaret exitum capiti & manibus. inf. v. 882. g Simulatæ & funestæ Agamemnoni, ut quondam mihi. h Ultio per te promissa. sup. v. 30. i An te pudet uxorem patruelis stuprasse? k An dubitas patruelem interficere? l Decere proculdubio te hæc scelera fatebere, si memineris te matre incesta natum. m Sed cur nox hæc æstiva (quam contractiorem esse oporteret) æquat longitudine hybernas? n Iam occidere paratas. *vel* quas jamdudum occidisse tempus erat. o Hoc hemisphærio. p Mea illi in mora præsentia. meum refugit conspectum. vid. Thyest. v. 119.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è mulieribus Argivis seu Mycenæis (vid. argum. primi Chori Thyestæi) *excelsam fortunam queritur instabilem, anxiam, periculis obnoxiam; mediocrem itaque illi præfert.*

O Regnorum magnis fallax
Fortuna q *bonis, in præcipiti*
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuere diem.
r Alia ex alia cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas.
Non sic s Libycis Syrtibus æquor
Furit t alternos volvere fluctus;
Non u Euxini turget ab imis
Commota vadis unda, x nivali

q Splendore quidē & specie bonis, revera atque exitu plerunque malis. τὸ μὲν πρόσωπον ἡδὺ τ' ἐν δόμοισι δ' Λυπηρά. Eurip.
r Herc. Fu. v. 207. *alterius curæ finis gradus est futuræ.*
s Vid. Herc. Fu. 322.
t Fluxu refluxuque impetuosos.
u Quibusdam κατ' ἀντιπερίστασιν dict. rectius quod cum prius ob accolarum inhospitalitatem vel latronum immanitatem ἄξενος dicta fuerit regio illa, Herculis tandem opera latrociniis purgata & aliarum gentium commercio emollita εὔξενος nuncupata est. x Septentrionali.

Vicina

Vicina polo;
Vbi cœruleis [y] immunis aquis,
Lucida verſat [z] plauſtra Bootes:
Vt præcipites regum caſus
Fortuna rotat.
Metui cupiunt, [a] metuique timent.
Non nox illis alma receſſus
Præbet tutos; [b] non curarum
Somnus domitor pectora ſolvit.
Quas non [c] arces ſcelus [d] alternum
Dedit in præceps? impia [e] quas non
Arma fatigant? *jura, pudorque,*
Et conjugii ſacrata fides,
Fugiunt aulas: ſequitur triſtis
Sanguinolenta [f] Bellona manu,
Quæque ſuperbos urit [g] Erinnys,
Tumidas ſemper comitata domos;
Quas in planum quælibet hora
Tulit ex alto. licet arma vacent,
Ceſſentque doli;
[h] *Sidunt ipſo pondere magna,*
Ceditque oneri Fortuna ſuo.
Vela ſecundis inflata Notis
Ventos nimium timuere ſuos.
Nubibus ipſis inſerta caput
Turris pluvio vapulat Auſtro:
Denſaſque nemus ſpargens umbras
Annoſa videt robora frangi.
Feriunt celſos fulmina colles.
Corpora morbis majora patent:
Et cum in paſtus armenta vagos
Vilia currunt, [m] *placet in vulnus*
Maxima cervix. [n] *quidquid in altum*
Fortuna tulit, ruitura levat.
[o] *Modicis rebus longius ævum eſt.*
Felix mediæ quiſquis turbæ
Sorte quietus,
Aura [p] *ſtringit litora tuta;*
Timiduſque mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

y Eadem ratione, qua Urſæ, vid. Thyeſt. 476.
z Med. v. 315.

a Multos timeat neceſſe eſt, quem multi timent.

b ὐθ᾽ ὁ πανδαμάτωρ καὶ ὁ παγκρατὴς ὕπνος Λύει πεδήσας. Soph.
c Regias. vid. Thyeſt. 453. & 640.
d A regibus ſibi mutuo illatum.
e Arces?
f Enyo, bellorum dea, Martis ſoror, auriga.
g Furia. Erinnyes autem tres θεαὶ σεμναὶ καὶ τιμωρητικαὶ, Tiſiphone, Megæra & Alecto, natæ è guttis ſanguinis Saturni verendorum.
h *In ſe magna ruunt.*
i Alta, quæ *caput inter nubila condit*. vid. Hippol. chorum ult. à verſ 1120. qui totus huic choro concinit.
k *Plurimaque hujus Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis*, Lucret. 6. *feriuntque ſummos fulmina montes.*
l Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα Πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις Εἴωθε. *Sophoc.*
m Eximuntur ad cædem è grege pulcherrimi quique boves.
n *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.* Claud.
o *Moderata durant. Firma mediocria.*
p Radit, *utque poſtea,* legit litus.

b Post dena Phœbi lustra devicto Ilio
Adest, daturus conjugi c jugulum suæ.
d Iam jam natabit sanguine alterno domus.
Enses, secures, tela, divisum gravi
Ictu e bipennis regium video caput.
Iam scelera prope sunt; jã f dolus, cædes, cruor.
Parantur g epulæ. h causa natalis tui,
Ægisthe, venit. i quid pudor vultus gravat?
k Quid dextra dubio trepida consilio labat?
Quid ipse temet consulis, torques, rogas,
An deceat hoc te? l respice ad matrem; decet.
m Sed cur repente noctis æstivæ vices
Hyberna longa spatia producunt mora?
Aut quid n cadentes detinet stellas o polo?
p Phœbum moramur. redde jam mundo diem.

b Post decem solaria lustra, i. annuos solis cursus, h. e. annos.
c Feriendum. infra. v. 883.
d Ubi Ægisthus interfecerit Atrei filium, ut meos Atreus. alii intellig. de sanguine alterno Agamemnonis, mox Clytemnestræ & Ægisthi sed prius magis placet, neque n. lætaretur etiam impia umbra filii sui morte.

e Quam *dextra lævaque tenens* conjugis incussit capiti Clytemnestra *fortissima Tyndaridarum*. *f* Vestis, quæ negaret exitum capiti & manibus. inf. v. 882. *g* Simulatæ & funestæ Agamemnoni, ut quondam mihi. *h* Ultio per te promissa. sup. v. 30. *i* An te pudet uxorem patruelis stuprasse? *k* An dubitas patruelem interficere? *l* Decere proculdubio te hæc scelera fatebere, si memineris te matre incesta natum. *m* Sed cur nox hæc æstiva (quam contractiorem esse oporteret) æquat longitudine hybernas? *n* Iam occidere paratas. *vel* quas jamdudum occidisse tempus erat. *o* Hoc hemisphærio. *p* Mea illi in mora præsentia. meum refugit conspectum. vid. Thyest. v. 119.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è mulieribus Argivis seu Mycenæis (vid. argum. primi Chori Thyestæi) *excelsam fortunam queritur instabilem, anxiam, periculis obnoxiam; mediocrem itaque illi præfert.*

O Regnorum magnis fallax
Fortuna q *bonis, in præcipiti*
Dubioque nimis excelsa locas.
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuere diem.
r Alia ex alia cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas.
Non sic s Libycis Syrtibus æquor
Furit t alternos volvere fluctus;
Non u Euxini turget ab imis
Commota vadis unda, x nivali

q Splendore quidé & specie bonis, revera atque exitu plerunque malis. τὸ μὲν πρόσωπον ἡδὺ τ' ἐν δόμοισι δὲ λυπηρά. Eurip.
r Herc. Fu. v. 207. *alterius curæ finis gradus est futuræ.*
s Vid. Herc. Fu. 322.
t Fluxu refluxuque impetuosos.
u Quibusdam καθ' ἀντιπερίστασιν dict. rectius quod cum prius ob accolarum inhospitalitatem vel latronum immanitatem ἄξενος dicta fuerit regio illa, Herculis tandem opera latrociniis purgata & aliarum gentium commercio emollita εὔξενος nuncupata est. *x* Septentrionali.

Vicina

Vicina polo;
Vbi cœruleis [y] immunis aquis,
Lucida verſat [z] plauſtra Bootes:
Vt præcipites regum caſus
Fortuna rotat.
Metui cupiunt, [a] metuique timent.
Non nox illis alma receſſus
Præbet tutos; [b] non curarum
Somnus domitor pectora ſolvit.
Quas non [c] arces ſcelus [d] alternum
Dedit in præceps? impia [e] quas non
Arma fatigant? *jura, pudorque,*
Et conjugii ſacrata fides,
Fugiunt aulas: ſequitur triſtis
Sanguinolenta [f] Bellona manu,
Quæque ſuperbos urit [g] Erinnys,
Tumidas ſemper comitata domos;
Quas in planum quælibet hora
Tulit ex alto. licet arma vacent,
Ceſſentque doli;
[h] *Sidunt ipſo pondere magna,*
Ceditque oneri Fortuna ſuo.
Vela ſecundis inflata Notis
Ventos nimium timuere ſuos.
[i] Nubibus ipſis inſerta caput
Turris pluvio vapulat Auſtro:
Denſaſque nemus ſpargens umbras
Annoſa videt robora frangi.
[k] *Feriunt celſos fulmina colles.*
[l] *Corpora morbis majora patent*:
Et cum in paſtus armenta vagos
Vilia currunt, [m] *placet in vulnus*
Maxima cervix. [n] *quidquid in altum*
Fortuna tulit, ruitura levat.
[o] *Modicis rebus longius ævum eſt.*
Felix mediæ quiſquis turbæ
Sorte quietus,
Aura [p] *ſtringit litora tuta;*
Timiduſque mari credere cymbam,
Remo terras propiore legit.

y Eadem ratione, qua Urſæ, vid. Thyeſt. 476.
z Med. v. 315.

a Multos timeat neceſſe eſt, quem multi timent.

b οὐθ' ὁ πανδαμάτωρ καὶ ὁ παγκρατὴς ὕπνος λύει πεδήσας. Soph.
c Regias. vid. Thyeſt. 453. & 640.
d A regibus ſibi mutuo illatum.
e Arces?
f Enyo, bellorum dea, Martis ſoror, auriga.
g Furia. Erinnyes autem tres θεαὶ σεμναὶ καὶ τιμωρητικαί, Tiſiphone, Megæra & Alecto, natæ è guttis ſanguinis Saturni verendorum.
h *In ſe magna ruunt.*
i Alta, quæ *caput inter nubila condit.* vid. Hippol. chorum ult. à verſ 1120. qui totus huic choro concinit.
k *Plurimaque hujus Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis*, Lucret. 6. *feriuntque ſummos fulmina montes.*
l Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα Πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραξίαις Εἴωθε. *Sophoc.*
m Eximuntur ad cædem è grege pulcherrimi quique boves.
n *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.* Claud.
o *Moderata durant. Firma mediocria.*
p Radit, *utque poſtea*, legit litus.

ACTUS SECUNDUS.

CLYTEMNESTRA. NUTRIX.

Sibi male conscia Clytemnestra, atque adulterii pœnas, redeunti jam marito, verita, κακὰ κακοῖς ἰᾶσθαι statuit. meditatur itaque Agamemnoni exitium: dissuadet nutrix.

QUid segnis anime, [a] tuta consilia expetis?
Quid fluctuaris? clusa jam melior via est.
Licuit pudicos conjugis quondam toros,
Et sceptra casta vidua tutari fide.
Periere mores, jus, decus, pietas, fides,
Et qui *redire, cum perit, nescit pudor.*
Da frena, & omnem prona nequitiam incita.
Per scelera semper sceleribus tutum est iter.
Tecum ipsa nunc evolve [b] fœmineos dolos,
Quod ulla conjux perfida, atque impos sui,
Amore cæco; quod novercales manus
Ausæ; quod [c] ardens impia virgo face,
[d] Phasiaca fugiens regna [e] Thessalica trabe;
Ferrum, venena. vel [f] Mycenæa domo,
Conjuncta [g] socio, profuge furtiva rate.
Quid timida loqueris furta, & exiliũ, & fugas?
[h] Soror ista fecit. te decet majus nefas.
NU. Regina Danaûm, inclytum Ledæ genus,
Quid tacita versas? quidve consilii impotens
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipsa sileas, [i] totus in vultu est dolor.
Proin quidquid est, da tempus ac spacium tibi.
[k] *Quod ratio nequiit, sæpe sanavit mora.*
CL. Majora cruciant, quam ut moras possim (pati
Flammæ medullas & cor exurunt meum.
Mistus [l] dolori subdidit stimulos [m] timor,
Invidia pulsat pectus. hinc animum jugo
Premit [n] Cupido turpis, & vinci vetat;
Et inter istas mentis obsessæ faces
Fessus quidem, & dejectus, & pessundatus
Pudor [o] rebellat. fluctibus variis agor:
[p] Ut cum hinc profundũ ventus, hinc æstus (rapit,
Incerta dubitat unda, cui cedat malo.
Proinde misi [q] regimen è manibus meis.
Quocunque me ira, quo dolor, quo spes feret,
Huc ire pergam: fluctibus dedam ratem.

a Honestam receptionem, vel excusationem, deprecationem culpæ, *&c.*
b *Emphatice* nihil inausum intentatumque relinquentes.
c Medea Iasonis amore ardens. vid. Med. & Hippol. 561.
d Colchica à Phaside flu.
e Argo. vide Med. 609.
f E Mycenis Agamemnoniis.
g Ægistho adulterii & periculi socio.
h Helena soror mea fugit Paridem secuta
i Prodit dolorem vultus. Med. v 444
k Χρόνος μαλάξει νῦν δ' ἔθ' ἡβᾷ σοι κακόν. Eurip.
l De pellice Cassandra.
m Ne deprehensi adulterii pœnas sumat maritus.
n Adulteri Ægisthi.
o Nec cedit honesto conjugis amori.
p *Vtque carina, Quam ventus premit & vento contrarius æstus, Vim geminam sentit, paretque incerta duobus.*
q Clavum, gubernaculum rectæ rati(onis)

Ubi animus errat, optimum est casum sequi.
Nu. *Cæca est temeritas, quæ petit casum ducem.*
Cl. Cui [r] ultima est fortuna, quid dubiã times?
Nu. Tuta est, latetque culpa, si pateris, tua.
Cl. [s] *Perlucet omne regiæ vitium domus.*
Nu. Piget prioris, & novum crimen struis?
Cl. Res est profecto stulta, nequitiæ modus.
Nu. [t] *Quod metuit, auget, qui scelus scelere obruit.*
Cl. [u] Et ferrũ & ignis sæpe medicinæ loco est.
Nu. [x] Extrema primo nemo tentavit loco.
Cl. [y] Capienda rebus in malis præceps via est.
Nu. At te reflectat conjugî nomen sacrum.
Cl. [z] Decẽ per annos vidua respiciam virum?
Nu. Meminisse debes sobolis ex illo tuæ.
Cl. [a] Equidem & jugales filiæ memini faces,
Et generum Achillem. [b] præstitit matri fidem.
Nu. Redemit illa classis immotæ moras,
Et maria pigro fixa languore impulit.
Cl. Pudet pigetque. [c] Tyndaris, cœli genus,
[d] Lustrale classi Doricæ peperit caput.
Revolvit animus virginis [e] thalamos meæ,
Quos ille dignos [f] Pelopia fecit domo,
Cum stetit ad aras ore sacrilego pater
Quasi nuptiales. horruit Calchas suæ
Responsa vocis, & [g] recedentes focos.
O scelera semper sceleribus vincens domus!
[h] Cruore ventos emimus, & bellum nece.
Nu. Sed vela pariter [i] mille fecerunt rates.
Cl. Non est soluta prospero classis [k] Deo:
Ejecit [l] Aulis impias portu rates.
[m] Sic auspicatus bella, non melius gerit,
[n] Amore captæ captus; immotus [o] prece,
[p] Sminthea tenuit spolia Phœbei ducis,
Ardore sacræ virginis jam tum furens.

r In extremo, quo deterius nil potest esse.

ſ In omnium oculis & ore positum est. *Tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.*

t Scelus, sceleribusque pœnam.

u Cauterio, candenti ferro obsistitur cancris, gangrenis, &c. *Ut redimas corpus, ferrum patieris & ignes.*

x *Cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus Ense recidendum,* &c.

y In rebus asperis & tenuis spei fortissima quæque consilia sunt tutissima. sed in bellicis politicisq; utile hoc, in peccando minime.

z Egregius sanè conjux, qui me per decem annos reliquit. de vidua autem vid. Hippolyt. v 620.

a Et memini quo pacto sub prætextu nuptiarum cum Achille accersiverit Iphigeniam, eamque immolaverit Dianæ. Troad. 262. b Ironice. c Ego Tyndari filia putativa, revèra Iovis ex Leda, *seu ut quidam* Nemesis. *vel* ego filia Tyndari, cui Iup. abavus. Namque Helena & Pollux altero ovo editi, Iovis progenies dicuntur; Castor & Clytemnestra, Tyndari, ex altero ovo. *d* Expiativum, ventos redimens. v. Troad 161. *e* Modo. v. 156. *f* Sæva, crudeli, quę liberos mactare solet, ut Tantalus Pelopem, Atreus tres Thyestis filios g *Pathos.* sic Thyest. v. 766 *h* Vi. 161. Troad. *i* Quas tamen Homerus 1080. computat, Dares Phrygius 1140. Dictys 1295. *k* Numine, vel etiam Diana, vid. Herc. Fu. 384. *l* Bœotiæ portus, Græcorum statio in Trojanos conjurantiũ. *m* Cæde virginis filię imperatoris. *n* Astynomes, Chryseidos. Troad. 222. *o* Patris Chrysę filiã redempturi. *p* Filiã Chrysæ Sacerdotis Apollinis Sminthei. παρὰ τὸ σμίνθας, i. mures κτείνειν, θεὸς μυοκτόνος. *al.* à Smynthe opp.

[a] Non illum Achilles flexit indomitus minis;
Non [b] ille solus fata qui mundi videt,
[c] In nos fidelis augur, in captas levis;
Non populus [d] æger, & [e] relucentes rogi.
Inter ruentis Græciæ stragem ultimam
Sine hoste victus [f] marcet, ac Veneri vacat,
Reparatque amores: neve desertus foret
A pellice unquam barbara [g] cœlebs torus,
[h] Ablatam Achilli diligit Briseida;
Nec rapere puduit è sinu vulsam [i] viri.
[k] En Paridis hostem! nunc novum vulnus gerens
Amore [l] Phrygiæ vatis incensus [m] furit:
Et post [n] trophęa Troica, ac versum Ilium,
Captæ maritus remeat, & Priami gener.
Accingere, anime, bella non levia apparas:
[o] Scelus occupandum est. pigra, quem exspectas diem?
Pelopia [p] Phrygiæ sceptra dum teneat [p] nurus?
[q] An te morantur virgines viduæ domi?
Patrique Orestes similis? horum te mala
Ventura moveant, turbo queis rerum imminet.
Quid misera cessas? en adest natis tuis
Furens noverca. per tuum, si aliud nequit,
Latus exigatur ensis, & perimat duos.
Misce cruorem. perde pereundo virum.
Mors misera non est, commori [r] cum quo velis.
Nu. Regina, frena temet & siste impetum;
Et quanta tentes, cogita. [s] victor venit
[t] Asiæ ferocis, ultor [u] Europæ, trahens
[x] Captiva Pergama, & [y] diu victos Phrygas.
Hunc fraude nunc conaris & [z] furto aggredi?
Quem non Achilles ense violavit fero,

a Non flexit minis. *vel* Achilles indomitus minis.
b Calchas οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος, Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
c Statim Agamemnoni creditus, ubi Iphigeniam Dianæ immolandam cecinit, quando fatetur reddendam Briseida fidem ejus elevavit Agamemnon. Μάντι κακῶν &c. Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστι φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι.
d Peste laborans. *notum ex Hom Il.* α.
e Αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαί.
f *In Venerem putris.*
g Hippol 230.
h Hippodamiam Brisei filiam per præcones Achilli aufert. i Achillis fortis, vel illam maritali amore tenentis. k En pulchrum adulterii vindicem. *Iron.* l Cassandræ, seu Alexandræ. v. Troad. 34. & 966. m *Eleganter* ἀνταναклάται *vatis furori.* n Troad. v. 147. o Antequam meum ulciscatur adulterium Agamemnon, ego illius. Thyest. 203. Herc. Oet. 435. p Cassandra. *plural. indignanter pro singulari. ut Theb.* 368. *Med.* 1005. q An filiarum innuptarum Electræ, Chrysothemidos, Laodices, & Iphianassæ filiique causa vindictæ abstines? imo horum gratia magis perfice, ne quid graviius patiantur ista superinducta noverca eaque captiva furore vaticinii percita. Hip. 602. r Cum illo, quem perire expetis, mori. Hellen. συνθανεῖν ᾧ ἂν θέλοις. s Agamemnon, cui hæc meditaris, redit victor. t Trojæ in Asia minori. vid. Troad. 4 v. u Injuriæ illatę Gręciæ, quæ in Europa. x Reliquias Troję, captivas. y Diutino, lento, decennali bello. z Clandestinis insidiis. Al. *conaris insana aggredi?*

Quam-

[a] Quamvis [b] procacem torvus armasset manum;
Non [c] melior Ajax, [d] morte decreta furens;
Non [e] sola Danais Hector & bello mora;
[f] Non tela Paridis certa; non [g] Memnon niger;
Non [h] Xanthus armis corpora immistis gerens;
[i] Flustusque Simois cæde purpureos agens;
Non [k] nivea proles Cycnus æquorei Dei;
[l] Non bellicoso Thressa cum Rheso phalanx;
Non [m] picta pharetras, & securigera manu
Peltata Amazon; [n] hunc domi reducem paras
Mactare, & aras cæde maculare impia?
Vltrix inultum Græcia hoc facinus feret?
[o] Equos & arma, classibusque horrens fretum
Propone, & [p] alto sanguine exundans solum,
Et tota captæ fata Dardaniæ domus
[q] Regesta Danais. comprime affectus truces,
Mentemque tibimet ipsa pacifica tuam.

a Ἕλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, &c. Il. α'.

b Cędis & vindictæ immodice appetentem. Procari enim significat immodice & impudenter petere.

c Telamonius, non Οἰλῆος, ταχὺς Αἴας μείων.

d Deliberata morte ex pudore cæsorum à se pecorum per insaniam qua correptus est propter adjudicata Ulyssi ab Agamemnone & proceribus Achillis arma. *e* Troad. 31. & 121. *f* Nec tela Paridis certa, quia ab Apolline directa in Achillem, (Troad. 345.) violaverunt. *g* Memn. Æthiops, vid. Troad. v. 10. *h* Ὡς ὑπ' Ἀχιλλῆος Ξάνθου βαθυδινήεντος Πλῆτο ῥόος κελάδων ἐπιμὶξ ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν. Il. φ. i Quem neque qui *tot Simois correpta sub undis Scuta virum galeasque & fortia corpora volvit*, violavit. *k* Troad. v. 180. *l* Troad. v. 8. *m* Non Penthesilea, quæ *Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis, sæva securigeris dextris & picta pharetras*. Med. 214. est autem pelta scutum in folium hederaceum formatum. *n* Talem post tot tantasque res gestas strenue reducem. *o* Propone tibi egregia ejus facinora, nec sperabis te impune laturam cædem viri optime de omni Græcia meriti. *p* Trojanum solum sanguine exund. *q* Reportata in Græciam in vindictam raptæ unius *Helenæ*.

ÆGISTHUS. CLYTEMNESTRA.

Clytemnestram nutricis consiliis cedere paratam jamque dubiam superveniens Ægisthus avertit rursus atque in præceps trahit.

QVod tempus animo semper ac mente horrui,
Adest profecto rebus extremum meis.
Quid terga vertis, anime? quid primo impetu
Deponis arma? crede perniciem tibi,
Et dira sævos fata moliri deos.
Oppone cunctis vile suppliciis caput,
Ferrumque & ignes pectore [r] adverso excipe.
CL. Ægisthe, non est pœna sic nato mori.
ÆG. Tu nos pericli socia, tu [t] Leda sata
Comitare tantum: [u] sanguinem reddet tibi

r Opposito, omnia prius tentante quam timide cedas, vertasque terga.

s Ex incestu nato. sup. v. 30.

t Hippol. 300. & sup. v 160.

u Sanguine suo rependet sanguinem filiæ tuæ Iphigeniæ ab illo cæsæ. Troad. 161.

a Ignavus

a Ignavus iste ductor, ac b fortis pater.
Sed quid trementes circuit pallor genas,
Iacensque vultus languido obtutu stupet?
CL. Amor jugalis vincit, ac flectit retro.
Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire: sic nunc casta repetatur fides.
Nam *sera nunquam est ad bonos mores via.*
Quem pœnitet peccasse, pæne est innocens.
ÆG. Quo raperis amens? credis aut speras tibi
Agamemnonis fidele conjugium? c ut nihil
Subesset animo, quod graves faceret metus;
Tamen superba & impotens flatu nimis
Fortuna magno spiritus tumidos daret.
d Gravis ille sociis stante adhuc Troja fuit:
Quid rere ad animum suapte natura trucem,
e Trojam addidisse? rex Mycenarum fuit.
Veniet tyrannus. *prospera animos efferunt.*
Effusa circa pellicum quanto venit
Turba apparatu! sola sed longe eminet,
f Tenetque regnum famula veridici Dei.
Feresne thalami victa consortem tui?
g At illa nolet. ultimum est nuptæ malum,
Palam mariti possidens pellex domum.
h *Nec regna socium ferre, nec tedæ sciunt.*
CL. Ægisthe, quid me rursus in præceps rapis,
Iramq; flammis jam residentem excitas?
i Permisit aliquid victor in captas sibi;
Non conjugem hoc respicere, non k dominam decet.
Lex alia l solio est, alia privato toro.
Quid, quod severas ferre me leges viro
Non patitur animus, turpis admissi memor?
m *Dat ille veniam facile, cui venia est opus.*
ÆG. n Ita est. pacisci mutuam veniam licet.
Ignota tibi sunt jura regnorum haud nova.
Nobis maligni judices, æqui sibi,
Id esse regni maximum o pignus putant,
Si quidquid aliis non licet, solis licet.
CL. Ignovit Helenæ: juncta Menelao redit,
Quæ p Europā & Asiam paribus afflixit malis.

a Quia ipse dux licet ducum per se nihil gessit fortiter, ὅτε ποτ᾽ εἰς πόλεμον ἅμα λαῷ θωρηχθῆναι τέτληκε, amoribus solum indulgens.
b In filia immolanda. ἀντίθετον a. τῷ Ignavus ductor, vel strenuus in concubinas.
c Fac te castam esse, nec adulterii consciam supplicium metuere.
d Quod exprobrat δημοβόρος βασιλεὺς Achilles Il. α.
e Trojæ casum.
f Imperatque Cassandra vates Apollinis.
g Quod si tu poteris volesve, illa nolet, te itaque tollere tentabit.
h *Non bene conveniunt nec in una sede morantur Majestas & Amor. Non capiunt domines regna Venusque duos.*
i Fac Agam. victorem sibi aliquid indulsisse in captivas.
k Matrem-familias, *Donna.* Lacones autem uxores suas κυρίας vocabant, Thessali δεσποίνας. illæ vicissim maritos κυρίους & δεσπότας dominos.
l Regibus, quibus plerunque quot libet concubinæ licent.
m Iniquum est, ut conjux à conjuge fidem à se non præstitam exigat.
n Ironice.
o Prærogativam.
p Sup. v 203.

ÆG. q Sed

ÆG. [q] Sed nulla Atridē Venere furtiva abstulit,
Nec cepit animum conjugi obstrictum suæ.
Iam crimen [r] ille quærit, [s] causas parat.
[t] Nil esse crede turpe commissum tibi:
Quid honesta prodest vita flagitio carens,
Vbi dominus odit? [u] fit nocens, non quæritur
[x] Spartamne repetes spreta, & à tanto viro,
Patriasque sedes profuga? non dant exitum
Repudia regum. spe metum falsa levas.
CL. [y] Delicta novit nemo, nisi fidus, mea.
ÆG. *Non intrat unquam regium limen fides.*
CL. [z] Opibus merebor, ut fidē precio obligem.
ÆG. *Precio parata, vincitur precio, fides.*
CL. [a] Surgit residuus pristinæ mentis pudor.
Quid obstrepis? quid voce blandiloqua mala
Consilia dictas? [b] scilicet nubet tibi,
Regum relicto rege, generosa exuli?
ÆG. Et cur [c] Atrida videor inferior tibi,
Natus Thyeste? CL. [d] si parū est, adde & nepos.
ÆG. [e] Auctore Phœbo gignor, haud generis pudet.
CL. Phœbum nefandæ stirpis auctorem vocas.
[f] Quem nocte subita frena revocantem sua
Cœlo expulistis? quid deos probro advocas,
[g] Surripere doctus fraude geniales toros,
Quem Venere tantum scimus illicita virum?
Secede propere: dedecus claræ domus
Asporta ab oculis. hæc vacat [h] regi ac viro.
ÆG. Exilia mihi sunt haud nova, assuevi malis.
Si tu imperas regina, non tantum domo
Argisve cedo: nil moror jussu tuo
Aperire ferro pectus ærumnis grave. (nam?
CL. [i] Siquidem hoc [k] cruenta Tyndaris fieri si-
[l] Quæ invita peccat, debet & culpæ fidem.
Secede mecum potius, ut rerum statum
Dubium ac minacem juncta consilia explicent.

q Sed nullius concubinæ amor animum Menelai ab Helena alienavit, ut Cassandræ pellicis amor Agamemnonis animum à te.
r Agamemnon.
s Propter quas te de medio tollat quo liberius fruatur pellice.
t Ut sup v. 243.
u Non inquiritur nocensne quis sit necne, sed pro nocente damnatur quemcunque rex odit
x Nec spera te repudiatam petituram patriam tuam Spartam; repudiatas enim uxores non sinunt reges abire, verum eas necandas curant
y Adulterio meo conscius est nemo præter quendam fidelem, qui celabit. unde non est cur fugiam.
z Muneribus.
a Statui ad meliorem vitam me recipere. refocillantur n. mihi in animo scintillulæ quędam pristini puderis

b Egone Agamemnone relicto nubam tibi exuli & ejecto? unde & nomen illi à θῶ, quod est lacto, & αἶξ, αἰγὸς quod ejectus, à capella nutriretur. sunt tamen qui *Ægyptum* dicendum autumant. *c* Atrei filio, qui Thyestæ frater. *d* Nec filius tantum, sed & nepos Thyestæ es, te quippe è filia genuit *e* Sup. v. 30. *f* Reducentem currus, ne videret nefandam patris tui cœnam Thy. v 774. *g* Nuptiales toros violare doctus à patre tuo qui Atrei fratris sui uxorem corrupit. *h* Agamemnoni. *i* Misere labascit Clytemn. *vel* jam simulatas iras fraudesque aperit *k* In tantum crudelis ero ut hoc fieri sinam? non patiar, &c. *l* Delrius ex fide Mogunt. cod. legit *Quæ juncta peccat debet & culpæ fidem.* q. d. non deferam aut prodam culpæ socium, secedamus itaque & consilium capessamus quid in dubiis nobis rebus agendum sit,

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è virginibus Mycenæis & Argivis canit Apollinis Pæana ob partam victoriam; interserit autem Iunoni, Minervæ & Jovi laudes suas.

[a] CAnite ô pubes inclyta Phœbum.
Tibi festa caput turba coronat:
Tibi virgineas [b] laurum quatiens
De more comas innuba fundit
[c] Stirps Inachia. tu quoque nostros
[d] Thebana manus comitare choros,
Quæque [e] Erasini gelidos fontes,
Quæque [f] Eurotam, quæque virenti
Tacitum ripa bibis [g] Ismenon,
[h] Quam fatorum præscia Manto
Sata Tiresia Latonigenas
Monuit sacris celebrare deos;
Arcus [i] victor pace relata
Phœbe [k] relaxa;
Humeroque graves levibus telis
Pone pharetras; resonetque manu
Pulsa citata vocale chelys.
[l] Nil acre velim.
Magnumque modis intonet altis:
Sed quale soles leviore lyra
Flectere carmen simplex, lusus
Cum docta tuos Musa recenset.
Licet & chorda graviore sones,
Quale canebas cum [m] Titanes
Fulmine misso fregere dei.
Vel [m] cum montes montibus altis
Superimpositi struxere gradus
Trucibus monstris. stetit imposita
Pelion Ossa; pinifer ambos
Pressit Olympus.
Ades, O magni soror & conjux
Consors sceptri, Regia Iuno:
[n] Tua te colimus turba Mycenæ.
[n] Tu solicitum supplexque tui

a Carmine laudate Phœbum. *hoc præfica, vel Chori pars altera.*
b Apollini sacram *vid. Oedip. v.* 16.
c Inachi genus, virgines Argivæ.
d Suspicatur hunc locum Lipsius, & merito. Sed cur reponat *Thebais hospes* è libro suo non video. quis enim locus Thebanis in Choro eorũ victoriæ gratulanti, qui bello non adfuerunt, teste Artemidoro, μόνοι οἱ Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον. Cum vero Homerus in catalogo eos recensere videatur Οἳ θ' ὑπὸ Θήβας εἶχον, &c. legendum Ὑποθήβας teste Eustathio, quę parvum est oppidum prope Thebas cujus incolæ ad Trojam profecti cum Græcis, non autem Thebani.
e Erasini plures, hic Atticus esse videtur.
f Laconiæ fl.
g Herc. Fu 333.
h Hunc locum explicat illud Ovidii. 6. Metam. unde sumpsit noster: *Nam sata Tiresia venturi præscia Manto Per medias fuerat divino concita motu Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes; Et date Latonæ, Latonigenisq; duobus Cum prece thura piã, lauroq; innectite crinẽ,* &c.
i Laomedonteæ perfidiæ ultor.
k *Quondam citharam tacentem Suscitet musam, neque semper arcum Tendat Apollo.*
l Nihil bellicum, nil grande, quale ubi vates afflatu concitas, sed pæana lætum, qualem canebas parta à diis victoria de gigantibus.
m Vid. Herc. Fu. 970. & Troad. v. 827.
n Ἥρη γὰρ πολὺ φίλταταί εἰσι πόληες Ἄργος τε, Σπάρτη τε, καὶ εὐρυάγυια Μυκήνη.

Numi-

Numinis [o] Argos ſola tueris ;
[p] Tu bella manu pacemque regis;
Tu nunc lauros Agamemnonias
Accipe victrix.
Tibi multifora tibia buxo
Solenne canit. tibi [q] fila movent
Docta puellæ carmine molli.
Tibi votivam matres Graiæ
[r] Lampada jactant. ad tua [ſ] conjux
Candida tauri delubra cadit,
Neſcia aratri, nullo collum
Signata jugo.
Tuque ô magni [t] nata Tonantis
Inclyta Pallas, [u] quæ Dardanias
Sæpe petiſti cuſpide turres;
Te permiſto matrona [x] minor
Majorque choro colit, & reſerat
Veniente dea Templa ſacerdos ;
Tibi [y] nexilibus turba coronis
Redimita venit;
Tibi grandævi laſſique ſenes,
Compote voto reddunt grates,
Libantque manu vina trementi.
Et te, [z] Trivia, grata [a] memores
Voce precamur : tu [b] maternam
Siſtere [b] Delon, [c] Lucina, jubes,
Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis. nunc jam ſtabilis
Fixa terras radice tenet ;
[d] Reſpuit auras, religatque rates,
Aſſueta ſequi. tu [e] Tantalidos
Funera matris victrix numeras;
[f] Stat nunc Sipyli vertice ſummo
Flebile ſaxum,
Et adhuc lacrymas marmora * fundunt
Antiqua novas.
Colit impenſe fœmina virque
[g] Numen geminum. Tuq; ante omnes

o Creditur Argis nata, unde & Ἀργεία dicitur Juno. *In Iunonis honorem dicet ἱππόβοτον Ἄργος ditesque Mycenas.*

p Namq; & Junoni τρόπαια non ſecus ac Jovi erigebantur ſpolia, canebatur Pæan (qui tamen primo & proprie Apollini debetur) ut cujus beneficio converſi hoſtes, parta victoria.

q Fides, chordas, quæ ex χορδαῖς, id eſt, inteſtinis contortis. alii tamen à corde deducunt, minus recte.

r Λαμπαδηδρομίαν (à Perſis acceptam) Athenienſes in feſtis Panathenaicis, Hephæſtiis & Prometheis exercebant (Vulcano enim & Prometheo ex ope Minervæ inventum ignem ferunt) prius quidem Eleuſin, poſtea ex Academia Athenas accenſam geſtantes lampada currentes certabant quis primum ad metam perveniret non extincta lampade, quandoq; & defatigatus lampada alteri tradebat. vid. Her. F. v. 846

ſ Juvenca nivea, injugis.

t Jovis cerebro nata.

u Namque *Omnis ſpes Danaum & cœpti fiducia belli Palladis auxilio ſemper ſtetit.*

x Omnis ætatis, junior, ſeniorque.

y Plectilibus, quę è ramulis (hîc oleaginis, utpote Palladiis) innectebantur plectebanturve, unde dictæ, ut *Serta*, à ſerendo, *ſutiles* quę è floribus, mero imprimis roſarū folio, conſuebantur. *pactiles* quę in torulo rotundo pangebantur.

z Hippol. 411. *a* Auxilii tui, Palladii Diomedem & Vlyſſem ſequi dignati, Trojæ captæ *per amica ſilentia Lunæ*, & equi *divina Palladis arte* fabricati. *b* Vid. Herc. Fu. 15. *c* Med. 2 *d* Al. *Deſpicit.* q. d. dedignatur amplius agitari ventis, quin & ipſa ratibus ſtatio eſt, olim huc illuc acta ut ratis. *e* Niobes. *Herc. Fu.* 389. *Oed.* 613. *& Med.* 952. * Al. *ſudant.*

f Ὅς ἐνὶ φρυγίῃ δισερὸς λίθος ἐστήρικται Μάρμαρον ἀντὶ γυναικὸς ὀδυρομένη χέουσα. *quæ fixa cacumine montis Liquitur & lacrymis etiam nunc marmora manant.* *g* Apollinem & Dianam.

Pater ac rector, fulmine pollens,
Cujus [h] nutu simul extremi
Tremuere poli, generis nostri
Iupiter auctor, cape dona libens;
[i] Abavusque tuam non degenerem
Respice prolem.
Sed, ecce, vasto concitus miles gradu
Manifesta properat [k] signa lætitię gerens.
Namq; hasta summo laureā ferro gerit;
Fidusque regi semper [l] Eurybates adest.

h ἦ ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων, &c. μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον, *cuncta supercilio movens.*
i Agamemnonis, cui pater Atreus Jovis nepos.
k Victoriam testati Græci capiti, hastis, signis, statuis, curribus, puppibus laurus affigebant; necnon literis, foribus, fascibus, &c Romani.
l Ithacensis pręco & nuncius Agamemnonis.

ACTUS TERTIUS.

EURYBATES. CLYTEMNESTRA.

Eurybates narrat Agamemnona reducem advenire, tempestatem à Pallade immissam Naupliique dolo aggravatam; parantur diis victima & convivium Agamemnoni. captiva adducuntur.

[m] Delubra & aras cœlitum, & patrios lares
Post longa fessus spacia, [n] vix credens mihi,
Supplex adoro. vota superis solvite:
Telluris altum remeat Argolicæ decus
Tandem ad penates victor Agamemnon suos.
Cl. [o] Felix ad aures nuncius venit meas.
Vbinam petitus per decem conjux mihi
Annos moratur? pelagus, an terras premit?
Eu. Incolumis, auctus gloria, laude inclytus,
Reducem expetito litori impressit pedem.
Cl. [o] Sacris colamus * prosperū tandē diem,
Et si propitios, attamen lentos, deos.
Tu pande, vivat [p] conjugis frater mei;
Et pande, teneat quas [q] soror sedes mea.
Eu. [r] Meliora votis posco, & obtestor deos.
Nam certa fari sors maris dubii vetat.
Vt sparsa tumidum classis excepit mare,
Ratis videre socia non potuit ratem.
Quin ipse Atrides æquore immenso vagus
Graviora pelago damna, quam bello tulit;
Remeatque victo similis, [s] exiguas trahens
Lacerasque victor classe de tanta rates.
Cl. Quis, fare, nostras hauserit casus rates;
Aut quæ maris fortuna dispulerit duces.
Eu. [t] Acerba fatu poscis: [u] infaustum jubes
Miscere [x] læto nuncium. [y] refugit loqui

m Regionem aliquam ingressis, vel etiam in patriam postliminio reversis moris erat genios loci deosq; Topicos salutare religiose, atque invocare.
n Me incolumē rediisse. *hac quoque adhuc nostra non est fiducia vita. Certa satis.*
o Simulate hęc
* Al *prospero tandem die.*
p Menelaus.
q Helena.
r Votis posco, spero quidem precorque eos in vivis esse; verum propter tempestatem incertus non ausim affirmare ita esse.
s Paucas easque male multatas.
t *Infandum regina jubes renovare dolorem.*
u De tempestate.
x De reditu.
y *Atque animus meminisse horret, luctuque refugit.*

Mens ægra, tantis atque inhorrescit malis.
CL. Exprome: *clades scire qui refugit suas,*
Gravat timorem. [z] *dubia plus torquent mala.*
EU. Vt Pergamum omne Dorica cecidit face,
Divisa præda est, maria properantes petunt.
Iamque ense fessum miles exonerat latus;
Neglecta summas scuta per puppes jacent;
Ad militares remus aptatur manus;
Omnisque nimium longa properanti mora est.
[a] Signum recursus regia ut fulsit rate,
Et clara lentum [b] remigem emovit tuba,
[c] Aurata primas [c] prora signavit vias,
Aperitque cursus, mille quos puppes secent.
Hinc aura primo lenis impellit rates,
Allapsa velis. unda vix tactu levis
Tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit;
[d] Splendetque classe pelagus, & pariter [e] latet.
[f] Iuvat videre nuda Trojæ litora,
Iuvat relicti sola [g] Sigei loca.
Properat juventus omnis adductos simul
[h] Lentare remos: [i] adjuvat ventos manu,
Et valida [k] nisu brachia [k] alterno movet.
Sulcata vibrant æquora, & [l] latera increpant;
Dirimuntque canæ cœrulum spumæ mare.
Vt aura plenos fortior tendit sinus,
Posuere [m] tensas. credita est vento ratis:
Fususque transtris *miles, [n] aut terras procul,
Quantum recedunt vela, fugientes notat,
Aut bella narrat; [o] Hectoris fortis minas,
[p] Currusque, & empto [q] redditum corpus rogo;
Sparsum cruore [r] regis Herceum Iovem.
Tum qui jacente reciprocus ludit salo,
Tumidumque pando transilit dorso mare,
[s] Tyrrhenus omni piscis [t] exsultat freto,
Agitque gyros, & comes lateri adnatat,
Anteire naves lętus, & rursus sequi.
Nunc [u] prima tangens [u] rostra lascivit [x] chorus,
Millesimam nunc ambit & lustrat ratem.

z Non pro certo nota: timentur quippe ne veris majora fient.
a *Flammas ut regia puppis Extulerat.* quod reliquæ classi legendi anchoras viæq; signum est.
b Vid. Troad. 1043.
c Regia navis, cujus rostrum auratum est. Al. *monuit.*
d Auratis, æratisque rostris & puppibus pictis armisque suspensis splendet, tegitur tamen navium numero.
e Vi. vers. 41. sup.
f Juvat nos discedentes videre desolata atque depopulata à nobis Trojæ litora.
g Promontorii Troadis.
h Incurvare & flectere in undis juvenili vi ac desiderio reditus. *lentos incurvant gurgite remos*
i Velificationi remigium addunt.
k *By spell.*
l Navium latera increpant remigantium impetu.
m Remos.
* Al. *navita.*
n Vid. Troad. 1046. & Med. 303.

o Cum flammas Argivæ classi inferret. Troad. 440. p Achillis, quibus raptabatur Hector. Troad. ver. 742. q Patri Priamo. Troad. 325. r Priami cæsi ad aram Hercei Jovis. v. 45 Troad. s Delphin, ex fab. Tyrrhenorum piratarum in Delphinas versorum. vid. Oed. ver. 449. t Delphini in tranquillo mari lascivientes futuram tempestatem portendunt. hyemali enim procella ingruente, ab imo mari assurgunt exhalationes, quæ tempestati fomenta suggerunt, quibus Delphini excitati gestiunt, atque in maris superficie colludunt. u Primas classis naves. x Delphinum saltantium.

x Jam

x Iam litus omne tegitur, & campi latent,
Et dubia parent montis Idæi juga.
Et jam, quod unum [y] pervicax acies videt,
z Iliacus atra fumus apparet nota.
a Iam laſſa Titan colla relevabat jugo;
In aſtra jam lux prona, jam præceps dies.
b Exigua nubes ſordido creſcens globo,
Nitidum cadentis inquinat Phœbi jubar.
b Suſpecta varius occidens fecit freta.
Nox prima cœlum ſparſerat ſtellis. jacent
Deſerta vento vela. tum [c] murmur grave
Majora minitans collibus ſummis cadit,
Tractuque longo litus ac petræ gemunt.
Agitata ventis unda venturis tumet:
Cum luna ſubito conditur, ſtellæ [d] cadunt,
e In aſtra pontus tollitur, f cœlum perit.
g Nec una nox eſt. denſa tenebras obruit
Caligo, & omni luce ſubducta [h] fretum
h Cœlumq; miſcet. undique incumbunt ſimul,
Rapiuntque pelagus infimo everſum ſolo,
i Adverſus Euro Zephyrus, & Boreæ Notus.
Sua quiſque mittunt tela, & infeſti fretum
k Emoliuntur. turbo convolvit mare.
l Strymonius altas Aquilo contorquet nives;
m Libicuſque arenas Auſter [n] ac Syrtes agit;
o Nec manet in Auſtro; [p] fit gravis nimbis Notus,
Imbre auget undas; Eurus Orientem movet,
q Nabathæa quatiens regna, & Eoos ſinus.
r Quid rapidus ora Corus Oceano exerens?
Mundum revelli ſedibus * totum ſuis,
Ipſoſque rupto crederes cœlo deos
Decidere, & [ſ] atrum rebus induci [t] chaos.
Vento reſiſtt [u] æſtus, & ventus retro
Æſtum revolvit. [x] non capit ſeſe mare:
Vndaſque miſcent imber & fluctus ſuas.
Nec hoc levamen denique ærumnis datum eſt,
Videre ſaltem, & noſſe, quo pereant malo.

x Jam nobis in altum provectis humiliora Troadis loca abſconduntur, montes vix apparent.
y Al. *perſpicax*.
z Troad. 1051.
a Jam occidente ſole nox ingruebat.
b Nubibus conſperſus ſol occidens, ventorũ & pluviæ prognoſticon.
c Murmurans à terra venit aura, gravioris venti prænuncia.
d Al. *Latent*, de qua re vide quę ad Thebaid. 431. & Hippol. 736.
e *Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur Pontus.*
f Eripiunt nubes cœlum.
g Non ſimplices, non noctis ſolius tenebræ. ſic. *Non cœli nox illa fuit.* Et 9. Metam. *Cæcaq; non premitur tenebris hyemiſq; ſuiſque.*
h Ut neutrum diſcerni poſſit.
i *Diverſi turbine venti Confligunt Zephyruſq; Notuſque*, &c.
Σὺν δ' εὖρός τ' ἔπεσε ζέφυρός τε νότος τε δυσαὴς, καὶ βορέας αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
k Molem ejus loco movent, evertunt. l Thracius, è Thracia flans à fl. uſque Strymone. m Herc. Fu. 322. n Al. *ad Syrtes*. o Nec manet tempeſtatis dominium penes Auſtrum, *vel* in Auſtrali parte. p *Madidis Notus evolat alis*, &c. q Arabiam Potream. r Quid autem Corus fecit, &c. de Coro ad Thyeſt. verſ. 576. * Al. *motum*. ſ Non quod illi color ullus, ſed quia nullus certus. t Herc. Fu. 609. u Maris. x Verum tumidis undis æſtuque ſublatum in aera *cœlum æquare videtur.*

Premunt tenebræ lumina, & [y] diræ Stygis
Inferna nox est. [z] excidunt ignes tamen
Et nube dirum fulmen elisa micat:
Miserisque lucis tanta dulcedo est malæ;
Hoc lumen optant. ipsa se classis premit,
Et prora proræ nocuit, & lateri latus.
[b] Illam dehiscens pontus in præceps rapit,
Hauritque, & alto redditam revomit mare;
Hæc onere sidit; illa convulsum latus
Summittit undis; [b] fluctus hanc decimus tegit;
Hæc lacera, & omni [c] decore populato levis
Fluitat; nec illi vela, nec tonsæ manent,
Nec rectus altas malus antennas ferens;
Sed [d] trunca toto puppis Ionio natat.
Nil ratio & usus audet: [e] ars cessit malis.
Tenet horror artus. omnis officio stupet
Navita relicto. remus effugit manus.
In vota miseros ultimus cogit timor;
[f] Eademque superos Troes & Danai rogant.
[g] Quid fata possunt! invidet Pyrrhus patri,
Ajaci Vlysses, Hectori [h] Atrides minor,
Priamo Agamemnon. [i] quisquis ad Trojã jacet,
Felix vocatur, cadere qui [k] meruit manu,
[l] Quem fama servat, [m] victa quẽ tellus premit.
[n] Nil nobile ausos pontus atque undæ ferent?
[n] Ignava fortes fata consument viros?
[o] Perdenda mors est. quisquis es nondum malis
Satiate tantis cœlitum, tandem tuum
Numen serena. [p] cladibus nostris daret
Vel Troja lacrymas. odia si durant tua,
Placetque mitti Doricum exitio genus;
Quid [q] hos simul perire nobiscum juvat,
[r] Quibus perimus? sistite infestum mare:

y Tartareæ tenebræ.
z Nedum apparent, tantum fulminibus lux redditur, vid. Thyest. 1085.
a *Illum unda dehiscens Torquet agens circum & rapido vorat æquore vortex.*
b Decumanus flu. *Decima ruit impetus unda*, q. d. maximus. Sic enim ova decumana, porta in castris decumana, *&c.* denarius siquidem numerus perfectissimus, ut qui contineat par & impar, quadratum, quadrantale, longum, planum, *&c.* constetque ex uno, duobus, tribus, & quatuor. proinde Græci ad decem usq; numerant & hinc ad unitatem revertuntur. Sphærarum insuper decada mundo tribuebant Pythagoræi.
c Vexillorum, aplustrium.
d Al. *Fracta.*
e *Tanta mali moles tantoque potentior arte est.* al. *in magnis malis.* f Ut evadant maris truculentiam, ne submergantur. g Vide quid deorum fata possint, quæ in una eademque vota Troas Danaosque adegerint. *vel referas ad sequentia*; vides quid intersit inter fati & mortis genera, cum in aquis perituri his invideant qui vel inimici, vel per insidias & dedecus in terra mortem oppetierant. maxime autem detestabantur fortes hoc mortis genus, qui cum animam igneam esse censerent, aquis illam prorsus extingui putabant, & in quo mortis genere non potest quis suæ fortitudinis specimen dare. h Menelaus. i Τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις οἳ τότ' ὄλοντο Τροίῃ ἐν εὐρείῃ. *O terque quaterque beati Queis ante ora patrum Trojæ sub mœnibus altis Contigit oppetere,* &c. k Al. *potuit.* l Quod fortiter pugnando occiderit. m Qui ad Trojam sepultus est. *Al. tegit.* n Vide sup. notam g ad vers 512. o Alii hab. *Pudenda* p *Pœnas expendimus, & quæ Vel Priamo miseranda forent.* q Trojanos captivos. r In quorum ultionem.

Vehit ista Danaos classis, & Troas vehit.
Nec plura possunt; occupat vocem mare.
Ecce alia clades. [a] fulmine irati Iovis
Armata [b] Pallas, quidquid aut hasta minax,
Aut [c] ægide, aut furore [c] Gorgoneo potest,
Aut igne patrio, tentat; & cœlo novæ
Spirant procellæ. solus invictus malis
Luctatur Ajax. vela cogentem hunc sua
Tenso rudente flamma perstrinxit cadens.
Vibratur aliud fulmen. hoc [d] toto impetu
Tortum [d] reducta Pallas excussit manu,
Imitata [e] patrem. transit Ajacem & ratem,
Ratisque partem secum & Ajacis tulit.
Nil ille motus, ardua ut cautes, salo,
Ambustus exstat, [f] dirimit insanum mare;
Fluctusque rumpit pectore, & navem manu
Complexus in se traxit, & [g] cæco mari
[h] Collucet Ajax. omne resplendet fretum.
Tandem occupata rupe, [i] furibundum intonat,
Superasse nunc se pelagus, atque ignes: juvat
Vicisse cœlum, Palladem, fulmen, mare.
Non me fugavit bellici terror Dei.
Et [k] Hectorem una solus & Martem tuli.
[l] Phœbea nec me tela pepulerunt gradu.
Cum Phrygibus [m] istos vicimus. tandē horreā,
[n] Aliena [o] inerti tela mitti dextera?
Quid si [p] ipse mittat? plura cū auderet furens,
[q] Tridente rupem subruit pulsam pater
Neptunus, imis exerens undis caput,
Solvitq; [r] montem; quē cadens [s] secum tulit:
[t] Terraque & [t] igne victus & [t] pelago jacet.
Nos alia [u] major naufragos pestis vocat.
Est humilis unda, scrupeis [x] mendax vadis,
Vbi saxa rapidis clusa vorticibus tegit
[x] Fallax [y] Caphareus. æstuat scopulis [z] fretum,
Fervetque semper fluctus alterna vice.
Arx imminet prærupta, quæ spectat mare

a Vide Med. 59. *b* Cui & hinc nomen, sc. παρὰ τὸ πάλλειν δόρυ. *c* Scuto munimento pectoris, quod τῆς αἰγὸς, id est, capræ Amaltheæ pelle (seu potius squammoso draconumque corio) contectum Jupiter Palladi dedit, cui postea Perseus caput Medusæ Gorgonis indidit, cujus aspectu homines in saxa vertebantur. *d* Quo validius torqueret, Ajacem Oilei ultura quod Cassandrā in templo suo violasset. *e* Iovem, qui *dextra libratum fulmen ab aure Misit* in Phaetonta. *f* Natans. *g* Caliginoso. *h* Fulmine ardens. *i* ὑπέρφιαλον ἔπος ἔκβαλε καὶ μέγ' ἀάσθη φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης, &c. Odyss. δ. *furias Ajacis Oilei*. Æneid. 1. Quod alii de furioso amore interpretantur. *k* Alteri Ajaci magis hæc conveniant, quæ tamen hic furens & jactabundus in se transfert. *l* Apollinis, qui à Trojanis stetit. *m* Deos, Nept. Apol. &c. *n* Iovis fulmina. *o* Feminea, Palladis *p* Iupiter. *q* Τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος. Αὐτίκ' ἔπειτα τρίαιναν ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν ἤλασε Γυραίην πέτρην, &c. Odyss. δ'. *s* ἀπὸ δ' ἔσχισε. discidit rupe *t* Rupe obrutus, fulmine ambustus, undis submersus. *u* Ulterior. *x* Dolosa vadis, *y* Mons Euboiæ. vid. Med v. 659. *z* Euripus. Herc. Fu 377.

Vtrinque [c] geminum : Pelopis hinc oras [d] tui,
Et [e] Isthmon, arcto qui recurvatus solo
Ionia jungi maria [f] Phrixeis vetat; (cida,
Hinc [g] scelere Lemnon nobilē; hinc & [h] Chal-
[i] Tardamq; ratibus Aulida. hanc arcē occupat
Palamedis [k] ille genitor, & clarum manu
Lumen nefanda vertice è summo efferens,
In saxa ducit [l] perfida classem face.
Hærent acutis rupibus fixæ rates.
Has inopis undæ brevia comminuunt vada.
Pars vehitur hujus prima, pars scopulo sedet.
Hanc alia retro spacia relegentem ferit,
Et fracta frangit. jam [m] timent terram rates,
Voluntque maria. [n] cedit in luctum furor.
Postquam [o] litatum est, Phœbus [p] in lucem re-
Et [q] damna noctis tristis ostendit dies. (dit,
Cl. Vtrumne doleam, lęter an reducem virum?
Remeasse, lætor. vulnus at regni grave
Lugere cogor. redde jam Graiis, [r] pater,
Altisona quatiens regna, placatos deos.
Nunc omne [s] læta fronde veletur caput.
[t] Sacrifica dulces tibia effundat modos;
Et [u] nivea magnas victima ante aras cadat.
Sed ecce [x] turba tristis, incomptæ comas,
[x] Iliades adsunt: quas super celso gradu
Effrena [y] Phœbas [z] entheas [a] laurus quatit.

c Ionium & Ægæum. *d* Avi sc. Agamemnonis mariti tui *e* Herc. Fu. 335. *f* Hellesponto, quæ Ægæi pars. The. 611. à Phrixo. Vid. Troad. 1124. Med. 744. *g* Feminarum, quæ à maritis spretæ viros omnes interfecerunt, præter Hypsipilem, quæ patrem Thoantem clam navi amandavit. *h* Euboiæ civ. *i* Quæ bis morata erat classem Græcam exituram. Troad. 161. & redituram. ibidem. k *Emphatice.* Nauplius. Med. 659. *l* Tutos præ se ferenti portus. *m* Vada timent nautæ, *maluntque maria.*

n Al. *Cecidit in lucem furor*, i. illucescente aurora cessat tempestas. *spes vitæ cum Sole redit.* *o* Iratum pelagus expiare solebant alii capite raso, alii verberibus, mercium jactura. imo è vectoribus quandoque uno sorte ejecto. potest hoc intelligi de naufragiis illius tempestatis. *p* Discussis nubibus vel noctis tenebris. *q* Cladem & damnum amissæ noctu classis. *r* Iovem usurpat patrem. vid. Hippol. 299. quamvis Pollux & Helena Iovis editi ovo soli dicantur. *s* Corona triumphali. *t* Sacris adhibita. *u* Diis superis debita. Oed. vers. 549. *x* Troades captivæ. *y* Cassandra Phœbi vates. Oed. 231. *z* Oed. 628. *a* Oed. 16.

CHORUS TROADUM. CASSANDRA.

Chorus Iliadum Troja fata casumq; luget. Cassandra furore Phœbeio correpta, quæ Agamemnoni imminent, vaticinatur.

Heu quam dulce malū mortalibus additum,
Vitæ [b] dirus amor; cum [c] pateat malis
Effugium, & miseros libera mors vocet,
Portus æterna placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella fortunæ movet,
Aut [d] iniqui flamma Tonantis.

b Etiam in miseriis. *c* Per mortem, quę Stoicis portus aliquando petendus, nunquam recusandus. v. Herc. Fu. 425. *d* Obliquum fulmen.

Pax

[e] Pax alta. [f] nullos civium cœtus
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria asperis insana [g] Coris,
Non acies feras,
[h] Pulvereamque nubem
Motam Barbaricis equitum catervis;
Non urbe cum tota populos cadentes,
Hostica muros populante flamma,
Indomitumve bellum. perrumpet omne
Solus contemptor [i] levium deorum.
[k] Qui vultus [l] Acherontis atri,
Qui [l] Styga [m] tristem [m] non tristis videt,
Audetque vitæ ponere finem,
Par ille regi, par superis erit.
O quam miserum est nescire mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
[n] Non illa bello victa, nec armis,
[o] Vt quondam Herculea cecidit pharetra:
Quam non [p] Pelei Thetidisque natus.
[q] Charusque Pelidæ nimium feroci
Vicit, acceptis cum fulsit armis,
Fuditque Troas [r] falsus Achilles:
Aut cum ipse Pelides animos feroces
[s] Sustulit luctu, [t] celeremque saltu
Troades summis timuere muris.
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci. restitit annis
Troja bis quinis,
Vnius noctis peritura [u] fato.
Vidimus simulata [x] dona [y] molis immensæ;
Danaumque [z] fatale munus duximus nostra
[a] Creduli dextra: tremuitque sæpe
Limine in primo sonipes, cavernis

e In hoc portu secura tranquillitas.
f *Non civium ardorem prava jubentium, non vultum instantis tyranni*, &c. Imitatio Horat. 3. 3. Od. q. d. mortis contemptor omnia contemnit.
g Ventis. de Coro Thyest. 576.
h Ὅς τ' ὑπὸ ποσσὶ κονίσαλος ὤρνυτ' ἀέλλης.
h Non ultra mortem nocere potentium, quę sapienti (Stoico seu Epicureo) levis. vid Chor. sec Troados.
i Ex ead. schola Epic. sic ille, *strepitumque Acherontis avari subjecit pedibus.*
k V. 12. Agam.
l ἀντίθεσις πολύπτωτος.
m Quod effugium est & portus ex miseriis sub..
n Sed insidiis & dolo.
o Sub Laomedonte. v. Troad. 131. & 726.
p Achilles.

q Patroclus Achillis armis indutus. *r* Κλαῖε φίλου ἑτάρου μεμνημένος, &c. Πατρόκλου ποθέων ἀνδροτῆτα. *s* Πόδας ὠκὺν, ὠκύμορον. Achillis autem saltus Trojæ excidio fatalis. Lycophr. & Lucian. lib' περὶ ὀρχήσεως. *t* Al. furto, dolis & insidiis. *u* Minervæ pro reditu vota. *x* Equi duratei. sive πολιορκητικὸν fuerit illud μηχάνημα, seu porta equi insigni picta per proditionem Græcis aperta, seu mons Hippius in quo ex insidiis Græci Trojanos interceperunt simulque urbem irruperunt, seu denique equitatus Græcorum. *z* Primo n· excisum est Ilium propter equos Herculi ex pacto non datos à Laomedonte: secundo per equum durateum, de quo hoc in loco; tertio per equum qui valvis interceptus Romanis irruendi potestatem fecit, cum Ilienses Cinnam Cos. in urbem recipere noluerunt. *a* Sinoni fidem habentes.

Condi-

Conditos reges bellumque gestans:
Et licuit [b] versare dolos, ut ipsi
Fraude sua capti caderent Pelasgi.
[c] Sæpe commotæ sonuere parmæ,
Tacitumque murmur percussit aures;
Et fremuit [d] male subdolo
Parens Pyrrhus Vlyssi.
[e] Secura metus Troica pubes
Sacros gaudet tangere funes.
Hinc [f] æquævi gregis Astyanax,
Hinc [g] Æmonio desponsa rogo,
Ducunt turmas; hæc femineas,
Ille viriles.
Festæ matres [h] votiva ferunt
Munera divis. festi patres
Adeunt aras. [i] unus tota est
Vultus in urbe.
Et, quod nunquam [k] post Hectoreos
Vidimus ignes, læta est Hecuba.
Quid nunc primum, dolor infelix,
Quidve extremum deflere paras?
[l] Mœnia divum fabricata manu,
Diruta nostra?
An templa deos super usta suos?
Non vacat istis lacrymare malis.
Te, [m] magne parens, flent Iliades:
Vidi, vidi, senis in jugulo
Telum Pyrrhi [n] vix exiguo
Sanguine tingi.
CA. [o] Cohibete lacrymas, omne quas tempus petit,
Troades, & ipsæ vestra lamentabili
Lugete gemitu funera. ærumnæ meæ
Socium recusant. cladibus questus meis
Removete, nostris ipsa sufficiam malis.
CHO. *Lacrymas lacrymis miscere juvat.*
Magis exurunt quos [p] secretæ
Lacerant curæ. juvat [q] in medium
Deflere suos. nec enim, quamvis
[r] Dura virago patiensque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
Non quæ verno nobile carmen

b In ipsos authores suos vertisse dolos, *si mens non læva fuisset.*

c *Atque utero sonitum quater arma dedere.*

d Ægre inductus ab Vlysse ut dolis uteretur, μισαπάτης & simplex Neoptolemus viribus magis quam fallaciis fretus, quod ἦθος & illi apud Vlyss. in Phyloctete tribuit Sophocles, ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράττειν κακῆς, &c. mox. Ἀλλ' εἴμ' ἕτοιμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ' ἄγειν Καὶ μὴ δόλοισιν.

e *Circum pueri innuptæq; puellæ Sacra canunt funemque manu contingere gaudent.*

f Puerorum.

g Polyxena, quæ postea desponsata erat rogo Achillis Thessalici ducis. Troad v. 360

h Pro filiorum reditu.

i Lætitiæ.

k Post redemptum rogoque datum Hectoris corpus.

l Murorū munitiones, Trojæ mœnia Troad. v 476.

m Priamc.

n *Exiguum senis Priami Iovis ara cruorem Combiberat.* vid. 46. vid. v Troad.

o Cohib. luctus vestros de patre meo. meæ sunt istæ solius partes, vos funera vestrorum lugete.

p Seorsim habitæ, privatæ.

q In commune.

r Indurata malis, virili animo fœmina.

Ramo

e Pax alta. f nullos civium cœtus
Timet, aut minaces victoris iras;
Non maria asperis insana g Coris,
Non acies feras,
h Pulvereamque nubem
Motam Barbaricis equitum catervis;
Non urbe cum tota populos cadentes,
Hostica muros populante flamma,
Indomitumve bellum. perrumpet omne
Solus contemptor i levium deorum.
k Qui vultus l Acherontis atri,
Qui l Styga m tristem m non tristis videt,
Audetque vitæ ponere finem,
Par ille regi, par superis erit.
O quam miserum est nescire mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
n Non illa bello victa, nec armis,
o Vt quondam Herculea cecidit pharetra:
Quam non p Pelei Thetidisque natus.
q Charusque Pelidæ nimium feroci
Vicit, acceptis cum fulsit armis,
Fuditque Troas r falsus Achilles:
Aut cum ipse Pelides animos feroces
s Sustulit luctu, t celeremque saltu
Troades summis timuere muris.
Perdidit in malis extremum decus,
Fortiter vinci. restitit annis
Troja bis quinis,
Vnius noctis peritura u fato.
Vidimus simulata x dona y molis immensæ;
Danaumque z fatale munus duximus nostra
a Creduli dextra: tremuitque sæpe
Limine in primo sonipes, cavernis

e In hoc portu secura tranquillitas.
f *Non civium ardorem prava jubentium, non vultum instantis tyranni*, &c. Imitatio Horat. 3. 3. Od. q. d. mortis contemptor omnia contemnit.
g Ventis. de Coro Thyest. 576.
h Ὅς τ' ὑπὸ ποσσὶ κονίο-σαλος ὤρνυτ' ἀελλής.
h Non ultra mortem nocere potentium, quę sapienti (Stoico seu Epicureo) levis. vid Chor. sec Troados.
i Ex ead. schola Epic. sic ille, *strepitumque Acherontis avari subjecit pedibus.*
k V. 12. Agam.
l ἀντίθετος πολύπτωτος.
m Quod effugium est & portus ex miseriis sub.
n Sed insidiis & dolo.
o Sub Laomedonte.
v. Troad. 131. & 726.
p Achilles.

q Patroclus Achillis armis indutus. r Κλαῖε φίλε ἑταίρε μεμνημένος, &c. Πατρόκλε ποθέων ἀνδροτῆτα. s Ποδάρκης ὠκὺν, ὠκύμορον. Achillis autem saltus Trojæ excidio fatalis. Lycophr. & Lucian. lib' περὶ ὀρχήσεως. t Al. furto, dolis & insidiis. u Minervæ pro reditu vota. x Equi duratei. sive πολιορκητικὸν fuerit illud μηχάνημα, seu porta equi insigni picta per proditionem Græcis aperta, seu mons Hippius in quo ex insidiis Græci Trojanos interceperunt simulque urbem irruperunt, seu denique equitatus Græcorum. z Primo n. excisum est Ilium propter equos Herculi ex pacto non datos à Laomedonte: secundo per equum durateum, de quo hoc in loco; tertio per equum qui valvis interceptus Romanis irruendi potestatem fecit, cum Ilienses Cinnam Cos. in urbem recipere noluerunt. a Sinoni fidem habentes.

Condi-

Conditos reges bellumque gestans:
Et licuit [b] versare dolos, ut ipsi
Fraude sua capti caderent Pelasgi.
[c] Sæpe commotæ sonuere parmæ,
Tacitumque murmur percussit aures;
Et fremuit [d] male subdolo
Parens Pyrrhus Vlyssi.
[e] Secura metus Troica pubes
Sacros gaudet tangere funes.
Hinc [f] æquævi gregis Astyanax,
Hinc [g] Æmonio desponsa rogo,
Ducunt turmas; hæc femineas,
Ille viriles.
Festæ matres [h] votiva ferunt
Munera divis. festi patres
Adeunt aras. [i] unus tota est
Vultus in urbe.
Et, quod nunquam [k] post Hectoreos
Vidimus ignes, læta est Hecuba.
Quid nunc primum, dolor infelix,
Quidve extremum deflere paras?
[l] Mœnia divum fabricata manu,
Diruta nostra?
An templa deos super usta suos?
Non vacat istis lacrymare malis.
Te, [m] magne parens, flent Iliades:
Vidi, vidi, senis in jugulo
Telum Pyrrhi [n] vix exiguo
Sanguine tingi.
CA. [o] Cohibete lacrymas, omne quas tempus petit,
Troades, & ipsæ vestra lamentabili
Lugete gemitu funera. ærumnæ meæ
Socium recusant. cladibus questus meis
Removete, nostris ipsa sufficiam malis.
CHO. *Lacrymas lacrymis miscere juvat.*
Magis exurunt quos [p] secretæ
Lacerant curæ. juvat [q] in medium
Deflere suos. nec enim, quamvis
[r] Dura virago patiensque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
Non quæ verno nobile carmen

b In ipsos authores suos vertisse dolos, *si mens non læva fuisset.*
c *Atque utero sonitum quater arma dedere.*
d Ægre inductus ab Vlysse ut dolis uteretur, μισαπάτης & simplex Neoptolemus viribus magis quam fallaciis fretus, quod ἦθος & illi apud Vlyss. in Phyloctete tribuit Sophocles, ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράττειν κακῆς, &c. mox. Ἀλλ' εἴμ' ἕτοιμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ' ἄγειν Καὶ μὴ δόλοισιν.
e *Circum pueri innuptæq; puellæ Sacra canunt funemque manu contingere gaudent.*
f Puerorum.
g Polyxena, quę postea desponsata erat rogo Achillis Thessalici ducis. Troad v. 360
h Pro filiorum reditu.
i Lætitiæ.
k Post redemptum rogoque datum Hectoris corpus.
l Murorũ munitiones Trojæ mœnia Troad. v 476. *m* Priamo. n *Exiguum senis Priami Iovis ara cruorem Combiberat.* vid. 46. vid. v Troad. *o* Cohib. luctus vestros de patre meo. meę sunt istæ solius partes, vos funera vestrorum lugete. *p* Seorsim habitæ, privatę. *q* In commune. *r* Indurata malis, virili animo fœmina.

Ramo cantat triſtis [s] Aëdon,
[t] Ityn in varios modulata ſonos;
Non quæ tectis [u] Biſtonis ales
Reſidens ſummis, impia diri
[x] Furta mariti garrula deflet,
Lugere tuam poterit digne
Conqueſta domum: licet ipſe velit
Clarus niveos inter olores,
[y] Iſtrum [z] cygnus [a] Tanaimque colens,
Extrema loqui; licet [b] Alcyones
Ceyca ſuum fluxu [c] leviter
[c] Plangente ſonent, cum tranquillo
Male confiſæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtuſque ſuos
Nido pavidæ titubante fovent:
Non ſi [d] molles imitata [d] viros
Triſtis laceret brachia tecum,
[e] Quæ turritæ turba parenti
[f] Pectore rauco concita, buxum
Ferit, ut Phrygium lugeat [g] Attyn.
Non eſt lacrymis, Caſſandra, modus,
Quia quæ patimur vicere modum.
Sed cur [h] ſacratas diripis capiti [i] infulas?
Miſeris colendos maxime ſuperos reor.
CAS. [k] Vicere noſtra jam metus omnes mala.
Equidem nec ulla cœlites placo prece:
Nec, ſi velint ſævire, quo noceant, habent.
Fortuna vires ipſa conſumpſit ſuas.
Quæ patria reſtat? quis pater? quæ jam ſoror?
Bibêre [l] tumuli ſanguinem atq; [m] aræ meum.
Quid illa felix turba fraterni gregis?
Exhauſta nempe: regiam [n] miſeri ſenis
Vacuã [o] relinqui; [p] totq; per thalamos vident,

s Ἀηδὼν, luſcinia. al. *querula Edonis*, id eſt, Threicia Philomela, Daulias ales. *t* Seu Itylum, filium Terei à Progne & Philomela interfectum, patrique appoſitum in ultionem ſtupratæ ab eo. Philomelę. *u* Hirundo, in quam iras mariti fugiens Progne (*ut alii, Philomela*) verſa eſt conjux Terei regis Thraciæ, cujus Biſtonis civitas & ſtagnum. *x* Adulterium. *y* Thraciæ fl. *z* In quem verſus eſt Cycnus, de quo Troad. 180. *a* Morti vicina ſuavius canere dicitur olor. vid. Hippol. ver. 301. *b* Aves illæ in quas mutati ſunt Ceyx rex Trachinæ in Ægæo ſubmerſus cum Alcyone uxore Neptuni filia. quibus avibus nidificantibus fœtumque intra 7. ut alii 9. alii 14. dierum ſpatium educentibus tempore hyberno, mare pacatur, quod tempus *Alcedõnia* dicitur. *c* Fluctuante. *d* Gallos Cybeles ſacerdotes ſemiviros quibus (ab Atty puero Cybele dilecto quod in Nympha Sagaritide peccaſſet in furorem à dea verſo ſibique pondera acuto ſilice amputante) *venit in exemplum furor hic, molleſque miniſtri Cadunt jactatis vilia membra comis* *e* Cybele, quæ civitatis Midæ clauſę muros capite ſublevavit, atque ita eſt ingreſſa. vel *quod primis turres urbibus illa dedit.* an quod eadem cum Veſta, id eſt, terra? *f* Lege, *Pectora rauco concita buxo Ferit*, id eſt, ferit pinu (qui Gallorum fanaticorum mos eſt. vid Med. 806.) pectora ſua in furorem incita rauca tibia. *g* Sup. ad ver. 680. *h* Apollini. *i* Filamenta lanea. *k* Extrema ſunt mea mala, quibus ipſi dii ulteriora ſuperaddere non poſſunt. *l* Achillis tumulus bibit ſanguinem Polyxenæ ſororis. Tro. 360. *m* Iovis Hercei ara bibit fratris Polytis ſanguinem Priamique patris mei. Troad. 45. *n* Priami. *o* Al. *Relicti.* q. d. relicti vident, &c. vel lege *videt*, ſc. Hecuba. *p* *Quinquaginta intus thalami, ſpes tanta nepotum.* vid 32. v. Troad.

Præter [q] Lacænam, ceteras viduas nurus.
[r] Tot illa regum mater, & [s] regimen Phrygum
Fœcunda [t] in ignes Hecuba, [u] fatorum novas
Experta leges, induit vultus [u] feros,
Circa ruinas rabida [u] latravit suas,
Trojæ superstes, Hectori, Priamo, [u] sibi.
CHO. [x] Silet repente Phœbas, & pallor genas,
Creberque totum possidet corpus tremor.
[z] Stetere vittæ. mollis horrescit coma.
[a] Anhela corda murmure incluso fremunt.
[b] Incerta nutant lumina; & [b] versi retro
Torquentur oculi, rursus immites rigent.
Nunc levat in auras [c] altior solito caput,
Graditurque celsa; nunc reluctantes parat
Reserare fauces; verba nunc [d] cluso male
Custodit ore, [e] mænas [f] impatiens dei.
CAS. Quid me furoris incitam [g] stimulis novi,
Quid mentis inopem [h] sacra Parnassi juga
Rapitis? recede, Phœbe. jam non sum tua.
Extingue [k] flammas pectori infixas meo.
[l] Cui nunc vagor vesana? [l] cui bacchor furens?
Jam Troja cecidit. [m] falsa quid vates ago?
Ubi sum? fugit lux alma, & obscurat genas
Nox [*] alta, & æther abditus tenebris latet.
[n] Sed ecce gemino sole præfulget dies;
Geminumque duplices Argos attollit domos.
[o] Idæa cerno nemora. fatalis sedet
Inter potentes arbiter pastor deas.
Timete reges, moneo, furtivum genus.
[r] Agrestis ille [r] alumnus evertet domum.
Quid [s] ista vecors tela feminea manu
Districta præfert? quem petit dextra virum
[s] Lacæna [t] cultu [u] ferrum Amazonio gerens?
Quæ versat oculos alia nunc facies meos?
Victor ferarum colla vexatus jacet

q Helenam, quę Paridi, deinde Deiphobo fuerat nupta. *sed hoc indignanter.*
r Troad. v. 32.
s Regina.
t Liberos immaturis rogis crematos alii ad Paridem referunt. vid. Troad. v. 36.
u Mutata in canem Troad. 978.
x Cassandra *afflata est numine Phœbi Iam propiore.*
y *Non vultus non color unus.*
z Inhorruere. *Non compta mansere comæ.*
a *Pectus anhelum Et rabie fera corda tument.*
b *Torquet ad hæc oculos totoque vagantia cœlo Lumina.*
c *Majorque videri Nec mortale sonans.*
d Murmurat.
e Vates furibunda. Oed. 436.
f *At Phœbi nondum patiens immanis in antro Bacchatur vates, magnum si pectore possit Excussisse deū.*
g Ut divino, fatidici spiritus impetu *Et stimulos sub pectore vertit Apollo.* *h* Phœbo sacra. *i* Sed Agamemnonis. *k* Divinationem *l* In cujus nunc tandem usum & utilitatem vaticinor? *m* Non credita. Troad. 35. * Al atra. n *Et Solem geminum & duplices se ostendere Thebas* Entheis aut & ebriis dupla se ostentant objecta propter oculorum musculos, vel spiritus ardore contractos vel humiditate solutos, unde oculus alter in superna contruditur, in imum dejicitur alter, ita uterque sua apprehendit. *o* Montis Idæ ubi Paris tulit sententiam de malo aureo. *p* Paris. respicitque ad Ægisthum quem postea vocat agrestem alumnum, Agamemnoni Mycenisque non minus fatalem quam Troję Paridem. *q* Furtiva Venere natum Ægisthum. *r* Mox enim ut natus, projectus est & à capris nutritus. unde nomen. *s* Clytemnestra. *t* More Amazonio armata. Heinsius legit, *vultu Amazonio* i. torvo. sic Hippolyt. v. 655. *u* Bipennim, securim.

x Ignobili

[x] Ignobili sub dente [y] Marmaricus leo,
Morsus cruentos passus audacis [z] leæ.
Quid me vocatis sospitem solam è meis,
Vmbræ meorum? te sequor, tota pater
[a] Troja sepulte, frater, [b] auxilium Phrygum,
Terrorque Danaum. [c] non ego antiquum decus
Video, [d] aut calentes ratibus exustis manus;
[e] Sed lacera membra, & saucios vinclo gravi
Fortes lacertos. te sequor [f] nimium cito
Congresse Achilli Troile. [g] incertos geris
Deiphobe vultus, [h] conjugis munus novæ.
Juvat per ipsos ingredi Stygios lacus;
Juvat videre Tartari sævum canem,
Avidique regna Ditis. hæc hodie [i] ratis
Phlegetontis atri [k] regias animas vehet,
[k] Victamque, victricemque. vos, umbræ, precor,
[l] Iurata superis unda te pariter precor,
Reserate paulum terga [m] nigrantis poli,
[n] Levis ut Mycenas turba prospiciat Phrygum.
Spectate miseri. fata se * vertunt retro.
Instant [o] sorores squallidæ;
Sanguinea jactant verbera.
Fert læva semustas faces;
* Ardentque pallentes genæ,
Et vestis [p] atri funeris
Exesa cingit ilia;
Strepuntque nocturni metus,
Et ossa [q] vasti corporis
Corrupta longinquo situ
Palude limosa jacent.
Et ecce [r] defessus senex
Ad ora ludentes aquas
Non captat, oblitus sitis,
[s] Mœstus futuro funere.
[t] Exultat, & ponit gradus
[u] Pater decoros Dardanus.
CH. Iam [x] pervagatus ipse se fregit furor,
Caditque; flexo qualis ante aras gradu
Cervice taurus vulnus incisa gerens.

x Respicit ad Ægisthum ex incestu natum. *y* Ingens & fortis leo, quales in Marmarica regione Africæ versus Ægyptum. *intelligit autem Agamemnona.* Clytemnestrę. Troad. v. 29. Hector, quo stante stetit Ilium. Troad. 31. & columen patriæ, *&c.* v. 120. Troad. *c* Non exuvias indutum Achillis. *d Non Danaum Phrygios jaculantem puppibus ignes.* *e* Sed per *pedes trajectum lora tumentes Raptatum bigis.* *vid.* Troad. 742. *f Infelix puer atq; impar congressus Achilli.* *g* Quem *lacerum crudeliter ora,* &c *Vix adeo agnovit Æ*neas 6. Æneid. *h* Helenæ, à qua suprema nocte proditus est Græcis. *i* Charontis cymba, *quam videre enthea sibi videtur.* *k* Meam & Agamemnonis. *l* Styx. Herc. Fu. 606. & 1103. *m* Antarctici. Herc. Fu. 606. & 1103. *n* Ut umbræ Trojanorum videant Agamemnona Mycenarum regem ab uxore cæsum, ad suam solationem, veluti inferias sibi relatas. * Al. *Volvunt.* *o* Furię. *Thyest.* 78. *Med.* 957. * Al. *turgent.* *p* Funesti apparatus & ominis. *q* Gigantum. *r* Tantalus. *Thyest.* 152. *s* Propter imminentem sui pronepotis necem. *t* Lętatur Dardanus in ultionem prolis suæ. *x* Tritavus Cassandræ. *y* Phœbus recedente spiritu exanimis cadit.

Relevemus artus [y] entheos. tandem suos
[z] Victrice lauro cinctus Agamemnon adit;
Conjuxque pariter obvios illi tulit
Gressus, reditque juncta concordi gradu.

y Oedip. 628.
z Sup. v. 384.

ACTUS QUARTUS.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

Agamemnoni reduci prædicit Cassandra fatum, nec creditur. Troad. 34.

Tandem revertor sospes ad patrios lares.
[a] O cara salve terra. tibi tot barbaræ
Dedere gentes spolia. tibi felix diu
Potentis Asiæ Troja submisit manus.
Cur ista [b] vates corpus effusa, ac tremens
Dubia labat cervice? famuli, attollite;
[c] Refovete gelido latice. jam recipit [d] diem
Marcente visu. suscita sensus tuos.
Optatus ille portus ærumnis adest.
Festus dies est. CA. [e] festus & Trojæ fuit.
AG. Veneremur aras. CA. cecidit ante [f] aras pater.
AG. Iovem precemur pariter. CA. [f] Herceum Iovem?
AG. Credis videre te Ilium? CA. [g] & Priamum simul.
(Trojam puto.
AG. Heic Troja non est. CA. [h] Vbi Helena est,
AG. [i] Ne metue dominam famula. CA. [k] libertas adest.
AG. Secura vive. CA. mors mihi est securitas.
AG. Nullum est periculum tibimet. CA. at magnum tibi est.
AG. Victor timere quid potest? CA. quod non timet.
AG. Hanc fida famuli turba, dum excutiat [l] deum,
Retinete; [m] nequid impotens peccet furor.
At te pater, qui sæva torques fulmina,
Pellisque nubes, sidera & terras regis,
Ad [n] quem triumphi spolia victores ferunt;
Et [o] te sororem cuncta pollentis viri,
Argolica Iuno, pecore votivo libens
[p] Arabumque donis, supplice & [q] fibra colam.

a Vid. quæ ad v. 386. supra.
b Cassandra à furore exanimis: quam cum cæteris captivis Ag. præmiserat dono Clytemnestræ.
c Frigida enim in faciem λειποψύχοις aspersa, spiritus, qui ad faciem plurimi venire solent, cogit, quibus congregatis redeunt sensibus functiones.
d Lucem.
e Quo periit, *tu nostro exemplo festos cave.*
f Troad. 45.
g Te sc. mox interficiendũ, ut Priamum.
h Ubi mala & adultera mulier est, *qualis uxor tua Clytemnestra.* namque Helena jam in Ægypto erat---
i--*Quod etiam ille de Clytemnestra subintelligens respondet,* non erit cur Clytemnest. ut dominam metuas, quæ mihi dilecta es.

k Per mortem vicinam. *l* Phœbi numen, quo afflatur. *m* Ne sibi manum inferat. *n* Iovem τροπαιοῦχον, ληΐστορα, vel νικηφορῖον. *o* Sup. v. 341. *p* Thure. *q* Thyest. v. 754.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus Argivarum Herculis laudes canit, nutriti fe, Argis, cujusque sagitta fato poscebantur ad secundum Trojæ excidium.

ARgos nobilibus nobile civibus,
Argos [r] iratę [s] carum novercæ,
Semper ingentes educas [t] alumnos;
[t] Imparem æquasti numerum deorum:
Tuus ille bisseno meruit labore
Allegi cœlo magnus Alcides;
Cui lege mundi Iupiter rupta
Roscidæ noctis geminavit horas,
Iussitque Phœbum tardius celeres
Agitare currus, & tuas lente
Remeare [u] bigas, candida Phœbe;
Retulitque pedem, [x] alternis nomen
Stella quæ mutat, [y] seque mirata est
Hesperum dici; Aurora movit
Ad solitas vices caput, & relabens
Imposuit senis humero [z] mariti.
Sensit Ortus, sensit Occasus,
Herculem nasci [a] [b] violentus ille
Nocte non una poterat creari.
[c] Tibi concitatus substitit mundus,
O puer magnum subiture cœlum!
Te sensit [d] Nemeæus arcto
Pressus lacerto [e] fulmineus leo,
Cervaque [f] Parrhasis.
Sensit Arcadii [g] populator agri.
Gemuitque [h] taurus, Dictæa linquens
Horridus arva.
Morte fecundum domuit draconem,
Vetuitque collo pereunte nasci.
[k] Geminosque fratres pectore ab uno
Tria monstra natos, stipite incusso
Fregit insultans: duxitque ad ortus
[l] Hesperium pecus,
Geryonis spolium triformis.
Egit [m] Threicium gregem,
Quem non [n] Strymonii gramine fluminis
[n] Hebrive ripis pavit [o] tyrannus;
Hospitum dirus stabulis cruorem
Præbuit sævis; tinxitque crudos

r Iunoni Iovis ex pellicibus liberis infestæ.
s Sup. v. 34.
t Et in his Herculem, qui Heben duxit uxorem, deorumque (non magnorum illorum qui duodecim, neque selectorum, qui octo) numerum prius imparem æquavit *vel intellige* de tribus diis communibus, Marte, Bellona, Victoria, quibus additus Hercules Potest & de Diis patriis, intelligi, qui ex Argivis seu Argis educati in deos relati sunt. vid. Herc. Fu. v. 24.
u Bigas Lunæ tribuunt (ut soli quadrigas) quam trahunt equi, tauri, muli, vel cervi, quorum alter ater, albus alter.
x Veneris stella vid. Hip. 748. & Med. 71.
y Cum debuisset Lucifer appellari, id est quod non matutinus ortus sit spatio solito.
z Tithoni.
a Phœbei itineris intermissi desiderio.
b Τεχθῆ. γὰρ ἔδει μέγαν καὶ πολυάθλιον θεόν. τοῦτον οὖν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀποτελεσθῆναι ἀδύνατον.
c Tibi genito.
d Herc. Fu 223. & 83.
e Rapidus, impotens quod epitheton apro magis convenit, cujus irati urunt dentes.
f A Parrhasia urbe Arcadiæ vid Herc. Fu v. 21.
g Aper, sus Erymanthius.
h Qui Neptuni ira in Cretam missus trajecit in Peloponnesum, ubi ab Herc. cæsus est
i Hydram. Herc. Fu. 240.
k Trigeminum Geryona. Herc. Fu. 230.
l Armenta Hispana.
m Equos Diomedis regis Thracię. Herc. Fu 225.
n Thraciæ fl.
o Ipse Diomedes suis equis ab Hercule objectus.

Vltimus

Vltimus rictus ſanguis aurigæ.
Vidit [a] Hippolyte ferox
Pectore è medio rapi ſpoliū & ſagittas.
[b] Nube percuſſa Stymphalis alto
Decidit cœlo.
[c] Arborque pomis fertilis aureis
Extimuit [d] manus inſueta carpi,
Fugitque in auras leviore ramo:
Audivit ſonitum [e] crepitante lamna
[f] Frigidus cuſtos neſcius ſomni,
Linqueret cum jam nemus omne fulvo
[g] Plenus Alcides vacuum metallo.
Tractus ad cœlum [h] canis inferorum
Triplici catena, tacuit, nec ullo
Latravit ore, lucis ignotæ
Metuens colorem. [i] te duce ſuccidit
[k] Mendax Dardaniæ domus,
Et ſenſit arcus [l] iterum timendos:
Te duce concidit [m] totidem diebus
Troja, [m] quot annis.

a Herc. Fu. v. 542.
b Herc. Fu. 243.
c Herc. Fu. 238.
d Manus Herculis carpentis ſpoliantiſque arborem.
e Ramo aureo. ſic Virg. *leni crepitabat bractea vento.*
f Venenoſus draco, pervigil Heſperidum horti cuſtos.
g Aureis malis onuſtus.
h Cerberus, Herc. Fu. 820.
i Heinſius legit, *te duce dux cadit, &c.* verum non adeo placet propter temporis Enallagen, cum quę præcedebant verba, præteriti fuerint temporis.
k Perjura, perfida, promiſſis non ſtans vid. Troad. 131. & 726.
l Troad. v. 133.
m Decem.

ACTVS QVINTVS.

CASSANDRA.

Caſſandra vel illa non videns vaticinatur, vel in proſcenio ſtans, quæ intus & in ἐξώστρᾳ geruntur de cæde Agamemnonis narrat.

Res agitur intus magna, [n] par annis decem.
Eheu! quid hoc eſt? anime, conſurge, & cape
[o] Precium furoris. [p] vicimus victi Phryges.
Bene eſt! reſurgis Troja; traxiſti jacens
[q] Pares Mycenas. [r] terga dat victor tuus.
[ſ] Tam clara nunquam providæ mentis furor
Oſtendit oculis. video, & interſum, & fruor.
[t] Imago viſus dubia non fallit meos.
Spectamus. [u] epulæ regia inſtructæ domo,
[x] Quales fuerunt ultimæ Phrygibus dapes,
Celebrantur. oſtro lectus [y] Iliaco nitet;
Merumque in auro [z] veteris Aſſaraci trahunt:
Et ipſe [a] picta veſte ſublimis jacet
Priami ſuperbas corpore exuvias gerens.

n Cujus atrocitas decennales labores noſtros æquat aut etiam ſuperat.
o Hoſtis cęde & vindicta compenſatu Phœbei numinis te fatigantis cruciatum.
p Hoſtium imperatore cœſo.
q Tuæ ruinæ corruentes.
r Vincitur.
ſ Tam evidentia & grata; ſic enim ipſa exponit verſu ſeq.

t Quod in furore entheo non raro fit. *u* Interfectus enim eſt Agam. δειπνίσσας, ut ipſe narrat Odyſſ. λ. *x* Sup. v. 785. *y* Ex præda Ilii. *z* Regis antiqui Phrygum. ſic Virg. *Implevitque mero pateram, quam Belus & omnes A Belo ſoliti.* *a* Phrygionum opere.

Detrahere cultus uxor [b] hostiles jubet,
Induere potius conjugis fidæ manu
Textos amictus. horreo, atque animo tremo.
Regemne perimet [c] exul, & adulter virum?
Venere fata; sanguinem [d] extremæ dapes
Domini videbunt, & cruor [e] Baccho incidet.
[f] Mortifera vinctum perfidæ tradet neci.
Induta [g] vestis exitum manibus negat,
Caputque laxi & invii cludunt sinus.
Haurit trementi [h] semivir dextra latus,
Nec penitus adigit: vulnere in medio stupet.
At [i] ille, ut altis hispidus sylvis aper,
Cum casse vinctus, tentat egressus tamen,
Arctatque motu vincla, & incassum furit;
Cupit fluentes undique & [k] cæcos sinus
Disjicere, & hostem quærit implicitus suum.
[l] Armat bipenni Tyndaris dextram furens.
[m] Qualisque ad aras colla taurorum prius
Designat oculis, ante quam ferro petat;
Sic huc & illuc impiam librat manum.
[n] Habet. peractum est. [o] pendet exigua [o] male
Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
Exundat, illinc ora cum fremitu jacent.
Nondum recedunt. ille jam exanimem petit,
Laceratque corpus. illa fodientem adjuvat,
Vterque tanto scelere respondet suis;
Hic est [p] Thyeste natus, hæc [q] Helenæ soror.
Stat ecce Titan dubius [r] emerito die,
[s] Suane currat an Thyestea via.

b Illos ex hoste raptos, illas Priami exuvias.
c Ægisthus sup. v. 289.
d Secundæ mensæ.
e Poculo philotesio, quo convivia claudere solebant, id est, sub finem convivii interficietur.
f Heinsius legi vult: *Mortifera vinctum perfida tradet neci Induta vestis. exitum manibus negat, Caputque laxi*, &c.
g Vestis ἄπειρος exitum capiti non præbens.
h Ægisthus mollis & meticulosus.
i Agamemnon.
k Involventes nec exitum habentes.
l *Tyndaris illa bipennim Insulsam & fatuam dextra lævaque tenebat.*
m Ὡς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ, &c. Agamem. de se apud Hom. Odyss. λ. *n* Scil. Vulnus. Formula à ludo gladiatorio sumpta, ubi si gladiatorum alter vulnus accepisset, acclamabat adversarius & spectatores, *Hoc habet*. *o* Non integre & fortiter amputatum. *p* Perfido, adultero, liberorum suorum helluone, incesto. *q* Adulteræ, & crudelis, quę Deiphobum maritum Menelao & hostibus dilaniandum prodidit. *r* Finito. Sumpta Metaph. ab operariis, servis, militibus. *s* Procedatne cursu suo, an facinus hoc abominatus retrocedat, ut in Thyestæa cœna. *Thyest. act.* 4, & 5.

ELECTRA.

Electra fratri suo Oresti subducto fugam suadet.

Fuge, [t] ô paternæ mortis auxilium unicum,
Fuge, & scelestas [u] hostium evita manus.
Eversa domus est funditus. regna occidunt.
[x] Quis iste celeres concitus currus agit?
Germane, vultus veste [y] furabor tuos.

t Paternę mortis ulciscendæ spes unica.
u Matris & Ægisthi.
x Conspecto è longe Strophio metuit, puerumque occulit. *y* Tegam, clepam, vid. Herc. Fu. 798

z Quoi

[z]Quos, anime demens, refugis? externos fugis?
Domus timenda eſt. pone jam trepidos metus,
Oreſta. amici fida præſidia intuor.

z Suum corripit metum, quod peregrinum timeret, cum ſui timendi potius eſſent. *Lipſ. hæc ad fratrem dici vult.*

STROPHIUS. ELECTRA. ORESTES & PYLADES mutæ Perſonæ.

Electra fratrem Strophio opportune occurrenti tradit abducendum; ipſa ad aram confugit.

[a]PHocide relicta Strophius, [b]Elea inclytus
Palma revertor. cauſa veniendi fuit,
Gratari [c]amico, cujus impulſum manu
Cecidit decenni Marte concuſſum Ilium.
Quænam iſta lacrymis lugubrem vultum rigat,
Pavetque mœſta? [d]regium agnoſco genus.
Electra, luctus cauſa quæ [e]læta in domo eſt?
EL. Pater peremptus ſcelere materno jacet.
[f]Comes paternæ quæritur natus neci.
Ægiſthus [g]arces Venere quæſitas tenet.
ST. *O nulla longi temporis felicitas!*
EL. Te per parentis memoriam obteſtor mei,
Per ſceptra [h]terris nota, per [i]dubios deos,
Recipe hunc Oreſten, ac pium furtum occule.
ST. Et ſi timendum cæſus Agamemnon docet,
Aggrediar, & te, Oreſta, [k]furabor libens.
[l]*Poſcunt fidem ſecunda, at adverſa* [m]*exigunt.*
Cape hoc [n]decorum ludicri certaminis
Inſigne frontis. læva [o]victricem tenens
[o]Frondem, virenti protegat ramo caput;
Et iſta donum palma [p]Piſæi Iovis
[q]Velamen eadem præſtet atque [r]omen tibi.
Tuque ô, paternis aſſidens frenis comes,
Condiſce, Pylade, patris exemplo fidem.
Vos, [s]Græcia nunc teſte, veloces equi
[t]Infida curſu fugite præcipiti [t]loca.
EL. [u]Exceſſit, abiit; currus effreno impetu
Effugit aciem. [x]tuta jam opperiar meos
Hoſtes, & ultro vulneri opponam caput.
Adeſt cruenta conjugis victrix ſui,
Et ſigna cædis veſte maculata gerit;
Manus recenti ſanguine etiamnum madent,
Vultuſque præ ſe ſcelera truculenti ferunt.

a Erat autem Strophius Phocidis rex, Anaxibiæ ſororis Agamemnonis filius, & Pyladis pater.
b Curuli certamine victor in ludis Olympiacis. vid Herc. Fu. v. 839.
c Agamemnoni meo cognato.
d Filiam regis eſſe
e Reverſo Agamemnone.
f Oreſtes quæritur, ut interficiatur.
g Thyeſt. 453. & 640.
h Recenti victoria.
i Memento idem tibi poſſe contingere.
k Occulam, aveham. Herc. Fu. 798
l Gratuitam.
m Debitam.
n Coronam oleaginam mihi in ludis Olympicis datam.
o Palmam mihi victori datam.
p Olympici, vide Thy. v. 122.
q Ne agnoſcaris, vel adverſus Solis æſtum.
r Victoriæ, vindictæ paternæ cædis.
ſ Celebri ludorum conventu approbati victores.
t Mycenas, ubi uxor maritum interfecit.
u E conſpectu.
x Decurata de fratre cura, poſtquam Oreſtis conſuluerim vitæ, de mea non ſolicita.

Concedam ad aras. patere me [y] vittis tuis,
Cassandra, jungi [z] paria metuentem tibi.

y Supplicationibus tuis, quæ vittata vates confugisti ad aras supplex. *z* Mortem.

CLYTÆMNESTRA. ELECTRA. ÆGISTHUS. CASSANDRA.

Electram ab ara detrahi & in carcerem conjici jubet Clytemnestra. Cassandra jugulatur.

Hostis [a] parentis, impium atq; audax caput,
Quo more [b] cœtus publicos, virgo, petis?
EL. [c] Adulterorum virgo deserui domum.
CL. Quis esse credat [d] virginem? EL. [e] gnatam tuam.
CL. Modestius cum matre. EL. [f] pietatem doces.
CL. Animos viriles corde tumefacto geris,
Sed [g] agere domita feminam disces [h] malo.
EL. Ni forte fallor, [i] feminas ferrum decet.
CL. [k] Et esse, demens, te parem nobis putas?
EL. Nobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?
Vt vidua loquere. vir caret vita tuus.
CL. [m] Indomita post hæc virginis verba impiæ
Regina frangam. [n] citius interea mihi
Edissere ubi sit gnatus, ubi frater tuus.
EL. Exiit Mycenas. CL. redde nunc gnatũ mihi.
EL. Et tu [o] parentẽ redde. CL. quo latitat loco?
EL. Tuto; quietus, regna non metuens [p] nova.
[q] Iustæ parenti satis, at iratæ parum.
CL. Morieris hodie. EL. dummodo [r] hac moriar manu;
Recedo ab aris. sive te jugulo juvat
Mersisse ferrum; præbeo jugulum volens.
Seu more pecudum colla resecari placet;
Intenta cervix vulnus exspectat tuum.
Scelus peractum est: cæde respersam viri
Atq; obsoletam sanguine [s] hoc dextram ablue.
CL. Consors pericli pariter ac regni mei,
Ægisthe, [t] gaudes? gnata genetricem impie
Probris lacessit; abditum fratrem occulit.
ÆG. Furibunda virgo, vocis infandæ sonum,

a Mei, matris tuæ.
b Respicit ad veterem Græcorum morem, quorum virgines raro in publicum prodibant, necnon ad originationem τῆς παρθένου, παρὰ τὸ παραθέειν τῇ μητρί.
c Tui & Ægisthi.
d Quæ talia loquaris.
e Imo quæ tua sim filia, mulieris impudicæ.
f Emphatice, tu impia. Al. leg. *Eja tandem doces.*
g Gerere te feminam, i. modestius.
h Supplicio & cruciatu.
i Latenter illi exprobrat bipennim qua occiderat Agamemnona.
k An tu credis decere te eadẽ quę nos?
l Cur vero *Nobis*? quasi jam dignus sit adulter ille Agamemnonis locum supplere?
m Obstinatam tuam animi ferociam, quam maternum jus flectere non potest, sceptrum, quatenus regina sum, franget. *n* Alii leg. EL. *mitius interea mihi Tu vidua loquere, vir caret vita tuus.* *o* Agamem. quem occidisti. *p* Adulteri tuique. *q* Sufficiat hoc responsum matri amanti & piæ. *r* Tua, si post conjugem etiam filiam occidere sustines: non pigebit eadem manu perire, qua pater. *s* Mei, filiæ tuæ. *t* Subriserat forte Ægisthus per indignationem. *vel etiam* quod taceret.

Et [a] aure verba indigna materna opprime.
EL. Etiam monebit ſceleris infandi artifex,
[b] Per ſcelera nactus nomen ambiguum ſuis?
Idem ſororis gnatus, & patris nepos?
CL. Ægiſthe, ceſſas impium ferro caput
Demetere? fratrē reddat, [c] aut animam ſtatim.
ÆG. Abſtruſa [d] cœco carcere & [d] ſaxo exigat
Ævum, per omnes torta pœnarum modos.
Referre, [e] quem nunc occulit, forſan volet
Inops, egens, incluſa, pædore obſita,
[f] Vidua ante thalamos, exul, inviſa omnibus,
[g] Æthere negato. ſero ſuccumbet malis.
EL. Concede mortem. ÆG. ſi recuſares, darem.
[h] *Rudis eſt tyrannus, morte qui pœnam exigit.*
EL. Mortem aliquid ultra eſt? ÆG. [i] vita, ſi cupias mori.
CL. Abripite, famuli, monſtrum, & avectam procul
Vltra Mycenas, ultimo in regni angulo
Vincite, ſeptam nocte tenebroſi ſpecus,
Vt inquietam virginem carcer domet.
At [k] iſta pœnas capite perſolvat ſuo,
Captiva conjux, [l] regii pellex tori.
Trahite, ut ſequatur conjugem ereptum mihi.
CA. Ne trahite. veſtros ipſa præcedam gradus:
[m] Perferre prima nuncium Phrygibus meis
Propero, repletum [n] ratibus everſis mare;
[o] Captas Mycenas; [p] mille ductorem ducum,
Vt paria fata Troicis * tulerit malis,
Periſſe dono feminæ, ſtupro, dolo.
Nihil moramur. rapite. quin grates ago.
[q] Jam jam juvat vixiſſe, poſt Trojam juvat.
CL. Furibunda, morere. CA. [r] veniet & vobis furor.

a Indigna, quæ mater audiat.
b Quem neſcirent parentes, quo cognationis nomine vocarent; pater, filiumne an nepotem; mater, filiumne an fratrem. ſup. verſ. 35.
c Aut animam reddat i. amittat.
d Carcere obſcuro & ſaxeo.
e Fratrem Oreſtem.
f Quam & hinc quod conjugali caruerit lecto & in virginitate conſenuerit, Ælian. 4. lib. hiſt. refert. Ἠλέκτραν nominatam quæ prius Laodice fuiſſet dicta.
g Cœli aſpectu.
h Herc. Fu. 512. Med. ver. 1056.
i Οὐ γὰρ θανεῖν ἔχθιστον, ἀλλ' ὅταν θανεῖν χρῄζων τις εἶτα μηδὲ τοῦτ' ἔχῃ λαβεῖν.
k Caſſandra.
l Agamemnonis, cui pellex erat conjugis loco.
m E veterum opinione, qui animas hominum corpore ſolutas in Elyſiis ſuos agnoſcere, cumque iis ſermones ſerere credebant.
n Græcorum in reditu naufragio.
o A tyranno adultero occupatas interfecto Agamemnone.
p Agamem.
* Al. lueret.
q Prius quidem tædebat me vitæ patriæ ſuperſtitis, jam vero juvat me vivendo vidiſſe meorum vindictam.
r Et vates & morti vicina Caſſandra ominata prędicit illis vindictam & mortem ab Oreſte, qui matre cæſa & ipſe furere cœpit.

HERCULES FURENS.

DRAMATIS PERSONÆ.

JUNO.	HERCULES.
LYCUS	AMPHITRYON.
THESEUS.	CHORUS Thebanorum.

ARGUMENTUM.

Lycus à Creonte Herculis socero rege Thebano propter scelera in exilium missus, absente jam Hercule apud inferos, ut inde Eurysthei jussu peteret Cerberum (ubi & Theseum in vinculis detentum, qui cum Pirithoo descenderat ad rapiendam Proserpinam, liberavit) occasionem oblatam arripit, & per seditionem Creonte cum duobus filiis caso, regnum Thebanum occupat, Megaram Herculis uxorem ad nuptias solicitat, abnuenti vim parat. Opportune reversus Hercules Lycum caterosque illius factionis interficit. hæc tam feliciter gesta Iuno non ferens immittit illi furorem, quo correptus uxorem suam cum liberis interficit. Quod ubi ad se reversus intellexit, doloris impatientia vix Amphitryonis atque Thesei precibus detentus ne sibi mortem inferret, cum Theseo Athenas purgandus proficiscitur.

ACTUS PRIMUS.

JUNO sola.

Iuno Iovis furta, pellices, nothos, Herculem autem maxime stomachatur; cui ab inferis reverso furiosam machinatur perniciem.

a SOror Tonantis (hoc enim solum mihi
Nomen relictũ est) semper alienũ Iovem,
Ac templa summi vidua deserui ætheris;
Locumque, cœlo b pulsa, b pellicibus dedi.
Tellus colenda est: pellices cœlum tenent.
Hinc, c Arctos alta parte glacialis poli
d Sublime classes sidus e Argolicas agit;

a *Si sum regina Iovisque. Et soror & conjux, certe soror.*
b Notationem pellicis innuit à pelliciendo vel pellendo, quod à παλλακὴ rectius.
c Calisto Lycaonis filia à Iove compressa, à Iunone in ἄρκτον i. ursam mutata, mox à Iove una cum filio Arcade in cœlum relata. alterum sidus Helice, alterum Cynosura vocatur. d Quoad nos, quibus ab Æquinoctiali Septentrionem versus sitis *Hic vertex semper sublimis.* e Helice, quam Greci primum observabant, ut Sidonii Cynosuram. *Helicem Graia carina notat.* vide quæ ad v. 696. Medeę.

f Hinc

[f] Hinc, [g] qua tepenti vere laxatur dies,
Tyriæ per undas [h] vector Europæ [i] nitet;
[k] Illinc, [l] timendum ratibus ac ponto gregem
[m] Passim vagantes exerunt [n] Atlantides.
* Fera coma hinc exterret [o] Orion deos:
Suasque Perseus [p] aureas stellas habet.
Hinc [q] clara gemini signa [q] Tyndaridæ micant:
[r] Quibusque natis mobilis tellus stetit.
Nec ipse tantum Bacchus, aut [n] Bacchi parens,
Adiere superos: ne qua pars probro vacet,
[o] Mundus puellæ furta Cnossiacæ gerit.
Sed vetera querimur: una me [p] dira ac fera
Thebana [q] nuribus [q] sparsa tellus [q] impiis,
[r] Quoties novercam fecit? ascendat licet,
Meumque victrix teneat Alcmene locum;
Pariterque natus astra [s] promissa occupet,
* In cujus ortu mundus * impediit diem,
[t] Tardusque Eoo Phœbus effulsit [t] mari,
Retinere mersum jussus [t] Oceano jubar.
Non sic abibunt odia. [u] Vivaces aget
Violentus iras animus, & sævus dolor
Æterna bella pace sublata geret.
[x] Quid bella? quidquid horridum tellus creat
Inimica; quidquid pontus aut aer tulit,
Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum;

f Ab Australi parte. in ipso Zodiaco.
g Qua dies elongatur & aperitur oriente Tauro xx. die Aprilis.
h Taurus, secundum Zodiaci signum, quem poetæ fabulantur Taurum eum fuisse, qui Europam à Phœnice transvexit in Cretam, cujus opere Iupiter eam illi gratiam retulit, ut inter sydera illum collocarit.
i In sidus conversus fulget.
k A parte Orientali.
l Propter tempestates quas ortæ denunciant.
m Quoad nostrũ aspectum, fixæ tamen sunt.

n Pleiades vij. stellæ inter os Tauri & caudam Arietis sitæ, Atlantis ex Pleione filiæ, quarum tres Electram, Maiam, Taigetem Iupiter compressit. * Quia caput ejus apparet ferum & terribile, & quando dominatur in cœlo, nubes adducuntur, & alia corpora cœlestia teguntur. Al. leg. *Ferro minax hinc terret*, eo quod fulgenti e stellis ferro Pleiadas insequi videtur. *o* E Iovis, Neptuni, & Mercurii urina natus. quod Zelotypam deam male urit. *p* xxvj. pulchras, splendidas, utpote quem Iupiter in aureum imbrem conversus è Danae genuit. q *Lucida sidera.* Castor & Pollux Iovis ex Leda Tyndari uxore filii. *est autem Anachronismus seu Prolepsis. necdum n. Tyndaridæ mortui erant.* r Apollo & Diana, quos Pythona serpentem fugiens Latona enixa est in Delo insula prius erratica & fluctibus agitata, tum vero primum firmata, & *Mycone celsa Gyaroque revincta*, *n* Semele, quę & in cœlum relata traditur. *o* Cœlum cepit in numerum siderum coronam Ariadnes conjugis Bacchi; & filię Minois regis Cretæ in qua Cnossus urbs regia. *p* Respicit fab. de anguinis dentibus à Cadmo seminatis, infra vers. 259. *q* Mulieribus impiis. seu pellices Iovis, seu Bacchas notet. *r* Tanquam privignos mihi effundant pellices: Zethum & Amphiona Antiopa, Bacchum Semele, Herculem Alcmena. *s* A Iove, infra vers. 958. & à virtute in solitudine. * Ad cujus πολυάθλου θεοῦ & τριεσπέρου λέοντος generationem, continuatę sunt duæ noctes adjecto die intermedio. * Al. *impendit.* *t* Et sol à Iove jussus per duplum spatium vacare, post geminam noctem exortus est è mari Orientali, secundum opinionem vulgarem *vel*, supra Horizontem, pro quo, mare usurpant poetę. u *Memores, graves. inexaturabile pectus.* x *Epanorthosis indignationis plena*, sed quid ego bella loquor, postquam monstra terrestria, *taurum, Scorpion, gigantes*, aquatilia, *cancrum, Hydram*, &c. aeria, *Stymphalidas* debellarit?

Fractũ atq; domitũ est. superat & crescit malis
[y] Iraque nostra fruitur: in laudes suas
Mea vertit odia. dum nimis sæva [z] impero,
[a] Patrem probavit. inde, [b] qua lucem premit
Aperitque [b] Tethys, [c] qua ferens Titan diem
Binos propinqua tingit Æthiopas face,
Indomita virtus colitur; & toto Deus
Narratur orbe. monstra jam desunt mihi;
Minorque labor est Herculi jussa exequi,
Quam mihi jubere. lætus imperia excipit.
Quæ fera [d] tyranni jussa violento queant
Nocere juveni? nempe pro telis gerit,
[e] Quę timuit, & quæ fudit: armatus venit
[f] Leone & Hydra. nec satis terræ patent:
Effregit ecce limen [g] inferni Iovis,
Et [h] opima victi regis ad superos refert.
Parum est reverti: [i] fœdus Umbrarum perit.
Vidi ipsa, vidi nocte discussa inferum,
Et Dite domita, [n] spolia jactantem patri
[k] Fraterna. Cur non vinctũ & oppressum trahit
[k] Ipsum catenis paria sortitum Iovi?
Ereboque capto potitur, & retegit Styga?
[l] Patefacta ab imis Manibus retro via est,
Et [m] sacra diræ Mortis in aperto jacent.
At ille rupto carcere Umbrarum ferox
De me triumphat, & superbifica manu
Atrum per urbes ducit Argolicas canem.
Viso labantem Cerbero vidi diem,
Pavidumque solem: me quoq; invasit tremor;
Et * tetra monstri colla devicti intuens,
Timui imperasse. levia sed nimium queror,
Cælo timendum est; regna ne summa occupet,
Qui vicit ima. sceptra præripiet patri.
Nec in astra [n] lenta veniet, ut Bacchus, via:

y Vere Hercules ut qui ex odio τῆς ἥρας κλέος assequatur. *z* Per Eurystheum Mycenarum regem, qui, me dictante, Herculem ad difficilima quæque obeunda adigit. infra v. 829. *a* Virtute sua & victoriis probavit se vere natum Iovis. *Ios. tamen Scal. ex veteribus libris restituit, legitque, Patrem probavi; gloriæ feci locum: Qua sol relucens, quaque repromens diem, Binos,*&c. *b* Supra ver. 25. *i.* ab ortu ad occasum. ubi Columnæ Her. Calpe & Abyla. *c* Qua sol oriens calore vicino colorat Æthiopas ab orientali fl. Nigris parte Ægyptum Arabiamque, ab occidentali mare Atlanticum spectantes Αἰθίοπας, τ' οἳ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. *d* Eurysthei supra vers. 35. *e* Quę in primo congressu etiam timere potuit: aggressus vero devicit. à natura, non à consilio & ratione. ὁ συγκατατίθεται. Etiam norit fortis quæ timere debeat. vide Med. 160 & 166. *f* Nemeæi leonis pelle, & sagittis felle & sanguine Lerneæ Hydræ tinctis *g* Plutonis. *h* Spolia opima ipsi Diti erepta, Cerberum scilicet tricipitem, Plutonis insigne, ut fulmen trisulcum Iovis, Neptuni tridentem. *i* Dum Herc. vivus adhuc, Tartara quæ Plutoni sortitioni contigerant, penetrat, atque inde Cerberum in superas auras trahit. *k* Pluton. *l* Reditus ab inferis contra sortitionis fœdus jam vivis patefactus est. *m* Sacra illa & arcana umbrarum custodia (Cerbero ab Hercule sublato) in aperto est & pervia descendere atque remigrare volentibus. * Al. leg *terna monstri colla.* Tricipitem canem Cerb. *n* Quieta. *vel* morte expectata.

Iter ruina quæret, & [o] vacuo volet
Regnare mundo. [p] Robore expenso tumet,
Et posse cœlum viribus vinci suis
Didicit ferendo. subdidit mundo caput,
Nec flexit humeros molis immensæ labor,
Mediusque collo sedit Herculeo polus.
Immota cervix sidera & cœlum tulit,
Et [q] me prementem. quærit ad superos viam.
[r] Perge ira, perge, & magna meditantē opprime.
Congredere; manibus ipsa jam lacera tuis.
Quid [s] tanta mandas odia? discedant feræ:
Ipse imperando fessus Euristheus vacet.
Titanas ausos rumpere imperium Iovis
Emitte: [t] Siculi verticis laxa specum.
Tellus gigante [u] Doris excusso [x] tremens,
Supposita [t] monstri colla terrifici levet.
Sublimis alias [y] Luna concipiat feras.
Sed vicit ista. quæris Alcidæ parem?
Nemo est, nisi ipse. [z] bella jam secum gerat.
Adsint ab imo Tartari fundo excitæ
[a] Eumenides: ignem flammeæ spargant comæ;
Viperea sævæ verbera incutiant manus.
[b] I nunc, superbe, cælitum sedes pete;
Humana temne. jam Styga & manes, ferox,
Fugisse credis? [c] heic tibi ostendam inferos.
Revocabo in alta conditam caligine
Vltra [d] nocentum exilia [e] Discordem deam,
Quam munit ingens montis oppositi specus.
Educam, & imo Ditis è regno extraham
Quidquid relictum est. veniet invisum Scelus,
Suumq; lambens sanguinem Impietas ferox,
Errorque, & in se semper armatus Furor;
Hoc hoc ministro noster utatur dolor.
Incipite [f] famulæ Ditis; ardentem incite
Concutite [g] pinum: & [h] agmen horrendum anguibus

o Expulsis cœlo cæteris diis.
p Viribus suis (quas expendit expertusque est, dum Atlantis loco humeris cœlum sustineret) fretus confisusque, etiam occupare cœlum tentabit.
q Emphatice.
r Se Iuno ad iras excitat.
s Magis apposite Heinsius legit *lenta mandas odia*. q. d. levia hæc & lenta odia sunt quæ per Eurystheum mandas: quin Herculi cœlum affectanti Titanas gigantes idem ausos opponis?
t Solve gigantem Enceladum, cui fulmine icto injectum ferunt Ætnam Siciliæ montem.
u *Sicula.* in Siciliam n. frequentes colonias miserunt Græci & in his maxime Dores.
x *Et fessum quoties mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam.*
y E luna n. decidisse credebatur leo Nemeæus. idque ex opinione Pythagoræorum, qui in orbe Lunæ reperiri censebant quæcunque apud nos sunt.
z Ipse furore percitus sibi & suis vim paret.
a Furiæ ardenti face ac serpentibus armatæ Herculem in furorem vertant.
b Insultat ei Iuno præscia, quasi peracta jam re.
c In terris ego tibi graviora ostendam, quam quę apud inferos vidisti.
d Loca supplicii sceleratorum.
e Megæram comitatam scelere, impietate, errore, furore.
f Furiæ, ultrices deæ.
g Facem. *Excutiens pronam flagrante vertice pinum.*
h. Sorores ὀφιοπλοκάμους, Tisiphonem & Alecto. v. 75. Thyest.

Megæra ducat; atque luctifica manu
Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
Hoc agite, pœnas petite violatæ Stygis;
a Concutite pectus; b acrior mente excoquat,
Quam qui caminis ignis Ætneis furit.
Vt possit animo captus Alcides agi,
Magno furore percitus, c nobis prius
Insaniendum est. d Iuno, cur nondum furis?
e Me me sorores mente dejectam mea
Versate primam, facere si quidquam apparo
Dignum f noverca. g Iam odia mutentur mea.
Natos reversus videat incolumes, precor,
Manuque fortis redeat. Inveni diem,
Invisa quo nos Herculis virtus juvet:
h Me pariter & se vincat; i & cupiat mori
Ab inferis reversus. heic prosit mihi,
k Iove esse genitum. l stabo, & ut certo exeant
Emissa nervo tela, librabo manum:
Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem favebo. scelere perfecto, licet,
Admittat m illas genitor in cœlum manus.
Movenda n jam sunt bella; clarescit dies,
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

a *Mille nocendi artes. fœcundum concute pectus*: & de Herculis pectore intelligi potest. sed prius magis placet.
b Violentior furoris ignis mentes vestras exagitet quam qui Ætneis cavernis & fornacibus furit, quo majori impetu in Herculem feramini.
c Alii leg. *vobis*.
d Cur non & ipsa furo?
e Heinsius ex lib. mss. Villerii legit *In me sorores mente dejectam mea primam facem versate, si quicquam*, &c.
f Odio novercali.
g In tempus illi favebo quo gravius noceã furens n. sibi & suis hoc erit perniciosior. h Hic quidem facile me ab eo vinci patiar, dummodo se vincat, suos interficiens i Et qui mortem apud inferos evasit, jam præ doloris acerbitate mortem optet, cum ad se redierit, & uxorem filiosque à se furente occisos fuisse viderit k Ut heros fortis sit, omniaque sternens obvia, & suos perdat. l Proposito huic pertinaciter insistam. *vel*, illi adsistam dirigamque tela ne errent. m Tam nefario scelere pollutas. *Sarcasmus*. n Festinandum, & instanti auroræ cedendum est. vid. quæ ad vers. 119. Thyest.

CHORUS THEBANORUM.

Chorus è Thebanis à descriptione ortus diei, magnatum curas studiaque damnat, Herculem audacia in laboribus subeundis taxat; vita denique humilis laudat tranquillitatem optatque.

IAm rara micant sidera o prono
p Languida q mundo: nox victa q vagos
Contrahit ignes: luce renata
r Cogit nitidum Phosphorus agmen:
Signum s celsi glaciale poli
Septem stellis t Arcades ursæ
Lucem verso temone vocant:

o In occidente cœli seu hemisphærii parte.
p A solis vicinitate.
q Errantes planetas. *vel generaliter*, omnes stellas quæ igneæ creduntur esse naturæ.
r *Diffugiunt stellæ, quarum agmina cogit Lucifer.*
s Arctici, qui nobis semper sublimis. supra vers. 6. t Sidera illa Borealia in quæ versi Calisto & Arcas plaustro septentrionali verso velut in meta seu confecta via & decurso spatio diem evocant.

Iam [u] cœruleis vectus equis
[x] Titan summum prospicit Oetam:
Iam [y] Cadmeis inclyta baccis
Aspersa die dumeta rubent:
[z] Phœbique fugit reditura [z] soror.
Labor exoritur durus, & omnes
Agitat curas, aperitque domos.
Pastor gelida cana pruina
[a] Grege dimisso pabula carpit.
Ludit prato liber aperto
Nondum rupta fronte juvencus.
[b] Vacuæ reparant ubera [b] matres.
Errat cursu levis incerto
Molli petulans hœdus in herba.
Pendet summo stridula ramo,
Pennasque [c] novo tradere soli
Gestit querulos inter [d] nidos
[e] Thracia pellex; [f] turbaque circum
Confusa sonat, murmure misto
Testata diem. Carbasa ventis
Credit dubius navita vitæ,
Laxos aura complente sinus.
Hic exesis pendens scopulis
Aut [g] deceptos instruit hamos,
Aut suspensus spectat [h] pressa
[i] Præmia dextra. sentit [k] tremulum
Linea piscem.
[l] Hæc, innocuæ quibus est vitæ
Tranquilla quies, & leta suo
Parvoque domus, spes & in agris.
[m] Turbine magno spes solicitæ
Vrbibus errant, trepidique metus.
[n] Ille superbos aditus regum,
Durasque fores, expers somni,
Colit; [o] hic nullo fine beatus
Componit opes, gazis inhians,
Et [p] congesto pauper in auro est.
[q] Illum populi favor attonitum,
Fluctuque magis mobile vulgus
Aura tumidum tollit inani.
[r] Hic clamosi rabiosa fori

u Quos lavisse creditur cœruleo Oceano. vide supra vers. 25.
x Oriri sol videtur ex altissimis montibus. est autem Oeta mons in finibus Thessaliæ.
y Baccis lauri sylvestris, vel quibusvis aliis in Bacchi nemore. alii leg *Bacchis* q. d. Dumeta Baccharum Orgiis famosa die aspersa rubent. Quid si uvas intelligamus, vitium baccas? quarum inventor fuit Bacchus Thebis à Cadmo conditis natus.
z Luna.
a Dimittit gregem qui carpat pabula.
b Vaccæ, oves, capellæ, lacte evacuatæ.
c Recens exorto.
d Pullos. *Metonym.*
e Luscinia in quam mutata est Philomela violata à Tereo Thracum rege & marito Prognes sororis ipsius Philomelç
f Turba avicularum aliarum mista, *&c.* testatur diem adesse
g Esca reparat hamos, priori à piscibus erepta.
h Pondere capti piscis depressa.
i Pisces captos.
k Ex arundine appensum.
l Hæc. *&c.* agunt ii quibus, *&c.* In urbibus vero, *&c.*
m Magno cum tumultu. Hic incipit Chorus in melioribus exemplaribus, omissis versiculis antecedentibus. Alii libri hunc Chorum partiuntur in duos; & hic annotatur, SECUNDUS CHORUS.
n Patroni (qui & Rex vocatur) vestibulum cliens summo mane colit ut eum salutet, cœnam hinc vel sportulam emeriturus.
o Avarus, nec fine quærendi sibi præstituto nec usu beatus. *p* *Quærit, & inventis miser abstinet, & timet uti.* *q* Ambitiosum. *r* Causidicus, trabula, quas simulat iras & verba precio venalia exponit.

Jurgia

Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat. [a] *novit paucos*
Secura quies, [b] *qui velocis*
Memores ævi, tempora nunquam
Reditura tenent. dum fata ſinunt,
Vivite læti. properat curſu
Vita citato, volucrique die
[c] *Rota præcipitis vertitur* [e] *anni.*
[d] *Duræ peragunt penſa ſorores,*
Nec ſua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obvia fatis, incerta ſui:
Stygias ultro quærimus undas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas mœſtos viſere Manes.
Certo veniunt ordine Parcæ.
Nulli [e] *juſſo ceſſare licet;*
Nulli ſcriptum proferre diem.
Recipit populos [f] *urna citatos.*
Alium multis gloria terris
Tradat, & omnes fama per urbes
Garrula laudet, cœloque parem
Tollat & aſtris: alius [g] curru
Sublimis eat. me mea tellus
Lare ſecreto tutoque tegat.
Venit ad pigros cana ſenectus;
Humilique loco, ſed [h] certa ſedet
Sordida parvæ fortuna domus:
[i] *Altè virtus animoſa cadit.*
[k] Sed mœſta venit crine ſoluto
Megara, parvum comitata gregem;
[l] Tarduſq; ſenio graditur Alcidę parens.

a *Hypallage.* pauci ſecuram quietem norunt.
b Qui memores quam velox ſit tempus utuntur bono illo irreparabili.
c Rota, ut & ſerpens caudam vorans, Hieroglyphice annum deſignat. *namque in ſe ſua per veſtigia volvitur annus.* qui & à circuitu temporis dictus. veteres n. *an* pro *circum* dicebant, quod & in compoſitis apparet. hinc & *annulus* diminutivum.
d Parcę quidem, durę fatis, vitę noſtrę ſtamina abſolvunt; nos tamen miſeri homines præpropera manu illa incidimus noſtra freti audacia. ita tu O Hercules.
e Præſtitutum.
f Qua cineres combuſtorum conduntur. *vel* potius urna judicum infernorum. *Quæſitor Minos urnam movet.* è qua *ſerius ocyus Sors exitura citatos in æternum Exilium impoſitura eſt cymbæ.* vide infra verſ. 730.
g Triumphali.
h ἐκ βελτίων, tuta, & poſita extra pericula.
i Superne, ex alto ſuam virtus animoſa habet ruinam.
k Sed Megara Herculis uxor crinibus ſolutis femineo mœrens ululatu procedit.
l Amphitryon ſenio degravatus.

ACTUS SECUNDUS.

MEGARA.

Megara abſentiam Herculis deflet enumeratis ipſius ærumnis; Lyci vim & inſolentiam conqueritur.

O Magne Olympi rector, & mundi arbiter,
Iam ſtatue tandem gravibus ærumnis modum,
Finemque cladi nulla lux unquam mihi
Secura fulſit. finis alterius mali

Gradus

Gradus est futuri. [m] protinus reduci novus
Paratur hostis. ante quam lętam domum
Contingat, aliud jussus ad bellum* meat.
Nec ulla requies, tempus aut ullum datur,
Nisi dum jubetur: sequitur [n] à primo statim
Infesta Iuno. nunquid immunis fuit
Infantis ætas? monstra superavit prius
Quam nosse posset. [o] gemina cristati caput
Angues ferebant ora, quos contra obvius
Reptavit infans; igneos serpentium
Oculos remisso* pectore ac placido intuens,
Arctos serenis vultibus nodos tulit;
Et tumida tenera guttura elidens manu,
[p] Prælusit Hydrę. [q] Męnali pernix fera,
Multo decorum præferens auro caput,
Deprensa cursu est. maximus [r] Nemeæ timor
Gemuit lacertis pressus Herculeis leo.
Quid [ſ] stabula memorem dira Bistonii gregis?
[t] Suisque regem pabulum armentis datum?
Solitumque densis hispidum Erymanthi jugis
Arcadica quatere nemora Mænalium suem?
Taurumque [u] centum non levem populis metum?
[x] Inter remotos gentis Hesperiæ greges
Pastor triformis littoris Tartessii
Peremptus, acta est præda ab occasu ultimo.
Notum Cythæron pavit Oceano pecus.
Penetrare jussus solis æstivi plagas,
Et adusta medius regna quæ torret dies,
[y] Vtrinque montes solvit abrupto obice,
Et jam ruenti fecit Oceano viam.
Post hæc, adortus [z] nemoris opulenti domos

m Herculi redeunti nova semper ab Eurystheo objiciuntur monstra.

* P. Scriverius leg. *exeat.* & hęc lectio ferri queat, ea pronuntiatione, qua & occurret infra vers. 526. *Eurystheus facili regnet in otio,* &c.

n *Ita legit Lipsius,* i. à vitæ principio. *alii* apprime. i. principaliter infesta: Nullum, inquit, periculum adire jubetur, quin ecce tibi adversariam, & quidem pervicacissimam, Iunonem: Iunonem dico, quæ ne infantem quidem odii sui habuit immunem.

o Jā in cunis serpentes duos à Iunone immissos vultu interritus & cum risu elisit.

* Lipsii codex pro pectore habet lumine: in uno è M.S. additur vultu.

p Præludium & specimen dedit futurę pugnæ & victorię in Hydram. Al. *Prolusit iræ,* i. e. initium fecit iræ, quia primum incepit irasci. *q* Cerva æripes & χρυσόκερως quā cursu comprehendit in Mænalo monte Arcadię. *r* Leo in Nemea sylva Peloponnesi, inter Cleonas & Phliuntem, maximus illius regionis incolis terror, quem Hercules interfecit. *ſ* Equos humanis carnibus pastos à Diomede Thraciæ rege. Bistonis autem stagnum & regio Thraciæ. *t* Æqua veteribus visa est talionis pœna, εἴκε πάθοι τὰ ἔρεξε, è lege Rhadamanthi. ita Theseus Sinin tortis pinubus discerpsit, Sclrona è rupe pręcipitavit, Procrusten ad sui lecti modulum extendit. *u* Cretę v. 826. Agamem. *x* Gerionem tricorporem Hispanię regem interemit, ejusque armenta à Tartesso Hispanię Bœticę oppido maritimo abegit in Bœotiam, in qua mons Cythęron. *y* Fingitur Herc collibus inter Abylam & Calpen diremptis intromisisse Oceanum qui Mediterraneus dicitur. *z* Hortorum Hesperidum, quorum custos præter tres Atlantis filias erat Vigil draco.

a Aurifera vigilis ſpolia ſerpentis tulit. (malū,
Quid? ſæva b Lernæ monſtra, numeroſum
Non igne demum vicit, & docuit mori?
Solitaſque pinnis condere obductis diem
Petiit ab ipſis nubibus c Stymphalidas?
Non vicit illum cœlibis ſemper tori
d Regina gentis vidua Thermodontiæ;
e Nec ad omne clarum facinus audaces manus
Stabuli fugavit turpis Augiæ labor.
Quid iſta proſunt? orbe defenſo f caret.
g Senſere terræ pacis autorem ſuæ
Abeſſe terris. h *proſperum ac felix ſcelus,*
Virtus vocatur. ſontibus parent boni.
Ius eſt in armis. opprimit leges timor.
Ante ora vidi noſtra, truculenta manu
 Gnatos paterni cadere regni vindices;
Ipſamque Cadmi nobilis ſtirpem ultimam
Occidere. vidi k regium capitis decus
Cum capite raptum. quis ſatis Thebas fleat?
l Ferax deorum terra m quem dominum tre-
E cujus arvis, eque fecundo ſinu (mit?
n Stricto juventus orta cum ferro ſtetit;
Cujuſque muros natus o Amphion Iove
Struxit, canoro ſaxa modulatu trahens;
In cujus urbem p non ſemel divûm parens
Cœlo relicto venit; hæc q quæ cælites
Recipit, & quæ fecit, & (fas ſit loqui)
r Fortaſſe faciet, t ſordido premitur jugo.
u Cadmea proles civitaſque Amphionis
Quo decidiſtis? x tremitis ignavum exulem
Suis carentem finibus, noſtris gravem?
 Qui ſcelera terra, quique perſequitur mari,

a Aurea, Medica, citrea mala, ἄϊσμα ἀλλ' ἀϊόρπα, inquit ille apud Athen. 3. l. 7. c *aliis*, pecora nativo rutilo colore inſignia. cum μῆλα hęc & illa denotent. *b* Hydram & cancrum. *vel* ſolam Excetram quam propter amputata capita repullulantia vocat monſtra, *ut & numeroſum* malum. *c* Aves à Stymphalo Arcadiæ palude dictas, quas ærei crotali crepitu fugavit. *d* Hippolyte regina Amazonum juxta Thermodonta fl. Cappadociæ incolentium. *e* Nec dedignatus eſt Augiæ regis Elidis bubile, in quo 3000 boum ſtabulaſſent. nec per 30 annos expurgatum fuiſſet, purgare immiſſo fl. Peneo vel Alpheo. *f* Demiſſus ipſe ad inferos. *g* Quia illo abſente Lycus interfecto Creonte & liberis regnum occupavit *h* Vide ℣. 338 infra *i* Filios Creontis patris mei aſſertores regni paterni, &c. Ultimos ſtirpis Cadmi. *k* Diadema cum ipſo Creontis capite ablatum. *l* Quæ Cadmum, Polæmona, Leucotheam, tot deos peperit. *m* Quam ignavum, vilem, improbum! ſc. exulem. *n* Ex dentibus ſerpentis à Cadmo interfecti ſeminatis nati ſunt homines armati, qui mutuis vulneribus perierunt. *o* Jovis ex Antiope filius lyræ à Mercurio acceptæ, modulatu ſaxa ad extruendas Thebas traxit. *p* Venit n. ad Semelen, Antiopan, Alcmenam. *q* Quę in deorum numerum retulit Bacchum, Semelen, Dircen, &c. ſup ℣. 158 *r* Hoc dicit propter Herculem indigetem cœlo deſtinatum. *ſ*. Hæc urbs ſordidi hominis tyrannide opprimitur *t* Thebana, à Cadmo conditore. *u* Multi libri leg. *atque Ophionius civis*: quia è ſerpentis dente nata eſt gens Thebarum conditrix. vid. verſ. 259. Al. legunt *Civis atque Ophionius*. Ego ſolius P. Scriverii judicio & authoritate fretus lego, Civitaſque Amphionis: de quo vide notam o. ſup. *x* Cum tremore paretis ignavo Lyco. y Herc. interea qui, aliis ſceleſtam vim prohibet, abſens ſervitutem & tyrannidem in ſuis fert.

At

Ac sæva justa septra confregit manu,
Nunc servit absens, fertque quę ferri vetat;
Tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
Sed non tenebit. aderit & pœnas petet,
Subitusque ad astra [z] emerget: inveniet viam,
Aut faciet. Adsis sospes & remees tuis;
Tandemque venias victor ad victam domum.
Emerge conjux, atque depulsas manu
Abrumpe tenebras: ulla si vetita est via,
Iterque clausum est, [a] orbe diducto redi;
Et quidquid atra nocte possessum latet,
Emitte tecum. [b] dirutis qualis jugis
Præceps citato flumine quærens iter,
Quondam dedisti; scissa cum vasto impetu
Patuere Tempe; pectore impulsus tuo
[c] Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere
Nova cucurrit [d] Thessalus torrens via.
Talis parentes, liberos, patriam petens
Erumpe, [e] rerum terminos tecum efferens:
Et quidquid gravida tot per annorum gradus
Abscondit ætas, redde; & [f] oblitos sui,
[g] Lucisque pavidos ante te populos age.
Indigna te sunt spolia, si tantum refers,
[h] Quantum imperatum est. magna si nimium
Ignara nostræ sortis, adde illum mihi, (loquor,
Quo te tuamque dexteram amplectar, diem;
Reditusque lentos nec mei memores querar.
[i] Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent
Centena tauri colla; [k] tibi frugum potens,
* Secreta reddam sacra; tibi [l] multa fide
Longas, [m] Eleusi, * tacito jactabo [n] faces.
[o] Tum restitutas fratribus rebor meis
Animas, & ipsum regna moderantem sua
Florere patrem. [p] si qua te major tenet
Clausum potestas; sequimur aut omnes tuos
Defende reditu sospes, aut omnes trahe.
Trahes, nec ullus eriget fractos deus.

z Ab inferis quos in centro terrę credebant
a Dirupta terra.
b Ut quondam divulsis Ossa & Olympo exitum dedisti Peneo fl. in mare, atque aperuisti Tempe amœnissima Thessaliæ loca.
c Mons prius contiguus divisus est in duos Ossam & Olympum.
d Peneus.
e Cerberum tricipitem. i. mortem, cujus genera tria: naturale, violentum, fortuitũ.
f Mortuos, qui epota Lethe quæcunque in vivis fecerant obliti sunt.
g Lucem non ferentes, tenebris assuetos.
h Cerberum, jussu Eurysthei.
i Voveo tibi O Jupiter Hecatomben. negat tamen Servius Jovi taurum immolari absque piaculo aut malo omine. quod & in hoc voto locum habet, propter furorem Herculis & necem Megaræ & liberorum. Med. 60.
k Tibi O Ceres sacra solvam * mystica quæ non nisi initiatis revelanda sunt, quod Ceres tacite usa est consiliis dum Proserpinam quęreret. l Abstinendo à venereis, vino, malis Punicis; alba veste induta, cincta querna corona seu viticea &c. m Ceres, ab Eleusi civitate non longe ab Athenis, quæ Cereri solennia sacra Thesmophoria instituerunt. infra vers. 844. Al. Eleusin. n Mystæ ferebant lampades seu faces in memoriam quæsitæ à Cerere Coræ. o Tu O conjux mihi redditus pensabis fratres & patrem. p Si qua potestas inferorum major, quam tua est, te detineat, & nos te prompte sequimur.

AMPHITRYON. MEGARA.

Despondentem animum Megaram & desperantem consolatur Amphitryon.

O Socia nostri sanguinis, casta fide
Servans torum gnatosq; magnanimi Herculis,
Meliora mente concipe, atque animum excita.
Aderit profecto, qualis ex omni solet
Labore, major. ME. *Quod nimis miseri volunt,*
Hoc facile credunt. AM. *Immo quod metuunt nimis,*
Nunquam amoveri posse nec tolli putant.
[b] *Prona est timori semper in pejus fides.*
ME. Demersus, ac defossus, & toto insuper
Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?
AM. [c] Quam tunc habebat, cum per arentem plagam
Et fluctuantes more turbati maris
Abiit arenas, bisque discedens fretum,
Et bis recurrens; cumque deserta rate
Deprensus hæsit Syrtium brevibus vadis,
Et [d] puppe fixa maria superavit pedes.
ME. *Iniqua raro maximis virtutibus*
Fortuna parcit: nemo se tuto diu
Periculis offerre tam crebris potest.
Quem sæpe transit casus, aliquando invenit.
Sed ecce sævus, ac minas vultu gerens,
Et [e] qualis animo est, talis incessu venit
[f] Aliena dextra sceptra concutiens Lycus,
Urbis regens opulenta Thebarum loca,
Et omne quidquid uberi cingit solo
[g] Obliqua Phocis, quidquid [h] Ismenus rigat,
Quidquid Cythæron vertice excelso videt,
Et bina findens [i] Isthmos exilis freta.

a O conjux Herculis filii mei. *b* Pejora facilius credimus quam meliora. Aliqui aiunt hoc Megaræ esse responsum, quę quasi assentiens dicit, O Amphitryon, verum dixisti, quod timor pronus est fidem & credulitatem habere semper ad pejora, sed vellem scire, cum Hercules jaceat demersus, quam viam habeat redeundi? *c* Æque ac evaserit Syrtes, sinus duos in mari Lybico cumulis arenæ, qui ventorum arbitrio agitati, variis vadosis, & fluxu refluxuque impetuosi naves ad se trahunt. unde & nomen iis à σύρω traho. *d* Quanquam alii aureo poculo, alii æreo lebete tranasse eum fabulantur. *e* Superbus & ferox, quod vel ex incessu patet. *f* Usurpata, inf. v. 336. *g* Regio Græciæ ad sinuosum litus Crissæum. *h* Bœotia, quam rigat fluvius Ismenus, quamque prospicit mons Cythæron. *i* Peloponnesiacus, angustiæ sex millium inter Ægæum & Ionium maria, in quo Isthmo est Corinthus, unde & Corinthiacus dicitur.

LYCUS. MEGARA. AMPHITRYON.

Lycus Thebis à Creonte in exilium missus, Hercule ad inferos profecto, cæso Creonte cum filiis, quo regnum occupatum sibi firmet, Megaræ nuptias ambit, abnuenti vim minatur.

NOn vetera patrię jura possideo domus
Ignavus hæres: nobiles non sunt mihi
Avi,

Avi, nec altis inclytum titulis genus;
Sed clara [k] virtus. *qui genus jactat suum,*
Aliena laudat. Rapta sed trepida manu
Sceptra obtinentur: *omnis in ferro est salus.*
[l] Quod civibus tenere te invitis scias,
Strictus tuetur ensis. [m] *alieno in loco*
Haud stabile regnum est. [n] una sed nostras potest
Fundare vires juncta regali face
Thalamisque Megara. ducet è genere inclyto
Novitas colorem nostra. Non equidem reor
Fore ut recuset, ac meos spernat toros.
Quod si impotenti pertinax animo abnuet,
Stat [o] tollere omnē penitus Herculeā domum.
Invidia factum ac sermo popularis premet?
Ars prima regni est, posse te invidiam pati.
[p] Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.
Namque ipsa [q] tristi vestis obtentu caput
Velata, [r] juxta præsides astat deos,
Laterique adhæret [s] verus Alcidæ sator.
ME. Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,
Novi parat? quid tentat? LY. O clarum trahens
A stirpe nomen regia, facilis mea
Parumper aure verba patienti excipe.
[t] Si æterna semper odia mortales agant,
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor,
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella: tum vastis ager
Squallebit arvis, subdita tectis face
Altus sepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit;
Victo necesse est. [u] particeps regno veni:
Sociemus animos. pignus hoc fidei cape:
Continge [x] dextram. quid truci vultu siles?
ME. Egone ut parentis sanguine aspersam manum,
Fratrumque gemina cæde contingam? [y] prius
Extinguet ortus, referet occasus diem:
Pax ante fida nivibus & flammis erit:
Et [z] Scylla Siculum junget Ausonio latus:

k Sup. v. 250. Prosperum ac felix scelus virtus vocatur.
l Malus imperii est custos metus. Quem n. metuunt periisse expetunt.
m Regnum occupatum haudquaquam firmum est.
n Mihi novo homini addent nobilitatis colorem Megaræ nuptiæ.
o Statutum est mihi ipsam cum liberis è medio tollere & Herculeam domum radicitus exstirpare.
p Megaram ad nuptias.
q Pulla, lugubri.
r Confugit supplex, vel astat ad aras statuasve Deorum tutelarium. *alii leg.* Præstites, quorum aræ juxta fores positę erant, προστατηρίους.
s Neque enim agnoscet tyrannus Jovem esse Herculis patrem, quem & Alcidem vocat ab Alcęo avo paterno, *alii* ab ἀλκή, robur.
t Si usque maneant utrinque odia; & potentior tueatur armis quæ vicerit, victus & oppressus vindictam armis paret, belli faces omnia vastabunt.
u In conjugium meum.
x Fidei pignus & symbolum. Troad. 689.
y Et hæ ἐξ ἀδυνάτων conditiones negationis vim habent.
z Recedet fretum, jungeturque Sicilia Italiæ, cui quondam adnexa fuisse dicitur.

Prius-

[a] Priusque multo vicibus alternis fugax
Euripus unda stabit Euboica piger.
Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
Patriā: [b] quid ultra est? una res superest mihi,
Fratre ac parente carior, regno, ac lare,
Odium tui; quod esse cum populo mihi
Commune doleo. pars quota ex isto mea est?
Dominare tumidus, spiritus altos gere:
Sequitur superbos [c] *ultor à tergo Deus.*
[d] Thebana novi regna. quid [e] matres loquar
Passas & ausas scelera? quid [f] geminum nefas,
Mistumque nomen conjugis, nati, patris?
Quid bina [g] fratrum castra? quid totidē rogos?
Riget superba [h] Tantalis luctu parens,
Mœstusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
Quin ipse totum [i] subrigens crista caput
[k] Illyrica Cadmus regna permensus fuga,
Longas reliquit corporis tracti notas.
Hæc te manent exempla. dominare ut lubet;
Dum solita regni fata te nostri vocent.
LY. Agedum efferatas rabida voces amove;
Et [l] disce regum imperia ab Alcide pati.
Ego rapta quamvis sceptra victrici geram
Dextra, regamque cuncta sine legum metu
Quas arma vincunt. pauca pro causa loquar
Nostra. cruento cecidit in bello pater?
Cecidere fratres? *arma non servant modum,*
Nec temperari facile, nec reprimi potest
Stricti ensis ira. bella delectat cruor.
[m] Sed ille regno pro suo; nos improba
Cupidine acti: *quæritur belli exitus,*
Non causa. sed nunc [n] pereat omnis memoria.
Cum victor arma posuit, & victum decet
Deponere odia. [o] non ut inflexo genu

a Prius Euripus fretum illud reciprocum inter Bœotiæ Aulidem & Eubœam quod septies die ac nocte rapide fluit refluitque, quiescet.

b Vellem & eorum odium mihi soli esset, ut te abunde odisse possem. *vel,* doleo quidem populum à te oppressum habere cur te oderint.

c Opt. insolentiæ vindex, *vel* Nemesis superbię ultrix. Dii n. cum utriusque sexus sunt secundum Stoicos, Poetæ Deum etiam pro Dea ponunt.

d Novi quam malo omine regnetur Thebis; quę scelera Regum, quę pœnæ.

e Agaven, quæ filium Pentheum interfecit; Ino, quæ se in mare præcipitavit; Nioben, de qua inf. v. 388.

f Oedipi, qui patrem Laium, verum non sciens eum patrem fuisse, interfecit; ex matre Iocasta, quam uxorem duxit, liberos suscepit, vide v. 133. Theba. *g* Eteoclis & Polynicis filiorum Oedipi qui binis exercitibus de regno decertantes mutuis vulneribus occubuerunt, impositisque eidem rogo cadaveribus eorum flamma se divisit. *b* Niobe filia Tantali numerosa prole superbiens Latonę se prætulit, liberis itaque xiiij. à Phœbo & Diana interfectis & ipsa dolore stupescens in saxum mutata est, in Sipylo monte Phrygiæ quod perpetuo humore madet. Agam. 370. *i* Erigens. *k* Ipse Cadmus Thebarum conditor regno pulsus in Illyrium recessit & in serpentes commutatus est una cum Hermione uxore. *l* Disce à conjuge tuo quem adeo jactas, parere mihi regi, ut ille paret Eurystheo. m *Anthypophora,* quod si objicias patrem tuum juste, me injuste arma cepisse, respondeo justitiam belli exitu non causa discerni; *victrix causa Diis placuit.* *n* Sanciatur ἀμνηστία. *o* Nolo me ut captiva adores, sed quoniam mihi placet tua hæc magnanimitas, ut me pro marito colas.

Regnan

Regnantem adores, petimus. hoc ipſum placet,
Animo ruinas quod capis magno tuas.
Es rege conjux digna: ſociemus toros.
ME. Gelidus per artus vadit exangues tremor.
Quod facinus aures pepulit? haud equidē horrui,
Cum pace rupta bellicus muros fragor
Circum ſonaret. [p] pertuli intrepide omnia:
Thalamos tremiſco; capta nunc videor mihi.
Gravent catenæ corpus, & longa fame
Mors protrahatur lenta, [q] non vincet fidem
Vis ulla noſtram: moriar, Alcide, tua.
LY. Animoſne merſus inferis conjux facit?
ME. Inferna tetigit, poſſet ut [r] ſupera aſſequi.
LY. Telluris illum pondus immenſæ [ſ] premit.
ME. Nullo premetur onere, [t] qui cœlum tulit.
LY. Cogere. ME. [u] *Cogi qui poteſt, neſcit mori.*
LY. Effare, thalamis quod novis potius param
Regale munus? ME. Aut tuā mortē, aut meam.
LY. Moriere demens? ME. [x] Conjugi occurram
meo.
LY. Sceptrone noſtro potior eſt [y] famulus tibi?
ME. [z] Quot iſte famulus tradidit reges neci!
LY. Cur ergo regi ſervit, & patitur jugum?
ME. [a] Imperia dura tolle, quid virtus erit?
LY. Obici feris monſtriſque [b] virtutem putas?
ME. *Virtutis eſt domare quæ cuncti pavent.*
LY. [c] Tenebræ loquentē magna Tartareæ premunt.
ME. *Non eſt ad aſtra mollis è terris via.*
LY. [d] Quo patre genitus cœlitū penetret domos?
AM. Miſeranda conjux Herculis magni ſile:
Partes meæ hæ ſunt, reddere Alcidæ patrem,
Genuſque verum. poſt tot ingentis viri
Memoranda facta, poſtque pacatum manu
Quodcunque Titan ortus & labens videt,
Poſt monſtra tot perdomita, poſt [e] Phlegram [f] impio
Sparſam cruore, poſtq; [g] defenſos Deos;
Nondum liquet de patre? mentimur Iovem?
[h] Iunonis odio crede. LY. Quid violas Iovem?
Mortale cœlo non poteſt jungi genus.
AM. [i] Communis iſta pluribus cauſa eſt Deis.
LY. Famuline fuerant ante quam fierent Dei?

p Cætera belli mala quo animo tuli. nunc tandem vere in ſervitutem redacta mihi videor, poſtquam ignavus tyrannus me de nuptiis interpellare audeat.
q Nullus cruciatus violabit fidem meam Herculi datam.
r Cœlum.
ſ Ne emergere & aſcendere poſſit.
t Supra ver 69.
u Stoice. *Qui non timet mortem, cogi nequit. Non ſumus in ullius poteſtate cum mors in noſtra poteſtate ſit.*
x Ab inferis redeunti.
y Hercules Euryſtheo inſerviens.
z Multos, Diomeden, Buſirin, Geryonem, Antæum, *&c.*
a Verſatur n. virtus circa ardua, dura, formidabilia.
b Audaciæ potius eſt & temeritatis.
c Ut ut magna crepet, tenebræ tamen infernæ premunt ipſum & opprimunt.
d Nec n. niſi diis geniti ſuperos adeunt.
e Vallem Theſſaliæ, in qua Gigantes cum diis pugnavere.
f Gigantum impiorum.
g Herculis n. potiſſimum opera gigantes victos ſcribunt non pauci.
h Quæ, niſi quod Iove genitus ſit, eum non odio proſequuta uſque exagitaret.
i Complures Heroes miſto mortalium ac immortalium ſemine nati in deos aſciti fuerunt.

AM. [k] Pa-

AM. [a] Pastor Pheræos Delius pavit greges.
LY. [b] Sed non per omnes exul erravit plagas.
AM. [c] Quem profuga terra mater erranti edidit.
LY. Non monstra, sævas Phœbus aut timuit feras.
AM. [d] Primus sagittas imbuit Phœbi draco.
Quam gravia parvus tulerit, ignoras, mala
[e] E matris utero fulmine ejectus puer?
[f] Mox fulminanti proximus patri stetit.
Quid [g] qui gubernat astra, qui nubes quatit,
[h] Non latuit infans rupis exesæ specu?
Solicita tanti precia natales habent;
Semperque magno constitit, nasci Deum.
LY. *Quemcunque miserum videris, hominem scias.*
AM. *Quemcunque fortem videris, miserum neges.*
LY. Fortem vocemus, [i] cujus ex humeris Leo
Donum puellæ factus, & clava excidit,
Fulsitque pictum veste Sidonia latus?
Fortem vocemus, cujus horrentes comæ
Maduere [k] nardo? laude qui notas manus
Ad non virilem tympani movet sonum,
[l] Mitra ferocem [m] barbara frontem premens?
AM. [n] Non erubescit Bacchus effusos tener
Sparsisse crines, nec manu molli levem
Vibrasse thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum syrma barbaricum trahit.
Post multa virtus opera laxari solet.
LY. [o] Hoc Euryti fatetur eversi domus,
[p] Pecorumque ritu virginum oppressi greges.
Hoc nulla Iuno, nullus Eurystheus jubet:
Ipsius hæc sunt opera. AM. [q] Non nosti omnia.
Ipsius opus est, cæstibus fractus suis
[r] Eryx, & Eryci junctus [s] Antæus Libys,
Et [t] qui hospitali cæde manantes foci
Bibêre justum sanguinem Busiridis.

a Hippol. 295.
b Quod facit Hercules.
c Et tamen in ipsa insula erratica natus est, supra vers. 15.
d Phœbus etiam puer sagittis interfecit Pythona draconem à Junone missum qui Latonam insequeretur.
e Bacchus è Semeles Jovis majestatem (quam subdolæ Junonis hortatu videre desiderasset) non ferentis & fœtum aborsæ utero fulmine ictus.
f In bello adversus Gigantes Bacchus in Leonem conversus max. erat terrori Gigantibus.
g Ipse Jupiter.
h Annon à matre Rhea, ne Saturnus pater, ex fœdere cum fratre Titane de mascula prole tollenda παιδοτρώκτης voraret, in Cretæ antrum ablegatus est, & enutritus à Curetibus in monte Ida.

i Qui sub Omphale Lydiæ regina, clava & leonis pelle exutus, muliebri ornatu purpuraque indutus & unctus colum tractavit. *k* Oleo Nardino. l *Hic versus in nonnullis lib. refertur ad Amphitryon. nam & Bacchi mitra est propria.* m Phrygiis & Lydiis in usu. *n* Nec ipsi Baccho forti deo est rubori si quando crinibus diffusis hastam pampinis involutam vibret, trahatque vestem muliebrem longe caudatam, syrma, *a traine*, à σύρω traho. *o* Egregia scilicet illa virtutis opera sunt, Eurytus Occhaliç rex cum filiis a b Hercule interemptus ut potiretur filia ipsius Iole, & *p* Thespii regis Atheniensis filiæ L una nocte promiscue ab eo compressæ. *q* Vitia quæ sunt, nosti, non autem meministi quot tyrannos oppresserit. *r* Fil. Butæ ex Venere victus cœstibus *suis* i. ad quorum certamen hospites provocare solitus erat. *s* Herc. Oct. v. 24. *t* Busiridis sanguis justa vindicta, *vide supra vers.* 226. effusus in aris, quibus ipse hospites immolaverat.

t Ipſius opus eſt, vulneri & ferro obvius
Mortem coactus ante Geryonem pati:
Nec unus una Geryon victus manu.
u Eris inter iſtos; qui, tamen nullo ſtupro
Læſere thalamos. LY. Quod Iovi, hoc regi licet:
x Iovi dediſti conjugem, regi dabis.
Et te magiſtro non novum hoc diſcet nurus,
Etiam viro probante, meliorem ſequi.
Sin copulari pertinax tedis negat,
Vel ex coacta nobilem partum feram.
ME. y Vmbræ Creontis, & penates Labdaci,
Et nuptiales impii Oedipodæ faces,
Nunc z ſolita noſtro fata conjugio date.
Nunc, nunc cruentæ regis Ægypti a nurus,
Adeſte, b multo ſanguine infectæ manus;
Deeſt una * numero Danais: explebo nefas.
LY. Conjugia quoniam pervicax noſtra abnuis,
Regemque c terres; ſceptra quid poſſint, ſcies.
d Complectere aras, nullus eripiet Deus
Te mihi; nec, orbe ſi remolito queat
Ad ſupera victor numina Alcides vehi.
e Congerite ſilvas, templa ſupplicibus ſuis
Injecta flagrent: f conjugem & totum gregem
Conſumat unus igne ſubjecto rogus.
AM. g Hoc munus à te, genitor Alcidæ, peto,
Rogare quod me deceat, ut h primus cadam.
LY. Qui morte cunctos luere ſuppliciũ jubet,
Neſcit tyrannus eſſe. i diverſa irroga:
l Miſerum veta perire, felicem jube.
k Ego, dum cremandis trabibus accreſcit rogus,
Sacro regentem maria votivo rogem.
AM. Proh numinũ vis ſumma! proh cœleſtium
Rector parenſque! cujus excuſſis tremunt
Humana telis; impiam regis feri

t Herculis viribus occurrens Geryon interfectus eſt coram fratribus ſuis, mox & idem paſſuris, erat n. trigeminus *ſup. ver.* 231. Al. *leg. Ipſius Orthrus vulnere & ferro obvius, Mortem*, &c. Orthrus à. erat Geryonis canis biceps.

u Te manet eadem vindicta quam illis inflixit Herc. qui tamen non tentarunt uxori ejus ſtuprum inferre; quod tu facis.

x Jovi uſuram conjugis tuæ Alcmenæ indulſiſti, nurus tuę Megarę uſum mihi regi dabis. quæ tuo exemplo non hoc primum diſcet me potiorem *veluti Jovem* ſequi, marito ſuo Hercule *ut te quondam* permittente.

y Ultrices patris mei Cr. umbrę, voſque male ominati lares Labdaci Thebarum regis ex Polydoro nepotis Cadmi, & vos infauſtæ nuptiæ Oedipodis. *ſupra* verſ. 386. z Nuptiis meis coactis date calamitates noſtro generi accidere ſolitas. a XLIX è filiabus Danai prima nocte maritos ſuos totidem è filiis Ægypti interfecerunt: ſola Hypermneſtra pepercit Lino. ejus vicem ego ſupplebo & Lycum interficiam. b *Habentes manus multo cruore pollutas.* * Quinquageſimo. c Imprecationibus tuis. d Non ad quas confugiſti aræ, non deorum ſtatuæ, non ipſe Alcides reverſus, &, quod mihi jactas, in deorum numerum relatus, te mihi eripiet. e O famuli, adſtruite ligna, & ipſum templum quo ſupplices confugerunt admoto igne abſumite. f Megaram ux. Herc. & Amphitryonem cum natis Herc. g Ego Herculis (quoniam Iovem illi negas) pater hoc à te peto. h Ne ſenex videam meorum necem. i Miſericordię n. eſſet per citam mortem miſeris ærumnarum finem dare. k Dum famuli parant ligna ad hos comburendos, ego Neptuno faciam ſacra quæ illi vovi Creonte victo.

Compeſce dextram. Quid Deos fruſtra precor?
Vbicunque es, audi [a] nate. [b] Cur ſubito labant
Agitata motu templa? cur mugit ſolum?
Infernus imo ſonuit è fundo fragor.
Audimur: en, en ſonitus Herculei gradus.

a Tanquam numen mihi præſentiſſimum.
b Inter preces mota terra Herculem ab inferis adventare erumpentem conjicit Amphitryon.

CHORVS THEBANORVM.

Actoris partes Chorus officiumque viriliter defendit, precibus Amphitryonis adſpirans Herculis reditum vovet, idque arguit Orphei exemplo.

O *Fortuna viris invida fortibus,*
Quam non æqua bonis præmia dividis!
[c] Euryſtheus facili regnet in otio:
Alcmena genitus bella per omnia
[d] Monſtris exagitet * cœliferam manū:
[e] Serpentis referat colla ferocia;
[f] Deceptis referat mala ſororibus,
Cum ſomno dederit pervigiles genas
Pomis [g] divitibus præpoſitus Draco.
Intravit Scythiæ [h] multivagas domos,
Et gentes patriis ſedibus hoſpitas;
Calcavitque freti terga [i] rigentia,
Et multis [i] tacitum litoribus mare.
Illic dura carent æquora fluctibus;
Et, [k] qua plena rates carbaſa tenderant,
[l] Intonſis teritur ſemita [l] Sarmatis.
Stat [k] pontus vicibus mobilis annuis,
[k] Navem nunc facilis nunc equitē pati.
Illic [m] quæ viduis gentibus imperat,
Aurato religans ilia baltheo,
Detraxit ſpolium nobile corpori,
Et peltam, & nivei vincula pectoris,
Victorem poſito ſuſpiciens genu.
[n] Qua ſpe præcipites actus ad inferos,
Audax ire vias [o] irremeabiles,
Vidiſti [p] Siculæ regna Proſerpinæ?
[q] Illic nulla Noto, nulla Favonio
Conſurgunt tumidis fluctibus æquora:
Non illic geminum [r] Tyndaridæ genus

c Quę tam inique rem } comparaſti ut Euryſth. &c.
d Delendis monſtris vexet manum cœlif. ſup. ỳ. 68
* Illa manus, quæ tulit cœlum & deos, nunc occupatur circa naturæ pudenda.
e Hydræ. ỳ 240.
f Sup. v. 237.
g Aureis, citreis, ſup. ỳ 239
h ἁμαξοφορήτας. plauſtris vectas; Scythę enim incolæ Nomades à paſcendis gregibus dicti nova quærentes paſcua mutant aſſidue loca, unde appellat *patriis ſedibus hoſpites.*
i Septentrionale mare, quod hyberno gelu concretum non agitatur fluctibus, nec litori alliſum ſonat.
k Quà æſtate navigarant, hyeme agitant currus.
l Tartaris & Ruſſis incultis, capillos & barbas libertatis ſuæ ſymbola alentibus.
m Hippolite vel Antiopa regina Amazonum ſine viris degentium in Scythia, dedit Herc ſcutum & baltheum ſpolia, ipſum victorem flexo genu venerata.
n Apoſtrophe ad Herculem. *o* Per quas reditus non patet. *p* In Sicilia natæ ac inde à Plutone raptæ inf. ỳ. 658. *q* Apud inferos non ſunt venti, non ſtellæ. *r* διόσκουροι. ſup. ỳ. 17.

Succur-

Succurrunt tumidis [f] sidera navibus:
Stat nigro pelagus gurgite [t] languidū;
Et, cum mors avidis pallida dentibus
Gentes innumeras [u] Manibus intulit,
Uno tot populi [x] remige transeunt.
[y] Evincas utinam jura ferę Stygis,
[z] Parcarumque colos non revocabiles:
[a] Heic, qui rex [b] populis pluribus imperat;
Bello cum peteres [c] Nestoream Pylon,
Tecum conseruit pestiferas manus,
Telum [d] tergemina cuspide præferens:
Effugit tenui vulnere saucius,
Et [e] mortis dominus pertimuit mori.
[f] Fatum rumpe manu, tristis & [*] inferis
Prospectus pateat lucis, & invius
Limes det faciles ad superos vias.
[g] Immites potuit flectere cantibus
Umbrarum dominos, & prece supplici
Orpheus Eurydicen dum repetit suam
Quæ sylvas, & aves saxaque traxerat
Ars, quæ præbuerat fluminibus moras;
Ad cujus sonitum constiterant feræ;
Mulcet [h] non solitis viribus inferos,
Et [i] surdis resonat clarius in locis.
Deflent Eurydicen [k] Threiciæ nurus,
Deflent & lacrymis [l] difficiles Dei;
[n] Et qui fronte nimis crimina tetrica
Quærunt, ac [o] veteres excutiunt reos
Flentes Eurydicen luridici sedent.
Tandem [p] mortis, ait, vincimur, arbiter
Evade ad superos; lege tamen data:
Tu post terga tui perge viri comes;
Tu non ante tuam respice conjugem,

f Exhalatio potius quam stella, ex motu quodam interfulgens, quę in antennis, velis aut foris gemina apparens residentis tempestatis indicium est. nautæ *Corpus sanctum*, Hispani *S. Elmum* vocant.
t Non fluctuans: omnium autem quæ hic sunt, volunt apud inferos simulacra esse. Herc Oet. 1706.
u Ad manes inferos demisit.
x Charonte umbrarum vectore, portitore. infra v. 764.
y Utinam nobis superstes redeas, devicto Stygis jure, quæ novies interfusa coercet reditumque negat.
z Quæ vitæ stamina breviora aut longiora fusis suis devolvunt. sup. ℣. 180.
a Et vincere poteris. hic enim regnat ille Pluto quem Pylis auxilio advenientem tu Epirotarum ultor inflicto vulnere superasti
b Non uni populo sed ex pluribus imo omnibus gentibus: *vel* mortuis, quorum numerus major quam viventium.
c A Nestore regnatum oppidum in Peloponneso occid.
d Sup. ℣. 51.
e Pluto qui mortuis dominatur.
f Fatum Stygis non recludendæ tu potentiori fato evince.
* Qui tristantur, dum vident lucem. Al. leg. *tristibus inferis*, sed minus recte. *g* Thracius poeta insignis ad inferos descendens repetitum uxorem Eurydicem à serpente dum Aristæi vim fugeret occisam, citharæ cantu in tantum demulsit Plutona & Proserpinam, ut illi uxorem restituerent, hac lege, ne illam ante intueretur quam ad superos venisset; ille vero impatientia amoris respexit, receptamque amisit. *h* Vocibus non exauditis prius inferis. *i* Ubi verę voces non audiuntur, silentibus *sacro digna Silentio Mirantur umbræ dicere.* *k* Threiciæ mulieres, quæ apud inferos. *l* Illacrymabilis Pluto & Proserpina. *m* Quin & ipsi judices inferni de *quibus* inf. ℣. 730. rigidi licet, commiserentur Orphei.
n Examinant scelera, quæ quis apud superos & in vivis perpetrarit. inf. v. 727.
o Mortis arbiter i. Pluto ait, vicisti nos O Orpheu.

Quam

a Superos, solem & sidera, quibus dies sacra.
b Promontorii Laconiæ, ubi ad inferos descensus patere credebatur. ut & in Averno Italiæ, *Tanareas fauces, alta ostia Ditis.*
c Orphei.
d Herculis.

Quam cum clara [a] deos obtulerit dies,
Spartanique aderit janua [b] Tænari.
Odit verus amor, nec patitur, moras.
Munus, dum properat cernere, perdidit.
Quæ vinci potuit regia [c] cantibus,
Hæc vinci poterit regia [d] viribus.

ACTUS TERTIUS.

HERCULES.

Solem cæterosque Deos precatur veniam Herc. quod jussus Cerberum superis invisum traxerit.

e Sol.
f Utrumq; hemispærium alternis vicibus lustrans.
g Ab Eurystheo: & hoc venia magis dignus.
h Cerberum damnatum tenebris.
i Jupiter
k O Neptune, qui regis maria, quæ tibi secunda sorte contigerunt.
l Novo hujus monstri aspectu.
m Ego & Iuno, *alii legunt* qui, *ut sit Eurysth.*
n Ad explendū Junonis odium non sufficiunt monstra terrestria, nisi, *&c.*
o Odio infestæ novercæ vidi omnibus vivis invia.
p Soli, qui cuncta videt, invisa.
q Nigra regna, quę videt Antarcticus polus

O [e] Lucis alme rector, & cœli decus,
Qui [f] alterna curru spatia flammifero ambiens,
Illustre lætis exeris terris caput;
Da Phoebe veniam, siquid illicitum tui
Videre vultus: [g] jussus in lucem extuli
[h] Secreta mundi. tuque [i] cœlestum arbiter
Parensque, visus fulmine apposito tege.
Et [k] tu secundo maria qui sceptro regis,
Imas pete undas. quisquis ex alto aspicit
Terrena, [l] facie pollui metuens nova,
Aciem reflectat, oraque in cœlum erigat,
Portenta fugiens. hoc nefas cernant [m] duo,
Qui advexit, & quæ jussit. [n] In pœnas meas,
Atque in labores non satis terræ patent.
[o] Iunonis odio vidi inaccessa omnibus,
[p] Ignota Phœbo; [q] quæque deterior polus
Obscura diro spatia concessit Iovi.
[r] Et si placerent tertiæ sortis loca,
Regnare potui: [s] noctis æternæ chaos,
Et nocte quiddam gravius, & [t] tristes Deos,
Et [u] fata vici; morte contempta redii.
Quid restat aliud? vidi & ostendi [x] inferos.
Da, si quid ultra est. [y] tam diu pateris manus
Cessare nostras, Iuno? quid vinci jubes?
[z] Sed templa quare miles infestus tenet?
Limenque sacrum terror armorum obsidet?

deterior quia Stygi subjectus, *& quem sub pedibus nox atra videt manesque profundi.* Sorte data concessit Plutoni. *r* Quod si me regnandi rapuisset tam dira libido, occupare mihi licuisset inferna regna, quæ tertia sorte Diti obtigerunt. *s* Hiatum & cæcam voraginem æternæ noctis. i. mortis. *t* Plutonem & Proserpinam. *u* Sup. vers. 565 *x* Cerberum ad superas auras tractum. *y* Sup. vers. 206. *z* Miratur Herc. cur milites templum obsideant.

AMPHITRYON. HERCULES. THESEUS.

Herculem reducem gratatur Amphitryon, illi quaerenti narrat quo in loco res sint: dum Herc. proficiscitur ad occidendum Lycum Theseus rogatus ab Amphi. exponit quae apud inferos gesserit Hercules.

[a] UTrumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, & Graiûm decus,
Tristi [b] silentem nubilo liquit domum?
Estne ille natus? membra laetitia stupent.
O nate! certa & [c] sera Thebarum salus!
[d] Verumne cerno corpus? an fallor tua
Deceptus umbra? tune es? [e] agnosco toros,
Humerosque, & alto nobilem trunco manum.
HER. Unde iste, genitor, squallor, & [f] lugubri-
Amicta conjux? unde tam foedo obsiti (bus
[g] Paedore nati? quae domum clades gravat?
AM. Socer est peremptus; regna possedit Lycus;
Natos, parentem, conjugem leto petit.
HER. Ingrata tellus, nemo ad Herculeae domus
Auxilia venit? [h] vidit hoc tantum nefas
Defensus orbis? cur diem questu tero?
Mactetur hostis. TH. [i] Hanc ferat virtus notam,
Fiatque summus hostis Alcidae Lycus?
Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.
HER. Theseu, resiste: ne qua vis subita ingruat.
Me bella poscunt. [k] differ amplexus parens,
Conjuxque differ: [l] nunciet Diti Lycus
Me jam redîsse. TH. Flebilem ex oculis fuga
* Regina vultum: * tuque nato sospite
Lacrymas cadentes reprime: [m] si novi Herculẽ,
Lycus Creonti debitas poenas dabit: (dedit.
Lentum est, dabit; dat: hoc quoque est lentum;
AM. Votum secundet, qui potest nostrũ Deus,
Rebusque lapsis adsit. O magni comes
Magnanime nati, pande virtutum ordinem:
Quam longa moestos ducat ad Manes via;
Ut vincla tulerit dura Tartareus canis.
TH. Memorare cogis acta, securae quoque
Horrenda menti: [n] vix adhuc certa est fides

a Fallitne me phantasia? an video filium reversum?
b Ditis domum coecam & silentem.
c Tarda, interempto Creonte & amisso regno.
d *Verane te facies, verus mihi nuncius adfers?* Al. leg. Teneone in auras editum, an vana fruor.
e Agnosco Herculem ex toris, humeris, & manu ingentem clavam tenente.
f Atratis vestib.
g Illuvie & sordibus.
h Orbis à me defensus vidit hoc tantum nefas, nec repulit me absente?
i Indignum est, O Herc. tuam virtutem hac infamiae nota sugillari, ut post tot egregia facinora tam ignavi hominis sanguinem haurias. Ego potius vado interfecturus Lycum.
k *Amphyt. & Megaram ipsum amplexantes jubet differre amplexus donec Lycum ultus fuerit.*
l Caesus ibit nuncius Plutoni dicturus me rediisse ab inferis * Abige, O Megara, moestitiam; tuque, O Amphitryon, Hercule salvo serena vultum. m Si bene novi Herculis commoti vires fulmineas. n Non mihi certa satis est fiducia me ad vitales auras rediisse, caligant ex diutinis tenebris oculi, nec ferunt solis lucem.

Vitalis auræ: torpet acies luminum,
Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
AM. Pervince, Theseu, quidquid alto pectore
Remanet pavoris; neve te [o] fructu optimo
Frauda laborum. *quæ fuit durum pati,*
Meminisse dulce est. fare casus horridos. (cor
TH. [p] Fas omne mundi, [q] teq; dominantē pre-
Regno capaci; [r] teque, quam tota irrita
Quæsivit [s] Ætna mater; ut, jura abdita
Et operta terris, liceat impune eloqui.
Spartana tellus nobile attollit jugum,
Densis ubi æquor [t] Tænarus silvis premit:
Heic [u] ora solvit Ditis invisi domus,
Hiatque rupes alta, & immenso specu
Ingens vorago faucibus vastis patet,
Latumque pandit omnibus populis iter.
Non [x] cæca tenebris incipit primo via:
Tenuis relictæ lucis à tergo nitor,
Fulgorque dubius [y] solis afflicti cadit,
[z] Et ludit aciem. [a] nocte sic mixta solet
Præbere lumen primus aut serus dies.
Hinc ampla [b] vacuis spatia laxantur locis;
In quæ omne mersum pereat humanum genus.
[c] Nec ire labor est, ipsa deducit via;
[d] Ut sæpe puppes æstus invitas rapit;
Sic pronus aer urget atque avidum chaos:
[e] Gradumq; retro flectere haud unquam sinunt
[f] Umbræ tenaces. intus immenso sinu
Placido quieta labitur [g] Lethe vado,
Demitque curas: neve remeandi amplius
Pateat facultas, [h] flexibus multis gravem
Involvit amnem qualis incerta vagus
[i] Mæander unda ludit, & cedit sibi,
Instatque; dubius, littus an fontem petat.
[k] Palus inertis fœda Cocyti jacet;

o Gloria, seu voluptate ex secura & jucunda recordatione præteriti doloris.
p Vos O numina supera, Vosque inferna numina. Pluto & Proserpina, *Dii quibus imperium est animarum, umbræque silentes,* &c. *Sit mihi fas audita loqui, sit numine vestro Pandere res altas terra & caligine mersas.*
q O Pluto, qui dominaris regno omnes capienti.
r O Proserpina, quam anxia tua mater Ceres labore casso quæsivit per omnem Siciliam, Ætnam maxime; unde, dum flores colligeres, à Plutone rapta es.
s *Alii legunt* Enna
t Supra v. 586.
u Ostia & descensum.
x In totum tenebrosa, ut non videatur, vel quæ visum adimit.
y Solis tanquã nebulis vel Luna operti, deficientis.
z Ubi visa nec plane, nec longe discernuntur. a *Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo, Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.* Al. leg. *tale non dubie solet.* b Nec tamen datur vacuum intra mundum. c *Facilis descensus Averni, Noctes atque dies,* &c. d Veluti naves attrahit æstus, *The streame or current*, invitis nautis; ita crassus & proclivis aer præcipites dat, insatiatumque illud Barathrum ad se trahit. e *At revocare gradum superasque evadere ad auras, Hoc opus hic labor est.* f Manes avidi, *vel* tenebræ palpabiles. g Fluvius τῆς λήθης, id est oblivionis, apud inferos, cujus latex potus demit curas, id est, facit manes oblivisci omnium rerum præteritarum. h Involvit amnem gravem, tristem, id est Stygā flexibus novem. *Novies Styx interfusa coercet.* i Celeberrimus Phrygiæ fluvius multis infractibus sinuosus & flexuosus k Cocytus fluvius infernalis, stagnat iners Pyriphlegetonti in Acherusia obvius. *flumine languido Cocytus errans.*

Hic

Hic [l] vultur, illic luctifer [l] bubo gemit,
Omenque triste resonat infaustæ [l] strigis.
Horrent opaca fronde nigrantes [m] comæ,
[n] Taxo imminente; [o] quã tenet [p] segnis Sopor,
Famesque mœsta [p] tabido rictu jacens;
Pudorque [p] serus conscios vultus tegit:
Metus, Pavorque, Funus, & [p] frendens Dolor,
[p] Aterq; Luctus sequitur, & Morbus [p] tremens,
Et [p] cincta ferro Bella: in extremo abdita
[p] Iners Senectus adjuvat [q] baculo gradum.
AM. Estne aliqua tellus [r] Cereris aut Bacchi ferax?
TH. Non prata viridi lęta facie germinant;
Nec adulta leni [s] fluctuat Zephyro seges;
Non ulla ramos silva pomiferos habet:
Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et fœda tellus torpet æterno situ;
Rerumque mœstus finis, & [t] mundi ultima:
Immotus aer hæret; & pigro sedet
Nox atra mundo. cuncta mœrore horrida;
Ipsaque morte pejor est Mortis locus.
AM. [u] Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,
Qua sede positus temperat [x] populos leves?
TH. Est in recessu [y] Tartari obscuro locus,
Quem gravibus umbris spissa caligo alligat.
A fonte [z] discors manat hinc uno latex:
Alter quieto similis [a] (hunc jurant Dei,)
[b] Tacente [a] sacram devehens fluvio Styga:
At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
Et saxa fluctu volvit [c] Acheron invius
Renavigari. cingitur [d] duplici vado
Adversa Ditis regia, atque ingens domus
Vmbrante luco tegitur: hic vasto specu
[e] Pendent tyranni limina: hoc umbris iter;
Hæc porta regni, campus hanc circa jacet,
In quo superbo digerit vultu sedens
Animas [f] recentes. dira majestas Deo,
Frons torva; [g] fratrum quæ tamen speciem gerat,

l Aves inauspicatæ & ferales. *m* Arborum cacumina. *n* Taxo lethali & venenata arbore Cocyto imminente seu incumbente. o *Quam sedem somnia vulgo vana tenere ferunt*, Virg. de ulmo apud infer. Æn. 6. p *Adverte nativa & significantia epitheta.* *q* Scipione *r* Frumenti aut vini ferax? *s* More undarum fluctuat à ventis agitata. *t* Res hujus mundi ultimæ & infimæ decidunt ad centrum illud, quo infernum locant poetę. *vel* illic mors & rerum exitus. *u* Ubi autem ponit regiam sedem Pluto? *x* Manes, umbras. Herc. Oet. 1706. *y* Vide Hip. vers. 841 *z* Duo latices diversę naturę, alter quietus, alter impetuosus. *a* Inviolabilem. *Dii cujus jurare timent & fallere numen.* Qui vero pejerat, annum unum & dies novem, *aliis*, *novem annos*, nectare & ambrosia interdictus, Deorum epulis arcetur. hic autem honos Stygi habitus propter auxilium quod Jovi adversus Titanas tulerunt Stygis filiæ Vis, Robur, Victoria; vel propter indicium conspirationis deorum; *vel* quod beati cœlites per inferni odium tristitiamq; jurantes se obligant ad rem eorum naturæ contrariam si pejerent, στύξ enim à στυγέω odi. vel quod diis & hominibus odio habentur qui ad dejurium prochviores sunt: *vel* quod omnibus elementis antiquior est aqua. *b* Sine murmure, *vel* quod ipse fluvius fere immotus est; *vel* quia fluit in locis silentibus. *c* Agam. vers. 13. *d* Utroque fluvio Styge & Acheronte. *e* Propter specum inflexum & descendentem. *f* Quę de novo advectæ sunt. *g* Iovis & Neptuni.

Gentisque tantæ: vultus est illi Iovis,
[h] Sed fulminantis. *magna pars regni trucis*
Est ipse dominus, cujus aspectum timet
[i] Quidquid timetur. AM. Verane est fama, inferis
[k] Tam sera reddi jura, & oblitos sui
Sceleris nocentes debitas pœnas dare?
Quis iste veri rector, atque æqui arbiter?
THE. Non unus [l] alta sede [m] quæsitor sedens
Judicia trepidis sera [n] sortitur reis.
Auditur illo [o] Cnossius [p] Minos foro;
[p] Rhadamantus illo; [q] Thetidis hoc audit socer.
[r] Quod quisque fecit, patitur: autorem scelus
Repetit, [r] suoque premitur exemplo nocens.
Vidi cruentos carcere includi duces,
Et [s] impotentis terga plebeia manu
Scindi tyranni. [t] *Quisquis est placide potens,*
Dominusque vitæ servat innocuas manus,
Et incruentum mitis imperium regit,
[u] *Animoque parcit*; [x] longa permensus diu
Felicis ævi spatia, [y] vel cœlum petit,
[z] Vel læta felix nemoris Elysii loca,
Judex futurus. sanguine humano abstine,
Quicunque regnas. scelera [a] taxantur modo
Majore vestra. AM. Certus inclusos tenet
Locus nocentes? utque fert fama, impios
Supplicia vinclis sæva perpetuis domant?
THE. [b] Rapitur volucri tortus Ixion rota.
[c] Cervice saxum grande Sisyphia sedet.
[d] In amne medio faucibus siccis senex
Sectatur undas, abluit mentum latex;
[e] Fidemque cum jam sæpe decepto dedit,

h Sed Iovis irati & fulminantis.
i Ipsi manes horridi.
k Post tot annos fieri judicia de nocentibus & examinari, *Quid quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula mortem.* supra v. 579.
l Tribunali. à ritu Rom.
m Vide Agam. vers. 24.
n A ritu Rom. translatum. In gravibus enim & dubiis causis tabellæ literis, C condemnationis, A absolutionis, N. L. *non liquet* Ampliationis, in cistam vel urnam conjectæ sortitione dederunt reis vel salutem vel capitis periculũ.
o Cretensis, à Cnosso Cretæ urbe.
p Rhadamantum & Æacum Iovis filios reges justos umbrarum judicio præfecit Pluto, Minoa arbitrum instituit siquid difficile aut ἀπόδηλον incideret. *Et de te splendida Minos Fecerit arbitria.* *q* Æacus pater Pelei cui Thetis peperit Achillem. *r* Vide sup. vers. 226. *s* Sibi non imperantis, crudelis, qui vivus plebi infligere verbera gaudebat. *t* Quicunque in vivis citra insolentiam usus est sua potentia, vel quisquis placide sibi suisque affectibus imperavit, vitæ suæ æquus moderator. *u* Suo, quem non contaminat crudelitate & libidine vel lege *Animæque parcit*, id est, vitæ civium. *x* Post longam & felicem vitam. *y* Vel per ἀποθέωσιν, in divorum numerum refertur. *z* Vel migrat in Elysium. vid. Troad v. 942 *a* Plectuntur majore modo quam hic apud nos. vel majore mensura & pœna quam scelera commissa erant, cum quisque patiatur eodem genere quo peccarit. *b* Iunonem de adulterio interpellare ausus è nube, quam Iup. pro Iunone subjecit, Centauros genuit. Cum vero gloriatur se cum regina Deorum rem habuisse, fulmine ad inferos detrusus rotæ serpentibus implexæ alligatus *volvitur aßiduus, dum se refugitque fugitque.* *c* Vide Hippolyt. v. 1226 *d* Tantalus vel quod fil. Pelopem diis epulandum apposuisset, vel quod ad deorum secreta admissus ea evulgasset, ad inferos Eridano fl. mento tenus immersus, *Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat.* Vide Thyest. act. I. *e* Cum jam fecisset Tantalo spem se posse eam capere.

Petit

Perit unda in ore; poma destituunt famem.
f Præbet volucri Tityus æternas dapes.
g Vrnasque frustra Danaides plenas ferunt.
Errant furentes impię h Cadmeides.
Terretque mensas avida Phineas i avis.
AM. Nunc ede nati nobilem pugnam mei.
k Patrui volentis munus, an spolium refert?
THE. Ferale tardis imminet saxum vadis,
Stupente ubi unda segne torpescit fretum;
Hunc servat l amnē cultu & aspectu horridus,
m Pavidosque manes squallidus gestat n senex;
o Impexa pendet barba, p deformem sinum
Nodus coercet, q concavæ lucent genæ,
Regit ipse conto portitor longo ratem:
Hic * onere vacuam r litori puppim applicans
f Repetebat umbras; poscit Alcides viam,
Cedente turba: dirus exclamat Charon,
Quo pergis audax? siste properantem gradum.
Non passus ullas natus Alcmena moras,
* Ipso coactum navitam conto domat,
Scanditq; puppem. t cymba populorum capax
Succubuit uni. sedit, & u gravior ratis
t Utrinq; Lethen latere titubanti bibit.
x Tunc vasta trepidant monstra, y Centauri truces,
y Lapithæque multo ad bella succensi mero.
z Stygiæ paludis ultimos quærens sinus
Fecunda mergit capita Lernæus labos.
Post hæc avari Ditis apparet domus:
Hic sævus umbras territat Stygius canis,
a Qui trina vasto capita concutiens sono
Regnum tuetur: sordidum tabo caput

f Vide Hippolyt. v. 1228.
g L. Danai filiæ quæ & Belides ab avo Belo, patris jussu maritos suos, filios Ægypti, prima nocte peremerunt omnes ad unum, hac pęna damnatæ ut aquis pertusis situlis seu urnis haurientes dolium item perforatum implere nitantur.
h Cadmi neptes Agave, Ino, Autonoe, *&c.* quę Pentheum dilaceraverunt.
i Harpya. vide Thyest. v. 153.
k Accepitne Cerb. donum à volente Plutone patris sui Iovis fratre, an spolium ab invito Plutone abactum?
l Styga.
m Animas trementes
n Charon, cujus descriptio ex Æneid. 6. petita.
o *Cui plurima mento Canicies inculta jacet.*

p *Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.* q *Stant lumina flamma,* &c. Vel macie pellucent genę. * Ossa atque pellis totus est, ita Charon macet. Al. leg. onere vacuus i. Charon levem, imo nullam habens vecturam *r* Citeriori, ad petendas animas. *f* Cymbam evacuabat, & alias umbras tanquam novum onus repetebat. Legitur etiam *Repetebat undas*; Quod Ianus Gruterus sic exponit; Repetebat illam vocem, i. sæpius iterabat Undas, Undas, subaudito, venite ad undas O animæ. Faceret huc illud Livii lib. XLI. una vox audiebatur ad mare vocantium; id forte temere ab uno clamatum, totis passim personabat castris. * Observat ISAC. PONTANUS Ms. Cantabrigiensem legere *proprio coactum,* &c. Quod revera multo propius rem significat. t *Gemuit sub pondere cymba Sutilis, & multam accepit rimosa paludem.* u Onerata majori pondere quam solebat advectis umbris. *x* Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur, sicut & animę apud superos: hæc vero viso victore tremuerunt. Herc. Oet. 1706. *y* Quos Ixion è nube genuisse fingitur superne humana forma, inferne equina: hi primi ex equis pugnabant, ut & Lapithæ fręnos & strata equorum invenisse dicuntur. Uterque Thessaliæ populus super mero ferox ut in Pirithoi nuptiis *z* Hydra mergit ima Styge capita fœcunde repullulantia, sup. v. 289. a *Cerberus hac ingens latratu regna trifauci Personat.*

Lambunt colubræ: viperis horrent jubæ:
Longuſque torta [c] ſibilat cauda draco;
[d] Par ira formæ. ſenſit ut motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas,
Miſſumque captat * aure ſubjecta ſonum,
[e] Sentire & umbras ſolitus. ut propior ſtetit
Jove natus, antro ſedit incertus canis,
Et uterque [f] timuit. [b] ecce, latratu gravi
Loca muta terret; ſibilat totos minax
[g] Serpens per armos, vocis horrendæ fragor
Per ora miſſus terna felices quoque
Exterret umbras. ſolvit à læva ferox
Tunc ipſe [h] rictus, & Cleonæum caput
Opponit, ac ſe tegmine ingenti [i] clepit:
Victrice magnum dextera [k] robur gerens,
Huc nunc & illuc verbere aſſiduo rotat,
Ingeminat ictus. domitus [l] infregit minas,
Et [m] cuncta laſſus capita ſubmiſit canis,
[n] Antroque toto ceſſit. extimuit ſedens
[o] Vterque ſolio dominus, & [p] duci jubet;
[q] Me quoque petenti munus Alcidæ dedit.
Tunc gravia monſtri colla permulcens manu
[r] Adamante texto vincit; oblitus [s] ſui
Cuſtos opaci pervigil regni canis
Componit aures timidus; & patiens trahi,
[t] Herumque faſſus, ore ſubmiſſo obſequens,
Vtrumque [u] cauda pulſat anguifera latus.
Poſtquam eſt [x] ad oras Tænari ventum, & [y] nitor
Percuſſit oculos lucis ignotæ, * novos
Reſumit animos victus, & vaſtas furens
Quaſſat catenas; pene victorem abſtulit,
Pronumque retro vexit, & movit gradu.
Tunc & meas [z] reſpexit Alcides manus:

c Pilos habet ſerpentinos & draconem pro cauda.
d Terribilis forma, terribilis ira.
* Emendat Lipſius, *aure ſubrecta*. Canum enim id eſt proprium, & arrigi aures videmus, cum ſonum captant.
e Etiam leves umbras auditu explorare ſolitus.
f Sup. v. 45.
g Serpentini pili, jubæ è ſerpentibus.
h Pellem Cleonæi leonis ſiniſtro ſuo brachio obvolutam ſolvit, qua ſe tegit oppoſito capite cani.
ἡρακλῆς, inquit Apollod. χειρωσάμενος τὸν λέοντα, τὴν μὲν δορὰν ἠμφιάσατο, τῷ χάσματι δὲ ἐχρήσατο κόρυθι. Ms. *feros tunc ipſe rictus*.
i à κλέπτω, quod & ipſum à καλύπτω. qui enim clam & latenter quid ſubtrahit, idem occulit tegitque. *k* Clavam. *l* Remiſit minas, depoſuit iram. *m* Tria, al. centum; *bellua centiceps*. *n* Aditum dedit Herculi. *o* Pluto & Proſerpina. *p* Addicitque canem Herculi ducendum, quo libeat. *q* Et Herculi petenti dedit me in vinculis ibi detentum, qui cum Pirithoo adveneram ad rapiendum Proſerpinam. *r* Catena è ſolido ferro. ſolidas enim duraſque res appellant Poetę adamantinas, veluti ex adamante factas. *Quis Martem tunica tectum adamantina*, &c. Legitur etiam *Adamante texto vinxit*. *ſ* Suarum virium, & ſolitæ ferociæ. *t* Agnoſcens Herc. ſui domitorem & dominum. *u* Adulando in obſequium. *x* Ad extremas & ſummas portas ſpeluncæ Tartareæ, ſup. v. 586. *y* Poſtquam clara lux ſuperæ auræ ſuo fulgore Cerberi oculos hujuſmodi luci non aſſuetos perſtrinxit, reſumit priorem ferociam & indignans reluctatur. * Al. *bonos*. Lipſius legit, *Lucis ignotæ bono*, *Reſumit animos*. hoc ſenſu. poſtquam Cerberus ſupera attigit, & lucis dulcedo ac bonum objecta, luctatur, & vinci negat. *z* Profeſſus ſibi mea ope & manu auxiliari opus eſſe.

Ge-

a Geminis uterque viribus tractum canem
Ira furentem, & bella tentantem irrita,
Intulimus orbi. vidit ut clarum æthera,
Et pura nitidi spatia conspexit poli,
b Oborta nox est. lumina in terram dedit,
Compressit oculos, & diem invisum expulit.
Aciemque retro flexit, atque c omni petit
Cervice terram: tum sub Herculea caput
Abscondit umbra. Densa sed læto venit
Clamore d turba, frontibus laurum gerens,
Magnique meritas Herculis laudes canit.

a Herculis & meis. b Tenebris assueto caliginem induxit Sol. declinavit oculos ad terram, imo clausit, ne lucem admitterent. c Vel tota cervice, id est, pervicaciter. vel omni, id est, triplici cervice. d Chorus è plebe Thebana lauro in lætitiæ atque victorię signum coronatus canit.

CHORUS THEBANORUM.

Chorus Herculis victoriam ex inferis reportatam canit, & cæteras illius laudes admiscet.

NAtus Eurystheus e properate partu,
Iusserat f mundi penetrare fundū:
Deerat hoc solum numero laborum,
g Tertiæ regem spoliare sortis.
Ausus est cæcos aditus inire,
Ducit ad manes via qua remotos
Tristis, & silva metuenda nigra:
Sed h frequens magna comitante turba.
i Quantus incedit populus per urbes
Ad novi ludos avidus theatri:
Quantus k Eleum * coit ad Tonantem,
l Quinta cum sacrū m revocavit n æstas:
Quanta, cum longæ redit hora noctis,
Crescere & somnos cupiens quietos
Libra, Phœbeos tenet æqua currus,
Turba o secretam Cererem frequentat;
Et p citi q tectis p properant q relictis
Attici q noctem celebrare mystæ:
r Tanta per campos agitur silentes
Turba: pars tarda gradiens senecta,
Tristis, & longa satiata vita:
s Pars adhuc currit melioris ævi,

e Cum Iupiter inter Divos dixisset de die quo Hercules natus foret, cæteris illum dominaturum, qui eo die nasceretur: Iuno per Lucinam remorata Alcmenę partum, uxoris Stheneli regis Mycenarum partum accelleravit, unde natus est Eurystheus septimo mense. f Medium terræ centrum in quo inferos plerique locabant. g Plutonem, cui in Saturni patris possessionum divisione inferorum imperium sorte obvenerat. h Frequentata magno descendentium numero. i Non rarior quam coit multitudo ad novos ludos theatrales. 2. ad Olympica certamina. 3 ad Cereris Sacra. k Ad ludos in honorem Iovis Tonantis institutos atque celebratos, prope Olympiam Elidis urbem. * Al. leg. *Ruit ad Tonantē*. Al. *currit ad*. sed male. l Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte, neque enim Olympias vel lustrum quinque absolutos annos complectitur. m Festum Jovi celebravit. n Annus vel æstas confecta Autumno jam cæpto, ubi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra ab æquinoctio autumnali. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas*. o Mystica Cereris Eleusinę sacra. sup. v 300. p Mystæ enim δᾳδοῦχοι facem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin q Per agros celebrabantur hæc Cerealia, & noctu. Attici enim die à solis occasu auspicabantur r Tanta multitudo frequentat viā illā ad inferos. s Qui sunt fortioris ætatis currere valent.

Virgines nondum thalamis jugatæ,
Et [t] comis nondum positis ephebi,
[u] Matris & nomen modo doctus infans:
[x] His datum solis, minus ut timerent,
Igne prælato relevare noctem.
[y] Cæteri vadunt per opaca tristes:
Qualis est nobis animus, remota
Luce, cum mœstus sibi quisque sentit
* Obrutum tota caput esse terra.
[z] Stat chaos densum, tenebræq; turpes,
Et [a] color noctis [a] malus, ac silentis
Otium mundi, [b] vacuæque nubes.
Sera nos illo referat senectus.
Nemo ad id sero venit, unde nunquam,
Cum semel venit, potuit reverti.
Quid juvat durum [c] properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad Manes, [d] facietque inerti
Vela Cocyto. [e] tibi crescit omne,
Et quod Occasus videt, & quod Ortus:
Parce venturis; [e] tibi, Mors, paramur:
Sis licet segnis, properamus ipsi.
Prima quæ vitam dedit hora, carpsit.
[f] Thebis læta dies adest:
[g] Aras tangite supplices,
Pingues cædite victimas;
Permistę maribus nurus
Solemnes agitent [h] choros:
[i] Cessent deposito jugo
Arvi fertilis incolæ.
Pax est Herculea manu
[k] Auroram inter & Hesperum;
[l] Et qua sol medium tenens
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur solum

t Ephebi, qui nondum comam (quam ut dignoscerentur impuberes à puberibus aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicujus arę consecrabant.

u Qui jam primum didicerat appellare matrem, quam modo mammā vocabat. *vel*, matris nomen pronunciare. *Infantumque animæ flentes in limine primo, Quos dulcis vitæ exortes, & ab ubere raptos Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo.* Virg. Æneid. 6.

x His infantibus concessum præferre cereum vel candelam quæ tenebras & timorem arceat; ut adultis facem.

y Cæteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam siquis nostrum hic per tenebras præceps decideret in foveam seu antrum profundum.

* Alludit hic poeta ad loca subterranea similia Cryptę Neapolitanę quam ipsemet nobis descripsit Epistola LVII. *Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas,* &c. Quæ consulantur: ex iis enim lux petenda est huic loco.

z Non moventur confusę illius voraginis tenebræ densæ & quasi palpabiles.

a Tenebræ coloris expertes sunt: nocti tamē Poetæ tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est. malum appellant Romani *nigrum*.

b Pluviæ inanes, & nubium tantum simulachra. *c* Nos periculis objiciendo, & fatis quasi eundo obviam. *d* Omne humanum genus Stygiam paludem trajiciet. *e* Neque aliud vita est quam ad mortem via. *ut enim in utero præparamur vita, sic in hac vita illi loco,* &c. Sen. epist. 102. f Θήβαις ἱερὸν φῶς. Eurip. Sed legitur etiam *Thebis læta dies abest.* g Sacrificate: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & jurantibus manu aras tangere moris erat. *h* Choreas in sacris enim saltare solitum. *i* Ferientur agricolæ à laboribus. *k* Ab Aurorę ortu ad occasum vesperi. *supra v.* 35. i. Ab India ad mare Atlanticum. *l* Meridiem versus ubi Sol verticalis non reddit corporibus umbram; ut in Syene civitate in confinibus Æthiophiæ atque Ægypti, directa & perpendiculari linea sub æstivo Tropico sita, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sexta hora jactatur umbra.

Longo

Longo [m] Tethyos ambitu,
Alcidæ domuit labor.
Transvectus vada Tartari
Pacatis redit inferis.
[n] Jam nullus superest timor:
Nil ultra jacet inferos.
[o] Stantes [p] sacrificus comas
Dilecta tege [q] populo.

m Uxoris Oceani; pro mari. *Metonymice.* *n* Et ipsis inferis devictis non est quod ultra timeamus. *o* Horrentes & arrectas, sacerdote, scil. afflato divinitus in re divina. *p* Sacrifice: Antiptos. *q* Herculi sacra, qua coronatus descendit ad inferos. alii ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inventa sibi coronam contexuisse, Κρατὶ δ' ἔχων λεύκαν ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος.

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. THESEUS. AMPHITRYON. MEGARA.

Hercules à cæde Lyci reversus advocatis Diis sacra facturus in furorem vertitur, & ὑπὸ μανιάδος νόσου τὰς φρένας διαστραφεὶς *suam uxorem cum liberis occidit, deinde in somnum labitur.*

Ultrice dextra fusus adverso Lycus
[r] Terram cecidit ore: tum quisquis comes
Fuerat tyranni, jacuit & pœnæ comes.
Nunc sacra patri victor & superis feram,
Cæsisque [s] meritas victimis aras colam.
Te, te, laborum socia & adjutrix, precor,
[t] Belligera Pallas, cujus in læva ciet
[u] Ægis feroces ore saxifico minas;
Adsit [x] Lycurgi domitor & [y] rubri maris,
Tectam virenti [z] cuspidem thyrso gerens:
Geminumq; numen, Phœbus & [a] Phœbi soror,
Soror sagittis aptior, [a] Phœbus lyræ;
[b] Fraterque quisquis incolit cœlum meus,
Non ex noverca frater; [c] adhuc appellite
Greges [d] opimos. [e] quidquid Indorum seges,
Arabesq; [f] odoris quidquid arboribus legunt,
Conferte in aras; [g] pinguis exundet vapor.

r γαῖαν ὀδὰξ ἑλεῖν. *s* Deorum sic meritorum. *t* Quam belli & consilii Deam (ut quæ clypeo & hasta armata è Iovis cerebro sit nata) Hercules in omni certamine præsentem habuit ducem, præsidem, auxiliatricem. *u* Vide Agam. vers. 524. *x* Bacchus, qui Lycurgi Thraciæ regis vites omnes è Thracia in Bacchi odium excindere conantis falcem in sua crura convertit, illique furorem immisit, quo correptus uxorem & liberos trucidavit, ipse denique à Pantheris in Rhodope dilaniatus est. *y* Quod Bacchus transvectus Indiam primus devicit. Thyest. 370. *z* Pampinis involutam hastam, supra vers. 472. *a* Diana semper venatrix Apollo Arcitenens & ἑκηβόλος sed lyræ sibi à Mercurio donatæ sæpe vacans; Musarum sc. præsidio celebris. *b* Et quicunque indigetes Iovis filii sunt, sed non ex Iunone. *c* Admovete huc ô famuli victimas pinguiores, è quibus *d* oves *lectæ*, porci *eximii*, boves *egregii* dicebantur vel opimi. *e* Quicquid aromatum vel thuris præbet India terra ferax & Arabia. *f* Odoriferis arboribus. Oedip 117. *g* E victimis incensis pinguis vapor, id est, κνίσσος exundet. *alii leg.* exudet. *vel* thus pingue.

[h] Populea nostras arbor exornet comas:
Te ramus oleæ fronde [i] gentili tegat,
Theseu: Tonantem nostra adorabit manus.
THE. [k] Dii [l] conditores urbis, & [m] silvestria
Trucis [m] antra Zethi, nobiles [n] Dirces aquas,
Laremque regis advenæ Tyrium [o] colens,
Date thura flammis AM. Nate, [p] manantes prius
Manus cruenta cæde & hostili expia.
HER. Vtinam cruorem [q] capitis invisi Deis
Libare possem, gratior nullus liquor
Tinxisset aras. victima haud ulla amplior
Potest, magisque opima mactari Iovi,
Quam rex iniquus. AM. [r] Finiat genitor tuos
Opta labores: detur aliquando ocium
Quiesque fessis. HER. Ipse concipiam preces,
Iove meque dignas. [s] Stet suo cœlum loco,
Tellusque & æther: astra inoffensos agant
Æterna cursus: alta pax gentes alat:
[t] Ferrum omne teneat ruris innocui labor,
Ensesque lateant: nulla tempestas fretum
Violenta turbet: nullus irato Iove
Exsiliat [u] ignis: nullus hyberna nive
Nutritus [x] agros amnis eversos trahat:
Venena cessent: nulla nocituro gravis
Succo tumescat herba: non sævi ac truces
Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
Latura tellus, [y] properet; & si quod parat
Monstrum, [y] meum sit. [z] Sed quid hoc? medium diem
Cinxere tenebræ: [a] Phœbus obscuro meat
Sine nube vultu. quis diem [b] retro fugat,
Agitque in ortus? [c] unde nox atrum caput
Ignota profert? unde tot stellæ polum
Implent diurnæ? [d] primus en noster labor

h Supra ℣. 893. *i* Theseus enim rex Athenarũ. Olea autem ejusdem urbis propria est, utpote pacis symbolum, nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela urbis. *k* *Alii leg. Qui, &c. & postea, colis, Date thura flammis.* *l* Cadme, qui Iovis monitu primus Thebas condidisti, & Amphion qui testudinis à Mercurio donatæ sono saxa ad arcis Thebanæ constructionem traxisti. *m* Speluncas Citheronis Bœotiæ montis quo Dirces vinculis soluta Antiope fugiens peperit enutrivitque Zethum agrestem immanem ἄμουσον cum fratre Amphione. *alii leg. Ceti, ut sit antrum immanis illius serpentis & ingentis instar Ceti à Cadmo cæsi supra* vers. 259.

n Vide Theb. vers 126. *o* Et colens, id est, qui colis larem regis Cadmi à Tyro huc advecti quæsitum sororem Europam. *p* Nam *sacra manus à cæde recentes Attrectare nefas donec te flumine vivo Ablueris.* *q* Tyranni. *r* Precare ut Iupiter finem tandem statuat tuis laboribus. *s* *Vota hæc concipit ac pronunciat Hercules.* Constans & inviolata maneat mundi machina. *t* Nullus sit ferri usus nisi in agro colendo; in rustica instrumenta conflentur arma omnia. *u* Fulmen. *x* Sata & agrorum proventus. *y* Me adhuc vivo, me monstrorum domitore, qui illa deleam. *z* Arrogantiam hanc Herculis excipit furor, quo correptus videtur quæ non sunt videre. *a* Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita *b* Orientem versus. *c* A qua cœli parte? *vel*, unde fit ut media die oriatur noctis facies, stellæque appareant? *d* Ecce Leo Cleonæus, qui mihi è laboribus primus, jam vero in Zodiaco positus, minax & jubam stellis rutilam jactans, uno saltu transmittet tria signa Autumnalia, tria Hyemalia, ac duo verna, in Taurum signum vernale impetum facturus.

Cœli refulget parte non minima Leo;
Iraque totus fervet, & morsus parat;
Iam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
Stat ore, & ignes efflat, * & rutila jubam
Cervice jactat: quidquid autumnus [e] gravis,
Hyemsque gelido frigida spatio refert,
Vno impetu transiliet, & verni petet
Frangetq; Tauri colla. AM. Quod subitum hoc malum est?
Quo nate vultus huc & huc acres refers?
[f] Acieque falsum turbida cœlum vides?
HER. [g] Perdomita tellus, tumida cesserunt freta;
Inferna nostros regna sensere impetus:
Immune cœlum est; dignus Alcidæ labor.
In alta mundi spatia sublimis ferar;
Petatur æther. [h] astra promittit pater.
Quid si negaret? [i] non capit terra Herculem,
Tandemque [k] superis reddit. en ultro vocat
Omnis deorum cœtus, & laxat fores,
[l] Vna vetante. [m] recipis, & reseras polum?
An contumacis januam mundi traho?
Dubitatur etiam? [n] vincla Saturno exuam,
Contraque [o] patris impii [p] regnum impotens
Avum resolvam. bella [q] Titanes parent
Me duce furentes: * saxa cum silvis traham,
Rapiamque dextra [r] plena Centauris [r] juga
Iam [s] monte gemino limitē ad superos agam.

* Al. leg. *Et rutilat, jubam cervice jactans.*

e Fecundus fructibus, vel, febrium cohorte gravis.

f Veluti caligant oculi à sublato de ventriculo vapore; ita ubi halitus turbidi ab atra bile sursum feruntur concipiunturque in cerebri venis, imaginatio læditur. unde falso judicant sensationes, & insequitur παρακοπή, παραφροσύνη & μελαγχολία, quæ tamen summis ingeniis plerunque accidit. sic Herculi cœlum falsum i. obscurum apparebat cum sudum esset. g Terra, mari, inferis devictis, restat cœlum viribus meis intentatum; quod opus cum labore meo dignum sit, proxime aggrediar. *h* Sup. vers. 23. *i* Non est capax mei, nihil habet amplius circa quod versetur labor meus. Imitatur Varronis illud apud Nonium de Hercule, *Iccirco quem terra non cepit, cœlum recepit.* *k Vel* quia Iove genitum; *Vel*, ex disciplina Platonicorum, qui animas in cœlis prius fuisse censebant quam in corpora demitterentur. *l* Iunone ——— *m* ——— Ad quam furens convertit sermonem, inquiens; utrum reserabis cœlum, O Iuno, meque recipies? an mavis me obstantis indignantisque cœli janua diffracta per vim intrare? *n* Ni facias, Saturnum avum meum vinculis illi à filio Iove injectis exuam, ut regnum à Iove occupatum repetat. *o* Patris mei, id est, Iovis in patrem suum impii *p* Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. *q* Titanis filii, qui paterni regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causa contra Iovem bella moverunt. sup. vers. 79. * Al. leg. *Saxa cum sylvis feram.* Et lepidius profecto dicat se laturum rupes sylvestres quam tracturum; quamvis etiam ferre dici potuit, pro auferre. *r* Montes Thessaliæ, quos incolunt Centauri. supra vers. 777. *s* Iter & ascensum ad cœlum struam injecto Pelio Ossæ, & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad cœlum non perveniat, montem ego illum in cœlum jaculabor.

Videat sub t Ossa t Pelion u Chiron x suum:
In cœlum t Olympus tertio positus gradu
Perveniet, aut mittetur. AM. Infandos procul
Averte sensus: pectoris sani parum,
y Magni tamen compesce dementem impetum.
HER. z Quid hoc? gigantes arma a pestiferi movent:
b Profugit umbras Tityus, ac c lacerum gerens
Et inane pectus, d quam prope à cœlo stetit?
Labat e Cithæron, alta f Pallene tremit,
Marcentque g Tempe. rapuit hic t Pindi juga.
Hic rapuit t Oeten. sævit h horrendum i Mimas,
k Flammifera Erynnis l verbere excusso sonat,
m Rogisque adustas propius ac propius sudes
In ora tendit. sæva n Tisiphone caput
Serpentibus vallata, post captum canem,
Portam vacantem clausit opposita face.
Sed ecce o proles regis inimici latet,
Lyci nefandum semen. p inviso patri
Hæc dextra jam vos reddet. excutiat leves
q Nervus sagittas. tela r sic mitti decet
Herculea. AM. s Quo se cæcus invergit furor?
Vastum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
Arundo. medio spiculum collo fugit
Vulnere relicto. HER. t Cæteram prolem eruam,
Omnesque latebras. quid moror? majus mihi
Bellum Mycenis restat; ut u Cyclopea
Eversa manibus saxa nostris concidant.
Huc eat & illuc aula disjecto obice,
Rumpatque postes. columen impulsum labet.
Procumbat omnis regia. x hic video abditum
Gnatum scelesti patris. AM. En, blandas manus
Ad y genua tendens, voce miseranda rogat.
Scelus nefandum, triste, & aspectu horridum,

t Mons Thessaliæ.
u E Centauris justissimus, qui in cœlū translatus Sagittarius est. Thyest. 859.
x Montem, quem ipse incoluerat.
y Ut ut magni.
z *Imaginatur se videre Gigantes bella Jovi inferentes.*
a Perniciosi, anguipedes.
b Ruptis vinculis aufugit ex inferis Tityus, de quo sup. vers. 755.
c Laniatum & exesum jecur. vers. 1206.
d Quam prope cœlum contigit?
e Bœotię mons.
f Urbs Thraciæ.
g Sup. v. 285.
h Horrende.
i Gigas.
k Face armata furia.
l Flagello.
m Intentat faces in rogis accensas.
n Ultrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti januam custode vacantem opposita face defendit.
o *Hercules filios suos, quos pernicioso furore correptus Lyci esse existimat, interimit.* p Demittet vos in Orcum ad patrem à me cæsum. q Chorda arcus. r Non à scopo proposito aberrantia, verum quodcunque minabuntur, ferientia. v. Oeteum vers. 1652. s *Amph. Herculem è scena ne pueros coram trucidet exeuntem insequitur observaturus quid agat; redit, narratque, quid intus gestum sit.* t Prius hîc omnia loca abdita scrutabor. deinde excindam Mycenas & ulciscar Eurystheum regem Mycenarum, qui mihi tot dura imperavit. u Mycenę Cyclopum opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores feruntur, numero septem è Lycęa ἵνα τείχεα λάϊνα κύκλωπες, οὐράνια νέμονται. Eurip. Troad. verum omnia magnę molis opera Cyclopum credebantur, *Mœnia magna vides manibus fabricata Cyclopum.* x *Alterum è liberis suis comprehendit, receditque è scena.* y Vide Troad. v. 689.

z Dex-

[p] Dextra precantem rapuit, & circa furens,
Bis ter rotatum misit: ast illi caput
Sonuit; cerebro tecta disperso madent.
At [q] misera parvum protegens natum sinu
Megara, furenti similis è latebris fugit.
HER. [r] Licet Tonantis profuga condaris sinu,
Petet undecunque temet hæc dextra, & feret.
AM. Quo misera pergis? quam fugam, aut latebras petis?
Nullus salutis Hercule infenso est locus.
Amplectere ipsum potius, & blanda prece
Lenire tenta. ME. Parce jam conjux precor,
Agnosce [s] Megaram; natus hic [t] vultus tuos,
Habitusque reddit: [u] cernis, ut tendat manus?
HER. [x] Teneo novercam: [y] sequere, [z] da pœnas mihi,
[a] Jugoque pressum libera turpi Jovem.
Sed [b] ante matrem parvulum hoc monstrum auferam.
ME. Quo tendis amens? [c] sanguinē fundes tuū?
AM. [d] Pavefactus infans [e] igneo vultu patris
[f] Perit ante vulnus: [f] spiritum rapuit timor.
In conjugem nunc clava libratur gravis.
Perfregit ossa: corpori [g] trunco caput
Abest, [h] nec usquam est. [i] cernere hoc audes, nimis
Vivax senectus? si piget luctus, [k] habes
Mortem paratam. pectus in tela indue;
[l] Vel stipitem istum cæde monstrorum illitum
* Converte. [m] falsum ac nomini turpem tuo
Remove parentem, ne tuæ laudi obstrepat.
THE. Quo te ipse, * genitor, obvium morti ingeris?
Quo pergis amens? [n] profuge, & obtectus late,

p *Introspiciens Amphitryon narrat quam miseranda morte perierit puer à patre circumactus & parieti allisus.*
q *Megara infantem complexa fugit e penetralibus quibus latuerat, quam insequitur Hercules, per furorem Iunonem eam esse putans.*
r Confugias licet in complexum Iovis tui, ego te insequutus inde eripiam.
s Me uxorem tuam.
t Filius hic facie & corpore te patrem suum refert, cum meæ pudicitiæ argumentum, tum causa satis digna cur & ipsi parcas.
u Cernis ut ad te tendat manus supplices?
x *Videtur sibi Iunonem tenere.*
y Filios tuos ad necem, *vel* me trahentem. *Amovetq; è scena intus digna geri*

z Tot laborum mihi imperatorum, odiique tui in me. *a* Zelotypæ & rixosæ conjugio b *Vel* in conspectu matris. *vel* priusquam matrem interficiam. *c* Filium, quem ipse genuisti. *d* Vide quæ ad ỽ. 991. & ỽ. 1004. *e* Ardentibus & scintillantibus Herc. furiosi oculis. *Et igneo quodam splendore radiasse Herc. oculos tradidit Ion Chius.* *f* Timore expiravit infans, antequam percussus sit. *g* Detruncato. *h* Caput clava concisum in minuta frustula & contritum periit, evanuitque *more anima.* i *Cur hac in tempora duro? Cur diu vivendo ea quæ nolo video?* Imo cur sustineo videre, aut tam tristi spectaculo superstum? *k* Habes mortem ad manum, portum & libertatem ab his malis. *Stoice.* sup. v. 425. *l* Objice te clavæ isti Herculis. * In me. *m* Me patrem tuum falso habitum, cum Iup. vere sit; & qui gloriæ tuæ splendorem offuscare possim amove neci datum. *Et hæc dicit irritans & provocans Herculem ut & eum tollat.* * Lipsii liber legit. *senior.* Malo ego vulgatam retinere. putant quidam propter reverentiam patris nomine à Theseo appellari, ex illo nimirum more, quo senes obvios patres vocamus; sed errant. Hoc enim vult Theseus, Tu pater, cur filio furenti sciens volens occurris, ut parricidii scelus admittat? *n* Ne & te patrem occidat.

Vnum-

Vnumque manibus aufer Herculeis ſcelus.
HER. Bene habet: [a] pudendi regis exciſa eſt domus.
* Tibi hunc dicatum, maximi conjux Iovis,
Gregem cecidi. vota perſolvi libens
[b] Te digna: & [c] Argos victimas alias dabit.
AM. [d] Nondum litaſti, nate: conſumma ſacrum.
Stat ecce ad aras hoſtia, exſpectat manum
Cervice prona. præbeo, occurro, inſequor.
Macta. [e] Quid hoc eſt? [f] errat acies luminum,
Viſuſque mœror hebetat, [f] an video Herculis
Manus trementes? vultus in ſomnum cadit,
Et feſſa cervix capite ſummiſſo labat;
Flexo genu jam totus ad terram ruit:
[g] Vt cæſa ſilvis ornus, [h] aut portus mari
Datura moles. [i] vivis? an leto dedit
Idem, tuos qui miſit ad mortem, furor?
[k] Sopor eſt, reciprocos ſpiritus motus agit.
Detur quieti tempus, [l] ut ſomno gravis
Vis victa, morbi pectus oppreſſum levet.
Removete famuli [m] tela, ne repetat furens.

a Lyci tyranni, ut putabat. * Hoc dicit in Junonis quæ Lyco favebat irriſionem. *nimis autem vere prædicat ſe Iunoni vota ſolviſſe, neque enim quicquam Iunoni amplius in votis erat, quam ut uxorem & liberos interimeret. atque furens obliviſcitur ſe modo Iunonem voluiſſe occidere.* *b* Mihi infeſtos & malos mactavi infeſto maloque numini. *Vel*, digna te crudeli numine. *c* Argos profectus tibi & Euryſtheum mactabo. Euryſth. quidem Mycenarum rex; ſed Argos & Mycenas poetæ confundunt. d *Urget Herc. Amphitryon inquiens*, nondum exſacrificaſti nate, nondum conſummaſti ſacrificium: uxori & liberis à te cæſis ego ſuperſum, ego placida ante aras hoſtia ſto mortem à te expectans, expetens. e *Herc. vehementi labore exagitantis furiæ defatigatus, tremebundus denique in ſomnum labitur. Sic autem Sophocles Ajacem, Euripides hunc ipſum Herculem conſopitos prius inducunt, quam menti reſtitutos. verſ.* 1050. *&* 1078. *f* Fallor an video, *&c*? g *Antiquam veluti ſummis in montibus ornum*, &c. h Aut pars rupis exciſæ & ruentis in mare, quæ objectu ſuo tranquillum reddat mare, portumque efficiat. i *Appropinquans Amphitryon* inquit, viviſne, an idem furor qui te tuos occidere coegit, & te interfecit? k *Hoc dicit tacta arteria vel obſervatis ſpirituum meatibus.* *l* Vide quæ ad verſ. 1041. *m* Clavam, arcum, & ſagittas, ne à ſomno furens repetat.

CHORUS THEBANORUM.

Dens, Sidera, & elementa quæ lymphatis, lunaticis, & mente captis dominantur, in luctum, commiſerationem & auxilium Herculis Chorus advocat; ſomnum, qui furorem ſedare ſolet, precatur, ut gravi ſopore preſſum Herc. menti reſtituat; pueros denique cæſos deflet.

LVgeat [n] æther, magnuſque parens
Ætheris alti, telluſque ferax,
Et vaga ponti mobilis undas;
[o] Tuque ante omnes, qui per terras

n Cœlum cœliq; creator, Cleanthes, Anaxamines aliiq; cum philoſophi veteres tum poetæ æthera ſummum Deum nuncupabant. *Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther*, &c. Aliis Æther Cœli pater, Cœlum Saturni, *&c.* Cum vero æther ſive aer ſæpiſſime pro Jove ponatur, exponas licebit, Iupiter Joviſque pater Saturnus calamitatem Herc. filii & nepotis lugeant. *o* O Sol, ſup. ver. 36. & verſ. 831.

Tractuſque maris fundis radios,
Noctemque fugas ore decoro,
Fervide Titan. obitus pariter
Tecum Alcides vidit & ortus,
Novitque tuas utraſque domos.
Solvite [p] tantis animum monſtris;
Solvite ſuperi; rectam in melius
Flectite mentem. tuque ô domitor
Somne [q] laborum, requies animi,
Pars humanę [r] melior vitæ,
[ſ] Volucer, matris genus Aſtrææ,
[t] Frater duræ languide Mortis,
[u] Veris miſcens falſa, futuri
Certus, & idem [x] peſſimus autor;
[y] Pater ô rerum, portus vitæ,
[z] Lucis requies, noctiſque comes,
Qui [a] par regi famuloque venis,
Placidus feſſum leniſque [b] fovens,
Pavidum leti genus humanum
Cogis longam diſcere [c] mortem;
[d] Preme devictum torpore gravi.
Sopor indomitos alliget artus;
Nec torva prius pectora linquat,
Quam mens repetat priſtina curſum.
[e] En, fuſus humi ſæva feroci
Corde volutat ſomnia. nondum eſt
Tanti peſtis ſuperata mali:
Clavæque gravi laſſum ſolitus
Mandare caput, quærit [f] vacua
[g] Pondera dextra, motu jactans
Brachia vano: nec adhuc omnes
Expulit æſtus. [h] ſed, ut ingenti
Vexata Noto ſervat longos
Vnda tumultus, & jam vento
Ceſſante tumet. pelle inſanos
Fluctus animi. redeat pietas,
Virtuſque viro: [h] vel ſit potius
Mens veſano concita motu;

p Tam nefando & monſtroſo furore.

q Alii leg. *malorum*, quæ ſomnus ut & labores domare quidem & minuere, ſi non extinguere & tollere, paſſim à poetis decantatur.

r Quæ nec agit nec cogitat malum, raro patitur. *vel*, quoniam quibuſdam magnam ſi non majorem vitę partem abſumat. quid ſi dicamus, *major pars*, ut, *At bona pars procerum*, pro *magna*. Perſ. 2 ſat.

ſ O alate ſomne. filium autem Iuſtitiæ Aſtræi gigantis filiæ vocat, quod beneficio juſtitiæ tuto & ſecure dormitur, qui tamen pleriſque Noctis & Erebi filius dicitur. unde & addit--

t--Frater Mortis, quæ ex eadem progenie.

u Inſomnia vera quandoque, falſa ut plurimum, ut quę ex Eburnea porta.

x Frequentiora enim ſomnia vera ex mentis præſagæ metu, quā lęta ex ſpe.

y Chaos & tenebrę primę. *Vel*, qui digeſtionem juvas, alis, vireſque reparas, adeoque genitalis.

z Laboris diurni.

a Ex æquo, *All one.*

b Al. leg. *foves.*

c *Ianus Douza fil. legit* Noctem. *Nox autem longa mors eſt, cujus ſomnus imago.* & alioqui cum ſomnus cenſeatur mors brevis, haud male dicatur aſſuefacere nos longæ illi morti & perpetuo dormiendæ.

d Tantiſper dormiat quoad concoxerit pernicioſum hunc humorem, qui furoris cauſa.

e Veluti, ſi quando mare ventorum vi agitatur, etiamſi ponant venti, non tamen ſtatim ceſſat undarū ęſtus: ita quamvis Herculis μελαγχολικὸν πάθος ſomno mulceatur ac ſedetur, non tamen plane atrum atque acrem humorem expiravit. videte enim quam turbida etiam dormientem vexent inſomnia; per ſomnum enim clavam quærit, quam dormiturus capiti ſupponere ſolet.

f Nec enim invenit, quod quærit. *g* Clavam. *h* Vel etiam furore detineatur. ita nec ipſe quod admiſerit ſcelus agnoſcet, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrii libertatem ademit.

Error

Error cæcus, qua cœpit, eat.
[i] Solus te jam præstare potest
Furor insontem. *Proxima puris*
Sors est manibus, nescire nefas.
Nunc Herculeis [1] percussa sonent
Pectora palmis : [k] mundum solitos
Ferre lacertos [2] verbera pulsent
Victrice manu : [3] gemitus vastos
Audiat æther, audiat [l] atri
Regina poli, vastisque ferox
Qui colla gerit vincta catenis,
Imo latitans [m] Cerberus antro.
Resonet mœsto clamore [n] chaos,
[o] Lateque patens unda profundi,
Et, qui [p] melius tua tela tamen
Senserat, æther.
Pectora [q] tantis obsessa malis
Non sunt ictu ferienda levi :
Vno planctu [r] tria regna sonent.
[s] Et tu collo decus ac telum
Suspensa diu fortis arundo,
Pharetræque leves, date sæva fero
Verbera tergo : cædant humeros
[t] Robora fortes, [t] stipesque potens
Duris oneret pectora nodis :
Plangant tantos arma dolores.
[u] Non vos patriæ laudis comites,
Vlti [x] sævo vulnere reges,
Non [y] Argiva membra [z] palæstra,
Flectere docti, fortes [z] cœstu,
Fortesque manu, jam tamen ausi
[a] Telum [b] Scythici leve [b] coryti
Missum certa librare manu,
[c] Tutosque fuga figere cervos,
[d] Nondumque feræ terga jubatæ ;
Ite ad Stygios umbræ portus,
Ite innocuæ, quas in primo
Limine vitæ scelus oppressit
Patriusque furor : ite infaustum
Genus, ô pueri, [e] noti per iter

i Proxime innocentiam est ignorantia. quæ, si non sit affectata & malæ dispositionis, reddit facta invita, & peccata excusat. maxime vero si subsequatur dolor: *Chorus itaque Herculem ad pœnitentiam adhortatur.*

1 Planctu.

2 Flagellis.

3 Gemitu testetur se dolere & pœnitere.

k Cœlum, sup. vers. 68.

l Proserpina regina inferorum, qui polo Antarctico subjecti vulgo creduntur. sup. vers. 606.

m Quem ab Eurystheo dimissum Pluto pristinæ custodiæ iterum præposuerat.

n Rerum & elementorum confusio, cujus imago apud inferos.

o Mare.

p Melius in aera, dum insequereris Stymphalidas, missa quã in tuos liberos.

q Polluta tantis malis, vel furore, ut supra ỳ. 1062.

r Cœlum, mare, infernus.

s Et vos O Herculis tela, arcus, sagittæ &--

t--clava cædite & gravate pectus, humeros, tergum Herculis, exigiteque pœnas ab eo, quod vobis abusus sit.

u Vos O Herculis pueri misere periistis, priusquã paternam gloriam possetis per ætatem æmulari, & morte tyrannos plectere.

x *Legitur &* sævos, *quod non displicet.*

y Synechdoche pro *Græca*, ut &--

z--palæstra *&* cæstu pro *integro pentathlo.*

a Sagittas mittere.

b Pharetræ, qualem gerunt Scythæ. *vel*, non minori dexteritate, quam Scytharum pueruli, quos ab infantia parentes sagittis assuefaciebant. Est autem γωρυτὸς τοξοθήκη. per leve telum hic intelligit habile & pondere minus onerosum.

c Qui pedum velocitate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt.

d Nec dum ausi estis leonem jubatum aggredi.

e Generaliter, vel, noti patri vestro qua descendit, rediitque.

Triste

Triste laboris: ite, [f] iratos
Visite reges.

f Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam. *vel*, ut vers. 610. tristes deos. *vel* Tyrannos quos Herc. demiserat.

ACTUS QUINTUS.

HERCULES. AMPHITRYON. THESEUS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat. patris precibus victus sibi parcit, Athenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

QVis hic locus? quę regio? quae mundi plaga?
Vbi sum? sub ortu Solis, an sub [g] cardine
Glacialis Vrsę? [h] nunquid Hesperii maris
Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
[i] Quas trahimus auras? quod solũ fesso subest?
Certe rediimus. [k] unde prostrata domo
Video cruenta corpora? an nondum exuit
Simulacra mens [l] inferna? post reditus quoque
Oberrat oculos turba [m] feralis meos?
Pudet fateri. paveo: nescio quod mihi,
Nescio quod animus grande praesagit malum:
Vbi est parens? ubi illa natorum grege
Animosa conjux? cur latus laevum vacat
Spolio leonis? quonam abiit [n] tegimen meum,
Idemque somno mollis Herculeo thorus?
Vbi tela? ubi arcus? arma quis [o] vivo mihi
Detrahere potuit? spolia quis [p] tanta abstulit?
[q] Ipsumq; quis non Herculis somnum horruit?
Libet meum videre victorem, libet.
[r] Exurge victor, quem novum coelo pater
Genuit relicto: cujus incestu stetit
Nox longior, quam nostra. quod cerno nefas?
Nati cruenta caede confecti jacent;
Perempta conjux. [s] quis Lycus regnũ obtinet?
Quis tanta Thebis scelera moliri ausus est,
Hercule reverso? [t] quisquis [u] Ismeni loca,
[x] Actaea quisquis arva, qui [y] gemino mari
[z] Pulsata Pelopis regna Dardanii colis,

g Polo Arctico. sup. ỿ.6.
h Aut in Hispania, ubi Oceanus terrae facit terminum.
i Superas aut inferas? *vel* sub quo coelo? in qua regione? *Quia subdit*, quod solum fesso subest?
k *Videns cadavera humi strata, dubitat an redierit ab inferis, necne, tandem ait*, certe rediimus.
l Qualia vidi apud inferos.
m Mortuorum. *feram* enim antiqui mortem dixerunt, unde quę ad mortem spectant dicuntur *feralia*.
n Leonis pellis, qua me interdiu tegere solebam, quę mihi dormituro strata pro lecto erat.
o *Emphatice* ἐμοὶ ζῶντι ϗ ἐπὶ χθονὶ δερκομένῳ. *p* Mihi, tam forti. *q* Etiam Herculem. dormientem. *r* Si quem me fortiorem genuerit Iupiter adulterata & vitiata aliqua femina per longiorem noctem, quam qua ego genitus sum. sup. ỿ.24. *s* Quis tyrannus Lyci similis vel deterior, &c. ille enim me absente regnum occupavit; hic autem reverso me. *t* Aliquis ex iis qui Boeotiam, aut Peloponnesum incolit, indicet mihi hujus cladis authorem. *u* Sup. ỿ. 333. *x* Attica, maritima, ab ἀκτὴ litus: aliis, ab Atthide Cranai filia. *y* Sup. v.335. *z* Peloponnesum Pelopi filio Tantali regis Phrygum regnatam, à quo & nomen habuit illa Peninsula.

Suc-

Succurre, ſævæ cladis autorem indica.
Ruat ira in hoſtes. *hoſtis eſt, quiſquis mihi*
Non monſtrat hoſtem. victor Alcidæ lates?
Procede: [a] ſeu tu vindicas [b] currus truces
Thracis cruenti, ſive [c] Geryonis pecus,
[d] Libyæve dominos: nulla pugnandi mora eſt.
En nudus aſto, vel meis armis licet
Petas inermem. cur meos Theſeus fugit
Paterque vultus? [e] ora cur condunt ſua?
[f] Differte fletus. quis meos dederit neci
Omnes ſimul, profare: quid genitor ſiles?
At tu ede Theſeu, ſed [g] tua Theſeu fide.
Vterque tacitus ora pudibunda obtegit,
Furtimque lacrymas fundit. in tantis malis
Quid eſt pudendum? nunquid [h] Argivæ potens
Dominator urbis? [i] nunquid infeſtum Lyci
Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
[k] Per te, meorum facinorum laudem precor,
Genitor, tuique nominis ſemper mihi
Numen [l] ſecundum, fare, quis fudit domum?
Cui præda jacui? AM. [m] Tacita ſic abeant mala.
HER. [n] Vt inultus ego ſim? AM. Sæpe vindicta obfuit.
HER. Quiſquamne [o] ſegnis tanta toleravit mala?
AM. [p] Majora quiſquis timuit. HER. His etiam pater
Quidquam timeri majus aut gravius poteſt?
AM. [q] Cladis tuæ pars iſta, quã noſti, quota eſt?
HER. Miſerere, genitor: ſupplices tẽdo manus.
Quid hoc? [r] manus refugit. [ſ] hic errat ſcelus.
Vnde hic cruor? quid illa puerili madens
Arundo leto, [t] tincta Lernæa nece?
Iam tela video noſtra, [u] non quæro manum.
Quis potuit arcum flectere? aut quis dextera
Sinuare nervum vix recedentem mihi?
Ad vos revertor: genitor, hoc noſtrũ eſt ſcelus?

a Seu tu ulciſceris interfectum à me Diomedem. ſup. verſ. 225.
b Iugales equos, qui carne humana veſcebantur.
c Seu Geryonis abacta pecora. verſ. 230.
d Seu Antæum. v. 481. & Atlantis hortos. verſ. 237.
e Manu inter lacrymandum. *vel* præ pudore.
f Ut ſupra, *differte amplexus.* v. 636 quin miſſis lacrymis dicite, quis meos, *&c*
g Emphatice, id eſt, bona, amica. Theſeus enim amicis erat fidus, utcunque uxoribus fidem non præſtaret.
h Euryſtheus
i Legitur & *Nunquid infeſtum mihi Parentis agmen;* ut ſit, an factio Lyci infeſta mihi in patria mea Thebis hanc nobis cladem dedit?
k *Ordo eſt.* precor te per laudem meorum facinorum.
l A Iove, cujus numen mihi primum.

m Μὴ κρῖνε, μὴ ξέταζε Soph. Aja. ne inquire curioſius ea quæ neſcire præſtat. τὸ δ' ἄλλ' ἔα. *n* Itane abeant ignota, ut ego non ulciſcar? *o* Etiam ignavus? *p* Fortis tamen minora tolerabit, ut majora devitet. *q* Quam vides & noſti, cædes, minima pars eſt calamitatis tuę, quam non vides. *innuit multo pejus eſſe, quod ab ipſo cæſi ſunt.* *r* Manus mea ſibi male conſcia refugit contactum patris. Sic infra, verſ. 1317. *alii exponunt*, pater refugit tangere meas manus. *non placet.* *ſ* Scelus, cujus author me latuit, in his manibus errat. Quid ſi legas? *hinc erat ſcelus,* quandoque enim recipit Iambum quintus locus. *t* Hydræ ſanguine & felle tincta. *u* Non ambigo de manu, quæ iis uti potuerit, quod nulla valuit præter meam.

x Ta-

[x]Tacuere; nostrū est. AM. [y] Luctus est istic tuus;
Crimen novercæ. casus hic culpa caret.
HER. Nunc parte ab omni [z] genitor iratus tona
Oblite [a] nostri: vindica [b] sera manu
Saltem [c] nepotes: stelliger mundus sonet;
Flammas & [d] hic & ille jaculetur polus:
[e] Rupes ligatam [e] Caspiæ corpus trahant,
Atque ales avida. [f] cur Promethei vacant
Scopuli? [g] paretur vertice immenso feras
Volucresque pascens Caucasi abruptum latus
Nudumque sylvis. illa, quæ Pontum Scythen
[h]Symplegas arctat, hinc & hinc vinctas manus
Distendat alto: cumque revocata vice
In se coibunt [h] saxa, quæ in cœlum exprimunt
Actis utrinque rupibus medium mare,
[i] Ego * inquieta montium jaceam mora.
[k] Quin structum acervans nemore congesto aggerem,
Cruore corpus [l] impio sparsum cremo?
Sic, sic agendū est; inferis [m] reddam Herculem.
AM. [n] Nondum tumultu pectus attonitū caret
[o] Mutavit iras: quodq; habet proprium furor,
In se ipse sævit. HER. [p] Dira furiarum loca,
Et [p] inferorum carcer, & [p] sonti plaga
Decreta turbæ, & si quod exilium latet
Vlterius [q] Erebo, Cerbero ignotum & [r] mihi,
Huc me abde tellus: Tartari ad finem ultimum
Mansurus ibo. pectus [s] ô nimium ferum!
Quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
Deflere digne poterit? hic [t] durus malis
Lacrymare vultus nescit. huc ensem date;
Date huc sagittas; stipitem huc vastum date.

x φασὶ σιωπῶντες, tacent, consentire videntur.
y Luctus quidē causa tua est; at crimen est Junonis.
z Iupiter.
a Qui curam non habuisti mei filii tui à mente abalienati, & nepotum tuorum à me interfectorum. vel obliviscere me filium esse tuum.
b Post admissum scelus, quod ante oportuit.
c Tuos ex me nepotes à me cæsos.
d Vterq; polus.
e Montis Caspii, qui Tauri pars fuit.
f Abripiar in locum Promethei, cujus Caucaso catenis alligati jecur renascens assidue depascebatur aquila ob ignem Iovi surreptum, quem tamen jam pœna illa liberavit Iupiter prœmonitus à Prometheo, ut à Thetidos connubio abstineret. g In meum supplicium. h Symplegades vel Cyaneæ insulæ sunt seu scopuli in Ponti Euxini ostio, quæ finguntur concurrentes, eo quod non multum à se distantes navigantibus modo disjungi, modo coire videantur. Optat Hercules, ut ubi hæ invicem colliduntur, manu altera ipse utrique alligatus intermedius concutiatur. Vide Medeam vers. 341. i Moram iis injiciam, corpore sc. meo, ne coeant, interjecto. * Ios. Scaliger sejungit, & legit *inquieta*, & sic exponit; Hercules optat in illa mora, dum coeunt saxa, & mare in cœlum exprimunt, inter illa intercipi, & ita perire in illo quieto momento. k Aut cur non potius ipse in constructam pyram me conjicio? *triste de morte sua omen.* l Natorum à me impie effuso. m Ut qui prius ibi fuerim. n Non recessit furor ejus in totum. o Ab aliis in se. p Supplicii loca. q Infernalium fluviorum infimo. r Qui omnia ibi perscrutatus sum. s Quod non solvatur in lacrymas; sed quis vos digne deflere poterit? &c. t Induratus malis.

x Tibi tela frangam nostra; tibi nostros puer
Rumpemus arcus, ac tuis stipes gravis
Ardebit umbris: ipsa y Lernæis frequens
Pharetra telis in tuos ibit rogos.
Dent arma pœnas: z vos quoq; infaustas meis
Cremabo telis, ô novercales manus.
THE. Quis nomen unquã sceleris errori dedit?
HER. Sępe error ingens sceleris obtinuit locum.
THE. a Nunc Hercule opus est. perfer hanc molem mali.
HER. b Non sic furore cessit extinctus pudor,
Populos ut omnes impio aspectu fugem.
Arma, arma, Theseu, flagito propere mihi
Subtracta reddi. c sana si mens est mihi,
Referte manibus tela; si remanet furor,
Pater recede. d mortis inveniam viam.
AM. e Per sancta generis sacra, per jus f nominis
Vtrumque nostri, sive me altorem vocas,
Seu tu parentem: perque venerandos piis
Canos, senectæ parce desertæ precor,
Annisque fessis: unicum lapsæ domus
Firmamen, g unum columen afflicto malis
Temet reserva. h nullus ex te contigit
Fructus laborum. semper aut dubium mare,
Aut monstra timui. i quisquis in toto furit
Rex sævus orbe, manibus, aut aris nocens,
A me timetur. semper absentis pater
Fructum tui, tactumque & aspectum peto.
HER. k Cur animam in ista luce detineam amplius
Morerque, nihil est: cuncta jam amisi bona,
Mentem, arma, famam, conjugem, natos, l manus;
Etiam m furorem. nemo polluto queat
Animo mederi: n morte sanandum est scelus.

x *Conversus ad unum filiorum dicit*, Tibi sagittas frangam; *ad alterum*, tibi arcum; *ad tertium conversus dicit*, tuis manibus quasi inferię comburetur clava hęc; *ad quartum*, tuo rogo ardebit pharetra. atque *ita quatuor Herculem filios* (*quorum nomina Onitem, Therenachum, Demochoonta, Creontiadem ferunt*) *interfecisse vult. quos alii duos, alii octo statuunt.*
y Sup. v. 1194.
z Vosque una cremabo manus meæ, quæ nimis obsequutæ estis odio novercæ meæ Iunonis.
a Nunc tibi opus est solita tua tolerantia.
b Nec tamen adeo mihi pudorem excussit furor, ut tanto sceleri superesse velim, &c. perfricta fronte occurram hominibus, qui me horrentes fugiant à conspectu meo.

c Quæ sciat uti armis. *Vel*, quæ sentiat quid admiserim, statuatque pœnas sceleris exigere. *d* Etiam absque armis mortem inveniam. mori enim certum est. Aures (inquit Gruterus) radit illa repetitio similis. videtur aliquanto virilius quod extat in uno codice, *Inveni viam*. *e* Per sancta generis jura mutuaque patris precor. *Vel* per sacrificia gentilitia. *f* Alumni & parentis. *g* Te mihi amicis destituto, soli, seni, malis afflicto solamen unicum reserva. *h* Hactenus de te absente solicitus fui: mihi jam tandem liceat tua præsentia frui. *i* Si quis alicubi terrarum sit tyrannus in homines crudelis, in Deos impius, timui semper ne tu amandareris ad eum extinguendum. alii legunt, *manibus aut armis nocens*. *k* Non est cur diutius vivam. *l* Quondam egregia & laude digna aggressas, nunc dedecorosa & scelerata. *m* Quo me tenente nec culpam agnovi, nec dolorem sensi. *n* Insanæ menti nulla est nisi à morte medela.

THE. [o] Perimes parentem? HER. [p] Facere ne possim, occidam.
THE. [q] Genitore coram? HER. [r] Cernere hunc docui nefas.
AM. [s] Memoranda potius omnibus facta intuens,
Vnius à te criminis veniam pete.
HER. [t] Veniam dabit sibi ipse qui nulli dedit?
[u] Laudanda feci jussus, hoc unum meum est.
Succurre genitor, sive te [x] pietas movet,
Seu triste fatum, sive violatæ decus
Virtutis: effer arma; vincatur mea
Fortuna dextra. THE. Sunt quidem patriæ preces
Satis efficaces. sed tamen nostro quoq;
Movere fletu. surge, & adversa impetu
Perfringe solito: nunc tuum [y] nulli imparem
Animum malo resume. nunc magna tibi
[z] Virtute agendum est; [a] Herculem irasci veta.
HER. [b] Si vivo, feci scelera: [c] si morior, tuli.
Purgare terras propero: jamdudum mihi
[d] Monstrum impium, sævumque, & immite, ac ferum
Oberrat: [e] agedum dextra, conare aggredi
Ingens opus, labore bisseno amplius.
Ignave cessas? fortis in pueros modò,
[f] Pavidasque matres? arma nisi dentur mihi,
Aut omne [g] Pindi Thracis exscindam nemus,
[h] Bacchique lucos, & Cithæronis juga
Mecum cremabo: tota cum domibus suis,
Dominisque tecta, cum Deis templa omnibus
Thebana supra corpus excipiam meum,
Atque urbe versa condar. [i] &, si fortibus
Leve pondus humeris mœnia [*] inversa incident,
Septemque opertus non satis portis premar,

o An te tollendo eris mihi causa mortis? p Imo ipse me occidam, ne quando in furorem relapsus te interficiam, ut nuper, *&c.* q An te occides coram patre? r Assuefeci eum hujusmodi spectaculis, qui in conspectu ejus interfeci uxorem & natos. s Cæteras tuas virtutes perpende, iisque hanc unam condona. t Egone, qui ab aliis sontibus pœnas poposci, mihi ignoscam? u Ab Eurystheo jussus laudanda feci, scelus hoc à me profectum est. x Nepotum cædis pia vindicta. *Vel*, filii tui sibi & aliis detestabilis commiseratio. y Nulli malo inferiorem, imo majorem. z Ut te virum præbeas. a Dolorem tuum, iramque vince. b Si mihi post tale flagitium vitæ usum indulsero, videbor consulto fecisse & approbare. c Si vero morte ulciscar, credar per vim aliunde illatam & extrinseco morbi impulsu hoc perpetrasse. d Monstrosum sc. scelus hoc meum. e Aggredere itaque, O dextra, hoc monstrum extingue, cujus laboris gloria duodecim illorum à te gestorum laudem superabit. f *Per indignationem dixit*, pro, matrem pavidam. ut Theb. 368. Med. 1005. Agamem. 192. g Montis in confinibus Thessaliæ versus Thraciam. h Sylvas incæduas prope Thebas, quæ Baccho consecratæ sacrificiis lucent. i Quod si domus, templa, mænia, portæ septem, universa urbs Thebarum nimis leve pondus sit ad me opprimendum, vertam ego in caput meum omnia inter terram & cœlum summum. *Vel*, molem ipsam terræ, quæ in medio librata suo interpositu alterum hemisphærium, seu cœli faciem mediam ab altera separat & occulit. * Al. leg. *immersa*. Dan. Heinsius leg. *inversa*.

Onus

Onus omne media parte qua mundus ſedet,
Dirimitque ſuperos, in meum vertam caput.
Redde arma. AM. Vox eſt digna [k] genitore Her-
[l] Hoc en peremptus ſpiculo cecidit puer: (culis.
Hoc, Iuno, telum manibus emiſit tuis:
Hoc nunc ego utar. TH. * Ecce, jam (miſerum metu
Cor palpitat, corpuſque ſolicitum ferit.)
[m] Aptata arundo eſt: ecce, [n] jam facies ſcelus
[o] Volens, ſcienſque pande, quid fieri jubes?
HER. [p] Nihil rogamus; noſter in tuto eſt dolor.
AM. Natum potes ſervare [q] tu ſolus mihi.
TH. [r] Sed ipſe nondum maximum evaſi metum.
HER. [ſ] Miſerum haud potes me fecere, felicem potes.
AM. Sic ſtatue quidquid ſtatuis, ut cauſam tuam
Famamque in arcto ſtare & ancipiti ſcias.
[t] Aut vivis, aut occidis; hanc animam [u] levem;
Feſſamque ſenio, nec minus quaſſam malis,
[x] In ore primo teneo. [y] tam tarde patri
Vitam dat aliquis? non feram ulterius moram,
Letale ferro pectus impreſſo induam:
Hic, hic jacebit Herculis [z] ſani ſcelus.
HER. Iam parce, genitor, parce, jam revoca manum.
[a] Succumbe virtus, perfer imperium patris.
Eat ad labores [b] hic quoque Herculeos labor;
[c] Vivamus. [d] artus alleva afflictos ſolo
Theſeu parentis: dextra contactus pios
Scelerata refugit AM. [e] Hanc manum amplector libens:
Hac nixus ibo, pectori hanc ægro admovens

k Quæ & me tam fortis viri patrem fortitudinis admoneat, doceatque mori. *Et cum dicto petit arundinem.*
l Impia hæc & novercali ſagitta, quam manu tua emiſſam direxerit Iuno in natum tuum, utar ego in me.
* Ecce, inquit Theſeus, id quod ſine horrore ipſe videre non poſſum, jam Amphitryo parens tuus ſagittam pectori aptavit, ut ſibi inferat manum.
m Admovit gutturi ſuo arundinem pater mori certus ſi contumax in inſtituto perſiſtas.
n Tibi & patri mortem inferendo, idque--
o Sanus, non per furoris errorem & ignorantiam, ut dudum.
p Ut lubet: quantum ad me, certum eſt morte dolores finire. *q* O Theſeu. *r* Reſpicit ad verſ. 1298. *hoc ex mente D. Heinſii mutare auſus ſum cum diſpliceret abſumptio diphthongi.* *ſ* Miſeriorem me reddere non potes tua morte, felicem mea, modo concedas. *t* Niſi mutata ſententia vivere ſtatuas, mihi cauſa eris necis. *u* Quæ mihi jam ſeni miſero facile diſcedat. *x* ψυχὴν ὅτι χείλεσιν ἔχω, in primoribus labris, in extrema hac ſtatione, hinc ſigno quaſi dato facile avolaturam. *y* Tantum rogatus, cunctaris adhuc vitam, id eſt, cauſam cur in vita maneam, donare mihi patri? *z* Volentis ac ſcientis, ut modo verſ. 1300. *a* Cedat juſtitia, quæ impietatem meam in natos vindicatura erat, pietati in patrem. *b* Quod dolorem meum vicerim, & quod, ut patrem ſervem, tantæ impietatis conſcientiæ ſuperſtes eſſe velim. *Et hæc Theſei eſſe poſſunt Herculem collaudantis.* *c* Ego, & propter me pater. *d* Tu, ô Theſeu, tolle humo patrem, manus meæ pollutæ non audent tangere. vide ſupra verſ. 1192. *e* Hanc Herculis manum amplector potius.

Pel-

Pellam dolores. HER. [f] Quem locum profugus petam?
Vbi me recondam? quave tellure obruam?
Quis [g] Tanais, aut quis [h] Nilus, aut quis [i] Persica
Violentus unda [k] Tigris, aut Rhenus [l] ferox,
[m] Tagusve Ibera turbidus [n] gaza fluens,
Abluere dextram poterit? Arctoum licet
[o] Mæotis in me gelida transfundat [p] mare,
Et tota [q] Tethys per meas currat manus,
Hærebit altum facinus. in quas impius
Terras recedes? Ortum, an Occasum petes?
Vbique notus perdidi exilio locum.
[r] Me refugit orbis; astra tranversos agunt
Obliqua cursus; [f] ipse Titan Cerberum
Meliore vultu vidit. [t] ô fidum caput
Theseu, latebram quære longinquam, abditam.
[u] Quicunque semper sceleris alieni arbiter
Amas nocentes gratiam [x] meritis refer
Vicemque nostris: redde me infernis precor
Vmbris reductum, meque subjectum tuis
Restitue vinclis. ille me abscondet locus.
Sed & ille novit. THE. [y] Nostra te tellus manet.
Illic solutam cæde Gradivus manum
Restituit armis. illa te, Alcide, vocat
Facere innocentes terra quæ superos solet.

f Coegistis me vivere. sed in qua orbis parte latebo, ubique notus? aut quo flumine vivo ablutus expurgabo me, cui alto infixa animo sedet tam diræ impietatis memoria?
g Scythiæ fl.
h Ægypti fl.
i Qui in Armenia majore nascens magnam Asiæ partem perfluens in sinum Persicum defertur. fl. rapidissimus, unde & nomen habet: sagittam enim Persæ Tigrin appellant. & hinc feræ nomen.
k Ipse fl. impetuosus. *vel* propter feroces accolas, Gallos & Germanos, quos disterminat.
l Fl. Lusitaniæ, quæ Iberiæ, id est, Hispaniæ pars. *m* Aureis arenis. *n* Palus Scythiæ. *o* Septentrionale, *vel* Euxinum. *p* Uxor Oceani. *Metonym.* mare. Mari autem polluta cuncta expiari credebantur: Θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. *q* Homines me abhorrent, dii oderunt. *r* Sol plus obscuratur me viso quam Cerbero. vi. vers. 60. *t* Ὦ φίλη κεφαλὴ πισ' ἑταῖρε. Qui Pirithoo fidus extitisti comes in rapienda Proserpina, mihi in furore meo. *x* Ego bene de te merui, cum te catenis infernis exemerim, supra vers. 805. tu referes mihi hanc gratiam, si me vinclis illis restituas. *u* Athenas, quæ patria mea & regnum profectus expiabere. nam & ibi Mars à Neptuno in judicium vocatus de cæde filii sui Halirrothii omnium deorum sententiis absolutus est.

THY-

THYESTES.

DRAMATIS PERSONÆ.

THYESTES. ATREUS. TANTALUS.
MEGÆRA. PLISTHENES THYESTIS F.
CHORUS SENUM MYCENÆORUM.
TANTALUS THYESTIS F. } Mutæ Personæ.
ALIUS THYESTIS F. }
SERVUS. NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Alternis annis regnandi vices pacti Atreus & Thyestes Pelopis ex Hippodamia filii Argis imperabant. Thyestes, adjuvante Ærope fratris uxore, quam in adulterium pellexerat, aureum arietem, in cujus possessione erat fatum regni, amovet, & male conscius in exilium abit. Atreus evasisse dolens, missis suis filiis velle se in gratiam redire simulat, oblata regni parte reditum illi suadet & persuadet, tres Thyestis liberos, quos obsides acceperat ad aras immolatos, partim assos, partim elixos patri nescienti epulandos apponit, mistumque vino cruorem illi præbet. sub finem nefandi convivii (quod sol, ne videret, refugit) capita illi & manus filiorum ostendit, quasque dapes absumpserit, narrat, insultans fratris luctui, dolori, & imprecationibus.

ACTUS PRIMUS.

TANTALI UMBRA. MEGÆRA.

Adducitur ab inferis Tantalus à furia, cogiturque miscere nefaria odia inter suos ex Pelope nepotes Atreum & Thyestem.

* QUis me furor nunc sede ab infausta extrahit,
Avido fugaces ore captantem cibos?
Quis [a] male deorum Tantalo vivas domos
Ostendit iterum? [b] pejus inventum est siti
Arente in undis aliquid, & pejus fame
Hiante semper? [c] Sisyphi numquid lapis
Gestandus humeris lubricus nostris venit?

* Al. leg. *Quis me inferorum sede ab infausta abstrahit.*
a Diis tam mala quam bona imputare poetis solenne. *vel pro* malum, Interjectione execrantis. *Hispanice, en hora mala.* D. Heinsius geminam emendat labem, legitque, *Quisnam deorum Tantalo antiquas domos*, &c. *b* An graviorem aliquem mihi excogitaverunt cruciatum, quam qui mihi jam addictus est? *c* Hippol. vers. 1226.

Aut

Aut [a] membra celeri differens cursu rota?
[b] Aut pœna Tityi: qui * specu vasto patens
Visceribus atras pascit effossis aves;
Et nocte reparans quidquid amisit die,
Plenum recenti pabulum monstro jacet.
In quod malum [c] transcribor? ô quisquis nova
Supplicia functis durus umbrarum arbiter
Disponis! adde, si quid ad pœnas potes,
Quod ipse [d] custos carceris diri horreat,
Quod mœstus Acherō paveat; ad cujus metum
[e] Nos quoque tremamus. quære: jā nostra subit
E [f] stirpe [g] turba, quæ [h] suum vincat genus,
Ac me [i] innocentem faciat, & [k] inausa audeat.
[l] Regione quidquid impia cessat loci,
Complebo. [m] nunquam stante Pelopeia domo,
Minos vacabit. ME. Perge detestabilis
Vmbra, & penates impios furiis age.
Certetur omni scelere, & alterna vice
Stringantur enses. ne sit irarum modus
Pudorve. mentes cæcus instiget furor;
Rabies [n] parentum duret, & longum nefas
Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
Odisse crimen, semper [o] oriatur novum;
Nec unum in uno: [o] dumque punitur scelus,
Crescat. [p] superbis fratribus regna excidant,
Repetatque profugos dubia violentæ domus
Fortuna reges: inter incertos labet.
Miser ex potente fiat, ex misero potens;
Fluctuque regnum casus assiduo ferat,
[q] Ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,
In scelera redeant: sintque tam invisi omnibus,
Quam sibi. nihil sit, ira quod vetitum putet.
[r] Fratrem expavescat frater, [s] & natum parens,
Natusque [t] patrem: liberi [u] pareant male;
[x] Pejus tamen nascantur: immineat [y] viro

a Herc. Fu. 749.
b Hippol. 1228. Quibusdā placet hæc lectio nec sine autoritate librorum MS. *Aut pœna Tityi semper accrescens jecur,* &c.
* [illegible]lia sc. parte corporis qua admittebat aves rapaces.
c Translatum ab iis, qui in novas colonias scripti deducuntur.
d Cerberus.
e *Emphatice*, malis indurati, qui in vivis dira fecimus, apud inferos miserrima patimur.
f Pelope.
g Atreus & Thyestes
h Me progenitorem infando scelere superet.
i Respectu & comparatione ipsorum.
k Quæ nec ego, nec alius quispiam ausus est.
l Vacua omnia supplicii apud inferos loca progenies mea complebit.
m Quandiu quisquam superest è nostra familia, & *sæva Pelopis domo* nullo non scelere contaminata, habebunt quæ torqueant crimina inferni judices. *n* Tantali & Pelopis, *vel indignanter pro* parentis, i. avi. sc. tui O Tantale, ut Herc. Fur. v. 1283. *pavidas matres.* *o* Ita dum Atreus ulciscebatur adulterium Thyestæ cum Æropa ux. sua, filios ipsius illi epulandos apposuit. Thyestes ut hoc vindicaret, consulto oraculo, ex incesto suæ filiæ Pelopeiæ stupro Ægisthum genuit, qui Atreum interfecit & Agamemnonem. *p* Atreo & Thyestę alternis vicibus regnantibus regnum excidat, uti Thyestæ, qui corrupta fratris uxore in exilium ivit, à quo simulata conciliatione revocatus est. *Vide Argument.* *q* Uterque pulsus, simul ac revocatus fuerit, in scelera redeat. *r* Atreus Thyestem & è contrario *s* Clytemnæstra Orestem. *t* Matrem *rectius lege.* sic Orestes Clytemnęstram. quam fugiens latuit, tandem reversus interfecit. *u* Thyestæ filii, quos patruus occidit, voravit pater. *x* Ex incestu leviri cum glore, patris cum filia. *y* Clytemnęstra Agamemnoni.

Infesta conjux.[z] bella trans pontum vehant;
Effusus omnes irriget terras cruor;
[a] Supraque magnos gentium exultet duces
Libido victrix, impia stuprum in domo
Levissimum sit, fratris & fas, & fides,
Iusque omne pereat. non sit à vestris malis
Immune coelum. cum micant stellæ polo,
Flammæque servant debitum mundo decus;
Nox atra fiat, [b] excidat coelo dies.
Misce penates, odia, cædes, funera
Arcesse, & imple [c] scelere Tantaleam domum.
[d] Ornetur altum columen, & lauro fores
Lætę virescant; dignus adventu tuo
Splendescat ignis; [e] Thracium fiat nefas
[f] Majore numero. dextra cur [g] patrui vacat?
Nondum Thyestes liberos deflet suos?
Ecquando tollet ignibus jam subditis
Spumante aheno? membra per partes eant
Discerpta: patrios polluat sanguis focos.
Epulæ instruantur. [h] non novi sceleris tibi
Conviva venies; [i] liberum dedimus diem,
Tuamque ad istas solvimus mensas famem,
Jejunia exple. [k] mistus in Bacchum cruor
Spectante te potetur. inveni dapes,
Quas [l] ipse fugeres. Siste, quo præceps ruis?
THY. Ad stagna, & amnes & recedentes aquas,
Labrisque ab ipsis [m] arboris plenæ fugas,
Abire in atrum carceris liceat mei
Cubile: [n] liceat, si parum videor miser,
Mutare ripas: alueo medius tuo
[o] Phlegethon relinquar, igneo cinctus freto.
Quicunque poenas lege fatorum datas
Pati juberis: quisquis exeso jaces
Pavidus sub antro, quique venturi times
Montis ruinam: quisquis avidorum feros
Rictus leonum, & dira [p] Furiarum agmina

z Agamemnon & Menelaus repetitum Helenam ad Trojanum bellum profecti.

a Ita Agamemnon magnus dux Græciæ Chryseida & Cassandram deperiit.

b Mensæ enim Thyesteę atrocitatem sol videre non sustinens ortus retrocessit.

c Per promiscuos incestus & stupra.

d Insimulata conciliatione, quod in festis solet, ornentur postes floribus, frondibus, lauri ramis, lucernis, foco sed crudeli, qui incestum Thyestæ vindicet.

e Quale admiserunt Procne & Philomela in vindicta Terei regis Thraciæ. vid. Herc. Fu. v. 145.

f Sed illę unum Terei peremere filium Ityn: tu O Atreu, duos Thyestæ. *imo tres.*

g Atrei. *& instat furia festinare jubens, ut ipse famelicus cruentis his dapibus exsatiet* Sarcas.

h Qui filium tuum Pelopem coctum olim diis epulandum apposuisti. *i* Hunc diem ab me tibi vacuum permisi, ut apud tuos ad satietatem usque conviv... *k* Vinum cruore puerorum Thyestę mistum. *l* Emphatice tu, quem c... terę dapes fugiunt namque hoc audito, Tantalus refugit repetitque in... potius fame poenas, quam tales accedat mensas *furia itaque* siste *ait* quo p... ceps ruis? *m* Arborem fugientem ab ipsis labris. *n* Si in Solit... non satis miser videar, in magis diras sævasque me transmitte, modo ne ad epulas cogar. *o* *Qui rapidis flammis ambit torrentibus amnis Tart...* *Phlegeton à φλέγω.* *p* Trium, ut in Herc. Furente vers. 101. qu... impetu, furore & assiduitate supplicii vocat *agmina sæva sororum.*

Implicitus horres: [p] quisquis immissas faces
Semiustus abigis. Tantali vocem excipe
[q] Properantis ad vos: credite [r] experto mihi,
[s] Amate pœnas: quando continget mihi
Effugere superos? ME. [t] ante perturba domum,
Inferque tecum prælia, & ferri malum
Regibus amorem: concute insano ferum
Pectus tumultu. TAN. Me pati pœnas decet,
[u] Non esse pœnam: mittor, ut dirus [x] vapor
Tellure rupta, vel gravem populis luem
Sparsura pestis. ducam in horrendum nefas
Avus nepotes. [y] Magne divorum parens,
Nosterque, quamvis pudeat; ingenti licet
[z] Taxata pœna lingua crucietur, loquar;
Nec hoc tacebo: [a] moneo, ne [b] sacra manus
Violata cæde, neve furiali malo
Aspergat [c] aras. stabo, & arcebo scelus.
[d] Quid ora terres verbere, & tortos ferox
Minaris angues? quid famem infixam intimis
Agitas medullis? flagrat incensum siti
Cor, & perustis flamma visceribus micat.
Sequor.
ME. Hunc, ô furorem divide in totam domum.
[e] Sic, sic feratur, & suum infensi invicem
Sitiant cruorem: sensit introitus tuos
Domus, & nefando tota contactu horruit.
[f] Actum est abunde: gradere ad infernos specus
Amnemque notum: jam * tuo mœstæ pede
Terræ gravantur. [g] cernis, ut fontes liquor
Introrsus actus linquat; ut ripæ vacent;
Ventusque [h] raras igneus nubes ferat?
Pallescit omnis arbor, ac nudus stetit
Fugiente pomo ramus; & [i] qui fluctibus

p Qui manu repellis à facie intentatas ab ultricibus furiis, & dæmoniis faces.

q Festinanter revertentis ad vos.

r Qui tuli pœnas inferorum, & ab inferis excitus vidi scelera vivorum.

s Contenti sitis, & amate pœnas, quas datis apud inferos, potius quam revertamini ad superos.

t Non reverteris priusquam domum tuam perturbaveris, dissidiique faces nepotibus tuis admoveris.

u Non aliis pœnas facessere.

x Exhalatio pestifera.

y Quamvis te pudeat, O Jupiter, genuisse hominem tam sceleratum.

z Vide Herc. Fu. 753. ἀκόλαϛον ἔχε γλῶσσαν.

a Monebo nepotem Atreum & repellam à tanto scelere. *Lipsius è vet. codicibus legit*, violate *&* Aspergite, *è formula imperandi*. Al. violenta. *b* Execranda. Sacra cædes dictum ut sacra fames. *c* Ad aras enim filios Thyestę Atreus mactavit. d *Talia dicenti Megæra flagello insinat, vipereas arrecta comas minitatur se omnes illi injecturam angues, & famem sitimque auget.* *e* Quantum tu aquam, tantum illi sitiant cruorem. *vel* ita ut facis, sparge furoris & odii semina. *f* Satis superque flammas concitasti, jam redi ad locum supplicii. * Lipsius leg. *tuum mœstæ pedem terræ gravantur*, Verum haud scio an quadret hæc lectio, si respicias ad gravantur. *g* Cernis ut omnes aquæ subsidant tuo conspectu, arboresque veluti sideratione tactæ arescant? *h* Sine pluvia, quas in Herc Fu. vers. 862. vocabat *vacuas, vel,* paucas *i* Binaque maria Ægæum & Ionium, quæ Isthmon Corinthiacum utrinque alluunt, recedunt à litore longiusque remotis exaudiuntur ipsorum fremitus Sic exponunt qui *littus* legunt. Lipsius emendat *latus*, approbat Delrius. Sed lectio in contextu est sana, neque indiga obelo Aristarchi. Vult auctor ita inhorruisse pelagus adventu Tantali, ut se subduxerit utroque latere aquis suis nudato.

Illinc propinquis Isthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili dividens terra vada,
Longe remotos latus exaudit sonos.
Iam [k] Lerna retro cessit, & [l] Phoronides
Latuere venæ: nec suas profert [m] sacras
[n] Alpheus undas, & [o] Cithæronis juga
Stant parte nulla cana deposita nive,
Timentque [p] veterem nobiles Argi sitim.
En [q] ipse Titan dubitat, an jubeat sequi,
Cogatque habenis ire periturum diem.

k Palus in agro Argivorum. *l* Undæ fl. Inachi filii Phoronei regis Argiu. *m* Nullus fons numine vacare credebatur, propter perennem æternamque scaturiginem, unde & filii deorum dicti fluvii. *vel* quod huic fl. tanquam Deo & Iovis amico (cujus quippe solius aqua aram Iovis Olympici dilui sancitum) Elei honores habuerunt, signumque in templo Iovi dedicato profuerunt. *n* Fl. Elidis in Arcadia Pisas alluens. *o* E Cithæronis jugis solutæ evanuerunt nives. *p* Qua laborabant Argi in loco arido positi, ante inventos puteos à Danao, vel Danai filiabus Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὰι θέσαν Ἄργος ἔνυδρον. & hinc fab. de pœna Danaidum locus. *q* Sol dubitat an curru quadrijugo vectus jubeat diem procedere, per te periturum, id est, obscurum futurum: adeoque descende. neque enim lucescente die dæmoniis, furiis, umbrisve vagari permissum. sic Anchisę umbra 5. Æneid. *Et me flavus equis oriens afflavit anhelis.* & Tiresię 2. l. 5. Sat. Horat. *sed me Imperiosa trahit Proserpina, vive, valeque.*

CHORUS.

Chorus ex senibus Mycenæis vel Argivis constans (Argos enim Mycenis confundunt poetæ) deos urbium in Peloponneso præsides, ut mala & scelera in domo Pelopis concepta & imminentia prohibeant avertantque, precatur. & Tantali impium facinus ac pœnam canit.

Argos de superis si quis [a] Achaicum,
[b] Piseasq; domos turribus inclytas:
Isthmi si quis amat regna Corinthii,
Et portus [c] gêminos, & mare [d] dissidens:
Si quis [e] Taygeti conspicuas nives,
[f] Quas, cū Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit jugis,
Æstas [g] veliferis soluit [g] Etesiis:
Quem tangit gelido flumine lucidus
[h] Alpheus, [i] stadio notus Olympico:
Advertat placidum numen, & arceat
Alternas scelerum, ne redeant, vices;
Neu succedat avo deterior nepos;
[k] Majorum & placeat culpa minoribus.

a Ad differentiam aliorum, qui decem. huic autem Iuno præest. *b* Pisę civitatis in Elide, quę Iovi curæ propter Olympia, quæ juxta hanc celebrantur. *c* Ab utraq, parte Isthmi, de quo in Her. Fu v.335. *d* Isthmo interjecto dividente Ionium & Ægęum. *e* Montis prope Lacedæmona. *f* Quas Boreas à Septentrione ubi Sarmatæ pop flans hyeme congelavit, Etesiæ venti ęstivi ab alia atque alia cœli parte spirantes solvunt. *g* Stati enim venti sunt, & constantes unde eos Varro *Navales* appellat. *h* Supra ỷ.116. *i* Certaminibus quę celebrantur in honorem Iovis apud Olympum in stadio quod pedibus suis 600. metatus est Hercul, vel quod 125. passibus uno spiritu confectis stetisset, stadiumq; ἀπὸ τῆς στάσεως nominavit. *k* Ne posteri sequantur vitia majorum. Nimirum obviam it decreto Megeræ supra, *Rabies parentū duret, & longum nefas eat in nepotes.* Optant igitur senes Argivi ne id accidat. Al. leg. *Et major placeat culpa minoribus.*

Tan-

Tandem lassa feros exuat impetus
Sicci progenies impia Tantali.
Peccatum satis est, fas valuit nihil,
Aut commune nefas.[l] proditus occidit
Deceptor dominæ Myrtilus, & fide
Vectus qua tulerat, nobile reddidit
Mutato pelagus nomine. notior
Nulla est [m] Ioniis fabula [m] navibus.
[n] Exceptus gladio parvulus impio
Dum currit patrium natus ad osculum,
Immatura focis victima concidit:
Divisusque tua est, Tantale, dextera,
Mensas ut strueres hospitibus deis:
[o] Hos æterna fames prosequitur cibos,
Hos æterna sitis: nec dapibus feris
Decerni potuit pœna decentior.
[o] Stat lusus vacuo gutture Tantalus,
Impendet capiti plurima noxio
[p] Phineis avibus præda [q] fugacior:
Hinc illinc gravidis frondibus incubat
Incurvata suis fœtibus, ac tremens
[r] Alludit patulis arbor hiatibus:
Nec, quamvis avidus, nec patiens moræ,
Deceptus toties tangere negligit, (mit,
[s] Obliquatq; oculos, [t] oraque compri-
Inclusisque famem dentibus alligat:
Sed tunc [u] divitias omne nemus suas
Demittit propius, pomaque desuper
Insultant foliis mitia languidis,
Accenduntq; famem; quæ jubet irritas
Exercere manus: has ubi prætulit,
Et [x] falli libuit; totus in arduum
[y] Autumnus rapitur, silvaque mobilis.
Instat deinde sitis non levior fame;
Qua cum percaluit sanguis, & igneis
Exarsit [z] facibus, stat miser obvios
Fluctus ore [a] vocans, quos profugus la
Avertit, sterili deficiens vado, (tex
Conantemque sequi, deserit.[b] hic bibit
Altum de rapido gurgite pulverem.[c]

l Oenomaus oraculo monitus sibi à genero imminere mortem, suorum equorum velocitati confisus filiam uxorem procis proposuit ea lege, ut certans curru auferret Hippodamiam, & pater à tergo lancea insequutus eum si assequeretur conficeret. Pelops Myrtilum, cui primam noctem *vel ut alii, partem regni* promiserat, corrupit, ut sublata fibula, qua modiolus axis affigitur, currum everteret. OEnomao ab equis discerpto, Pelops Hippodamia & regno potitus est. Myrtilus autem eadem fide, quam domino præstiterat, id est, falsa deceptus à Pelope in mare è Geręsto pręcipitatus dedit nomē mari Myrtoo: quod tamen à Myrto puella dictum tradit Pausanias in Arcadicis.

m Navigantibus Ionium mare.

n Pelopem filium currentem ad patrium osculum Tantalus pater interfecit, coctumque diis epulandum apposuit, abstinuerunt omnes præter Cererem, &c.

o Vide Herc. F. v. 751.

p Harpyis. Phineus Arcadiæ rex filios suos ex priore uxore, suasu Harpalices superinductæ iis novercæ, excœcavit. quam impietatem dii ulti & ipsum oculis privarunt immissis tetris his volatilibus ore virgineo, manibus aduncis, quæ cibos ejus fędarent.

q *Celerique fuga sub sidera lapsa*, &c.

r Al. leg. *illudit*, id est, cibum speratum detrahit.

s Demittit, ne videat. vel limis ocellis aspicit.

t Ore clauso fame coercet.

u Omnis arbor poma demittit ad labra illumque allicit. *x* Nec enim sperabat se posse prehendere: tantum experiri voluit. *y* Pomorum maturi fructus copia, ramique fugaces. *z* Sitis. *a* Lipsius habet, *petens*: id est, captans. *b* Arenas capit pro aqua quæ fugit. *c* Deest huic Choro finis.

ACTUS SECUNDUS.

ATREUS. SERVUS.

Atreus ulciscendi fratrem certus de vindicta ratione cum servo deliberat, quem ad honesta consulentem non audit, impiam tandem & infandam ultionis rationem excogitat.

IGnave, iners, enervis, & (quod maximum
Probrum tyranno [a] rebus in summis reor)
Inulte, post tot scelera, post fratris dolos,
Fasque omne ruptum, questibus vanis agis
Iras? at [b] Argos fremere jam totum tuis
Debebat armis, omnis & [c] geminum mare
Innare classis: jam tuis flammis agros
Lucere & urbes decuit; ac strictum undique
Micare ferrum. tota sub nostro sonet
Argolica tellus [d] equite: non sylvæ tegant
[e] Hostem, nec altis montium structæ jugis
Arces. relictis bellicum totus canat
Populus Mycenis quisquis invisum caput
Tegit ac tuetur, clade funesta occidat.
Hæc ipsa pollens incluti Pelopis domus
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
Age anime, fac quod nulla posteritas probet;
Sed nulla taceat. aliquod audendum est nefas
Atrox, cruentum, [f] tale, quod frater meus
Suum esse malit. scelera non ulcisceris
[g] Nisi vincis. [h] & quid esse tam sævum potest,
Quod superet illum? numquid abjectus jacet?
Numquid secundis patitur in rebus modum,
Fessis quietem? novi ego ingenium viri
[i] Indocile: flecti non potest, frangi potest.
Proin [k] antequam se firmet, aut vires paret,
Petatur ultro; ne quiescentem petat.
Aut perdet, aut peribit. [l] in medio est scelus
Positum occupanti. SER. fama te populi nihil
Adversa terret? *A. maximum hoc regni bonum est,*
Quod facta domini cogitur populus sui
Quam ferre, tam laudare. SER. *quos cogit metus*
Laudare, eosdem reddit inimicos metus.
At qui favoris gloriam veri petit,
Animo magis quàm voce laudari volet.
AT. [m] *Laus vera, & humili sæpe contingit viro:*
Non nisi potenti falsa. [n] quod nolunt velint.

a In magna potentia & rerum summa.
b *Hic Argos confundi cum Mycenis vides.*
c Ionium & Ægæumque Peloponnesum utrinq; alluunt.
d Equitatu, equitibus.
e Thyesten, quem nominare non dignatur.
f Quale mallet frater se in me fecisse quam me in illum.
g Nisi majora scelera facis.
h Nec tamen video, qua ratione illũ vincam, quem nulla domat fortuna aut sui memorem reddit, in adversis enim rebus non deprimitur: in prosperis supra modum insolescit, neque in laboribus admittit quietem. etiam exul modo machinatur mihi malum.
i Indomitum.
k Prius ipsum invadam, quam ille me.
l Uterque nostrum meditatur scelus, qui autem prior cœperit, melius perficiet.
m Infimo cuique ex merito præbetur laus: potenti etiam immerito.
n Etiam inviti cogantur laudare.

SER. Rex

SER. Rex [o] *velit honesta; nemo non eadem volet.*
A. Ubicunque tantum honesta dominanti licent,
[p] *Precario regnatur.* SER. *Ubi non est pudor,*
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides;
Instabile regnum est. ATR. *Sanctitas, pietas, fides;*
[q] *Privata bona sunt:* [r] *qua juvat, reges eant.*
SER. Nefas nocere [s] vel malo fratri puta.
ATR. Fas est in [t] illo, quidquid in fratre est nefas.
Quod enim reliquit crimen intactum? aut ubi
Sceleri pepercit? conjugem stupro abstulit,
[u] Regnumq; furto: [u] specimē antiquū imperii
Fraude est adeptus; fraude turbavit domum.
Est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
Arcanus aries, ductor opulenti gregis;
Hujus per omne corpus infuso coma
Dependet auro, cujus è tergo novi
[x] Aurata reges sceptra Tantalici gerunt;
Possessor hujus regnat: hunc tantæ domus
Fortuna sequitur. tuta seposita [y] sacer
In parte carpit prata, quæ claudit lapis
Fatale sacro pascuum muro tegens;
Hunc, facinus ingens ausus, assumpta in scelus
[z] Consorte nostri perfidus thalami avehit;
Hinc omne cladis [a] mutuæ fluxit malum.
Per regna trepidus exul erravit mea:
Pars nulla nostri tuta ab insidiis vacat.
Corrupta conjux, imperii quassa est [b] fides,
Domus ægra, [c] dubius sanguis, est certi nihil,
Nisi frater hostis. [d] quid stupes? tandē incipe,
Animosq; sume; [e] Tantalum & Pelopē aspice:
Ad hæc manus exempla poscuntur meæ.
Profare, dirum qua caput mactem via.
SER. Ferro peremptus spiritum inimicum exspuat.
ATR. [f] De fine pœnæ loqueris, ego pœnam volo.
[g] Perimat tyrannus lenis. in regno meo
Mors impetratur. SER. nulla te pietas movet?

o Fac velit, dic regem velle.
p Non absolute, sed ex alieno arbitrio.
q Privatorum propria sunt bona.
r Qua placet, pro lubidine sua.
s Etiamsi scelerato.
t Tam egregie impio.
u Indicium, argumentum, omen regni. arietem sc. aurei velleris, cum fatale esset illum regnaturum apud quem ille aries esset hunc prius adeptus est Atreus interfecto Chrysyppo fratre. Codex Cruserianus legit *specimen antiqui imperii*: ut videre est infra Thebaide vers. 184. *Non te ne reducam veteris ad specimen domus.* Ubi *veteris domus specimen*; quod hic *antiqui imperii specimen.*
x Tantali nepotes Peloponnesiaci reges sceptrum aurea hujus arietis lana ornare solent. *Purpureæ enim oves vel insolito colore induta regnum & felicitatem portendere credebantur.* Phialam autem fuisse in cujus medio insculptus prominebat caper tradit Herodotus Heracleotes apud Athenæum 6. l. 4. c. *y* Propter fatum & ostentum imperii. *z* Ordo. Ille perfidus ausus ingens facinus avehit hunc arietem consorte mei thalami. i. uxore mea Ærope in scelus assumpta & *associata.* *a* Quam uterque nostrum in alterum molimur. *b* Qua inter nos conveniebat de vicissitudine regnandi per alternos annos. *c* Incerti, filii & heredes. d *Se ad vindictam excitat.* *e* Aude aliquid immane & nefarium, & Propone tibi exemplum Tantali, qui Pelopen interfecit, & Pelopis qui, &c. supra vers. 138. *f* Tu de morte respondes, ego de genere mortis & cruciatu quæro. *g* Mors cita gratię & beneficii loco indulgetur. vide ṽ. 510. Herc. Fu.

ATR. Excede pietas; (si modo nostra in domo
Unquam fuisti.) dira Furiarum cohors,
Discorsque Erinnys veniat, & [n] geminas faces
Megæra quatiens. non satis magno meum
Ardet furore pectus: impleri juvat
Majore monstro. SER. Quid novi rabidus struis?
ATR. Nil quod doloris capiat assueti modum.
Nullum relinquam facinus; & nullum est satis.
SER. Ferrum? ATR. parum est. SER. Quid ignis?
ATR. Etiamnum parum est.
SER. Quonam ergo telo tantus utetur dolor?
ATR. [i] Ipso thyeste. SER. majus est ira hoc malū.
ATR Fateor. tumultus pectora attonitus qua-
Penitusque voluit: rapior, & quo nescio; (tit,
Sed rapior. [k] imo mugit è fundo solum;
Tonat dies [l] serenus; ac totis domus
Ut fracta tectis crepuit; & moti [m] lares (paras?
Vertere vultum: fiat hoc, fiat nefas,
Quod Dii timetis. SER. Facere quid tandem
ATR. Nescio quid animus majus, & solito am-
Supraque fines moris humani * timet, (plius,
Instatque pigris manibus; haud, quid sit, scio:
Sed grande quiddam est. ita sit; hoc anime inci-
Dignū est Thyeste facinus, & dignū Atreo. (pe.
[n] Uterque faciat. vidit infandas domus
[o] Odrysia mensas. fateor; immane est scelus,
[p] Sed occupatum: majus hoc aliquid dolor
Inveniat. [q] animum filio inspira parens,
Sororque. causa est similis assiste. & manum
Impelle nostram: liberos avidus parens,
Gaudensque laceret, & suos artus edat.
Bene est. abunde est. hic placet pœnę modus
[r] Tantisper. ubinā est? [s] tam diu cur innocens
Versatur Atreus? tota jam ante oculos meos
[t] Imago cædis [u] errat; [x] ingesta orbitas
In ora patris. anime, quid rursus times?

h Quæ geminent mihi furorem.

i Ipsius Thyestis in se & suos sævitia.

k *Hac forte propter Tantalum à Megara excitum. ipsumque ad furorem ira & vindicta incitantem.*

l Quod malum omen, *Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno.*

m Dii domestici, præstites, domus tutelares, Mercurii & Laræ filii.

* Al. leg. tumet.

n Ego interficiendo fratris natos, ille comedendo suos.

o Domus Terei regis Thraciæ, cujus Odrysii incolæ ab Abderis ad Euxinum. vers. 145. Herc. Fu.

p Ab aliis inventum, & factum, ego novum velim.

q Ios. Scaliger fateri non dubitat locum hunc esse inexplicabilem. Dan. Heinsius legit (idque miro judicio & ingenii sagacitate) *Animum filio inspira parens, furorque.* Parens procul dubio est Tantalus qui tamen avus erat Atrei, à quo hæc dicuntur: quemadmodum Medea Med vers. 32. Solem avum suum, patrem & genitorem vocat. *Causa est similis.* Alter enim Pelopem filium suum, alter fratris sui liberos mactat, uterque sanguinem suum. Cum autem sibi exemplum Thracium proponat, quidam malunt in emendationem Delrii ire, *animum similem inspira parens sororque*, id est, animum æque crudelem & impie vindicem inspirate Procne & Philomela namque & causa similis est, illa mariti adulterium ulta in sorore, ego fratris in uxore.

r Sed interea ubinam est hoc Thyestes? qua ratione illum inventum adducam, ut partes suas agat in hoc scelere?

s Cur à nocendo tamdiu moror?

t *The plot, deseigne.*

u Ut *oberrat.* vers. 1145. in Herc. Fu. pro *obversatur.*

x Ipse suos liberos, quibus jam orbatus fuerit, vorabit.

Et

Et ante rem [y] subsidis? audendum est, age:
Quod est in isto scelere præcipuum nefas,
Hoc [z] ipse faciet. SER. Sed quibus captus dolis,
Nostros dabit perductus in laqueos pedem?
Inimica credit cuncta. ATR. [a] Nō poterat capi,
Nisi capere vellet. regna nunc sperat mea:
Hac spe minanti fulmen occurret Iovi;
Hac spe subibit [b] gurgitis tumidi minas;
Dubiumque [c] Libycæ Syrtis intrabit fretum;
Hac spe, quod esse maximum retur malum,
[d] Fratrem videbit. SER. [e] Quis fidē pacis dabit?
Cui tanta credet? A. *credula est spes improba.*
Gnatis tamen mandata, quæ patruo ferant,
Dabimus: relictis exul hospitiis, vagus,
Regno ut miserias mutet, atque Argos regat
[f] Ex parte dominus. si nimis durus preces
Spernet Thyestes; liberos ejus rudes,
Malisque fessos gravibus, & faciles capi,
[g] Preces movebunt. hinc vetus [h] regni furor,
Illinc egestas tristis, hinc durus labor,
Quamvis [i] rigentem tot malis subigent virum.
SER. Iam tempus illi fecit ærumnas leves.
ATR. Erras: *malorum sensus accrescit die.*
Leve est miserias ferre; [k] *perferre est grave.*
SER. Alios ministros [l] consiliis istis lege;
Pejora juvenes facile præcepta audiunt:
In patre facient, quidquid in patruo doces.
Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
ATR. [m] *Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,*
Regnum docebit. ne mali fiant, times;
[n] Nascuntur istud. quod vocas sęvum, asperum,
Agique dire credis, & nimium impie,
Fortasse & [o] illic agitur. SER. Hanc fraudē scient
Gnati parari? tacita tam rudibus fides
Non est in annis, detegent forsan dolos.
ATR. *Tacere multis discitur vita malis.*
SER. Ipsosne, per quos fallere alium cogitas,
[p] Falles? ATR. At ipsi crimine & culpa vacent.
Quid enim est necesse liberos sceleri meo
Inserere? per nos odia se nostra explicent:
Male agis, [q] recedis anime: si parcis tuis,

y Deficis, labascis?
z Comedet sc. suos.
a Inhiat regno, quod captans ipse ut piscis escam dum capit, capietur.
b Adriatici maris tempestatibus maxime obnoxii: sic infra v. 362.
c Vide Herc. Fu. vers. 320.
d Me. *Emphas.*
e Quis faciet ut credat?
f In regni societatem assumptus.
g Ios. Scal. legit. *Præcommovebunt. hinc vetus*, &c. i. e. προθεραπεύσουσι: hi pellicient patrueles, qui deinde patris sui obstinatum animum labefactent.
h Insatiata & immensa regnandi cupiditas.
i Induratum.
k Gnaviter, & ad exitum perferre. sic Martialis: *Nam vigilare leve est, pervigilare grave.*
l *Ios. Scal. emendat,* consili tristis lege, *ne sit pes quatuor temporum in quarta sede.*
m Etsi nemo doceat.
n Sive ex me nati, sive ex illius adulterio, mali nascuntur. non ad hoc duce vel magistro opus est.
o Apud Thyestem, id est, forte & ipse Thyestes idem in me scelus meditatur.
p Latebis, celabis, ut λήσεις, participabis filiis quos mittes, consilia?
q Qui dubitas & filios corrumpere, quibus si parcas, parces & fratri.

Parces & illi: consilî [r] Agamemnon mei
Sciens minister fiat, & patris cliens
[r] Menelaus adsit. [s] prolis incertæ fides
Ex hoc paratur scelere. si bella abnuunt,
Et gerere nolunt odia; si patruum vocant;
Pater est. [t] eatur. [u] *multa sed trepidus solet*
Detegere vultus, magna nolentem quoque
Consilia produnt: nesciant quantæ rei
Fiant ministri. nostra tu cœpta occule.
SER. Haud sum monendus. ista nostro in pectore
Fides, timorque; sed magis claudet fides.

r Fil. Atrei.
s Etiam hinc experiar, filii ne mei sint, an Thyestis qui uxorem meam corrupit.
t Ibunt.
u Et tamen in dubio sum, an ex pediat eos consilii mei esse conscios, ne forte non bene dissimulent, sed vultu etiam inviti consilium prodant. Codex Lipsianus leg. *multa turbatus solet.*

CHORUS.

Ad dissidiis fratrum, qui ad tempus minas componunt, sumpta occasione chorus regum ambitionem taxat. quis vere rex sit docet, vitam denique latentem collaudat.

TAndem regia nobilis,
Antiqui [x] genus Inachi,
Fratrum [y] composuit minas.
Quis [z] vos exagitat furor
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis cupidi [a] arcium,
Regnum quo jaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non vestis [b] *Tyriæ color,*
Non frontis [c] *nota regiæ,*
Non [d] *auro nitidæ trabes.*
[e] *Rex est, qui posuit metus,*
Et diri mala pectoris;
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
[f] Non quidquid fodit Occidens;
Aut unda [g] Tagus aurea
Claro devehit alveo:
Non quidquid [h] Libycis terit
[i] Feruens area messibus.
Quem non concutiet cadens
[k] Obliqui via fulminis:

x Nec tamen de genere Inachi fuerunt Tantalidæ, sed successores ejus in regno Argivorum. supra vers. 138.
y *Adspirat scenæ chorus, videturque pacem sperare missis Agamemnone & Menelao ad Thyestem cum mandatis de conciliatione.*
z O fratres Atr. & Thyest vel O reges *generaliter.*
a Dominationis, quam quo tueantur & pro sua lubidine exerceant tyranni, arces in urbibus extructas colunt.
b Purpureæ, quo colore claret Tyros in Phœnicia, ubi piscium, quorum succo tingitur, piscatus uberrimus.
c Diadema, fascia seu pannus quo reges caput redimire soliti vide v. 529.
d Auratæ.
e Rex est qui non servit perturbationibus.
f Non aurum & argentum quod foditur in Hispania.
g Lusitaniæ fl. aureas volvens arenas.
h Libya frumenti feracissima est
i Nativum epitheton. est enim area in qua frumenta teruntur & arescunt feruens à pedibus boum qui exterunt, ἀλοῶσι. qui priscis triturandi mos erat, ut & hodie plerisque.
k In obliquum delati.

Non

Non Eurus rapiens mare :
Aut sævo rapidus freto
Ventosi tumor [l] Adriæ ,
Quem non lancea militis ,
Non strictus domuit [m] chalybs :
Qui tuto positus loco ,
[n] Infra se videt omnia :
[o] Occurritque suo libens
Fato : nec queritur mori.
Reges conveniant licet
Qui sparsos agitant [p] Dacas ;
Qui [q] rubri vada litoris ;
Et gemmis mare lucidum
Late [q] sanguineum tenent :
[r] Aut qui Caspia fortibus
Recludunt juga [s] Sarmatis :
[t] Certet Danubium licet
Audet qui pedes ingredi :
Et quocunque loco jacent
[u] Seres vellere nobiles ;
Mens regnum bona possidet.
[x] Nil ullis opus est equis ;
Nil armis , & [y] inertibus
Telis , quæ procul ingerit
Parthus, cum simulat fugas :
Admotis nihil est opus
Urbes sternere [z] machinis ,
Rex est , qui metuit nihil
[a] *Rex est , quique cupit nihil.*
Hoc regnum sibi quisque dat.
Stet quicunque volet potens
Aulæ culmine lubrico :
Me dulcis saturet quies.
Obscuro positus loco ,
Leni perfruar otio.
[b] Nullis nota Quiritibus

l Maris Adriatici procellis obnoxii , utpote ventis, maxime Noto expositi.

m Gladius è chalybe.

n Quia magnanimus & humanis casibus superior sub pedibus fortunam videt captivam omniaque minoris æstimat quam se & conscientiam rectam.

o *Ex Stoica illa Nania quam ubivis in Epistolis ingerit Seneca*, Mortem portum esse nunquam recusandum,aliquando petendum.

p Populum trans Danubium,qui nunc *Wallachi.*

q Conveniant licet reges, maris rubri accolę quod cum Ἐρυθραῖον diceretur Græcis ab Erythra filio Persei & Andromedę qui ibi regnavit , Latini Rubrum verterunt , cujus coloris vel arenas vel undas esse credebant. Heb. סף id est, papyrosum.

r Et licet coveniant Armenii qui portas, id est, iter per juga Caspią non claudunt adversus Sarmatas , eorum incursus non timentes.

s Vide Herc. Fu. v.538.

t Licet illi conveniant accertent, qui Danubium Germaniæ fluvium Hiberna glacie concretum pedibus calcare non metuunt.

u Pop. Scythiæ Asiaticæ, qui ex arboribus crebra aquarum aspergine mollitis lanuginem depectunt, unde fericum conficiunt.

x Ad regnum verum, quod bonæ mentis est,nil equis, telis,&c. opus erit.

y Quæ ignaviæ & timiditatis speciem ferant: cum Parthi fugam simulantes *mittant post terga sagittas.* *z* Balistis è quibus πολιορκητικαῖς saxa mittunt ad labefactanda & demolienda mænia. *a* Al, leg. Rex est, qui cupiet nihil. Alii versum hunc prorsus delent , sed necessario est inserendus. Ad absolutam enim sententiæ periodum spectat: nec aliter vere hoc regnum constat, nisi duplicem affectum adimas, Spem & Metum. *b* Vita à populari aura publicisque muneribus remota , non nota civibus. *Prolepsis , nondum enim erant Romani, Quirites dicti, vel à Curibus, id est, Sabinis in partem urbis receptis, vel à Romulo Quirino cognominato quod hastam, quæ Sabinis Quiris est gestare solebat, vel , à κύριος ut alii volunt.*

Ætas per tacitum fluat.
Sic cum transierint mei
Nullo cum strepitu dies,
Plebejus moriar senex.
Illi mors gravis incubat,
d *Qui notus nimis omnibus*,
Ignotus moritur sibi.

d Aliis conspiciendus propter potentiam: sibi ignotus, utpote, felici fortuna ebrius & ignorantia stupidus, cum sapiens se primum nosse debeat.

ACTUS TERTIUS.

THYESTES. PLISTHENES.
TANTALUS Junior & FRATER tertius. } Mutæ Personæ.

Thyesti à fratre Atreo per filios Atrei revocato redeuntique in patriam non sine diffidentia ac mente malum præsagiente, revertendi fiduciam addunt filii sui.

Optata patriæ tecta, & Argolicas opes,
Miserisq; summũ ac maximum e exulibus (bonum,
Tactum soli natalis, & patrios deos
(f Si sunt tamen dii) cerno; g Cyclopum sacras
Turres, labore majus humano decus,
Celebrata h juveni i stadia, per quæ nobilis
Palmam paterno non semel curru tuli.
k Occurret Argos, populus occurret frequens;
Sed nempe & l Atreus. repete silvestres fugas,
Saltusque densos potius, & mixtam feris
Similemque vitam. m clarus hic regni nitor
Fulgore non est quod oculos falso auferat.
Cum quid datur spectabis, & dantem aspice.
Modo inter n illa, quæ putant cuncti aspera,
Fortis fui, lætusque: o nunc contra in metus
Revolvor, animus hæret, ac retro cupit
Corpus referre: moveo nolentem gradum.
PL. Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet,
Vultumque versat, seque in incerto tenet.
TH. Quid anime pendes? quidve consilium diu
Tam facile torques? p rebus incertissimis,
Fratri atque regno credis? ac metuis q mala
Iam victa, jam mansueta, & ærumnas fugis
r Bene collocatas? esse jam miserum juvat.
Reflecte gressum, dum licet, teque eripe.

e Patria omnibus chara: exulibus maxime, quibus interdicitur, quippe, *Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.*
f Si modo vel isti, vel alii omnino Dii sunt, qui me in exilium & tot miserias incidere sunt passi.
g Vide Herc. Fu. vers. 996.
h Mihi juveni.
i Sup. v. 130.
k Urbs vitul occurret. *vel* populus.
l Quem nollem. Revertar itaque.
m Non est cur hic clarus regni nitor animi mei oculos perstringat mentemq; auferat, ut spe regnandi occæcatus adeo in perniciosas fortassis insidias ruam nec tam munus, quam dantem aspice, ἐχθρῶν γὰρ ἄδωρα δῶρα κοὐκ ὀνήσιμα. *n* Exilium & pauperiem. *o* In regni partem accitus. *p* Fratri inimico & regno, quibus nil magis metuendum. *q* Exilium & pauperiem quæ jam assuefaciendo ac ferendo reddidi mollia. *r* Quæ me docuerunt æquanimitatem & animi magnitudinem.

PL. Quæ

PL. Quæ causa cogit, genitor, a patria gradum
Referre visa? cur bonis tantis [r] sinum
Subducis? ira frater abjecta [s] redit;
Partemque regni [s] reddit: & laceræ domus
Componit artus, teque restituit [t] tibi.
TH. Causam timoris, ipse quam ignoro, exigis.
Nihil timendum video, sed timeo tamen.
Placet ire: pigris membra sed genubus labant,
Alioque, quam quo nitor, adductus feror.
Sic concitatam remige & velo ratem
Æstus, resistens remigi & vento, refert.
PL. Pervince quidquid obstat & mentem impedit;
Reducemq; quãta præmia exspectent, vide.
Pater, potes regnare. TH. [u] cum possim mori.
PL. Sũma est potestas. TH. [x] nulla, si cupias nihil.
PL. Gnatis relinques. *T.* [y] *non capit regnum duos.*
PL. * Miser esse mavult, esse qui felix potest?
TH. Mihi crede, falsis magna nominibus placēt.
Frustra timentur dura dum excelsus steti,
Nunquam pavere destiti, atque ipsum [z] mei
Ferrum timere [z] lateris. *ô quantum bonum est,*
Obstare nulli! capere securas dapes
Humi jacentem! scelera non intrant casas,
Tutusque mensa capitur angusta cibus.
[a] *Venenum in auro bibitur.* [b] expertus loquor,
malam bonæ præferre fortunam licet.
[c] Non [d] vertice alti montis impositã domum,
Et eminentem civitas humilis tremit;
Nec fulget altis splendidum tectis [e] ebur;
Somnosque non defendit excubitor meos:
Non [f] classibus piscamur; & [g] retro mare
Iacta fugamus mole; non [h] ventrem improbũ
Alimus tributo gentium; nullus mihi
Vltra Getas metatur & Parthos ager:
[i] Non thure colimur; nec meæ, excluso Iove,
Ornantur aræ; [k] nulla culminibus meis

r Metaph. ab iis qui sinum vel gremium pandunt captantes missilia, vel quæ decidunt.

s In gratiam redit, Paronomas. ad *reddit.*

t Dignitati pristinæ.

u Atque adeo jam regno, quandiu mortis arbitrium penes me est. *Stoice & ab inexpectato est.* Quis enim est rex Stoicorum? Qui mori potest.

x Neque n. ulla est potestas nullam cupienti. vel lege *Summa.* q. d. summa hæc potestas est nil cupere.

y Neque nos fratres capit, neque vos capiet. *Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas impatiens consortis erit.* μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους. Non capit mundus duos soles.

* Al. leg. *Miser esse mavis, esse qui fœlix potes?* & hæc lectio placet.

z Vel etiam satellitum, qui latus meum stipabant. a *Nullis aconita bibuntur Fictilibus, tunc illa time cum pocula sumes Gemmata.* b Utramque fortunam expertus, adversam & secundam. c Scena Argiva est. Cum vero Romæ agatur tragœdia, taxatur luxus Romanorum in ædificiis, piscinis, balneis, agris, &c. & quæ sequuntur studio quodam desumuntur è Senecæ epist. 60. 89. 90. 123. d Hic, in humili fortuna cives non coercentur arcibus in sublimi positis: inf. ℣. 640. e Eburneum lacunar. f *Dum gula sævit Retibus assiduis penitus scrutante macello Proxima* g Fundamentis in mare jactis quę ipsum mare angustent & *Contracta pisces æquora sentiant.* h Gulam insatiatam & delicatam. i Non usurpamus divinos honores Diis veris negatos. *Caligulam autem Domitianum aliosque imperatores Rom. taxare videtur Rom. poeta.* k Non serimus hortos & pomaria in summis tectorum fastigiis.

Im-

Imposita nutat silva; [k] nec fumant manu
Succensa multa stagna: [l] nec somno dies,
Bacchoque nox ducenda pervigili datur.
Sed non timemus. *tuta sine telo est domus*:
[m] *Rebusque parvis alta præstatur quies.*
[n] *Immane regnum est, posse sine regno pati.*
PL. Nec abnuendum est, si dat imperium deus.
THY. Nec appetendum. PL. [o] frater, ut regnes, rogat. (dolus.
THY. Rogat? timendum est. errat hic aliquis
PL. Redire pietas, unde summota est, solet.
Reparatque vires [p] justus amissas amor.
THY. Amat Thyesten frater? [q] æthereas prius
Perfundet [r] Arctos pontus; & [s] Siculi rapax
Consistet æstus unda, & Ionio seges
Matura pelago surget; & lucem dabit
Nox atra terris; ante cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus
Fœdusque jungent. PL. Quam tamen fraudem times?
THY. Omnē. timori quē meo statuam modum?
Quantum potest, tantum odit. PL. In te quid potest?
THY. [t] Pro me nihil jam metuo: vos facitis mi-
Atrea timendum. PL. decipi captus times? (hi
[u] *Serum est cavendi tempus in medius malis.* (men;
THY. [x] Eatur: unum, genitor, hoc testor ta-
Ego vos sequor, non duco PL. Respiciat deus
Bene cogitata. perge non dubio gradu.

k Non balnea thermæque vastissimæ instar stagnorũ (quas Oceanos appellabant) multo labore calefiunt. *Neronis stagnum innuit.*
l Non contra naturam viventes diem somno, noctem compotationibus transigimus, Epist. Sen. 122.
m Humili fortunæ.
n Maximum imperium est posse regno sine difficultate carere. sic Lucan *Non possunt sine rege pati*, idiomate nostro, *To abide without a kingdome.*
o Neque enim ut appetas opus est, cum frater ut regnes roget.
p Necessarius, ut amor fratrum post iras firmius resarcitur.
q Nunquam fiet ut amet. *impossibilis conditio negat.*
r Ursæ autem sidera arctico circulo inclusæ non descendunt sub Horizontem nostrum, non itaque tingi videntur in æquore, ut ceteræ stellæ. ſ Fretum illud rapidissimum inter Italiam & Siciliam prius quiescet. t De me, qui mortem contemno, securus: de vobis solicitus sum. u Cum vero nimis appropinquaris, serum est jam reversum tibi consulere. perge itaque. x Al. volunt verbum illud *Eatur* esse Plisth. & Thyest. incipere. *Unum genitor, hoc testor tamen;* Sed continenter hæc Thyestes dicit evictus tandem suadela sive precibus liberorum, Age, inquit, eamus. tamen ego hoc pater vobis testor, sequi me, non ducere.

ATREUS. THYESTES.

TANTALUS F. } Mutæ Personæ.
Tertius frater. }

Tacite sibi applaudit Atreus irretitum fratrem cui obviam prodit, & simulata in gratiam reditione eum circumvenit.

PLagis tenetur clusa dispositis [x] fera.
Et ipsum, & una [y] generis invisi indolem

x Thyestes.
y Filios patrem malum vultu & indole referentes.

Junctam parenti cerno. tam tuto in loco
Versantur odia: venit in nostras manus
Tandem Thyestes; venit, & [z] totus quidem.
Vix tempero animo, vix dolor frenos capit.
Sic, cum feras vestigat, & longo sagax
[a] Loro tenetur [b] Vmber, ac [c] presso vias
Scrutatur ore; dum procul lento suem
Odore sentit, paret, & tacito locum
[d] Rostro pererrat: præda cum propior fuit;
Cervice tota pugnat, & gestu vocat
Dominum morantem, seque retinenti eripit.
Cum [e] spirat ira sanguinem, nescit tegi;
Tamen tegatur. [f] aspice, ut multo gravis
Squallore vultus obruat mœstos coma:
Quam fœda jaceat barba. [g] præstatur fides.
Fratrem juvat videre: complexus mihi
Redde expetitos. quidquid irarum fuit,
Transierit. ex hoc [h] sanguis ac pietas die
Colantur: animis odia damnata excidant.
THY. [i] Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
Sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
Quæ credidisti; [k] pessimam causam meam
Hodierna pietas fecit: est prorsus nocens,
Quicunque visus tam bono fratri est nocens.
Lacrymis agendū est: supplicem primus vides.
Hæ te precantur [l] pedibus intactæ manus.
Ponatur omnis ira, & ex animo tumor
Erasus abeat: obsides fidei accipe
Hos innocentes. ATR. Frater, à genubus manus
Aufer, meosque potius amplexus pete.
Vos quoque, senum præsidia, [m] vos juvenes,
Pendete collo. squallidam vestem exue, (meo
[n] Oculisque nostris parce, & ornatus cape,
Pares meis; lætusque fraterni imperii
Capesse partem. major hæc laus est mea,
Fratri [o] paternum reddere incolumi [o] decus.
Habere regnum, casus est; virtus, dare.
THY. Dii paria, frater, pretia pro tantis tibi
Meritis rependant. [p] regiam capitis notam
Squallor [q] recusat noster; & sceptrum manus
Infausta [q] refugit. liceat in media mihi

[z] Cum filiis.
[a] *In a leash.*
[b] Etsi Argivæ Scenæ magis convenisset Spartanus aut Molossus, cum tamen Romæ agatur, non multum refert, si Umbrum ut notę sagacitatis canem citet.
[c] In terram inclinato.
[d] Usitatius de avibus dicitur, sed & de quadrupedibus, cum à *Rodo* descendat; & de ipso homine, quod etiamdum in Hispanica *rostro* manet.
[e] Affectat.
[f] *Superiora apud se, quæ sequuntur, conversus ad fratrem loquitur.*
[g] Præsto tibi fidem, quam nunciarunt tibi filii mei.
[h] Necessitudo sanguinis.
[i] Excusare quidem admissa mea conarer; si te adeo placabilem & ad veniam facilem non cernerem, jam itaque fateor.
[k] Tua in me pietas quanto major, tanto mea in te scelera sunt graviora.
[l] Quæ supplices hucusque nullius pedes tetigere; tu enim primus me supplicem vides.
[m] Al. leg. tot juvenes. i. Tres: Plisthenes qui loquebatur, Tantalus, & natu minimus, mutæ personæ, vers. 715. 723. & 737. inf.
[n] Ne videant, non sine lacrymis, squallorem tuum.
[o] Regnum.
[p] Regni insigne diadema. inf. vers. 543.
[q] Vide Hercul. Fur. vers, 1192. & 1317.

f Plebe.
t Dedisse & participasse regnum.
u Certum est mihi consilium regna quamvis oblata renuere.
x Quæcunque ad pacem sive ad bellum spectant, illa omnia ut & ego ipse tibi inserviemus.
y Redimiculum sive fasciam ex panno preciosissimo, sic & Græce διάδημα à διαδέω revincio.

Latere [f] turba, ATR. Recipit hoc regnum duos.
THY. Meũ est credo, quidquid est, frater, tuum.
ATR. Quis influentis dona Fortunæ abnuit?
THY. Expertus est quicunq; quã facile effluant.
ATR. Fratrem potiri [t] gloria ingenti vetas?
THY. Tua jam peracta gloria est, restat mea.
[u] Respuere certum est regna consilium mihi.
ATR. Meam relinquam, nisi tuã partẽ accipis.
THY. Accipio. regni nomen impositi feram;
Sed [x] jura & arma servient mecum tibi.
ATR. Imposita capiti [y] vincla venerando gere.
Ego destinatas victimas superis dabo.

CHORUS.

Inserviens actui præcedenti Chorus Atrei collaudat pietatem, qua simultates & dissidia fratrum composuit non secus ac serenitas tempestatem sequuta.

a Affectibus non rationi parens.
b Consanguineos, etsi ad tempus acerrime diffideant, pietas tamen & verus amor in gratiam reducit: alios non item.
c Quem ensem strinxit vibravitque ira belli, hanc in vaginam recondit & comprimit pietas.
d Legunt alii *tremuere*, alii *tenuere*, *natos*, ne irent ad bellum
e Civilem scilicet hausurus sanguinem.
f Rubiginosus.
g Murorum minis.

Credat hoc quisquam? ferus ille & acer,
[a] Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris aspectu stupefactus hæsit.
Nulla vis major pietate vera est.
Iurgia externis inimica durant,
Quos amor verus tenuit, tenebit.
[b] Ira cum magnis agitata causis
Gratiam rupit, cecinitque bellum,
Cum leves frenis sonuere turmæ,
Fulsit hinc illinc agitatus ensis;
[c] Quem movet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mavors cupiens recentem,
Opprimit ferrum, manibusque junctis
Ducit ad pacem pietas negantes.
Otium tanto subitum è tumultu
Quis deus fecit? modo per Mycenas
Arma civilis crepuere belli.
Pallidæ matres [d] timuere natis;
Vxor armato timuit marito,
Cum manũ [e] invitus sequeretur ensis,
[f] Sordidus pacis vitio quietæ.
Ille labentes renovare muros;
Hic situ quassas stabilire turres;
Ferreis portas cohibere claustris
Ille certabat; pavidusque [g] Pinnis
Anxiæ nocti vigil incubabat.

Pejor

Pejor est bello timor ipse belli.
Iam minæ sævi cecidere ferri;
Iam silet murmur grave [n] classicorum;
Iam tacet stridor litui strepentis;
Alta pax urbi revocata læta est.
Sic ubi ex alto tumuere fluctus,
Brutium [i] Coro feriente pontum;
[k] Scylla pulsatis resonat cavernis,
Ac mare [l] in portu timuere nautæ,
Quod rapax [m] Auster revomit Charybdis;
Et ferus [n] Cyclops metuit parentem
Rupe ferventis residens in Ætnæ,
Ne superfusis violetur undis
Ignis æternis resonans caminis;
Et [o] putat mergi sua posse pauper
Regna Laertes, Ithaca tremente;
Si suæ ventis cecidere vires,
Mitius stagno pelagus recumbit;
[p] Alta quæ navis timuit secare
Hinc & hinc fusis spaciosa velis,
Strata ludenti patuere cymbæ:
Et vacat mersos numerare pisces;
Hic ubi ingenti modo sub procella
[q] Cyclades pontum timuere motæ.
Nulla sors longa est. dolor ac voluptas
Invicem cedunt. brevior voluptas.
Ima permutat brevis hora summis.
Ille qui donat diadema [r] fronti,
[s] Quem genu nixæ tremuere gentes,
Cujus ad nutum posuere bella
Medus, & Phœbi propioris Indus;
Et [t] Dacæ Parthis [u] equitem minati;

h Cornuum seu buccinarum, quibus convocantur milites ad signa & classes, unde & nomen habere videntur, etsi plerisque à Calando dictę. Tuba autem conserendi prælii signum dabat.

i Vento ab Occasu solstitiali flante, adversus Aquilonem, excitante jam mare quod Brutios alluit Italię extremos juxta fretum Siculum.

k Saxum in freto Siculo quod fluctuum concursu & illisione in scopulos resonans dedit locum fabulæ de Scylla Phorci filia in monstrum hoc conversa, canibus pube tenus succincta.

l Al, leg. *mare in tortum* al. *in totum*. Ego solius Lipsii authoritatem & judicium sequutus leg. *mare in portu*. Quam lectionem, si penitus rimeris, veram esse fateberis. Sensus hic est. Cum Scylla sævit, & tempestas ubique atrox: nautæ vix in portu securos se putant, illic etiam timent. at cum serenum rediit, non solum naves sed & cymbæ (ut infra sequitur) persultant, & ludunt in illo ipso freto.

m Per *Austrum Charybdis* intelligit violentiam illam Charybdis, maxime regnantem flante Austro; respexitque ei ad illa, quæ scripsit ipsemet cap. xvij. ad Marciam; *videbis illam fabulosam Charybdin, quamdiu ab Austro vacat quietam, at si quis inde ventus spiravit, hiatu magno profundoque navigia sorbentem* P. Scirverius leg. *Quod rapax haustum revomit Charybdis.* *n* Polyphemus timet ne pater suus Neptunus, id est, mare extinguat semper ardentes fornaces Ætnæ. *o* Timetq; suæ insulæ ne mergatur, Laertes, seu quis alius Rex Ithacæ. est enim *Prolepsis ex persona poeta, necdum enim erat Laertes.* *p* Maria quæ, modo procellosa, non ausa est tentare valida & velivola navis; modo pacata, etiam cymbæ pervia facta sunt. *q* Insulæ illæ in cycli formam dispositæ in mari Ægæo ventis moto timuere ne absorberentur. *r* Suę. *vel* qui aliis regna distribuit. *s* Cujus arbitrio & Imperio parent remotissimę gentes. Medi, Persę, Parthi, Indi directis Solis radiis viciniores, *respicit autem Poeta, Imperatores Romanos, maxime Neronem quocum fœdus percusserunt reges externi, & à quo Tiridates diadema accepit.* *t* Non pudebit fateri cum egregio viro Iosepho Scaligero me non intelligere quomodo Dacę supra v. 369. Parthis in tantum dissitis minentur equitē, *qua & dura est locutio,* Quid si Legamus cum Dan. Heinsio & Dacę, Parthiq; equitem minati. *u* Minari equitē dicuntur Parthi, quia eorum equitatus maxime Romanis formidabilis; propter τὸ πολυθρύλλητον Parthici equitatus stratagema; qui cum terga daret, hostem invadebat.

Anxius

Anxius sceptrum tenet, & moventes
Cuncta [x] divinat; metuitque casus
Mobiles rerum, dubiumque tempus.
Vos, quibus [y] rector maris atque terræ
[z] Ius dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos tumidosque vultus:
Quidquid à vobis minor extimescit,
[a] Major hoc vobis dominus minatur.
[a] *Omne sub regno graviore regnum est.*
Quem dies vidit [b] *veniens superbum,*
Hunc dies vidit [c] *fugiens jacentem.*
Nemo confidat nimium secundis;
Nemo desperet [d] *meliora lapsis.*
Miscet [e] *hac illis, probibetque* [f] *Clotho*
[g] *Stare fortunam, rotat omne fatum.*
Nemo tam divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri.
Res Deus nostras celeri citatas
[h] *Turbine versat.*

x Alii contra versus adeoque sensus rationem legunt *Divitias*. ego Lipsiū & Scaligerum fil. secutus eosque non sine authoritate MS. librorum emendavi *divinat*, ut sit sensus; Rex ille vel imper. utcunq; in presenti potens & felix, tenet tamen sceptrum anxius, animo præsagit casus moventes cuncta, id est, varietatem rerum humanarum τὴν τῶν ἀνθρωπείων παλιμβολίαν ὀσσεῖται.
y Deus.
z Imperium.
a *Regum timendorum in proprios greges, reges in ipsos imperium est Jovis.*
b Oriens.
c Occidens.
d In rebus adversis. Nescio an debeat insuper haberi lectio, quam suggerit Cruserianus; *Nemo desperet meliora lapsus.*
e Adversa secundis. f Una è Parcis. Herc. Fu. 558. g Diu in eodem statu manere. h Volubilitate.

ACTUS QUARTUS.

NUNCIUS. CHORUS.

Crudele Atrei facinus & epulas nefandas in quibus apponebantur Thyestæ sui liberi, digna quæ ex oculis spectatorum sublata intus gererentur, narrat nuncii facundia præsens.

QUis me per auras turbo præcipitem vehet,
Atraque nube involvet, ut tantum nefas
Eripiat oculis? ô domus, [a] Pelopi quoque
Et Tantalo pudenda! CH. quid portas novi?
NU. [b] Quænam ista regio est, Argos & Sparte impios
Sortita fratres? & [c] maris gemini premens
Fauces [c] Corinthus? [d] au feris Ister fugam
Præbens Alanis? [e] an sub æterna nive
Hyrcana tellus? an [f] vagi passim Scythæ?
CH. Quis hic nefandi est conscius monstri locus?
Effare: & istud pande, quodcunque est malum.
NU. [g] Si steterit animus, si metu corpus rigens
Remittet artus, [h] hæret in vultu trucis

a Vel ipsis crudelibus tyrannis erubescenda
b Civilisne Græcia an barbara Scythia?
c Corinthus sita in Isthmo, id est, in angustiis inter Ægæum & Ionium maria?
d An Danubius sup. 375. qui fuga celeri fluit per Alanos crudelissimos Scythiæ populos
e An perenni nive vexata adeoque inculta & fera Hyrcania, pardis & tigribus famosa? f Vide Herc. Fu. v. 532. g Si animus se collegerit & firmarit, corporis jam metu stupidi organis & membris resolutis. h Etiamdum ante oculos versatur trucis imago facti.

Imago

Imago facti, ferte me insanæ procul
[u] Illo procellæ, ferte, quo fertur dies (nes.
Hinc raptus. CH. [x] Animos gravius incertos te-
Quid sit, quod horres, effer; auctorem indica.
[y] Non quæro quis sit, sed uter. effare ocyus
Nu. In arce summa Pelopeæ pars est domus
Conversa ad Austros; cujus extremum latus
Æquale monti crescit, atque [z] urbem premit,
Et contumacem regibus populum suis
[a] Habet sub ictu: fulget hic [b] turbæ capax
Immane tectum, cujus auratas trabes
Variis columnæ nobiles maculis ferunt.
Post ista vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa dives spatia discedit domus.
[c] Arcana in imo regio secessu [c] patet,
Alta vetustum valle compescens nemus,
[d] Penetrale regni. nulla qua lætos solet
Præbere ramos arbor, aut [e] ferro coli:
Sed taxus, & cupressus, & [f] nigra ilice
Obscura nutat sylua; quam supra eminens
Despectat alte quercus, & [g] vincit nemus,
Hinc [h] auspicari regna Tantalidæ solent,
Hinc petere lapsis rebus & dubiis opem.
Affixa inhærent [i] dona; vocales tubæ;
[k] Fractique currus; spolia Myrtoi maris;
Victæque [l] falcis axibus pendent rotæ;
Et [m] omne gentis facinus. hoc Phrygius loco
Fixus [n] tiaras Pelopis: hic præda hostium;
Et [o] de triumpho picta barbarico chlamys.
Fons [p] stat sub umbra tristis, & nigra piger
Hæret palude, talis est diræ [q] Stygis
Deformis unda, [q] quæ facit cælo fidem.
Hic nocte tota gemere [r] ferales deos
Fama est: catenis lucus excussis sonat,
Vlulantque Manes. Quidquid audire est metus,
Illic videtur. errat antiquis vetus
Emissa bustis turba, & insultant loco

u Ad Antipodas, ad alterum Hemisphęrium
x Morando & refugiendo, in graviori metu animos nostros suspendis.
y Procul dubio alter est è fratribus. sed uter?
z Urbi imminet, quam vi reprimet, metuque coercet cives. sup vers. 453.
a ἐπὶ ξυρῶ ἀκμῆς. unde telis cogant feriantque rebelles.
b Huc enim populus convenire solebat ad munia publica.
c Si arcana (inquit Lipsius) quomodo patet. sc. in amplitudinem & spatium, non quod omnes ingrediantur.
d Lararium, in quo Dii Penates.
e Falce putari, ut solent fructiferæ.
f Propter frondes opacas, *vel* medullam nigram unde & μελάνδρυον dicitur Theophrasto i. l. 9. c.
g Altitudine superat.
h Per auguria & auspicia sortiri & inire regna.

i Ἀναθήματα, votiva donaria & monumenta Diis consecrata affixa huic quercui pendent. *k* Currus Oenomai fractus & Pelopis quo Hippodamiam abstulit, usus fraude Myrtili quem petentem mercedem in mare præcipitavit, unde Myrtoum dictum. sup. v. 138. *l* Sublata modiolis fibula, *vel* fibula, seu axe secundum alios, plumbea affixa. *m* Tantaleę gentis facinorum omne monumentum. *n* Insula Phrygibus in usu, cujus lobi sub mento connectebantur. & ipse Pelops è Phrygia Elidem advenerat. *o* Acu picta chlamys, spolium Phrygibus ademptum. *p* Stagnat instar Stygis. *q* Vide Hercul. Fu. v. 711. *r* Infernales Herc. Fu. 1145.

s Ma-

[s] Majora notis monstra. Quin tota solet
Micare flamma sylva, & excelsæ trabes
Ardent sine igni. sæpe latratu nemus
[t] Trino remugit: sæpe simulacris domus
Attonita [s] magnis. [u] nec dies sedat metum.
[x] Nox propria luco est, & [y] superstitio inferum
In luce media regnat. Hinc orantibus
Responsa dantur certa, cum ingenti sono
[z] Laxantur adyto fata, & immugit specus
Vocem Deo solvente. Quo postquam furens
Intravit Atreus liberos fratris trahens,
Ornantur aræ: quis queat digne eloqui?
Post terga juvenum nobiles religat manus,
Et mœsta [a] vitta capita purpurea ligat:
Non thura desunt, non [b] sacer Bacchi liquor,
Tangensve salsa victimam culter [c] mola.
Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non rite fiat. CHO. [d] Quis manum ferro admovet?
NUN. Ipse est sacerdos, ipse funesta prece
Letale carmen ore violento canit.
Stat ipse ad aras, ipse devotos neci
Contrectat, & componit, & [e] ferro admovet.
[f] Attendit ipse. [g] nulla pars sacri perit.
Lucus tremiscit. tota [h] succusso solo
Nutavit aula, dubia [i] quo pondus daret,
Ac fluctuanti similis. [k] è lævo æthere
Atrum cucurrit limitem [l] sidus trahens.
Libata in ignes vina [m] mutato fluunt
[m] Cruenta baccho. [n] regium capiti decus
Bis terque lapsum est. flevit in templis [o] ebur.
[p] Movere cunctos monstra: sed solus sibi
Immotus Atreus constat, atque ultro deos
Terret [q] minantes. jamque demissa mora
Assiluit aris, torvum & obliquum intuens.
Iejuna sylvis, qualis in [r] Gangeticis

s Majora quam quę nos vidimus monstra. *Vel* apparent umbrę majores humano corpore & augustiores.

t Velut Cerberi trifaucis latr.

u Etiam interdiu hęc videntur & audiuntur.

x Lucus tenebrosus est.

y Et vana inferorum apparitio hic dominatur mediæ diei luci.

z Panduntur, emittuntur.

a Et vitta purpurea obnubit regalium victimarum capita.

b Vinum capitibus victimarum aspersum.

c Vide Hippol. v. 497.

d Quis feriebat victimas?

e Cultros suppositos impellit. *Supponunt alii cultros.* Virg. 6. Æneid. & 3. Georg. *Suppositi tinguntur sanguine cultri.*

f *Hoc agit*; observat, pro ritu extispicii, motus gestusque hostiarum ad aras. vide Oedip. v. 352. In sacris enim dicebatur HOC AGE. id est attende. Ipse præcone aut monitore opus non habet, ipsemet HOC AGIT. *g* Nullus sacrificii ritus omittitur. *h* Commoto. *i* In quam partem caderet. *k* E sinistra parte cœli, quod Græcis omen malum, ut quibus auguria capientibus antica pars septentrio; ut Romanis contra bonum omen, quibus in auspiciis pars antica Meridies, cum utriusque conveniat Orientem esse dextram cœli partem, Occidentem sinistram. *l* βολὶς, Lampas prodigiosa trahens vestigium atrum mortis scelerisque imminentis signum. *m* Vino in sanguinem mutato. *n* Diadema non semel è capite Atrei decidit. *o* Eburneæ statuæ flevere. *p* Prodigia hæc terruerunt omnes qui ea in cœlo vel templis animadverterant. *q* Illi exitium. & his ostentis ab instituto scelere deterrentes. *r* Indiæ sylvis per quam fluit Ganges.

Inter juvencos tigris erravit duos;
[t] Vtriusque prædæ cupida, quo primos ferat
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illo reflectit, & famem dubiam tenet;
Sic dirus Atreus capita devota impiæ
Speculatur iræ. quem prius mactet sibi,
Dubitat; secunda deinde quem cæde immolet.
Nec interest: sed dubitat. & tantum scelus
Iuvat ordinare. CH. Quē tamen ferro occupat?
NUN. Primus locus, [u] (ne deesse pietatē putes,)
[x] Avo dicatur; [x] Tantalus prima hostia est.
CH. Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?
NUN. Stetit sui securus, & non est preces
Perire frustra passus: ast illi ferus
In vulnere ensē abscondit, & penitus premens
[y] Iugulo manum commisit. educto stetit
Ferro cadaver: cumque dubitasset diu
Hac parte an illa caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras [z] Plisthenem sævus trahit,
[a] Adicitque fratri: colla percussa amputat.
Cervice cæsa truncus in pronum ruit:
Querulum cucurrit murmure incerto caput.
CH. Quid deinde [b] gemina cæde perfunctus facit?
Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?
NUN. Sylva jubatus qualis Armenia leo,
In cæde multa victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsa fame
Non ponit iras; hinc & hinc tauros premens
Vitulis minatur, dente jam lasso piger:
Non aliter Atreus sævit, atque ira tumet,
Ferrumque gemina cæde perfusum tenens,
Oblitus in quem rueret; infesta manu
Exegit ultra corpus. at Pueri statim
Pectore receptus ensis, in tergo [c] extitit.
Cadit ille, & aras sanguine extinguens suo,
Per [d] utrumq; vulnus moritur. CH. O sęvum scelus!
NUN. Exhorruistis? [e] hactenus non stat nefas.
Plus est. CH. An ultra majus aut atrocius
Natura recipit? NUN. Sceleris hunc finem putas?
Gradus est. CH. Quid ultra potuit? abiecit feris
Lanianda forsan corpora, atque [f] igne arcuit.
NUN. Vtinam arcuisset! [g] ne tegat functos humus
Ne solvat ignis, avibus epulandos licet

Feri-

t *Nescit utro ruat & ruere ardet utroque.*

u Ironice.

x Sup. ỳ. 521. fil. Thyestæ qui avi nomen tulit.

y In Jugulo Tantali *capulo tenus abdidit ensem.*

z Secundum Thyestę filium.

a Adiicit addit, fratri comitem necis.

b Tantali & Phisthenis.

c Alii leg. stetit, alii *exiit*, id est, emersit.

d Pectoris & tergi.

e Nondum attigi nefas.

f Rogo illis interdixit. Græci, Romani & Barbari cadavera comburebant, igne ea purgari credentes.

g Non optamus ut sepelisset, non ut combussisset, utinam avibus & feris abjecisset, neque, *&c.* & hoc voto dignum est. id est, optandem quod alibi est supplicium, ut insepultum parentes & amici videant.

[s] Majora notis monſtra. Quin tota ſolet
Micare flamma ſylva, & excelſæ trabes
Ardent ſine igni. ſæpe latratu nemus
[t] Trino remugit: ſæpe ſimulacris domus
Attonita [s] magnis. [u] nec dies ſedat metum.
[x] Nox propria luco eſt, & [y] ſuperſtitio inferum
In luce media regnat. Hinc orantibus
Reſponſa dantur certa, cum ingenti ſono
[z] Laxantur adyto fata, & immugit ſpecus
Vocem Deo ſolvente. Quo poſtquam furens
Intravit Atreus liberos fratris trahens,
Ornantur aræ: quis queat digne eloqui?
Poſt terga juvenum nobiles religat manus,
Et mœſta [a] vitta capita purpurea ligat:
Non thura deſunt, non [b] ſacer Bacchi liquor,
Tangenſue ſalſa victimam culter [c] mola.
Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
Non rite fiat. CHO. [d] Quis manum ferro admovet?
NUN. Ipſe eſt ſacerdos, ipſe funeſta prece
Letale carmen ore violento canit.
Stat ipſe ad aras, ipſe devotos neci
Contrectat, & componit, & [e] ferro admovet.
[f] Attendit ipſe. [g] nulla pars ſacri perit.
Lucus tremiſcit. tota [h] ſuccuſſo ſolo
Nutavit aula, dubia [i] quo pondus daret,
Ac fluctuanti ſimilis. [k] è lævo ęthere
Atrum cucurrit limitem [l] ſidus trahens.
Libata in ignes vina [m] mutato fluunt
Cruenta baccho. [n] regium capiti decus
Bis terque lapſum eſt. flevit in templis [o] ebur.
[p] Movere cunctos monſtra: ſed ſolus ſibi
Immotus Atreus conſtat, atque ultro deos
Terret [q] minantes. jamque demiſſa mora
Aſſiluit aris, torvum & obliquum intuens.
Iejuna ſylvis qualis in [r] Gangeticis

s Majora quam quę nos vidimus monſtra. *Vel* apparent umbrę majores humano corpore & auguſtiores.
t Velut Cerberi trifaucis latr.
u Etiam interdiu hęc videntur & audiuntur.
x Lucus tenebroſus eſt.
y Et vana inferorum apparitio hic dominatur mediæ diei luci.
z Panduntur, emittuntur.
a Et vitta purpurea obnubit regalium victimarum capita.
b Vinum capitibus victimarum aſperſum.
c Vide Hippol. v. 497.
d Quis feriebat victimas?
e Cultros ſuppoſitos impellit. *Supponunt alii cultros.* Virg. 6. Æneid. & 3. Georg. *Suppoſiti tinguntur ſanguine cultri.*
f *Hoc agit*; obſervat, pro ritu extiſpicii, motus geſtuſque hoſtiarum ad aras. vide Oedip. v. 352. In ſacris enim dicebatur HOC AGE. id eſt attende. Ipſe præcone aut monitore opus non habet, ipſemet HOC AGIT. *g* Nullus ſacrificii ritus omittitur. *h* Commoto. *i* In quam partem caderet. *k* E ſiniſtra parte cœli, quod Græcis omen malum, ut quibus auguria capientibus antica pars ſeptentrio; ut Romanis contra bonum omen, quibus in auſpiciis pars antica Meridies, cum utriuſque conveniat Orientem eſſe dextram cœli partem, Occidentem ſiniſtram. *l* βολὶς, Lampas prodigioſa trahens veſtigium atrum mortis ſceleriſque imminentis ſignum. *m* Vino in ſanguinem mutato. *n* Diadema non ſemel è capite Atrei decidit. *o* Eburneæ ſtatuæ flevere. *p* Prodigia hæc terruerunt omnes qui ea in cœlo vel templis animadverterant. *q* Illi exitium. & his oſtentis ab inſtituto ſcelere deterrentes. *r* Indiæ ſylvis per quam fluit Ganges.

Inter

Inter juvencos tigris erravit duos;
[t] Vtriusque prædæ cupida, quo primos ferat
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illo reflectit, & famem dubiam tenet;
Sic dirus Atreus capita devota impiæ
Speculatur iræ. quem prius mactet sibi,
Dubitat; secunda deinde quem cæde immolet.
Nec interest: sed dubitat. & tantum scelus
Iuvat ordinare. CH. Quē tamen ferro occupat?
NUN. Primus locus, [u] (ne deesse pietatē putes,)
[x] Avo dicatur; [x] Tantalus prima hostia est.
CH. Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?
NUN. Stetit sui securus, & non est preces
Perire frustra passus: ast illi ferus
In vulnere ensē abscondit, & penitus premens
[y] Iugulo manum commisit. educto stetit
Ferro cadaver: cumque dubitasset diu
Hac parte an illa caderet, in patruum cadit.
Tunc ille ad aras [z] Plisthenem sævus trahit,
[a] Adicitque fratri: colla percussa amputat.
Cervice cæsa truncus in pronum ruit:
Querulum cucurrit murmure incerto caput.
CH. Quid deinde [b] gemina cæde perfunctus facit?
Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?
NUN. Sylva jubatus qualis Armenia leo,
In cæde multa victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsa fame
Non ponit iras; hinc & hinc tauros premens
Vitulis minatur, dente jam lasso piger:
Non aliter Atreus sævit, atque ira tumet,
Ferrumque gemina cæde perfusum tenens,
Oblitus in quem rueret; infesta manu
Exegit ultra corpus. at Pueri statim
Pectore receptus ensis, in tergo [c] extitit.
Cadit ille, & aras sanguine extinguens suo,
Per[d] utrumq; vulnus moritur. CH. O sęvum scelus!
NUN. Exhorruistis? [e] hactenus non stat nefas.
Plus est. CH. An ultra majus aut atrocius
Natura recipit? NUN. Sceleris hunc finem putas?
Gradus est. CH. Quid ultra potuit? abiecit feris
Lanianda forsan corpora, atque [f] igne arcuit.
NUN. Vtinam arcuisset! [g] ne tegat functos humus,
Ne solvat ignis, avibus epulandos licet
Feri-

t *Nescit utro ruat & ruere ardet utroque.*

u Ironice.

x Sup. ℣. 521. fil. Thyestæ qui avi nomen tulit.

y In Jugulo Tantali *capulo tenus abdidit ensem.*

z Secundum Thyestę filium.

a Adiicit addit, fratri comitem necis.

b Tantali & Phisthenis.

c Alii leg. stetit, alii *exiit*, id est, emersit.

d Pectoris & tergi.

e Nondum attigi nefas.

f Rogo illis interdixit. Græci, Romani & Barbari cadavera comburebant, igne ea purgari credentes.

g Non optamus ut sepelisset, non ut combussisset, utinam avibus & feris abjecisset, neque, &c. & hoc voto dignum est. id est, optandem quod alibi est supplicium, ut insepultum parentes & amici videant.

Feriſque triſte pabulum ſævis trahat;
Votum eſt ſub hoc quod eſſe ſupplicium ſolet.
g Pater inſepultos ſpectet. ô nullo ſcelus
Credibile in ævo, quodque poſteritas [h] neget!
Erepta vivis exta pectoribus tremunt,
Spirantque [i] venę, corque adhuc pavidum ſalit.
At ille [k] fibras tractat, ac [l] fata inſpicit;
Et adhuc calentes viſcerum venas notat.
Poſtquam hoſtiæ placuere ſecurus [m] vacat
Iam fratris epulis. ipſe diviſim ſecat
In membra corpus; amputat trunco tenus
Humeros patentes, & [n] lacertorum moras;
Denudat artus dirus, atque oſſa amputat:
Tantum ora ſervat, & [o] datas fidei manus.
[p] Hæc verubus hærent viſcera, & lentis data
Stillant caminis: illa [q] flammatus latex,
[r] Querente aheno, jactat: impoſitas dapes
[s] Tranſiliit ignis, inque crepitantes focos
[t] Bis ter regeſtus, & pati juſſus moram,
Invitus ardet. ſtridet in verubus jecur.
Nec facile dicam, corpora an flammę magis
Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
Et ipſe fumus triſtis, ac nebula gravis
[u] Non rectus exit, ſeque in excelſum levans,
Ipſos [x] penates nube deformi obſidet.
[y] O phœbe patiens, fugeris retro licet,
Medioque ruptum merſeris cœlo diem,
Sero occidiſti. [z] lancinat gnatos pater,
Artuſque mandit ore funeſto ſuos,
Nitet fluente madidus unguento comam,
Graviſque vino: ſæpe [a] præcluſæ cibum
Tenuere fauces. in malis unum hoc tuis
Bonum eſt, Thyeſta, quod mala ignoras tua.
[b] Sed & hoc peribit. verterit currus licet
[c] Sibi ipſe Titan obvium ducens iter;

g Janus Gruterus horum verborum trigam *Pater inſepultos ſpectet.* Choro aſcriptam vult, ut interruperit ſermonem Nuncii; conjectante coactum patrem inſpectare hanc lanienam filiorum; ſubjiciatque ſtatim Nuncius; Non, non; nemo conjecturis ullis aſſequetur ſcelus illud, adeo eſt inuſitatum, ſupraque omnem fidem.
h Neget factum eſſe, non credat.
i Arteriæ, in quibus ſpiritus.
k Jecinorum venas & radices.
l Per extiſpicia diſquirit futura.
m Parandis fratri epulis vacat.
n Pulpas.
o Quas dederant ubi eos fratri obſides Thyeſtes fratri tradidit.
p Hęc pulpamenta è denudatis artubus partim torret, partim coquit nam *viſcera* proprie interiora ſunt pulmo, jecur, cor, ilia, præcordia, & in his *Exta* quæ extant eminentque, vel quæ exſecantur; Aruſpicibus inſpicienda. *q* Aqua calida. *r* Sibilo inter coquendum veluti condolentiam teſtante. *Pathos et de igne qui--ſ.* Officio tam nefario defungi abhorruit, ne & ipſe, qui alia purgat, contaminaretur. *t* Vi ſubactus aheno, ne tranſiliret. *u* Non in altum rectus aſcendit. *quia gravis neb* *x* Deos domeſticos qui prope focum. Penatibus enim cura æterni ignis credita, qui vitæ ſymbolum. Sunt enim Penates per quos penitus ſpiramus & animæ rationem habemus. *al.* penes nos nati. *y* O Sol, qui alia complurima videre ſcelera ſuſtines, hoc tamen tantum horrebas, ut etſi propere refugeres, ſero tamen occideris. *z* Alii *lacerat.* alii *laniat.* *a* Etiam naturæ prę́ſagio non deglutivere hos cibos. *b* Sed & hoc bonum ſcilicet quod ignoras quas voraveris dapes, tandem peribit, reſcies enim. *c* Itineri conſueto contrarium, Orientem ſcilicet repetens.

Tene-

Tenebrisque facinus obruat tetrum [b] novis,
[c] Nox missa ab ortu [d] tempore alieno gravis;
Tamen videndum est. [e] tota patefient mala.

b Insolitis.
c Occidente sole, unde ortus.
d Meridie.
e Innotescit tibi qualibus dapibus vescebaris.

CHORUS.

Videns Chorus solem retrocedere obstupescit, veritus ne dissoluta mundi machina omnia in antiquum Chaos recidant.

QVo [f] terrarum superumque parens,
[g] Cujus ad ortus noctis opacæ
Decus omne fugit, quo vertis iter,
Medioque diem perdis Olympo?
Cur Phœbe tuos rapis aspectus?
[h] Nondum seræ nuncius horæ
Nocturna vocat lumina vesper:
[i] Nondum Hesperiæ flexura rotæ
Iubet emeritos solvere currus:
[k] Nondum in noctem vergente die
Tertia misit buccina signum.
Stupet ad subitæ tempora cœnæ
Nondum fessis bubus arator:
[l] Quid te ætherio pepulit cursu?
Quæ causa tuos limite certo
Dejecit equos? numquid [m] aperto
Carcere Ditis [n] victi tentant
Bella gigantes? numquid [o] Tityus
Pectore fesso renovat veteres
Saucius [p] iras? num rejecto
Latus explicuit [q] monte Typhöeus?
Numquid struitur via [r] Phlegræos
Alta per hostes? & Thessalicum
[s] Thressa premitur Pelion Ossa?
Solitæ mundi periere vices:
Nihil Occasus, nihil Ortus erit.
[t] Stupet Eoos assueta deo
Tradere frenos, genitrix primæ
Roscida lucis, perversa sui
Lumina regni. nescit fessos
[u] Tingere currus, nec fumantes
Sudore jubas mergere ponto.
Ipse insueto [x] novus hospitio

f Sol calore tuo quæ in terris ipsosque homines generans.
g Quo oriente stellæ fugiunt, id est, non apparent
h Vesper noctis prænuncius nondum evocavit stellas lucere solitas.
i Inclinatio currus tui ad occasum vergentis nondum jubet te solvere equos diurnum iter emensos.
k Buccina non dedit signum ultimæ partis diei, id est, nondum est hora nona. Græci diem in stationes tres quaternis horis emensi noctem in vigilias totidem diviserunt. Hebræi autem & Romani in quatuor, quarum distinctiones buccinę vel tubę sonitus indicabat.
l Quod horrendum facinus vidisti ô Sol ut refugeres?
m Diffracto.
n Gigantes quondam à Diis victi; *vel*, *Ditis victi*, id est, quem jam Gigantes vicerunt, adeoque è vinculis evaserunt.
o Herc. Fu. v. 755.
p Bella in Deos.
q Ætna secundum Pindarum & Ovidium; Virgilio, quem secuti ceteri Latini poetę, Inarime ab Homeri εἰν ἀρίμοις insula in sinu Puteolano, quam Typhoeo uni è gigantibus superjectam, quod flammas quandoque vomat, ferunt.
r Herc. Fur. v. 443
s Ossa quæ in Thraciam prominet. Herc. Fur. 970.
t Aurora solita instruere solis orientales equos stupet sole retrocedente.
u Her. Fu. vers. 26.
x Indis exceptus, qui solitus est occidere apud Iberos.

Sol auroram videt occiduus,
Tenebrasque jubet surgere, nondum
Nocte parata non succedunt
Astra, nec ullo micat igne polus.
Nec Luna [y] graves digerit umbras.
Sed quidquid id est, [z] utinam nox sit.
Trepidant, trepidant pectora magno
Perculsa metu, [a] ne fatali
Cuncta ruina quassata labent,
Iterumque deos, hominesque premat
Deforme chaos: iterum terras,
Et mare & ignes, & [b] vaga picti
Sidera mundi Natura tegat.
Non æternæ facis exortu
[c] Dux astrorum secula ducens
Dabit æstatis Brumæque notas.
[d] Non Phæbeis obvia flammis
Demet nocti Luna timores,
[e] Vincetque sui fratris habenas,
[f] Curuo [g] brevius limite currens.
[g] Ibit in unum congesta sinum
Turba deorum.
[h] Hic, qui sacris pervius astris
Secat [i] obliquo tramite [k] zonas,
[l] Flectens longos Signifer annos,
Lapsa videbit sidera labens.
[m] Hic, qui nondum vere benigno
Reddit Zephyro vela tepenti,
Aries [n] præceps ibit in undas,
Per quas pavidam vexerat Hellen.
[o] Hic, qui nitido Taurus cornu
Præfert [p] Hyadas, secum [q] Geminos
Trahet, & [r] curui brachia Cancri.
Leo flammiferis æstibus ardens
[s] Iterum ê cœlo cadet [t] Herculeus.
Cadet in terras [u] Virgo relictas;
[x] Iustæque cadent pondera Libræ;

y Tenebras densas vel graves, id est, noxias nec salubres. Poetę enim umbram positivum quiddam esse volunt.
z Et non defectio naturę rerumque dissolutio.
a Ne confusa illa, quę ab initio, unitas vel Inanitas omnia, cœlū, & elementa misceat.
b Cœli stellati errantes nec non fixas stellas.
c Sol anni tempestates & secula dimensus.
d Nec Luna Soli opposita per totam noctem lucens tollet terrores noctis, quos inducunt tenebrę.
e Nec luna cursu celeri, utpote 29. diebus 12. horis. 44. min. consequetur solem.
f Per Zodiaci obliquum limitem.
g Celerius, sc. 27. diebus 8. horis (vide Theb. v. 536.) cursum suum peraget quam Sol, qui 365. D. 8. S. H. 49. M.
g Confundentur sidera & elementa, quę Stoicis Dii.
h Zodiacus, sub quo Sol & Luna decurrunt. *vel* in quo signa duodecim Deorum totidem præsidio. *Manil.* 2. lib
i Ab utroque tropico per Æquinoctiale transverso. unde obliqui anguli. nec non signa oblique oriuntur & occidunt.
k Geminas medię Zonæ partes quę ab utroque Æquinoctialis latere Tropicis terminantur.
l Varians anni longitudinem ad motum solis per Zodiac. *vel* annum longum 3600. solarium perficiens super suos polos.
m Aries sub ortu solis inducit Zephyrum, quo flante tempus navigationis aperitur. *n* De Zodiaco cadet in mare, *&c.* alludit autem ad fab. Arietis aurei velleris. vide Troad. 1032. *o* Hippol. v. 302. *p* Suculas stellas. 7. Atlantis filias à fratre Hyante (quem deplorantes in cœlum translatæ sunt) denominatæ. *q* Signum tertium sive Castora & Pollucem, seu Iasonem & Triptolemum. *r* Chelas incuru. Cancri à Iunone inter astra positi quod Hydræ adversus Herc. subsidiarius fuerit. *s* Semel enim deciderat ex Lunari globo, vide Herc. Fu. v. 83. *t* Ab Herc. victus & à Iunone in cœlum translatus. *u* Erigone seu Astræa Iovis & Themidos filia jam recidet in terras quas *cæde madentes* olim reliquerat. *x* Quæ juste ponderat, *vel* quæ noctes diebus æquat.

[y] Secumque trahent [z] Scorpion acrem.
Et, qui [a] nervo tenet [a] Æmonio
Pennata senex spicula [b] Chiron,
[c] Rupto perdet spicula nervo.
[d] Pigram referens hiemem gelidus
Cadet [e] Ægoceros, franget que tuam,
[f] Quisquis es, Vrnam. tecum excident
[g] Vltima cœli sidera Pisces.
[h] Monstraque nunquam perfusa mari
Merget condens omnia [i] Gurges.
[k] Et qui medias dividit Vrsas,
Fluminis instar, lubricus Anguis:
Magnoque [l] minor juncta Draconi
[m] Frigida duro Cynosura gelu:
Custosque sui [n] tardus plaustri
Jam non [o] stabilis ruet [p] Arctophylax.
Nos è [q] tanto visi populo
Digni, premeret quos everso
Cardine mundus.
In nos ætas ultima venit.
O nos dura sorte creatos,
Seu perdidimus solem [r] miseri,
Sive [s] expulimus! abeant questus.
Discede timor. *vitæ est avidus,*
Quisquis non vult, mundo secum
Pereunte, mori.

y Inest enim Libræ spatio pars Scorpii prior.
z Quod Orionem tentarat interimere, in astra relatum.
a Arcu Thessalo.
b Centaurus, Herculis sagitta quæ forte deciderat supra pedem vulneratus, Iovis miseratione in cœlum relatus, dictusque Sagittarius.
c Cadente ipso Chirone.
d Primum signum Hyemale.
e Capricornus qui cœlum meruit quod Pan hujus speciè indutus Gigantes terruerat. ab αἴξ αἰγὸς capra & κέρας cornu.
f Neque enim constat de Aquario, an fuerit Deucalion, Cecrops, Hylas, an Ganymedes.
g Ult. Zodiaci in anni ordine signum.
h Arctos, sup. v. 376.
i Mare.
k Ruet anguis ille maximus, &c. Hesperidum quondam custos ab Herc. interfectus.
l Sc. Ursa.
m Ad polum posita.
n Qui polo positus gyrum minorem lentius oberrat.
o Prope polum qui stabilis. *p* Custos plaustri Bootes, Arcton enim quæ plaustrum dicitur insequutus agitare videtur. *q* Qui hucusque fuerit. *r* Non nostra culpa, *merita nec nunc perimus, sed miseri ante diem.* *s* Per scelus nostrum, culpa nostra.

ACTUS QUINTUS.

ATREUS.

Exultans impius Atreus nefariam de fratre vindictam sibi gratulatur, dirisque appositis dapibus de natorum sanguine præbendo deliberat.

[a] Æqualis astris gradior, & cunctos super
Altum superbo vertice attingens polum.
Nunc [a] decora regni teneo, nunc soliū patris.
[b] Dimitto superos: summa votorum attigi.
Bene est; abunde est; jam sat est [c] etiam mihi.
Sed cur satis sit? pergam, & implebo patrem
Funere suorum: [d] ne quid obstaret pudor,
Dies recessit. perge, dum cœlum vocat.

a Jam denique rex, recepto ariete regni fato, sup v. 222. jam Deus mihi videor, post quam injurias plene ultus fuerim.
b Dehinc non precibus fatigo, non vòtis solicito Deos, voti abunde compos. c *Emphatice.* etiam mihi ultionis cupientissimo. *d* Invitant sublata cum luce verecundia tenebræ.

Vtinam quidem tenere fugientes [e] deos
Possem, & coactos trahere, ut ultricem dapem
Omnes viderent! quod sat est, videat [f] pater.
Etiam die nolente discutiam tibi
[g] Tenebras, miseriæ sub quibus latitant tuæ.
Nimis diu conviva securo jaces
Hilarique vultu. jam satis mensis datum est,
Satisque Baccho. [h] sobrio tanta ad mala
Opus est Thyeste. [i] turba famularis fores
Templi relaxa; festa patefiat domus.
[k] Libet videre, capita natorum intuens
[l] Quos det colores, verba quæ [m] primus dolor
Effundat, aut [n] ut spiritu expulso stupens
Corpus rigescat. fructus hic operis mei est.
[o] Miserum videre nolo, sed dum fit miser.
Aperta [p] multa tecta collucent face.
[q] Resupinus ipse purpura atque auro incubat,
Vino gravatum [r] fulciens læva caput,
[s] Eructat. ô me cælitum excelsissimum,
Regumque regem! [t] vota transcendi mea.
Satur est, [u] capaci ducit argento merum.
Ne parce potu. restat etiam nunc cruor
[x] Tot hostiarum. veteris [y] hunc Bacchi color
Abscondet. hoc hæc mensa [z] claudatur scypho.
Mistum suorum sanguinem genitor bibat;
Meum [a] bibisset. ecce jam [b] cantus ciet,
Festasque voces; nec satis menti imperat.

e Solem & cæteras stellas, quę Stoicis Dii, *aliis* faces & lampades Diis præviæ.
f Thyestes.
g Ignorantiæ tuæ, ut videas quam miser sis. sup. v. 785.
h Qui mala sua ἐμπαθεστέρως sentiat vehementiusq; doleat quam ebrius.
i O famuli, aperite fores templi vel domus festa[…]
k Nimium [vi]dere vellem, *I would fain see*
l Pallescatne an rubescat.
m Prima doloris apprehensio, primus motus.
n Velut expulso: sopitis sc. sensibus, ut in animæ deliquio.
o Miserum jam factum non tam delectat videre quam ubi primum miser fieri incipit.
p Multis lucernis, quas in festis accendere mos fuit.
q Jam satur & bene potus reclivis in lecto purpureis auroque intertextis stragulis ornato discumbit.
r *Languidus in cubitum jam se conviva reponit.*
s Præ saturitate & ingluvie ex vescendi aviditate.
t Etiam ultra votum felix sum, plus quam optâram consecutus.
u Argenteo poculo majori vinum non dilutum ebibit.
x Trium natorum tuorum.
y Sanguis rubro vino mistus non se prodet.
z Cœnam clauserunt veteres poculo quod *boni Genii vel dæmonis* appellabant.
a Si potuisset,
b παροινεῖ, cantillat potus.

THYESTES.

Thyestis epulantis cantus: quo invitat se ad lætitiam, quam tamen mens ejus præsaga mali non admittit.

PEctora longis hebetata malis,
Iam sollicitas ponite curas.
Fugiat [c] mœror, fugiatque [d] pavor,
Fugiat trepidi comes exilii
Tristis egestas, rebusque gravis
Pudor afflictis. [e] magis unde cadas,

c Ex præterito aut præsenti malo.
d E futuro.
e Quia felicem fuisse, miserum.

Quam

Quam quo, refert. [f] magnum, ex alto
Culmine lapſum, ſtabilem in plano
Figere greſſum: magnum ingenti
Strage malorum preſſum, fracti
Pondera regni non [g] inflexa
Ceruice pati; nec degenerem
Victumque malis, [g] rectum impoſitas
Ferre ruinas. ſed jam ſævi
Nubila fati pelle, ac miſeri
Temporis omnes dimitte notas:
Redeant vultus ad læta boni,
Veterem ex animo mitte [h] Thyeſten.
Proprium hoc miſeros ſequitur vitium,
[i] *Nunquam rebus credere lætis.*
Redeat felix Fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Quid me revocas, feſtumque vetas
Celebrare diem? quid flere jubes
Nulla ſurgens dolor ex cauſa?
Quis me prohibet [k] flore recenti
Vincire comam? [l] prohibet, prohibet.
Vernæ capiti [m] fluxere roſæ;
Pingui [n] madidus crinis amomo
Inter ſubitos [o] ſtetit horrores;
[p] Imber vultu nolente cadit.
Venit in medias voces gemitus;
Mœror lacrymas amat aſſuetas.
Flendi miſeris dira cupido eſt.
Libet infauſtos mittere queſtus,
Libet & Tyrio [q] ſaturas oſtro
Rumpere veſtes. ululare libet.
Mittit luctus ſigna futuri
Mens, ante ſui præſaga mali.
Inſtat nautis fera tempeſtas,
Cum ſine vento tranquilla tument.
[r] Quos tibi vultus, quoſve tumultus
Fingis demens? credula præſta
Pectora fratri. jam quidquid id eſt,
Vel ſine cauſa, vel [s] ſero times.
[t] Nolo infelix; ſed vagus intro
Terror oberrat; ſubitos fundunt
Oculi fletus, nec cauſa ſubeſt.
Dolor, an metus eſt? [u] an habet lacry-
Magna voluptas? (mas

f Magni animi & fortis eſt, ubi quis è ſublimi rerum ſtatu deciderit, patienter adverſa tolerare.
g Non ſuccumbente cervice, erecto animo.
h Thyeſtæ, id eſt, meam triſtitiam & mœrorem, quę me quondam exulem accomitabantur.
i Quia fortunę varietatem edocti timent ne *honorum apicem rapax fortuna tollat, & ſuperbos vertat funeribus triumphos.*
k Florum faſciculis, ſertis coroniſque capita revincti in conviviis potare ſoliti erant: primum quidem hederaceis, vid. Oed. v. 414. & ex apio; mox myrteis, quippe quæ adſtringunt & vini exhalationes arcent; tum è roſis quæ & gravitatem capitis ſedant & potione æſtuantes refrigerant. Corona inſuper plenitudinis & libertatis ſymbolum feſtis conviviiſque competit, ut & capiti quod rationalis animæ ſedes. Neque me fugit lacertis etiam ſerta, cervicique τὰς πλεκτὰς ὑποθυμίδας circundediſſe ſolitos.
l Neſcio quis dolor, aliquis certe prohibet.
m Marceſcunt in capite. vel, deciderunt è capite.
n Unguentis delibuti veteres convivabantur cum valetudinis tum voluptatis cauſa amomo comas inungentes.
o Inhorruit, *ſtands on end.*
p Lacrymæ etiam nolenti excidunt *humor & in genas furtim labitur.*
q Bis vel plene tinctas purpura Tyria. ſup. v. 344.
r Reprehendit ſuum dolorem & metum tanquam inanem.
ſ Sup. verſ. 486.
t Nollem quidem timere ſed, &c.
u Habet ſane, quæ prę intenſo gaudio effluant; frigidas: quę prę mœrore, calidas, Tolet. 2. de An. 4. 30.

ATREUS. THYESTES.

Atreus festivitatem simulans fratrem ad poculum invitat, Cupienti illi videre liberos quo plenius gauderet, ostendit capita & palmas, & quid actum sit aperit. hinc dolor, ira, convitia, execrationes orta.

FEstum diem, germane, consensu pari
Celebremus: hic est sceptra qui firmet mea,
[x] Solidamque pacis alliget certæ fidem.
THY. Satias dapis me, nec minus Bacchi tenet,
Augere cumulus hic voluptatem potest,
Si cum [y] meis gaudere felici datur.
ATR. [z] Heic esse natos crede in amplexu patris.
Heic sunt, eruntque; nulla pars prolis tuæ
Tibi subtrahetur: z ora, quæ exoptas, dabo,
[a] Totumque turba jam sua implebo patrem.
Satiaberis, ne metue: [b] nunc misti meis,
Iucunda mensæ sacra juvenilis colant.
Sed accientur. poculum infuso cape
[c] Gentile Baccho. THY. Capio fraternæ dapis
Donum. [d] paternis vina libentur Deis, (nus
Tunc hauriantur. Sed quid hoc? [e] non vult ma-
Parere; crescit pondus, & dextram gravat,
Admotus ipsis Bacchus à labris fugit,
Circaque rictus ore decepto effluit.
En, ipsa trepido mensa subsiluit solo.
Vix lucet [f] ignis. ipse quin æther gravis
Inter diem noctemque g desertus stupet.
Quid hoc? magis magisq; concussi labant
Convexa cœli; [h] spissior densis coit
Caligo tenebris, noxque se in [i] noctem abdidit.
Fugit omne sidus. quidquid est, fratri, precor,
[k] Gnatisque parcat; omnis in vile [l] hoc caput
Abeat procella. redde jam gnatos mihi.
ATR. Reddam, & [m] tibi illos nullus eripiet dies.
THY. Quis hic tumultus viscera exagitat mea?
Quid tremuit intus? sentio impatiens onus,
Meumque gemitu non meo pectus gemit.
Adeste nati, genitor infelix vocat:
Adeste; visis fugiet hic vobis dolor. (pater.
[n] Vnde obloquuntur? ATR. [o] Expedi amplexus
Venere. gnatos ecquid agnoscis tuos?
THY. Agnosco [p] fratrem. sustines tantum nefas

x *Ambigue.* Thyestes de conciliatione intelligit, Atreus de cæsis nepotibus sentit.
y Liberis.
z *Et hæc ambigue.*
a Ventrem & oculos, corpus & mentem.
b *Mentitur eos esse in convivio cum patruelibus.*
c Gentis nostræ proprium, quod nos admoneat consanguinitatis & amoris. poculum φιλοτήσιον.
d Laribus & familiæ Diis prima in festis conviviis libamina fiebant, effuso in terram vini pauxillo, ut & dapum parte in focum injecta.
e Præsagio mentis abominatus haustum, sentit poculum gravius fieri & vinum quasi refugere.
f Cœnationi adhibitus, obsoniis subjectus.
g A Sole, Luna, sideribus.
h Condensantur solis tenebræ spissiores.
i Naturali & usitata tenebricosiorem.

k Meis aut utriusque. l Meum. m Ut qui jam in alimentum abierunt. *abitque petitum capita.* n Male præsagus videtur sibi audire filios vocatos è visceribus dare responsum o *Redit Atreus & allata capita Thyesti ostendit.* p Te crudelem, impium, perfidum mihi ut semper fratrem.

Ge-

Gestare tellus ? non ad infernam [p] Styga
Te nosque mergis ? [q] rupta & ingenti via
Ad chaos inane regna cum rege abripis ?
Non tota ab imo tecta convellens solo
Vertis Mycenas ? [r] stare circa Tantalum,
Avosque nostros, si quis intra [s] Tartara est,
Vterque jam debuimus. hinc compagibus
Et hinc revulsis huc tuam immani sinu
Demitte vallem, nosque defossos tege
[t] Acheronte toto: noxiæ supra caput
Animæ vagentur nostrum, & ardenti freto
[u] Phlegethon arenas igneus * tortas agens,
Exitia supra nostra violentus fluat.
[x] Immota tellus pondus ignavum jaces ?
ATR. [y] Recipe hosce citius, liberis tandem tuis
Diu expetitis, nulla per fratrem est mora,
Fruere: osculare: divide amplexus tribus.
THY. [a] Hoc fœdus? hæc est gratia? hæc fratris fides ?
Sic odia ponis ? non peto; [b] incolumes pater
Gnatos ut habeam: scelere quod [c] salvo dari
Odioque possit, frater hoc fratrem rogo;
[d] Sepelire liceat: redde, quod cernas statim
Uri. [e] nihil te genitor habiturus rogo,
Sed perditurus. ATR. [f] Quidquid è gnatis tuis
Superest, habebis: quodque non superest, habes
THY. Vtrumne sævis pabulum alitibus jacent ?
An belluis servantur ? an pascunt feras ?
ATR. Epulatus ipse es impia gnatos dape.
THY. Hoc est [g] deos quod puduit! hoc egit diem
Aversum in ortus! quas miser voces dabo,
Questusque quos ? quæ verba sufficient mihi?
Abscissa cerno capita, & avulsas manus,
Et rupta fractis cruribus [h] vestigia.
[i] Hoc est, quod avidus capere non potuit pater.
Voluuntur intus [k] viscera, & clausum [l] nefas
Sine exitu luctatur, & quærit viam.
Da, frater, ensem, [m] sanguinis multum mei
Habet ille. ferro liberis demus [n] viam.
Negatur ensis. pectora illiso sonent

p Herc. Fu, v. 711.
q Annon hiatu facto absorbes Mycenas cum Atreo?
r Amandari in easdem cum Tantalo pœnas, majoris sceleris rei, v. 750. Her. Fu.
s Imam partem terræ, *vel* infra Tartara vide Herc. Fu. v 708 & supra. v. 830.
t Vide Ag. 13.
u Sup. v. 73.
* Al. leg. *totas*: Sunt qui pene ausint jurare scripsisse *Senecam tostas*.
x Non recedis ut Sol & sidera, nec tantum scelus detestaris & ulcisceris?
y *Sarcastice.* Nonnulli hoc excludunt, & recipiunt hoc Hemistichion *Fugere superi*.
a Itane simulasti te odia deposuisse rediisseque in gratiam?
b Quod fieri non posse novi cum videam ipsorum capita.
c Non sublata vindicta & odio tuo.
d Redde truncos ad sepulturam.
e Nihil quo fruar, sed quod igne absumam peto.
f Quod absumptum est habebis: quod assumptum est habes scilicet in ventre. *Hoc autem quid sit nondum intelligit Thyest.*
g Solem & sidera. *Agnoscit jam miser deliquii solaris causam.* h Pedes.
i Sup. vers. 779. k Carnes natorum. supra 763. l Nefandus cibus. m Meorum lib. sanguinem hausit. n Qua exeant.

[o] Concussa planctu, [p] sustine, infelix, manum;
Parcamus umbris. tale quis vidit nefas?
Quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
[q] Heniochus habitans? quisve [r] Cecropiis metus
Terris Procrustes? genitor en gnatos premo,
[s] Premorque gnatis. sceleris est aliquis modus?
ATR. [t] *Sceleri modus debetur, ubi facias scelus,*
Non ubi reponas. hoc quoque exiguum est mihi.
Ex vulnere ipso [u] sanguinem calidum in tua
Diffundere ora debui; ut viventium
Biberes cruorem. [x] verba sunt iræ data;
Dum propero, ferro vulnera impresso dedi.
Cecidi ad aras, cæde votiva [y] focos
Placavi: & [z] artus corpore exanimo amputans,
In parva carpsi frusta: & hæc ferventibus
Demersi ahenis: illa lentis ignibus
Stillare jussi. membra, nervosque abscidi
Viventibus: gracilique trajectas veru
[z] Mugire fibras vidi, & aggessi manu
Mea ipse flammas. [a] omnia hæc melius pater
Fecisse potuit. [b] cecidit incassum dolor.
Scidit ore natos impio, [c] sed nesciens,
Sed [d] nescientes. THY. Clusa litoribus vagis
Audite maria. vos dei audite hoc scelus,
Quocunque [e] diffugistis, audite Inferi.
Audite terræ. Noxque Tartarea gravis
Et atra nube, vocibus nostris vaca.
[f] Tibi sum relictus. sola tu miserum vides,
Tu quoq; sine astris. vota non faciam improba,
Pro me nihil precabor. ecquid jam potest
Pro me esse? [g] vobis vota prospicient mea.
Tu summe cœli rector, ætheriæ potens
Dominator aulæ, nubibus totum horridis
Convolve mundum, bella ventorum undique
Committe; & omni parte violentum intona:
Manuque, non qua tecta & immeritas domos

o Pugnis & planctu dilaniata dabunt viam. p Sed planctu & verberibus abstine. ne & natorum ventri tuo ingestorum sepulchro atque animabus vim facias, *& hæc in quibusdam MS. lib. Atreo tribuitur.* Quod D. Heinsius apprime approbat hac ratione. Thyestes enim præ doloris impatientia, cum dari sibi gladium à fratre petiisset, quo suorũ saltem funeri, qui in patre erant sepulti, viam faceret, simulque vitam eriperet sibi, crudelis iste sarcastice, Miser, inquis, cave id faxis. parce liberorum umbris. Ne tu manes eorum turbaveris; qui in isto sepulchro tam placide quiescunt. q Popul. ferus juxta Colchos in monte Caucaso ab Amphyo & Telechio Castoris & Pollucis ἡνιόχοις, id est, aurigis ortus. r Atticæ regionis (à Cecrope primo rege dictæ) terror Procrustes latro, qui Hospites ad lecti sui mensuram vel longiores decurtabat vel breviores extendebat. s Ventrem quippe meum torquent. t Minori enim sceleri major pœna debetur. u Natorum tuorum. x Dum vindictam nimis festinarem fraus facta est, id est, *non ad plenum satisfeci iræ meæ.* y Deos Lares qui ad focos stant, vel quibus in focis, sacra fiunt. z Hæc supra v. 763. Al. leg. *corpora exanima.* a Major fuisset vindicta si te patrem hæc facere coegissem. b Non est adeptus expetitam ultionem. c Cum potuissem te sciente hoc fecisse. d Cum potuissem ex ipso morientium vulnere sanguinem calidum tibi in os infundere sup. v. 1051. e Sup. v 890. ne videretis scelus tantum f O Nox. g In rem vestram. ne rerum ordo immutetur, vobis præ horrore fugientibus.

Telo petis minore; [i] sed qua montium
Tergemina moles cecidit, & [k] qui montibus
Stabant pares Gigantes; hac arma expedi.
Ignesque torque. [l] vindica amissum diem,
Iaculare flammas; lumen ereptum polo
Fulminibus [l] exple. causa, ne dubites diu,
Vtriusque mala sit: si minus; mala sit mea;
Me pete: [m] trisulco flammeam telo facem
Per pectus [n] hoc transmitte, si gnatos pater
Humare, & igni tradere extremo volo,
Ego sum cremandus. [o] si nihil superos movet,
Nullumque telis impios numen petit;
Æterna nox permaneat, & tenebris tegat
Immensa longis scelera. nil Titan queror.
Si [p] perseveras. ATR. Nunc meas laudo manus,
Nunc parta vera est palma. perdideram [q] scelus,
Nisi sic doleres: liberos nasci [r] mihi
Nunc credo; castis nunc fidem reddi toris.
THY. Quid liberi meruere? ATR. quod fuerant tui.
(me juvat,
THY. [ſ] Gnatos parenti? ATR. Fateor; & quod
[t] Certos. THY. piorum [u] præsides testor deos.
ATR. [x] Quid, conjugales? THY. scelere quis pensat scelus?
ATR. Scio quid queraris. scelere prærepto doles:
[y] Nec quod nefandas hauseris, tangit, dapes:
Quod non pararis. fuerat hic animus tibi
Instruere similes inscio fratri cibos,
Et adjuvante [z] liberos [a] matre aggredi,
Similique leto sternere. [b] hoc unum obstitit,
Tuos putasti. THY. vindices aderunt dei:
His puniendum vota te tradunt mea.
ATR. Te puniendum [c] liberis trado tuis.

i Sed illa fulminea manu qua perfregisti tres montes Pelion, Ossam, & Olympum, quos Gigantes Diis bellum indicentes congestos alios aliis superstruxerant. v 970. Herc. Fur. & Herc Oet. 847.
k *Cœlo capita alta ferentes Abietibus juvenes patriis & montibus æquos.* *Æn.* 3. & 9.
l Compensa. *Make good.*
m Fulmine quod scindit. comburit, afflat. subtili, urenti, fuliginoso. vide Herc. Oet. v. 1993.
n In quo filii conduntur.
o Si Deus *nec bene promeritis capitur nec tangitur ira.* ex Epicur & Protagoræ mente.
p Fugere & latere.
q Delectationem meam ex hoc scelere.
r Insultatio confidentiæ plena.
ſ *Sup.* edendos apposuisti?
t Quos tu non dubitasti tuos esse, sicut ego de meis propter te dubito an mei sint.
u Iovem ἱκετήσιον & Deos præsides vindicesque piorum natorum
x Cur non potius testaris conjugales quos adulterio violasti? *Ironice.* de conjugalibus Diis, vid. Medeam. v. 1.
y Nec tam doles quod has dapes absumpseris, quam quod mihi non apposueris.
z Meos
a Ærope uxore mea quam corrupisti
b Et fecisses nisi putasses illos esse tuos filios.
c Qui nulli jam, *vel* qui à te comesi vers. 1047.

THEBAIS.

DRAMATIS PERSONÆ.

OEDIPUS. ANTIGONE.
NUNCIUS. JOCASTA.
POLYNICES.

ARGVMENTVM.

Oedipus, sibi oculis, ubi scelus suum (de quo vide argumentum Oedipi) agnovisset, erutis, in exilium spontaneum profectus amolitur à se filiam Antigonem, quæ patri vitales auras pertæso ducem se viæ offert, utque mortis cupidinem deponat, multis precibus orat, tandem exorat. Cujus interea filios Eteoclem & Polynicem, violato regnandi per vices fœdere, impia moventes arma, incassum laborat mater Iocasta in gratiam reducere. Desunt mutilæ huic tragœdiæ cætera.

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. ANTIGONE.

Oedipum ab instituta morte suadet persuadetque filia Antigone dux patris cæci.

CÆci parentis regimen, ac fessi unicum
Patris levamen, gnata, [a] quã tanti est mihi
Genuisse vel sic; desere infaustum patrem.
In recta quid deflectis [b] errantem gradum?
Permitte labi. melius inveniam viam
Quam quero solus, quę me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aspectu levet
Cælum atq; terras, [c] quantulum hac egi manu?
Non video noxæ conscium nostræ diem:
Sed videor. hinc jam solve inhærentem manũ,
Et patere [d] cæcum, qua volet, ferri pedem.
Ibo, ibo, qua prærupta protendit juga
[e] Meus Cithæron; qua peragrato celer
Per saxa monte jacuit [f] Actæon suis
Nova pręda canibus; qua per obscurum nemus;

[a] Quam adeo piam, *vel*, per parricidium & ex incestu genuisse precium sit.
[b] Errare malentem.
[c] Quasi dicat, paululum vel nihil potius profeci me mea solum excæcando manu, & vitæ parcendo: nam quamvis diem sceleris mei conscium non videam, videor tamen.
[d] Mei cæci.
[e] Mons prope Thebas sub meo quondam Imperio, *vel*, in quo ego quamprimum natus sum expositus eram. infra. vers. 203.
[f] Venator, in cervum à Diana quam nudam viderat mutatus atque à canibus suis devoratus.

Sylvamque opacæ vallis [g] instinctas deo
[h] Egit sorores mater, & [i] gaudens malo,
[k] Vibrante thyrso prætulit fixum caput;
[l] Vel qua cucurrit corpus invisum trahens
[m] Zethi juventus, qua per horrentes rubos
Tauri ferocis sanguis ostentat fugas;
[n] Vel qua alta maria vertice immenso premit,
[o] Inoque præceps qua [p] scelus fugiens suum,
Novumque faciens, mater insiluit freto
[q] Mersura gnatum, seque. felices, quibus
Fortuna melior [r] tam bonas matres dedit!
Est alius istis noster in silvis locus,
Qui me reposcit; hunc petam cursu incito:
Non hæsitabit gressus, huc omni duce
Spoliatus ibo. quid moror [s] sedes meas?
Montem Cithæron redde, & hospitium mihi
Illud meum restitue, ut exspirem senex,
Ubi [s] debui infans. recipe supplicium vetus
Semper cruente, sæve, crudelis, ferox,
Cum [t] occidis, & cum [u] parcis. olim jam tuum
Est hoc cadaver. perage mandatum [x] patris,
Iam & matris. animus gestit antiqua exequi
Supplicia. quid me, gnata, [y] pestifero tenes
Amore vinctum? quid tenes? [z] genitor vocat.
Sequor, sequor. jam parce. [a] sanguineum gerẽs
Insigne regni Laius [a] rapti furit.
Et ecce [b] inanes manibus infestis petit
Foditque vultus. [c] gnata, genitorem vides?
Ego video. [d] tandem spiritum inimicum exue,
Desertor anime, fortis in partem tui,
Omitte pœnas languidas longæ moræ,
[e] Mortemque totam recipe. quid segnis traho?
Quid vivo? nullum facere jam possum scelus.
Possum miser, prædico, discede à patre;

g Bacchi furore percitas.
h Agave Penthei mater & Bacchæ filium ejus Pentheum discerpserunt.
i Furore Bacchico percita vitulum esse putans, qui suus erat filius.
k Caput Penthei præfixum ferebat hastæ pampinis involutæ.
l Herc. Fur. vers. 915.
m Qua Zethus juvenis, *Hellenismus ut* ἲς seu μένος Ἀλκινόοιο, cum fratre Amphione taurorum caudis alligatum traxerunt per rubos corpus invisum Dirces inf v. 126. vel lege *Juvencus* i. taurus cui alligavit Zethus Dircen. Oed. v. 610
n Lipsius & Jos. Scaliger hunc versum poni volunt post duodecimum. *Ibo, ibo*, &c. supra.
o Unde Ino maritum Athamanta qui furore correptus Learchum alterum è filiis saxo illiserat, fugiens se cum altero filio in mare præcipitavit. *p* Caussata privignos Phryxum & Hellen apud patrem cui illos persequenti Iuno furias immisit ut Learchum occideret *q* Mersura Melicertam alium filium, seque. *r* Quæ filios interficiebant. quod utinam & mihi contigisset, nec vixissem futurus parricida, incestus, *&c.* *s* Infr. v. 243. *t* Ut Actæona, Penthea, Dircen aliosque in Orgiis. *u* Ut mihi cui tum infanti multo melius mori fuisset. *x* Olim quidem patris de parricidio admoniti oraculo, sed & jam matris, quæ mihi necem imprecatur propter incestum. *y* Qui me invitum in vita manere cogat. *z* Meus. sc. Laius à me occisus cujus umbram ex phantasia audire videreque videtur. *a* A me per sanguinem rapt. *b* Evulsis sc. oculis *c* Non tu, inquit ô filia patrem meum vides? Certe ego. Ille enim ut v. 39 genitorem videre per phantasiam videtur. Age anime, vita & spiritu tandem te priva, quem pater repetit. *d* O anime pusille. qui imperium & institutam mortem detrectas, fortis in partem tui. sc. oculos, mandata exequere & tandem in totum me desere. *e* Metaph. à gladiatoribus.

Discede, [c] virgo. timeo poſt matrem omnia.
AN. Vis nulla, genitor, à tuo noſtram manum
Corpore reſolvet. nemo me comitem tibi
Eripiet unquam. [d] Labdaci claram domum,
Opulenta ferro regna [e] germani petant;
Pars ſumma patris optimi è regno, mea eſt
Pater ipſe. non hunc auferet [f] frater mihi,
Thebana rapto ſceptra qui regno tenet;
Non hunc catervas [g] alter Argolicas agens.
Non ſi revulſo Iupiter mundo tonet,
Mediumque noſtros fulmen [h] in nexus cadat.
Manũ hanc remittam. prohibeas, genitor, licet:
Regam abnuentem, dirigam invitum gradum.
In plana tendis? vado. prærupta expetis?
Non obſto, ſed præcedo. quo vis utere
Duce me: [i] duobus omnis eligitur via.
Perire ſine me non potes; ; mecum potes.
Heic alta rupes arduo ſurgit jugo,
Spectatque longe ſpacia ſubjecti maris.
Vis hanc petamus? nudus heic pendet ſilex;
Heic ſciſſa tellus faucibus ruptis hiat.
Vis hanc petamus? heic rapax torrens cadit,
Parteſque lapſi montis exeſas rotat.
In hunc ruamus: dum prior, quo vis, eo;
[k] Non deprecor, non hortor. extingui cupis,
Votumque, genitor, maximum mors eſt tibi?
Si moreris, antecedo: ſi vivis, ſequor.
Sed flecte mentem; pectus antiquum advoca;
Victaſque magno pectore ærumnas doma.
Reſiſte. tantis in malis vinci malum eſt. (mo?
OE. [l] Vnde in nefanda ſpecimen egregium do,
Vnde iſta generi virgo diſſimilis ſuo?
Fortuna, credis? aliquis eſt ex me pius?
Non eſſet unquam (fata bene novi mea)
[m] Niſi ut noceret. [n] ipſa ſe in leges novas
Natura vertet; regeret in fontem citas
Revolutus undas amnis; & noctem afferet
[o] Phœbea lampas; Heſperus faciet diem.
Vt ad miſerias aliquid accedat meas;
Pii quoque erimus. unica OEdipodæ eſt ſalus,
Non eſſe ſalvum. liceat ulciſci patrem
Adhuc inultum. dextra quid ceſſas iners
Exigere pœnas? [p] quidquid exactum eſt adhuc;

[c] Dũ virgo, &c. ne & te violem ut matrem.
[d] Regnum Thebanum, Labdacus autem erat pater Laii.
[e] Fratres mei Polynices & Etheocles
[f] Etheocles qui regnum contra fœdus & pactam fidem occupat.
[g] Polynices exercitum ducens soceri ſui Adraſti regis Argivorum contra fratrem.
[h] In dextram meam quæ te tenet.
[i] Tibi non ſine me. Ioſ. Scaliger legit-- *quovis vertero Duc è duobus. omnis eligitur via.* I. Elige è duobus, ſive in plana, ſive in præceps, omnis via mihi eligitur. Lipſius leg.-- *quovis vertere Duce me, duobus omnis eligitur via.* Age te & verte quo voles: ſed non ſolus. In te uno duo peribunt aut vivent.
[k] In utrumque parata; non ſuadeo, non diſſuadeo.
[l] Unde tantæ pietatis ſpecimen in domo impia?
[m] Quod facit illa, mortem meam remorando.
[n] Omnia præpoſtera fient; & quod omnium maxime naturæ contrarium eſt, ego ipſe quoque pius ero, ut miſerior ſim & nocentior.
[o] Phœbus, Sol.
[p] Erui oculos expiaturus ſcelus in matre, quę oculis placebat meis,

Matri dedisti. mitte genitoris manum,
Animosa virgo: [q] funus extendis meum,
Longasque [q] vivi ducis [q] exequias patris.
Aliquando terra corpus invisum tege.
Peccas [r] honesta mente: pietatem vocas,
Patrem insepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem, [s] in æquo est, quiq; properantem impedit.
Occidere est, vetare cupientem mori.
Nec tamen in æquo est: [t] alterum gravius reor
Malo imperari, quam eripi mortem mihi.
Desiste cœpto, virgo. jus vitę ac necis
Meę penes me est. [u] regna deserui libens,
Regnum [x] mei retineo. si fida es comes,
Ensem parenti trade; sed [y] notum nece
Ensem paterna. tradis? an gnati tenent
Cum regno & illum? faciet, ubicunque est scelus.
Ibi sit. relinquo. gnatus hunc habeat meus,
Sed uterque. flammas potius, & vastum aggerem
Cōpone: in altos ipse me immittā rogos.
Erectam ad ignes funebrē adscendam struem,
Pectusque solvam durum, & in cineres dabo
Hoc quidquid in me vivit. ubi sævum est mare,
Duc; ubi sit altis præruptum saxis jugum,
[z] Ubi torta rapidus ducat Ismenos vada:
Duc, ubi feræ sint, ubi fretum, ubi præceps locus
Si dux es. illuc ire morituro placet,
Ubi sedit alta rupe semifero dolos
[a] Sphinx ore nectens. dirige huc gressus pedum,
Heic siste patrem. dira ne sedes vacet,
Monstrum repone majus. hoc saxum insidens
Obscura nostræ verba fortunæ loquar,
Quæ nemo solvat. [b] quisquis [c] Assyrio loco

q Qui jamdudum mortuus sum. *Illo enim die nocens moritur quo peccat.*

r Dum pia & officiosa esse velis.

s Æque peccat. *Invitum qui servat idem facit occidenti.*

t Ut nolentem cogat quis vivere.

u Thebana, externa, aliorum.

x Animi & voluntatis meæ.

y Quo patrem Laium occidi.

z Ianus Gruterus leg. *ubi torva rapidus ducat Ismenos vada.* Et vult authorem heic per figuram tribuere vadis, quod debebat Ismeno; eleganterque *torvus Ismenus ducat rapida vada.* cum pingantur fluvii fronte taurina; quę solenniter torva. Ismenus est fluvius Bœotiæ.

a Monstrum facie virginis, corpore volucris, pedibus leonis; quod in monte Sphincio prope Thebas residens viatoribus terror erat, nec habiturum finem, priusquam ænigma ab eo propositum quis solvisset. Scilicet, quodnam animal mane quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes esset. Quod Oedipus tandem de hominis infantia, juventute, senio interpretatus, Sphingi perniciem, sibi Iocastam cum imperio Thebano præmium (Iocastę fratre Creonte proponente) tulit. trifaria autem Sphingis fabula: *vel* monstrum fuisse ex dicta fabula, *vel* maritimam fuisse manum, quę, cum duce effera quadam muliere Bæotiæ montem occupasset, ab Oedipo deleta est; *vel* deniq; notham fuisse filiā Laii edoctam à patre oraculum de successione filiorū, quod ubi Oedipus solvisset illa ejecta Oedipo regnum debitum traditum. *b* Quatuor hos versus tanquā νοθεύοντας rejicit Ios. Scaliger legitq; *Possessa regi scindis & Bœotios Colonus*, &c D. Heinsius tanquam corruptos sic emendat- *Sacra quod Dirce lavat Supplex adoras; quisquis Eurotē bibis. Spartamq; fratre nobilē gemino colis, Quiq; Elin & Parnasson.* Sed vide sis Clariss. Jani Rutgersii Var. lect 3.l.2.c. ubi contra quam sentit Scaliger, assertum eat versus istos doctiss. Rutgersius, legitimaq; ratione pro legitimis adstruat. *c* Cadmo ex Assyria advenæ misso quęsitum sororem Europam ab Agenore patre, Phœnicū rege.

Possessa regi [d] scindis, [& Cadmi nemus
[e] Serpente notum, sacra quo [f] Dirce latet,
Supplex ad aras quisquis [g] Euroten bibis;
Spertenque [h] fratre nobilem [h] gemino colis;
Quicunque [i] Elim, [k] Parnason,] & Bœotios
Colonus agros uberis tondes soli;
Adverte mentem: [l] sæva Thebarum lues
Luctifica cæcis verba committens modis,
Quid simile posuit? quid tam inextricabile?
[m] Avi gener, patrisque rivalis sui,
Frater suorum liberûm, & fratrum parens;
Uno avia partu liberos peperit viro,
Ac sibi nepotes. monstra quis tanta explicet?
Ego ipse, victæ spolia qui Sphingis tuli,
Hærebo, fati tardus interpres mei.
Quid perdis ultra verba? quid pectus ferum
Mollire tentas precibus? hoc animo sedet,
Effundere hanc cum morte luctantem diu
Animã, & tenebras petere. nam sceleri hæc meo
Parum alta [n] nox est. [o] Tartaro condi juvat,
Et siquid ultra Tartarum est. tandem libet,
Quod [p] olim oportet. morte prohiberi haud (queo.
Ferrum negabis? noxias lapso vias
Cludes? & arctis colla laqueis inseri
Prohibebis? herbas, quæ ferunt lethum, auferes?
Quid ista tandem cura proficiet tua?
Vbique mors est. optime hoc cavit Deus.
Eripere vitam nemo non homini potest;
At nemo mortem. [q] *mille ad hanc aditus patent.*
Nil quæro. dextra noster & nuda solet
Bene animus uti. dextra nunc toto impetu,
Toto dolore, viribus totis veni.
[r] Non destino unum vulneri nostro locum:
Totus nocens sum. qua voles, mortem exige.
Effringe corpus, corque tot scelerum capax
Evelle totos viscerum nuda sinus.
Fractum incitatis ictibus guttur, sonet;
Laceræve fixis unguibus venæ fluant,
Aut dirige iras, quo soles. hæc vulnera
Rescissa multo sanguine ac tabe irriga.
Hac extrahe animam, duram, inexpugnabilem.
Et tu, parens, ubicunque pœnarum arbiter
Adstas mearum (non ego hoc tantum scelus

[d] Arando secas.
[e] Her. Fu. v. 392.
[f] Dircen Lycus rex Thebarum Antiopa repudiata duxit, quę Antiopam à Iove in Satyrum converso gravidam in vincula conjecit, quibus illa commiseratione exuta in Cithæronem confugit ubi Amphiona & Zethum peperit, qui adulti, Lycum interfecerunt & Dircen taurorum caudis alligatam per sentes raptarunt, quæ tandem in fontem conversa est.
[g] Flu. prope Lacedæmona.
[h] Castore & Polluce.
[i] Urbem Arcadiæ.
[k] Monte Phocidos.
[l] An Sphinx ipsa tam obscurum ænigma proposuit quam hoc meum est?
[m] Hęc Oedipi nuptiis competunt, *durius tamen dicitur patris mortui rivalis.*
[n] Oculorum erutorum
[o] Hippol. v. 341.
[p] Infra v. 258.
[q] Patent undique ad libertatem à necessitate vivendi viæ multæ, breves, faciles; inedia, capitis in parietem illisio, spiritus retentio, &c. Notum est illud Martial. Epigr. de Bruti Porsia.
[r] Ut in oculis eruendis.

Ulla expiari credidi pœna satis
Unquam, nec ista morte contentus fui,
Nec me redemi parte: [s] membratim tibi
Volui perire) debitum tandem exige:
Nunc solvo pœnas; [t] tunc tibi inferias dedi:
Ades, atq; inertem dexteram introrsus preme,
Magisque merge. timida tum parvo [u] caput
[x] Libavit haustu, vixque cupientes sequi
Eduxit oculos. [y] hæret etiam nunc mihi
[z] Ille animus, hæret; cum recusantem manum
Pressere vultus, [a] audias verum, OEdipe:
[b] Minus eruisti lumina audacter tua,
Quam præstitisti. nunc manum cerebro indue.
Hac parte mortem perage: qua [c] cœpsti mori.
An. Pauca, ô parens magnanime, miserande (precor
Vt verba gnatæ mente placata audias.
Non te ut reducã veteris ad [d] specimen domus,
Habitumque regni [e] flore pollentem inclyto,
Peto; ast ut iras, [f] tempore aut ipsa mora
Fractas, remisso pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non esse sub dolore, nec victum malis
[g] Dare terga. [h] *non est*, ut putas, *virtus* pater
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
[i] *Qui fata proculcavit, ac vita bona*
Projecit, atque abcidit, & casus suos
Oneravit; [k] *ipsi, ceu Deo, nullo est opus*
[*] *Quare ipse mortem cupiat, aut quare petat.*
Vtrumque timidi est velle. [l] *contempsit mori,*
Qui non cupiscit. [m] *cujus haud ultra mala*
Exire possunt, in loco tuto est situs.
Quis jam deorum (velle fac) quidquam potest

s Paulatim per membrorum aliorum post alia amissionem. *t* Oculorum sanguinis libamen, veluti inferias umbrę tuę, sunt autem *inferiæ* sacra quæ Diis manibus *inferuntur*, unde & nomen iis inditum. ad placandas sc. defunctorum animas tumulis superfusa. Gręcis χοαὶ, infundebant autem, lac, mel, aquam, vinum, oleum, *Inferimus tepido spumantia cymbia lacte*, quin & flores spargebant. vide Troad. 374. *u* Oculos è capite. *x* Thyest. v. 981. *y* Nec fortiter peragit institutum. *z* Qui erat mihi timide oculos eruenti. *a* Quod si verum dicam, animo non satis magno oculos evulsi mihi. *b* Dan. Heinsius sic distinguit: *Minus eruisti lumina audacter tua Quam præstitisti, nunc manum cerebro indue.* Hactenus commodasti manum tantum ipse tibi. Nunc ea utere. *c* Pro cœpisti: Al leg. *Qua capi mori.* Sed quia semet veluti alium alloquitur Oedipus; minus placet. *d* Decus insigne. *e* Inclyte florentem. *f* Quod etiam sæpe imbecillis animi est medicina. *g* Metaph. ab ignavis militibus cedere, fugere. *h* *Mori enim fugientem paupertatem vel amorem non est fortitudinis sed ignaviæ.* *i* Qui mortem spernit, qui res prosperas abjecit, adversas perferendas suscepit; ille sane mortem & vitam ex æquo habet. & quærenti cur, cum mors à vita nihil differat, non moriatur: respondebit cum Thalete; ob hoc ipsum, quia nihil differt. *k* Ipse nulla re indiget, tanquam Deus ἀνενδεὴς est Al. leg. *seu video.* Dan. Heinsius vero novam inducit lectionem: *ipsi sævitia nulla est opus*, &c. * Cur ipse *cupiat.* i. optet ut mors ultro veniat, aut *petat.* i. vi illum sibi inferat: ut Virgilius. *Pulchramque petunt per vulnera mortem.* Ios. Scaliger hunc vers. interrogatorie legit. *l* Non vult mori qui optat. hic mortis fructus est, optare desinere *m* Deinde cujus miseriæ non possunt majores fieri, non est cur morte illas fugere velit.

Malis tuis adjicere? jam nec tu potes,
Nisi hoc, ut esse te putes dignum nece.
Non es; nec ulla pectus hoc culpa attigit.
Et hoc magis te, genitor, insontem voca,
Quod [n] innocens es, Diis quoq; invitis. quid est
Quod te efferarit; quod novos suffixerit
Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
Sedes? quid ex his pellit? [o] ut careas die?
Cares. [p] ut altis nobilem muris domum,
Patriamque fugias? patria tibi vivo periit.
Gnatos fugis, matremque? ab aspectu omnium
Fortuna te summovit: & quidquid potest
Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
Regni tumultus, turba fortunæ prior
Abscessit ante [q] justa. quem, genitor, fugis?
OED. Me fugio; fugio consciũ scelerũ omnium
Pectus, [r] manumque hanc fugio, & hoc cœlum, & deos;
Et dira fugio scelera, quæ feci [s] nocens:
Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
Premo? has ego auras ore pestifero traho?
Ego laticis haustu satior? aut ullo fruor
[t] Almę parentis munere? ego [u] castam manum
Nefandus, incestificus, execrabilis
Attrecto? ego ullos aure concipio sonos,
Per quos [x] parentis nomen, aut [x] gnati audiam?
Vtinam quidem rescindere has quirem [y] vias,
Manibusque adactis omne, quo voces meant,
Aditusque verbis tramite angusto patet,
Eruere possem, gnata: jam sensum tui,
Quæ [z] pars meorum es Criminum, infœlix parens
Fugissem. inhæret ac recrudescit nefas
Subinde; & aures ingerunt quidquid mihi
Negastis oculi. cur caput tenebris grave
Non mitto ad umbras Ditis æternas? quid heic
[a] Manes meos detineo? quid terram gravo?
Mistusque superis erro? quid restat mali?
Regnum, parentes, liberi, [b] virtus quoque,
Et [c] ingenii solertis eximium decus
Periere. cuncta sors mihi infesta abstulit.
Lacrymæ supererant [d] has quoq; eripui mihi.
Absiste, nullas animus admittit preces,
Novamque pœnam sceleribus quærit parem.

n Per ignorantiam, neque enim nocens est qui sponte non est nocens.

o An ut luce careas? jam cares, à teipso excæcatus.

p An ut patriam fugias? jam es in ea nec es, vivum cadaver.

q Funus, exequias, id est, ante mortem, tibi vivo.

r Quæ patrem occidit.

s Rectissime ita distinguit Clariss. Scriverius cum prius corrupte conciperetur

t Terræ, quæ fructibus suis omnes alit.

u Tuam.

x Utrumque nomen mihi horrendum; *parentis*, qui liberos susceperim ex matre; *gnati*, qui patrem occiderim

y Sensorii auditus meatus, & organa, sive nervus sit cum tympano sive myrinx, sive aer innatus.

z Ex incestu meo nata.

a Animam meam jamdudum inferis debitam.

b Fortitudo mea, quæ veteribus sola virtus dicebatur, ἀνδρεία ab ἀνὴρ, ut virtus à viro.

c Quo Sphingis ænigma solvi. d Erutis oculis, an & cum his lacrymas?

Et

Et esse par quæ poterit? [e] infanti quoque
Decreta mors est. fata quis tam tristia
Sortitus unquam? videram nondum diem,
Vterique nondum solveram clusi moras;
Et jam timebar. [f] protinus quosdam editos
Nox occupavit, & novæ luci abstulit.
Mors me antecessit. [g] aliquis intra viscera
Materna læthum præcocis fati tulit:
Sed numquid & peccavit? abstrusum, abditum,
[h] Dubiumque an essem, sceleris infandi reum
Deus egit. illo teste damnavit parens,
Calidoque teneros [i] transtudit [k] ferro pedes,
Et in alta nemora pabulum misit feris,
Avibus & avidis, quas Cithæron noxius
[l] Cruore sæpe [l] regio attractas alit.
Sed quem [m] Deus damnavit, abiecit pater,
Mors quoque refugit. præstiti [n] Delphis fidem:
Genitorem adortus impia stravi nece.
[o] Hoc alia pietas redimet? occidi patrem,
Sed matrē amavi proloqui [p] hymenæum pudet,
[q] Tedasque nostras. [r] has quoque invitum pati
Te coge [r] pœnas, facinus ignotum, efferum,
Inusitatum effare, quod populi horreant,
Quod esse factum nulla non ætas neget,
Quod [s] patricidam pudeat. in patrios toros
Tuli paterno sanguine aspersas manus;
Scelerisque precium majus accepi scelus.
Leve est paternum facinus. in thalamos meos
Deducta mater, ne parum scelerum foret
[t] Fœcunda. nullum crimen hoc majus potest
Natura ferre. si quod etiamnum est tamen;
[u] Qui facere possent, dedimus. abieci necis
Pretium paternæ sceptrū, & hoc iterum manus
Armavit alias. optime [x] regni mei
Fatum ipse novi: nemo sine [y] sacro feret
Illud cruore. magna præsagit mala

e Pater meus Laius ab oraculo præmonitus fore ut manu filii periret, me ut primum natus sum feris exponendum servo tradidit. is me perforatis plantis ad arborem suspendit, ubi à pastore Polybi Corinthiorum regis Phorbante inventus servatusque Meropæ reginæ donatus sum, quę me pro suo habuit. ego autem ubi idem consulto oraculo accepissem, Corintho profugiens, ne deputativum patrem Polybum aliquando interficerem, Phocidem adveni, ubi in trivio de via contendens patrem inscius interfeci. Oedip. 280. & 782.

f Quamprimum editi sunt, pereuntur aliqui; ego nondum natus morti addictus sum.

g Alii in utero moriuntur, an forte quia peccaturi, ut ego?

h Embryoñem.

i Aiii, *transtulit*.

k Gladio, seu subula.

l Ut Actæonis & Penthei. *m* Apollo edito oraculo. *n* Oraculo Delphico. *o* Ironice. *p* Nuptias ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ ναίειν τὸν νυμφίον καὶ τὴν νύμφην. *vel*, à membranula illa quæ virginibus in primo Veneris aditu rumpitur. *alii* ad historiam de Hymenæo quodam Argivo referunt, & ab ejus (quod virginibus Atticis à Pelasgis raptis præstiterat) subsidio institutum ferunt hymnum qui Hymenæus dicitur, qualis Romanis Thalassio. *q* Faces quinque, in nuptiis adhibitas, ut & in sacris, è teda arbore de larium genere, è qua succus pice liquidior. *Angl. Tarre.* Vid. inf. v 507. *r* Ut audias quod meminisse horret. *s* Emphatice. *t* Quatuor enim Oedipo peperit liberos; mascul. Eteoclem, Polynicem; fœmin. Antigonen, Ismenen. *u* Filios, qui scientes peccare velint. *x* Herc. Fur. v. 385. *y* Execrando, impie fuso.

Paternus animus. jacta jam sunt semina
Cladis futuræ, spernitur [z] pacti fides.
[a] Hic occupato cedere imperio negat:
Jus [b] ille, & icti [c] fœderis testes Deos
Invocat, & Argos exul atque urbes movet
Grajas in arma. non levis fessis venit
Ruina Thebis: tela, flammæ, vulnera
Instant, & istis si quod est majus malum:
Vt esse genitos nemo non ex me sciat.
AN. Si nulla, genitor, causa vivendi tibi est,
Hæc una abunde est, ut pater gnatos regas
Graviter furentes. tu impii belli minas
Avertere unus, tuque vecordes potes
Inhibere juvenes, civibus pacem dare,
Patriæ quietem, [d] fœderi læso fidem.
Vitam tibi ipse si negas, [e] multis negas.
OED. Illis parentis ullus aut æqui est amor,
Avidis cruoris, imperii, armorum, doli,
Diris, scelestis; breviter ut dicam, [f] meis?
Certant in omne facinus, & pensi nihil
Ducunt, ubi illos ira præcipites agat,
Nefasque nullum, per nefas nati, putant.
Non patris illos tangit afflicti pudor,
Non patria. regno pectus attonitum furit.
Scio quo ferantur, quanta moliri parent:
Ideoque lethi quæro maturi viam,
Morique propero, dum in domo nemo est mea
Nocentior me. gnata, quid genubus meis
Fles advoluta? quid prece indomitum domas?
[g] Unum hoc habet fortuna, quo possim capi,
Invictus aliis. sola tu affectus potes
Mollire duros, sola pietatem in domo
Docere nostra. nil grave aut miserum est mihi;
Quod te sciam voluisse. tu tantum impera.
Hic Oedipus [h] Ægæa tranabit freta,
Jubente te; flammasque, quas [i] Siculo vomit
De monte tellus igneos voluens globos,
Excipiet ore; seque [k] serpenti offeret,
Quæ sæva furto nemoris Herculeo furit;
Jubente te [l] præbebit alitibus jecur;
Iubente [m] vivet.

[z] Ut alternis annis regnarent.
[a] Eteocles sup. v. 56.
[b] Polynices. v. 58.
[c] Fœdus icere, ferire, percutere dicitur à cæso porco, *ut Livio*; porca, *ut Virgilio & Suetonio*; *sed & Cic. 2. de legib. Porco fœmina piaculum dare, dixit*, In sacris vero plus valere fœminas victimas observatum est. In fœdere itaq; Fœcialis sive sacerdos porcum silice feriens dicebat; Iupiter sic populum qui fœdus non servarit, ferito, ut ego hunc porcum ferio, tantoque magis ferito, quanto magis potens pollensque est, *& à porco fade & crudeliter cæso Servius fœdus dici vult.*
[d] Modo v. 280.
[e] In bello perituris illo, quod tu vivendo inhibere poteris.
[f] Emphatice. Impiis, utpote ex incestu genitis.
[g] Te, tuas preces, tuam pietatem.
[h] Mare Europam ab Asia disterminans, ab Ægæo Thesei patre; *alii*, à scopulo, qui αἰγὸ id est, capræ speciem præfert.

[i] Ætna v. 80. Herc. Fu. [k] Draconi vigili, qui furit sævus propter aurea mala ab Hercule surrepta. v. 237. Herc. Fu. [l] Ut Tityus Herc. Fu. 755. [m] *Emphatice.* quod omni cruciatu majus. extremum enim malorum illi vita.

ACTVS

ACTUS SECUNDUS.

NUNCIUS. OEDIPUS. ANTIGONE.

Nuncius à Thebanis missus Oedipum obsecrat ut rediens componat filios, abnuit Oedipus, & in sylvas se recipiens filiis diras imprecatur.

[a]----NUN Regia stirpe edite, (cant,
Thebæ [b] paventes arma fraterna invo-
Rogantque tectis arceas patriis faces.
Non sunt minæ. jam propius accessit malum.
Nam [c] regna repetens frater & [c] pactis vices,
In bella cunctos Græciæ populos agit;
[d] Septena muros castra Thebanos premunt.
Succurre; prohibe pariter & bellum & nefas.
OED. [e] Ego ille sum, qui scelera committi vetē,
Et abstineri sanguine à caro manus
Doceam? magister juris & amoris pii (tunt.
Ego sum? meorum exempla facinorum appe-
Me nunc sequuntur. laudo & agnosco libens.
Exhortor, aliquid ut [f] patre hoc dignū gerant.
Agite ô propago [g] clara, generosam indolem
Probate factis; gloriam ac laudes meas
Superate: & aliquid facite, propter quod pa-
Adhuc juvet vixisse. facietis, scio. (trem
Sic estis orti. scelere defungi haud levi,
Haud usitato, tanta nobilitas potest.
Ferte arma. facibus petite [h] penetrales deos,
Frugemque flamma metite natalis soli.
Miscete cuncta. rapite in exitium omnia.
Deiicite passim mœnia, in planum date.
Templis Deos obruite, maculatos [i] lares
Conflate. ab imo tota considat domus.
Vrbs concrematur. primus à thalamis meis
Incipiat ignis. AN. Mitte violentum impetum
Doloris, ac te publica exorent mala,
Auctorque placidæ liberis pacis veni.
OED. Vides modestæ deditum menti senem?
[k] Placidæque amantem pacis ad partes vocas?
Tumet animus ira, fervet immensum dolor.

a Hoc hemistichium, ne cohæreat cum præcedenti, quod in fine Actus primi, replet ex veteri libro Lipsius, sic. *Exemplum in ingens, regia stirpe edite* Ego neque temere omni vetustæ aut scriptæ lectioni fidendum puto, & vix est ut à Seneca sic positum dicam. Nam valde inamænus sit sonus particule *in* repetitæ. Præterea, & si fatetur ipse Oedipus appetere exempla suorum facinorum in suis natis; non propterea id nuncius dixerit, aut cum malo omine Regem suum salutaverit.

b Paventes bella, te tuamque opem invocant.

c Sup. v. 282. & v. 58.

d Castra septem ducum, qui Adrastus, Tydeus, Polynices, Capaneus, Hippomedon, Amphiaraus, Parthenopœus. qui singuli singulas portas Thebarum obsedere.

e Imo vero scelestus cum sim Diisque iratis genitus, qui potius jubeam & doceam. Sui itaque detestatione & stirpis odio diras natis imprecatur.

f *Emphatice.* me parricida, incesto.

g Certe mea. vel. Ironice ut & sequentia.

h Penates. Thyest. 773.

i Imagines Deorum domesticorum aureas, argenteas, æreas-ve incendiis conflate.

k Mene invitas ad sedandas partium iras, ac si essem pacificus? Frustra. Tumet enim animus ira.

Maiusque, quam quod casus & juvenum furor
Conatur, aliquid cupio. non satis est adhuc
Civile bellum. frater in fratrem ruat.
Nec hoc sat est. quod debet, ut fiat nefas
De more nostro, [l] quod meos deceat [m] toros;
Date arma patri, nemo me ex his eruat
Silvis: latebo rupis exesæ cavo,
Aut sepe densa corpus abstrusum tegam.
Hinc [n] aucupabor verba rumoris vagi,
Et sæva fratrum bella, quod possum, audiam.

l Immane & inauditum.
m Quo probent se ex me genitos.
n Captabo.

* * * *

ACTUS TERTIUS.

* ἀκέφαλον *

* Multa desunt in fine præcedentis Actus. Deest etiam hujus Actus tertii principium.

JOCASTA. ANTIGONE. NUNCIUS.

Jocasta audito in procinctu stare utramque aciem propere fertur filios (si fieri possit) in gratiam reductura.

IO. felix [m] Agave, [n] facinus horrendum manu
Qua fecerat, gestavit; & spolium tulit
Cruenta nati [o] Mænas [p] in partes dati.
Fecit scelus, [q] sed misera non ultra suum
Scelus hoc cucurrit. hoc leve est, quod sum nocens;
Feci [r] nocentes. hoc quoq; etiam leve est;
Peperi nocentes. deerat ærumnis meis,
Vt & [s] hostē amarem. Bruma ter posuit nives,
Et [t] tertia jam falce decubuit Ceres,
Vt exul errat gnatus, & patria caret,
[u] Profugusque regum auxilia Grajorum rogat.
Gener est Adrasti, cujus imperio mare,
Quod cingit Isthmon, regitur. hic gentes suas,
[u] Septemque secum regna ad auxilium trahit
Generi. quid optē, quidve decernam, haud scio.
Regnum reposcit, causa repetentis bona est;
Mala, [x] sic petentis. vota quæ faciam parens?
Vtrumque natum video. nil possum pie
Pietate salva facere. quodcunque alteri
Optabo nato, fiet alterius malo.
Sed utrumque quamvis diligam affectu pari;
Quo causa melior, sorsque deterior trahit,

m Sup. ℣. 17.
n Thyrso affixum caput Penthei.
o Bacchis, à μαίνεσθαι. furere.
p Discerpti.
q Sed illa non ulterius progressa in alia incidit scelera, ut ego.
r Lipsius *nocentem* reponit quia de Oedipode solo sermo est. sed & alias scelus indignanter adaugens pluralem pro singulari ponit Her. Fu. 285. Quin & Sophocl. Πατέρας de unico Oedip. & μητέρας de Jocasta sola dixit, *vel*, feci nocentes me & Oedipum.
ſ Polynici enim jus suum armis repetenti faveo.
t Hic Euripidem sequutus inducit Jocastam tertio post anno quam incestum agnovit viventem; cum in Oedipo, agnito facinore statim sibi mortem consciscat.
u Sup. v. 58. & 326.
x Contra patriam arma externa inferentis.

In-

Inclinat animus, [y] semper infirmo favens,
Miseros magis fortuna conciliat suis.
NUN. Regina dum tu flebiles questus cies,
Terisque tempus, tota nudatis stetit,
Acies in armis. [z] æra jam bellum cient,
[a] Aquilaque pugnam signifer mota vocat.
Septena reges bella dispositi parant.
Animo pari [b] Cadmea progenies subit.
Cursu citato miles hinc illinc ruit.
Vide, ut [c] atra nubes pulvere abscondat diem,
Fumoque similes campus in cœlum erigat
Nebulas, equestri fracta quas tellus pede
Submittit: &, si vera metuentes vident,
Infesta fulgent signa; surrectis adest
[d] Frons prima telis: [e] aurea clarum nota
Nomen ducum vexilla præscriptum ferunt.
I, redde amorem fratribus; pacem omnibus;
Et impia arma matris oppositu impedi.
ANT. Perge, ô [f] parens, & concita celerē gradum;
Compesce tela, fratrique ferrum excute.
[g] Nudum inter enses [h] pectus infestos tene.
Aut solve bellum, mater, [h] aut prima excipe.
IO. Ibo, ibo, & armis obvium opponam caput.
Stabo inter arma. [i] petere qui fratrem volet,
[i] Petat ante matrem. tela, qui fuerit pius,
Rogante ponat matre: qui non est pius,
Incipiat à me. fervidos juvenes anus
Tenebo. nullum [k] teste me fiet nefas.
Aut si quod & me teste committi potest,
[l] Non fiet unum. ANT. [m] Signa collatis micant
Vicina signis: clamor hostilis fremit;
Scelus in propinquo est: occupa, mater, preces.
Et ecce motos fletibus credas meis;
Sic agmen armis segne compositis venit.
Procedit acies tarda, sed properant duces.
IO. Quis me procellæ turbine insanæ vehens
Volucer per auras ventus æthereas aget?
Quæ [n] Sphinx, vel [o] atra nube subtexens diem
[p] Stymphalis, avidis præpetem pennis feret?

y Sup. v. 370.
z Tubæ.
a Romano more vexillum primum Aquilam vocat Poeta. forte & Græci habuerunt. nam & Persæ; à quibus Romani aquilæ usum sumpsere.
b Thebani à Cadmo orti.
c Pulveris ab equitatu excitati.
d Acies instructa.
e Aureis characteribus Non enim solum ducum nomina aureis literis ferebant in vexillis, sed & signo cum minis insertis.
f Quam, parens cum sis, discordes revereantur filii. Alii tribuunt hæc *Nuncio*, non enim, ut ajunt, verisimile est, ut hæc jam Thebis dicat Antigone, quæ nec prece, nec vi à patre avelli poterat, qui in Cithæronis sylva. Sed minus recte. Sunt enim verba minus decora, magisq; pathetica, quam ut conveniant nuncio. Ne autem miremur filiam deseruisse patrem, ut succurreret fratribus; sic requirit pietas. & jam morti renunciarat Oedipus; unde est supra. v. 319. *Iubente vivet.* Item. v. 361. *Hinc aucupabor*, &c. *g* Quod nutritionis illos admoneat. v. 447 inf. *h* Aut primum belli ictum excipe. *i* Ferro. *k* Me vidente. *l* Nam & ipsa una peribo. *m* Quæ tria, *Muta* ut vexilla; *vocalia* quę voce humana; *semivocalia* quæ classico, tuba, buccina dantur. *n* Sup. v. 120. *o* Solem obscurans alis expassis, Herc. Fur. 1182. *p* Herc. Fur. v. 243.

Aut

Aut quæ per altas aeris rapiet vias
Harpyia, [r] sævi regis observans famem;
Et inter acies projiciet raptam duas?
NUN. Vadit furenti similis, aut etiam fuit;
[s] Sagitta qualis Parthica velox manu
Excussa fertur; qualis insano ratis
[t] Premente vento rapitur; aut qualis cadit
[u] Delapsa cœlo stella, cum [x] stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam;
Attonita cursu fugit & [y] binas statim
Diduxit acies. victa materna prece
Hæsere bella, jamque in alternam necem
Illinc & hinc miscere cupientes manum,
Vibrata dextra tela suspensa tenent.
Paci favetur. [z] omnium ferrum latet
Cessatque. [a] telum vibrat in fratrum manu.
Laniata canas mater ostendit comas;
Rogat abnuentes: irrigat fletu genas.
Negare matri, qui diu dubitat, potest.

r Phinei. v. 153. Thyest.
s Thyest. v. 383
t Urgente à puppi, secundo vento.
u *De cœlo lapsa sereno, Quæ si non cecidit potuit cecidisse videri.* Est autem exhalatio superius inflammata, deorsum decurrens ut cadere videatur.
x Aera dividens.
y Inter utramque aciem consistit.
z In vaginas reconditi gladii non vibrantur.
a Solum tela micant in fratrum manibus, *Sunt qui legunt, Cessatque telum vibratum fratrum manu,* sensu quidem approbando sed contra quartæ sedis modum.

ACTUS QUARTUS.

JOCASTA. POLYNICES.

Jocasta utrumque filium serio precatur ut simultate posita ingratiam & amorem redire velint. Polynices impie respondet.

IN me arma & ignes vertite. in me omnis ruat
Unam juventus; quæque [b] ab Inachio venit
Animosa muro; quæque Thebana ferox
Descendit arce. civis atque hostis simul
Hunc petite ventrem, qui dedit [c] fratres viro.
Mea membra passim spargite, ac divellite;
Ego utrumque peperi. [d] ponitis ferrum ocyus
Ac dico, & ex æquo mihi dextras datis?
Date, dum [e] piæ sunt. [f] error invitos adhuc
Fecit nocentes. [f] omne Fortunæ fuit
Peccantis in nos crimen. hoc primum nefas
Inter scientes geritur. in vestra manu est,
Utrum velitis. sancta si pietas placet,
[g] Donate matrem pace. * si placuit scelus,

b Ab Argis, Inacho quondam regnatis.
c Natos eosdem & fratres Oedipo.
d An deponitis arma dicto citius?
e Nec fraterna cæde pollutæ.
f Quæ hactenus peccata sunt vel à me vel à patre vestro de origine vestra, fortunæ diræ imputanda sunt, adeoque ignorantia excusanda; vos primum scientes peccatis, an etiam volentes in vestra est potestate. g Legitur, & *Donate matri pacem,* melius; nisi repugnaret lex carminis. * Si pergitis, & frater in fratrem ruit, non ea meta sceleri; majus superest; quia primum interficienda ego mater. Peti neuter vestrû nisi per me potest, quæ me objicio mediam.

Majus paratum est; media se opponit parens.
Proinde bellum tollite, aut h belli moram.
Sollicita cui nunc mater alterna prece
Verba admovebo? misera quē amplectar prius?
In utramque partem ducor affectu pari.
i Hic abfuit. sed k pacta si fratrum valent,
l Nunc alter aberit, ergo jam nunquam duos,
Nisi m sic, videbo? junge complexus prior
Tu, tot labores totque perpessus mala,
Longo parentem fessus exilio vides.
Accede propius. clude vagina impium
Ensem; & trementem jamq; n cupientem excuti
Hastam solo defige. maternum tuo
o Coire pectus pectori clypeus vetat.
Hunc quoq; repone. p vinculo frontem exue,
q Tegimenque capitis triste belligeri leva,
Et ora matri redde. r quo vultus refers,
Acieque pavida fratris observas manum?
Affusa totum corpus amplexu tegam.
Tuo cruori per meum fiet via.
Quid dubius hæres? an times matris fidem?
PO. Timeo: nihil jam jura naturæ valent.
Post ista s fratrum exempla, ne matri quidem
Fides habenda est. IO. t Redde jam capulo manū,
Adstringe galeam, læva se clypeo ingerat;
Dum frater u exarmatur, armatus mane:
x Tu pone ferrum, causa qui es ferri prior.
Si pacis odium est, furere si bello placet,
y Inducias te mater exiguas rogat,
Ferat ut reverso post fugam nato oscula,
Vel z prima, vel a suprema. dum pacem peto,
Audite inermes: ille te, tu illum times;
Ego utrumq;, sed pro utroq;. quid strictum abnuis
Recondere ensem? qualibet gaude mora.
Id gerere bellum cupitis, b in quo est optimum
Vinci. vereris fratris infesti dolos?
Quoties necesse est fallere, aut falli à suis,
Patiare potius ipse, quam facias, scelus.
Sed ne verere: mater insidias & hinc
Et rursus illinc abiget. exoro, an c patri
Invideo vestro? veni, ut arcerem nefas,
An ut viderem propius? d hic ferrum abdidit

h Me moram belli mediam.
i Polynices.
k Sup. v. 280.
l Eteocles.
m Alterum per vices exulantem.
n Vibratam.
o Conjungi.
p Galeę.
q Galeam.
r Quo respicis aut vultum torques, ac si fratrem timeres?
s Fraternæ perfidiæ.
t Recipe quæ deposueras à me rogatus arma
u Legitur &, *est armatus*.
x O Eteocles, qui violasti fidem pactam.
y Exiguam saltem belli moram.
z Post multos annos quibus eum non viderim. *vel* prima futuræ pacis pignora.
a Perituro fortasse in hoc bello, si bellum gerere persistatis.
b In quo melius foret occidi, quam injuriæ fratrisque cędi superesse.
c Qui absens & cæcus est, ego autem adsum, an ut repellam an ut videam nefarium hoc bellum? infra vers. 552.
d Eteocles precibus meis motus arma deposuit, & hastæ solo defixę incubat reclivis, solet autem miles si hostis à sinistro latere appareat, in scutum se inclinare; si à dextro, in hastam.

Re-

Reclivis hastæ, & arma defixa incubant.
Ad te preces nunc, nate, maternas feram,
Sed ante lacrymas. teneo longo tempore
Petita votis ora. te, profugum solo
Patrio, penates e regis externi tegunt:
Te maria tot diversa, tot casus vagum
Egere; f non te duxit in thalamos parens
Comitata primos, nec sua g festas manu
Ornavit ædes, nec sua h lætas faces
Vitta revinxit. dona non auri & graves
Gazas socer, non arva, non urbes dedit;
Dotale bellum est. hostium es factus gener,
Patria remotus, hospes alieni laris,
Externa consecutus, expulsus tuis,
Sine crimine exul. nequid è i fatis tibi
Deesset paternis, k hoc quoque ex illis habes,
Errasse thalamis. nate, l post multos mihi
Remisse soles; nate, sollicitæ metus
Et spes parentis; cujus aspectum Deos
Semper rogavi; cum tuus reditus mihi
m Tantum esset erepturus adventu tuo,
Quantum daturus; quando pro te desinam,
Dixi, timere? dixit irridens Deus,
Ipsum timebis. nempe, nisi bellum foret,
Ego te carerem: nempe, si tu non fores,
Bello carerem. triste conspectus datur
Pretium tui, durumque: sed matri placet.
Hinc modo recedant arma, dum nullum nefas
Mars sævus audet. hoc quoque est magnū nefas;
Tam prope fuisse. stupeo, & exsanguis tremo,
Cum stare fratres hinc & hinc video duos
Sceleris sub ictu. membra quassantur metu.
Quam pene mater majus adspexi nefas,
Quam quod miser videre non potuit pater!
Licet timore facinoris tanti vacem,
Videamque jam nil tale, sum infelix tamen,
Quod pene vidi, per n decem o mensium graves

e Adrasti.

f Ego non conciliavi tibi nuptias, non nuptam in thalamum duxi, nec in lecto collocavi. *quod pronubæ officium est, quæ plerumque mater.*

g In nuptiis januę festa fronde ramis & sertis ornari solitę

h Sponsa primum ad mariti limen veniens postes laneis vittis ornabat eosque adipe suillo ungebat, unde *unxor* dicta, pronuba autem ut plurimum sponsæ mater ademptas nupturæ virginales vittas facibus (quę quinque, pro numero partus naturali *vel* in honorem V deorum, Iovis adulti, Iunonis adultæ. Veneris, Suadelæ, Lucinæ pręferebantur à pueris patrimis & matrimis apud Romanos, à sponsæ matre apud Grecos) urendas implicuit sponsamque matronalibus vittis redimibat.

i Exulare utrumque sine culpa; oraculo uxorē accipere

k Ut Oedipus matris erravit thalamis quos insecuta est pestis, ita tu hostilis uxoris quos comitatur bellum dotale. l Post multos mihi reddite dies. m Fratre in exilium alternum recessuro. n Quibus te in utero gestavi. etsi autem de partus tempore variant, alii menses numerando *Solares* alii *Lunares*, & hos quidem vel Peragrationis vel Consecutionis v. 838. Thyest. vel denique Apparitionis; commodius tamen ad mensas solares XXX. dierum referunt pariendi tempus, cujus communissimus, mensis nonus; proximus mensis decimus aut septimus. de sexti mensis vitalitate disputant medicorum filii; an mensis undecimi partus sit legitimus, quærunt ICti. o Legitur & *mensum* ne Amphimacer versum gravet.

Vteri labores, perque pietate inclytas
Precor ſorores, & per irati ſibi
Genas parentis; ſcelere quas nullo nocens,
Erroris à ſe dira ſupplicia exigens,
Hauſit; nefandas mœnibus patriis faces
Averte: ſigna bellici retro agminis
Flecte. ut recedas, magna pars ſceleris tamen
Veſtri peracta eſt. vidit hoſtili grege
Campos repleri patria, fulgentes procul
Armis catervas: vidit equitatu levi
Cadmea frangi prata, & [q] excelſos rotis
Volitare proceres; [r] igne flagrantes trabes
Fumare, [ſ] cineri quæ petunt noſtras domos;
Fratreſque (facinus quod novum [t] & Thebis (fuit)
In ſe ruentes. totus hoc exercitus,
Et populus omnis, & utraq; hoc vidit ſoror,
Genitrixque vidit: nam pater [u] debet ſibi,
Quod iſta non ſpectavit. [x] occurrat tibi
Nunc Oedipus: quo judice, erroris quoque
Pœnæ petuntur. ne, precor, ferro erue
Patriam, ac penates; neve, quas regere expetis,
Everte Thebas. quis tenet mentem furor?
Petendo patriam perdis. ut fiat tua,
Vis eſſe [y] nullam? quin tuæ cauſæ nocet
Ipſum hoc, quod armis vertis infeſtis ſolum,
Segeteſque [z] aduſtas ſternis, & totos fugam
Edis per agros. nemo ſic vaſtat ſua.
Quæ corripi igne, quæ meti gladio jubes,
Aliena credis. rex ſit è vobis uter,
Manente regno, quærite. hæc telis petes,
Flammiſque tecta? poteris has [a] Amphionis
Quaſſare moles? nulla quas ſtruxit manus,
Stridente tardum machina ducens onus;
Sed convocatus vocis & citharæ ſono
Per ſe ipſe turres venit in ſummas lapis.
Hæc ſaxa franges victor? hinc ſpolia auferes,
Vinctoſque duces [b] patris æquales tui?
Matres ab ipſo conjugum raptas ſinu
Sævus catena miles impoſita trahet?
Vt adulta virgo miſta captivo gregi
Thebana nuribus munus Argolicis eat?
An & ipſa palmas vincta poſt tergum datas
Mater triumphi præda [c] fraterni vehar?
Poteſne cives lætus exitio datos

[q] Sublimes in curribus è quibus pugnare mos veteribus erat.

[r] Faces incendia Thebis minitantes.

[ſ] Ad cinerem.

[t] *Emphat.* & Thebis, quibus nullum fere ſcelus novum eſt

[u] Pro beneficio habet erutos à ſe oculos ne hæc videat.

[x] Si pater etiam ignorantiæ pœnas exegerit, tu vide ne ſciens volenſq; in ſcelus irruas.

[y] Nullius itaque erit.

[z] Aduris & ſternis. alii leg. *adultas.*

[a] *Dictus & Amphion Thebana conditor arcis Saxa movere ſono teſtudinis.* Vide Herc. Fu. 260. & 914.

[b] Coævos patris id eſt, ſenes.

[c] De fratre acti.

Videre

Videre passim? mœnibus catis potes
Hostem admovere? sanguine & flamma potes
Implere Thebas? tam ferum & durum geris
Sævumque in iras pectus, & nondum imperas?
d Quid sceptra facient? pone vesanos, precor,
Animi tumores, teque pietati refer.
Po. Vt profugus errem semper? ut patria arceat,
Opemque gentis hospes externæ sequar?
Quid paterer aliud e si fefellissem fidem,
Si pejerassem? fraudis alienæ dabo
Pœnas; at ille præmium scelerum feret?
Jubes abire: matris imperio obsequor.
Da, quo revertar, regia frater mea
Habitet superbus; parva me abscondat casa?
Hanc da repulso. liceat exiguo lare
Pensare regnum. f conjugi donum datus
Arbitria thalami dura felicis feram,
Humilisque socerum lixa dominantem sequar?
g *In servitutem cadere de regno, grave est,*
Io. Si regna quæris, nec potest sceptro manus
Vacare sævo; multa, quæ possunt peti
In orbe toto, quælibet tellus dabit.
Hinc nota Baccho h Tmolus attollit juga,
Qua lata terris spacia frugiferis jacent.
Et qua trahens opulenta i Pactolus vada
Inundat auro rura: nec lætis minus
k Mæandros arvis flectit errantes aquas,
Rapidusque campos fertiles l Hebrus secat.
Hinc grata Cereri m Gargara, & dives solum
Quod n Xanthus ambit nivibus Idæis tumens.
Hinc, qua o relinquit nomen Jonii maris,
Fauces Abydi Sestos oppositæ premit:
p Aut, qua latus jam propior Orienti dedit,
Tutamq; crebris portubus Liciam videt:
Hæc regna ferro quære, in hos populos ferat
Socer arma fortis: has paret sceptro tuo
Tradatque gentes. hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. melius exilium est tibi,
Quam reditus q iste. crimine alieno exulas,
Tuo redibis. melius usus viribus,
Nova regna nullo scelere maculata appetes,
Quin ipse frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. vade, & id bellum gere,
In quo pater materque pugnanti tibi

d Quid quæso facies si quando Rex fueris?
e Quod fecit Eteocles.
f In conjugis opulentæ domum receptus pro uxore heram habeam. imo habear & inserviam socero.
g V. 923 Thye.
h Mons Lydiæ à Baccho superatus vitium & croci ferax.
i Lydiæ fl. aureas trahens arenas.
k V. 683. Herc. Fur.
l Fluvius Thraciæ.
m Montis Idæ cacumina frumento fertilia
n Scamander flu. Trojanus.
o Et Hellespontus dici cœpit. in cujus faucibus Abydus à latere Asiatico opposita est Sesto à latere Europæo.
p Aut qua orienti vicinior fluit Xanthus.
q Per vim & nefas.

Favere

Favere possint. regna cum scelere, omnibus
Sunt exiliis graviora. nunc belli mala
Propone; dubias Martis incerti vices.
[a] Licet omne tecum Græciæ robur trahas;
Licet arma longe miles ac late explicet;
Fortuna belli semper ancipiti in loco est,
Quodcunque Mars decernit: exæquat duos,
Licet impares sint, gladius: & spes & metus
Sors cæca versat. præmium incertum petis,
Certum scelus. Favisse fac votis Deos
Omnes tuis: cessere, & aversi fugam
Petiere. cives clade funesta jacent.
Obtexit agros miles. Exultes licet,
Victorque fratris spolia dejecti geras;
[b] Frangenda palma est. Quale tu id bellū putas,
In quo exsecrandum victor admittit nefas,
Si gaudet? hunc, quem vincere infelix cupis,
Cum viceris, lugebis. infaustas, age,
Dimitte pugnas. libera patriam metu,
Luctu parentes. Po. Sceleris & fraudis suæ
Pœnas nefandas frater ut nullas ferat?
[c] Io. Ne metue, pœnas, & quidē solvet graves.
Regnabit. Po. Hæcne est pœna? Io. Si dubitas,
[d] Patriq; crede. [e] Cadmus hoc dicet tibi, ([d] avo
Cadmique proles. [f] sceptra Thebarum fuit
Impune nulli gerere; nec quisquam [g] fide
Rupta tenebat illa. jam numeres licet, (mihi
Fratrem inter istos. Po. Numero: [h] & est tanti
Cum regibus jacere. Io. [i] Te turbæ exulum
Adscribo. regna, dummodo invisus tuis.
Po. [k] Regnare non vult, esse qui invisus timet.
Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium, atque regnum. regis, & magni, reor
Odia ista premere. *multa dominantem vetat*
Amor suorum; plus in iratos licet.
[l] *Qui vult amari, languida regnet manu.*
Invisa nunquam imperia retinentur diu.
Io. [m] Præcepta melius imperii reges dabunt;
Exilia tu dispone. Po. Pro regno velim
Patriam, penates, conjugem flammis dare.
Imperia precio quolibet constant bene.

Deest, & magna pars hujus Tragœdiæ intercidit.

a Exercitu & copiis licet sis numerosior & instructior, imo melior. non tamen numero, non virtuti militum semper respondet fortuna, sed anceps belli alea, & κοινὸς ἄρης impares æquat & potentioris spem impotentioris sæpe metui subjicit.

b Non tamen sincera erit tibi & integra victoria, quia non honesta.

c Leguntur hęc & seq; interpositione personæ sic. Io. *ne metue; pœnas & quidem solvet graves: Regnabit. hęc est pœna si dubitas, &c.*

d Laio & Oedipo quorum ille interfectus, hic, omni ęrumnarum genere accumulatus.

e Regno pulsus & in serpentem mutatus Herc. Fur. vers. 392.

f Ibid. v. 385.

g Quod fecit Eteocles.

h Et ego tanti regnum æstimo, ut vel cum his regibus rex mori velim.

i Si hæc tua sit politice, melior eris exul quam Rex.

k V. 352. Herc. Fur. Oed 703.

l Precario regnat & subditorum arbitratu qui amari vult. *Et hi duo versus in nonnullis libris Jocastæ tribuuntur.*

m Quæcunq;, inquit, à te dicta sunt, præcepta sunt regni: sed regum est, non tuum, ista edicere. Reges ergo melius pręcepta regnandi dabunt, quam tu, qui exul es. Ipsi viderint quomodo disponant regna sua: tu (ut modo v 652.) quomodo in exsilio degas. Tam tibi pręcepta exsilii quam illis imperii opus sunt.

HERCULES. OETÆUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

HERCULES.	DEIANIRA
HYLLUS.	JOLE.
ALCMENA.	PHILOCTETES.
CHORUS ÆTOLARUM Mulierum.	CHORUS OECHALIARUM Virginum.
NUTRIX.	LICHAS, muta persona.

JOLE & CHORUS OECHALIDUM sunt προτατικὰ πρόσωπα.

ARGVMENTVM.

Deianira indigne ferens sibi prælatam Iolen Euryti regis OEchaliæ filiam, Herculi tunicam mittit imbutam sanguine Centauri Nessi sagitta Herculis Hydræ felle tincta vulnerati; efficacissimum credens philtrum præsentissimumque amoris remedium quod illam monuerat moriens Nessus. Quam simul ac induisset in Cenæo Eubææ promontorio sacrificaturus Hercules, ignem concipit virus, vestisque corpori adhærentis æstus carnem, ossa, interiora absumit. Nessi fraude intellecta sibi mortem consciscit Deianira. Hercules, interfecto Licha qui munus lethale attulerat, mandat Philoctetæ (cui moriens arcum & sagittas tradit) extrui sibi in monte Oeta pyram, in qua se cum clava ac leonis pelle cremat. Alcmenæ denique matri apparet, ipsamque consolatur jam in cælitum numerum ascriptus.

ACTVS PRIMVS.

HERCULES.

Scena hæc prima cum choro seq. in Eubœa statuitur, ubi, *Hercules in Cenæo promontorio sacrificaturus, vota de cælo, quod rebus gestis (quas enumerat) meruisse se gloriatur, concipit.* reliquæ Tragœdiæ scena est Trachine.

SATOR Deorum, cujus excussum manu
[a] Utræque Phœbi sentiunt fulmen domus,
Secure regna: protuli pacem tibi,
Quacunque Nereus porrigi terras vetat.

a Oriens & Occidens. *Vel* utrumque hemisphærium.

Non

Non eſt tonandum. perfidi reges jacent,
Sævi tyranni. fregimus, quidquid fuit
Tibi fulminandum. ſed mihi cœlum, parens,
Adhuc negatur? [b] parui certe Iove
Vbique dignus: [c] teque teſtata eſt meum
Patrem noverca. quid tamen nectis moras?
[d] Numquid timemur? [e] numquid impoſitū ſibi
Non poterit Atlas ferre cum cœlo Herculem?
Quid aſtra, genitor, quid negas? [f] mors me tibi
Certe remiſit. omne [g] conceſſit malum,
[h] Quod terra genuit, pontus, aer, inferi.
Nullus per urbes errat Arcadicas [i] leo:
[k] Stymphalis icta eſt: [l] Mænali nulla eſt fera.
Sparſit peremptus aureum [m] ſerpens nemus,
Et [n] Hydra vires poſuit. & notos Hebro
Cruore pingues hoſpitum fudi [o] greges:
[p] Hoſtiſque traxi ſpolia [p] Thermodontiæ.
Vidi [q] regentem fata; nec tantum redii,
Sed [r] trepidus atrum Cerberum vidit dies,
Et ille ſolem. nullus [ſ] Antæus Libys
Animam reſumit. [t] cecidit ante aras ſuas
Buſiris. [u] una eſt Geryon ſparſus manu.
[x] Taurusq; populis horridus [y] centum pavor.
Quodcunque tellus genuit infeſtum, occidit,
Meaque fuſum eſt dextra [z] iratis deis,
Non licuit eſſe. [a] ſi negat mundus feras,
Animum noverca, redde nunc gnato patrem,
Vel aſtra forti. nec peto ut monſtres iter.
Permitte tantum, genitor; inveniam viam.
Vel ſi times, ne terra concipiat feras;
[b] Properet malū quodcunq;, dum terra Herculem
Habet, videtque. nam [c] quis invadet mala?
Aut quis per urbes rurſus Argolicas erit
Iunonis odio dignus? [d] in tutum meas
Laudes recepi. nulla me tellus ſilet.

b Apparui. *c* Quin ipſa Juno teſtatur me approbaſſe te patrem. vid. Herc. Fu v. 36. quo reſpicit. ut & -- *d* --ad verſ.64. Herc. Fu. *e* Numquid ego in cœlum relatus nimio pondere prægravans urgebo Atlanta cœlum humeris ſuſtinentem? *f* Non me detinuit infernus ſed remiſit ut ad te venirem. *g* Abiit, ceſſit. Al. leg. *omne cum ceſſit malum.* *h* Herc. Fu.30. *i* Herc.Fu 223. *k* Herc Fu.243. *l* Cerva. Herc. Fu. 221. *m* Draco vigil cuſtos hortorum Heſperidum. Herc. Fu. 238. *n* Herc.Fu.240. *o* Thracios equos Diomedis. Herc. Fu. 225. *p* Amazonis, Hippolites. Herc. Fu.245. & 542. *q* Plutona, mortis dominum Herc. Fu. 720. *r* Herc. Fu.595. & 820. *ſ* Neptuni ex terra fil. gigas, Tingitaniæ rex hoſpites ſecum palęſtra certare provocans cogenſque occidit, quem Hercules cum animadvertiſſet laſſum tactu terræ recreari pectori aſtrictum expirare coegit. *t* Herc Fu. 484. *u* Mei unius, cum ipſe tricorpor eſſet *x* Herc. Fu 229. & Agam.327. *y* Cretę; unde, vel Peloponneſi; quo, tranatavit, utraq; enim ἑκατόμπολις vid. Agam 827. *z* Monſtra quippe deorum ira terris immiſſa ſuſtuli. *a* Si terra non alia ſuſtineat perferre monſtra, nec tamen Iuno ira deſiſtat placarique velit: quid obſtat quo minus reddar cœlo, jure paternæ hereditatis, Iovis filius; vel in virtutis præmium, monſtrorum domitor? *b* Properet edere. *c* Quis niſi Hercules τὰ φοβερὰ occupabit? quis ſe ultro periculis offeret? al. *invideat.* minus recte. *d* Non perituras laudes.

Me ſenſit Vrſæ frigidum [d] Scythicæ genus,
Induſque [e] Phœbo ſubditus, [f] Cancro Libys.
Te, clare Titan, teſtor, occurri tibi
[g] Quacunque fulges, [h] nec meos lux proſequi
Potuit triumphos. Solis exceſſi [i] vices.
[k] Infraque noſtras ſubſtitit metas dies.
Natura ceſſit. terra [l] defecit gradum.
Laxata per me [m] nox, & [n] extremum Chaos
In me cucurrit. inde ad hunc orbem redii,
Vnde retro nemo. tulimus Oceani minas,
[o] Nec ulla valuit quatere tempeſtas ratem,
Quacunq; preſſi. pars quota eſt, quã proſequor?
Iam vacuus æther non poteſt odio [p] tuæ
Sufficere [p] nuptæ; quaſque devincam feras
Tellus timet concipere, nec monſtra invenit.
Feræ negantur. Hercules [q] monſtri loco
Iam cœpit eſſe. quanta nunc fregi mala,
Quot ſcelera nudus? quidquid immane obſtitit,
Solæ manus ſtravere. nec juvenis feras
Timui, nec [r] infans. quidquid eſt juſſum, leve (eſt.
Nec ulla nobis ſegnis illuxit dies.
O quanta fudi monſtra, quæ [ſ] nullus mihi
Rex imperavit! inſtitit virtus mihi
[t] Iunone pejor. [u] ſed quid impavidum genus
Feciſſe prodeſt? non habent pacem dei.
Purgata tellus omnis, in cœlo videt
Quodcunque timuit. tranſtulit Iuno feras.
Ambit peremptus [x] Cancer [y] ardentem plagam,
Libyæque ſidus fertur, & meſſes [z] alit.
[a] Annum [b] fugatæ tradit [b] Aſtrææ leo.
At [c] ille jactans fervidam cœlo jubam
Auſtrum madentem ſiccat, & nimbos trahit.
Invaſit omnis ecce jam cœlum fera,
Meque anteceſſit. victor è terris meos
Specto labores. aſtra portentis prius
Feriſque Iuno tribuit, ut cœlum mihi
Faciat timendum. ſparſerit mundum licet,
Cœlumque terris pejus, ac pejus Styge
Irata faciat; dabitur Alcidæ locus.
Si poſt feras, poſt bella, poſt Stygium canem

d Reponit Joſ. Scalig. *Scythiæ* ut ſenſus & ordo ſit *frigidum genus Scythiæ ſubditum Vrſæ*. Heinſius legit *Scythicæ gelu.*
e Orienti ſoli.
f Cancri tropico ſubditus Afer.
g In Oriente ſeu Occidente.
h Neque lux tua proſequi potuit me ad Tartara penetrantem.
i Curſus, limites per vices obeundos.
k Itane? de ſuis columnis hoc gloriabundus, an de ad inferos deſcenſu?
l Non ſuppeditavit mihi ubi ſiſterem. alii malunt *gradu*, alii *deſeruit gradum*, id eſt, dehiſcens deſcenſum reditumque mihi præbuit.
m Tenebrarum regio, Tartarus.
n Mihi objectũ eſt Chaos. Herc. Fur. 609. Thyeſt. 830.
o Herc. Fu. 320.
p Junoni.
q Nullo labore domiti.
r Herc Fu. 213.
ſ Nullus Euryſtheus. Herc. Fu. 35. & inf. verſ. 1795
t Magis me ad ardua incitans quam Juno.
u Sed quid prodeſt genus humanum metu monſtrorum liberaſſe, cum illa in cœlum Iuno tranſtulerit?
x Theyeſt 852.
y Zonam torridam.
z Calore maturat.
a Sol Leone egreſſus intrat Virginem.
b Thyeſt. 855.
c *Horrenteſque jubas & fulvum cerne leonem, Hunc ubi contigerit Phœbi violentior axis, Accenſa in Cancro jam tum geminabitur æſtas, Tunc lympha tenues, tunc eſt triſtiſſima tellus.*

Non-

Nondum astra merui, [b] Siculus Hesperium latus
Tangat [c] Pelorus; una iam tellus erit:
Illinc fugabo maria, si jungi jubes;
[d] Committat undas Isthmus, & juncto salo
Nova ferantur Atticæ puppes via.
Mutetur orbis. [e] vallibus currat novis
[f] Ister, novasque [g] Tanais accipiat vias,
Da, da tuendos, Iuppiter, saltem deos.
Illa licebit fulmen à parte auferas,
Ego quam tuebor: sive glacialem polum,
Seu me tueri fervidam partem jubes,
Hac esse superos parte [h] securos puta.
[i] Cirrhæa [k] Pæan templa, & æthercam domum
Serpente cæso meruit. at quoties jacet
Python in [l] Hydra? Bacchus & Perseus deis
Jam se intulere. sed quota est mundi plaga
[m] Oriens subactus? aut quota est [n] Gorgon fera?
Quis astra gnatus laudibus meruit suis
Ex te & noverca? [o] quem tuli, mundum peto.
Sed tu, comes laboris Herculei Licha,
Præfer [p] triumphos, Euryti victos lares,
Stratumque regnum: vos pecus rapite ocyus,
Qua [q] templa tollens ara [r] Cenæi Iovis
[s] Austro timendum spectat Euboicum mare.

b Siciliam Italiæ contiguam reddam uti olim fuit, priusquam *vi pontus & undis Hesperium Siculo latus abscidit.* *c* Unum è tribus Sicilię promontoriis, quod Italiam spectat. *d* Isthmo Corinthio perfosso, Ægæum Jonio miscebo mare. *e* Alveis. *f* Thyest. 375. *g* Scythiæ fl. *h* A feris quas Iuno in cœlum transtulit. *i* Cultum oraculumque Delphicum (Oed. 269.) & cœlum meruit Apollo, interfecto uno Pythone. *k* Apollo παίων aut παύων τὰς ἀνίας. *Vel* ab acclamatione Latonæ ἴε παῖ cæso Pythone. *l* Numeroso malo, & binis singulo amputato repullulante capitibus. *m* A Baccho subactus Oed. 114 & 424. *n* Medusa à Perseo devicta. Med. 829. *o* Herc. Fu. 68. *p* Insignia victoriæ & imagines. *q* Cum absurde dicatur, *ara templum tollere*, Ios. Scal. legendum conjicit *acra. Cen.* i. acron Cenæon. Nec vana est Cl. Rutgersii conjectura; *Alta Cenæi Jovis*, valide sc. fulta autoritate gemina, Sophoclis in Trachiniis, & Æschyli, citante Strabone l. 10. Sed vide ipsum Rutg. l. 2. c. 6 Var. lect. *r* Cui templum & cultus in Cenœo Eubœæ promontorio. *s* Austro flante alii leg. *Astro*, exponuntque *Arturo* qui Euboico mari dominatur. Æn. XI. *Scit triste Minerva Sidus & Euboica cautes.*

CHORUS OECHALIDUM Virginum, JOLE.

Jole choro Oechalidum mista patriæ excidium, suorum internecionem, suam denique servitutem plangit.

*PAr ille est superis, [t] cui pariter dies
Et fortuna fuit.* [u] mortis habet vices,
Lente cum trahitur vita gementibus.
Quisquis [x] sub pedibus fata rapacia,
Et puppem [x] posuit liminis ultimi,
Non captiva dabit brachia vinculis,
[y] Nec pompæ veniet nobile ferculum.

t Cujus vita simul cum fortunæ felicis exitu desiit. *u* Vita in miseriis acta, mors est. *x* *Subjecit pedibus.* contempsit mortem & Charontis cymbam. *y* Neque ut spectaculum exornabit victoris hostis triumphum.

Nunquam est ille miser, cui facile est mori.[y]
Illum si medio decipiat [z] ratis
Ponto, cum Borean expulit Africus,
Aut Eurus Zephyrum, cum [a] mare dividunt,
Non puppis laceræ fragmina colligit,
Vt littus medio speret in æquore.
Vitam qui poterit reddere protinus,
Solus naufragium non poterit pati.
[b] Nos turpis macies & lacrymæ tenent,
Et crinis patrio pulvere sordidus.
Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
Felices sequeris Mors, miseros fugis.
[c] Stamus, nec patriæ mœnibus heu locus,
At sylvis dabitur; lapsaque sordidæ
Fient templa casæ, jam [d] gelidus Dolops
Hac ducet pecudes, qua tepet obrutus,
Stratæ qui super est Oechaliæ, cinis.
Illo Thessalicus pastor in oppido
Indocta referens carmina fistula,
Cantu nostra canet tempora flebili.
Et dum pauca Deus secula contrahit,
Quæretur, patriæ quis fuerit locus.
Felix incolui non steriles locos.
Nec jejuna soli jugera Thessali.
Ad [e] Trachyna vocor, saxa rigentia.
Et dumeta jugis horrida torridis,
Vix gratum [f] pecori montivago nemus.
[g] At si quas melior sors famulas vocat,
Illas aut volucer [h] transferet Inachus;
Aut [i] Dircea colent mœnia, qua fluit
Ismenus tenui flumine languidus.
Heic [k] mater tumidi nupserat Herculis.
[l] Quæ cautes Scythiæ, quis genuit lapis?
Num [m] Titana ferum te Rhodope tulit,
Te Præruptus [n] Athos, te * fera Caspia,
Quæ [o] virgata tibi præbuit ubera?
[p] Falsa est de geminis fabula noctibus,
Æther cum tenuit sidera longius,

y Vid. Chor. tertium *Agamem* vers. 585.
z Fracta, hians, fatiscens.
a Maris dominium inter se venti victores partiuntur.
b Quę turpem vitam per servitutem prætulimus morti honestæ.
c Legendum: *Stamus nunc patria mœnibus, heic locus At silvis dabitur, &c.* Sciendumque quod supra monui, & quod confirmat v 36. inf. hunc chorum cum Scena præcedente (è qua plerumque elicitur pendetque chorus subsequens) in Eubœa statui. Patria (inquit) in qua nunc sumus mox in sylvas abibit, templa in casas
d Namque ad Pindum in Phthia extrema habitant Dolopes pop. Thessal
e Urbem Thessaliæ ab Hercule in aspero & saxoso solo conditā Troad. v. 316.
f Capris. aut etiam capreis.
g Quod si quæ nostrum melioris soli dominum sortitæ fuerint. *h* Ad urbes Inachias, id est, Argos Mycenasve transferet. *i* Thebas Bœotiæ à Dirce fonte. Theb 126. *k* Alcmena nupta Amphitryoni.
l γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα Πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστιν ἀπηνής. Iliad. π'. *duris genuit te cautibus horrens Caucasus, * Hyrcanæque admorunt ubera tigres.* *m* Aliquisne de Titanum genere, & in rupe quapiam seu monte genitus; Rhodope scilicet aut Atho? *n* Med v 719. *o* Maculis dispersa. *p* Neque enim verum est Jovem geminæ noctis opera te genuisse. Herc. Fu. 24. Agamem. 809.

Com-

Commisitque vices Lucifer Hespero,
[q] Et soles vetuit Delia tardior.
Nullus vulneribus [r] pervia [s] monstra sunt.
Ferrum sensit hebes; lentior est chalybs,
In nudo gladius corpore frangitur,
Et saxum resilit, fataque negligit,
Et mortem indomito corpore provocat.
Non illum poterant figere cuspides,
Non arcus [t] Scythica tensus arundine,
Non quæ tela gerit [u] Sarmata frigidus;
Aut qui [x] soliferæ suppositus plagæ
Vicino [y] Nabathæ vulnera dirigit
Parthus [z] Cnossiacis certior ictibus,
Muros Oechaliæ [a] corpore propulit.
Nil obstare valet: vincere quod parat,
Jam victum est. quota pars vulnere concidit?
[b] Pro fato potuit vultus iniquior,
Et vidisse sat est Herculeas minas.
[c] Qui vastus [d] Briareus, qui tumidus [e] Gyges
Supra Thessalicos constitit [f] aggeres,
Ut cœlo insereret [g] vipereas manus,
Hoc vultu riguit. commoda cladibus
Magnis magna patent. nil superest mali.
Iratum miseræ vidimus Herculem.
IOL. At ego infelix, non templa suis
Collapsa deis, sparsosve focos,
Natis mistos arsisse patres,
Hominique deos, templa sepulchris;
Nullum querimur commune malum.
Alio nostras fortuna vocat
Lacrymas. alias flere ruinas
Mea fata jubent. Quæ prima querar?
Quæ summa gemam? [h] pariter cuncta
Deflere juvat. nec plura dedit
Pectora tellus, ut digna sonent
Verbera planctu: [i] me vel Sipyli
Flebile saxum figite, superi,
Vel in [k] Eridani ponite ripis.
Ubi mœsta sonat Phaetontiadum
Turba sororum. me vel Siculis

[q] Luna tardius progressa non cessit diei.
[r] Penetrabilia.
[s] *Membra*, legunt alii.
[t] Herc. Fu. 1126.
[u] Herc. Fu. 538.
[x] Orientali seu Australi.
[y] Incolæ, Arabię Petreę. verum displicet tum ἀγεωγραφία, tum locutio parum Latina.
[z] Cretensibus. Herc. Fu. 18. qui sagittandi peritissimi. *Hippol.* 812.
[a] Inermis, absque machina.
[b] Ea vis & virtus *Herculis* ut vultus ejus iratior, sit pro fato: & vidisse ejus minas, sufficiat in mortem. Oculi & verba ejus, telum.
[c] Quid ipsi Briareus & Gyges, qui diis bellum intulerunt, non mirum est si victi riguerint hoc vultu *Herculis* irati.
[d] ἑκατόγχειρος Αἰγαίων.
[e] Gigas Briarei frater, terrę fil.
[f] Montes Pelion, Ossam, Olympum accumulatos. *Herc.* Fu. 970. Troad. 827.
[g] Serpentinos pedes habere dicebantur gigantes illi. unde Anguipedes.

[h] Subolet Heinsio hoc in loco defectus, quem supplet hunc in modum: *pariter cuncta Deflere juvat; Cur non oculos Plures nobis natura dedit, Nec plura dedit pectora tellus Ut digna sonet verbera planctu.* Verum nil tanti est, quorsum n. oculi ad planctum? [i] Ut Nioben. *Herc.* Fu. 389. Agam. 370.
[k] Padi fl. Italiæ, cujus in ripis sorores Phaetontis casum fratris lugentes in alnos seu populos mutatæ sunt.

Addite saxis, ubi [i] fata gemit
[k] Thessala [l] Siren: vel in [m] Edonas
Tollite sylvas: qualis natum
[n] Daulias ales solet Ismaria
Flere sub umbra. formam lacrymas
Aptate meis, resonetque malis
Aspera [o] Trachin. Cyprias lacrymas
[p] Myrrha tuetur: ruptum [q] conjux
Ceyca gemit. [r] sibi Tantalis est
Facta superstes: [s] fugit vultus
Philomela suos, natumque sonat
Flebilis Itym. cur mea nondum
Capiunt volucres brachia plumas?
[t] Felix, felix, cum silva domus
Nostra feretur, patrioque sedens
Ales in agro referam querulo
Murmure * questus: volucremque Iolen
[u] Turba loquetur. vidi, vidi
Miseranda mei fata parentis,
Cum lethifero [x] stipite pulsus,
Tota jacuit [y] sparsus in aula.
Prô, [z] si tumulum fata dedissent,
[z] Quoties genitor quærendus eras!
Potuine tuam spectare necem,
Nondum teneras [a] vestite genas,
Nec dum fortis sanguine [b] Toxeu?
Quid vestra querar fata parentes,
Quos [c] in tutum mors æqua tulit?
Mea me lacrymas fortuna rogat:
Iam jam dominæ captiva colos
Fusosque legam: prô, [d] sæve decor,
Formaque mortem paritura mihi.
[e] Tibi cuncta domus concidit [e] uni,
[f] Dum me genitor negat Alcidæ,
Atque Herculeus socer esse timet.
Sed jam dominæ tecta petantur.
CH. Quid regna tui clara parentis,
Proavosque tuos respicis amens?
[g] Fugiat vultus fortuna prior.

i Se à Musis, quibuscum contendere ausæ sunt, deplumatas. *Vel* quod Proserpinam raptam non invenerint. *k* A patre Acheloo, qui è Thessalia. *l* Med 355. *m* Thracias ab Edone monte. *n* Philomela (vel ut alii Procne) in luscinam conversa. à Daulide opp. Phocidos sub ditione Terei. Agam. vers. 665. *o* Troad. v 816. & supra v. 136. *p* Cynaræ regis filia à patre inscio impregnata; cujus, ubi rescisset, iram fugiens in Sabæam, mutata est in Myrrham arborem. *q* *Agam.* v. 674. *r* In lapidem quippe obduruit qui formam Niobes retinet, lacrymareque videtur. *s* Mutata sc. in avem. sup. v. 192. *t* O felix essem, si ut illa ego avis facta in sylvis casus meos quererer. * Al. leg. *Murmure casus.* *u* Al. *Fama loquetur.* *x* Clava Herculis. *y* Contritus & in frusta concisus.

z Imitatur illud. v. 1256. & 1269 Hippol. *a* Barbate. *b* Frater Ioles. *c* Neque enim dolorem sentitis, quod ego facio. *d* Sic & apud Soph. queritur ὅτι τὸ κάλλος αὐτῆς τὸν βίον διώλεσεν. *e* Mea solius causa. *f* Repudiatus enim ab Euryto Hercules filiam ejus Iolen uxorem ambiens, Oechaliam expugnavit, regemque cum suis interfecit. *g* Noli recordari, vel dissimula fortunam priorem.

h Pa-

[h] Patiens, [i] quisquis novit famulum
Regemque pati, vultusque suos
Variare potest. vires [k] pepulit
Pondusque mali, casus animo
Qui tulit æquo.

h Heinsius legit: *Sapiens.*
i Quicunque è regni fastigio in servitutem deturbatus fortunam mutatam æquo animo ferre potest; vultumque scenæ adaptare, multo levius reddit malum *quod corrigere est nefas.* *k* Al. *Pertulit.*

ACTVS SECVNDVS.

NUTRIX. DEIANIRA. LICHAS muta persona.

Furens Zelotypia Deianira conspecta Iole vindictam meditatur, vestemque venenatam Herculi mittit.

O Quam cruentus fœminas stimulat dolor,
Cum patuit una pellici & nuptæ domus?
[a] Scylla & Charybdis Sicula contorquens freta
Minus est timenda. nulla non melior fera est.
Namque ut reluxit pellicis captæ decus,
Et fulsit Iole, qualis [b] innubis dies,
Purumve claris noctibus [c] sidus micat:
Stetit furenti similis, ac torvum intuens
Herculea conjux: fœta ut Armenia jacens
Sub rupe tigris, [d] hoste conspecto exsilit:
Aut [e] jussa thyrsum quatere, conceptum ferēs
[f] Mænas [g] Lyæum, dubia quo gressus agat,
Hæsit parumper: tum per Herculeos lares
[h] Lymphata rapitur; tota vix satis est domus.
[i] Incurrit, errat, sistit, in vultus dolor
Processit omnis: pectori pene intimo
Nihil est relictum. fletus insequitur genas.
Nec unus habitus durat, aut uno furit
Contenta vultu. nunc inardescunt genæ:
Pallor ruborem pellit, & formas dolor
Errat per omnes. queritur, implorat, gemit.
[k] Sonuere postes: ecce præcipiti gradu
Secreta mentis ore confuso exerit.
DE. Quamcunq; partem sedis æthereę premis
[l] Conjux Tonantis, mitte in Alcidem feram,
Quæ [m] mihi satis sit: [n] si qua fœcundum caput
Palude tota vastior serpens movet,
Ignara vinci: si quid excessit feras,
Immane, dirum, horribile, quo viso Hercules

a Thyest. v. 577.
b ἀνίφελ⊙, serena, candida.
c Luna, seu aliud sidus.
d Venatore, vel ipsa præda.
e Enthea, inflata Bacchi numine & hastam pampinis involutam vibrans.
f Oedip. 436.
g Oed. 471.
h Med. v. 386.
i Vide initium actus 3. Medeę, cujus loci affectuum hæc adumbratio.
k Crepuere fores. à veteri Græcorum more: apud quos cum fores aperirentur in viam, exituri digitis ostium intus pulsantes velle aliquem prodire significabant, ut forte adstantes vel prætereuntes caverent sibi ne à foribus in vicum dejectis læderentur.
l Juno.
m Ad iram meam explendam: tui enim odii feras superavit omnes *n* Si quod numerosius Hydra malum, invictum. Herc. Fur. 240.

Avertat oculos; [o] hoc ſinu immenſo exeat.
Vel ſi feræ negantur, [p] hanc animam precor
Converte in aliquid; quodlibet poſſũ malum
[q] Hac mente fieri. [r] commoda effigiem mihi
Parem dolori. non capit pectus minas.
Quid excutis telluris extremæ [ſ] ſinus,
Orbemque verſas? quid rogas Ditem mala?
Omnes in iſto pectore invenias feras,
Quas timeat. odiis accipe [t] hoc telum tuis.
[u] Ego ſum noverca: perdere Alcidem potes.
Profer manus quocunque. quid ceſſas, Dea?
[x] Vtere furente. quod jubes fieri nefas?
Reperi. quid hæres? ipſa jam ceſſes licet,
[y] Hæc ira ſatis eſt. NVT. Pectoris ſani parum,
Alumna, queſtus comprime, & [z] flãmas doma,
Frena dolorem. conjugem oſtende [a] Herculis.
DE. Iole meis captiva germanos dabit
Natis? Iovisq; fiet è famula nurus?
[b] Non. [c] flamma curſus pariter & torrens fe-
Et [d] urſa pontum ſicca cœruleum bibet. (rent,
Non ibo inulta; [e] geſſeris cœlum licet,
Totuſque pacem debeat mundus tibi:
[f] Eſt aliquid Hydra * potius; iratæ dolor
Nuptæ. [g] Quis ignis tantus in cœlum furit
Ardentis Ætnæ? [h] quidquid eſt victum tibi,
Hic vincet animus. [i] capta præripiet toros?
[k] Adhuc timebam monſtra. jam nullũ eſt ma-
Ceſſere peſtes. in locum venit feræ (lum.
Inviſa pellex. ſumme prô rector deûm,
Et clare Titan, Herculis tantum fui
Conjux [l] timentis. vota quæ ſuperis tuli,
Ceſſere [m] captæ. [m] pellici felix fui:
[n] Illi meas audiſtis, ô ſuperi, preces:
[n] Incolumis illi remeat. ô nulla dolor
Contente pœna, quære ſupplicia horrida,
Incogitata, infanda, Iunonem doce,
Quid odia valeant. neſcit iraſci ſatis.

o Hic ſinuoſus immenſis ſpiris ſerpens exeat. *vel* è ſinu terræ *inquit Heinſius*. *Vel* ex hoc pectore meo. Sic Inf v. 267. & 269.
p Meam me.
q Irata, furiata.
r Da huic animæ meæ aptam & parem monſtroſi corporis effigiem, quæ conceptam exequatur malitiam.
ſ Al. *ſpecus*.
t Hoc pectus meum.
u *Emphatice*, Ego jam noverca liberis ex pellice Herculis, furore meo novercali ſuperabo tuum in pellices & Iovis furta odium.
x Me inſtrumento uſa perdere Herc. potes.
y Mea hæc.
z Irarum.
a Dignam Hercule heroe.
b Non fiet. Atque hic locus medicam agnoſcit manum I. Rutgerſii, quem adi, l 2. c. 6. Var. Lect.
c *Ante cũ flammis aqua*, &c. *fidem fœduſque jungent* Thyeſt. 479.
d *Prius perfundet Arctos pontus*, vid. Thyeſt. 476.

e Herc. Fur. 68. & 881. f Sentics tamen eſſe monſtrum Hydra pejus. dolorem ſc. conjugis *quæ viduata tædis Ardet & odit* Med. 581.
* Al. *pejus*. g Neque enim Ætnæ ignes furunt quantum offenſæ uxoris iræ.
h Melius qui legunt: *Quicquid invictum eſt tibi*. i Mihine captiva præripiet tori gaudia? k Hactenus, prius. l Anxii, dum monſtra domanda aggrederetur, illius vero incolumis aliæ mihi gaudia præripiunt, infra v. 295. m In bonum & utilitatem Ioles captivæ. n Sup. v. 291. illi incolumis, mihi non ita.

PIO

Pro me [o] gerebas bella. propter me vagas
Achelous [p] undas sanguine infecit suo,
Cum lenta serpens fieret; in taurum trucem
Nunc, flecteret serpente deposita minas;
Et mille in hoste vinceres uno feras.
Iam displicemus. capta prælata est mihi.
Non præferetur. qui dies thalami ultimus
Nostri est futurus, hic erit vitæ tuę.
[q] Quid hoc? recedit animus, & ponit minas.
Iam cessit ira, quid miser langues dolor?
Perdis furorem? [r] conjugis sanctæ fidem
Mihi reddis iterum. quid vetas [s] flammas ali?
Quid frangis [s] ignes? hunc mihi serva impetum.
[t] Pares eramus. non erit votis opus.
Aderit [u] noverca, quæ manus nostras regat,
Nec invocata. NV. Quod paras demens scelus?
Perimes maritum, cujus [x] extremus dies
[x] Primusque laudes novit, & [y] cœlo tenus
Erecta terras fama suppositas habet?
Rogos in istos [z] terra consurget parens,
[a] Domusq; soceri prima, & Ætolum genus
Sternetur omne; [b] saxa jamdudum & faces
In te feruntur. vindicem tellus suum
Defendet omnis. una quot pœnas dabis?
Effugere terras crede, & humanum genus
Te posse; fulmen genitor Alcidæ gerit.
Iam jam minaces ire per cœlum [c] faces
Specta, & [d] tonantem fulmine excusso diem.
Mortem quoque ipsam, quam putas tutam, time.
Dominatur [e] illic [f] patruus Alcidæ tui.
Quocunque perges, misera, cognatos deos
Illic videbis. DE. Maximum fieri scelus
Et ipsa fateor, sed dolor fieri jubet.
NU. Moriere DE. Moriar [g] Herculis nempe inclyti
Conjux. nec ullus nocte [h] discussa dies
Viduam notabit, nec meos pellex thoros
Captiva capiet. ante ab Occasu dies
Nascetur Indis, ante glacialem polum

[o] Cum Acheloo Acarnaniæ flu. qui me uxorem ambivit, seque viribus Herculi inferiorem perspiciens in varias se mutavit formas ὃς φοιτᾷ ἐναργὴς, ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος Δράκων ἑλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρείῳ τύπῳ Βούκρανος. inf. v. 585.

[p] In quas se transformaverat Achelous.

[q] Coarguit se, quod iram remiserit.

[r] Quæ sanctam uxorem decat.

[s] Furoris & irę.

[t] Ira Herculem æquavi, quæ mihi si maneat, non erit opus auxilium divinum invocare, aderit tamen vel non vocata.--

[u] --Iuno.

[x] Occidens & Oriens Herc. Fur. v. 37.

[y] *Famâ super æthera notus, sub pedibus terras videt.*

[z] Terra parens communis tot monstris ab illo purgata vindicabit.

[a] Oenei patris tui domus sternetur prima in ejus necis vindictam; totaque una Ætolia patria tua. [b] Seditiosi populi tela. *Jamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.* infra v. 871. [c] Fulmina. [d] E decoro personæ, mulieris sc. fulmine posterius tonitru facit, quæ tamen simul facta visus motu non indigens in instanti percipit, auditus vero successive, quia per motum. [e] In morte seu mortis regione, id est, inferis. [f] Pluto frater Iovis, qui pater Herc. [g] Emori me malo quam repudiatam vivere ac rejectam videre captivam vel pellicem vel nuptam Herculi, inf. v. 338, & 334. [h] Facibus victa nuptialibus.

Scythas

Scythasue tepida Phœbus afficiet rota;
Quam me relictam Thessalæ aspiciant nurus.
Meo i jugales sanguine extinguam i faces.
Aut pereat, aut me perimat, elisis feris
Et conjugem addat: inter Herculeos licet
Me quoque labores numeret. Alcidæ toros
Moritura certe corpore amplectar meo.
Ire, ire ad umbras Herculi junctam libet;
Sed non inultam. si quid è nostro Hercule
Concepit Iole, manibus evellam meis
Ante, & per ipsas pellicem invadam faces.
Me nuptiali victimam feriat die
Infestus, Iolen dum supra exanimem ruam.
k *Felix jacet, quicunque quos odit, premit.*
NVT. Quid ipsa flãmas pascis? & vastum foves
Vltro dolorem misera? quid cassum times?
Dilexit Iolen; nempe dum starent lares,
Regisque natam peteret. in famulæ locum
Regina cecidit. perdidit vires amor
l Multumque ab illo traxit infelix status.
Illicita amantur: excidit quidquid licet.
De. Fortuna amorem pejor inflammat magis.
m Amat vel ipsum, quod caret patrio lare,
Quod nudus auro crinis & gemma jacet:
Ipsas misericors forsan ærumnas amat.
n NVT. Hoc usitatum est Herculi, captas amat.
o Dilecta Priami nempe Dardanii soror
Concessa famulo est. adice, quot nuptas prius,
Quot virgines dilexit. erravit vagus.
p Arcadia nempe virgo, Palladios choros
Dum nectit Auge vim stupri passa excidit,
Nullamque amoris retinet Herculei notam.
Referam quid alias? q mene Thespiades vocãt?
Brevique in illas arsit Alcides face.
Hospes r Timoli s Lydiam fovit s nurum,
Et amore captus, ad leves sedit colos,
t Vdum feroci stamen intorquens manu.
Nempe u illa ceruix x spolia deposuit feræ,
Crinemque mitra pressit, & famulus stetit,
Hirtam Sabæa marcidus myrrha comam.
Vbique caluit, sed y levi caluit face.

i Quæ in Ioles nuptiis præferentur. vid. Theb. 263. & 807.
k Vide Agam. 200.
l Amoris illius ardorem diminuit sedavitque Ioles servilis conditio, quam quia facilem & licitam contemnet.
m Vel ob hoc ardentius amat, quia miseriarum illius commiseratione illi compatitur.
n Et hunc versum Deianiræ tribuas.
o *Hesionem* quidem ceto ereptam postea que una cum Troia captam (*Herculique* ut innuit amatam) concessit *Hercules* comiti, suo Telamoni τὰ πρῶτα χηλιστεῖ ἀρ, &c. ἀριστεύσαντι γέρας, quod primus murum occupasset.
p Quin & Augen Aloei Arcadis filiam Minervæ sacerdotem compressit, sed mox neglectam cum partu (Telepho) arca inclusam mari exposuit.
q Quid dicam filias quinquaginta Thespii quas totidem (vel ut alii una) noctibus compressit? r Tmoli montis Lydiæ. s Omphalem. *Herc. Fu.* v. 465. t Saliva vel aqua cui inter nendum digitos immergere solent. Al. leg. *utrumque forti.* u *Emphatice.* Leonis exuvias gestare solita. x Leonis pellem. y Inconstanti, brevi.

y Hærere amantes post vagos ignes solent:
Famulamne & hostis præferet gnatam tibi?
De. z Vt alta sylvas forma vernantes alit,
Quas nemore nudo primus investit tepor;
At cum solutos expulit Boreas Notos,
Et sæva totas Bruma decussit comas,
a Deforme foliis aspicis truncis nemus.
Sic nostra longum forma percurrens iter
Deperdit aliquid semper, & fulget minus:
b Malisque minus est. quidquid in nobis fuit
Olim petitum, cecidit & partu labat;
c Materque multum rapuit ex illo mihi.
d Ætas citato senior eripuit gradu.
Vides ut altum famula non perdat decus?
e Cessere vultus penitus, & pedor sedet;
Tamen per ipsas fulget ærumnas decor,
Nihilque ab illa casus & fatum grave
Nisi regna traxit. hinc meum pectus timor
f Altrix, lacessit; hinc rapit somnus pavor.
Præclara g totis gentibus conjux eram;
Thalamosque nostros invido fato nurus
Optabat omnis: h quo nimis quisquis deos
Orabat ullos. i nuribus Argolicis fui
Mensura voti. quem Iovi socerum parem
Altrix, habebo? quis sub hoc k mundo mihi
Dabitur maritus? ipse qui Alcidæ imperat,
Facibus suis me jungat Eurystheus licet,
Minus est. l toro caruisse regnantis leve est.
Alte illa cecidit, quæ viro caret Hercule.
Nut. Conciliat animos conjugum partus fere.
De. m Sic ipse forsan dividet partus toros.
Nut. n Famula illa trahitur interim donū tibi

y Sistere figereque solent in una amores prius vagos, quod in te faciet libentius quam in captiva; *atque hinc occasio dissertationis longa satis Deianira sua diffidenti forma.*
z Al. *Vt alia sylvas*, id est, ut alia sylvæ forma est tepido afflata veris comite, alia ubi hybernus Boreas humidos terramque solventes Notos expulerit. sic nostra longum, &c.
a Al. leg. *Deforme foliis aspicis truncum nemus*, utrumque intellige de sylva foliis nudata.
b Facieique minus inest formę. ita apud Soph. ὁρῶ γὰρ ἥβην τὴν μὲν ἕρπουσαν πρόσω, τὴν δὲ φθίνουσαν.
c Matris in pariundo officium. partus.

d Al. *Ætasque tacito senior.* e Cessit è priore statu vultus *vel ut alii* cultus, id est, *ornatus*. pulchra tamen est. f O nutrix. g Omnium gentium opinione. h Delrius legit *Quod nimis quisquis*. Scal. *Quæ nimis quicquam deos Orabat ullos*. id est, quæcunque immodica vota diis concipiebat. nihil magis optabat quam nuptias nostras quas ideo appellarat ἐπιφθόνους. Heins. legit: *quo minus quisquis deos Orabat ullos*; id est, Quæ maxima à Diis etiam peteret, minus tamen petebat *&c.* adverte autem τὸ *Quisquis* veteribus pro *Quacunque* usurpatum in fœminino. Ianus Gruterus aliam quasi hariolari videtur lectionem. *Omnis, comminus quisquis deos Orabat ullos*; hoc sensu: Si quæ, metu ne audiretur ab astantibus insinuaret se propius deorum statuis, & iis veluti solis notum esse volebat votum suum, eam scires expetere tacito illo voto conjugium Herculis. i Optabant sibi maritum meo parem. k Cœlo. l Vel regis toros Herculis thalamis posthabeo. alii hab. *toros meruisse regnantis leve est*. verum alia lectio elegantius convenit τῷ *caret* quod sequitur. m Sic (invertitque nutricis argumentum) Iole ubi pepererit firmabit sibi & retinebit Herculem, me in totum rejecta. n Hoc si usque adeo metuas, pellicem potius ulta tolle quam maritum, quæ tibi dono data in tua manu est.

DE. [o] Hic quem per urbes ire præclarum vides,
Et [p] viva tergo spolia gestantem feræ,
Qui regna miseris donat & celsis rapit,
Vasta gravatus horridam clava manum,
Cujus triumphos ultimi [q] Seres canunt,
Et quisquis alius orbe [r] consepto jacet;
[s] Levis est, nec illum gloriæ stimulat decor.
Errat per orbem, non ut æquetur Iovi,
Nec ut per urbes [t] magnus Argolicas eat.
Quod amet, requirit. virginum thalamos petit.
Si qua est negata, rapitur. in populos furit;
[u] Nuptas ruinis quærit: & vitium impotens,
Virtus vocatur. [u] cecidit Oechalia inclyta,
Vnusque Titan vidit atque unus dies
Stantem & cadentem: causa bellandi est amor.
[u] Toties timebit, Herculi gnatam parens,
Quoties negabit. hostis est quoties socer
Fieri recusat. si gener non est, furit.
Post hæc quid [x] istas innocens servo manus,
Donec furentem simulet, ac sæva manu
Intendat arcus, [y] meque [z] natumq; opprimat?
[a] Sic conjuges expellit Alcides suas;
Hæc sunt repudia! [b] nec potest fieri nocens.
Terris videri sceleribus causam suis
Fecit novercam. quid stupes segnis furor?
Scelus [c] occupandū est: perge, dum fervet manus.
NVT. Perimes maritū? DE. [d] Pellicis certe meę.
NUT. At Iove creatum. DE. Nempe & [e] Alcmena satum.
NUT. Ferrone? DE. ferro. NVT. Si nequis? DE. perimam dolo.
NUT. Quis iste furor est? DE. Quem meus conjux [f] docet.
NVT. Quem nec noverca potuit, hunc perimes virum?
DE. *Cœlestis ira quos premit, miseros facit;*
Humana [g] *nullos.* NVT. Parce miseranda, & time.
DE. *Contempsit omne: ille, qui mortem prius.*
Libet ire in enses. NUT. Major admisso tuus,
Alumna, dolor est. culpa par odium exigit.
[h] Cur sæva modicis statuis? ut passa es, dole.
DE. Leve esse credis pellicis nuptæ malum?
Quidquid dolorem pascit, id [i] nimium puta.
NUT. Amorne clari [k] fugit Alcidæ [k] tibi?

o Quorsum vero illud, si more suo novum exquirat amorem? quo furens vel furere se simulans me aliquando tollet ut quondam Megaram.
p Leonis exuvias.
q Thyest. v. 378.
r Oceani undis incluso al leg. *consumpto.*
s In amore multivolus. ἀλλοπρόσαλλος.
t Virtutis gloria insignis.
u Sup. 222.
x Meas.
y Ut quondam Megaram liberosque suos. Her. Fu. Act. 4.
z Hyllum.
a Cæde.
b Amovetque cæsæ suæ conjugis cum liberis scelus in Iunonem: quasi illa immisisset illi furorem. Herc Fu. Act. 5.
c Vide Agam. v. 191. Thyest. vers. 203.
d Imo pellicis meæ maritum.
e Mortali, idque per adulterium.
f Exemplum furoris præbens in cæde uxoris suæ Megaræ.
g Nullos facit, id est, tollit ut jam non sint; atque hoc Iunonis ira mitior mea quæ miseriis eum eximit.
h Cur delictis modicis pœnam tam sævam irrogas?
i rectius minimum.
k A te, tibi excidit.

DE-

DE. Non fugit, altrix. remanet, & penitus ſedet
Fixus medullis, crede: ſed magnus dolor,
Iratus amor eſt. NUT. [k] Artibus magicis fere
Conjugia nuptæ precibus admiſtis ligant.
[l] Vernare juſſi frigore in medio nemus:
Miſſumque fulmen ſtare. concuſſi fretum
Ceſſante vento, turbidum explicui mare:
Et ſicca tellus fontibus patuit novis.
Habuere motum ſaxa. diſcuſſi fores.
Vmbræ ſtetiſtis: & mea juſſi prece
Manes loquuntur. ſonuit infernus canis.
Mare, terra, cœlum, & Tartarus ſervit mihi.
Nox media ſolem vidit, & noctem dies:
[m] Nihilque leges ad meos cantus tenet.
Flectemus illũ. *carmina invenient iter* ([o] Theſſala
DE. Quas [n] Pontus herbas generat, aut quas
Sub rupe Pindus? aut ubi inveniam malum,
Cui cedat ille? carmine in terras mago
[p] Deſcendat aſtris luna deſertis licet,
Et bruma meſſes videat, & cantu fugax
Stet deprehenſum fulmen, & verſa vice
Medius coactis fugerit ſtellis dies:
Non flectet [q] unum. NUT. [r] *Vicit & ſuperos amor.*
DE. Vincetur uni forſan, & [ſ] ſpolium dabit,
Amorque ſummus fiet Alcidæ labor.
Sed te per omne cœlitum numen precor,
Per hunc timorem; quidquid arcani apparo,
Penitus recondas, & fide tacita premas.
NUT. Quid iſtud eſt, quod eſſe ſecretum jubes?
DE. Non tela ſunt, non arma, non ignis minæ;
NUT. Præſtare fateor poſſe me tacitam fidem,
Si ſcelere careat. [t] interim ſcelus eſt fides.
DE. Circumſpice, agedũ, nequis arcana [u] aucu
Partemq; in omnem vultus inquirens eat. (pet
NUT. En locus ab omni tutus arbitrio vacat.
DE. Eſt in remoto regiæ ſedis loco
Arcana tacitus noſtra defendens ſpecus.
[x] Non ille primos accipit ſoles locus,
[x] Non ille ſeros, cum ferens Titan diem,
Laſſam [y] rubenti [z] mergit Oceano rotam,
Illic [a] amoris pignus Herculei latet.

k Quos non concordia mixti Alligat ulla tori blandaque potentia formæ Traxerunt torti magica vertigine fili. Sed hoc ex veterum ſuperſtitione, neque enim cogitur voluntas. ſenſitivus quidem appetitus quandoque allicitur, philtra ſane & veneficia amatoria non paucos ad inſaniam impulerunt.

l Dæmonomagiæ vires vide Med. 753.

m Nihil tenet naturæ ſuę leges adverſus mea carmina.

n Qui malorum herbarum ferax. *Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena*, &c.

o In Theſſalia, quę veneficiis infamis.

p Hippol. 420.

q Herculem.

r Vincit tamen eum amor qui & ſuperos vicit.

ſ Arcum vel ſagittas cedet Herculi ſpolium Cupido.

t Alioqui. *vel* interdum ſeu nonnunquam. hoc n. valet *interim* apud tertiæ ætatis Latinæ authores, cujus hæc tragædia fœtus videtur.

u Al. leg. *occupet.* *x* Soli orienti non exponitur, non occidenti, *y* A ſolis vicini radiis. *z* Herc. Fu. v. 25. *a* Venenum revocandi Herculei amoris vim habens.

Altrix, fatebor, [b] Neſſus eſt auctor mali,
Quem gravida nubes [c] Theſſalo genuit [c] duci,
Qua celſus aſtris inſerit [d] Pindus caput,
Vltraque nubes [d] Othrys eductus riget.
Namque ut ſubactus Herculis clava horridi
Achelous, omnes facilis in ſpecies [e] dari,
Tandem peractis omnibus patuit feris,
Vnoque [f] turpis ſubdidit cornu caput:
Me conjugem dum victor Alcides habet,
Repetebat Argos. forte per campos vagus
[g] Euenus altum gurgitem in pontum ferens
Iam pene ſummis turbidus ripis erat.
Tranſire Neſſus verticem ſolitus vadis,
Pretium popoſcit: meque jam dorſo ferens,
Qua jungit hominem ſpina deficiens equo;
Frangebat ipſas fluminis tumidi [h] minas.
Iam totus undis Neſſus exierat ferox,
Medioque adhuc errabat Alcides vado,
Vaſto rapacem verticem ſcindens gradu.
Aſt ille ut eſſe vidit Alcidem procul,
Tu præda nobis, [i] inquit, & conjux eris.
[k] Prohibetur undis; meque complexam ferens
[l] Greſſum citabat. non tenent undæ Herculem:
[m] Infide vector, inquit, immiſti licet
[n] Ganges & [n] Iſter vallibus junctis eant;
Vincemus ambos. conſequar telo [o] fugam.
[p] Præceſſit arcus verba. [q] tum longum ferens
Arundo vulnus, tenuit hærentem fugam;
Mortemque fixit. ille jam [r] quærens diem
Tabem fluentis vulneris dextra excipit,
Traditque nobis [s] ungulæ inſertam ſuæ,
Quam forte ſæva ſciderat avulſam manu.
Tum verba moriens addit: hoc, inquit, magæ
Dixere amorem poſſe defigi [t] malo.
Hoc [u] docta Mycale [x] Theſſalas docuit nurus,
Vnam inter omnes [y] Luna quam ſequitur magam,
Aſtris relictis. illitas veſtes dabis
Hac, inquit, ipſa tabe, ſi pellex tuos
Inviſa thalamos tulerit, [z] & conjux levis
Aliam parenti dederit altiſono nurum.

[b] Centaurus quem è nube, quam Ixion cum Junonem de ſtupro interpellaſſet Iupiter pro Junone ſuppoſuerat, editum eſſe ut & natos Centauros narrant. vide Herc. Fu 777. v. & 749. v.
[c] Ixioni
[d] Mons Theſſaliæ ἤπειρος.
[e] Transformari ſup. v. 300.
[f] Namque in taurum converſo Acheloo Herc. cornu avulſit.
[g] Ætoliæ fl. ποταμὸς βαθύῤῥοος.
[h] Impetus.
[i] Inquit Neſſus.
[k] Hercules prohibetur undis.
[l] Neſſus celeriter fugiebat.
[m] O Neſſe, inquit Herc.
[n] Fl. max hic Germaniæ, ille Indiæ.
[o] Te fugienté.
[p] Sagitta arcu emiſſa prius Neſſum percuſſerat, quam verba audiviſſet.
[q] E longe.
[r] Moriens. *oculiſque errantibus alto Quæſivit cœlo lucem.*
[s] Frigida enim venena ungulis ſolis ſervari poſſe feruntur.
[t] Veneno incantato.
[u] Veneficiorum & magiæ perita.

[x] Mulieres Theſſ. incantamentis famoſas [y] Incantata. Hippol. 420. [z] Et Hercules aliam duxerit uxorem Iovi nurum futuram.

[a] Hoc nulla lux aspiciat, hoc tenebræ tegant
Tantum remotæ: sic potens vires suas
Sanguis tenebit: [b] verba deprendit quies,
Mortemque lassis intulit membris sopor.
Tu, quam meis admittit arcanis fides,
Perge, ut nitentes virus in vestes satum,
Mentem per artus adeat, & tactu intimas
Intret medullas. NUT. Ocyus jussa exequar,
Alumna. precibus tu [c] Deum invictũ advoca;
Qui certa tenera tela dimittit manu. (ment;
DE. Te te precor, [d] quem mundus & superi ti-
Et æquor, & [e] qui fulmen Ætnæum quatit,
Timende [f] matri [g] teliger sævæ [g] puer;
Intende certa spiculum velox manu,
Non è sagittis levibus. è [h] nervo, precor,
Graviore profer, [i] quod tuæ nondum manus
Misere in aliquem. non levi telo est opus,
Vt amare possit Hercules: rigidas manus
Intende, & arcum cornibus junctis para.
Nunc nunc sagittam prome, qua quondã hor-
Jovem petisti; fulmine abiecto Deus (ridus
[k] Cum fronte subita tumuit, & [l] rapidũ mare
Taurus puellæ vector Assyriæ scidit.
Immitte amorem. vincat exempla [m] omnia.
Amare discat [n] conjuges. si quas decor
Immisit Ioles pectori Herculeo faces,
Extingue totas. perbibat flammas mei.
Tu fulminantem sæpe domuisti Iovem,
Tu [o] furva nigri sceptra gestantem poli,
Turbę [o] ducem [p] majoris, & [o] dominũ Stygis.
Tu, qui [q] noverca es gravior irata Deus,
Cape hunc triumphum, solus evince Herculem.
NUT. Prolata [r] vis est, [s] quæque [t] Palladia colu
Lassavit omnem texta famularem manum.
Nunc congeratur virus, ut vestis [u] bibat
Herculea pestem. [x] precibus augebo malum.
In tempore ipso gnavus occurrit Lichas.

a Μήδ' ἐνφεταί νιν μήτε φέγγος ἡλίου Μηθ' ἕρκος ἱερὸν μήτ' ἐφέστιον σέλας.
b Hæc Nessi verba mors excepit, insequuta est.
c Cupidinem.
d Quem numina, animaliaque cœlestia, terrena & maritima timent.
e Iupitur, qui fulmina Cyclopibus in Ætnæis antris fabricata torquet.
f Τοὺς γὰρ ἄλλους θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας ὦ Ἔρως, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶ, τὸν Ἀπόλλω, τὴν Ἥραν, ἐμὲ τὴν μητέρα. Venus apud Lucianum.
g Ἔρως τοξότης.
h Arcu. arcus chorda.
i Ἀβλῆτα ἰὸν, ὀϊστόν.
k Cum Iovi in taurum verso erumpebant subito cornua, &c. Hippol. 302.
l Fretum è Phœnicia in Cretam trajiciens.
m Omnium qui amore insaniverunt.
n Quas (pellicibus deditus) contemnere solet: ut Megaram & me.
o Plutonem. Agam. 750.
p Mortuorum enim major quam vivorum numerus. Herc. Fur. 559.
q Herculi semper Amor nocentior quam Iuno irata. *Plus tibi quam Juno nocuit Venus.*
r Venenum illud tantæ potentiæ.
s Et vestis, quæ, &c.
t A Pallade inventa vid. Hippol. 102.
u Imbibat venenum.
x Imprecationibus magicis.

Celanda vis est, illa ne pateant mala.
DE. O, [a] quod superbæ non habent unquã domus,
Fidele semper regibus [b] nomen, Lycha,
Cape hos amictus, [c] nostra quos nevit manus,
Dum vagus in orbem fertur, & victus mero
Tenet feroci [d] Lydiam gremio nurum,
Nunc poscit Iolem. sed [e] jecur fors horridum
Flectam [f] emerendo. *merita vincunt & malos.*
Non ante vestes induat conjux jube,
Quam thure flammas spargat, & poscat deos,
[g] Cana rigentem populo vinctus comam.
Ipsa ad penates regios gressus feram,
Precibusque Amoris horridi matrem colam.
Vos, quas paternis extuli comites focis,
[h] Calydoniæ, deflete lugendas [i] vices.

a Namque in tot populis vix una fides. inf. v. 608.
b Servitium, famulæ.
c πέπλον τῆς ἐμῆς χειρός.
d Omphalen. Herc. Fur. 465.
e Cupiditatum sedem, maxime amoris qui è flava bile oritur, quæ calidæ aridæque naturæ igni in hominis temperatura respondet, unde poetis familiare amoris nomen *Ignis*
f Meritis & beneficiis meis.
g Alba populo. Herc. Fu. v. 391.
h Calydon. n. regia Ætolorum urbs.
i Meas, quod faciunt
h Ætolides in sequenti Choro.

CHORUS ÆTOLARUM Virginum.

Mulieres Calydoniæ Deianiræ sortem deflent: Ambitionem, Avaritiam, Luxum, cæteraque mortalium studia inania detestantur. privatam fortunam laudant.

FLemus casus, [k] Oenei, tuos,
Comitum primos turba per annos,
Flemus [l] dubios, miseranda, toros,
Nos [m] Acheloi tecum solitæ
Pulsare vadum, cum jam tumidas
Vere peracto poneret undas,
Gracilisque vado serperet æquo,
Nec præcipitem volveret amnem
[n] Flavus rapido fonte Lycormas.
Nos [o] Palladias ire per aras,
Et virgineos celebrare choros:
Nos [p] Cadmeis [q] orgia ferre
Tecum solitę condita [r] cistis,
[s] Cum jam pulso sidere Brumæ
Tertia soles evocat æstas,
Et [t] spiciferæ concessa deæ
Attica [u] mystas [x] claudit [y] Eleusis.
Nunc quoque fatum quodcunq; times,
Fidas [z] comites accipe fatis.
*Nam rara fides, ubi jam melior
Fortuna ruit.*

k O Deianira filia regis Oenei.
l Repudium timentes.
m Sup. v. 300. & 580.
n Arenis flavus Lycormas fluvius Ætolię, qui postea Evenus dictus.
o In Palladis honorem extructas.
p Bacchi Thebis à Cadmo institutis nati cultique.
q Liberi patris ceremonias; & sacra Oedip. 431.
r Canistris; quæ ferebant κανηφόροι virgines.
s Cum jam pulsato hyemali Piscium sidere tertii anni solstitium æstivum calores inducit. *ubi audito stimulant Trieterica Baccho Orgia*: tertio quoque anno iterata in memoriam victoriæ Indicæ patris Liberi trienni expeditione partæ.
t Cereri à Triptolemo concessa.
u Herc. Fu. 846.
x Ut secreta sint Eleusinia sacra.
y Hippol. 835. Herc. Fu. 301.
z Nos.

Tu-

Tu quicunque es, qui ſceptra tenes;
Licet omne tua vulgus in aula
[a]Centum pariter limina pulſet:
Cum tot populis ſtipatus eas,
In tot populis vix una fides.
Tenet auratum limen [b] Erinnys,
Et cum magnæ patuere fores,
Intrant fraudes, cautique doli,
Ferrumq; [c] latens. cumque in populos
Prodire parant, comes invidia eſt.
[d]Noctem quoties ſummovet Eos,
Regem toties credite naſci.
[e]*Pauci reges, non regna colunt:*
Plures fulgor convocat aulæ.
Cupit hic regi proximus ipſi
Clarus claras ire per urbes:
Urit miſerum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famem:
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit [f] Iſtri; nec tota ſitim
*Lydia vincit; [g] nec quæ Zephyro
Subdita tellus, ſtupet [h] aurato
Flumine clarum radiare [h] Tagum;
Nec ſi totus ſerviat [i] Hebrus;
Ruraque dives cingat [k] Hydaſpes;
Intraque ſuos currere fines
Spectet toto flumine [k] Gangem.
Avidis, avidis [l] natura parum eſt.
Colit hic regem, regumque lares,
[m] Non ut preſſo vomere ſemper
Nunquam ceſſet curvus arator,
Vel mille ſecent arva coloni:
Solas optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, [n] calcet ut omnes,
Perdatque aliquos, nullumque levet.
Tantum ut noceat, cupit eſſe potens.
Quota pars moritur [o] tempore fati!
Quos felices [p] Cynthia vidit,
Vidit miſeros abitura dies.
Rarum eſt, felix, idemque ſenex.
[q] *Ceſpes Tyrio mollior oſtro,*
Solet impavidos ducere ſomnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigileſque trahit purpura noctes.

a Multa, propter ſatellitum & miniſtrorum frequentiam.

b Furia. Agam. v. 82.

c Ad inſidias.

d Quoties rex inſidias noctis & mortem evaſerit, toties novum alium naſci credite, tantum periculi regibus minantur noctes ſingulæ.

e Plures colunt regias fortunas quam perſonas.

f Fl. Europę maximi.

g *Non Tarteßiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas pretioſa Tagi; * Non ſtagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauſerit Hermum, Ardebit majore ſiti.*

h Herc. Fu. 1324. v. Thyeſt. v. 353.

i Thracia: cujus Hebrus fl.

k Indiæ fl.

l Omne quod produxit natura.

m Non ut multa aret, poſſideat, acquirat, ſed ut habeat quas largiatur opes.

n Ut multos premat opprimatque.

o *Sed miſera ante diem nec ſicca morte.*

p Præcedentis noctis Luna.

q Terra gramine herbiſque virens.

O si pateant pectora ditum,
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus! [a] Brutia Coro
Pulsante fretum mitior unda est.
Pectora pauper secura gerit.
[b] Tenet è patula pocula fago,
Sed non trepida tenet ipsa manu.
Carpit [c] faciles vilesque cibos,
[d] Sed non strictos respicit enses.
[e] *Aurea miscet pocula sanguis.*
Conjux modico nupta marito
Non disposito clara monili
Gestat pelagi [f] dona [g] rubentis,
Nec gemmiferas detrahit aures
[h] Lapis Eoa lectus in unda;
Nec [i] Sidonio mollis aheno
[k] Repetita bibit lana rubores;
Nec Mæonia distinguit acu
Quæ [l] Phœbeis subditus Euris
Legit [l] Eois [m] Ser arboribus.
Quælibet herbæ tinxere colos,
Quas indoctæ nevere manus:
Sed [n] non dubios fovet illa toros.
[o] Sequitur dira lampade Erinnys
Quorum populi coluere diem.
[p] Nec sibi felix pauper habetur,
Nisi felices cecidisse videt.
Quisquis medium defugit iter.
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit unum præbere diem,
Patriosque [q] puer concitat axes,
Nec per solitum percurrit iter,
Sed Phœbeis ignota secat
Sidera flammis errante rota,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium cœli dum sulcat iter,
[r] Tenuit Latias Dædalus oras,
[f] Nullique dedit nomina ponto,
Sed dum [t] volucres vincere veras
Icarus audet, patriasq; puer
[u] Despicit alas, [x] Phœboque volat
Proximus ipsi; [y] dedit ignoto
Nomina ponto
Male pensantur magna ruinis,

a Fretum Siculũ. Thyest. vers. 578.

b Cui *Terra rubens crater, pocula fagus* securitatem præstant

c Dapes inemptas.

d *Rarus venit in cœnacula miles.* vel ad ensem respicit Damoclis cervici jussu Dionysii impendentem.

e *Hellenism.* χρύσεον αἷμα κεράννυται σκύφοις. lethum seu lethale venenum aureis miscetur poculis.

f Gemmas.

g Erythræi maris. Thyest. vers. 370.

h Elenchus è margarita Indica.

i Thyest. 344.

k Dibapha, Tyrio bis murice tincta.

l Orientalibus.

m Thyest. v. 378.

n Non suspectos adulterii vel repudium timentes. ut sup. vers. 590.

o Sed discors furia inauspicata tæda nuptiali (Theb. vers. 263. & 507. vel face furiali Herc. Fu. v. 87.) eorum thalamos persequitur, quorum natales publica lætitia celebrantur. id est, principum.

p Tum se beatum agnoscit pauper, ubi potentes ex alto gradu videt cecidisse.

q Phaeton.

r *Dæd. fugiens Minoïa regna Præpetibus pennis ausus se credere cœlo, Chalcidicaque levis tandem super adstitit arce*, id est, Cumis, quæ in Italia. pro cujus parte, quæ magna Græcia dicebatur, Latium ponit.

f Quod fecit filius ejus Icarus.

t Altius volitare quam volucres veræ

u Altius subvectus patrem infra volitantem videt.

x Cujus calore, liquefacta qua conglutinabantur alę cera, in mare decidit.

y Vide Oed. v. 893.

z Felix

z Felix alius, magnusque volet;
Me nulla vocet turba potentem.
a Stringat tenuis littora puppis.
Nec magna meos aura phaselos
Iubeat medium scindere pontum.
Transit tutos Fortuna sinus,
Medioque rates quærit in alto,
Quarum feriunt b suppara nubes.
Sed quid pavido territa vultu,
c Qualis Baccho saucia Thyas,
Fertur rapido d regina gradu?
Quæ te rursus fortuna rotat,
Miseranda, refer. licet ipsa neges,
Vultus loquitur, quodcunque tegis:

z Volitet alius felix & magnus.

a Radat. legat littora.

b Medea vers. 328.

c *Qualis commotis excita sacris Bacchatur Thyas.* vid. Oed. 442.

d Deianira.

ACTVS TERTIVS.

DEIANIRA. CHORUS.

Deianiram, periculo veneni ad solem expositi flammasque concipientis facto, consilii sui pœnitet.

e VAgus per artus errat excussos tremor:
f Erectus horret crinis. impulsis adhuc
Stat terror animis, & g cor attonitum salit,
Pavidumq; trepidis palpitat venis jecur.
Vt fractus Austro pontus etiamnum tumet,
Quamvis quiescat languidis ventis h dies:
Ita mens adhuc vexatur excusso metu.
Semel profecto premere felices deus
Cum cœpit, urget, i hos habent magna exitus.
CH. Quis tã impotens, ô misera, te casus rotat?
DE. Vt missa palla est, tabe Nessea illita,
Thalamisque mœrens intuli gressum meis,
Nescio quid animus timuit, & fraudem k struit.
Libet experiri. l solibus virus ferum
Flammisque Nessus sanguinem ostendi arcuit.
Hic m ipse fraudes esse præmonuit m deus.
Et forte nulla nube respersus jubar
Laxabat ardens fervidum Titan diem.
(Vix ora solvi patitur etiam nunc timor)
Medios in ignes solis, & claram facem
Quo tincta fuerat palla, vestisque illita,

e *Gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor.*

f Commeante sc. ad cordis (quod corporis arx est) subsidium calore, externa algescunt fitque horripilatio, nec non---

g- καρδίας παλμὸς, qui inter divinationes salitorias.

h Tempestas.

i Conatus grandes, anxios plerunque & calamitosos habent exitus.

k Al. *Astruit.* id est, asserit me deceptam esse posse.

l Sup vers. 536.

m Ipse Nessus, quem eadem Deianira θεὸν χείργνα dixit in Sophoc. Trachiniis. vid. Thyest. v. 859. q. d. vel ipse Nessus δολοποιὸς, id est, fraudulenti & hostilis erga Herculem animi me monere potuisset subesse fraudem. *vel* simpliciter intellige de deo, seu, dæmone.

Abjectus

Abjectus horret [a] sanguis, & Phœbi [b] coma
Tepefactus ardet. vix queo monstrum eloqui
Nives ut Eurus solvit aut tepidus Notus,
Quas vere primo lubricus perdit [c] Mimas;
Utque involutos frangit Jonio salo
Opposita fluctus [d] Leucas, & [e] laxus tumor
In littore ipso spumat: aut cœlestibus
Aspersa tepidis thura laxantur focis:
Sic languet omne virus, & perdit [f] comam.
Dumque ipsa miror, [g] causa mirandi perit.
Quin ipsa tellus spumeos motus agit.
Et quidquid illa tabe contactum est, labat.
[[h] Tumensq; tacita sequitur, & quassat caput.]
Natum paventem cerno & ardenti pede
Gressus ferentem. prome, quid portes novi.

a Nessi sanguis Hydræ felle, quo tinctę fuerant Herculis sagittæ, mistus. *b* Radiis. Hippol. vers. 751. *c* Ioniç mons nivosus. *d* Leucates. vide Hippol. v. 1011. *e* Unda rejecta & dissoluta. al. *lassus* & *lapsus* *f* Lanam qua inunxerat pallam. τὸ κάταγμα τῆς οἰὸς, ᾧ προὔχει. Soph. id est, panniculum velleris quo vestem perunxisset. *g* Lana illa. *h* ἀνόκειθ hic versus, atque legendum *Timensque*.

HYLLUS. DEIANIRA. NUTRIX.

Intellecto ex Hyllo funesti muneris malo Deianira sibi mortem consciscit.

I Profuge, quære si quid ulterius patet
Terris, freto, sideribus, Oceano, inferis.
Vltra [i] labores, mater, Alcidæ fuge.
DE. Nescio quod animus grande præsagit mali.
HYL. [k] Regna, triumpha, templa Iunonis pete
Hæc tibi patent. delubra præclusa omnia.
DE. Effare, qui me casus insontem premat.
HYL. Decus illud orbis, atq; prędidium unicum,
Quem fata terris in locum dederant [l] Iovis,
O mater, [m] abiit. membra, & Herculeos toros
Vrit lues [n] Nessea. qui domuit feras,
Ille ille victor, vincitur, mœret, dolet.
Quid quæris ultra? DE. *Miserias properant suas*
Audire miseri. fare, quo posita in statu
Iam nostra domus est. O lares, miseri lares!
Nunc vidua, nunc expulsa, nunc feror obruta.
HYL. Non sola mœres. Hercules toto jacet
Mundo gemendus. fata ne, mater, tua
Privata credas. jam [o] genus totum obstrepit.

i Regiones Herculis laboribus insignes. *k* Sarcastice, triumpha quasi re strenue gesta: sacrifica, sed Junoni soli cui Herculis mors læta obtigit, cæteris Diis męsta. inf. vers. 1547. *l* Liberatoris, auxiliatoris. atque intimare videtur Etym. vulgatam cui Iupiter. q. Iuvans pater melius tamen Iovis pater. Iovis ab Heb. יהוה addito pater. sic enim diespiter, Neptunus pater, Saturnus pater, Marspiter, &c. *m* Al. *obiit.* necdum autem obierat; de vita vero Herculis desperat Hyllus. *n* Aliis; *Nescio qua*, Nesciebat enim adhuc Hyllus quæ lues Herculem ureret. quod ut modulis concinat emendare laborat Raphelengius legitque *Nescio qua*. *o* Humanum genus.

Hunc

Hunc ejulatu, quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum.
Luctum occupasti prima: non sola Herculem
Miseranda mœres. DE. Quam prope à leto tamen,
Ede, ede, (quæso) jaceat Alcides meus.
HYL. Mors refugit illũ, [p] victa quę in regno suo
Semel est. nec audent fata tam vastum nefas
Admittere. ipsa forsitan trepida colos
[q] Clotho manu projecit, & fatum Herculis
Timet peragere. pro diem! infandum diem!
Hocne ille summo magnus Alcides eat
Ad fata & umbras, atque [r] pejorem polum?
DE. Præcedere tu illum dicis? an possum prior
Mortem occupare? fare, si nondum occidit.
HYL. [s] Euboica tellus vertice immenso tumens
Pulsatur omni latere. [t] Phryxeum mare
Scindit Caphareus. servit hoc Austro latus.
At qua nivosi patitur Aquilonis minas,
[u] Euripus undas flectit instabiles vagus,
Septemque cursus flectit, & totidem refert,
Dum lassa Titan [x] mergat Oceano juga.
Hic [y] rupe celsa, nulla quam nubes ferit,
Annosa fulgent templa [z] Cenæi Iovis.
Vt stetit ad aras omne votivum pecus,
Totumque tantis gemuit armentis nemus;
Spolium leonis sordidum tabo exuit,
Posuitque clavæ pondus, & pharetra graves
Laxavit humeros. [a] veste tunc fulgens [a] tua,
[b] Cana revinctus populo horrentem comam,
Succendit aras. Accipe has, inquit, focis
Non falsæ [c] messes genitor, & largo sacer
Splendescat ignis thure, quod [d] Phœbũ colens
Dives [e] Sabæis colligit truncis [e] Arabs.
Pacata tellus, inquit, & cœlum, & freta;
Feris subactis omnibus victor redii.
[f] Depone fulmen. gemitus in medias preces,
Stupente & ipso, cecidit. heic cœlum horrido
Clamore complet. [g] qualis impressa fugax
Taurus bipenni vulnus & telum ferens,
Delubra vasto trepida mugitu replet,
Aut quale mundo fulmen emissum tonant,

p Ab eodem *Hercule* ad inferos descendente.

q E tribus Parcis illa quæ colum tenet. *Herc* Fu. v. 558.

r Deteriorem polum, nigrum, Antarcticum. Fu. v. 606. id est, ad inferos.

s Sophocl. illud in Trachiniis adumbrare voluit, Ἀκτή τις ἀμφίκλυστος Εὐβοίας ἄκρον Κηναιόν ἐστιν: nec tamen consequitur, neque vera est hæc Eubœę descriptio. Caphareì enim promontorium ad ortum est, & Euripus ad occasum. nec dici potest *Aquilonis minas pati.*

t *H*ellespontũ. vide Troad. vers. 1032.

u *Herc.* Fu. 377.

x *Herc.* Fur. vers. 25.

y Jovi in summis montibus sacra facere solenne, utpote Deorum summo.

z In Cenæo Eubœæ promontorio culti. *Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat Vota Jovi.*

a Palla à te missa.

b Alba populo. *Herc.* Fu. v. 892.

c Thura, cinnama, odores.

d Solem orientem adorans vide Troad. 10. *vel*, orientalis. e Arabes à Sabæis distinguere videtur, ita Virg. 8. Æneid. *Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabæi.* Qui tamen Felicis Arabiæ incolæ. *Solis est thurea virga Sabæis.* f Neque enim illo opus est, subactis à me tyrannis. g *Quales mugitus fugit cum saucius aram Taurus, & incertam excussit cervice securim.*

Sic

Sic ille gemitus sidera & pontum ferit:
Et vasta [h] Calpe sonuit: & voces [i] Cyclas
Excepit omnis. hinc petræ [k] Capharides;
Hinc omnes voces reddit Herculeas nemus.
Flentem videmus. [l] vulgus [m] antiquam putat
Rabiem redisse: tunc fugam famuli petunt.
At ille vultus ignea torquens face,
Vnū inter omnes quærit & sequitur [n] Licham.
Complexus aras ille tremebunda manu,
Mortem metu [o] consumpsit, & parum sui
Pœnæ reliquit; dumque tremebundum manu
Tenuit [p] cadaver, [q] Hac manu, inquit, hac ferar
(O fata!) victus? Herculem perimit [r] Lichas.
[s] Ecce alia clades, Hercules perimit Licham.
Fata [t] inquinantur. [u] fiet hic summus labor.
In astra missus fertur, & nubes vago
Spargit cruore. talis in cœlum exsilit
Arundo, [x] Getica visa dimitti manu:
Aut quam [y] Cydon excussit: [z] inferius tamen
* Fugiet arundo. corpus in pontum cadit;
In saxa cervix: funus [a] ambobus jacet.
Resistite, inquit. non furor mentem abstulit.
Furore gravius istud atque ira malum est.
[b] In me juvat sævire. vix [c] pestem indicat,
Et sævit. artus ipse dilacerat suos,
Et membra vasta carpit avellens manu.
Exuere amictus quærit. [d] hoc solum Herculem
Non posse, vidi. trahere conatus tamen,
[e] Et membra traxit. [f] corporis palla horridi
Pars est; & [e] ipsa vestis immiscet cutem,
Nec causa diræ cladis in medio patet:
Sed causa tamen est, vixque sufficiens malo.
Nunc [g] ore terram languidus prono ferit;
Nunc poscit undas. unda non vincit malum.
[h] Et nota quærit littora, & pontum occupat.
Famularis illum retinet errantem manus.
O sortem acerbam! fuimus Alcidæ [i] pares.

h Hyperbole insolentior nec ferenda; lege ex correctione Lipsii, *Chalcis*, quæ Euripo vicinior, & si non vero, verisimili saltem consonantior: cum Cyclada & Capharidas subjungat *i* Thyest. v. 593. *k* Promontorii Capharei. *l* Famulorum, *m* Qua correptus Megaram & filios intercemerat. Herc. Fur. Act. 4. *n* Ministrum qui tunicam attulerat. *o* Metu pene exanimatus. *p* Morti destinatum Lycham *vel* præ timore jam ferme mortuum. *q* Tam abjecti hominis manu. *r* Vilis famulus. *s* Ecce alia non minor indignitas! ego ille monstrorum domitor Hercules perimo vilissimum servitium Licham *t* Tam contempti famuli cæde, vel lege *Facta*, quasi dicat, Gesta mea inquinantur. *u* Cum contemptu indignatur sibi contingere supremum hunc laborem *x* Getæ pop. Scythiæ Ponto vicini, sagittandi peritissimi. *y* Cretensis ab urbe Cydone vid. Hippol. vers. 812. *z* Altius tamen Lichas projectus quam arundo Getica vel Cydonia. * Al. leg. *Et tela fugiunt. truncus in pontum cadit.* *a* Capiti & trunco. *b* Non in alios, ut quondam, furens. *c* Virus. *d* Non posse amictus exuere. e *Qua trahitur trahit illa cutem*, &c. Ovid. 9. Metam. *f* Adhæret ac si corporis pars esset. g ἐσπᾶτο πέδονδε, καὶ μετάρσιος βοῶν. *h* Al. leg. *Fluctisona quærit littora*, &c. *i* Postquam illi vires ademisset virus.

Nunc

Nunc [h] puppis illum littore Euboico refert,
Austerque lenis pondus Herculeum rapit.
DE. [i] Destituit animus membra. nox oculos premit.
Quid, anime, cessas? quid stupes factum scelus?
Gnatum reposcit Iupiter, Iuno [k] æmulum.
Reddendus orbi est. quod potest reddi, exhibe.
Eat per artus ensis exactus meos.
Sic, sic agendum est. [l] tam levis pœnas manus
Tantas reposcit? tolle fulminibus, [m] socer,
[n] Nurum scelestam. [o] nec levi telo manus
Armetur. [o] illud fulmen exsiliat polo,
Quo, ni fuisset genitus Alcides tibi,
[p] Hydram cremasses; pestem ut insolitam [q] feri,
Et ut noverca pejus irata malum.
Emitte telum, [r] quale in errantem prius
Phaethonta [r] missũ est. perdidi erepto Hercule
Et ipsa populos. quid rogas telum deos?
Iam parce [s] socero. conjugem Alcidæ necem
Optare pudeat. hæc erit votum, manus,
A me petatur, occupa ferrum ocyus.
Quin deme ferrum: quidquid in mortem trahit
Telum est abunde. rupe ab ætheria ferar.
Hæc hæc renatum prima quæ poscit diem,
[t] OEta eligatur. corpus hinc mitti placet.
Abrupta cautes scindat, & partem mei
Ferat omne saxum, pendeant laceræ manus,
Totumque rubeat asperi montis latus.
Levis una mors est, levis; at extendi potest.
Eligere nescis, anime, cui telo incubes.
Vtinam esset, utinam [u] fixus in thalamis meis
Herculeus ensis! huic decet ferro immori.
Vna perire dextera nobis sat est?
Coite gentes. [x] saxa & incensas faces
Iaculetur orbis. nulla nunc cesset manus.
Corripite tela. vindicem vestrum abstuli.
[y] Impune sævi sceptra jam reges gerent.
[y] Impune jam nascetur indomitum malum.
Reddentur [z] aræ cernere assuetæ hostiam
[a] Similem colenti. sceleribus feci viam.
Ego [b] vos tyrannis, regibus, monstris, feris,
Sævisque rapto vindice, opposui deis.

h A Cenæo Eubœæ promontorio navicula ad Oetam vectus est, ubi expiravit.
i Hunc versum *Hyllo* tribuunt alii. utrique probe.
k A Junone immissa monstra & labores vincentem.
'Ηρακλέος.
l Lips. legit. *tam leves pœnas manus Tantis* (id est, sceleribus) *reposcit?*
m Iupiter.
n Me
o Fulminum alia alba vel nigra, quæ cæterorum deorum sunt: alia rubra quę Iovis solius. atque ex his quædam minora quæ moneant: majora altera quæ cum fragore missa discutiant: tertia maxime ignita, quæ adurant.
p Quam *Hercules* excussit. *Herc.* Fu. v. 241.
q Percute me, Iunone illi nocentiorem.
r Ubi *Sævos compescuit ignibus ignes.* Sup. v. 688.
s Iovi, ne impendat tibi fulmen.
t *Her.* Fu. v. 132.
u *Arma viri thalamo quæ fixa reliquit.* Dido. 4. Æn.
x Sup. vers. 32.
y Sublato tyrannorum vindice ac monstrorum domitore *Hercule.*
z Innuit *illaudati Busiridis aras. Herc.* Fu. vers. 484.
a *Humanam.*
b Mortales.

Ceſſas, [c] Tonantis ſocia? non ſpargis facem,
[d] Imitata fratrem, & mittis ereptam Iovi?
Meq; ipſa perdis? [e] laus tibi erepta inclyta eſt,
Ingens triumphus: æmuli, Iuno, tui
Mortem occupavi. NUT. [f] Quid domum impulſam trahis?
[g] Erroris iſtuc omne, quodcumque eſt, nefas.
Haud eſt nocens, quicunque non ſponte eſt nocens.
DE. *Quicunque fato ignoſcit, & parcit ſibi,*
Errare meruit. morte damnari placet.
NUT. *Nocens videri qui petit, mortem cupit.*
DE. [h] *Mors innocentes ſola deceptos facit.*
NUT. Titana fugies? DE. Ipſe me Titan [i] fugit.
NUT. Vitam relinques miſera? DE. At Alcidem ſequar.
NUT. Supereſt, & auras ille cœleſtes trahit.
DE. [k] Vinci Hercules cum potuit, hinc cœpit mori.
NUT. Natum relinques, fataque abrumpes tua?
DE. [l] Quamcumq; natus ſepelit, hæc vixit diu.
NU. Virũ [m] ſequeris? DE Prægredi caſtæ ſolent.
NU. Si te ipſa damnas, [n] miſera te ſceleris arguis.
DE. *Nemo nocens ſibi ipſe pœnas irrogat.*
NUT. *Multis remiſſa eſt vita, quorum error nocens*
Non dextra fuerat. fata quis damnat ſua?
DE. Quicumque [o] fata iniqua ſortitus fugit.
NUT. Hic ipſe Megaram nempe confixam ſuis
Stravit ſagittis, atque [p] natorum indolem,
[q] Lernæa figens [q] tela furibunda manu.
[r] Ter parricida factus, ignovit tamen
Sibi. nam furoris fonte [ſ] Cyniphio ſcelus
Sub axe Libyco terſit, & dextram abluit.
Quo miſera pergis? quid tuas damnas manus?
DE. Damnat meas devictus Alcides manus.
[t] Fraudẽ placet punire. NU. Si novi Herculem,
[u] Aderit cruenti forſitan victor mali,
Dolorque fractus cedet Alcidæ tuo.
DE. Exedit artus virus, ut fama eſt, Hydræ.
Immenſa peſtis conjugis membra abſtulit.
NU. Serpentis illi virus enectæ autumas
Haud poſſe vinci, qui malum & vivum tulit?

c Soror & conjux Jovis.
d Med. v. 59.
e Quam petebas gloriam & triumphum ex interfecto Hercule tibi inviſo ego præripui tibi
f Cur in ruinam trahis familiam noſtram patris jam nece quaſſatam?
g Al. *Erroris eſt hoc omne quodcunq; eſt nefas.*
h Mors ſola approbat eos eſſe innocentes, qui per errorem peccarunt.
i Non ſuſtinet me ſceleratam contueri.
k Ubi primum cedere cœpit Neſſæo veneno, tum mori cœpit. quod & latius intelligi poteſt.
l Al. leg. *Quacunque natum ſepelit, hac vixit diu.*
m Morte.
n Ream ſceleris & cauſæ mortis.
o Mortem petit, ut iniqua fata vel fugiat, vel vindicet.
p Natos ex Megara. *Hellenism.* ὑψ & Ἀλκινόοιο.
q Sagittas Hydræ felle tinctas.
r Tres natos occiderat vel ut alii duos cum uxore. vide *Herc. Fu.* Act. 5.

ſ Africæ fluvio inter duas Syrtes. innuere autem videtur Iovis Ammonis fontem. ſed Athenis *Herculem* expiaſſe dictum. v. 1341. Herc. Fu. t Quod à Neſſo decepta *Herculem* devicerim, credulitatis pœnas à me lubet expoſcere.
u *Hercules* evincet Neſſæum hoc virus, ut alia pleraque mala.

Eliſit

Elisit Hydram, dente cum infixo ſtetit
Media palude victor, [x] effuſo obrutus
Artus veneno. ſanguis hunc Neſſi opprimet,
Qui vicit ipſas horridas Neſſi manus?
DE. *Fruſtra tenetur ille, qui ſtatuit mori.*
Proinde lucem fugere decretum eſt mihi.
Vixit ſatis, quicunque cum Alcide occidit.
NUT. [y] Per has aniles ecce te ſupplex comas,
Atque ubera iſta [z] pene materna obſecro,
Depone tumidas pectoris læſi minas,
Mortiſque diræ expelle decretum horridum.
DE. Quicunque miſero forte diſſuadet mori,
Crudelis ille eſt. [a] interim pœna eſt mori.
[b] Sed ſępe donum in pluribus veniæ fuit.
NUT. [c] Defende [d] ſaltē dexteram, infelix, tuam,
Fraudiſque facinus eſſe, non nuptæ, ſciat.
DE. Defendar [d] illic, inferi ſoluent ream.
A me ipſa damnor. purget has Pluto manus.
Stabo ante ripas [e] immemor, [e] Lethe, tuas,
Et umbra triſtis conjugem excipiam meum.
Sed [f] tu, [g] nigrantis regna qui torques poli,
Para [h] laborem. ſcelera quæ quiſque auſus eſt;
Hic vicit error. Iuno non auſa Herculem eſt
Eripere terris. horridam pœnam para.
[i] Siſyphia ceruix ceſſet, & noſtros lapis
Impellat humeros. me [k] vagus fugiat latex,
Meamque fallax unda decipiat ſitim.
Merui manus præbere [l] turbinibus tuis,
Quæcunque regem Theſſalum torques, rota.
[m] Effodiat avidus hinc & hinc vultur fibras.
[n] Vacat una Danais, has ego explebo vices.
[o] Laxate manes. recipe me comitem tui,
[p] Phaſiaca conjux. pejor hæc, pejor tuo
Vtroq; dextra eſt ſcelere: [q] ſeu mater nocens,
[r] Seu dira ſoror es. adde me comitem tuis,
[ſ] Threicia conjux, ſceleribus. [u] gnatam tuam,
[t] Althęa mater, recipe: nunc veram tuam
Agnoſce [u] prolem. quid tamen tantum manus

x Membra habens ſuffuſa veneno, quod in illum evomuit Hydra.
y *Inſtat anus canaſque ſuas & inania nudans Vbera, per cunas alimentaq; prima precatur.* vide Hippol. v. 245.
z Magnam enim habet matris partem nutrix.
a Interdum ſup. verſ. 486. quatenus mori cupiens vetatur.
b Pœna eſt & mors quæ tamen ſæpe in partem veniæ conceditur. Al. *hunc verſum Nutrici tribuunt ſed minus recte.*
c Sed dextram cohibe, ne jam voluntarli ſceleris conſcia ſit, quæ prius decepta alienæ fraudis miniſtra tantum fuit.
d Apud inferos.
e Herc. Fu. v. 679.
f O Dis.
g Agam. verſ. 750.
h Cruciatum meo dignum errore, qui omnia aliorum vitia ſuperat.
i Hyppol. v. 1226.
k Thyeſt. v. 152.

l Rotationibus, & revolutionibus tuis, O rota, qua voluitur Ixion. Herc. Fu. v. 749. *m* Hippol v. 1228. *n* Omnes Danaides crudelitatis ſuæ pœnas apud inferos dant, una excepta: ut Herc. Fu v. 499. una ergo vacat ſedes: Iſtum ergo locum qui vacat, occupare Deianira poſtulat ipſa quoque criminis ejuſdem rea. *o* Ut mihi ſit ſpatium. *laxatque fores* 6 Æn. *p* Medea Colchis. *Hippol.* verſ. 561. *& tota Med.* *q* Ubi filios interfeciſti Med. act. 5. *r* Ubi Abſyrtum fratrem diſcerpſiſti Med. v. 44. & 131. *ſ* Procne Terei regis Thracii uxor. Ag. v 665. & ſup v. 191. *t* Med. v. 779. Aga v. 208. *u* Sceleris tui æmulam. ſic apud Ovid. *Tu quoque cognoſces in me Meleagre ſororem.*

[x] Vestræ abstulerunt? claudite [y] Elysium mihi,
Quęcunque fidæ conjuges nemoris sacri
Lucos tenetis. si qua respersit manus
Viri cruore, nec memor castæ facis
Stricto cruenta [z] Belias ferro stetit,
In me suas cognoscat & laudet manus.
In hanc abire conjugum turbam libet.
Sed & illa fugiet turba tam diras manus.
Invicte conjux, innocens animus mihi,
Scelesta manus est, prô nimis mens credula,
Prô Nesse fallax! namque [a] semiferi dolis
Auferre cupiens pellici, eripui mihi.
Recede, [b] Titan; tuque quæ blanda tenes
In luce miseros, vita: caritura Hercule
Lux vilis ista est. exigam pœnas tibi,
Reddamque vitam. fatane extendo mea?
Mortemque conjux [c] in tuas servo manus?
Virtusne superest aliqua, [d] & armatæ manus
Intendere arcum tela missurum valent?
[e] An arma cessant, teque languenti manu
Non audit arcus? si potest letum dare,
Animose conjux, dexteram exspecto tuam.
[f] Mors differatur. frange ut insontem Licham;
Alias in urbes sparge; & ignotum tibi
Emitte in orbem. perde, ut [g] Arcadiæ nefas,
Et quidquid aliud restitit. [h] ab illis tamen
Conjux redisti. HYL. Parce jam, mater, precor.
Ignosce fatis. error a culpa vacat.
DE. Si vera pietas, Hylle, quærenda est tibi,
Iam perime matrē. pavida quid tremuit manus?
Quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
Ignave, dubitas? Herculem eripui tibi.
Hæc hęc peremit dextra, cui debes patri
Avum Tonantem. [i] majus eripui decus,
Quam in luce tribui. si tibi ignotum est nefas,
A matre disce. seu tibi jugulo placet
Mersisse ferrum, sive maternum libet
Invadere uterum; mater intrepidum tibi
Præbebit animum. non erit totum scelus
A te peractum. dextera sternar tua,
Sed mente nostra. [k] natus Alcide times?
[l] Ita nulla peragas jussa, nec frangens mala

x Si cum meis conferantur quæ illum Heroa Herculem sustulerunt.
y Beatorum sedes Tro. v. 942.
z Beli neptis, Danai filia Herc Fu v. 498.
a Centauri biformis Nessi.
b Sol. *Med.* v. 5.
c Ut à te interficiar.
d Respicit Megaram & liberos ab Herc. Fu. interfectos. Al. leg *Virtusne superest aliqua Sarmatica? & manus Intendere arcum tela missurum valet?* hoc sensu. Si adhuc viribus par es, non tibi ipsi, nec virilioribus, sed fœminis Amazonibus, & arcum iis ereptum tendere potes in meam mortem; dextra mea non utar. Sarmatas fuisse Amazonas, usasque arcu & sagittis legi est, Agamem v. 844
e An forte veneni vi victus arcum tendere & sagittas mittere non vales?
f Mea manu decreta.
g Mænalium suem.
h Victor, quod à meo scelere non potes.
i Patrem tollendo quam te in lucem pariendo.
k Emphatice. q. d. ab intrepido patre degeneras si timeas.
l *Adjurantis*. Sic nulla unquā, per orbem vagans jussusq; ut pater tuus ab Eurystheo, perdas monstra, si mihi parcas. Sic patrem monstrorum domitorem referas ac repreſentes, ut me intrepidus peremeris.

Erres

Erres per orbem. si qua nascetur fera,
Referas parentem. dexteram intrepidam paras.
Patet ecce plenum pectus ærumnis; feri.
Scelus remitto: dexteræ parcunt tuæ
[m] Eumenides ipsæ. [n] verberum crepuit sonus.
Quænam ista [o] torquens angue vipereo comam
Temporibus atras squallidis pinnas quatit?
Quid dira me flagrante persequeris face,
[p] Megæra? pœnas poscit Alcides. dabo.
Jamne [q] inferorum, [r] Diva, sedere [q] arbitri?
Sed ecce, diras carceris video fores.
[s] Quis iste saxum immane detritis gerit
Jam senior humeris? ecce, jam vectus lapis
Quærit relabi. [s] membra quis præbet rotæ?
Heic ecce pallens dira [t] Tisiphone stetit,
Caussam poposcit. parce verberibus, precor,
Megæra, parce; sustine Stygias faces.
[u] Scelus est amoris. sed quid hoc? tellus labat
Et aula tectis crepuit excussis. [x] minax
Vnde iste cœtus? totus in vultus meos
Decurrit orbis, hinc & hinc populi * fremunt.
Totusque poscit vindicem mundus suum.
Jam parcite, urbes. quo fugam præceps agam?
Mors sola portus. dabitur ærumnis locus.
Testor nitentis flammeam Phœbi rotam,
Superosque testor, Herculem terris adhuc
Moritura linquo. HYL. [y] Fugit attonita hei mi-
Peracta jam pars matris est. statuit mori. (hi!
[z] Nunc nostra superest, mortis auferre impetũ.
[a] O misera pietas! si mori matrem vetas,
[b] Patri es scelestus. si mori pateris tamen,
In matre peccas. surgit [c] hinc illinc nefas.
Inhibenda tamen est. pergã, & eripiam scelus.

m Furiæ ultrices quæ scelera persequi solent. respicitque poeta ad Orestis furias.
n Furens adesse sibi furias imaginatur.
o Thyest. v. 8. & 97. Agam. v. 82. *Herc. Fu.* v. 100.
p ἀπὸ τοῦ μεγαίρειν.
q Herc. Fu. 732.
r O furia.
s Sisyphum sibi vidisse videtur & Ixiona.
t ἀπὸ τοῦ τίειν τοὺς φόνους.
u Ut Herculis amorem à pellice ad me transferrem.
x Furenti videtur irruere populus, qui non irruit.
* Al. *premunt*.
y *Recessit scilicet è scena ne se coram populo trucidaret*.
z Meæ restant partes ut matrem mori volentem impediam.
a Rursum se corrigit dubius.
b Quem illa interfecit.
c A patris parte & à matris.

CHORVS.

Sumpta ab Herculis robore labefactato occasione, Chorus omnia interitui obnoxia, nihil natum æternum canit. quam sententiam ab authore Orpheo commendat, ejusque artem obiter celebrat.

VErum est, quod cecinit [a] sacer
Thressæ sub Rhodopes jugis,
Tangens Threiciam chelym,
Orpheus, [b] Calliope genus:
Æternum fieri nihil.

a Musarum vates sacer interpresque deorum.
b Calliopes & Oeagrii filius al. Apollinis.

c Illius ſtetit ad modos
Torrentis rapidi fragor,
d Oblituſque ſequi fugax
Amiſit liquor impetum:
Et dum fluminibus mora eſt;
Defeciſſe putant e Geten
Hebrum f Biſtones ultimi.
Aduexit volucrem nemus,
g Et ſylva reſidens venit;
Aut ſi quæ aera pervolat,
Auditis vaga cantibus
Ales deficiens cadit.
Abrupit ſcopulos h Athos,
i Centauris obitum ferens;
Et juxta Rhodopen ſtetit
Laxata nive cantibus.
Et k quercum fugiens ſuam,
Ad vatem properat k Dryas,
Ad cantus veniunt ſuis
Ipſæ cum latebris feræ.
Iuxtaque impavidum pecus
Sedit l Marmaricus leo,
Nec damæ trepidant lupos.
Et ſerpens latebras fugit,
m Tunc oblita veneni.
Quin per n Tænarias fores
o Manes cum tacitos adit,
p Mœrentem feriens chelym,
Cantu Tartara flebili
Et triſtes Erebi deos
Movit: nec timuit Stygis
q Iuratos ſuperis lacus.
Hæſit r non ſtabilis rota
Victo languida turbine.
Increvit ſ Tityi jecur,
Dum cantus t volucres tenet.
Audito quoque u navita
Inferni ratis æquoris
x Nullo remigio venit.
y Tunc primum Phrygius ſenex
Vndis ſtantibus immemor
Excuſſit rapidam ſitim.
Nec pomis adhibet manus.
Sed cum linquerit inferos

c Med. verſ. 625.
d *Flumina ſiſtebat cantu.*
e Thracium, Scythicum ſupra v. 819.
f Herc. Fu. v. 225.
g Joſ. Scal. *Et ſylvas reſides vehit.*
h Med. v. 719.
i Quos ruina oppreſſerat al *Centauros obiter ferens.* prior lectio placet.
k Singulis arboribus Nympham præeſſe credebant antiqui. quam quod una cum arbore naſceretur moreretur que *Hamadryadem* nuncupabant, cum Dryas ſit quæ toti nemori ſylvæque præſit. *Querquetulana, à δρῦς.*
l Ferox inſtar Libyci leonis. Agam v. 735.
m Al *Tunc oblita mali.*
n Herc. Fu. v. 586.
o Herc. Fu. v. 570.
p Ipſe mœſtus ob Eurydices mortem.
q Herc. Fu 711.
r Non prius ſtare ſolita Ixionis rota.
ſ Hippol. v. 1228.
t Vultures qui Tityi jecur depaſcebantur. *Nec carpſere jecur volucres.*
u Portitor Charon.
x Advolante Charontis cymba abſque remigis opera.
y *Nec Tantalus undam captavit refugam.*

Orpheus

Orpheus carmina fundens,
Et vinci lapis [z] improbus,
Et vatem potuit sequi.
Consumptas iterum [a] deæ
Supplent Eurydices colos.
Sed dum respicit immemor,
Nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
Cantus [b] præmia perdidit.
Quæ [c] nata est iterum, perit.
Tunc solamina cantibus
Quærens, flebilibus modis
Hæc Orpheus cecinit [d] Getis:
Leges in superos datas,
[Et qui tempora digerens
Quatuor præcipitis deus
Anni disposuit vices]
*Nulli non avidas * colo*
Parcas stamina nectere.
[e] *Quod natum est, poterit mori.*
Vati credere Thracio
Devictus jubet Hercules.
Iam jam legibus obrutis
Mundo cum veniet dies;
Australis polus obruet
Quidquid per [f] Libyam jacet,
Et [g] sparsus Garamas tenet.
Arctous polus obruet
Quidquid subjacet axibus,
[h] Et siccus Boreas ferit.
Amissum trepidus polo
Titan excutiet diem.
Cœli regia concidet,
Certos atque obitus trahet.
Atque omnes pariter [i] deos
Perdet mors aliqua, & [k] chaos.
Et [l] mors fata novissima
In se constituet sibi.
Quis [m] mundum capiet locus?
Discedet via tartari,
Stratis ut pateat polis?
An quod dividit æthera
A terris spacium, sat est
Et mundi nimium malis?

z Durus qui inferna septa claudit. *vel* Sisyphius lapis

a Parcæ restituunt Eurydices vitæ stamina.

b Eurydicen sibi redditam.

c Cui restituta vita fuit.

d Sup. vers. 819. [Tres istos versus uncinulis inclusos, utpote huic loco male convenientes transponit I. Rutgersius ut sequantur versum 1109. *Boreas ferit. Et qui tempora dirigens,* &c. 6. c. 20. *l. var. lect.*

* Al. *polo.*

e πὰν τὸ γινόμενον φθαρτὸν omne ortum occidit. Cui nasci contigit, restat mori.

f Africam.

g Interioris Libyæ incola vagus.

h Et *Quidquid Borea penetrabile frigus adurit, nubifugus, viarum scopæ Boreas.*

i Sidera, stellas, Thyest. vers. 890. vel Deos, qui Stoicis mortales.

k Herc. Fu. v. 609.

l Mors fati domina & ipsa peribit.

m Sphæras cœlestes, pulchramq; hanc machinam.

[n] Quis tantum capiet nefas
Fratrum? quis superis locus?
Pontum, sidera, tartara,
[o] Regna unus capiet tria.
Sed quis non modicus fragor
Aures attonitas movet?
Est est Herculeus sonus

n Quis locus capiet dissolutum jam triplex regnum Iovis, Neptuni, Plutonis?
o Mista jam & confusa.

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. CHORUS

Ejulans Hercules conqueritur, indigne ferens se indigna morte perire, fœmineis scilicet dolis.

CONverte, Titan clare, anhelantes equos,
[p] Emitte noctem. [q] pereat hic mundo dies,
Quo moriar: [q] atra nube inhorrescat polus.
Obsta novercæ. nunc, pater, cæcum chaos
Reddi decebat. hinc & hinc compagibus
Ruptis uterque debuit frangi polus.
[r] Quidquid parcis astris? Herculē amittis, pater.
Nunc parte in omni, Jupiter, specta poli,
Nequis gigas Thessalica jaculetur juga,
Et fiat [s] Othrys pondus Encelado leve.
Laxabit atri carceris jam jam fores
Pluton superbus: vincula excutiet [t] patri,
Cœlumque reddet. ille, qui [u] pro fulmine
Tuisque facibus, natus in terris eram,
[x] Ad Styga revertor. surget Enceladus ferox,
[y] Mittetq; quo nunc premitur, in superos onus.
Regnum omne, genitor, ætheris [z] dubium tibi
Mors nostra faciet. antequam [a] spolium tui,
Cœlum omne fiat, conde me tota, pater,
Mundi ruina. [b] frange, quem perdis, polum.
CH. Non vana times, nate tonantis.
Iam [c] Thessalica Pelion Ossa
Premet; & Pindo congestus Athos
Nemus ætheriis inseret astris.
Vincet scopulos inde [d] Typhöeus,
Et Tyrrhenam feret [d] Inarimen.
Feret [e] Ætnæos inde caminos,
Scindetque latus [f] montis aperti,

p Absentia tua
q Noctis nubiumq; velum intendatur, ne morientem me Iuno videns triumphet.
r Cur autem non polos frangas, cur cœlo parcas? cui, sublato jam Hercule, bellum ex novo inferent Gigantes. Herc. Fur. v.970.
s Encelado quidem Ætna imposita. Herc. Fu 80. Sed Othryn dixit pondus leve quod torqueat & jaculetur in deos Enceladus. sic infr. v. 1146.
t *Saturno tenebrosa in Tartara misso.* vid. Herc Fu. 964.
u Loco fulminis tui in sævos tyrannos. sup. v. 5.
x Unde prius reversus Cerberum extraxi.
y Iaculabitur Ætnam. Herc. Fu. vers. 80.

z Incertæ possessionis propter Gigantes. a Tibi ereptum. b Frange potius quam perdas cœlum. c Herc. Fur. vers. 970. Ag. vers. 331. d Thyest. vers. 807. *Durumque cubile Inarime Jovis imperiis imposta Typhoeo.* e Herc. Fu. 106. f Ætnæ.

Non-

Nondum Enceladus fulmine victus.
Iam te Cœli signa sequentur.
HER. Ego qui [g] relicta morte, contempta Styge,
Per media Lethes stagna cum [h] spolio redii,
Cum pene trepidis excidit Titan equis:
Ego, quem [i] deorum regna senserunt [i] tria,
Morior: [k] nec ullus per meum stridet latus
Transmissus ensis: haud meæ telum necis
Saxum est, nec [l] instar montis abrupti latus,
Aut totus [m] Othrys, non truci vultu [n] Gyges
Pindo cadaver obruit toto meum.
Sine hoste vincor: quodque me torquet magis,
([o] O misera virtus!) summus Alcidæ dies
Nullum malũ prosternit: [p] impendo, hei mihi,
In nulla vitam facta. prô mundi arbiter,
Superique, quondam dexteræ testes meæ!
Prô cuncta tellus, Herculis vestri placet
Mortem perire? dirus ô nobis pudor,
O turpe fatum! fœmina Herculeæ necis
Auctor feretur: auctor Alcides [q] quibus?
[r] Invicta si me cadere fœminea manu
Voluere [r] fata, [s] perque tam turpes colos
Mea mors cucurrit, cadere potuissem, hei mihi,
Iunonis odio: fœminæ caderem minis,
Sed cœlum habentis. si nimis superis fuit,
Scythico sub axe genita domuisset meas
Vires [t] Amazon. [u] fœminæ cujus manu
Iunonis hostis vincor? [x] hinc gravior tui,
Noverca, pudor est. quid diem hunc lætum vocas?
[y] Quid tale tellus genuit iratæ tibi?
Mortalis odia fœmina excessit tua.
Adhuc furebas esse te Alcidæ imparem.
[z] Victa es duobus: [a] pudeat irarum deos.
Vtinam meo cruore satiasset suos
[b] Nemeæa rictus pestis! aut [c] centum anguibus
Vallatus Hydram tabe pavissem mea!
Vtinam fuissem præda [d] Centauris datus!

g Herc. Fu. 611.
h Cerbero.
i Iovis, Neptuni, Plutonis. in æthere n. Stymphalidas, in aquis Hydram, in inferno Cerberum vicerat.
k Κοὐ ταῦτα λόγχη πεδιάς, οὔθ' ὁ γηγενὴς στρατὸς γιγάντων, &c. Γυνὴ δὲ θῆλυς οὖσα, κοὐκ ἀνδρὸς φύσιν, Μόνη μὲ δὴ καθεῖλε φασγάνου δίχα.
l Delrius emend. *instar.*
m Mons Thessal.
n Gigas Briarei frater.
o Ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθ' ἄλλως, ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν.
p Δυσχεραίνει γὰρ τὸν τοιοῦτον θάνατον &c. etiam fortis ægre fert sibi non viriliter pereundum atque ubi viribus non est locus.

q Monstris, tyrannis, gigantibus, feris? *r* Inexorabile fatum. *s* Tam ingloria Parcarum de me decreta. ut fœminea perirem manu. *t* Hippolyte. Herc. Fur vers 542. *u* Nunc autem quam vilis fœminæ manu pereo, qui Iunoni dignus visus sum hostis? *x* Cum me perdat muliercula, quod tu facere non potuisti. *y* Quod monstrum genuit tellus in tui mihi infestæ gratiam perniciosius quam Deianiram? *z* A me prius, nunc à Deianira, quæ plus in meam perniciem valuit quam tu dea. *a* Si mortales plus possint. *b* Leo Nemeæus. Herc. Fur. v. 223. *c* Circumdatus fœcundæ capitibus Hydræ mortem extimuissem, sanguine meo ab Hydræ veneno in tabem verso. *d* Quos in monte Pholoe occidi & profligavi.

Qui inter umbras vinctus, e æterno miser
Saxo sederem, f spolia cum traxi f ultima
Fato stupente. nunc g ab inferna Styge
Lucem recepi, Ditis evici moras.
Vbique me mors fugit, h ut leto inclyto
Fortis carerem. ô feræ victæ, ô feræ!
Non me triformis i sole conspecto canis
Ad Styga reduxit: non sub Hesperio polo
k Ibera vicit turba k pastoris feri;
Non l gemina serpens. perdidi mortē, hei mihi,
Toties honestam. m titulus extremus quis est?
CH. Viden, ut laudis conscia virtus
n Non Lethæos horreat amnes?
Pudet auctoris, non morte dolet,
Cupit extremum finire diem
Vasta pressus mole Gigantum,
Et o montiferum Titana pati,
Rabidæque necem debere feræ.
p Si tua causa est miseranda necis,
Quod nulla fera est, nullusque Gigas,
Iam quis dignus necis Herculeæ
Superest auctor, nisi dextra tui?
HER. *Heu qualis intus Scorpius, quis q fervida
Plaga revulsus Cancer infixus meas
Vrit medullas? sanguinis quondam capax
Tumidi jecur pulmonis arentes fibras
Distendit: ardet felle siccato jecur,
Totumque lentus sanguinem avexit r vapor.
Primam cutem consumpsit, hinc aditus nefas
In membra fecit, abstulit costis latus,
Exedit artus penitus, & totas s malum
Hausit medullas: ossibus vacuis sedet.
Nec ossa durant ipsa, sed t compagibus
Discussa ruptis mole collapsa fluunt.
Defecit ingens corpus, & u pesti satis (malum,
Herculea non sunt membra. prô, quantum est
Quod esse vastum fateor? ô dirum nefas!
En cernite, urbes cernite ex x illo Hercule
Quid jam supersit. Herculem agnoscis, pater?
y His ne ego lacertis spolia z Nemeæi mali
Elisa pressi? tensus hac arcus manu
Astris ab ipsis * depulit a Stymphalydas?

e Respicit ad saxum cui adhæsit Theseus. *Sedet æternumque sedebit Infelix Theseus.*
f Cerberum, id est, mortem, rerum terminum. Herc. Fu. vers. 289.
g Ab inferis redii Herc. Fu. v. 611.
h Lipsius ex MS. *Ut telo inclyta Mortis carerem.*
i Herc. Fu. v. 813.
k Geryonis trigemini. Herc. Fu. v. 232.
l Angues duo, quos à Iunone immissos elisi jam in cunis vagiens. Herc. Fu. 215 *vel* Hydra & Atlantica.
m Atq; ecce inhonesta tande morte pereo.
n Mortem non horret, sed ingloriæ mortis generis pudet. supra v. 1172.
o Enceladum, Typhöea, Gygen. sup. vers. 1167. Al. *monstriferum.*
p Ios. Scal. suspicatur legendum *Si causa est tua miseranda necis.*
* Al. leg. *Eheu quis intus,* &c.
q E Zodiaco, in quam Iuno Cancrum transtulerat. Thyest. vers. 852 in pœnas meas reversus.
r Calor veneni
s Nefandum virus.

t Nervis, ligamentis, tendonibus. u Grassanti veneno. x Victore, domitore. y *His elisa jacet moles Nemeæa lacertis,* &c. z Herc. Fu. v. 223. * Al. leg. *deculit.* a Herc. Fu. v. 243.

His

His ego [b] citatam gressibus vici feram,
Radiante clarum fronte gestantem caput?
His fracta [c] Calpe manibus elisit fretum?
His tot feræ, tot scelera, tot reges jacent?
[d] His mundus humeris sedit? [e] hæc moles mei est?
Hæcne illa cervix? has ego opposui manus
Cœlo ruenti? [f] cujus, ô, custos manu
Trahetur ultra Stygius? [g] ô vires prius
In me sepultæ! quid patrem appello Iovem?
Quid per Tonantem vindico cœlum mihi?
Iam jam meus credetur Amphitryo pater.
Quæcunque pestis viscere in nostro lates,
Procede. quid me vulnere occulto petis?
[h] Quis te sub axe frigido pontus Scythes,
Quæ pigra Tethys genuit, [h] aut Maurū premens
Ibera Calpe litus? ô dirum malum!
Vtrumne serpens squallidum crista caput
Vibrans? an aliquod est mihi ignotum malum?
Numquid cruore es genita [i] Lernææ feræ?
[k] An te reliquit Stygius in terris canis? (est!
[l] Omne es malum, [m] nullumq;. quis vultus tibi
Concede saltem scire, quo peream malo.
[n] Quæcunque pestis, sæva quæcunque es fera,
[o] Palam timeres: quis tibi in medias locum
Fecit medullas? ecce, dirupta cute
Viscera manus detexit, ulterior tamen
Inventa latebra est. ô malum [p] simile Herculi!
Vnde iste fletus? unde in has lacrymæ genas?
Invictus olim vultus & nunquam malis
Lacrymas suis præbere consuetus (pudet!)
Iam flere didicit: quis dies fletum Herculis,
Quæ terra vidit? [q] siccus ærumnas tuli.
[r] Tibi illa virtus, quę tot elisit mala,
[r] Tibi cessit uni. primo, & ante omnes mihi
Fletum [s] abstulisti. durior saxo horrido
Et chalybe vultus, & vaga [t] Symplegade,
Rictus meos infregit, & lacrymam extulit.
Flentem, gementem [u] summe prô rector poli,
Me terra vidit, quodque me torquet magis,
Noverca vidit. urit ecce iterum fibras,
Incaluit ardor. unde nunc [x] fulmen mihi?
CHO. Quid non possit superare dolor?
Quondam [y] Getico durior [y] Æmo,

Nec

b Cervam aureis radiantem cornibus. Herc. Fu. v. 221.
c Bimaris. è columnis Herculis una. vid. Herc. Fu v. 236.
d Herc. Fu. v. 68. *Hac cœlũ cervice tuli?*
e Hoccine corpus illud meum quondam torosum?
f Quis posthac Cerberum ab inferis extrahet?
g Lips. *ubi vires prius In me? sepulta.*
h Unde hoc venenum? à mari Scythico, Boreali aut Atlantico?
i Hydræ.
k An Aconitum illud es, è Cerberi spuma?
l Ex effectu.
m Quia non appares.
n Al. *Quæcunque pestis sive quæcunque es fera.*
o Prodires saltem meque aperto Marte aggredereris.
p Invictum, indomitum.
q Siccis oculis, non lacrymantibus.
r O virulenta pestis.
s Extorsisti.
t Herc. Fu. vers. 1210. Med. vers. 341.
u Ios. Scal. *Summa, prô rector cœli, Me terra vidit.*
x Quo peream.
y Thracio monte.

Nec [a] Parrhasio [b] lentior axe,
Sævo cessit membra dolori:
Fessumque movens per colla caput
Latus alterno pondere flectit.
[c] Fletum virtus sæpe resoluit.
Sic Arctoas laxare nives,
Quamvis tepido sidere Titan
Non tamen audet, vicitque [d] faces
Solis adusti glaciale jubar.

a Septentrionali, juxta quem Calisthoë Parrhasia urbe Arcadiæ in ursam versa, cum filio Arcade. Herc. Fu. vers. 129. *b* Heins leg. *lenior*. *c* Lacrymas jam dolore fluere paratas animi robur absumit: non secus ac glaciem stringit frigus Boreale nec à Solis radiis solvi patitur. Lipsius itaque legendum conjicit *resorbet*. & pro *virtus* alii hab. *luctus*. *d* Alii *nefas* id est, nefandum frigus glaciale vincit radios solis adusti. Si retineas *faces*, ita expone: *glaciale jubar* id est, splendor aquæ in glaciem pellucidam induratæ non dissolvitur sole.

HERCULES. ALCMENA.

Lamentantem Herculem solatur Alcmena.

Converte vultus ad meas clades, pater.
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus.
Non cum per artus Hydra fœcundum meos
Caput explicaret. inter infernos lacus
Possessus atra nocte cum Fato steti;
Nec invocavi. tot feras vici horridas,
Reges, tyrannos; [e] non tamen vultus meos
In astra torsi. semper hæc nobis manus
[f] Votum spopondit. nulla [g] propter me sacro
Micuere cœlo fulmina. hic aliquid dies
Optare jussit. primus audierit preces,
Idemque summus. unicum fulmen peto.
[h] Giganta crede. non minus cœlum mihi
Asserere potui. dum patrem verum puto,
Cœlo peperci. sive crudelis pater,
Sive es misericors, commoda gnato [i] manum.
Propera ante mortem, & [k] occupa hanc laudem tibi:
Vel, si piget, manusque detrectat nefas,
Emitte [l] Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me, qui manu Pindum ferant,
Aut te, Ossa qui me monte projecto opprimant.
Abrumpe & [m] Erebi claustra. me stricto petat
[n] Bellona ferro: mitte [o] Gradivum trucem;

e Non implorans ope tuam suspexi. *f* Certam fecit victoriæ spem. *g* In omen, aut auxilium meum qui ipse tui fulminis vice fuerim. Sup. 1143. *h* Crede me esse unum è gigantibus, fulminaq; namq; ego his potentior cœlum perfringere potui, nisi pepercissem quod te verum mihi patrem credidissem. *i* Fulminantem. *k* Præripe necis meæ laudem mulierculæ. *l* Typhœa, Enceladum, Titanasque alios Ætnæ subjectos. *m* Inferni. Troad. v. 176. *n* Agam. vers. 81. *o* Martem, à gradiendo in bello ultro citroque: sive à κραδάω vibro, aliis quidem grandem divum.

Armetur in me dirus; & [p] frater quidem,
Sed ex noverca. tu quoque [q] Alcidæ ſoror
Tantum ex parente, cuſpidem in [r] fratrē tuum
Iaculare, Pallas. ſupplices tendo manus
Ad te, noverca. ſparge tu ſaltem, precor,
Telum. perire fœminæ poſſum manu.
Iam fracta, jam ſatiata, quid paſcis minas?
Quid quæris ultra? ſupplicem Alciden vides.
Et nulla tellus, nulla me vidit fera
Te deprecantem. nunc mihi irata quidem
Opus eſt noverca. nunc tuus ceſſat dolor.
Nunc odia ponis. parcis, ubi votum eſt mori?
O terræ & urbes! non facem quiſquā Herculi,
Non arma tradet? tela ſubtrahitis mihi?
[s] Ita nulla ſævas terra concipiat feras
Poſt me ſepultum. nec meas unquam manus
Imploret orbis. ſi qua naſcetur fera,
Naſcatur [t] alius. undique infelix caput
Mactate ſaxis, [u] vincite ærumnas meas.
Ingrate ceſſas orbis? excidimus tibi?
Adhuc malis feriſque ſuppoſitus fores,
Ni me tuliſſes. vindicem veſtrum malis
[x] Excipite, populi. [y] tempus hoc vobis datur.
Penſate merita. mors erit pretium omnium.
AL. Quas miſera terras mater Alcidæ petam?
Vbi natus, ubinam eſt? [z] certa ſi viſus notat,
Reclinis ecce corde anhelanti æſtuat.
Gemit. peractū eſt. membra complecti ultima,
O nate, liceat; [a] ſpiritus fugiens meo
Legatur ore. brachia in amplexus cape.
Vbi membra ſunt? ubi illa, quæ mundum tulit,
Stelligera cervix? quis tibi exiguam tui
Partem reliquit? HER. Herculē ſpectas quidem,
Mater [b] ſed umbræ ſimile neſcio quid mei
Agnoſce, mater. ora quid flectis retro,
Vultumque mœrens? Herculem dici tuum
Partū erubeſcis? AL. Quis ferā mundus novam
Quæ terra genuit? quodve tam dirum nefas
De te triumphat? [c] victor Herculeus quis eſt?
HER. [d] Nuptæ jacentem cernis Alciden dolis.
AL. Quis tantus eſt, qui vincat Alciden, dolus?
HER. Quicunq;, [e] mater, fœminæ iratæ ſat eſt.
AL. At unde in artus peſtis aut oſſa incidit?
HER. Aditum venenis palla fœmineis dedit.

p Vid. Herc. Fu. v. 906. Martem autem concepit Iuno, tacto flore in campis Oleniis.
q Pallas è cerebro Iovis nata. ὀπατέρεια patrima virgo, ἀμήτωρ.
r Me.
ſ *Optantis & imprecantis eſt*, &c. ut.
t Alius Herc. vindex.
u Interficiendo liberate me ærumnis.
x *Al.* Eripite.
y Exolvendi vos ingratitudinis labe.
z Res certas.
a Apud veteres amiciſſimus quiſque & proximus parens expirantem deoſculatus fugientem ore animam extremumque ſpiritum excipit. *Extremo ſi quis ſuper hal tus errat, Ore legam.*
b Quam tamen potius agnoſcas Herculis animam quam Herculem ipſum.
c Victor Herculis.
d Deianiræ.
e O Mater.

A L. Vbinam ipsa palla est? membra nudata in-
tuor. (venta est lues?
H E R. Consumpta mecum est. A L. tantane in-
H E R. O mater, Hydrā & mille cum Lerna feras
Errare mediis [a] credo visceribus meis.
Quæ tanta nubes flamma [b] Sicanias bibit?
[c] Quę Lemnos ardens? quę [d] plaga igniferi poli,
[e] Vetans flagranti currere in Zona diem?
In ipsa me jactate, prô comites, freta,
Mediosq; in amnes. quis sat est [f] Ister [g] mihi?
Non ipse [h] terris major Oceanus meos
Frangit [i] vapores. omnis in nostris malis
Deficiet humor, omnis arescet latex.
Quid, rector Erebi, me remittebas Iovi?
Decuit tenere. redde me tenebris tuis.
[k] Talem subactis Herculem ostende inferis,
[l] Nil inde ducā. quid times iterum Herculem?
[m] Invade mors non trepida. jam possum mori.
A L. Compesce lacrymas saltē, & ærumnas doma,
Malisque tantis Herculem indomitum refer,
Mortemque vince. quod soles, vince inferos.
H E R. [n] Si me [o] catenis horridus vinctum suis
Præberet avidæ Caucasus volucri dapem
[p] Scythia gemente; flebilis gemitus mihi
Non extitisset. si [q] vagæ Symplegades
Vtraque premerent rupe; redeuntis minas
[r] Ferrem ruinæ. [s] Pindus incumbat mihi
Atque Æmus, & qui Thracios fluctus Athos
Frangit, [t] Iovisque fulmen excipiens Mimas.
Non ipse si in me, mater, hic mundus ruat,
Superque nostros flagret incensus rogos
[u] Phœbeus axis, degener mentem Herculis
Clamor domaret. mille decurrant feræ,
Pariterque lacerent; hinc feris clangoribus
Ætheria me [x] Stymphalis, hinc [y] taurus minax
Cervice tota pulset, & quidquid furit.
Solū quoq; ingens surgat, hinc illinc fremens,
Artusque nostros dirus imminuat dolor.
[z] Sparsus silebo. non feræ excutient mihi,
Non arma gemitus. nil, [a] quod impelli potest.
A L. Non virus artus, nate, fœmineum coquit;

[a] Al. *crede.*
[b] Siculas, Ætnæ supervolitantes. q. d. non Ætna flammas eructans--
[c]-non Lemnos Ægęi maris insula Vulcano sacra crebris æstuans incendiis--
[d]-non plaga torrida majori ardet igne quam pectus meum. alii leg. *Inferni* & Pyriphlegethonta intelligunt.
[e] Ex opinione veterum Astrologorum, qui diem semper stare putabant & nunquam currere sub ardenti plaga. *Semper ubi æterna vertigine clara nitet Lux.*
[f] Flu. Europæ max.
[g] Ad me refrigerandum.
[h] Terram enim circumcingere creditur.
[i] Calores, ardores.
[k] Afflictum, miserum.
[l] Ut olim Cerberum.
[m] Al. *Invade mors, non trepido.*
[n] Si viderem hostem scíremque quid me cruciaret, *&c.*
[o] Ut Prometheum. Herc. Fu. v. 1206.
[p] Ipsis Scythis mei commiserentibus.
[q] Herc. Fur. vers. 1210.
[r] Sine questu aut gemitu. [s] Mons Thess. [t] *Feriunt enim summos fulmina montes.* [u] Solis currus. [x] Herc. Fur. v. 243. [y] Agam. v. 827. [z] Humi stratus. [a] In quod vires exercere potero cum victoriæ spe.

Sed

Sed dura series operis; & longus tibi
[b] Favet [c] cruentis forsitan morbis dolor.
HER. Vbi mors? ubi [d] illa? testis est aliquis mali?
Intendat arcus. [e] nuda sufficiet manus;
[f] In orbe mecum veniat. huc aliquis mihi
Procedat, agedū, huc. AL. Hei mihi, sensus quoq;
Excussit ille nimius * impulsu dolor.
Removete, quæso, tela, & infestas, precor,
Rapite hinc sagittas. [g] igne suffusæ genæ
Scelus minantur. qua fuga latebras petam?
Dolor iste furor est: Herculem solus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu.
Vel scelere pereat, antequam letum mihi
Ignavus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. [h] ecce, lassatus malis
Sopore fessas alligat venas dolor,
Gravique anhelum pectus impulsu quatit.
Favete, superi. si mihi gnatum inclytum
Miseræ negatis; vindicem saltem precor
Servate terris. abeat excussus dolor,
Corpusque vires reparet Herculeum suas.

HYLLUS. ALCMENA. HERCULES.
PHILOCTETES muta persona.

Reversus Hyllus nunciat Herculi, Deianiram, postquam se Nessi dolo deceptam comperisset, sibi mortem conscivisse.

PRô lux acerba, prô capax scelerum [i] dolor!
[k] Nurus Tonantis occidit. [l] natus jacet.
Nepos supersum: scelere materno hic periit;
Fraude illa capta est. quis per annorum vices,
Totoque in ævo poterit ærumnas senex
Referre tantas? unus eripiet dies
Parentem utrumque. cætera ut sileam mala,
Parcamque fatis, Herculem amitto patrem.
AL. Compesce voces inclytum Alcidæ genus,
[m] Miseræque fato similis Alcmenæ nepos.
[n] Longus dolorem forsitan vincet sopor.
Sed ecce lassam deserit mentem quies,
Redditque [o] morbo corpus, & luctus mihi.
HER. [p] Quid hoc? rigenti cernitur [q] Trachin jugo.
Et inter astra positus evasi genus
Mortale tandem. quis mihi cœlum parat?

Te

b Al. *Fervet.*
c Crucis.
d Mors, *vel* Deianira.
e Inermis.
f Alii leg. *in orbem veniat.* tibicine quidem immodulato, mente aliquanto saniori. nec plane assequor locutionem nisi dicat *in certamen descendat.* manus enim conserturi pugiles μονόμαχοι lineas sibi & cancellos circumscribunt, quos nec ipsis transire nec spectatorum coronæ in orbem cingenti liceat ingredi. videat lector.
* Al *impulsos.*
g Rubore, sanguine, ardore.
h Act. 4. Herc. Fu. vers. 1043.
i Al. *dies.* Sic inf. v. 1424.
k Deianira.
l Hercules.
m Æque miser, atque ego. Al. leg. *Miseraque nato.*
n Herc. Fu. 1077.
o Dolori, seu furori.
p *Discusso sopore, Hercules apotheosin suam velut extasi raptus cernere videtur, seu propinqua morte vaticinatur.*
q Sup. v. 135.

Te te, pater, jam video: placatam quoque
Specto novercam. qui [a] sonus nostras ferit
[a] Cœlestis aures? Iuno me [b] generum vocat.
Video nitentem regiam clari ætheris,
Phœbique [c] tritam flammea zonam rota:
[d] Cubile video noctis. * hinc tenebras vocat.
Quid hoc? quis axem cludit, & ab ipsis, pater,
Deducor astris? ora Phœbeus modo
Afflabat axis. [e] tam prope à cœlo fui.
Trachina video. quis mihi terras dedit?
Modo nempe me infra steterat, ac totus mihi
Suppositus orbis. tam bene [f] excideras dolor.
Cogis fateri. [g] parce, & hanc vocem occupa.
Hæc, Hylle, dona [h] matris; hoc munus parat.
Vtinam liceret stipite ingesto impiam
Effringere animam, quale [i] Amazoniũ malum
Circa nivalis Caucasi domui latus.
O clara Megara, [k] tune, cum furerem, mihi
Conjux fuisti? stipitem atque arcus date.
Dextra inquinetur. laudibus maculã imprimã.
Summus legatur fœmina Herculeus labor.
HYL. Compesce diras, genitor, irarum minas.
[l] Habet. peractum est. quas petis pœnas, dedit.
Sua perempta dextera mater jacet.
HER. [m] Cæci dolores. manibus irati Herculis
Occidere meruit. perdidit [n] comitem Lichas.
Sævire in ipsum corpus exanime impetus
Atque ira cogit. cur minis nostris caret?
Ipsum cadaver pabulum accipiant feræ.
HYL. [o] Plus misera læso doluit. [p] huic aliquid
Detrahere velles. occidit dextra sua, (quoque
[q] Tuo dolore plura, quam poscis, tulit.
Sed non cruentæ sceleribus nuptæ jaces;
Nec fraude matris. Nessus hos struxit dolos;
Ictus sagittis qui tuis vitam expulit.
Cruore tincta est palla [r] semiferi, pater,
Nessusque nunc has exigit pœnas [s] sibi. (cant.
HE. [t] Habet peractum est. fata se nostra expli-
Lux ista summa est. [u] quercus hanc sortẽ mihi
Fatidica quondam dederat, & Parnassio

a E Pythagoræorum sententia, qui concentum quendam & harmoniam effici corporum cœlestium motu credebant.
b Hebe mihi desponsa.
c Zonam torridam
d *Redditus terris videtur.*
* Al. *in.*
e Ita Herc Fur. vers. 977.
f Mihi modo in cœlos per extasin rapto.
g Melius occidisses me priusquam emisissem indignam hanc Hercule vocem; *Cogis fateri*: quis enim me cogat? *vel*, innuit vocem illam qua minatur se fœminam interfecturum.
h Tuæ. id est, Deianiræ
i Amazonum insolentiam. ipsas Amazonas. Herc. Fu. v. 542. Hippol. vers. 397.
k Dignior sane fuit Deianira quæ furentis Herc. uxor esset.
l Agam v. 895.
m Heinsius ita hunc locum censet legendum *Sua perempta dextera mater iacet Læsi dolore. Her. manibus irati Hercul.* &c tui scilicet læsi, id est, dolens quod te læserit. Sic mox v. 1465. *Occidit dextra sua, tuo dolore.* *n* Me, vel lege, *perdidit comitem Licham* i. Lichæ necis causa fuit. *o* Plus vel te, quem læsit. *p* Al. *hinc* i. doloris sui aliquid. *q* Quem de te conceperat, dolore. *r* Centauri. *s* Suæ necis ultionem. *t* Bene habet, satis est. *u* Med. v. 349.

x Cirrhea

[x] Cirrhea quatiens templa [y] mugitu nemus :
„ [z] Dextra perempti, victor Alcide, viri
„ Olim jacebis. hic tibi emenso freta,
„ Terrasq; & umbras, finis extremus datur.
Nil querimur ultra. decuit hunc finem dari,
Ne quis superstes Herculis victor foret.
Nunc mors [a] legatur, clara, memoranda, inclyta,
Me digna prorsus. nobilem hunc faciam diem.
Cædatur omnis sylva, & OEtæum nemus
Suscipiat ignis. Herculem accipiat rogus.
Sed ante mortem, tu [b] genus Pæantium,
Hoc [c] triste nobis, juvenis, officium appara.
Herculea totum flamma succendat diem.
Ad te preces nunc, Hylle, supremas fero.
[d] Est clara, captas inter * incultas, [e] genus
Regnumque referens, [f] Euryto virgo edita,
Iole. tuis hanc [g] facibus & flammis para.
Victor [h] cruentus abstuli patriam, lares,
Nihilque miseræ præter Alciden dedi;
Et iste rapitur. penset ærumnas suas:
Iovis [i] nepotem foveat, & [i] natum Herculis.
Tibi illa pariat quidquid ex nobis habet.
Tuque ipsa planctus pone funebres, precor,
O clara genitrix. vivet Alcides tuus.
[k] Virtute nostra pellicem feci tuam
Credi novercam. sive nascente Hercule
Nox [l] illa certa est, [m] sive mortalis meus
Pater est: licet sit falsa progenies mihi;
Materna culpa cesset, & crimen Iovis;
Merui parentem, [n] contuli cœlo decus.
Natura me concepit in laudes Iovis.
Quin ipse quanquam Iupiter credi meus
Pater esse gaudet. parce jam lacrymis, parens
Superba matres inter Argolicas eris.
Quid tale Iuno peperit, æthereum gerens
Sceptrum, & Tonanti nupta? mortali tamen
Cœlum tenens invidit? Alciden suum
Dici esse voluit, perage nunc, Titan, vices
Solus relictus. ille, qui vester comes
[o] Vbique fueram, Tartara & manes peto.
Hanc tamen ad imos perferā laudem inclytam,

x Oedip. v. 269. *y* Oraculi Delphici responso. *ex adyto Cum. aa Sibylla Horrendas canit ambages, antroque remugit.* *z* ἐμοὶ γὰρ ἦν πρόφαντον ἐκ πατρὸς πάλαι Πρὸς τῶν πνεόντων μηδενὸς θανεῖν ὕπο, Ἀλλ' ὅστις ᾅδου φθίμενος οἰκήτωρ πέλοι. Hæc sunt verba oraculi Dodonæi, quod Herculi olim datum fuit; nempe quod ab hoste defuncto esset interficiendus. *a* Apparetur vel memoretur. *b* Philoctetа, Pæantis. fil. *c* Funebre, ut pyram extruat. *d* Al. *Est clara captas inter, inclytum genus Regn.* Ios. Scal. legendum monet; *Oechalias genus Regemq; referens*, &c. * Al. leg. *Oechalias*. *e* Regium genus; ἐν δισσοῖν. *f* Rege Oechaliæ. *g* Nuptialibus, Theb. v. 263. & 507. *h* Patrem illius & fratres interficiens. *i* Te. *k* Approbando me ex te natum Iovis esse filium magis ingenuum quam quos ex Iunone genuit. mox v. 1509. *l* Geminata. Herc. Fu. v. 24. *m* Etiamsi mortalis quispiam fuisset pater non Iupiter, virtute tamen mea feci ut Iovis credar progenies. *n* Virtute mea cœlum decoravi. *o* Sup. v 41.

Quod

Quod nulla peſtis vicit Alcidem palam,
Omnemque peſtem vicit Alcides palam.

CHORUS.

Solem orat ut toti mundo Herculis mortem nunciet. Herculis apotheoſim prædicit, Jovemque precatur, ut vel nulli producantur tyranni, feræ, monſtra, vel alius ſufficiatur Herc. malorum vindex.

O Decus mundi, radiate Titan,
Cujus ad [a] primos [b] Hecate vapores
Laſſa nocturnæ levat ora [c] bigæ,
Dic ſub Aurora poſitis [d] Sabæis,
Dic ſub occaſu poſitis [e] Iberis,
Quique [f] ferventem patiuntur axem,
Quiq; ſub [g] plauſtro [h] patiuntur [i] Vrſæ;
Dic ad æternos properare Manes
Herculem, & regnum Canis [k] inquieti,
Vnde non unquam remeavit ullus.
[l] Sume, quos nubes radios ſequantur.
Pallidus mœſtas ſpeculare terras,
Et caput turpes nebulæ pererrent.
Quando, prô Titã, [m] ubi, quove, ſumme,
[n] Herculem in terris alium ſequeris?
Quas manus, orbis miſer, invocabis.
Si qua ſub terra [o] numeroſa peſtis
Sparget intentam rabiem draconis?
[p] Arcadum ſi quis, [p] populi vetuſti,
Fecerit ſylvas [q] aper inquietas?
[r] Thraciæ ſi quis Rhodopes alumnus
Durior terris Helices nivoſæ
Sparget humano ſtabulum cruore?
Quis dabit pacem populo timenti,
Si quid irati ſuperi per urbes
Iuſſerint naſci? jacet omnibus [s] par,
Quem [t] parem tellus genuit Tonanti.
[u] Planctus immenſas reſonet per urbes,
[u] Et comas nullo cohibente nodo,
Fœmina exertos feriat lacertos;
[x] Solaque obductis foribus Deorum,
Templa ſecuræ pateant novercæ.
[y] Vadis ad Lethen Stygiumque littus,
Vnde te nullæ referent carinæ.
Vadis ad Manes miſerandus, unde

a Auroram tepidos recipientem radios.
b Luna. *Hipp.* v. 411.
c *Agamem.* v. 812.
d Arabiæ Felicis incolis.
e Hiſpanis.
f Torridam zonam quam tamen veteres ſentiebant non habitabilem præ nimio calore.
g Septem ſtellis in plauſtrũ ἅμαξαν formatis.
h Joſ. Scal. legendum cenſet, *pariuntur* ne repetatur τὸ *patiuntur*.
i Herc. Fu. v. 129.
k Pervigilis, vel, qui *latratu ea regna trifauci Perſonat.*
l Sume nubilam faciem & triſtem.
m Ubi? Al. *quo ſub axe?*
n Herculis quidem nomen ſtrenui, omnibus & claris viris à veteribus tributum quos alii 63. alii 43. numerant.
o Hydra, numeroſum malum. Herc. Fu. 240.
p Hippol. 783.
q Sus Mænalius.
r Diomedes Thraciæ rex. Herc Fu. 225.
ſ Robore & fortitudine modo. vel moriens ſicut alii.
t Sup. verſ. 6.
u Pro more lugentium. vid Troad. v. 82.
x Sup. v. 746.
y ἀτρεπτον εἰς ᾅδην ἥκωσας.

z Morte

[z] Morte devicta tuleras triumphum.
Vmbra [a] nudatis venies [a] lacertis,
Languido vultu, trepidoque collo:
Teque [b] non solum feret illa puppis.
Non tamen viles eris inter umbras;
Æacumq; inter, [c] geminosque Cretas
[d] Fata discernes. [e] fieri tyranni
Parcite, ô dites, inhibete dextras.
Laudis est, [f] purum tenuisse ferrum.
Dumq; regnabas, [g] minimum cruentis
In tuas urbes licuisse fatis.
Sed *locum virtus habet inter astra.*
[h] Sedis Arctoæ spatium tenebis?
An gravis Titan ubi promit æstus?
An sub Occasu tepido nitebis,
Vnde [i] commisso resonare ponto
Audies Calpen? loca quæ sereni
Deprimes cœli? [k] quis erit recepto
Tutus Alcidæ locus inter astra?
Horrido tantum procul à [l] Leone
Det pater sedes, calidoque [1] Cancro;
Ne tuo vultu tremefacta leges
Astra conturbent, trepiderque Titan.
Vere dum flores venient tepenti,
Et [m] comam sylvis hyemes recident,
[Vel comam sylvis revocabit æstas;]
Pomaque autumno fugiente cedent,
Nulla te terris rapiet vetustas.
Tu comes Phœbo, comes ibis astris.
Ante nascetur seges in profundo,
Vel [n] fretum dulci resonabit unda;
[o] Ante descendet glacialis Vrsæ
Sidus, & Ponto vetito fruetur,
Quam tuas laudes populi [p] quiescant.
Te, pater rerum, miseri precamur,
Nulla nascatur fera, nulla pestis.
Non [q] duces sævos miseranda tellus
[r] Habeat; nec ulla dominetur aulâ
Qui putet solum decus esse regni,
Semper [s] impensum tenuisse ferrum.
Si quid in terris iterum timetur,
Vindicem terræ petimus relictę.
Hem, quid hoc? mūdus sonat; ecce, mœret,
Mœret Alcidæ pater. an Deorum
Clamor,

z Herc. Fu. act 5.
a Umbras enim quam in vivis habuerant imaginem retinere credebant veteres.
b Ut quondam, ne mergeretur gemens *sub pondere cymba Sutilis.*
c Rhadamanthum & Æacum Cretæ reges; quos propter justitiam infernis umbrarum judiciis præfecit Jupiter. Her. Fu. 732.
d Al. Facta. id est, *Quæ quis apud superos Furto lætatus inani gesserit.*
e Al. *Feries tyrannos.* id est, quartus statueris judex. vel ea tibi mens manebit, quæ in vita, feriendi tyrannos.
f Incruentum innocens.
g Minimum permittere tuæ licentiæ in subditorum vitas.
h *Tibi numine ab omni Cedetur jurisque tui natura relinquet Quis deus esse velis, ubi regnum ponere mundi. Sed neque in Arctoo sedem tibi legeris orbe, Nec polus adversi calidus qua vergitur Austri.*
i Gaditano utrinque freto resonare Calpen bimarem audies. vid. & Herc. Fu. 236.
k *Ætheris immensi partem si presseris unam, sentiet axis onus. librati pondera cœli Orbe tene medio: pars ætheris illa sereni Tota vacet.*
l Thyest. v. 852.
m Arboribus frondes.
n Prius mare dulcescet.
o Thyest. v. 476.
p Taceant.
q Tyrannos.
r I. Lipsius tibiæ adaptat versum legendo, *Horreat. nulla dom* Jos. Scal. nihil mutandum censet, cum *Habeat nec* totidem habeat tempora quot, *Horreat.*
s Ferro non parcere. alii *intensum.* leg.

Clamor, an vox eſt [a] timidæ novercæ?
Hercule an viſo fugit aſtra Iuno?
[b] Laſſus an pondus titubavit Atlas?
An magis diri tremuere Manes
Herculem? & viſum canis inferorum
Fugit abruptis trepidus catenis?
Fallimur: lęto venit, ecce, vultu
Quem tulit [c] Pæas, humeriſque tela
Geſtat, & notas populis pharetras,
Herculis hæres.

a Junonis me in cœlum aſcendentem timentis.
b Cœlum quod humeris ſuſtinere Atlanta Mauritaniæ regem Promethei fratrem fingunt; quod Aſtrologiam ſphæramque inveniſſet. duriuſcula autem locutio *laſſus pondus.*
c Philoctetes cui Hercules moriens ſagittas legavit.

ACTVS QVINTVS.

NUTRIX. PHILOCTETES.

Philoctetes Herculis mortem atque funus nunciat.

EFfare caſus, juvenis, Herculeos precor,
Vultuque quonam tulerit Alcides necem.
PH. [d] Quo nemo vitam. NUT. Lętus adeone ultimos
Invaſit ignes? PH. Eſſe jam flammas nihil
Oſtendit ille, qui ſub [e] occaſu Hercules
Virtute vinci docuit indomita omnia.
NUT. Inter [f] vapores quis fuit forti locus?
PH. [g] Quod unum in orbe venerat nondũ malũ,
Et flamma victa eſt. hæc quoque acceſſit feris.
Inter labores ignis Herculeos abiit.
NUT. Ediſſere agedũ, flamma quo victa eſt modo?
PH. Vt omnis OEten mœſta corripuit [h] manus,
Hinc fagus [i] umbras perdit, & toto jacet
Succiſa trunco: [k] flexit hinc pinum ferox
Aſtris minantem, & nube de media vocat;
Ruitura cautes movit, & [l] ſylvam trahit
Secum minorem. [m] Chaonis quondam loquax
Stat vaſta late quercus, & [n] Phœbum vetat,
Vltraque [o] totos porrigit ramos nemus.
Gemit illa multo vulnere impreſſo minax,
Frangitque cuneos. reſilit excuſſus chalybs,
[p] Vulnuſque ferrum patitur, & truncum fugit.
Commota tandem eſt; tunc cadens lenta mora
Duxit ruinam. protinus [q] radios locus
Admiſit omnes ſedibus pulſæ ſuis

d Lętiori vultu mortem tulit, quam alius quiſpiam vitam.
e Suo. Ioſ. Scal. itaque legit *Herculis.*
f Ignes.
g Ignis, quocum Hercules non dimicavit hactenus. vid. ſup. ỽ. 1401.
h Multitudo comitum & famulorum Her. ſuccidere arbores ad rogum juſſa
i Succiſa enim.
k Ioſ. Scal. emendat, *flexit hinc pinus ferox Aſtris minantem nube de media comam*, id eſt, aerium verticem flexit & inclinavit caſura.
l *Corruit & mediam proſtravit pondere ſylvam.*
m In hac ſylva erat ingens quercus; non minor Dodonęa illa in Chaonio Epiri nemore. de qua vid. Med verſ. 346. & Oed. 726.
n Solis radios arcet.
o Alii, *totum.*
p Hebetatur nec diffindere valet.
q Quod ſupra v. 1619. dixit *fagus umbras perdit.*

Volucres

Volucres pererrant nemore succiso * diem,
Quæruntque lassis garrulæ pinnis nemus.
Iamq; omnis arbor sonuit, & [r] sacræ quoque
Sensere quercus horridam ferro manum,
Nullique priscum profuit ligno nemus.
Aggeritur omnis sylva, & [s] alternæ trabes
In astra tollunt Herculi [t] angustum rogum.
Rapit alta flammas pinus, & robur [u] tenax,
Et brevior ilex sylva. contexit pyram
[x] Populea sylva, [x] frondis Herculeæ nemus.
At ille, ut ingens nemore sub [y] Nasamonio
Æger reclini pectore admugit leo,
Fertur. quis illum credat ad flammas rapi?
Vultus petentis astra, non ignes, erant.
Vt pressit OEten, ac suis oculis rogum
Lustravit, omnes [z] fregit impositus trabes,
Arcumque poscit: Accipe hæc, inquit, [a] sate
Pæante, dona; munus Alcidæ cape.
Has Hydra sensit: his jacent [b] Stymphalydes,
Et quidquid aliud eminus vici malum,
[c] Victure felix: has enim [d] nunquam irritas
Mittes in hostes. sive de media voles
Auferre volucres nube, descendent aves,
Et certa prædam tela de cœlo ferent.
Nec fallet unquam dexteram hic arcus tuam:
Librare telum didicit, & certam dare
Fugam sagittis. ipsa non fallunt iter
Emissa nervo tela. tu tantum, precor,
Accommoda ignes, & [e] facem extremam mihi.
Hic [f] nodus, inquit, nulla quem capiet manus,
Mecum per ignem flagret, hoc telum Herculem
Tantum sequatur. hoc quoque acciperes, ait,
Si ferre posses. adiuvet domini rogum.
Tum rigida secum [g] spolia Nemeæi mali
Arsura poscit. [h] latuit in spolio rogus.
Ingemuit omnis turba; nec lacrymas dolor
Cuiquam remisit. mater [i] in luctum furens
Diduxit [k] avidum pectus, atque utero tenus
Exerta, vastos ubera in planctus ferit:
Superosque & ipsum vocibus [l] pulsans Iovem
Implevit omnem voce fœminea locum.
Deforme letum mater Herculeum facis:

* Al. *leg. domus.*
r Incæduæ & Iovi consecratæ.
s Alternatim positæ.
t Al. *Augustum* Qui *angustum* retinent exponunt *Herculi nimis arctum.* expositio nimis arcta & pressa non placet. ego dici arbitror *pyramidali ascendentem forma in altum & angustum.*
u Solidum.
x Herc. Fu. v. 892.
y Libyco. Nasamones autem Libyæ pop. ex naufragiis & rapto ad Syrtes viventes.
z Pondere suo.
a Philocteta.
b Herc Fu. v 243
c Lipsi ex MS. l. *virtute felix juvenis, has nunquam irritas,* &c.
d Herc. Fu. v. 989.
e Funebrem qua rogus accendebatur. id est. incende mihi rogum. quod defuncto necessitudine devincti præstabant officium, sed adversa facie.
f Clava. Appol. στιβαρὸν δέχεν ὄζον ἐλαίης.
g Pellem leonis Nemeæi.
h Pellis rogum summum texit.
i Luctui nimium indulgens.
k Planctus & pœnæ avidum.
l Compellans.

a Compesce lacrymas, inquit: introrsus dolor
Fœmineus abeat. Iuno cur lætum diem
b Te flente ducat? pellicis gaudet suæ
Spectare lacrymas. contine infirmum c jecur
Mater: nefas est d ubera atque uterum tibi
Laniare, qui me genuit. e & dirum fremens
Qualis per urbes duxit Argolicas canem,
Cum victor Erebi Dite contempto rediit
Tremente fato; talis incubuit rogo.
Quis f sic triumphans lætus in curru stetit
Victor? quis g illo gentibus vultu dedit
Leges h tyrannus? quanta pax obitus tulit!
i Hæsere lacrymæ. cecidit expulsus dolor
Nobis quoque ipsis. nemo morituro ingemit.
Iam flere pudor est. ipsa, quam sexus jubet
Mœrere, k siccis hæsit Alcmene genis;
Stetitque nato pene jam similis parens.
NU. Nullasne in astra misit ad superos preces
Arsurus, aut in vota respexit Iovem?
PH. Iacuit sui securus, & cœlum intuens,
Quæsivit oculis l arce an ex aliqua pater
Despiceret illum. tum manus tendens ait:
Quacumque l parte prospicis natum, pater,
m Iste est pater, quem nocte commissa dies
Quæsivit unus. si meas laudes canit
n Vtrumque Phœbi litus, & o Scythiæ genus,
Et omnis p ardens ora, quam torret dies.
Si pace tellus plena, si nullæ q gemunt
Vrbes, nec aras r impius quisquam inquinat;
s Si scelera desunt, spiritum admitti nunc pre-
In astra. nec me mortis infernæ locus, (cor
Nec mœsta nigri regna conterrent Iovis:
Sed ire ad illos t umbra, quos vici, Deos,
Pater, erubesco. nube discussa diem
Pande, ut Deorum vultus ardentem Herculem
Spectet: licet tu sidera & mundum neges
Vltro, pater, cogere. u si voces dolor
Abstulerit ullas, pande tum Stygios lacus,
Et redde x Fatis. approba gnatum prius.
y Vt dignus astris videar, hic faciet dies.

a Μηδὲ γύας Δάκρυε, κἄρταλοι φιλόικτιςον γυνή.
b Tuis insultans lacrymis.
c Affectus, quorum jecur sedes sup. vers. 579.
d Pro more lugentium. vide Troad. v. 81.
e Et hec dicto, Herc. dirum fremens qualis duxit, &c. Herc. Fur. vers. 809.
f Ut ille rogo.
g Tam læto & sereno.
h Rex, τύραννος. sic enim primitus Græcis usurpatum.
i Cessavere.
k Non lacrymantibus.
l Cœli.
m Ego sum filius ille tuus quem geminata nocte genuisti Herc. Fu. vers. 24.
n Oriens & occidens.
o Septentrio.
p Meridies.
q A tyrannis oppressæ
r Al. *Impias* utrumque recte, intelligit autem Busiridis aras.
s Si scelerati homines mea opera devicti cessent.
t τύπος, εἴδωλον, nudum simulachrum, quod (anima vel in cœlum unde deducta est, vel in alia corpora migrante è corpore quod in elementa dissolvitur) petit inferos.
u Revocat, corrigitque supremam vocem *cogere*.
x Inferis, mortis loco.
y Quæ per vitam strenue feci non tam astra merentur, quam mors hæc acerba, quam fortiter fero.

Leve

Leve est quod actum est. Herculē genitor prius
[z] Invenit, an damnavit ? [a] hoc postq; addidit;
Novercâ cernat, quo feram flammas modo.
Flammas poposcit. hoc age [b] Alcidæ comes;
Non segnis, inquit, corripe Oetæam [c] facem,
Quid dextra tremuit? nū manus pavida impium
Scelus refugit? redde jam pharetras mihi,
Ignave, iners, inermis. [d] en nostros manus
Quæ tendat arcus. quis sedet pallor genis?
Animo faces invade, quo Alciden vides
Vultu jacere: respice arsurum, miser.
[e] Vocat ecce jam me genitor, & pandit polos.
Venio pater. vultusque non idem fuit.
Tremente [f] pinum dextera ardentem impuli.
Refugit ignis, & reluctantur faces,
Et [g] membra vitant: sed recedentem Hercules
Insequitur ignem. [h] Caucasum, aut [i] Pindum, aut [k] Athon
Ardere credas. nullus erumpit sonus.
Tantum [l] ingemiscit ignis ad durum jecur.
[m] Typhon in illo positus immanis rogo
Gemuisset ipse, [n] quique convulsam solo
Imposuit humeris Ossan Enceladus ferox.
At ille medias inter exsurgens faces
Semiustus ac laniatus, intrepidus, rubens;
Nunc, ô parens Herculea, [o] sic stare ad rogum,
Te mater, inquit, [o] sic decet fieri Herculem.
Inter vapores positus, & flammæ minas,
Immotus, inconcussus, in neutrum latus
Correpta flectens membra, adhortatur, monet.
[p] Gerit aliquid ardens: omnibus fortē addidit
Animum ministris. [q] urere ardentem putes.
Stupet omne vulgus, [r] vix habens flāmæ fidem.
Tam placida frons est, tanta maiestas viro.
[s] Nec properat uri. cumque jam forti datum
Leto satis pensavit, igniferas trabes
Hinc inde traxit, [t] nimia quas flamma occupat;
Totasque in ignem vertit, & qua plurimus
Exundat ignis, recipit intrepidus, ferox.
Nunc ora flammis implet. ast illi graves
Luxere barbæ: cumque jam vultum minax
Appeteret ignis, lamberent flammæ caput,
Non pressit oculos. Sed quid hoc? mœstam intuor

[z] Immortalitate ne donavit, an ad pœnas damnavit?
[a] Scil. *Noverca cernat quo feram flammas modo.*
[b] Philoctetа.
[c] Sup. v. 1660.
[d] Tuęne manus dignæ arcu & sagittis meis, quę trepidant rogum meum incendere.
[e] Al. *rogat*. Sed minus decorum est ut Iupiter roget.
[f] Tum facem rogo subdidi.
[g] Devitant Herculem quasi non tentare ausæ.
[h] Montem Scythiæ.
[i] Thessaliæ montem.
[k] Montem inter Macedoniam & Thraciam.
[l] Vide Thyest. vers. 768.
[m] Gigas Med vers. 772.
[n] Herc. Fu. vers. 80
[o] Intrepide, non lacrymis, non gemitu.
[p] Ne nihil agens moriatur, alios ad virtutem adhortatur, monet.
[q] Crederes ipsum ira ardentem in ignem agere, non ab eo pati.
[r] Vix credebant eum esse ignem.
[s] Quo pœnæ eriperetur.
[t] Lipsius legit *minima*.

u Sinu

u Sinu gerentem reliquias magni Herculis.
x Crinemq; jactans squallidum Alcmene gemit.

u Ad utrumque parentem spectabat, relliquias colligere, sinu fovere, & componere, de qua forma vide. Troad. v.707 *x* Alibi erat mens I. L. cum reponeret *Cinerem ia. squ. Alc. gerit.* neque enim simul gessit & jactavit cineres, quod etiam crudelitatis fuisset.

ALCMENA. PHILOCTETES.

Suam ex Herculis morte cladem Alcmena dolet.

TImete [y] superi fata. tam [z] parvus cinis
Herculeus est; huc ille [a] decrevit gigas.
b O quanta, Titan, in nihil moles abit!
Anilis, heu me, cepit Alciden sinus.
Hic tumulus illi est. ecce vix totam Hercules
Complevit urnam. quam [c] leve est pondus mihi,
d Cui totus æther pondus incubuit leve!
Ad tartara olim regnaque, ô gnate, ultima
Rediturus ibas: quando ab inferna Styge
Remeabis iterum? non uti [e] spolium trahas,
Rursumque [f] Theseus debeat lucem tibi:
Sed quando solus? g ignis impositus tuas
Compescet umbras, teque Tartareus canis
Inhibere poterit? quando Tænareas fores
Pulsabis? ah, quas mater ad fauces agar?
Qua mors aditur? vadis ad Manes iter
Habiturus [h] unum. quid diem questu tero?
Quid misera duras vita? quid lucē hanc tenes?
Quem parere rursus Herculem possum Iovi?
Quis me parentem gnatus Alcmenam suam
Tantus vocabit? ô nimis felix, nimis,
i Thebane Conjux. Tartari intrasti loca
Florente gnato; teque venientem inferi
Timuere forsan, quod pater tantum Herculis
Vel [k] falsus aderas. quas petam terras anus,
Inuisa [l] sævis regibus? si quis tamen
Rex est relictus sævus: hei miseræ mihi.
Quicumque [m] cæsos ingemunt gnati [m] patres,
A me petent supplicia, me cuncti obruent.
Si quis [n] minor Busiris, aut si quis [o] minor
Antæus urbes [p] perfidæ terret plagæ,
Ego præda ducar: [q] si quis Ismarios greges

y Mortales qui supera aura vescimini. *vel* Dii, namque Iovis sepulchrū ostendit Creta & Bacchi simulachrum inferos adiit. *z* Quem parva capiat urna. *a* Decrescendo devenit. *b* O Sol, quanta moles in nihil abiit, *suspicor tamen hunc locum. & Titana de Hercule ab autore conceptum fuisse* c *Quod digitis quinque levatur onus.* *d* Cœlum. Her. Fu. vers. 68. *e* Cerberum. *f* Herc. Fu. v. 805. Hippol. 840 *g* Infernus. *h* Unicum, non remeabile. *vel* ęque ab omni orbis regione distans, inquiunt interpretes. Quid si dicamus *solum*, id est, sine me? dispiciat lector ex iis quæ sequuntur. *i* Amphitryo Thebanorum dux, mihi conjux, Herc. pater (putative) tu felix, qui intrasti, *&c.* *k* Putativus. *l* Tyrannis. *m* Patres tyrannos ab Hercule cæsos. *n* Filius Busiridis. *o* Antæi filius *p* Afrorum, Pœnorum quorum perfidia abiit in gentis notam. *q* Si quis Diomedis filium patrem suis equis objectum vindicare voluerit. Herc. Fu. v. 225.

Thracis

Thracis [a] cruenti vindicat, carpent greges
Mea membra diri. forſitan pœnas petet
Irata Iuno. totus [b] uretur dolor.
Secura victo tandem ab Alcide vacat.
Pellex ſuperſum, [c] ſupplicia de qua exigat.
[d] Ne parere poſſem, fecit hic gnatus mihi
Vterum timendum. quę petam Alcmene loca?
Quis me locus, quæ regio, quæ mundi plaga
Defendet? aut quas mater in latebras agar?
Vbique certe nota. ſi patriam petam,
[e] Lareſque miſeros, Argos Euryſtheus tenet.
Orbata Thebas, [f] regnum & Iſmenum petam,
Thalamoſq; noſtros, in quibus quondā Iovem
Dilecta vidi? prô nimis felix, nimis,
[g] Si fulminantem & ipſa ſenſiſſem Iovem!
Vtinam meis viſceribus Alcides foret
Exectus infans! nunc datum eſt miſeræ, datum,
Videre gnatum laude certantem [h] Iovi:
Et [i] hoc daretur ſcire, quod fatum mihi
Eripere poſſet! quis memor vivet tui,
O gnate, populus? omne jā ingratum eſt genus.
Petam [k] Cleonas? Arcadum an populos petam?
Meritiſque [l] terram nobilem quæram tuis?
[m] Heic dira ſerpens cecidit; [n] heic ales fera;
[o] Heic rex cruentus; [p] heic tua fractus manu,
Qui te ſepulto [p] poſſidet cœlum, leo.
Si grata terra eſt, populus Alcmenam tuam
Defendat omnis. Thracias gentes petam,
Hebrique populos? hæc quoq; eſt meritis tuis
[q] Defenſa tellus. ſtabula cum regno jacent.
Heic pax cruento rege proſtrato data eſt.
[r] Vbi enim negata eſt? quod tibi infelix anus
Quæram ſepulchrum? de tuis totus rogis
Contendat orbis. reliquias magni Herculis
Quis populus, aut quæ tēpla, quę gentes colent?
Quis jam petet, quis poſcet [ſ] Alcmenes [ſ] onus
Quæ tibi ſepulchra, gnate, quis tumulus ſat eſt?
Hic totus orbis fama erit tumulus tibi.
Quid anime, trepidas? Herculis cineres tene:
Complectere oſſa. reliquiæ auxilium dabunt,
Erunt ſatis præſidia. terrebunt tuæ
Reges vel umbræ. PH. Debitos gnato quidem
Compeſce fletus, mater Alcidæ incly ti.

a Humana carne paſti.
b Conſumetur, impendetur in me.
c Ut in me iras exerceat.
d Ne partus pœnam à me exigat Iuno.
e Domum patris mei Electryonis.
f Thebanum quod alluit Iſmem. fluv.
g Si ipſo concubitu periiſſem fulmine ut Semele. Herc. Fu. v. 455.
h Cum Iove. Helleniſm.
i Te mihi ita fulminatæ ac mortuæ ſuperſtitem eſſe.
k Oppidum inter Argos & Corinthum juxta quod ſylva Nemeæa.
l Hein ſ. *Lernam* legendum conjicit vel lege *Terras nobiles*.
m In Lerna palude Argiva.
n In Arcadia Stymphalis volucris. vel cerva æripes alata.
o In Ægypto, Thracia, Lybia, Buſiris, Diomedes, Antæus.
p Herc. Fu. verſ. 223 & Thyeſt. v. 853.
q Interfecto Diomede. *Her.* Fu. v 225.
r Lipſ. *Ubi ea negata eſt*. q.d. Thraciæ univerſæ data eſt pax poſtquam Diomedi uni negata eſt quem interemit.
ſ Urnam *Herculis* continentem reliquias quam geſto.

Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
t *Virtute quisquis abstulit fatis iter.*
Æterna virtus Herculem fleri vetat.
u *Fortes vetat mœrere, degeneres jubet.*
AL. Sedabo questus? vindicem amisi x parens
Terræ atque pelagi, quaque y purpureus dies
z Vtrumque a clara spectat Oceanum a rota,
Quot misera in uno condidi gnatos parens?
Regno carebam, regna sed b poteram dare.
Vna inter omnes terra quas matres regit,
c Votis peperci: nil ego à superis petii
Incolume nato. quid dare Herculeus mihi
Non poterat d ardor? quis Deus quidquã mihi
Negare poterat? vota in hac fuerant manu:
Quidquid negaret Iupiter, daret Hercules.
Quid tale genitrix ulla mortalis tulit?
Deflevit e aliqua f mater, & toto stetit
Succisa fœtu, bisque septenos greges
Deplanxit una; g gregibus æquari meus
Quot ille poterat? matribus miseris adhuc
Exemplar ingens deerat: Alcmene h dabit.
Cessate matres, pertinax si quas dolor
Adhuc jubet lugere, quas luctus gravis
i In saxa vertit. cedite his cunctæ malis.
Agedum, senile pectus, ô miseræ manus
Pulsate. & una funeri tanto sat est
Grandæva anus defecta; quod totus brevi
Iam quæret orbis? expedi in planctus tamen
Defessa quanquam brachia. k invidiam ut Deis
Lugendo facias, advoca in planctum l genus.

t Quisquis ab injuria oblivionis & mortalitatis se vindicavit sibique sua virtute ad cœlum struxit iter.
u Non sunt lugendi, qui sibi virtute sua nomen æternum assecuti sunt, sed ii qui nihil in vita egerunt quo posteris se bene vixisse testentur.
x Ego mater illius.
y Sol rubens.
z Orientem & occidentem, Indicum & Gaditanum.
a Curru splendido.
b Per filium regum victorem.
c Non votis Deos fatigavi. neque enim opus cum nihil non mihi filius suppeditaret.
d Ardens amor & virtus.
e Nescio quæ. nimirum Niobe Al. *olim*.
f *Herc. Fu.* verf. 389.
g Natorum.
h Exemplar miseræ matris.
i Ut Nioben.
k *Invidiam factura parens.* vid. Oed. v. 200.
l *Humanum, vel Herculis.* ut in sequenti nænia, alii *genus*.

ALCMENA.

Tristis Alcmena næniam canit.

FLete Alcmenen, magnique Iovis
Plangite gnatum, m cui concepto
Lux una periit, noctesque duas
Contulit n Eos: ipsa o quiddam
Plus luce perit. totæ pariter
Plangite gentes, quarum sævos
Ille tyrannos jussit Stygias
Penetrare domos, populisque p madens
Ponere ferrum. fletum meritis

m *Herc. Fu.* verf. 24.
n Aurora.
o *Hercules*, propter quem illius diei lux periit.
p Subditorum cæde madens.

Red-

Reddite tantis. totus, totus
Personet orbis. fleat Alciden
[q] Cœrula Crete; magno tellus
Clara Tonante: [r] centum populi
Brachia pulsent.
Nunc [s] Curetes, nunc [t] Corybantes,
[u] Arma Idæa quassate manu:
[x] Armis illum lugere decet.
Nunc nunc funus plangite [y] verum:
Jacet Alcides non minor ipso,
Creta, Tonante.
Flete Herculeos, Arcades, obitus,
Nondum [z] Phœbo nascente genus.
Iuga [a] Parthenii [b] Nemeæque sonent;
Feriantque graves [c] Mænala planctus.
Poscite magno Alciden gemitu:
Stratus vestris [d] setiger oris:
[e] Alesque sequi jussa sagittas,
[f] Totum pinnis velata diem.
Flete, Argolici; flete, [g] Cleonæ;
Hic terrentem mœnia quondam
Vestra leonem fregit nostri
Dextera nati. Date [h] Sithoniæ
Verbera matres, gelidusque sonet
Planctibus Hebrus. flete Alciden,
Quod non stabulis [i] nascitur infans,
Nec vestra greges viscera carpunt.
Fleat [k] Antæo libera tellus,
Et rapta fero [l] plaga Geryone.
Mecum miseræ plangite gentes:
[m] Audiat ictus utraque Tethys.
Vos quoque mundi [n] turba citati,
Flete Herculeos, numina, casus.
Vestrum Alcides [o] cervice meus
Mundum, superi, cœlumque tulit:
Cum stelligeri vector Olympi,
Pondere liber spiravit Atlas.
Vbi nunc vestræ, Iupiter, arces?
Vbi promissi regia mundi?

q Insula clara incunabulis Iovis cui *Herc.* filius, *vel* propter taurum Cretensem ab *Herc.* interfectum. Agam. vers. 827.

r Cretæ ἑκατομπόλεως.

s Pop. Cretæ qui ex Ida Phrygiæ monte in Cretam trajecerunt *vel ut alii* ex Ida Cretæ monte Opis digitis tacta nati sunt, unde & dactyli. Idæi dicti, qui quod ἐνόπλιον saltantes vel cymbala pulsantes Iovis vagitum celarent ἀπὸ τῆς κουροτροφίας nomen sortiti sunt. aliis ἀπὸ τῆς κουρᾶς dicti, quod anteriorem partem capitis detonsi posteriorem fovebant, *vel* quod mollium puellarum ritu comam foverent; quam quia inter saltandum rotarent.--

t --Corybantes dicti, q. κορύπτοντες; aliis tamen à κόρη pupilla, quod vigiles Iovem custodirent: aliis παρὰ τὴν κόρυθα quod galeati incederent. Lucianus tamen Corybantas Phrygiæ Cybeles, Curetas Cretensis Jovis sacerdotes esse vult.

u Cymbala, tibiam, tympana, buxum Berecynthium. *vel simpliciter*, arma. Curetes enim primum ἐνόπλιον saltasse dicuntur, ut Iovis vagitum armorum strepitu obtegerent.

x Heroëm scilicet fortem.

y Non falsum & imaginariũ, ut Iovis quondam.

z Scribendum *Phœbe.* i. Arcades προσέληνοι. vid. *Hippol.* v. 783.

a Montis Arcadiæ.

b Sylvæ inter Cleonas & Phliuntem, in qua *Herc.* Leonem interfecit. *c* Arcadiæ mons. *d* Aper Erymanthius, Mænalius, Arcadius. *e* Stymphalides quæ solis radios pennis obumbrarunt, sagittis *Herc.* vel ut alii-ærei crotali crepitu pulsę. Theb. v. 422. *f* Supra v. 1654. *g* Sup. v. 1811. *h* Thressæ à Sithone monte Thraciæ. *i* Non alitur pabulum futurũ equis Diomedis, passive vel per *Hypallagem* Lips. *nascitur*. *k* Sup. v. 24. *l* Hispania. vid. *Her. Fu.* v. 232. *m* Sole Orientem emittens & Occidentē excipiens. vide *Her. Fu.* v. 25. *n* Cœlicolæ. *o* Her. Fu. v. 68.

Nempe Alcides mortalis obit,
Nempe sepultus. quoties p telis
Facibusque tuis ille pepercit!
Quoties ignis spargendus erat?
In me saltem jaculare facem,
q Semelemque puta. Iamne r Elysias,
O gnate, domus, jam litus habes,
s Ad quod populos natura vocat.
t An post raptum Styx atra canem
Præclusit iter;
Teque in primo limine Ditis
Fata morantur? u quis nunc Vmbras
Gnate, u tumultus, Manesque tenet?
x Fugit abducta navita cymba,
Et Centauris Thessala motis
Ferit attonitos ungula Manes?
Anguesque suos Hydra sub undis
Territa mersit? teque labores
O gnate, timent?
Fallor, fallor, vesana parens;
Nec te Manes umbræque timent.
y Non z Argolico rapta leoni
Fulva pellis contecta juba
Lævos operit dura lacertos;
Vallantque a feri tempora dentes.
Donum pharetræ cessere tuæ.
Telaque mittet jam b dextra minor.
Vadis inermis, gnate, per umbras,
Ad quas semper mansurus eris.

p Sup. vers. 6.
q Sup. vers. 1804.
r Troad. vers. 942.
s Mortis communem omnibus portum.
t An quod olim Cerberum rapuisti aditum jam tibi negant, ingrediq; prohibent?
u Te secundo jam adveniente.
x Fugitne Charon monstrorumque simulachra ut quondam? Herc. Fu. v. 769.
y Non enim descendis armatus ut quondam.
z Cleonæo. Sup. v. 1811.
a Rictus leonis galeæ loco gerebat. Her. Fu. v. 797.
b Philoctetæ dextra, tua minus valida.

HERCULES. ALCMENA.

Solatur lugentem matrem Hercules in deorum collegium translatus, machina autem demissus Herc. ex editiore loco supra episcenium inducitur.

Quid me c tenentem regna siderei poli,
d Cœloq; tandem d redditũ, e planctu jubes
Sentire fatum? parce. nam virtus mihi
In astra, & ipsos fecit ad superos iter.
AL. Vnde sonus trepidas aures ferit?
Vnde meas inhibet lacrymas fragor?
Agnosco, agnosco, victum est f chaos.

c Herculem in cœlum relatum alii Engonasim, alii Martis stellam putant.
d *Vel* quod Iove satus fuerit. vel ex opinione Platonica, animas priusquam in corpora demitterentur in cœlo fuisse.
e Viventium planctu luctuque nimio manes offendi creditum. *Tu manes ne lade meos & parce solutis crinibus, & teneris Delia parce genis. Tibull.*
f Infernum & mors.

A Styge, gnate, redis iterum mihi:
Fractaque non semel est Mors horrida.
Vicisti rursus Noctis loca,
[g] Puppis & infernæ vada tristia.
Pervius est [n] Acheron jam languidus,
Et remeare licet soli tibi,
Nec te Fata tenent post funera.
[i] An tibi præclusit Pluton iter,
Et [k] pavidus regni metuit sibi?
Certe ego te vidi flagrantibus
Impositum sylvis, cum pluribus
In cœlum furerent flammæ minis,
Arsisti certe; verum [l] ultima
Non tenuere tuas umbras [l] loca.
[m] Quid timuere tui manes precor?
Umbra quoque est Diti nimis horrida.
HER. Non me rigentis stagna [n] Cocyti tenent.
Non puppis umbras furva transvexit meas.
Jam parce, mater, questibus. Manes [o] semel
Umbrasque vidi: [p] quidquid in nobis tui
Mortale fuerat, ignis injectus tulit.
Paterna cœlo pars data est; flammis tua.
Proinde planctus pone, [q] quos gnato paret
Genitrix inerti. luctus in turpes eat.
[r] *Virtus in astra tendit, in mortem timor.*
Præsens ab astris, mater, Alcides [s] cano;
[t] Pœnas cruentus jam tibi Eurystheus dabit.
Curru superbum vecta transcendes caput.
Me jam decet subire cœlestem plagam,
Inferna [u] vinco rursus Alcides loca.
AL. Mane parumper. cessit; ex oculis abiit;
In astra fertur. fallor, an vultus putat
Vidisse gnatum? [x] *misera mens incredula est.*
Es numen, & te mundus æternus tenet.
[x] Credo, [y] triumphas; regna Thebarum petam,
Novumque templis additum numen canam.

g Cymbę Charontis.
h Agam. v. 12.
i Sup. v. 1920.
k Ne regnum illi eriperes metuens.
l Inferna, Tartara.
m Quam tui partem timuere manes? an & umbram tuam? vid. sup. quæ ad v. 1706.
n Agam. v. 22.
o Dum in vivis eram.
p Anima cœlum petiit, corpus in cognata elementa, unde ortum, abiit. putabant autē ἀποθεώσεως illi fautores oportere terrenum illud omne corpori admixtum comburi ut immortalis quis fieret.
q Sup. v. 1835.
r Fortes virtus sua cœlo & immortalitate beat, ignavorum memoriam una cum corpore mors absorbet.
s Tibi prædico.
t Ab Herculis filiis enim & Iolao apud Marathonem postea devictus est. *vel ut alii* ejus ab Hyllo interempti caput ad Alcmenam allatum.
u Alii *Vito*.
x Alii *Misera mens est credula* vid. vers. 312. Herc. Fu.
y Ex authoritate Jos. Scal. scribe *Credo, triumphas*, cum prius legeretur. *Credo triumphis*.

CHORUS.

Herculis ἀποθέωσι adspirat Chorus, novumque numen adorat.

[y] N*Unquam Stygias fertur ad umbras*
Inclyta virtus. vivite fortes;

y Sup. v. 1835. & 1969.

Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent: sed cum summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.
Sed [z] tu domitor magne ferarum,
Orbisque simul pacator ades.
Nunc quoque nostras respice terras:
Et si qua novo [a] bellua vultu
Quatiet populos terrore gravi,
[b] Tu fulminibus frange [c] trisulcis.
Fortius ipso genitore tuo
Fulmina mittes.

z Hercules.
a Monstrum, tyrannus.
b Supra vers. 6.
c Trisulcum dicitur fulmen propter ignes trium superiorum siderum ad terram deciduos, quorum summus ex nimio Saturni humore infuscat, ἀργῆς: imus ex ardore Martis cremat dissipatq;, ψολόης: medius è clara Jovis subtilitate penetrat etiam illæsis operimentis, καταιβάτης. Jovi rursus tres datæ sunt manubiæ, minores, quæ moneant; Majores quæ XII. deorum concilio missæ discutiant: Maximæ, quas Iupiter eorundem nutu jaculatus, accendit, disperdit, imis summa commutat.

OCTAVIA.

PERSONÆ.

OCTAVIA.
NUTRIX OCTAVIÆ.
CHORUS Romanorum.
SENECA.
PRÆFECTUS.
POPPEA.
NUTRIX POPPEÆ.
AGRIPPINA.
NERO.
NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Claudius Drusus Cæsar Messalina, quæ, illi Britannicum & Octaviam pepererat, quod Silio nupsisset, mori jussæ, Agrippinam filiam fratris sui Germanici, viduam Cn. Dom. Ænobarbi Neronis superinduxit; cujus filio Neroni Octaviam suam in matrimonium dedit. Claudio & Britannico veneno sublatis, Nero Imp. Octaviam quam oderat repudiat, Poppeam Sabinam ducit. cujus divortii causa commoti populi tumultum multa cæde reprimit, & Octaviam in Pandatariam ablegatam interfici jubet.

ACTUS PRIMUS.

OCTAVIA.

Vitæ pertæsa miserias suas deflet Octavia.

IAm vaga cœlo sidera fulgens,
Aurora fugat: surgit Titan
Radiante coma, mundoque diem

Reddit

Reddit clarum.
Eia age, tantis onerata malis
Repete assuetos jam tibi questus,
Atque æquoreas vince [a] Alcyonas;
Vince & [b] volucres [b] Pandionias:
Gravior namque bis fortuna tua est.
Semper [c] genitrix [d] deflenda mihi,
Prima meorum causa malorum,
Tristes questus
Natæ exaudi, [e] si quis remanet
Sensus in umbris. utinam ante manu
Grandæva sua [f] mea rupisset
Stamina Clotho; [g] tua quam mœrens
Vulnera vidi,
Oraque fœdo sparsa cruore!
O lux semper funesta mihi!
Tempore ab illo lux est tenebris
Invisa magis.
Tulimus sævæ jussa [h] novercæ,
Hostilem animum, vultusque truces.
Illa illa meis [i] tristis Erinnys
Thalamis Stygios prætulit ignes:
Teque [k] extinxit, miserande [l] pater,
Modo [m] cui totus paruit orbis
Vltra Oceanum; cuique Britanni
Terga dedere,
[n] Ducibus nostris ante ignoti,
Iurisque sui.
[o] Conjugis (heu me) pater insidiis
Oppresse jaces; servitque domus
Cum prole tua capta [p] tyranno!

a Vide Agamem. v. 674.
b Lusciniam & hirundinē, in quas mutatę Procne & Philomela Pandionis regis Athenarum filiæ. Agam. vers. 665.
c Messalina.
d Dedecore tuo *vel* morte *propter seq.*
e Poetis hoc familiare, ut simulachris hisce apud inferos maneant memoria & affectus.
f Vitæ meæ abscidisset telam Parca. Herc. Fu. vers. 558.
g Claudius Valeriam Messalinam repudiatis Herculanilla & Ælia Petina uxorem duxit. insatiatæ libidinis mulier præter alia dedecora C. Silio nupsit, quod ubi comperisset Imperator supplicio affecit; illa autem cum timide & frustra ferrum pectori & jugulo admovisset, à tribuno tandem confossa interiit.
h Agrippinæ.
i Uid. Med v. 17.
k Boleto venenato Claudium Agrippina sustulit.
l T. Claudi.
m Namque *Ille Britannos ultra noti Litora ponti & cæruleos Scuta Brigantas dare Romuleis Colla catenis jussit,* &c.
n Noti quidem & tentati Iulio Cæsari sed non subacti: ut & Augusto.
o Tuę, Agrippinę, sup. v. 2[illegible]
p Neroni.

NUTRIX OCTAVIÆ.

Propter alumnæ suæ Octaviæ calamitatem sublimis & aulicæ vitæ conditionem execratur.

FUlgore primo captus, & [q] facili bono
Fallacis aulæ, quisquis attonitus stupet,
Subito [r] latentis ecce Fortunæ impetu
Modo præpotentem cernat eversam domum,
Stirpemque Claudii, cujus imperio fuit
Subjectus orbis; paruit [s] liber diu
[s] Oceanus, & recepit invitus [t] rates.
En [u] qui Britannis primus imposuit jugum,
Ignota tantis classibus texit freta.

q Levi *vel* quod etiam malis citra virtutem contingat.
r Al. *Labantis.*
s Pop. Britanniæ insul. diu liberi.
t Nostras, Romanas.
u Sup. vers. 25.

Interque gentes barbaras tutus fuit,
Et sæva maria; conjugis scelere occidit,
Mox illa [x] gnati. cujus extinctus jacet
[y] Frater venenis : mœret infelix [z] soror,
[z] Eademque conjux. nec graves luctus valet
Ira coacta tegere. [a] crudelis viri
Secreta refugit semper, atque [b] odio pari
Ardens mariti, mutua flagrat face.
Animum dolentis nostra solatur fides,
Pietasque frustra. [c] mutat immitis dolor
Consilia nostra. nec regi mentis potest
Generosus ardor, sed malis vires capit.
Heu quam nefandum prospicit noster timor
Scelus, quod utinam numen avertat Deûm!

x Neronis. inf. vers. 305.
y Britannicus frater Octaviæ uterinus, Neronis per adoptionem Claudii : quem Nero ut imperium solus & sine æmulo obtineret Locustę veneficæ opera sustulit.
z Octavia quam duxerat adoptatus à Claudio Nero.
a Maritum aversata, non sustinet sola cum illo esse. *b* Octavia Neronem haud minus odit quam ipsam Nero. *c* Dolor facit ut Octavia meorum consiliorum immemor ultionem meditetur.

OCTAVIA. NUTRIX.

Lugentem Octaviam nutrix consolatur, & à vindicta quam cogitat dehortatur.

O Mea [d] nullis æquanda malis
Fortuna! licet repetam [e] luctus
Electra tuos : tibi mœrenti
Cæsum licuit flere parentem;
Scelus ulcisci vindice fratre,
Tua quem pietas [f] hosti rapuit,
Texitque fides : me crudeli
Sorte parentes raptos prohibet
Lugere timor, [g] fratrisque necem
[h] Deflere vetat, in quo fuerat
Spes una mihi,
[i] Totque malorum breve solamen.
Nunc in luctus servata meos,
Magni resto nominis umbra.
NUT. Vox en nostras perculit aures
Tristis alumnæ.
Cessas thalamis inferre gradus
[k] Tarda senectus? OC. Excipe nostras
Lacrymas, nutrix, testis nostri
Fida doloris. NUT. Quis te tantis
Solvet curis, miseranda, dies?
OC. [l] Qui me Stygias mittet ad umbras.

d Omnibus major.
e Electra enim apud Sophoclem largiter Agamemnone ab Ægistho & Clytæmnestra cæsum deflet, expectans interim ut Orestes aliquando reversus patris cædem ulcisceretur.
f Matri & Ægistho. vide Agam. v. 920.
g Britannici. sup. v. 44.
h Quod tyrannicum & acerbum est.
i *Stat magni nominis umbra. & ut quercus truncus non frondibus efficit umbram.* Lucan de Pompeio.
k Mea, id est, cur ego senio tarda cesso thalamos Octaviæ aggredi? *l* Dies sc. ille quo moriar.

NUT.

NUT. Omina, (quæso) sint ista procul.
OC. Non vota meos tua nunc casus,
Sed fata regunt. NUT. Dabit afflictæ
Meliora deus tempora mitis:
Tu modo blando vince obsequio
Placata virum. OC. Vincam sævos
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam sævi corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro,
Spernit superos hominesque simul,
m Nec fortunam capit ipse suam,
Quam dedit illi per n scelus ingens
Infanda parens. o licet ingratum
Diræ pudeat munere matris,
Hoc imperium cepisse; licet
Tantum munus morte rependat:
Feret hunc p titulum post fata tamen
Fœmina longo semper in ævo.
NUT. Animi retine verba furentis.
Temere emissam comprime vocem.
OC. Toleranda q quamvis patiar, haud unquam
Nisi morte tristi, nostra finiri mala. (queant,
Genitrice cæsa, per scelus rapto patre.
Orbata fratre, miseriis, luctu obruta,
Mœrore pressæ, conjugi invisa, ac meæ
Subjecta r famulæ, luce non grata fruor;
Trepidante semper corde, non mortis metu.
Sed sceleris. s absit crimen à fatis meis:
Mori juvabit. pœna nam gravior nece est
Videre tumidos & truces miseræ mihi
Vultus tyranni, jungere atque hosti oscula,
Timere nutus; cujus obsequium meus
Haud ferre posset, fata post fratris, dolor,
Scelere interempti; cujus imperium tenet
Et t morte gaudet auctor infandæ necis.
Quam sæpe tristis u umbra germani meis
Offertur oculis, x membra cum solvit quies,
Et fessa fletu lumina oppressit sopor!
Modo facibus atris armat infirmas manus,

m Secunda Fortuna ebrius & elatus sibi temperare non potest, nec se intra officii fines continere.

n Cæde Claudii mariti & Britannici privigni. Sup. v. 45.

o Licet matrem Agrippinam cujus maleficiis imperium adeptus est mori jusserit. infra. v. 305.

p Parti filio imperii. quod per matris suæ scelus imperat Nero.

q Lips. emendat *Quavis*, hac mente: animo meo moderari & linguam coercere vis? possem equidem si toleranda paterer: mea autem mala non toleranda, & quæ sola mors finiat.

r Poppeæ, è familia concubinæ (inf. v. 191.) equiti quidem Rom. ante nuptæ, quam superinduxit Nero die duodecimo post divortium Octaviæ. inf. vers. 719.

s Nullum neci meæ prætexatur crimen. quam tamen adulterii criminis postea adeo impudenter insimulavit ut omnibus in quæstione negantibus, Anicetus eam à se dolo stupratam fateretur. Quin & adulterii cum Alexandrino tibicine & abacti partus falso criminabatur. t Imperii sorte & parte quæ ipsi ex morte Britannici obtigerat. Lips. itaque *sorte* legendum autumat. u Homicidæ scelerum suorum conscientia territi opinioni de furiis & occisorum umbris sceleratos persequentibus viam fecerunt. x λυσιμελής.

Oculosque, & ora [y] fratris infestus petit:
Modo trepidus idē refugit in thalamos meos,
Persequitur hostis, atque inhærenti mihi,
[z] Violentus ensem per latus nostrum rapit.
Tunc tremor & ingens excutit somnos pavor,
Renovatque luctus & metus miseræ mihi.
Adice his superbam pellicem, [a] nostræ domus
Spoliis nitentem; cujus in munus suam
[b] Stygiæ parentem natus imposuit [b] rati;
Quam dira post naufragia superato mari
[c] Ferro interemit, sævior pelagi [d] fretis.
Quæ spes salutis post [e] nefas tantum mihi?
Inimica, victrix, imminet thalamis meis;
Odioque nostri flagrat, & [f] pretium stupri
Iustæ maritum conjugis captat caput.
Emergere undis, & fer auxilium tuæ
Gnatæ invocanti, genitor; aut Stygios sinus
Tellure rupta pande, quo præceps ferar.

NUT. Frustra parentis invocas manes tui,
Miseranda; frustra. [g] nulla cui prolis suæ
Manet inter umbras cura: qui [h] gnato suo
Præferre potuit [i] sanguine alieno satum,
[k] Genitamque fratris conjugem captus sibi
Toris [l] nefandis [m] flebili junxit [m] face.
Hinc orta series facinorum, cædes, doli,
Regni cupido, sanguinis diri sitis:
Mactata soceri concidit thalamis [n] gener
Victima, tuis ne fieret [o] hymenæis potens.
Prô facinus ingens! [p] feminæ est munus datus
Sillanus, & cruore fœdavit suo
Patrios penates, [q] criminis ficti reus.
Intravit [r] hostis (hei mihi) captam domum
Dolis [s] novercæ, [t] Principis factus gener,
Idemque [u] gnatus, juvenis infandi ingenii
Capaxque scelerum, [x] dira cui genitrix facem
Accendit, & te junxit invitam metu.
Tantoque victrix facta successu ferox,

y Neronis filii per adoptionem fratris.
z Celeriter agere videtur ensem in latus meum dum petit Neronem mihi inhærentem ut se tueatur.
a Augustæ, imperialis.
b Solutili, cujus laxatæ naufragio periret, inf. vers. 30.
c Infra v. 350.
d Quæ illi pepercerant.
e Matris suæ cædem.
f A marito poscit caput meum, quæ vera conjux sum, in præmium stupri.
g Cui vivo nulla prolis cura, nedum mortuo.
h Britannico.
i Neronem quem peperit Agrippina filia Germanici Neroni filio Antoniæ.
k Al. *Gnatamque fratris, conjugem captam sibi*: Al. *Gnatamq; fratre.* id est. Agrippinam filiam sui fratris Germanici, cujus per jus osculi & occasiones blanditiarum amore captus est.
l Ad id tempus Romæ injustis & illicitis, tum vero Imp. Claudii gratia Senatus consulto permissis. vix tamen reperti qui exemplum sequerentur. *m* Tristibus & infaustis nuptiis. Theb. v. 263. & 507. Med. v. 17. adde quod XXX Senatorum & Romanorum equitum innumerorum cæde nuptias has celebravit, inter quos--*n*-L. Sillanus Octaviæ sponsus funesto illo nuptiarum die interfectus est. *o* Theb. vers. 162. *p* Agrippinæ pro munere & victima nuptiali datus. *q* Incestus criminis conficti & à Vitelio illi objecti. *r* Nero hospes, alienus. ut supra. v. 137. *s* Agrippinæ. *t* Te, O Octavia in uxorem accepta. *u* Per adoptionem. *x* Med. v. 16.

Ausa imminere est orbis imperio [y] sacri.
Quis tot referre facinorum formas potest,
Et spes nefandas fœminæ, & blandos dolos
Regnum petentis per gradū scelerū omnium?
[z] Tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus,
Vacuamque [a] Erinnys sæva funesto pede
Intravit [b] aulam; polluit Stygia face
Sacros penates; jura Naturæ furens
Fasque omne rupit; [c] miscuit conjux viro
Venena sæva; [d] cecidit atque eadem sui
Mox scelere gnati. tu quoque extinctus jaces
Deflende nobis semper, infelix puer,
Modo sidus orbis, columen Augustę domus
Britannice, (heu me) nunc levis tantum cinis,
Et tristis umbra; sæva cui lacrymas dedit
Etiam noverca, cum rogis artus tuos
Dedit cremandos, membraque & vultus [e] Deo
Similes [e] volanti, flamma fervens abstulit.
OC. Extinguat & me, ne manu nostra cadat.
NUT. Natura vires non dedit tantas tibi.
OC. [f] Dolor, ira, mœror, miseriæ, luctus dabunt.
NUT. Vince obsequendo potius immitē virum.
OC. [g] Vt fratrē ademptū scelere restituat mihi?
NUT. Incolumis ut sis ipsa, labentem ut domum
Genitoris olim sobole restituas tua.
OC. Exspectat [h] aliam principis sobolē domus:
[i] Me dira miseri fata germani trahunt.
NUT. Confirmet animum civiū [k] tantus favor.
OC. Solatur iste nostra, [l] non relevat, mala.
NUT. *Vis magna populi est* OC. *Principis major tamen.*
NUT. Respiciet ipse conjugē. OC. Pellex vetat.
NUT. Invisa cunctis nēpe. OC. Sed cara est viro.
NU. Nondum uxor est. OC. Iam fiet, & genitrix simul.
NUT. [m] Iuvenilis ardor impetu primo furit;
Languescit idem facile, nec durat diu
[n] In Venere turpi, seu levis flammæ vapos.
Amor perennis conjugis castæ manet.
Violare prima quæ toros ausa est tuos,
Animumque domini [o] famula possedit diu,
Iam metuet [p] eadem, nempe prælatam sibi,
Subjecta & humilis: atq; [q] monumenta exstruit.
Quibus timorem fassa testatur suum.
Et hanc levis fallaxque destituet deus.

[y] Augusti. i. Imperatori Rom. gubernati.
[z] Quando Agrippina intravit.
[a] Agam. v. 82. Megæra, discordia.
[b] Augustam domum.
[c] Sup. vers. 25.
[d] Inf. vers. 305.
[e] Cupidini volucri, alato.
[f] Fœminę.
[g] Quorsum obsequium? neque enim ego vel officiis meis corda tyranni vincam, neque ille potest damna mihi pensare.
[h] Ex pellice scilicet Poppæa quam mihi superducere cogitat.
[i] Ego non alia quam quę fratri meo Britannico fata obtigerunt exspecto
[k] Qui magnus erat in Octaviam.
[l] Non minuit, non tollit.
[m] ἀεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.
[n] Ut hic, incestu scilicet. sup v. 139.
[o] Sup. v. 202.
[p] Ne itidem alia sibi præferatur, ut illa mihi.
[q] Signa quibus se jam timere ostendit.

Vo-

Volucer Cupido. ſit licet forma eminens,
Opibus ſuperba; gaudium capiet breve.
Paſſa eſt ſimiles ipſa dolores
[r] Regina deûm, cum ſe formas
Vertit in omnes dominus cœli,
Divûmque pater:
Et modo [s] pinnas ſumpſit oloris;
Modo [t] Sidonii cornua tauri;
[u] Aureus idem
Fluxit in imbri. fulgent cœlo
[x] Sidera Ledæ: patrio reſidet
[y] Bacchus Olympo. Deus Alcides
[z] Poſſidet Heben, nec Iunonis
Iam timet iras; cujus gener eſt,
Qui fuit hoſtis. [a] vicit ſapiens
Tamen obſequium conjugis [b] altæ,
Preſſuſque dolor. ſola Tonantem
Tenet ęthereo ſecura toro
Maxima Iuno; nec mortali
Captus forma deſerit altam
Iupiter aulam. tu quoque terris
[c] Altera Iuno, ſoror Auguſti,
Conjuxque, graves vince dolores.

OC. Iungentur ante ſæva ſideribus freta,
Et ignis undæ, Tartaro triſti polus,
Lux alma tenebris, roſcidæ nocti dies:
Quam cum ſceleſti conjugis mente impia
Mens noſtra; ſemper fratris extincti memor.
Vtinam nefandi principis dirum caput
Obruere [d] flammis Cœlitum rector paret,
Qui ſæpe terras fulmine infeſto quatit,
[e] Menteſque noſtras [d] ignibus [e] terret ſacris,
Noviſque [f] monſtris! vidimus cœlo jubar
Ardens, [g] cometam pandere infeſtam facem,
[h] Qua plauſtra tardus noctis æterna vice
Regit Bootes, * frigido Arctoo rigens.
En ipſe diro [i] ſpiritu ſævi ducis

r Juno. ſ Hippol. v. 299. t Ubi in taurum mutatus rapuit Europam Agenoris filiam regis Sidonis. Hippol. verſ. 302. u Ubi ſup. aureus imber factus, per alienas tegulas in Danaes Acriſii filiæ gremium influxit fucumque fecit mulieri. x Caſtor & Pollux, (alter ſaltem) Bacchus & Hercules ex Jovis adulteriis nati & in deorum numerum relati. y Herc. Fu. verſ. 455. z Agam. v. 805. & Herc. Oet. verſ. 1437. a Obſequium tamen Junonis prudenter exhibitum & diſſimulatus dolor animum Jovis flexit vicitque. b Al. *Alte Preſſuſque dolor.* ita Virgil. Æn. *premit altum corde dolorem.* c Quia *Diviſum imperium cum Jove Cæſar habet?* anne argutius, quia ſoror & conjux Neronis ut illa Iovis? ſup. verſ. 45.

d Fulmine. e *Humanas motura tonitrua mentes.* f Prodigiis, cometis mutationem regum portendentibus. *Lucan. mutantem regna Cometen.* infra v. 232. g Sex enim menſibus, hic, quem nos Neronis principatu latiſſimo (legendum credo *latiſſimi* nam cap. 17. dixerat detraxiſſe hunc Cometæ invidiam) ſpectandum ſe præbuit Sen. 7. nat. queſt. cap. 21. h In Septentrione. Med verſ. 315. ſemper autem Septentrionem verſus apparent Cometæ unde & hic motus ſui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana pervenit, ubi curſum erigens ſuum obliuit. cap. 29. lib. 7. natur queſt. * Al. leg *Frigore Arcto.* i Alludit ad cauſam Cometarum, ubi plurimum exhalationis calidę & pinguis ad ſupremum aeris regionem ęlevatur. Sic Oed. verſ. 36.

Pol.

Polluitur æther, [k] gentibus clades novas
Minantur astra, quas regit [l] dux impius.
Non tam ferum [m] Typhona neglecto Iove
Irata tellus edidit quondam parens.
Hæc gravior illo pestis. [n] hic hostis deûm
Hominumque, [o] templis expulit superos suis:
Civesque patria; spiritum fratri abstulit;
Hausit cruorem matris; & lucem videt,
Fruiturque vita, noxiam atque animam trahit?
Prô, summe genitor, tela cur frustra jacis
[p] Invicta toties temere [q] regali manu?
In tam nocentem dextra cur cessat tua?
[r] Vtinam suorum facinorum pœnas luat
[s] Nero, ipse Divo Domitio genitus patre,
Orbis tyrannus, quem premit turpi jugo;
Morumque vitiis nomen Augustum inquinat.
NUT. Indignus ille (fateor) est thalamis tuis:
Sed cede fatis atque fortunæ tuæ,
Alumna, quæso; neve violenti move
Iram mariti. forsitan vindex deus
Exsistet aliquis; lætus & veniet dies.
OC. Gravi deorum nostra jam pridem domus
Vrgetur ira: prima quam pressit Venus,
[t] Furore miseræ dira genetricis meæ:
[u] Quæ nupta demens nupsit incesta face,
Oblita [x] nostri, conjugis, [y] legum immemor;
Illo soluta crine, succincta anguibus,
[z] Vltrix Erinnys venit ad [a] Stygios toros,
[b] Raptasque thalamis sanguine extinxit faces:
Incendit ira [c] Principis pectus truci
Cædem in nefandam. [d] cecidit infelix parens
(Heu) nostra ferro, [e] meque perpetuo obruit
Extincta luctu: conjugem * traxit suum,
Natumq; ad umbras; [f] prodidit lapsam domum.
NUT. Renovare luctus parce cum fletu pios,
[g] Manes parentis neve [h] solicita tuæ,
Graves [i] furoris quæ sui pœnas dedit.

k Ventorum quoque certa dabunt tibi signa Cometæ, Illi etiam belli motus feraque arma minantur, Magnorum & clades populorum, & funera Regum. l Tyrannus Nero. m Gigantem terræ filium. Thyest vers. 807. ventum item ignescentem à τύφω. n Nero. o Vasa enim sacra & deorum simulachra conflavit. p Fulmina quibus nihil potest resistere. q Qua cuncta regis. r Melius hæc è nutricis persona. sedatiora enim quam quę conveniant præcedentibus Octavię. s Al. *Genere insitivo*, id est, qui in meliorem stirpem insertus stolo spurius vitiis suis familiam Cæsaream in quam adoptatus est inquinat. t Libidine, *qualis solet matres furiare equorum.* u Quę Claudio nupta, profecto illo ad Hostiam, C. Silio nupsit. sup. vers. 16. x Britannici, meique. y Non permittentium ut mulier vivo marito nec repudiata alteri nubat. z Med. vers. 16. a Lethales nuptias. utrique enim causa exitii fuerunt. b Ita Cydipp. apud Ovid *Et face pro thalami fax mihi mortis adest.* c Claudii. d Sup. vers. 16. e Namque illa extincta duxit Claudins Agrippinam cujus scelere pater meus & frater venenati, ego invita Neroni nupta fui. * Al. *trusit.* f Lips. *perdidit.* g Herc. Oet. v. 1940. h Med. v. 271. i Sup. v. 235.

CHORUS.

Poppea nuptias deteſtatur Chorus Octaviæ favens, degenerem, lentam nimis & ſervilem Romanorum arguit patientiam & in ſcelera Neronis invehitur.

QUæ fama modo venit ad aures,
Vtinam falſo credita, [k] perdat
Fruſtra toties jactata [k] fidem!
Nec nova noſtri conjux thalamos
Principis intret. [l] teneatque ſuos
Nupta penates Claudia proles:
Edat partu pignora pacis,
Qua tranquillus gaudeat orbis,
Servetque [m] decus Roma æternum.
[n] Fratris thalamos ſortita tenet
Maxima Iuno, ſoror [n] Auguſti
Sociata toris, cur à patria
Pellitur aula? ſancta quid illi
Prodeſt pietas, [o] Divuſque pater?
[Quid virginitas, caſtuſque pudor?]
Nos quoque noſtri ſumus immemores
Poſt fata ducis, cujus prodimus
Stirpem [p] ſævo ſuadente metu.
Vera priorum virtus quondam
Romana fuit, verumque genus
[q] Martis in illis ſanguiſque viris.
Illi [r] reges hac expulerant
Vrbe ſuperbos; ultique tuos
Sunt bene manes, [ſ] virgo, dextra
Cæſa parentis, ne ſervitium
Paterere grave, aut improba ferret
Præmia victrix dira libido.
Te quoque [t] bellum triſte ſecutum eſt,
[u] Mactata tua miſeranda manu
Nata Lucretii; ſtuprum ſævi
Paſſa tyranni. dedit infandi
[x] Sceleris pœnas cum Tarquinio
Tullia conjux; quæ per cæſi
Membra parentis ſævos egit
Impia currus, laceroque ſeni
Violenta [y] rogos nata negavit.

k Utinam non vera ſit fama quæ venit, &c.
l Octavia Claudii filia maneat Neroni juncta, cui pariat liberos amoris mutui pignora & quietę ſucceſſionis.
m Imperii decus ætern.
n Sup. verſ. 216. Neronis.
o Claudius ex more Rom. imperatorum in deorum numerum relatus, quem tamen rurſus detruſum ad inferos jocatur Seneca in Apocolocyntoſi.
p Propter tyranni Neronis metum.
q Propter Romulum & Remum Martis ac Iliæ filios Romę conditores.
r Tarquinium ſuperbum cum filiis, & Decemviros.
ſ Virginia. cujus forma captus Appius Claudius Xvir illam per libertum qui eam ex ancilla natam falſo aſſeverabat in ſervitutem redigere conatus eſt; cui cum pater Virginius reſiſtere non poſſet cultro è proxima laniena arrepto filiam propria manu jugulavit potius quam turpe ſervitium ſubiret. quo facinore commotus populus Xviros abire magiſtratu coegit.
t A Porſena Hetruſcorum rege qui Tarquinios propter Lucretiam à Sexto Tarq. regis filio violatam exactos reducere contendebat.
u Advocatis marito & parente propria manu ſibi mortem conſcivit ne adulterio conſenſiſſe videretur.
x Quod Servium Tullium ſocerum Tarq. Sup. uxoris conſilio interfecit, ut ſolus regnaret, filiaq; ſcelerata patris in vico Cyprio ſtratum cadaver carpento prætervecta eſt, patri negavit.

y Solenne funus, ſepulturę ritum & monumentum

z Hoc

[z] Hoc quoque nostra videre nefas
Secula ; magnum cum Tyrrhenum
Rate ferali Princeps captam
Fraude parentem misit in æquor.
Properant placidos linquere portus
Iussi nautæ ;
Resonant remis pulsata freta;
Fertur in altum provecta ratis.
Quæ resoluto robore labens
Pressa dehiscit, sorbetque mare.
Tollitur ingens
Clamor ad astra cum fœmineo
Mistus planctu. mors ante oculos
Dira vagatur. quærit leti
Sibi quisque fugam :
Alii laceræ puppis tabulis
Hærent nudi, fluctusque secant :
Repetunt alii litora nantes :
Multos mergunt fata profundo :
Scindit vestes [a] Augusta suas,
Laceratque comas, rigat & mœstis
Fletibus ora.
Post quam spes est nulla salutis.
Ardens ira, jam victa malis ;
Hæc, [a] exclamat, mihi pro [b] tanto
Munere reddis præmia, gnate ?
Hac sum, fateor, digna carina,
Quæ te genui, quæ tibi lucem
Atque imperium nomenque dedi
Cæsaris amens. exere vultus
Acheronte tuos, pœnisque meis
Pascere [c] conjux : ego causa tuę,
Miserande, necis ; gnatoque tuo
Funeris auctor.
En, ut merui, ferar ad manes
Inhumata tuos,
Obruta sævis æquoris undis.
Feriunt fluctus ora loquentis.
Ruit in pelagus, rursumque salo
Pressa resurgit. [d] pellit palmis
Cogente metu fata, & cedit
Fessa labori, [e] mansit tacitis
In pectoribus spreta tristi
Iam morte fides. multi dominæ

z Quo melius appareat locus adieci Tranquilli verba. Nero matrem dicta factaque sua exquirentem acerbius & corripientem gravatus primum honore privavit, mox omni modo vexavit, denique tollere statuit. Quod cum veneno ter tentasset sentiretque antidotis præmunitam; lacunaria, quę noctu super dormientem laxata machina deciderent, paravit. Hoc consilio per socios parum celato, ratem solutilem cujus naufragio periret commentus est; atque ita simulata reconciliatione jucundissimis literis Bajas evocavit ad solennia quinquatrium simul celebranda, &c. unde repetentem Baulos machinoso illo navigio nimis sero à ministris sceleris dissoluto ubi illam nando evasisse comperit, inops consilii L. Agernium libertum Agrippinæ salvam & incolumem cum gaudio nunciantem objecto clam pugione, ut percussorem sibi subornatum arripi constringique jussit, matremque occidi; quasi deprehensum crimen voluntaria morte vitasset, vide & Tacit. 14. Annal.

a Agrippina.

b Imperio supra vers. 45. & 93.

c Claudi.

d Natando se morte eripere tentat.

e Famulorum spectantiumque in litore plerique fidei in Agrippinam Neronis iram posthabentes illi succurrebant.

Ferre

Ferre auxilium pelago fractis
Viribus audent. brachia quamvis
Lenta trahentem, voce hortantur.
Manibusque levant, quid tibi sævi
Fugisse maris profuit undas?
Ferro es gnati moritura tui:
f Cujus facinus vix posteritas,
Tarde semper credula, credet.
Furit, ereptam pelagoque dolet
Vivere matrem
Impius, ingens geminatque nefas.
Ruit in miseræ fata parentis,
Patiturque moram sceleris nullam.
g Missus peragit jussa g satelles;
Reserat dominæ pectora ferro:
h Cædis moriens illa ministrum
Rogat infelix, utero dirum
Condat ut ensem.
Hic est, hic est fodiendus, ait,
Ferro, monstrum qui tale tulit.
Post hanc vocem cum supremo
Mistam gemitu
Animam tandem per fera tristem
Vulnera reddit.

f Ita immane & horrendum ut vix apud posteros fidem sit habiturum.

g Anyectus libertus pueritiæ Neronis educator jamque classis apud Misenum præfectus cum Herculeo trierarcho, & Oloarito centurione missi ad Agripp. interficiendam.

h Habentur hæc fere ad verbum in Tacit. 14. Annal. *Exclamavit rogans ministrum, ut utero dirum ensem conderet, adjiciens, hic est hic est fodiendus ferro, monstrum qui tale tulit, post hanc vocem cum supremo mixtam gemitu animam tandem per fera tristem vulnera reddidit.*

ACTUS SECUNDUS.

SENECA.

Philosophus seculi sui vitia detestatus prisci avi simplicitatem laudat, utque omnia indies in deteriora ruerint commemorat.

QVid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, sorte contentum mea
Alte extulisti, i gravius ut ruerem edita
Receptus arce, totque prospicerem metus?
k Melius latebam procul ab invidiæ malis
Remotus inter Corsici rupes maris:
Vbi liber animus, & sui juris, mihi
Semper vacabat, studia recolenti mea.
l O quam juvabat (quo nihil majus parens
Natura genuit operis immensi artifex)
Cœlum intueri, Solis & currus sacros,
Mundique motus, Solis alternas vices,

i *An me tollis in altum, ut casu graviore ruam?*

k Senecam quasi Juliæ Germanici F. adulteriorum conscium Messalina criminata fecit ut à Claudio in Corsicam scopulosam insulam relegaretur, unde, intercedente postmodum Agrippina, revocatus Neroni præficiebatur.

l Hæc omnia ex consol. ad Elbiam cap. 4. 8. & 9.

Orbemque Phebes, astra quem cingunt vaga,
Lateque fulgens [m] ætheris magni decus!
[n] Qui si senescit, tantus in cæcum chaos
Casurus iterum, nunc adest mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Cœli ruina; rursus ut stirpem novam
Generet, renascens melior: ut quondam tulit
[o] Iuvenis tenente regna Saturno poli.
Tunc illa [p] virgo, numinis magni dea,
Iustitia, cœlo missa cum sancta [q] Fide,
Terras regebat mitis. * humanum genus
Non bella norat; non tubę fremitus truces;
Non arma gentes cingere assuerant suas
Muris nec urbes. pervium cunctis iter.
Communis usus omnium rerum fuit.
Et ipsa tellus læta fœcundos sinus
Pandebat ultro, tam piis felix parens,
Et tuta alumnis. [r] alia sed soboles minus
Conspecta mitis. [s] tertium solers genus
Novas ad artes exstitit; sanctum tamen.
Mox [t] inquietum, quod sequi cursu feras
Auderet acres; fluctibus tectos graves
Extrahere pisces rete; vel [u] calamo levi
Decipere volucres; premere subjectos jugo
Tauros feroces; * vulnere immunem prius
Sulcare terram. læsa quæ fruges suas
Interius alte condidit sacro sinu.
* Sed in parentis viscera intravit suæ
Deterior ætas; eruit ferrum grave,
Aurumque; sævas mox & armavit manus;
* Partita fines regna constituit, novas
Exstruxit urbes; tecta defendit suis
Aliena telis, aut petiit prædæ imminens.
* Neglecta terras fugit, & mores feros,
Hominum cruenta cæde pollutas manus,
[x] Astrea virgo, siderum magnum decus.
Cupido belli crevit, atque auri fames.
Totum per orbē maximū exortum est malum,
Luxuria, pestis blanda; cui vires dedit
Roburque longum [y] tempus, atq; error gravis.
Collecta vitia per tot ætates diu
In nos redundant. seculo premimur gravi,
Quo scelera regnant. sævit impietas furens;
Turpi libido Venere dominatur potens.

m Cœli.
n Qui si senescit aliquando interiturus ut nova progenies melior nascatur (ex nonnullorum philosophorum sententia) nunc sane instat tempus quo *Omne in præcipiti vitium stetit.*
o Recens natus & sub rege Saturno aureus.
p Astræa. Thy. vers. 855.
q Quæ Iustitiæ fundamentum est.
* Hæc ex Hesiodi Arati & Ovid. descript. nota.
r Secunda, argentea, *Auro deterior.*
s Ætas ahenea, *Durior ingeniis, & ad horrida promptior arma. Non scelerata tamen.*
t Quartum genus.
u Sagitta vel calamo viscato Al. leg. *Extrahere pisces rete vel calamo levi: Decipere volucres crate: cervos aut leves Tenere laqueo; premere,* &c ac *calamum* intelligunt arundinem piscatoriam, & *cratem* quæ facili tibicine fulta in volucres sub ea escam appetentes decidat.
x Thyest. 855.
y Consuetudo qua augescunt tum vitia tum virtutes.

z Luxu-

z Savior armis Luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem.

a Multa injuste rapit ut nequiter profundat.

z Luxuria victrix orbis immensas opes
a Iam pridem avaris manibus, ut perdat, rapit.
Sed ecce gressu fertur attonito Nero,
Trucique vultu. quid ferat, mente horreo.

NERO. PRÆFECTUS. SENECA.

Incassum monet suum Neronem Philosophus, qui tyrannicis institutis pertinaciter insistit, proximumque diem nuptiis cum Poppea destinat.

b Mitte alios milites in Asiam qui Plauti Rubellii; in Galliam Narbonensem; alios qui Sullę in Massiliam amoti capita mihi referant. Tac. Ann. 14.

c Cęsorum capita ad Neronem retulere Centuriones quibus ille crudelissime illusit. Syllæ quidem tanquam præmatura canitie deformi cap.

d Prętoriana quæ ad muros urbis.

e Ut mittam milites percussores qui mandatum tuum exequantur.

f In amicos & tibi propinquitate conjunctos.

g Si tibi quæ mihi, imminerent pericula & metus non omnia ex justo pręciperes.

PErage imperata: [b] mitte, qui Plauti mihi,
[c] Sullæque cæsi referat abscissum caput.
PR. Iussa haud morabor, [d] castra confestim
[e] petam.
SE. *Nihil [f] in propinquos temere constitui decet.*
NE. [g] *Iusto esse facile est, cui vacat pectus metu.*
SE. *Magnum timoris remedium clementia est.*
NE. *Extinguere hostem maxima est virtus ducis.*
SE. *Servare cives major est [h] patriæ patri.*
NE. [i] *Præcipere mitem convenit pueris senem.*
SE. *Regenda [k] magis est fervida adolescentia.*
NE. [l] Ætate in hac satis esse consilii reor.
SE. Vt facta superi comprobent semper tua.
NE. [m] *Stulte verebor, ipse cum faciam, deos.*
SE. Hoc plus verere, quod licet tantum tibi.
NE. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.
SE. Crede obsequenti parcius: [n] levis est dea.
NE. Inertis est, nescire quid liceat sibi.
SE. [o] *Id facere laus est, quod decet, non quod licet.*
NE. *Calcat jacentem vulgus.* SE. *invisum opprimet.*
NE. *Ferrum tuetur principem.* SE. *melius fides.*
NE. *Decet timeri Cæsarem.* SE. *at plus [p] diligi.*
NE. *Metuant necesse est.* SE. *quidquid exprimitur, grave est.*
NE. Iussisque nostris pareant. SE. justa impera.
NE. [q] Statuam ipse. SE. quæ consensus efficiat rata. (fas.
NE. [r] Despectus ensis faciet. SE. hoc absit ne-

h Bono Impetatori & principi. *i* Languida hęc tua pręcepta magis convenirent pueris. *k* Quam pueritia. *l* Nempe *Ingenium & rerum prudentia velox Ante pilos venit.* *m* Quorsum timeam deos quos sibi quisque ex superstitione sua facit, qualisque Claudius est quem ego nuper indigetem consecravi? *n* Inconstans dea est Fortuna. o *Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.* p οἱ φίλοι περὶ σκῆπτρον εἰσι βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. *Non sic excubiæ non circumstantia pila Ut tutatur amor.* *q* Quę imperata ejusmodi quę probent ordines Senatorum & equitum sciatque plebs. *r* Autoritas & prærogativa mea Imperatoria cujus insigne ensem gero, quem quia non satis sævit contemnunt, eos consentire coget. al. *Detectus.*

NE. Ar

NE. An patiar ultra, ſanguinem noſtrum [t] peti
[t] Invictus, & contemptus ut ſubito opprimar?
Exilia non fregêre ſummotos procul
Plautum atque Sullam; pertinax quorum furor
Armat miniſtros ſceleris in cædem meam.
[u] Abſentium cum maneat etiam ingens favor
In urbe noſtra, qui [x] fovet ſpes exulum;
Tollantur hoſtes [y] enſe ſuſpecti mihi.
Inviſa conjux pereat, & carum ſibi
Fratrem ſequatur. [z] quidquid excelſum eſt, cadat.
SE. *Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros;*
Conſulere patriæ; parcere afflictis; fera
Cæde abſtinere; tempus atque iræ dare;
Orbi quietem; ſeculo pacem ſuo.
Hac ſumma virtus: petitur hac cœlum via.
[a] Sic ille patriæ [b] primus Auguſtus parens
Complexus aſtra eſt, colitur & templis Deus.
Illum tamen Fortuna jactavit diu
Terra marique per graves belli vices;
Hoſtes [c] parentis donec oppreſſit ſui.
[d] Tibi numen incruenta ſummittit ſuum;
Et dedit habenas imperii facili manu;
Nutuque, terras maria ſubjecit tuo.
[e] Invidia triſtis victa conſenſu pio
Ceſſit, ſenatus equitis accenſus favor
Plebiſque votis, atque judicium patrum eſt.
Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus, orbem tu ſacra ſpecie regis
Patriæ parens: quod nomen, ut ſerves, petit,
Suoſque cives Roma commendat tibi.
NE. [f] Munus Deorum eſt, ipſa quod ſervit mihi
Roma, & ſenatus; [g] quodque ab invitis preces,
Humileſque voces exprimit noſtri metus.
[h] Servare cives principi & patriæ graves
Claro tumentes genere, quæ dementia eſt,
Cum liceat una voce ſuſpectos ſibi
Mori jubere? Brutus in cædem [i] ducis,
A quo [k] ſalutem tulerat, armavit manus.

t A conjurantibus in vitam meam. al. *invisus*.
u Conjuratorum quos in exilium miſi.
x Ut me tandem cæſo revocentur ab exilio.
y Vulgus ſecuri feriebatur, nobiles gladio.
z Tyrannicum ſcitum ὡς τοὺς ὑπερέχοντας στάχυας κολούειν, οὕτω καὶ τοὺς ὑπερέχοντας τῶν πολιτῶν ἀναιρεῖν.
a his virtutibus, clementia, &c.
b Primus è principibus Pater patriæ ſalutatus, ante vero M. Cato. ante *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*
c Iulii Cæſaris qui Octavium ſororis ſuæ filium adoptavit.
d Fortuna ſubmiſit tibi numen ſuum ſine bello.
e Al. diſtinguunt. *Invidia triſtis victa conſenſu Pio Ceſſit Senatus; equitis accenſus favor; Plebiſque votum; atque judicium patrum.*
f Diis imperium acceptum potius refert (quos tamen ſupra v. 440. contempſit) quam ſe quid Romanis debere agnoſcat. *g* Quem de me conceperunt, metus eos vel invitos in officio continet. *h* Servare autem cives factioſos, conjuratos in patriæ & principis perniciem, nobilitate ſua fretos ſuperboſque, quæ dementia? *i* C. Julii Cæſ. Imp. *k* Publicam. vel etiam privatam cum eum ſemper dilexiſſet, heredemque de parte ſcripſiſſet, unde & confoſſus ingemuit. *Et tu Brute?*

Invictus acie, gentium domitor, [l] Iovi
Æquatus alios sæpe per honorum gradus,
Cęsar nefando civium scelere occidit.
Quantum cruoris Roma tunc vidit sui,
Lacerata toties! ille, [m] qui meruit pia
Virtute cœlum Divus Augustus, viros
[n] Quot interemit nobiles, juvenes, senes,
Sparsos per orbem, cum suos mortis metu
Fugerent penates, & [o] trium ferrum ducum
[p] Tabula notante deditos tristi neci?
[q] Exposita rostris capita cæsorum patres
Videre mœsti: flere nec licuit suos,
Non gemere, dira tabe polluto foro,
Stillante sanie per putres vultus gravi.
Nec finis heic cruoris aut cædis stetit.
[r] Pavere volucres & feras sævas diu
Tristes Philippi. [s] hausit & Siculum mare
Classes, [t] virosque sæpe cedentes, suis
Concussus orbis viribus. [u] Magnus ducum
Superatus acie puppibus * Nilum petit
Fugæ paratis, ipse periturus brevi.
Hausit cruorem [y] incesta Romani ducis
* Ægyptus [x] iterum, nunc leves * umbras tegit.
Illic [z] sepultum est impie gestum diu
Civile bellum. condidit tandem suos
Iam fessus enses victor, hebetatos feris
Vulneribus, & continuit imperium metu.
Armis, fideque militis tutus fuit.
[a] Pietate gnati factus eximia Deus
Post fata consecratus, & templis datus.
[b] Nos quoque manebunt astra, si sævo prior
Ense occuparo quidquid infestum est mihi,
Dignaque nostram sobole fundaro domum.
SE. Implebit aulam stirpe cælesti tuam
[c] Generata Divo, Claudiæ gentis decus,
Sortita fratris, more Iunonis, toros.
NE. [d] Incesta genitrix detrahit generi fidem,

l Jupiter in cœlis, Cæsar regit ǀ *omnia terris.*
m Primus è Rom. Impp. in deorum numerum relatus Aug.
n Cum bello tum proscriptione, cui aliquandiu restitit, inceptam crudelius exercuit.
o Triumvirûm, Lepidi, Antonii, Octavii.
p Tab. dictante proscriptos.
q Senatores viderunt capita Ciceronis, L. Pauli, aliorumque illustrium virorum affixa suggesto in foro, quod ex rostris navium Antiatum.
r Cadaveribus Rom. cęsorum in campis Philippicis in Macedonia ubi pugnatum ab Octavio & Antonio contra Brutum & Cassium.
s In prelio navali contra Sext. Pompeium.
t Cives, imo fratres cognatosque suos. quod sępe in civilibus bellis fit.
u Sic locum hunc distinguit Ia. Rutgersius, quem adi. 15. c. l. 1. Var. lect. atque intelligi vult de Sexto Pompeio, qui ab Agrippo primum, ab Augusto denuo victus navali prælio è Sicilia in Asiam fugit: ubi à Titio ex mandato Antonii interfectus est. Quamvis illa -- * - de *Nilo*, * *Ægypto*, * *umbris bello civili sedato*, M. Antonii fugam & necem innuere videntur. *x* Semel Cn. Pompeii, iterum M. Antonii. *y* Propter Cleopatram Ptolemęo fratri nuptam. *z* Sedatum. finitum. *a* A Tiberio filio adoptivo Divus consecratus, sup. vers. 496. *b* Et me quoque suo excipient Dii consortio, si prius inimicos sustulero. *c* Octavia sup. vers. 216. *d* Messalina vulgatum illud prostibulum suspectam mihi reddit Octaviam & prolem incertam. *expectas ut tradat mater honestos, Aut alios mores quam quos habet?*

Ani-

Animusque nunquam conjugis junctus mihi.
SE. Teneris in annis haud satis clara est fides,
e Pudore victus cum tegit flammas amor.
NE. Hoc equidem & ipse credidi frustra diu,
Manifesta quamvis pectore insociabili,
Vultuque signa proderent odium mei.
Tandem f quod ardens statuit ulcisci dolor:
Dignamque thalamis conjugem inveni meis
Genere atque forma, g victa cui cedat Venus,
Iovisque conjux, & ferox armis Dea.
SE. Probitas, fidesque conjugis, mores, pudor,
Placeant marito, *sola perpetuo manent,*
Subjecta nulli, mentis atque animi bona.
h *Florem decoris singuli carpunt dies.*
NE. i Omnes in unam contulit laudes Deus,
Talemque nasci Fata voluerunt mihi.
SE. Recedat à te, temere ne credas, amor.
NE. Quem submovere k fulminis dominus nequit,
Cœli tyrannũ, sæva qui penetrat l freta,
m Ditisque regna, detrahit Superos polo.
SE. Volucrem esse Amorem fingit, immitem Deum
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusque sacros miscuit sæva face;
Genitumque credit Venere, Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor,
Amor est; juventa gignitur; luxu, otio
Nutritur, inter læta Fortunæ bona.
Quem si fovere atque alere desistas, cadit,
Brevique vires perdit extinctus suas.
NE. n Hanc esse vitæ maximam caussam reor,
Per quam voluptas oritur: interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, o qui truces mulcet feras.
p Hic mihi jugales præferat tedas Deus,
* Iugetque nostris igne Poppeam toris.
SE. Vix sustinere posset hos thalamos dolor
Videre populi: sancta nec pietas sinat!
NE. Prohibebor unus q facere, quod cunctis licet?
SE. r *Majora populus semper à summo exigit.*
NE. Libet experiri, viribus fractus meis
An cedat animis temere conceptus favor.
SE. Obsequere potius civibus placidus tuis.

e Ubi verecunda impedit quo minus amorem ostendat suum.

f Quo ultionis genere suum mei contemptum referre statui.

g Cui tres illæ Deæ cedant, ut quondam duæ Veneri sub Paride judice.

h *Forma bonum fragile, &c. Carpitur & spacio fit minor ipsa suo.*

i Huic (teste Tacito) cuncta alia fuere præter honestum animum; forma, opes, ingenium, sermo comis, *&c.*

k Iup. vid. Hippol. vers. 185. unde hæc.

l Nereides, Thetis, Tethys, atque ipse *flagrat Neptunus in undis.* Hippol. v. 333.

m In Proserpinam.

n Ut sui simile generet.

o *Omne adeo genus in terris hominumque ferarumq; Et genus æquoreum, pecudes pictaque volucres In furias ignemque ruunt.* Hippol. vers. 337.

p Cupido mihi auspex præferat faces nuptiales; vide Theb. v. 263. & 507.

* Al. *Iungatq;*

q Repudiare uxorem?

r A principibus in sublimi specula atque in oculis omnium positis expectant alii ingens vitæ & morum exemplar, multa itaque sibi permittit populus quę tamen principi nequaquam permittit.

NE. *Male*

N E. *Male imperatur, cum regit vulgus duces.*
S E. *Nihil impetrare cum valet, iuste dolet.*
N E. *Exprimere jus est,* [t] *ferre quod nequeunt preces.*
S E. [t] Negare durũ est. N E. Principẽ cogi nefas.
S E. [u] Remittat ipse. N E fama sed victum feret.
S E. Levis atq; vana. N E. si licet, multos notat.
S E. Excelsa metuit, N E. non minus carpit tamẽ.
S E. Facile opprimetur. merita te [x] Divi patris,
Ætasque [y] frangat conjugis, probitas, pudor.
N E. Desiste tandem jam gravis nimium mihi,
Instare. liceat facere quod Seneca improbat.
Et ipse [z] populi vota jampridem moror,
Cum portet utero pignus, & partem mei.
Quin destinamus proximam thalamis diem?

f Alii ferro. Jos. Scaliger leg. *facere quod nequeunt.* hac mente. Quid faciunt preces? eblandiuntur. Quid ferrum? exprimit. Vis adhibenda, ubi preces locum non habent. *t* Lips. *Necare.* hoc enim minatus Nero in versu anteriore. Sed cum populus Octaviæ favens, unam cervicem non habeat, quomodo necari totus queat, non video; itaque cum sciam raro principes aliquid negasse populo agminatim petenti; putarim Senecam instillare Neroni, ne se herc opponat multitudini: quam sententiam plane approbat versus sequens *Remittat ipse*, &c. *u* Ipse princeps cedat aliquantulum de jure suo; etsi flecti reges, quam vinci non minus turpe existiment. Hip. v. 736. *x* Claudii patris Octaviæ, qui te adoptavit. *y* Animum tuum avertat à Poppea. *z* Desiderantis ex me prolem legitimam quæ firmet etiam imperium.

ACTUS TERTIUS.

AGRIPPINA.

Ab inferno prodit Agrippina, dira auspex faces exitiales præferens nuptiis Poppeæ &, Neronis, cujus mortem prædicit.

[a] TEllure rupta Tartaro gressum extuli,
[b] Stygiam cruenta præferens dextra facem
Thalamis scelestis. [c] nubat his flammis meo
Poppea gnato juncta, quas vindex manus
Dolorque matris [c] vertet ad tristes rogos.
[d] Manet inter umbras impiæ [e] cędis mihi
Semper memoria, manibus nostris gravis
Adhuc inultis, reddita & meritis meis
Funesta merces puppis; & pretium [f] imperii
Nox illa, qua naufragia [g] deflevi mea.
[h] Comitum necem, natique crudelis nefas
Deflere, votum fuerat: haud tempus datum est
Lacrymis, sed ingens scelere geminavit nefas
Perempta ferro, fœda vulneribus, [i] sacros
Intra penates spiritum effudi gravem
Erepta pelago; sanguine extinxi meo

a In scena exiliebant umbræ scalis Charoniis. *b* Funestam, exitialem. Med. v. 16. *c* Vertat nuptialem facem in feralem & funebrem. sup. vers. 260. d *Curæ non ipsa in morte relinquunt.* v. 615. Oedip. *e* Sup. v. 306. *f* Neroni mea opera parti. sup. v. 327. g V. 325. sup. *h* Creperii Galli, & Aceroniæ. *i* In villa Augusta Lucrini lacus.

Nec odia gnati. [k] ſævit in nomen ferus
Matris tyrannus : obrui meritum cupit.
[l] Simulacra, titulos deſtruit, mortis metu,
Totum per orbem, [m] quē dedit pænam in meam
Puero regendum noſter infelix amor.
Extinctas umbras agitat infeſtus meas
Flammiſque vultus noxios [n] conjux petit,
Inſtat, minatur, imputat [o] fatum mihi
Tumulumq; [p] gnati : poſcit [q] auctorem necis.
Iam, parce, dabitur. tempus haud longum peto.
Vltrix Erinnys impio dignum parat
Letum tyranno ; [r] verbera, & [ſ] turpem fugam,
Pœnaſque queis & [t] Tantali vincat ſitim,
[u] Dirum laborem Siſyphi, [x] Tityi alitem,
[y] Ixioniſque membra rapientem rotam.
Licet exſtruat marmoribus, atque auro tegat
Superbus aulam ; limen armatæ ducis
Servent cohortes ; mittat immenſas opes
[z] Exhauſtus orbis ; [a] ſupplices dextram petant
Parthi cruentam ; regna, divitias, ferant :
Veniet dies tempuſque, quo reddat ſuis
Animū nocentē [b] ſceleribus, [c] jugulū hoſtibus,
[d] Deſertus, & deſtructus, & [e] cunctis egens.
Heu quo labor, quo vota ceciderunt mea
Quo te furor provexit attonitum tuus,
Et fata, gnate ? cedat ut tantis malis
Genetricis ira quæ tuo ſcelere occidit !
Vtinam antequam te parvulum in lucem edidi,
Aluique, ſævæ noſtra laceraſſent feræ
Viſcera ! ſine ullo ſcelere, ſine ſenſu innocens
[f] Meus occidiſſes : junctus atque hærens mihi,
Semper quietam cerneres ſedem Inferûm,
Proavos, patremque, nominis magni viros.
Quos nunc pudor, luctuſque perpetuus manet
Ex te nefande meque, quæ talem tuli.

k Natalem Agrippinæ inter nefaſtos referri dies à Senatu impetraverat Nero, ſtatuas demolitus, nomen & titulos ubique ipſamq; ejus memoriam delere conabatur. *l* Mortem iis minatus quicunque mei ſimulachra habuerint. *m* Cujus orbis imperium ego infelix illi dedi ut & mihi vitam eripere poſſet. *n* Claudius. *o* Al. *fatum mihi Tumulumque gnati poſcit authorem necis.* Quæ lectio hiſtoriam reſpicit. Mors enim ejus celata eſt dilataque ſepultura donec circa ſucceſſorem omnia ordinarentur. *p* Britannici. *q* Neronem. *r* Ubi deſciviſſe Galbam & Hiſpanias cognovit, collapſus diu inter mortuos jacuit; ut reſipuit, capite converberato actum de ſe pronunciavit. *ſ* Hoſtis à Senatu judicatus & quæſitus ut puniretur more majorum, nudo pede & tunicatus conſcenſo equo fugit ad Phaontis ſuburbanum, in quod ut clam introivit quadrupes per effoſſę cavernæ anguſtias receptus eſt. *t* Thyeſt. v. 152. Nero autem dum clandeſtinus ad villam introitus pararetur, aquam ex ſubjecta lacuna potaturus manu hauſit, *& hæc* inquit *eſt decocta Neronis.* *u* Hippol. v 1226. *x* Hippol. v. 1228. *y* Herc. Fu. v. 749. *z* Exactionibus. *a* Quod non fecerunt, rebellantes autem Armeniam invaſerunt. *b* Suppliciis quæ tantis ſceleribus debentur. *c* Ubi appropinquaſſe equites audiit, quibus præceptum ut vivum eum attraherent, ferrum trepidanter jugulo adegit. *d* Fugientibus cuſtodibus nec reperto cujus manu periret percuſſore, *Ergo* inquit *nec amicum habeo nec inimicum.* *e* Fame & ſiti interpellante, panem quidem ſordidum oblatum aſpernatus eſt, aquę autem tepidæ aliquantum bibit. *f* *Emph.* à me non ablegandus. al *mecum occidiſſes*, id eſt, mihi commortuus fuiſſes infans & innocens.

g Infelix Britannici noverca, Claudii conjux, Neronis mater.

Quid tegere cesso Tartaro vultus meos,
g Noverca, conjux, mater infelix meis?

OTCAVIA. CHORUS.

Octavia dissimulata tristitia faventem sibi pop. mo-ne divortium sui lugeat. Chorus tamen ipsius vicem dolet.

h Principis nuptiali, geniali.

PArcite lacrymis urbis h festo
Lætoque die; ne tantus amor,
Nostrique favor Principis acres
Suscitet iras, vobisque ego sim
Causa malorum. non hoc primum
Pectora vulnus mea senserunt,
Graviora tuli. dabit hic nostris
Finem curis vel morte dies.
Non ego sævi cernere cogar

i Poppea. sup. vers. 102.

i Conjugis ora:
Non invisos intrare mihi
Thalamos famulæ. k soror Augusti,
Non uxor, ero.

k *Certe soror*, inquit Iuno. vid. Herc. Fu. 1. v.

Absint tantum tristes pœnæ,
Letique metus, l socerum diri
Miseranda viri potes hæc demens
Sperare memor? hos ad thalamos
Servata diu, victima tandem
Funesta cades. sed quid patrios
Sæpe penates respicis udis
Confusa genis? propera tectis
Efferre gradus: linque cruentam
Principis aulam.

l Sed unde tibi, O demens Octavia vitæ spes si ad memoriã revocaris Claudium patrem meum, Neronis socerum, & Appium Silanum patrem Iunii Silani mihi desponsi & pro victima nuptiali cæsi. sup. v. 14. à Nerone ad firmandas nuptias trucidatos? idem te manet lethum servatam victimam in hunc nuptiarum diem. Raphelengius ex fide codicum Ortelii legit *Scelerum diri*, &c.

CHO. En illuxit suspecta diu
Fama toties jactata dies!
Cessit thalamis m Claudia diri
Pulsa Neronis,

m Octavia Claudii filia.

Quos jam victrix Poppea tenet,
Cessat pietas dum nostra, gravi
Compressa metu, segnisque dolor.
Ubi Romani vis est populi?
Fregit claros quæ sæpe n duces;
Dedit invictæ leges patriæ,
Fasces dignis civibus olim;
Iussit bellum, pacemque; feras
Gentes domuit; captos reges

n Siphacen, Persen, Iugurtham, Herodem, &c.

Carcere

Carcere clusit? gravis en oculis
Vndique nostris jam Poppeæ
Fulget imago juncta Neroni:
o Affigat humo violenta manus
Similes nimium vultus dominæ:
Ipsamque toris detrahat altis:
Petat infelix mox & flammis
Telisque p feri Principis aulam.

o Lege *Affligat* ut inf. v. 789. id est, Quin Poppeæ has imagines manus nostra illidat.

p Tyranni, Neronis.

ACTVS QVARTVS.

NUTRIX. POPPEA.

Territa in somno Poppea nutrici narrat somnium; quam illa vana somnium eludens interpretatione solatur.

QVo trepida gressum conjugis thalamis tui
Effers, alumna? quodve secretum petis
Turbata vultu? cur genæ fletu madent?
Certe petitus precibus & votis dies
Nostris refulsit. Cæsari juncta es tuo
Tæda jugali. quem tuus cepit decor,
Et q culpa Senecæ; tradidit vinctum tibi
Genitrix amoris r maximum numen Venus.
O qualis, altos quanta pressisti s toros
Residens in aula! vidit attonitus tuam
Forman Senatus, t thura cum Superis dares,
Sacrasque grato spargeres aras mero.
Velata summum u flammeo tenui caput.
Et ipse lateri junctus atque hærens tuo
Sublimis inter civium x læta omina
Incessit; habitu atque ore lætitiam gerens
Princeps superbo. y talis emersam freto
Spumante Peleus conjugem accepit Thetin.
Quorum toros celebrasse Cœlestes ferunt,
Pelagique numen omne consensu pari.
Quæ subita vultus causa mutavit tuos?
Quid pallor iste, quid ferant lacrymæ, doce.
POP. Confusa tristi proximæ noctis metu
Visuque, nutrix, mente turbata feror,

q Quænam hæc Senecæ culpa? an quod dissuadendo Neronem, protervi juvenis eo magis accendebat animum? an (quod solent delicta discipulorum conferre in magistros) arguitur Seneca non tam erudiisse indolem Neronis quam armasse sævitiam? an Senecam mortis Agrippinæ insimulat, quæ una maxime his nuptiis obstabat? Namque & Senecæ crimini datum scribit Dion quod Agrippinæ congrederetur, deinde Neronem ad cædem ejus incitasse ut suspicionem hanc à se derivaret. *prima ratio personæ convenientior, cætera validiores.* r μεγάλη δ' ἀθάνατος ἁ Κύπρις, ἐκφέρεται νίκας ἀεί. s Discubitorios. t In nuptiis aquæ & ignis sacramenta adhibita quæ calorem & humorem ad fœtum denotarent, hinc faces & thura, necnon vini libatio neque enim uxor nisi peractis sacrificiis ducebatur. u Velamento luteo seu rubeo quo novas nuptas tegi moris erat pudoris gratia vel subjectionis symbolũ. x Vid. Med v. 58. y Πᾶσα δὲ κυδαίνουσα θεῶν ἔσπευδε γενέθλη Αὐτοκασιγνήτην λευκώλενον Ἀμφιτρίτης, &c. Coluth.

Defecta ſenſu. læta nam poſtquam dies
Sideribus atris ceſſit, & nocti polus,
Inter Neronis juncta complexus mei
Somno reſoluor; nec diu placida frui
Quiete licuit: viſa nam thalamos meos
Celebrare turba eſt mœſta; reſolutis [z] comis
Matres Latinæ flebiles planctus dabant;
Inter tubarum ſæpe terribilem ſonum
Sparſam cruore [a] conjugis genitrix mei
[b] Vultu minaci ſæva quatiebat facem:
Quam dum ſequor, coacta præſenti metu,
Diducta ſubito patuit ingenti mihi
Tellus hiatu: [c] lata quo præceps, toros
Cerno jugales pariter & miror meos,
In queis reſedi feſſa. venientem intuor
Comitante turba [d] conjugem quondam meum,
[e] Gnatumq; properat petere complexus meos
[f] Criſpinus, intermiſſa libare oſcula.
Irrumpit intra tecta cum trepidus [g] mea,
Enſemque jugulo condidit ſævum Nero.
Tandem quietem magnus excuſſit timor:
Quatit ora & artus horridus noſtros tremor,
Pulſatque pectus: continet vocem timor,
Quam nunc fides pietaſque produxit tua.
Heu quid minantur Inferum Manes mihi;
Aut quem cruorem conjugis vidi mei?

NUT. [i] Quæcunq; mentis agitat infeſtus vigor,
Ea per quietem ſacer & arcanus [k] refert
Veloxque ſenſus. conjugem, thalamos, rogos,
Vidiſſe te miraris, amplexu novi
Hærens mariti? ſed movent læto die
Pulſata palmis pectora, & fuſæ comæ.
Octaviæ diſcidia planxerunt ſacros
Intra penates [m] fratris, & [n] patrium larem.
Fax illa, quam ſecuta es, [o] Auguſtæ manu
Prælata, clarum nomen invidia tibi
Partum ominatur. [p] Inferum ſedes toros
Stabiles futuros ſpondet æternæ domus.
Iugulo quod enſem condidit [q] Princeps tuus;
Bella haud movebit, pace ſed ferrum teget.
Recollige animum. recipe lætitiam, precor,
Timore pulſo, redde te thalamis tuis.

[z] Quod in luctu fieri ſolet. Troad. 82.
[a] Neronis mater Agrippina.
[b] Sup. Sup. verſ. 585.
[c] Huc ego delata præceps.
[d] Criſpinum equitem Romanum.
[e] Rufrium Criſpinum Poppeę gnatum quem impuberem adhuc, quia ferebatur ducatus & imperia ludere, mergendum mari dum piſcaretur, ſervis ipſius demandavit Nero.
[f] Conjux. al. leg. *Priſtinus*, al. *Feſtinus*.
[g] Nova illa apud inferos. Lipſ. *meus* ſcilicet Nero Rapheleng. *meo Enſemque jugulo*
[h] *Vox faucibus haſit.*
[i] ἀντίτυπον γὰρ ἔργον ὕπερ τεμέει τὶς ἐν ἤματι, νυκτὶ δοκεύει *Somnia nam curas referunt nocturna diurnas.*
[k] Reducit ad phantaſiam.
[l] Populi autem planctus ſuper Octaviæ divortio tibi in ſomno repræſentatus eſt.
[m] Neronis.
[n] Claudii.
[o] Agrippinæ.
[p] Terra, cum ſit immobilis. vel inferni leges eum æternæ ſint.
[q] Nero. al. legunt, *tuo*, ſcilicet jugulo.

POP. Delubra & aras petere constitui sacras,
Cæsis [r] litare victimis numen [s] Deum,
Vt expientur noctis & somni minæ,
Terrorque in hostes redeat attonitus meos.
Et vota pro me suscipe, & precibus piis
Superos adora, [t] manet ut præsens metus.

r Romani mola falsa, Græci vivo flumine nocturnos terrores expiabant,

s ἀλεξικάκων, deorum Averruncorum; Jovis prodigialis, Apollinis, Telluris; Heroum, ut Herculis Castoris & Pollucis, &c. qui placati infausta somniorum omnia credebantur avertere.

t Defluat, abeat, à mano: as.

CHORUS.

Laudat Chorus Poppeæ formam.

SI vera loquax fama Tonantis
[u] Furta & [x] gratos narrat omores;
[y] Quem modo Ledæ pressisse sinum
Tectum plumis pinnisque ferunt;
[z] Modo per fluctus raptam Europen
Taurum tergo portasse trucem;
[a] Quæ regit, & nunc deseret astra,
Petet amplexus, Poppea, tuos;
Quos & Ledæ præferre potest:
Et tibi quondam, [b] cui miranti
Fulvo Danaë fluxit in auro.
Formam Sparte jactet [c] alumnæ,
Licet, & [d] Phrygius [e] prçmia pastor;
Vincet vultus hçc [f] Tyndaridos,
[g] Qui moverunt horrida bella,
Phryhiæque solo regna dedêre.
Sed quis gressu ruit attonito?
Aut quid pectore portat anhelo?

u Furtivos amores *slippes*.

x A fronte quidem gratos, bellos ac mellitos primum; μελανύρους & γλυκυπίκρους quorum exitus amarus super aloen & absynthium.

y Hippol. 299. v.

z Hipp. v. 302.

a *Ord.* Deseret astra quæ nunc regit & petet tuos amplexus O Poppea.

b Cui novitatem rei stupenti in gremium per aureum impluvium cecidit. sup v. 204.

c Helenes, candidæ quidem utpote Iove cygno genitæ, teneræ utpote ovo exclusę.

d Paris.

e Helenam.

f Helenæ Tyndari putativæ filiæ.

g Qui vultus moverunt hor. bell.

NUNCIUS. CHORUS.

Motum populi nunciat ob repudiatam Octaviam nuptiasque Poppeæ.

[h] QVicumque tectis miles [i] exsultat ducis,
Defendat [k] aulā, cui furor populi imminet.
[l] Trepidi cohortes, ecce, Præfecti trahunt
Præsidia ad urbis; [m] victa nec cedit metu
Concepta rabies temere; sed vires capit.
CHO. Quis iste mentes agitat attonitus furor?
NUT. Octaviæ furore perculsa [n] agmina,

h Quotquot stationis Palatini milites estis

i Propter insolentiam σωματοφυλάκων. Raphelengius emendat Excubat.

k Palatium.

l Prefecti vel tribuni Prætoriani cohortes suas ad præsidia urbis.

m Nec populi etiam victi cedit furor & motus

n Multitudo populi.

Et efferata per nefas ingens ruunt.
CHO. Quid ausa facere, quove consilio, doce.
NUN. [o] Reddere penates Claudiæ Divi parant,
Torosque fratris, debitam partem imperii.
CHO. Quos jam tenet Poppea concordi fide?
NUN. [p] Hic urit animos pertinax nimium furor,
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcunque claro marmore effigies stetit,
Aut ære fulgens ora Poppeæ gerens,
Afflicta vulgi manibus, & sævo jacet
Eversa ferro. membra per partes trahunt
[q] Diducta laqueis: obruunt turpi diu
Calcata cœno. verba conveniunt feris
Immista factis, quæ timor recipit meus.
[r] Sepire flammis Principis sedem parant,
Populi nisi iræ conjugem reddat novam,
Reddat penates Claudiæ victus suos.
Ut noscat ipse civium motus, mea
Voce, haud morabor jussa Præfecti exsequi.
CHO. Quid fera frustra bella movetis?
Invicta gerit tela Cupido,
Flammis vestros obruit ignes:
[s] Queis extinxit fulmina sæpe,
Captumque Iovem cœlo traxit.
[t] Læsi tristes dabitis pœnas
Sanguine vestro. non est patiens
Fervidus iræ facilisque regi.
[u] Ille [x] ferocem jussit Achillem
Pulsare lyram; fregit [y] Danaos;
Fregit [z] Atridem; regna evertit
Priami, claras diruit urbes.
[a] Et nunc animus, quid ferat, horret,
Vis immitis violenta Dei.

o Reddere Octaviæ penates Claudii & Neronis nuptias.
p Indignatio ex his nuptiis.
q καθαιρηθέντα, resti & laqueis ex alto dejecta. *descendunt statua restemque sequuntur.*
r Circumdare.
s *Ille suis sævos compescuit ignibus ignes sæpe Iovis.*
t Offensi Neronis. *vel* vos læsi dab. itaque alii leg. *Casi.*
u Amor.
x Propter ereptam Briseida iratum, Tro. v. 221, *vel simpl.*
y Diutino bello Trojam expugnantes recuperandæ Helenæ gratia.
z Agamem. vers 181.
a Timeo ne amantis Neronis ira sævum quid moliatur.

ACTUS QUINTUS.

NERO. PRÆFECTUS.

Æstuans ira Nero propter tumultum populi, in ipsum sæviri jubet, & Octaviam velut motus causam, deportatam in Pandatariam interfici.

O Lenta nimium militis nostri manus,
Et ira patiens post [b] nefas tantum mea;
Quod non cruor civilis accensas faces
Extinguit in nos; cæde nec populi madet

b Motum pop.

[c] Funerea Roma, quæ viros tales tulit!
Admissa sed jam morte puniri parum est,
[d] Graviora meruit impium plebis scelus.
Et [e] illa, cui me civium subicit furor,
Suspecta conjux & soror semper mihi,
Tandem dolori spiritum reddat meo,
Iramque nostram sanguine extinguat suo.
[f] Mox tecta flammis concidant urbis meis:
Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
Turpisque egestas, sæva cum luctu fames.
[g] Exsultat ingens seculi nostri bonis
Corrupta turba: nec capit clementiam
Ingrata nostram, ferre nec pacem potest,
Sed inquieta rapitur. hinc audacia,
Hinc temeritate fertur in præceps sua.
Malis domanda est, & gravi semper jugo
Premenda, ne quid simile tentare audeat,
Contraque [h] sanctos conjugis vultus meæ
Attollere oculos. fracta per pœnas metu
Parere discet Principis [i] nutu sui.
Sed adesse cerno, [k] rara quem pietas [k] virum
Fidesque castris nota præposuit meis.
PR. Populi furorem cæde paucorum, diu
Qui restiterunt temere, compressum [l] affero.
NE. Et hoc [m] sat est? [n] sic miles audisti ducem?
Compescis? hæc vindicta debetur mihi?
PR. Cecidêre motus impii ferro duces.
NE. [o] Quid illa turba, petere quę flammis meos
Ausa est penates, Principi legem dare,
Abstrahere nostris conjugem caram toris,
Violare, quantum licuit, incesta manu
Et voce dirâ, debitâ pœnâ vacat?
PR. [p] Pœnam dolor constituet in cives tuos?
NE. Constituet, ætas nulla quam famæ eximat.
PR. [q] Quā temperet non ira, non noster timor?
NE. [r] Iram expiabit prima quæ meruit meam.
PR. Quam poscat, ede; nostra ne parcat manus.
NE. Cędem [s] sororis poscit, & dirum caput.
PR. Horrore victum trepidus adstrinxit rigor.
NE. Parere dubitas? PR. Cur meā damnas fidem?
NE. Quod parcas hosti. PR. [t] Fœmina hoc nomen capit?
NE. [u] Si scelera cepit. PR. Estne qui sontem arguat?

[c] Funeribus oppleta.
[d] Mox. v. 821.
[e] Octavia.
[f] Hoc postea fecit incendiarius Imperator, & sævientem jam per sex dies septemque noctes ignem ac incendium ipse ê turri Mecœnatiana prospectans lætus flammę pulchritudine. ἁλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit.
[g] Luxuriat (scilicet) ex clementia principis (tyranni) nec patitur longæ pacis mala.
[h] Augustos.
[i] Nutui.
[k] Tigillinum præfectum prætorio, æqualem Imperatori pietate.
[l] Annuncio.
[m] Paucorumne cæde?
[n] Sic executus es Imperatoris mandatum?
[o] Cur non & nota turba quę petere flammis ausa est, &c. pro merito pœnas motus dedit?
[p] Anne iratus pœnas exiges?
[q] Constituesne pœnas cui non ira non timor noster ponat modum?
[r] Illa prima expiabit iram meam quæ meruit.
[s] Octaviæ.
[t] Hostisne nomen in fœminam cadit?
[u] Si scelera capit, & nomen hostis.

Et efferata per nefas ingens ruunt.
CHO. Quid ausa facere, quove consilio, doce.
NUN. [o] Reddere penates Claudiæ Divi parant,
Torosque fratris, debitam partem imperii.
CHO. Quos jam tenet Poppea concordi fide?
NUN. [p] Hic urit animos pertinax nimium furor,
Et in furorem temere præcipites agit.
Quæcunque claro marmore effigies stetit,
Aut ære fulgens ora Poppeæ gerens,
Afflicta vulgi manibus, & sævo jacet
Eversa ferro. membra per partes trahunt
[q] Diducta laqueis: obruunt turpi diu
Calcata cœno. verba conveniunt feris
Immista factis, quæ timor recipit meus.
[r] Sepire flammis Principis sedem parant,
Populi nisi iræ conjugem reddat novam,
Reddat penates Claudiæ victus suos.
Vt noscat ipse civium motus, mea
Voce, haud morabor jussa Præfecti exsequi.
CHO. Quid fera frustra bella movetis?
Invicta gerit tela Cupido,
Flammis vestros obruit ignes:
[s] Queis extinxit fulmina sæpe,
Captumque Iovem cœlo traxit.
[t] Læsi tristes dabitis pœnas
Sanguine vestro. non est patiens
Fervidus iræ facilisque regi.
[u] Ille [x] ferocem jussit Achillem
Pulsare lyram; fregit [y] Danaos;
Fregit [z] Atridem; regna evertit
Priami, claras diruit urbes.
[a] Et nunc animus, quid ferat, horret,
Vis immitis violenta Dei.

o Reddere Octaviæ penates Claudii & Neronis nuptias.
p Indignatio ex his nuptiis.
q καθαιρυ-θέντα, resti & laqueis ex alto dejecta. *descendunt statua restemque sequuntur.*
r Circumdare.
s *Ille suis sævos compescuit ignibus ignes sæpe Iovis.*
t Offensi Neronis. *vel* vos læsi dab. itaque alii leg. *Cæsi.*
u Amor.
x Propter ereptam Briseida iratum, Tro. v. 221, *vel simpl.*
y Diutino bello Trojam expugnantes recuperandæ Helenæ gratia.
z Agamem. vers 181.
a Timeo ne amantis Neronis ira sævum quid moliatur.

ACTVS QVINTVS.

NERO. PRÆFECTUS.

Æstuans ira Nero propter tumultum populi, in ipsum sæviri jubet, & Octaviam veluti motus causam, deportatam in Pandatariam interfici.

O Lenta nimium militis nostri manus,
Et ira patiens post [b] nefas tantum mea;
Quod non cruor civilis accensas faces
Extinguit in nos; cæde nec populi madet

b Motum pop.

c Funerea Roma, quæ viros tales tulit!
Admissa sed jam morte puniri parum est,
d Graviora meruit impium plebis scelus.
Et e illa, cui me civium subicit furor,
Suspecta conjux & soror semper mihi,
Tandem dolori spiritum reddat meo,
Iramque nostram sanguine extinguat suo.
f Mox tecta flammis concidant urbis meis:
Ignes, ruinæ, noxium populum premant,
Turpisque egestas, sæva cum luctu fames.
g Exsultat ingens seculi nostri bonis
Corrupta turba: nec capit clementiam
Ingrata nostram, ferre nec pacem potest,
Sed inquieta rapitur. hinc audacia,
Hinc temeritate fertur in præceps sua.
Malis domanda est, & gravi semper jugo
Premenda, ne quid simile tentare audeat,
Contraque h sanctos conjugis vultus meæ
Attollere oculos. fracta per pœnas metu
Parere discet Principis i nutu sui.
Sed adesse cerno, k rara quem pietas k virum
Fidesque castris nota præposuit meis.
PR. Populi furorem cæde paucorum, diu
Qui restiterunt temere, compressum l affero.
NE. Et hoc m sat est? n sic miles audisti ducem?
Compescis? hæc vindicta debetur mihi?
PR. Cecidêre motus impii ferro duces.
NE. o Quid illa turba, petere quę flammis meos
Ausa est penates. Principi legem dare,
Abstrahere nostris conjugem caram toris,
Violare, quantum licuit, incesta manu
Et voce dirâ, debitâ pœnâ vacat?
PR. p Pœnam dolor constituet in cives tuos?
NE. Constituet, ætas nulla quam famæ eximat.
PR. q Quã temperet non ira, non noster timor?
NE. r Iram expiabit prima quæ meruit meam.
PR. Quam poscat, ede; nostra ne parcat manus.
NE. Cędem s sororis poscit, & dirum caput.
PR. Horrore victum trepidus adstrinxit rigor.
NE. Parere dubitas? PR. Cur meã damnas fidem?
NE. Quod parcas hosti. PR. t Fœmina hoc nomen capit?
NE. u Si scelera cepit. PR. Estne qui sontem arguat?

c Funeribus oppleta.
d Mox. v. 821.
e Octavia.
f Hoc postea fecit incendiarius Imperator, & sævientem jam per sex dies septemque noctes ignem ac incendium ipse è turri Mecenatiana prospectans lætus flammę pulchritudine. ἁλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit.
g Luxuriat (scilicet) ex clementia principis (tyranni) nec patitur longæ pacis mala.
h Augustos.
i Nutui.
k Tigillinum præfectum prætorio, æqualem Imperatori pietate.
l Annuncio.
m Paucorumne cæde?
n Sic executus es Imperatoris mandatum?
o Cur non & nota turba quę petere flammis ausa est, &c. pro merito pœnas motus dedit?
p Anne iratus pœnas exiges?
q Constituesne pœnas cui non ira non timor noster ponat modum?
r Illa prima expiabit iram meam quæ meruit.
s Octaviæ.

t Hostisne nomen in fœminam cadit? u Si scelera caput, & nomen hostis.

NE. Populi furor. PR. Quis regere dementes valet?
NE. Qui concitare potuit PR. * Haud quem- (quam reor.
NE. x Mulier, dedit natura cui pronum malo
Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;
Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis
Esset, sed ægras frangeret vires timor,
Vel pœna; quæ tam sera y damnatam premit,
Diu nocentem. tolle consilium, ac preces;
Et imperata perage. devectam rate
Procul in z remotum interimi jube.
Tandem ut residat pectoris nostri * tumor.

* Lipsius legit *Haud quaquam reor mulier*, extrita persona Neronis.
x Mulier potuit, cui mala mens, malus animus. *vel* Octaviam intellige.
y Octaviam.
z Pandatariam insulam in sinu Cujetano, inf. vers. 961.
* Al. leg. *timor*.

CHORUS OCTAVIÆ.

Chorus perniciosum multis favorem populi fuisse canit, mox dura fata mulierum domus Cæsareæ commemorat.

O Funestus multis populi
Dirusque favor! qui, cum flatu
Vela secundo ratis implevit,
Vexitque a procul; languidus idem
Deserit alto sævoque mari.
Flevit b Gracchos miseranda c parens,
Perdidit ingens quos plebis amor.
Nimiusque favor, d genere illustres,
Pietate, fide, e lingua claros,
Pectore fortes, f legibus acres.
Te quoque g Livi, simile leto
Fortuna dedit; quem neque h fasces
Texêre sui, nec tecta domus,
Plura referre prohibet præsens
Exempla dolor. modo i cui patriam
Reddere cives, aulam, & fratris
Voluêre toros; nunc ad pœnam
Letumque trahi, flentem, miseram
Cernere possunt. *Bene paupertas*
Humili tecto contenta latet.
Quatiunt altas sæpe procellæ
Aut evertit fortuna domos.
OC. Quo me trahitis? quodve tyrannus
Aut exilium k regina jubet;

a A litore in altum.
b Tiberium & Cajum Gracchos viros populares, qui cum Tribuni plebis leges Agrarias reducerent, pratriciorum quibus illæ leges ingratæ, odium incurrebant suamque perniciem ille à P. Nasica in concione, hic ubi Capitolinum montem occupasset, Opimii cos. jussu occisu. Al. *gnatos*.
c Cornelia.
d T. Gracchi Sempronii & Corneliæ è Scipionum familia oriundos.
e Eloquentià impense laudatos.
f Agrariarum legum seu plebiscitorum auctores acerrimos.
g Livi Druse. qui Trib. pleb. conatus Senatum cum plebe in concordiam reducere, judicia ut æqua parte penes senatum essent & equites lege tulit, quocirca Senatui offensus domi suæ, incertum à quo, interfectus est: alii leg. *Levir*, & Scipionem Africanum minorem intelligunt. alii *Lenis* & fortunę tribuunt: rectius *Livi*. h Magistratus dignitas. nulli enim tribunis lictores. & hæc dictio magis Scipione respicere videtur, qui & domi suę mortuus repertus est, nec tamen de Livio Druso muto sententiâ. i Octaviam, cui, *&c.* cives cernere possunt trahi. k Fortuna, quæ regina, hera, domina, cui omnia accepta, omnia expensa feruntur, & in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit. *vel* de Poppea intellige, cum dixerit prius, *tyrannus*, id est, Nero.

Si

Si mihi vitam fracta remittit
Tot jam nostris evicta malis;
Si cæde mea cumulare parat
Luctus nostros; invidet etiam
Cur in patria mihi sæva mori?
Sed jam spes est nulla salutis,
Fratris cerno miseranda [l] ratem.
Hęc est, cujus vecta carina
Quondam genitrix, nunc & thalamis
Expulsa soror miseranda vehar;
Nullum Pietas nunc numen habet,
Nec sunt Superi. regnat mundo
Tristis [m] Erinnys.
Quis mea digne deflere potest
Mala? quæ lacrymis nostris questus
Reddet [n] Ædon? cujus pinnas
Utinam miseræ mihi Fata darent!
Fugerem luctus ablata meos
Penna volucri, procul & cœtus
Hominum tristes cædemque feram.
Sola in vacuo nemore, & tenui
Ramo pendens, querulo possem
Gutture mœstum fundere murmur.
CHO. *Regitur fatis mortale genus;*
Nec sibi quidquam spondere potest
Firmum & stabile:
Per quæ casus volvit varios
Semper nobis metuenda dies.
Animum firment exempla tuum
Jam multa, domus
Quæ [p] vestra tulit, quid sævior est
Fortuna tibi? tu mihi primum
Tot natorum memoranda parens,
[q] Nata Agrippæ, nurus Augusti,
Cæsaris uxor, cujus nomen
Clarum toto fulsit in orbe;
Utero toties enixa gravi
[r] Pignora pacis: [s] mox exilium,
Verbera, sævas passa catenas,
Funera, luctus: tandem letum
Cruciata diu, felix thalamis
[t] Livia Drusi; natisque ferum
Ruit in facinus, pœnamque suam.
[u] Iulia matris fata secuta est;

l Sutilem illam, quam in matris exitium commentus est Nero frater meus. sup. v. 307.

m Agam. vers. 82.
n Agam. à versu. 665. & Herc. Oet. à versu. 190.
o Oedip. vers. 980.
p Cæsarea.
q Agrippina, M. Agrippę & Juliæ filia, nurus Tiberii Augusti Germanico conjugi novem liberos peperit.
r Amoris conjugalis & privati pignora pacisque publicę stabilimenta, ut quę imperii successionem firment.
s Hanc, post mortem Germanici nullo sermono dignatus est Tib. mox inter cœnam porrecta à se poma pustare non ausam vocare desiit; deinde Pandatariam relegavit. conviantique per Centurionem oculum excussit. Rursus inedia mori destinanti per vim ore diducto cibum infulciri jussit. Postremo voluntaria inedia absumptam criminosissime fuit insectatus, diem illius natalem inter nefastos referrudum impetravit, & cadaver in Gemonias proiici jussit.
t Livia Drusi uxor quia maritum Drusum interfici curarat, Tiberii, cujus nurus erat, neq; tormentis neque supplicio parcentis, jussu interfecta fuit.
u Iulia Drusi filia matris Liviæ fata secuta crimine incerto nec defensione ulla data à Cludio in exilium pulsa, mox cæsa est.

Post longa tamen tempora ferro
Cæsa est, quamvis crimine nullo.
Quid non potuit quondam [x] genitrix
Tua, quæ rexit Principis aulam,
Cara [y] marito; [z] partuque potens ?
Eadem [a] famulo subjecta suo
Cecidit diri militis ense.
[b] Quid cui licuit regnum in cœlum
Sperare, parens tanta Neronis ?
Non funesta violata manu
Remigis ante, mox & ferro
Lacerata diu, sævi jacuit
Victima nati ? (bras
Oc. [c] Me quoque tristes mittet ad Vm-
Ferus, & Manes, ecce, tyrannus.
Quid jam frustra miseranda moror ?
Rapite ad letum, queis jus in nos
Fortuna dedit. testor [d] Superos.
[d] Quid agis, demens ? parce precari,
Queîs invisa es, numina Divûm.
Tartara testor, Erebique [e] deas
Scelerum ultrices, & te, genitor,
Dignum [f] tali morte & pœnâ :
Non invisa est mors ista mihi.
Armate ratem, date vela fretis,
Ventisque petat puppis rector,
Tandem g Phariæ litora terræ.
Cho. Lenes auræ, Zephyrique leves,
Tectam quondam nube æthereâ
Qui vexistis raptam [h] sævæ
Virginis aris Iphigeniam ;
Hanc quoque tristi procul à pœnâ
Portate, precor, templa ad [h] Triviæ.
Vrbe est nostrâ mitior [i] Aulis,
Et [k] Maurorum barbara tellus.
[l] Hospitis illic cæde litatur
Numen Superûm : civis gaudet
Roma cruore.

x Messalina.
y Claudio.
z Britannici prius Germanici dicti, tuique.
a C. Silio cui nupsit sup. v. 16. vel Narcisso liberto, *Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cujus Paruit imperiis uxorem occidere jussus.*
b Quid Agrippina ? quæ consecrationem & ἀποθέωσιν sperare potuit, ut quę Augusta Claudii conjux, Neronisque mater, non & illa primum mersa, mox cæsa, &c? Sup. v. 306.
c Sup. vers. 104.
d Elegans Aposiopesis. cum sup. v. 901 dixerit superos non esse, nec curare pietatem numina.
e Furias. Med 965.
f Veneno extingui ab Agrippina quod Messalinam interfici jusseras. Agrippinam duxeras.
g Fieri potuit ut mulier consternata se jussu Neronis in Ægyptiam Pharum pro Pandataria deportandam crederet. *vel* quod ipsa Pandataria vicina Capreis dicta est Pharia terra, ut & Sicilia & regnum Neapolitanum cujus Pandataria pars Pharus dicta. Unde al. legunt. *Pandatariæ litora terræ.*
h Dianæ Fiscelidis, quæ Iphigenię victimę loco cervam substituit: suis Iphigenia sacris pręposita. Troad. vers. 161.
i Agam. 171. ubi pro Iphigenia mactata est.
k Propter Antęum. Herc. Oet. v. 24. vel Busiridis aras Herc. Fu. v. 484. quæ in Ægypto quidem, sed & illa Africę portio, neque enim novum est Afros omnes dici Mauros. vel propter Heliopolitas, vel denique simpliciter propter Maurorum barbariem. Lips. è conjectura legit *Taurorum* intelligitque Dianę apud Tauros in Scythia aram; idque propter sequentia, dicit enim -*l*- Illic hospites, Romæ cives immolantur. Roma itaque Aulis mitior & Taurica.

FINIS.

INDEX

Rerum Maxime memorabilium.

the-

Daca

D

E

F

G

Iup.

Neptu-

Taurus

V

Z

FINIS.

